

AITA JUAN MATEO ZABALAREN
SERMOIAK (I)

Colección EUSKARAREN LEKUKOAK-18

FRAY MATEO DE ZABALA

AITA JUAN MATEO ZABALAREN SERMOIAK (I)

18

Edizio kritikoa
Fr. Luis Villasante Kortabitarte

REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA/EUSKALTZAINDIA
BILBAO 1996

Bizkaiko Foru Diputación Foral
Aldundia de Bizkaia

Kultura Saila Departamento de Cultura

ABRAZANDAS ENTRE LA VIDA Y LA MUERTE

81

© REAL ACADEMIA DE LA LENGUA VASCA/EUSKALTZAINdia
Plaza Barria, 5 - 48005 BILBO

I.S.B.N.: 84-85479-81-5
Legezko Gordailua BI: 2099-96

Maketazioa: R.B.U.

Fotokonposaketa: Ikur, S.A.
Cuevas de Ekain, 3, 1º - 48005 BILBO

Moldiztegia: A.G. Rontegui, S.A.L.
Avda. Ribera de Erandio, 4 - 48950 ERANDIO (Bizkaia)

AITA JUAN MATEO ZABALAREN SERMOIAK

I. tomoa

SARRERA	IX
Argitalpenari zenbait ohar	XXVII

1. ATALA

1. Misiñoraco sarbidea (J, 1-12).	3
2. Arimearen balio andiaren ganeco sermoia (B, 203-208. or.).	15
3. Jaungoicoaren graciaren ganeco sermoia (B, 209-214. or.)	25
4. Jaungoicoaren errukia (J, 121-128. or.).	35
5. Jesucristo-c gu erostea (J, 129-141. or.).	45

2. ATALA

1. Yesucristoren Pasiñoaren ganeco sermoia (A, 1-18. or.).	59
2. Baricu-guren arratsaldeco yazkeraco sermoia (B, 1-11. or.).	83
3. Baricuguren arratsaldeco eresqueracoa (B, 169-176. or.)	97

3. ATALA

1. Autsen eguneraso sermoia (B, 161-166. or.).	113
2. Garizumaco domequetaraco icas-bideen aurreco sartzaierac (B, 113-121. or.).	119
3. Garizumaco lenengo domecarako Penitenciaren ganeco sermoia (B, 215-219. or.).	129
Garizumaco lenengo domecarako Penitenciaren ganeco sermoi bera, papel cintzoago batetic artua (B, 220-224. or.).	135

4. Garizuma arratsaldeetako eusquerazco sermoeac.	
Sartzaierea. (B, 121. or.)	143
5. Pecatuaren ganeco sermoea (B, 122-126. or.).....	145
6. Pecaturaco bidea emotea [eskandaluzko pekatua] (J, 201- 210. or.).....	155
7. Pecatu-bideen ganeco sermoea [arrisku eta okasioak] (B, 145-152. or.).....	171
8. Pecatura barriro biortutene direanen ganeco sermoea (B, 153-157. or.).....	181
9. Yangoicoagana biurtutea eriotzaco orduraco luzatuten daveenac (A, 1-10. or.).....	191
10. Ce bideti galduen direan pecatariac: pecatari gogortuen ganean (J, 189-199. or.).	201

4. ATALA

1. Eriotzearen ganeco sermoia (B, 127-131. or.).....	215
2. Eriotza osteko, edo Bacocharen Judicioaren ganeco sermoia (B, 197-202. or.).....	225
3. Infernuaren ganeco sermoea (B, 133-138. or.).....	235
4. Infernua (J, 158-171. or.).....	245
5. Purgatorioco arimeen lenengo sermoia (B, 177-181. or.).....	259
6. Purgatorioco arimeen ganeco bigarren sermoia (B, 181-185. or.).....	267
7. Purgatorioco Arimeen irugarren sermoea (B, 186-191. or.).....	275
8. Ceruco gloriaren ganeco sermoea (B, 139-144. or.).....	285
9. Ceruco gloria (A, 1-10. or.)	295

JUAN MATEO ZABALA AITAREN

(1777-1840)

MIXIOETAKO SERMOIAK

SARRERA

1. Aita Zabalaren garaia

Aita Zabala 1777. urtean jaio zen Bilbon eta Zarautzen 1840an hil. Berak bere abizena batzutan b-kin idazten zuen eta beste batzutan –eta sarriago, segur aski– v-kin.

Bilbok garai hartan 10.000 edo 11.000 biztanle izango zituen¹; uri elebiduna zen. Eta gure Juan Mateoren etxearen bai euskaraz eta bai erdaraz ere egiten zen. Gurasoak, aita, Bakion eta ama Villaron jaioak zituen. Bai aitak eta bai amak, bi-biek Zabala abizena zuten.

Garai nahasia benetan fraide honi bizitzeko gertatu zitzaina. Frantziako Iraultza handia eta horren ondorioz han-hemen igarotako nahasmendua. Baina garai horretan egin zuen bere egiteko gure Zabalak eta bai zintzo eta konplituki egin ere. 1808. urtean, eta Bilbon hain zuzen, altxamendu edo matxinada bat gertatu zen frantsesen kontra, eta San Frantzisko komentuko fraideek ere parte hartu zuten. Horren ondorioz, sasi-errege Jose Bonapartek fraideak komentutik atera arazi zituen. Orduan Aita Zabala, Bilbo utzi eta hortik eta hemendik ibili (Galizian, etab.), eta azkenean Zarautzen finkatuko da.

Euskal literatura ez zaigu garai horretan hain antzu agertzen. Hor nimbait ditugu Mogeldarrak, Añibarro, J. Bta. Agirre, Gerriko, Astarloa anaiak, aita Bartolome karmeldarra, Ulibarri Okondoko perratzalea, Jose Kruz Etxeberria, etab.

Karlisten lehen gerratea ere ikustea tokatu zitzaison gure Aita Zabalari, Zarauzko komentuan bizi zela.

Bilbo, gure idazle honen jaioterria, Euskal Herrian halako salbuespen bat bezala izan zen. Karlisten eta liberalen arteko gerratean Bilbo erabat liberalen aldeko azaldu zen.

¹ Ikus Enciclopedia Auñamendi, «Bilbao», 137 orr.

Bere sermoietan, ordea, gure Zabalak ez du sekulan politika-arazorik aipatzen.

Lehendik ere ezaguna genuen Aita Zabala euskal literaturan. Ezaguna batez ere aditzari buruz egin zuen liburuagatik, euskal literaturaz utzi zuen bibliografi zerrendagatik eta euskarazko alegi eta fabulengatik. Bainan haren euskal sermoiei buruz ez genekien tutik ere. Aita Ruiz de Larrínagak, gure Zabalari eskeini zion monografian, espreski dio berak ez duela haren sermoirik ikusi².

Baina gure mendean hor-hemen azaldu dira hiru liburu txukun enkuadernatuak, Zabalaren letra txiki eta ederraz idatziak. Non azaldu dira liburuok? Bata Bermeoko gure komentuan, beste bat Jerusalenen —San Salvadoreko gure komentuan— eta bestea, azkenik, Irungo Pasionisten komentuan.

Edukiaz denaz bezan batean, hiru liburu horietan sermoi batzuk errepikatuak daude, baina egilearen beraren hobekuntza batzuekin.

Aipatu ditugun tokietara heldu arte zer-nolako ibilerak eta gorabeherak ezagutu zituzten liburu hauek? Hori ez da jakiten erreza. Uste dudana esango dut. Aita Zabala hil zenean, fraideen exklaustrazioa gertatu zen Zarautzen. Orduan fraide batzuek hartu eta berrekin eramango zituzten liburuok beren predikuetarako lagungarri izango zituztelakoan. Liburuok zituztenak, ordea, hor-hemen barreratu ziren —exklaustrazio garaia zela ez da ahaztu behar—, eta azkenik iñork ere ez zekien beroien berri. Urte askoren buruan, berriz, esandako tokietan azaldu dira.

Sermoe hauek bizkaieraz daude idatziak denak. Euskararen gorairuan toki bat zor zaiela uste dugu, eta hala Bizkaiko Diputatu Nagusi zen Alberto Pradera jaunari beroiek argitaratzeko laguntza eskatu genion eta bai berak laguntzeko hitza eman ere. Laguntza honi esker kaleratzen dira, bada, eta hargatik neure eskerrona agertu nahi dut.

2. Aita Zabalaren bizițta

Aita Juan Mateo de Zabala —esan dugun bezala— Bilbon jaiotza San Antongo elizan bataiatua izan zen 1777. urtean. Bere aita Juan, Bakiokoa zen eta ama Josefa, Areatza edo Villarokoa. Bi-

² RUIZ DE LARRINAGA (Fr. Juan), El Vascófilo franciscano R.P.Fr. Juan Mateo de Zabala. Estudio Bio-bibliográfico. San Sebastián, 1927, p.12-13; p.40ss. Lan hau RIEV-en ere agertu zen. Ikus RIEV VI, 33, 313, 337 orr.

-biek, aita eta amak, alegia, Zabala abizena zuten. Gurasoak elebidunak ziren: bai euskera eta bai erdera ere zekitenak, alegia. Eta berdin gure Juan Mateok ere. Honek arreba batzuk ere izan zituen, eta horietako batzuekin gero har-emanak izango ditu eskutitz-bidez. Lehenengo ikasketak etxean eta eskolan egingo zituen, noski.

Oso goiz, dirudienez, gurasoak ohartu ziren seme hark fraide izateko bokazio-aztarnak bazituela, eta latina ikastera jarri zuten. 15 urte zituela frantziskotar Ordenako habitua hartzen du eta Nobiziodoa egiten. Non? Ez dakigu. Aita Larrínagak dioenez, Bilbon ez zuen hartu habitua, beste komenturen batean baizik. Apaizgorako ikasketak ere Bilbotik kanpo egin zituen, Kantabriako Probintzi barruko etxe-komentuetan, hots, erderaz egiten zen herrietako komentuetan. Zein herrian, ordea? Ez dakigu. Orduñan? Gasteizen? edo Arabako beste komenturen batean? Ez jakin. Dena den, berberak esaten du orduan dorpetu edo atzeratu egin zela euskeraz. 1804. urtean Filosofiako Lektore izendatzen dute. Bonaparte-ren exklastrazioa dator, ordea. Orduan Bilbotik irten beharra izan zuen.

1803. urtean argitaratzen da Astarloaren euskal apologia³. Astarloa honek anaia bat zuen fraidea eta Probintziala izatera ere iritsi zena, gainera. Gure Zabalak liburu hori irakurri eta euskera hobeki ikastera lotzen da sermoi eta aitortza-lanak hobekiago betetzeko asmoz. 1800. urte inguruan hartzen du apaizgoa eta predikari eta aitorle izateko onespina ematen zaio.

Aita Ruiz de Larrínagak dio 1808. urtean —Bonaparteren exklastrazioa dela eta— irten zela Aita Zabala Bilbotik.

Badakigu, gainera, bi urte edo gehiago egin zituela Herbón-en (Coruña), hango Mixiolari-kolejioan. Eta han aurkituko du bere bokazioa. Hain zaletu zen etxe horietan egiten zen bizimoduaz, non Bilbora itzultzean, 1814ean, eskatuko du Zarauzko Mixiolari-kolejiora joatea eta hartako baimena lortuko du. Zarautzera joate hori 1815ean izan zen. Hemendik aurrera, hil arte, Zarautzen biziko da, bada⁴.

Zer ziren «Mixiolari-kolejio» horiek? Frantziskotar komentuak, noski, baina xede berezi bat zutenak, hots, herrietan mixioak ema-

³ ASTARLOA, Pablo de (presbítero), *Apología de la lengua bascongada, o ensayo crítico filosófico de su perfección y antigüedad sobre todas las que se conocen: en respuesta a los reparos propuestos en el diccionario geográfico histórico de España, tomo II, palabra navarra*. Madrid, 1803. (Ikus, A. VINSON-en *Essai d'une Bibliographie de la Langue Basque*, Paris, 1891).

⁴ Mixiolari-kolejioei buruz, ikus, PARRONDO, Fr. Domingo, OFM., *Historia de los Colegio-Seminarios de Misiones de la regular Observancia de N.S.P.S.Francisco existentes en esta Península de España*, Madrid 1818.

tea. Eta Zarauzkoak bazuen bere eremu propioa lan hori egiteko: euskal eremua, noski.

Zarauzko kolegio honek Sahagungotik hartu zuen hasiera 1746. urtean, nahiz eta frantziskotar komentu bezala lehenagokoa izan, 1610. urtean sortu baitzen, eta 1840ko exklaustrazioaz izan zuen berre azkena. Egia da Restaurazio edo berriztatze-garaian berriz zabaldu zela, baina komentu bezala soilki, ez mixiolari-kolegio bezala.

Dena den, 25 urte, bere bizitzako azken urteak, Zarauzko kolegio horretan emango ditu Aita Zabalak. Eta han estimu handitan izan zuten. Bi aldiz izendatu zuten Guardian eta behin Bikario. Hil zenean ere Guardian zen.

Obra handiak egin zituen komentua eta eliza hobetzeko. Mixioak ematera ere maiz ateratzen zen, eta beti Bizkaira eta Arabako zenbait herritarra. Zergatik? Bizkaieraz egiten zituelako bere sermoiak —hala uste dugu—. Aita Añibarrok, bizkaitar izanaren, mixioak ematen zituenean, berdin joaten zen Bizkaira, Gipuzkoa edo Nafarroara, baina Aita Zabala ez, dirudienez. Kontuan eduki behar da euskalkien mapa, euskalki bakoitzaren hedadura eta mugak zezarzkiena, egin gabe zegoela oraindik. Aita Zabala hil ondoren Bonaparte printzeak egingo du euskalkien mapa famatu hori. Bizkaiko euskalkia zen, bada, Aita Zabalak menderatzen zuen euskalkia eta horregatik —uste dugu— Bizkaian eta Arabako bazter-herri batzuetan xoilki ematen zituen bere mixioak.

Bi fraide gutienez joaten ziren herri batean mixioak ematera, bertako erretore jaunaren baimena izan ondoren, noski. Eta zenbait egun irauten zuten mixioek. Aita Añibarro hil zenean (1830), gure Aita Zabalak egin zuen, luze idatziz, haren aipamena Zarauzko komentuko kronikan.

Aita Zabalak mixio asko eman zituen. Bizkaiko herrietan eta Arabako zenbaitetan —euskalkiagatik, noski—. Hark mixio eman-dako herri guztien zerrenda osoa, segur-aski, ez dugu ematerik.

Aita Zelestino Solagurenek dioenez, Aita Zabalak 1817-1818 urteetan honako herri hauetan eman zituen mixioak (Ruiz de Larrinaga pasatu zaizkionak, noski): Zaldibar, Elorrio, Durango, Laudio, Zamudio, Mallabia, Urduliz, Mungia, Gorozika, Munitibar, Mundaka, Plentzia, Busturia, Ereño, Ipazter, Arratzu, Zeberio, Berriatu. Mixio hauetan Aita Manuel Ignacio de Aldekoa izan zuen mixio-emale lagun.

1819-1821 urteetan, berriz: Arrigorriaga, Abadiño, Berriz, Gaminiz, Getxo, Lumo, Arrankudiaga, Sondika, Bakio, Ibarrangelu, Mañari, Muxika, Gernika, Mungia, Bernagoiti, Zaldibar, Leioa, Errigoiti, Dima, Ea. Aita Juan Ignacio Astigarraga, Basaurikoa, zuen

berarekin batean mixio-emale lagun. Euskaraz egiten zen Arabako zenbait herrian ere eman zituen mixioak: Okondo, Baranbio, ...

Mixioak ematera zihoanean poltsikoak liburuskez beteak erama-ten zituen. Hartako kantuen letrea zekarzkiten liburuskak ziren, ale-gia, jendeari partitzeko. Eta liburuskok inprimarazi egiten zituen⁵.

Lehen ere exklastraziao ikusia zen Aita Zabala eta berriro ere horrelakorik ikusi beharko ote zuen beldurrak kezkatzen zuen. Bai-na Zarauzko komentuan behintzat, Aita Zabala bizi zen artean ez zen exklastraziorik ezagutu. Aita Zabala 1840. urtean hil zen. Eta hura hil eta bertatik, bai, etorri zen exklastraziao.

Mendizabal-en desamortizazio-legea 1836. urtean emana izan zen, baina Gipuzkoan 4-5 urte igaro arte ez zen lege hori indarrean jarri, eta, hain zuen, bitarte horretan gertatu zen Aita Zabalaren heriotza.

Esan behar da, azkenik, Aita Zabala gorputz osoko fraidea izan zela, guztiz Jainkotiarra, otoitz-zale aparta eta bere barne-bizia ardu-ratzaintzen zuena. Anaia lego izateko gogoaz zegoen Hermano batek —Miguel Antonio Altuna— idatzi zituen komentuko kronikan Ierro murritz batzuk berari buruz, eta beroietan hara zer dioen: «Era Sabio y Santo.... de poco comer y de poco beber, de poco sueño y mucha oración»⁶.

3. Aita Zabala euskalari

Aita Zabala, herri-mixiolari izateaz gainera, estudio-gizona ere bazen, intelektual bat, alegia. Euskera sustraitik ikasi eta aztertu zuena. Herriean mixioak ematen zebilenean, entzuten zituen hitzak hartu, eta beroien ahoskera zehazki jasotzen zuena.

Adibidez, bada liburu bat argitaragabea eta egile-izenik ez due-na, Azkuek «manuscrito de Otsandiano» deituraz bataiatua, eta gaur Urkixo liburutegian dagoena (Donostiako Diputazioan, alegia). I-txura guztien arabera, Juan Mateo de Zabala da beronen egilea. Hala uste dute Azkue berak eta bai Berriotxoan anaiak eta Koldo Mitxelenak ere. Ikus Azkueren hiztegiaren hitzaurrean irakurtzen duguna: «La obra que figura con la abreviatura de «ms-Ot» es otro vocabulario anónimo, (debido, creo, al P. Zabala), que me lo regaló el Sr. Cura de Otsandiano»⁷. Hitz asko —edo hobeki esan, hitzen

⁵ Ikus, LEZAMA-LEGUIZAMON-en eranskina Ruiz de Larrínaga-ren monografian, 79-80 or.

⁶ Ikus, RUIZ DE LARRINAGA-ren monografia, 20. or.

⁷ Ikus, AZKUEren-ren hiztegiaren hitzaurrea, XIV.or.

adiera asko— datoaz Azkueren hiztegian laburdura honen azpian. Gaur hiztegi hori Gipuzkoako Diputazioaren Urkixo liburutegian dago (argitaragabe, noski). Hartzen duzu, esate baterako, Azkueren hiztegian, *enda* hitza. Lehenik dakarren esanahia hauxe da: «casta, raza», eta bigarrena «(B, ms.Ot) hebrea». Honelako aipamenik askotan egiten da Azkueren hiztegi honetan.

H.V.B. (Hermano Valentín de Berriotxoak) artikulu koxkor bat du Boletín de Amigos del País-en eta berak ere hiztegi hau Zabalaren dela uste du⁸. Eta aburu berekoa da baita Koldo Mitxelena ere: «Más sobre el manuscrito de Ochandiano»⁹.

Azkue jaunak 1918. urtean Oñatin Eusko Ikaskuntzaren lehen biltzarrean euskal fonetikaz egindako hitzaldian hara zer dioen: «Los autores que más fenómenos fonéticos de esta naturaleza han mostrado en sus escritos son los vizcaínos; tales como los presbíteros Micoleta y Moguel (el mayor) y en especial los religiosos franciscanos Añibarro y Zabala, castizos, de lenguaje fluido y seguramente por su estilo, los más recomendables de cuantos han cultivado este viejo dialecto»¹⁰.

Aita Zabalaren obrarik ezagunena honako hau da noski: *El verbo regular vascongado del dialecto vizcaíno*, San Sebastián 1848, Imprenta Baroja; 109 orrialde. Ikusten denez, egilea hil ondoren atera zen; baina hil zenerako, argitara ahal izateko Ordenaren baimenak eskuratuak zituen.

Azkuek txitean-pitean aipatzen du liburu hau *Morfología Vasca-n* (Ikus obra honen «Indice de autoridades»).

Eguzkitza-tar Jon euskaltzainak artikulu koxkor bat du *Euskera* agerkarian: «Zabalak idatzitako adispiakerat batuetaz zerbait», *Euskera* III (1922), II. zenbakia (1922), 30-35 or. Euskal aditzaren flexio batuez ari da, eta bereziki zu, berez aintzina plural zenak, singular bihurtzetik sortu diren istiluez¹¹.

Esan dugun bezala, Azkue bere *Morfología Vasca* liburuan, aditzari buruz hitzegitean, maiz ari da gure Aita Zabala eta beronen liburuak aipatzen. Batez ere aipatzen ditu Zabalak aditzari buruz daukan liburua eta bai beronen alegiak edo fabulak ere, Azkue be-

⁸ H.V.B. «El manuscrito de Ochandiano, de la Biblioteca Julio de Urquijo», *Boletín de Amigos del País*, San Sebastián 1962, 80-82 or.

⁹ MITXELENA, Koldo, Ikus BAP 1962, 82-83 or.

¹⁰ AZKUE, Resurrección M^a de, *Fonética Vasca* en Primer Congreso de Estudios Vascos, Bilbao 1919, 478 or.

¹¹ Beste lan bat ere badu Eguzkitza Aita Zabalari buruz, hots: «Zabala Aita ta euskereazko bere lanak», *Lenengo Euskalegunetako itzaldiak*, Bilbon 1920, 13-30 or.

rak Parisko Biblioteka Nazionalean 1904 urtean aurkitu zituenak¹².

Zabalaren alegiak aipatu ditugu. Zabalak berak esaten digu gai-xorik zegoen aldi batean, beste ezer egiterik ez izaki eta, alegiok idatzizituela. Alegi edo fabula hauek RIEV-en argitaratu ziren lehenik¹³. Eta geroztik liburu bezala ere azaldu dira behin eta berriz¹⁴.

Euskal bibliografi labur bat ere utzi zuen Aita Zabalak egile-izenik gabe, eta halaxe, izenik gabe, argitaratu zuen Bonaparte Printzeak Donostian 1856. urtean: «Noticia de las obras vascongadas que han salido a luz después de las que cuenta el P. Larramendi, San Sebastián, imprenta Baroja, 1856 (10 orrialde)»¹⁵.

Euskaltzaindiko *Euskeria* agerkarian berriz, 1922. urtean, gure Zabalaren beste lan bat argitaratzen da, hots, «103 Conjugaciones del presente perfecto de Indicativo en el dialecto vizcaíno ó Muestra de los 206 presentes de Indicativo que da al vascuence D. Pablo Pedro de Astarloa, escrita por Fr. J.M. de Zavala para Mr. Fl. Lécluse, catedrático de Literatura griega, Secretario de la Facultad de Letras, Caballero de la Legión de honor. En Zarauz, en 17 de Febrero de 1829 años»¹⁶.

¹² Azkuek bere hiztegiaren hitzaurrean dioenez, Antoine d'Abbadie-ren erregalzu gisa joan ziren alegiok Pariseko liburutegi horretara. Ikus hiztegiaren hitzaurrea, XIV or.

¹³ Ikus RIEV I,90-98, 529-543; III, 27-40 orr.

¹⁴ Klasikoak sortan agertu ziren Anjel Zelaietaren arduraean, Labayru Ikastegia, Bilbo; imprimatzailea Itxaropena, Zarautz. Ez du urterik jartzen. Sorta berriari sarrera emanez Koldo Mitxelenaren hitzaurre luze bat dakar 9-19 orrialdeetan. Mitxelenak sarrera honetan ez du Zabalaren aipurik egiten. Anjel Zelaietak, ordea, bai, Ikus 21-28 or. Alegion jatorriaz eta iturriaz mintzo da Zelaieta orrialde hauetan. Alegion iturriaz denaz bezanbatean, Juan Antonio Mogel aipatzen du Zelaietak (ikus 23. or.). Ikus baita ere KORTAZAR, Jon, «¿Fábulas inéditas de Juan Antonio Moguel?» *FLV* 1980, 253-277 or. Ikus, baita ere, «Zabala-tar Matai», Eusko Alegiak, Euskaltzaleak, Donostia 1934.

¹⁵ Aita Larramendik bere garaian eman zigun euskal liburuuen zerrenda osatu edo gaurkotu nahirik, geroztik eta bere egunera arte intendakoena berri ematen digu hemen Aita Zabalak; baina, jakina, bera hil ondoren, 1856 urtean, alegia, agertu zen lan hau Bonaparte Printzeari esker. *Noticia* delako honetan Aita Zabalak esaten digu berak ez duela liburuun kritikarik egingo, liburuok kritika ona merezzi dutenean baizik. Orain, bada, *Devociózco vicitzaraco sarriar*, San Francisco Salesec aterea eta Aita Frai José Cruz Echeverria-k euskeratua 1821. urtean agertu zen Tolosan.

Aita José Cruz Etxeberria hau Zarauzko Mixiolaria zen; Aita Zubala bizi zen komentu berekoa, beraz. Eta Zabalaren katalogo honetan Jose Cruz Etxeberriaren liburu hau etorri badator, baina ez dio bat ere kritikarik egiten, eta berak egin digun abisuarren arabera, badakigu horrek zer esan nahi duen: Zabalaren ustez liburu honek ez duela kritika onik merezzi, erderakada gehiegiz sartzentzu dituelako etab., seguraski. Aita Añibarroren liburuei, berriz, laudoriozko kritika egiten die. Baina Aita Etxeberriak bazekien Zabalaren iritzi-aburuen berri eta, agian, aldezaurrek erantzunetxe bezala, hitzaurrean hauxe esaten dio irakurleari: «Utcia bida aurrez-riai. Eta beguiratuz sustanciar». Iracurtzaliari advertencia labur; p.6. Tolosan, Don Francisco de la Lama-ren echean, 1821. urtean.

Hitzen kontu horiek haurkeriak ziren Etxeberriarentzat; Zabalarentzat, berriz, ez.

¹⁶ *Euskeria* (1922), 36-64 or.

Tituluan bertan esaten denez, lan hau Lécluse-rentzat prestatu zuen Aita Zabalak.

Aita Zabalaren beste idazki bat orain arte Zarauzko komentuko artxiboan sekula argitaratu gabe dagoena, honako hau da: *Correcções a la obra Urteco domeca gustijetaraco verbaldi icasbidecuac, ceinzubetan azalduten dan Errromaco Catecismua...* Lenengo liburua; Bilbon, Eusebio Larumbe, 1816. Bigarren liburua, Bilbon baita ere, handik bi urtetara irten zen¹⁷.

Aita Astarloa hau frantziskotarra zen eta Kantabria Probintziako frantziskotarren Probintziala izatera heldu zen. Abizen bereko euskal apologistaren anaia, gainera. Aita Zabalak haren liburuari egiten dizkion zuzenketak purismo aldetik eginak dira batez ere, eta neurri batean aditzaren erabileragatik ere bai.

4. Aita Zabalaren eskutitzak

Eta honenbestez pasa gaitezen beste sail edo arlo batera, hots, eskutitzen sailera, prediku eta mixioen saila azkenerako uzten dugula. Aita Zabalaren eskutitzak —guk ezagutzen ditugunak, noski— honela sailkatuko ditugu:

- a) Familia artekoei egin zizkienak
- b) Fl. Lécluse-rekin Zabalak izan zituen har-emanak
- c) Mendizabal Tolosako imprimatzailarei egin ziona
- d) José Paulo de Ulíbarri y Galíndez-i egindakoa.

- a) Familia artekoekin izan zituen har-emanak Luis de Lezama-Legizamón jaunari eskerrak ezagutzen ditugu. Jaun honek bazuen ahaidego edo senidetasun hurbila Aita Zabalaren familiaz, eta hala, berri asko jakin izan ditugu beragandik. Aita Ruiz de Larrínagak, eraskin gisa sartu ditu eskutitz horiek Aita Zabalari eskaini zion monografian. Eskutitzok erderaz daude denak, bai etxekoena eta bai Aita Zabalarenak, baina honek hor-hemen sartzen ditu euskal esaerak eta bai esaldiak ere. Gu ipi-apo guztietaez gara hedatuko, noski. Pixka bat gainerak eta gaingiroki ukituko dugu gaia.

Bere aitari —Juan de Zavala— idazten dio Zarauztik urriko 28an, 1827. urtean, eta esaten dio esklastrazio-zurrumurruak entzuten direla. Eta gaineratzen du: Espero dut Jainkoak sekularizaziotik gordeko nauela, eta gaur dela 34 urte hartu nuen bizibidean hilko naizela.

¹⁷ Ikus VINSON, *Essai d'une Bibliographie de la langue basque*, nº 183. Liburu hau Aita Pedro Astarloarena da, noski.

Bere arrebari idazten dio Zarauztik 1822ko abenduaren 8an, komentuko Bikario izendatu dutela jakinaraziz.

Eta arreba honi beroni 1822ko azaroaren 7an exklastrazioa etorriko ote den beldur eta zurrumurruak agertzen dizkio, eta bera, bere anaia fraideak doazen bide beretik joango dela jakinarazten dio. Jainkoak daki —esaten du— zer komeni zaigun. Esaten dio, baita ere, Arantzazuko komentuaren zati bat su eman diotela Konsituzioaren aldekoek eta fraideek Oñatiko Bidaurretarra jetxi beharra izan dutela.

Abenduko 8an berriz ere idazten dio arreba honi Aita Emaldia-ren eskutitz bat bidaliz. Eta hauxe gaineratzen du: Aita hau Foruko komentua kendu zenean Arantzazuko komentura bidali zuten, baina hango fraideak Bidaurretan daude eta han lekurik ez izanez, honera etorri da —Zarautzera, noski—.

Abenduaren 16an idazten dio berriz ere: erabakia dago jadanik 450 auzotar ez dituzten herrietako komentuak kentzea. Gure herri honek —Zarautzek— ez ditu horrenbeste. Ez dut ahaztuko zuk zeureetan ematen didazun aholkuak: Jainkoak, alegia, gure onerako zuzentzen dituela gertaera guztiak. Dena den, azkenean bukatzen du: Jainkoak eman diezaizkigula Gabon asko, aurtengoak baino zoriontsuagoak.

1826ko abuztuaren 24ean idazten dio aitari Guardian izendatu dutela esanez. Eta izan ere, berehala hasten da hobekuntza-obrak egiten, bai elizan eta bai komentuan ere. Santuen imajinak Bilbotik ekararazi zituen.

Hunkigarriak dira, baita ere, ama hil zitzaionean idatzi zituen lerroak (1826).

Bergarako besarkadaren ondoren (1839) berriz idazten dio aitari, gerragatik ez baitzuen idazterik izan. Bigarren aldiz Guardian izendatu dutela jakin arazten dio. Baita ere, Getaritik Gobernadorea etorri zaiela zera esatera: Beldurrik ez izateko, alegia.

1840an esaten du Getarira preso bezala eramana izan dela, Zarauzko herria zergak ordaintzeke dagoelako.

1831ko otsailaren 17ko eskutitz batean Juan Manuel Sagarminaga zera idazten dio: entzuna duela bera —Aita Zabala, alegia— hiztegi baten egile dela. Aita Zabalak erantzuten dio berak ez duela hiztegirik egin; aditz-jokatzeaz, ordea, bai, baduela eginik, edo ia bukaturik, lan bat. Lan hau 1840. urtean bukatu zuen. Eta hain zuzen, urte horretan hil zen Aita Zabala.

b) Fl. Lécluse-rekin Zabalak izan zituen harremanak.

1. Léclusek Aita Zabalari (1830, urriak 5). Euskal aditza buruhauskarri bat dela esaten dio, eta laguntza-eske Aita honengana jo-

tzen du. Oraingoz indikatiboko presente eta perfektoa soilik eskatzen dio. Eskatzen dio, bada, aipatutako denboren formak idazkiz bidaltzeko. Baita ere eskatzen dio seme galduaren parabola hiru dialektotan (B, G eta L, alegia). Inglesek nahi omen dituzte.— Gero eskutitz berean Larramendiri buruz ari da. Larramendik bere hiztegian ez du jartzen —eta behar zuen jarri— zein aditzek galdegiten duten *naiz*, eta zeinek *dut*. Ezta ere ez du jartzen hitzen bukaerako *a* noiz den artikulua eta noiz hitzaren beraren zatia. *Dut* laguntzailea aditz iragankorretan soilki jartzen dela eta eraman dezakeela osagarri bat zuzena eta beste bat zeharkakoa, etab.

2. Aita Zabalak Lécluse-ri (1830, abenduak 5). Labur bilduz, esaten dio eskatzen duena —aditzari buruz— ez dela lan makala, baina halere, berari atsegin ematearren, saiatuko dela eskabideari erantzuten. Eskerrak ematen dizkio *Plauto Poligloto*-ren bi ale erregalatu dizkiolako, etab.

3. Lécluse-k Aita Zabalari (1830, abenduak 12). Berriz ere argi eske Aita Zabalarengana jotzen du. Aditzari buruz, etab. duda-muda batzuk agertzen dizkio. Leizarragaren aditzaz ere mintzo da.

4. Lécluse-k Aita Zabalari (1831, irailak 17). Bere atrebentziagatik barkazioa eskatuz, Lécluse-k bidaltzen dio —ez eskutitz honetan, honekin batera baizik— Mendiko hitzaldiaren itzulpena, oker daudenak zuzentzeko eskatuz. Euskal aditzaren adizkiak ere eskatzen dizkio. Euskal ortografiari buruz berak dituen ikuspuntuak ere bidaltzen dizkiola jakin arazten dio. Egiten dituen hutsak zuzentzeko etab. eskatzen dio.

Ikusten denez, Lécluse irakasleak estimu handitan zituen Aita Zabalak egiten zizkion aholkuak, zuzenketak, etab. euskerari buruzko gauzetan.

c) Mendizabal Tolosako inprimatzaleari egindakoak.

Mendizabal hau Tolosako Lopez Mendizabal euskal editore famatuaren arbaso da, noski. Harremanetan zegoen Lécluse-Zabalarekin —eskutitzetik ikusten denez—, Frantzialdeko editore eta abarrekin. Bitartekotzat hartzen dute, alegia, Mendizabal hau, bai Zabalak eta bai Léclusek, liburuak, etab. elkarri bidaltzeko.

Léclusek Mendizabali egindako bi eskutitz datozen Ruiz de Larrínagak dakarren eraskinean, eta horiek zer ikusi dute Aita Zabalarekin, noski, baina zuzenean Mendizabalek Aita Zabalari edo honek hari egindakorik ez dakar.

d) Aita Zabalak Ulibarri Galindez-i egion zion eskutitza.

José Paulo de Ulibarri eta Galíndez (1775-1847), arabarra zen, Okondon (Oquendo) jaioa eta Abandon, «Bilbo Uriaren alboan» perrataille bezala lan egiten zuena. Euskaltzale sutsua zen. Euskal

gauzeten nabarmentzen zirenei eskutitzak zuzentzen zizkien; eta bai idazten eta bai hartzen zituenak ere, berak *Gutunliburua* deitzen zuen liburuan kopiatzen zituen. Gaur *Gutunliburua* Donostiako Diputazioan dago, Urkixo liburutegian. *Gutun liburu* honen faksimil gisako argitalpena egin zuen Arabako Diputazioak Ulibarri Galín-dezen bigarren mendeburua ospatzean¹⁸.

Hemen dator, bada, Ulibarrik Aita Zabalari egindako eskutitza eta bai honek hari erantzunez egin ziona ere. Bai bata eta bai bestea ere euskaraz daude. Ulibarrik¹⁹ eskatzen dio, bada, Aita Zabalari Bizkaiko Fueroa euskaraz jar dezan; eta hori guti balitz, euskal gramatika bat eta bi hiztegi idatz ditzan. Aita Zabalak hauxe erantzuten dio:

«¿Cer: burua galanto ausi liburuac eguin ecinic, urtu orreec ar-guitara ateraceco, or, ogueta amar, edo berroguei milla errial, ta guero sanguac, cedenac, ta autsac yateco; edo dendeetan euracaz tabacoa edo piperra salduteco? Ezcagoz orren zoroac! eztakit nic cetraco naucan Iangoicoak; baya orain beintzat eztarabilt alango amesic²⁰.»

5. Aita Zabalaren Mixioetako sermoiak

Zerbait bitxi da Aita Zabalaren sermoe-liburuekin gertatu dena. Zarauzko frantszikotarren komentuko artxiboan Aita Zabalaren hainbat gauza direlarik, haren mixio-sermoiei buruz ez da fitsik.

Aita Ruiz de Larrínagak 1927. urtean argitaratutako bere monografian aitortzen du berak ez duela ikusi Aita Zabalaren sermoirik, ez Zarauzko artxiboan eta ez hango bibliotekan ere²¹.

Egia da, bestalde, Aita Larrínagak berak dakarrela Anaia Miguel Antón de Altunak Aita Zabalari buruz etxeko kronikan idatzi zuen berri laburra. Eta bertan, beste gauzen artean, hauxe dio: «Compuso muchos sermones».

¹⁸ Reproducción facsímil del «*Gutun liburu*» de José Paulo de Ulibarri y Galíndez, 1975.

¹⁹ Ulibarri y Galíndez, 1975.

²⁰ Ulibarri Galindez-i buruz ikus «Disertación del P. Aquesolo sobre la figura de Ulibarri», *Euskera* (1971), 35-48 or. Ikus baita ere Okondon egin zitzaison omenaldian irakurri zirenak, hots, Lino AKESOLO: «José Paulo de Ulibarri Galindez (1775-1847). Actualidad de su obra»; M.B. ALTZOLA GEREDIAGA: «Ulibarriren idazti-lanen ganean hitz batzuk»; E.KNÖRR: «Ulibarri eta Okondo»; Federiko BARRENENGOA: «El euskera de la tierra de Ayala». Ikus denak *Euskera* (1976), 167. eta hurrengo orrialdeetan.

²¹ RUIZ DE LARRINAGA, op. cit., 40. or.

Berri labur hau, ordea, ez da Aita Zabala hil zenean idatzia, urte asko geroago idatzia baizik. Edozein modutan ere, Zabalaren sermoi idatziei buruz zerbait zekien hark.

Sermoi idatzi hauekin gertatu dena ulertzeko, kontuan eduki behar dira, nik uste, urte haietako gertaera. Aita Zabala hil zen urte berean esklastrazioa gertatzen da Gipuzkoan (beste probintzietan lehenago gertatua zen).

Fraide exklastratu haien, ordea, apaiz bezala bizi zitezkeen. Eta batek baino gehiagok, bere apaiz-lanetarako mesedegarri izango zituelakoan, hartu eta berakin eramango zituen sermoiok. (Hala uste dugu).

Horrela sakabanatu ziren Aita Zabalaren sermoiak. Urte askoren buruan, ordea, —gure mendean, alegia—, Aita Zabalaren hiru sermoi-liburu eskuz idatziak hor-hemen azaldu dira: bat Bermeoko frantziskotarren komentuan, beste bat Irungo Pasionistetan, eta bestea non eta Jerusalemen (hango San Salvador izeneko komentuan).

Jerusalemgoa, Aita Solagurenek uste du Aita Gerekak (1846-1912) eramango zuela, eta gero, handik bueltatu zenean, oharkabez edo, han utzi²².

Irungo Pasionistetan zegoena Lemoako apaiz batek mezaberriko errengalu bezala eman omen zion Pasionista bati²³.

Liburu horietatik zaharrena Bermeokoa da, eta data hau dakar: 1816. Irungoa, berriz, 1822-33 alderakoa. Jerusalemgoak ez du datarik, geroagokoa, itxuren arabera²⁴.

Guzti hau esplikatzeko, gure ustez, kontuan eduki behar da zer gertatu zen Aita Zabalaren heriotza-inguruan: fraideen esklastrazioa Gipuzkoan. Espainiako beste lekuetan lehenago gertatu zen; Gipuzkoan pixka bat atzeratu zen, baina azkenean honera ere heldu zen.

Fraide esklastratu horiek apaiz bezala bizi zitezkeen, ordea, eta liburu horiek beren predikuetarako mesede egingo zietela pentsatuz, hartu eta berekin eraman zituzten. Horrela sakabanatu ziren eta gero inork ere ez zekien non zeuden; baina azkenean, liburu horiek zeuzkatenak hil zirenean edo, pixkaka hor-hemen azaldu dira. Hori gure mendean gertatu da.

Zein da, ordea, liburu hauen edukina?

²² Aita Solagurenek eskutitz batean Villasanteri adierazia.

²³ Ikus L. VILLASANTE, *Historia de la Literatura Vasca*, bigarren agerraldia, 1979, 43 orrialdeko nota batean.

²⁴ Hiru liburu horietaz gainera, badira Arantzazuko bibliotekan Aita Zabalaren sermoi solteak.

Mixioetan, eta bereziki Garizuman, predikatzen ziren gaiak. Adibidez, azken egiaiak: Heriotza, Judizioa, Infernua, Zerua, Purgatorioko arimen sermoia, Penitentzia, Erospena, Grazia, Arimaren balioa, Jainkoaren errukia, Garizumako domekatarako sermoiaiak, Misiorko sarbidea, Aitorta, Jainkoaren Aginduak, zer egin bear den onean irauteko, hots, hartutako gogo onean irauteko. Garizumako domeka-arratsaldeetarako sermoien gaiak: Bekatua, Heriotza, Judizioa, Infernua, Zeruko gloria, Bekatu-bideak, Birreroriak, Arimaren balioa; Jaungoikoaren grazia, Purgatorioko arimen sermoia, Bariku guren arratsalderakoa, etab.

Fedearen gordailuko egiaiak aldatu ezinak dira, noski; beti bat dirautenak dira, alegia. Bainaz mende eta tokien arabera lehentasuna ematen zaio bati besteari baino areago, misterioaren alderdi bat sakon daiteke bestea baino areago, etab. Horrekin zer ikusi handia du, baita ere, fededunaren adinak, kulturak, etab.

Gure mixiolariak bazekien, noski, zer gizaki-mota zuen entzule, eta hauen adin eta irizpide eta premietara egokitutako sermoiaiak egiten zituen. Beraz, euskaldun xaloak, fededun bai, baina askotan pixka bat nagi eta ezjakin zirenak, horietxek nahi ditu argitu, bizkortu eta kristautasunean sendotu.

Batzuetan badaki deskribapen oso biziak egiten, mozkorkeriaz mintzo denean, esate baterako.

Baina Aita Zabalarengan adimen edo buruak agintzen du. Entzuleei doctrina zuzena nahi die irakatsi; egiaiak, alegia, argi dezala gizonaren bizia. Ez da saihesbideetan galtzen, xedera doa zuzen.

Joan mendeko hasieran Bizkaia nolakoa zen jakiteko, batez ere herri txikietan, ez dira isphilu txarra Aita Zabalaren sermoiaiak. Berak maite du herri hau, baina ez dago itsuturik akatsak ez ikusteko, eta nahi dio lagundu eta bide zuzenera ekarri.

Sermoion dataz, eta beste.

Aita Zabalaren beraren iskribuetan agertzen da sermoe batzuen data: 1816, 1822, 1825, 1833, etab. Beste sermoi askotan ez da datarik ageri; baina inguru horretan eginak dira guztiak. Denbora nahasiak ziren politika eta ideologia berrien eraginagatik; Aita Zabalak, ordea, ez dut uste politika egoeraz fitsik esaten duenik. Betiko kristau doctrina eta morala azaltzera mugatzen da.

Aita Zabalaren mixio-sermoiaiak argitaratzea, hori da, bada, gure xede eta helburua. Merezi dutela uste baitugu. Euskal gordailua ez da ugariegia, eta izkribu hauek, lehen ere galdu-gordean egon direnak, berriz ere —eta agian betiko— gal ez daitezzen, nahi ditugu argitara eman eta euskal irakurlearen eskuetan jarri. Beroien barne-

ikerketa egitea, etab., irakurlearen esku uzten dugula, halere. Gure zeregina, beraz, hauxe da: izkribu hauek argitara eman eta irakurlearen eskuetan jartzea.

6. Aita Zabaleren euskara

Aita Zabala bizi zen garaian euskal baratza ez zen guztiz antzua. Baziren, alegia, gramatikalari, apologista eta idazle batzuk; eta esan beharrik ez dago: Zabalak liburu horiek irakurtzen zituen eta beroiei buruz bere iritzi propioa moldatua zuen. Zabala bera dugu bizkaieraren aditza lehen aldiz osorik bere adizki eta aldi guztiekin eman ziguna, eta bai Larramendiren ondoren atera ziren euskal liburu en zerrenda osatu zuena ere, bi liburuok —aditzarena eta euskal bibliografiarena— bera hil ondoren agertu baziren ere.

Garai hartan euskara batuko bidearen ametsik ez zuen inork egiten eta praktikan euskal idazleak bere inguruko euskera-modua segitzen zuen, hots, euskalkia. Hala egingo du Aita Zabalak ere. Bizkaiko euskalkia erabiliko du bere sermoietan eta euskalki hori mintzo den tokietan xoilki egingo ditu bere sermoiak. Bainha muga hau denek, dirudienez, ez zuten gordetzen. Aita Aúibarrok, esate baterako, ez zuen eragozpenik izaten mintzoz bizkaitar ez ziren herriean ere mixioak emateko; Zabalak, aldiz, bai, dirudienez.

Bizkaiera zen, bada, berak arretaz ikasia eta menderatua zuen euskalkia, eta berau hartu zuen lanabes-gisa bere mixio-sermoietarako. Eta hainbestera ino da hori egia, non, mixioak emateko Bizkaia eta Araba-aldean euskaldun ziren herriak xoilki hartu zituen mixioak emateko eremu bezala.

Nondik hartua eta ikasia zuen Zabalak bere euskara? Mintzairia biziak aurrena —etxetik, kaletik—, eta liburuetatik gero. Familia elebidun batean jaio eta hazia zen. Aurki konturatu zen apaizak Elizan bete behar dituen zereginak betetzeko, behar zuela euskara errotikan ikasi, eta horretarako, eskumenean zeuzkan liburuak eraibili zituen.

Bizkaieraz zein liburu zeuden orduan argitaratuak? Frai Bartolomé Santa Teresa karmeldarrarenak²⁵ eta Fr. Pedro Astarloa frantziskotarrarenak²⁶. Astarloa hau beste Astarloa apologistaren anaia zen,

²⁵ Prai Bartolome Santa Teresaren obrak: *Euscal Errijetaco olgueeta ta dantzeen neurrizko gatz-ozpinduba*, Pamplona, 1816; *Jaungoicuaren Amar aguindubeeetaco lelengo bosten icasiquizunac*, Pamplona, 1816 (Hiru tomo dira).

²⁶ Aita Astarloaren obra: *Urteco Domeca gustijetaraco verbaldi icasbidecuac, ceinzubetan azalduten dan Errromaco Catecismua*. Bilbao 1816-1818 (Bi liburu dira).

frantziskotar fraidea eta Kantabria Probintziako Probintziala ere izan zena.

Hauek baino lehenagokoak ditugu Juan Antonio Mogel-en²⁷ eta haren iloba Juan Joseren²⁸ liburuak ere.

Beraz, bizkaiera literarioaren guraso edo aitaponteko bezala ai-pa ditzakegu —lehenagoko batzuk aipatu gabe²⁹— honako autore hauek: Mogeldarrak, Añibarro, Aita Prai Bartolome karmeldarra, Astarloa frantziskotarra eta bai gure Zabala bera ere, baina honen idazkiek ez dute gaur arte argia ikusi.

Aita Zabalaren sermoien egiturari begiratuz, trinko eta arduraz tajituak daudela esan behar, bai hizkuntza aldetik eta bai mamiaren aldetik ere. Euskalkia zen orduan idazlearen bidea. Iparraldean la-purtera; Hegoaldean, berriz, gipuzkera eta geroago bizkaiera ere bai, esan dugunetik agiri denez.

Gure egunotan zabaldu da *euskara batua*, idatzizko arrunta beza-la erabiltzeko, euskalkien gainetik (hauek erabat baztertu gabe). Baino problematika hau berria da, eta Aita Zabalak ez zuen batere ezagutu.

Euskal apologistek euskara goratzeko erabiltzen zituzten ahobe-rokeriak gure Zabalak ez zituen gehiegi maite. Ikus, adibidez, Lécluse-ri egiten dion karta baten zatitxo hau: «no he visto la obra del Abad de Iharce y no puedo asegurar he podido hacerme cargo de sus aciertos o desaciertos, pero su prospecto, que le tengo, no me satisfi zo, y me pareció que podríamos tener en él no un segundo Astarloa, sino un nuevo Sorreguieta, faltó de lo que en los talentos del hombre llamamos juicio (y es aquel peso con que damos a cada razón su propio mérito) o peso con que graduamos el mérito de las razones y damos a cada una su propio lugar»³⁰.

²⁷ Juan Antonio MOGEL, *Confesio ta Comunioco Sacramentuen gañean Eracasteac*. Pamplona, 1800 (Gipuzkeraz); *Confesino ona*. Vitorijan, 1803 (Bizkaieraz); *El doctor Peru Abarca, catedrático de la lengua vascongada en la Universidad de Basarte o Diálogo entre un rústico solitario bascongado y un barbero callejero llamado Maisu Juan*. Durango, 1881.

²⁸ Juan José MOGEL, *Baserritar nequezaleentzaco escolia*, Bilbao, 1816. *Egunoroko lan on ta erregubac meza santuba ondo enzuteco, confesino eta comuninoya biar dan leguez eguiteco prestaera eta zuzenbidiak*. Bilbao, 1820.

²⁹ MICOLETA, Rafael, *Modo breve de aprender la lengua vizcaína*. (Micoleta XVII. men-deko da, baina haren liburua 1880ra arte ez zen argitaratu eta orduan ere Bartzelonako errebis-ta batean. Bizkaiera da berak irakasten duen euskara).

³⁰ Ikus RUIZ DE LARRINAGA, op.cit., 67. or.

Hitz batean esanik, Aita Zabalak mixioak emateko bizkaiera erabiltzen zuen beti. Hauxe zuen sustraitik ikasia eta menderatua, eta hain urrun eraman zuen hori, non beste euskalkirik erabiltzen zen lekuetan ez baitzuen mixiorik ematen. Egia da euskalkien mapa egin gabe zegoela orduan. Hau lehenbiziko aldiz L.L. Bonaparte Printzeak egin zuen gure Zabala hil eta gero, baina zer euskara –modu egiten zen toki batean eta bestean, handizka bederen, bazekiten gure mixiolariek, eta guk dakigunez –Aita Añibarrok ez bezala–, gure Juan Mateok Bizkaiko herriean eta euskaraz egiten zen Arabako batzuetan xoilkia ematen zituen mixioak.

Bestalde, badakigu J.A. Mogelek adiskidetasun mina izan zuela Zarauzko kolegio edo komentuko fraide mixiolari batzuekin³¹ eta Zarauzko komentuan egon zela gorderik Mogelen *Peru Abarca* arik eta 1881. urtean argitaratu zen arte³².

El verbo regular vascongado del dialecto vizcaíno bere libururari ipini zion bibliografian 30etik gora liburu aipatzen ditu, bai Hegaldoko eta bai Iparraldekoak ere³³. Ongi jantzia genuen, bada, Aita Zabala euskal gauzeta.

Guk orain lehen aldiz argitaratzen ditugun mixio-sermoiak idazki gotorrak dira, ongi taxtuak eta egituratuak, bai azalez eta bai mamiz. Ezpairik gabe, euskararen lekukoen artean egotea merezi dutela iruditzen zaigu.

Euskalkian daudela eta ez euskara batuan? Bai, hala da, eta ezin izan zitekeen bestela. Eta euskara batuari deus kendu gabe, euskalkiak ere hor daude eta berauentzat gero ere leku bat izango dela uste dugu. Euskararen iturri eta lekuko diren idazkiak behar ditugu berreskuratu, bildu eta ezagutzera eman. Hizkuntza batek behar du bere gordailua zaindu.

Labur, Aita Juan Mateo Zabalaren sermoi hauek mamiz eta azalez ongi landuak diren idazkiak ditugu, eta bestalde,—gizonen lanekin beti gertatzen den bezala— beren garaiko eta tokiko seinale eta zantzuak dituztela, aitortu behar.

³¹ Ikus L. VILLASANTE, «El Padre Palacios (1727-1804). Estampa de un gran Misionero de nuestro siglo XVIII», *Scriptorium Victoriense*, 1961, 7-101 or.

³² Nola eta noren bidez joan Zarautzera *Peru Abarca*, ikus VILLASANTE, *Historia de la Literatura Vasca*, 2^a ed., 1979; n° 315.

³³ Ikus RUIZ DE LARRINAGA, op.cit., p. 22-23.

7. Gure argitalpena

Gure asmoa da, bada, egilearen testua ahalik eta zehatzen ematea, baita ortografia bera ere errespetatuz.

Eskerrak eman beharrean gara Bizkaiko Diputazio eta beronetan Kultura Sailburu den Tomas Uribeetxebarria jaun agurgarriari eta lan hau aurrera eramatzen modu batera edo bestera lagundu diguten guztiei, eta bereziki Aita Jose Luis Zurutuza, Itziar Rekalde, Luis Arozena, Joan Barrena eta Aita Zabalaren bizitzako xehetasun batzuk jakinarazi dizkigun Aita Zelestino Solaguren-i.

Aita Juan Mateo Zabalak hiru sermoi liburu idatzi zituen: Bermeokoa (B), Jerusalemgoa (J) eta Irungoa (liburu bakoitza nondik datorren adierazten dugu era horretara). Aita Zabala Zarauzko kontuan goardian eta bikario bezala bizi izan zen bitartean, bere lehengo sermoiak eraberritu eta oso txukun idatzi zituen berriro. Sermoi hauexek jasotzen dira Irungo liburuan. Beste bi liburueta, berriz, sermoiak beren lehen edo bigarren idazkeran azaltzen dira, orrialde ertzetan ohar ugari dituztela. Arantzazuko (A) artxiboan badira Zabalaren beste sermoi batzuk ere.

1. Aita Juan Mateo Zabalak hiru sermoi liburu idatzi zituen: Bermeokoa (B), Jerusalemgoa (J) eta Irungoa (liburu bakoitza nondik datorren adierazten dugu era horretara). Aita Zabala Zarauzko kontuan goardian eta bikario bezala bizi izan zen bitartean, bere lehengo sermoiak eraberritu eta oso txukun idatzi zituen berriro. Sermoi hauexek jasotzen dira Irungo liburuan. Beste bi liburueta, berriz, sermoiak beren lehen edo bigarren idazkeran azaltzen dira, orrialde ertzetan ohar ugari dituztela. Arantzazuko (A) artxiboan badira Zabalaren beste sermoi batzuk ere.

2. Orrialdeen ertzetako oharrak testu barruan sartzen dira argitalpen honetan, bakoitza bere lekuaren eta parentesi artean. Zenbait alditan, zalantzak izan dira ohar horiek non ezarri.

3. Zabalaren sermoietan hitz asko agertzen dira azpian puntu-txoak dituztela. Era horretan, esanahi berdineko hitz ezberdinak ematen ditu edo erabil daitezkeen gramatikazko beste era batzuk: «intenció» (edo «asmu»), «bailitzan legue-che» (edo «balitz le-guez»)... Argitalpen honetan ez dira, noski, jasotzen puntutxoen zehaztasun horiek, orrialde ertzetan beroriei dagozkien oharrak ez badatoz behintzat.

4. Lehenengo bi liburueta puntuaketa nahiko nahasia da eta ez beti era berdinekoa. Argitalpen honetan, irakurketa errazteko, zenbait zeinu sartzen dira behar-beharrezko edo komenigarri direla uste den tokietan, komak normalean. Beste zenbait aldiz, gaurko erara egokitzen da puntuaketa, esate baterako, bi puntuak eta puntu ta koma erabiltzerakoan.

5. Noizean behin hitz batzuk, ohartu gabe seguru asko, gaizki idatzita daude, Zabalaren beste sermoietatik ikus daitekeenez. Horiek zuzen jarri dira, berak ohi duen bezala. Beste zenbait hitz, nahiz eta Zabalak oso letra ona eduki, ez dira errazak irakurtzeko; kasu horietan, gure ustez egokien datorren irakurketa eman dugu. Geure aldetik zerbait osatuz eransten dugunean, kortxete artean ipintzen dugu.

6. Latinezko aipamenetan, lehen idazkeraren ondorioz nonbait, akats batzuk irakur daitezke. Behar den erara jartzen dira huts horiek.

7. Aita Zabalaren Bermeoko eta Jerusalemgo sermoiak zenbait sailetan ordenatuta ematen dira hemen, sermolarik berak egiten duen eran gehienbat: Jainkoaren eta Graziaren saila, Jesusen nekaldiarena, Garizumako sermoiak, bekatuaren saila, Azken Egiena, Aitortzaren eta Jainkoaren aginduena, beste eratako zenbait sermoi...

8. Aipatutako hiru liburueta gai berdintsuak lantzen ditu aita Zabalak, misioetan eta Garizuman erabili ohi zirenak gehienetan. Hala ere, idazkera nahiko ezberdinean datozenez gero, probetxuzko iruditu zaigu Bermeoko eta Jerusalemgo sermoi guztiak argitaratzea. Sermoi hauen artean ez dago Andra Mariarenik, ez Santuenik. Beste nonbait ote daude?

9. Sermoi bakoitzaren hasieran, zein liburutatik hartua dagoen zehazten da, eta liburu horretan dituen orrialdeak ere bai. Jerusalengo liburuko orrialde zenbakiak geuk Arantzazun jarriak dira. Batzueta aita Zabalak berak ematen ditu aurkibidean sermoiak dituen zatiak.

10. Zenbait sermoitan parentesi zeinuak ageri dira, atal batzuk kantora utz daitezkeela adierazteko. Parentesi horiek ez dirudite aita Zabalak ipiniak eta hemen ez ditugu jaso.

11. Sarri ikusten dira hitzaldi hauetan hitz laburtuak: Ygcoa edo Jgcoa (bi eratara, beti argi ez badago ere), J.C.^o, Cc. (cristiñauac), Ne. E. Mc. (neure entzula maiteac), pctua (pecatua), ne. (nere, neur)... laburdura horiek beren horretan utzi ditugu, irakurtzea nolabait oztopatzeko ez badute behintzat.

12. Hitzaldiak hauetan hitz laburtuak dira: Ygcoa edo Jgcoa (bi eratara, beti argi ez badago ere), J.C.^o, Cc. (cristiñauac), Ne. E. Mc. (neure entzula maiteac), pctua (pecatua), ne. (nere, neur)... laburdura horiek beren horretan utzi ditugu, irakurtzea nolabait oztopatzeko ez badute behintzat.

13. Hitzaldiak hauetan hitz laburtuak dira: Ygcoa edo Jgcoa (bi eratara, beti argi ez badago ere), J.C.^o, Cc. (cristiñauac), Ne. E. Mc. (neure entzula maiteac), pctua (pecatua), ne. (nere, neur)... laburdura horiek beren horretan utzi ditugu, irakurtzea nolabait oztopatzeko ez badute behintzat.

14. Hitzaldiak hauetan hitz laburtuak dira: Ygcoa edo Jgcoa (bi eratara, beti argi ez badago ere), J.C.^o, Cc. (cristiñauac), Ne. E. Mc. (neure entzula maiteac), pctua (pecatua), ne. (nere, neur)... laburdura horiek beren horretan utzi ditugu, irakurtzea nolabait oztopatzeko ez badute behintzat.

1. ATALA

1. MISIÑOAREN SARBIDEA ³⁴

(J, 1-12. or.)

Sicut missit me Pater, et ego mitto vos.

Joan. 20. v. 21.

(1) Barri onac, eta guztizco onac dacartzueguz, cristiñauac. Pecatupean bici zareen pecatari errukigarriac, pecatu mortalaren catega gorracaz loturik, eta catigu zagozenoc, poztu zaitece. Ceuen arimeen salbaciñoagaz ichiric, edo erdi ichian, eta ernegadu aguinean aurkitutzen zareenoc, zabal zabal eguzuez ceuen biotz estu-larri orrec, bada gaurko arratsaldean dator ceuec gana ceuen eguillea, eta ceuen aita gozoa. Datortzue ceuec ainbeste bider ceuen pecatuacaz ofien-azpian erabili izan dozuen yaun errukior au, ceuec-gaz bakeac eguitera, eta ceuen arimaac pecatuen carcela ilun-icaragarri orretaric ateratera. Datorki-zue Yesus ceuen, eta guztioen aita, ta erredentore maitagarria, ceuen arimaac pecatuen loikerietaric garbitutera, eta bere graciagaz edertutera, ta apaindutera. Icusten dau daucazuezala ceuen arima orrec icatz baltza bera baño beré baltzago; zagozela iya infernuan amilduteco, eta betico galduac izateco bidean; eta onec erdibitu deutso bere biotz biguna; eta atera guraric ceuec ceuen bide okerretaric, biraldutene deutsue misiño santu au ceuen errira, ceuei adietan emoteco, bene benetan ondu gura badozue, prest dagoala bera baita ondo prest, ceuei parcatuteco, eta ceuen adiskide izateco.

Bai, neure erri noblea, Yaungoicoac bere erruki andiz biraldu gaituz ona neure lagun maitea ta ni; eta ori eguiteco onetara ecarri dituz gueure biotzac, eta beste guztienc beré: eta esan guiñaike egquia oso osoagaz, eta ao betean ece, etorri eguin gareala alan gura izanic bertoco cabildu beneragarriac, yusticiaco yaun prestuac, eta errico zar-gazte, andi-chiki eta umeguiñocoac. Eldu yaco Yesus gozoari berac ceuri eta inguruetacon erriai bere ontasuna eracusteco, eta mesede andiac eguiteco icentaduric eucan aldia. ¡Ay, N.N.! ¡Ceinbat eta ceinbat izango ete dira ceure semeen artean, eta albo-

³⁴ Aita Juan Mateo Zabalaren sermoiek bi ardatz hauek dituzte: Misiñoa eta Garizuma. Misioak garizuman emango ziren sarritan. Hori gogoan hartuz, sarrera-sermoi hau jartzen dugu lehen liburukiaren hasieran, eta azken agurraz itxiko dugu nolabait bigarren liburukia.

rengos errietako semeen artean aspaldiko urteetan Ygcoa ganic iguesi eta deslai dabiltzazanac? ¿Ceinbat ete dira pecatuan bici direanac, eta gaistakerian beguibietaguiño ondaturic dagozanac? ¡Ay! orain emenche berton aguertuko balitz gueure guztioen barruac, ¿celan icusico ete guendukez gueyenen arimaac? Gueyenac ceuen pecatuacaz barrien barri curutzean eskegui egun dozue Yesucristo gueure yaun maitea; gueyenac pecatuacaz galduric daucazue Ygcoaren gracia ederra, galduric daucazue ceruraco ceunkeen (2) escu-bidea: galduric daucazue ceuen Ygco laztana; eta orainche elesha au beera baletor, eta guztiak azpian zapaldu, derechat ece gueyenac infernurako izango ciñatekezala. Eztiñot nic au albastoan ta destayuan: lar beré lar dakit celan bici direan gaurco egunean cristiñauric gueyenac.

Baya, neure entzula maiteac, biotz zabala. Orainche da ceuen aldia: aushe da Jesus gozoac ceuei bere ontasuna eracusteco iminiric izan daven abegune ederra. Onetaraco biraldu gaituz gueu erri onetara; eta gueuri dirauscu beste aldi baten Apostolu santuai legueche: *sicut misit me Pater, et ego mitto vos.* Neu neure aitac biraldu ninduan legueche, alanche nic beré ceuec biralduten zaituedaz. Ni yatzinintzan mundura galduric egozanac billatuten eta ondutzen, eta ceuec beré ori eguiten yoan bear dozue. Nic ondu nevan Samaria-co emacume pecatuan ascotan yausia: izango dira erri orretan beré zar-gazte asco seigarrenecoan sarri yausi izango direanac, eta oneec ondu bear deustazuez. Nic ona izatera ecarri nevan santa Maria Madaleena, errian cer esan andiac imini cituzana: izango dira erri orretan beré, ta ez guichi guichi, euren pecatuacaz berba leku andia imini izango daveenac, eta orreec ondu bear deustazuez. Nic san Pedro-ri ezagutu eraguin neutsan bere deungaro eguna, eta negar andiac eguin cituzan bere biraoac gaitic, eta guzurraren ganeko yuramentu okerrac gaitic: badira erri orretan beré birao eguiten dakienac, eta guzurragaz yuramentu eguin izan daveenac, eta ea orrei garbatu erauguin albadeyozue alan eguna. Nic atera nevan san Mateo escu artean erabiltzazan tratu okerretatic; badira erri orretan beré tratu okerrac eguiten dakiezanan, eta orrei galarazo bear deutsazuez alango tratuac. Nire esanagaitic Zakeoc atzera emon cituzan ondasun deungaro irabaciak: badira erri orretan beré iñō-ena eureneturic eta mamiñ eguinik daukeenac, eta orrei esan bear deutsazue errescatac eguiteco, eta bacochari berea emoteco. Eta azkenean izango dira beste era ascotako becatariak, eta egun bear dozuez aleguinac oneec pecatuetaric ateretako, nic atera nituzan leguez adore bagaric egozan guizon cadenac, eta beste asco.

Ara emen ceterako biralduten gaituzan Yesus maiteac, eta ceta-

raco etorri garean gueu erri onetara: ceuec pecaturic atera-ta cerurako bidean iminteco. Ez zatoz, ez, ceuon ondasunen atzean (billa): ceuen etseac, ceuen basterrac, ceuen abereac, beeca-riac (guiberriac, umerriac) ceuen escu-artekoac ceuentzaco: gueugaitic orche oso oso-ric gueldituco yatzuez. Baya arimeen atzean gatoz, eta arimaac emon bear deuscuzuez, ez gueuretzaco, ezpada Jesus maitearentzaco. Pecatuz baltzituristic, eta bete beteric badaucazuez beré, ezta ecer orregaitic. Yaun onec eztau gura pecataria (3) galdu dedin, eta betico il dedin: gura davena da ondu daiteala, eta betico bici daiteala. Ichi gura badozuez bada orain arteco bide okerrac, eta lengo pecatuai bein betico agurra egun, eta Yaunaren esanac eguiten dozuezala, gura badozue berac eracusten deutsuezan bide artezetatic ibili, berac artuco zaituez, berac parcatuco deutsuez pecatuac, eta guero, eriotzea ezkero eroango zaituez ceruco gloriara. Orretaraco galdu bear dozuez orain arteco izcune charrac, alde egun pecaturaco izan dozuezan, eta izan daikezuezan bideetaric, ichi lagun deungaac, bacochari berea biurtu, guztiacaz bakeac egun, berba baten emetic aurrrera cristiñau on batzuc izan bear tzare (dozue).

(3)

Baya alan egun bearrean, aurrera eroan gura badozuez orain arteco zantarkeriac, loikeriac, gorrotoac, biraoac, ordikeriac, lapurriiac eta osterantzeco pecatuac, yakin bear dozue ece, etzala Yesucristo bacarric etorri mundura pecatariac ondutera, baita beré etorri zala pecatari gogortuac galduera. Simeon santuac esan eutsan Maria santisimeari lelengo bere besoetan yaun au eleshara eroan evanean: yakin eguizu ece, umechu au izango dala asco galdueteco, eta asco biztuteco: *positus est hic in ruinam, et resurrectionem multorum.* Eta alan misiño santua entzun-da ondutenez ezkutu, bildur izan bear tzare, ceuen buruen ganera etorrico dala yaunaren aserre gogorra. Bear bada aushe da Ygcoac ceuentzaco daucan azkenengo gracia; bear bada aushe da azkenengo eguingo deutsuen deia: eztozue bear bada beste misiñoric entzungo; beintzat yakina da guztioc entzungo eztozuela, eta ceuen zorigaistokoac, alan izanic, misiño onegaz balietan ezpazare.

Baya ¿nor izango da neure entzulen artean alan eguingo davena? ¿Noc zarratuco (gortu) dituz bere belarriac Jesus-en dei gozoac ez entzuteco? ¿Noc gogortuco dau bere biotza Jesus-en dei gozoai ez erantzuteco? Ez, eztot uste alangoric izango danic. Biotzerik gura izan dozue misiñoa, gogo onagaz asi zare etorten; eta derechat ece aleguinac eguingo dozuezala aurrera beré etorteko, zeuen arimaac garbituteco. Yangoikoaren bideetan sartuteco, eta aurrerantzean onac izateco. Eta au gogo obeagaz egun daguizuentzat esan bear deutsuet ece, elesha ama santuac beré orishe gura davela, eta ori

eguitea gaitic guztizco indulgencia, eta parcamen ederrac aguinduten deutsuezala.

Lelengo bada, misiño denporaraco Aita Santuac emonic daucaz lau indulgencia plenaria,edo parcamen oso osoac. Lelengo parcamaña irabaci lei misiñoac dirauan arteco edocein egunetan, eta edocein beré eleshatan confesadu, ta comulgaduta. Bigarrena, eta irugarrena irabazten dira gueuc icentaduco doguzan comuniño (4) generaleco egun bietaric baten, edocein eleshatan confesadu, eta guero elesha onetan comuniño santua artu-ta: eta bata egun atan berean irabazten da, ta bigarrena gueratutem da eriotzaco orduraco beste egun baten esango deutsuedan leguez. Laugarrena arimeen funciñoa eguingo dan egunean, edocein eleshatan confesadu ta comulgadu, eta elesh' onetan oraciño eguin-da; baita egun atan bertoco altara guztiac dira purgatorioco arimea ateratecoac. Onezaz ganetic misiño santua entzun eskero, ilean bein daucazuez zazpi urte ta zazpi berrogei eguneco parcamenac confesadu ta comuniño santua artu-ta. Entzuten duzuen doctrina bacocheco eun eguneco parcamenta. Iñor aguinduten (botetan) badozue misiñoco doctrinara,edo etorteko bideric emoten badeutsazue, beste berreun egunecoa, eta au irabaci cinaie gurasoac, ugazabaac, eta ugazaba-andreac, ceuen umeac, eta oguitucoac (otseiñac) biralduta: Misíñoa esaten dan eguna bada bulda santuac dacazan estaciñotaco eguna, irabazten dira Erromaco zazpi eleshac icusita (visitauta) irabaci leitekezan indulgencia guztiac.

Oneec indulgencioc irabazteco arimea pecatu mortaleric garbi izatez gane euki bear da guztien bulda santua, baita escatu bear yaco Ygoari, arren bada beguiratu daguiola bere elesha santuari, galdu daguizala heregia guztiac, ecarri daguizala herege etá fedebagacoac bere legue santura, eta emon daguiela erregue eta principe catolicuai euren artean bake ona eguiteco, eta alcar ondo artuteco gracia. Edo laburrago ta errazago, escatuco deutsazue Ygoari, aita santuac aguinduten dituzan gauzaac gaitic. Ara celango indulgencien ondasun-teguia irabaci ciñaikeen misiñora etorrera. Eta obeto aditu (ulerdu) daguizuen ondasun onen balioa, cerbait esan bear deutsuet indulgencien ganean.

Batec pecatu mortala eguiten davenear merecidu dituz infernuco betico penaac. Confesiño onaren bidez parcatuten deutso Ygoac pecatua, eta quenduten deutso bere infernura bearra: baya ezteutso beti parcatuten pecatuaren zor guztia, cein kitadu ta pagadu bearco daven edo mundu onetan gauz' onac eguinagaz, edo bestean purgatorioco pena ecin gogorragoacaz. Confesoreac aguinduten daven penitenciagaz bere ateraten da zor ori: baya ez orregaz beré beti guztia,

ezta onago beré. Azaz ganetic pitian pitian eguin deroaguz pecatu venialac, ceintzuaz bere zor andiac artu deroaguz gueure lepo ganean. Elesha ama santuac emon gura leuskioe bere semeai zor orreec ateretaco (paguetaco) modua. Eta ¿cer derichazue eguiten davela? Daucaz bere contura Yesucristo-c emon-da, Yesucristo beraren merementuacaz, Maria santisimearenac gaz, eta santu-santeenac gaz eguiten direan ondasunen guiltzaac. Ondasun orrec bada idiguiten dituz, eta emoten deutse (5) bere semeai gauza onen bat eguiten daveenean merecimentu oneetaric batzuetan gueyago, batzuetan guichiago cegaz atera, edo bai cegaz buruzpeeratu euren zorrac. Esaten yatzueean bada indulgencia dagoala, edo irabazten dala, da esa-tea leguez aita santuac, edo obispo yaunac zabaldu daveela eleshearen ondasun au, eta eurac esaten daveena eguinagaz artuten dogula, eurac emoten deuscuen beste ondasun, cegaz erantzun Yaunari deutsagun zorrari.

(5)

Indulgencia edo parcamen au da modu bitacoa, bata da osoa, ta bestea ez osoa. Indulgencia osoa da Ygcoari zor guztia paguetaco bestecoa dana. Ez osoa da zorraren zati bat paguetaco bashen eztana; contu eguiizue zazpi urteco indulgencia, edo eun egunecoa. Eta entzuten dozuenean au edo au eguin da, zazpi urteco indulgencia irabazten dala, eztozue uste bear ece, batec zazpi urtean purgatorioan egon bearco beeban, orren parcaciñoa irabazten davela. Esan gura davena da, eguingo balitz bat tec anchina elesha santuac aguinduta eguin oi cirean zazpi urteco penitenciac, orregaz irabacico evan gaña parcaciño irabazten davela orain zazpi urteco indulgencia irabacita. Baya eztakigu gueuc ceinbat parcatuko leuskion Ygcoac purgatorioco peneetatic zazpi urteco penitencia eguiten davenari, eta orregaitic ecin esan guñaike ceinbat laburtutene yan purgatorioan egon bearra zazpi urteco indulgencia irabazten davenari. Baya alanbere beti da asco, eta gueuc uste guñaikean baño ascoz gueyago.

Ea bada, neure entzula onac, aleguinac eguin bear dozuez ez galduiteco, ez elesha ama santuac zabaldutene deutsuezan indulgencia eta parcaciño ederrac, ezta Yesucristo-c beragaz bakeac eguiteco opa deutsuen era ecin obea. Naguikeriac, eta gogo charrac bost achakia eta atzera-bide iminico deutsuez ez etorteko: batzuetan esango deutsue lan estuac dozuezala, eta denpora asco galdu bear dozuela misiñora etorrita; beste batzuetan burura emongo deutsue, ea cer eguingo dozuen emen ordu t'erdian misionisten contuac entzuten, eta onetarico beste milla gauza. Diabrua beré ezta lo izango ea galarazo albaleizuez arimaco ondasunac. Baya ceuec contu eguin bear dozue ece, bear bada misiñora etortean dagoala ceuen betico salbacíñoa: eta derichat ece, alan izango dala ceuen arteco ascoren-

tzat. Lanac barriz, goshagochu yagui, bearrari gogoz ekin, eta alan aurreratu ta biribilduko dozuez. Eztozue egun entzun izango misiñora etorteagaitic iñor pobretu ta meetu izan dala, edo arto ta gari guichiago artu izan dala. ¡Ay! balegoz or alboco erriren baten ilteco cecen entzute andico batzuc, nonbaisteberé e-litzake lan esturic izango: e-lichakio luce erechico ango egon bearrari.

(6) Baita bear bada bateri bateri entzungo deutsazue gueuc misionistoc arguiroegui (6) berba egun daroagula, ascoren beguiac pecaturoaco idigui daroaguzala. Baya ori diñoenac eztave misiño denporan (aldian) confesonario andiric berotu. Gueu leguez orco ol arteetan yarrico balira, icusico leukee ez gueure esanetatic pecatu barriac eguiten dituezala, ezpada-ce gueuri entzun-da confesetan dituezala gueuri entzun baño leen egun cituezanac, eta iños confesetaco biotzic izan eztaveenac,uste izanic ece confesoreac alango pecatuto tzar andien barriric eztakiela, edo ibiliric bein pecatu badireala, bein eztireala, beti biotzketa, beti euren barruko kezcaz, bayo bein beré esaten asartu bagaric. ¡Beguiac idigui! eta gaurco egunean! ¿Nori? ¿Nori guero? ¡Ay! Larregui izan doaz errietan gazteai beguiac idiguiteco tokiac, ta lagunac. Larregui izaten dira gazteai lotsaric artu bagaric, euren aurrean esan oi direan berba nasaiac, eta larregui egun oi direan zantarkeriac. Badira beré guraso ardurabagaco nasai (zabar) asco, bacarrean egun bear leukeena, umeac alboan dituezala, edo ez beintzat urrun urrun, egun oi deroenac. Eztogu gueuc esango seigarrrenecoan, berbaraco, biguira edo celai batu baten eguiten dan amarrenic. Eta beste aldetik barriz guztientzat eguiten danean, guztien onari beguiratu bear yaco, eta ez alango uste-ez-eco norbaiten calteari, diño Marchant yikitunac. Alan bada onelango ipuiñai yaramon bagaric, eurrez, eta ertzean, eta bide beteetan eterri bear tzare misiño santura; ergoienetan, eta bas-etse goyetan bat ichi etsea yagoteco, eta ganeco enparaduac sermoira.

Eta etorte au ceuen onic andieneraco izan dedin, yakin bear dozue celan etorrico zareen, celan egongo zareen, eta arantzean cer egun bear dozuen. Onantzean eta arantzean etorrico zaree guisameac guisasemeetara, eta emacumeac emacumeetara, ez nastean, eta ez batzaan. Eztiñot nic au senar-emazteac-gaitic, ez guraso eta seme-alabaac gaitic, ez neba-arrebacgaitic. Ondo dirudie senar-emazteac alcarregaz; ederto gurasoac umeac alboan dituezala; eta polito ta ez deungaro neba-arreba onac euren lotsa onean datozenac. Baya izan oi dira gazte zorapillo, gogo arin batzuc, baita urteetan gazte gazte eztirean beste batzuc, bayo sentzuna gazte ta ero daukeenac, ceintzuc ez misiño santuari, ez gauzaric santuenari beré itzalic artuten eztakien, eta onelangoac gaitic esaten deutsuet: eta

bein danic bein ondo dirudianac ondo dirudi, eta ondo da alan egui-tea. Eta bideetan etzaree etorrico ipuinac esaten, ezta chancha burristaac, eta barre eragin-garriac bere. Errosario santua, edo beste oraciño batzuc esaten bacentoce, ori ondo litzateke, eta ori zan an-china lecu ascotan eguin oi zana. Beinic bein berba onac esaten etorrico zaree, eta orregaz guero misiño santuric on gueyago ateraco dozue. ¿Cer eguin (7) daroa achurlariac cerbait erein bear davenean? Aurretiaz prestetan dau bear dan leguez lurra. Alanche prestadu bear dira biotzac, Yaungoicoaren berbearen acia erne, aci, eta labo-rea emotera etorri dedintzat.

(7)

Sermoian zagocen artean egongo zaree moduz, eta ishilchuric, barriketa bagaric, entzuten predicadorearen esanac. Estula baletortzue, lotutera eguin bear dozue. Baakit nic ecin beti eguin izaten dala, baya ascotan icusten dana da, batec estula badagui, besteac bere alcarren leyan leguez eguin bear izaten daveela. Guero galdu-ten dira berba asco, edo beintzat ezta ain ondo entzuten, ez eta ain gogoz bere. Loac bazaroace, lo ori ushatu eta galarazo bear dozue, eta albocoac lo badacutsuez, iratzartu, baya moduz eta iñori barreric eraguin bagaric. ¿Cetaraco izango dozue misiñora etortea, guero sermoian loac artuta sanguilica egongo bazare? Ume titicoac beré misiñoraco eztira onac: aec gaishoac eztakie asco cer eguiten daveen, eta onic onenean negarrez asten dira: eta predicadoreari galerazo, entzulaai galerazo, eta beste gauz' onic estave eguiten. Baya iñor nori ichi euki ezta, umeagaz baletor, ori at'ondoan paradu bear da, ume-chuac negarrari emoten badeutso beré berlan canpora urteteco. Eta onelangoac eguin bear leukeana da, umeari eleshara baño leen ordu biz odo iruz leenago loa galerazo, guero emen loac artuta ishi ishilic egoteco. Baya esana esan, oba da ume chikiric ez ecartea.

Eta ez yatzue aserratu bear gueuc esango doguzanac gaitic. Ezca-goz gueu iñoen contra: ezteuscu iñoc gachic eguin: ezteutsagu iñori gachic opa: guztioc maite zaitueguz Yesucristo-gan eta Yesucristo-gaitic: eta, gueure escuan balego, orain bereon ceuec besondotic ar-tu-ta guztiac eurrez, garauric beré ichi bagaric, ceruan sartuko cindu-keeguz. Eta alan gueuc baguenki gueure berbaren batec iñori min emongo leuskiola, ez gueunke alango berbaric aoric beré ateraco: eta alangoric yazoco balitz, yakinic zagoze ece, yakin-ez-ean, eta go-goaz bestera dala. Gueure gorroto guztia da pecatuen contra: oneec nondi-nora galduco doguzan gabiltz, oneec erri onetaric erbestetu gura guendukeez, eta orretaraco izango dira gueure nekeac, gueure icerdiac, gueure buruco-minac, gueure deadarrac, gueure aserreac, eta gueure guztiac. Beste areriotic gueuc eztogu, besteri calteric eguin gura ezteutsagu, besteric lotsatu gura eztogu.

Baita onen contraco gueure berbac entzuten dozuezanean, etzare ibili bear, ceuen artean batari ta besteari limosnea balitz leguez zabalduten, eta esaten: onec urlia oso osoan atrapetan dau; bestea urleciari (urlinayari) ¡ce ederto yatorkion! Ez, bacochac bere buruari ondo yatorcana, beretzat leguez (8) artu, contu eguinic á bere oneraco esan dala, eta besteari bake bakean ichi. ¡Ay! alan eguingo balitz sermoietan, eta ez predicadoreen berbaac batari eta besteari ezarten ibili, beste onariric ateraco litzateke sermoietaric. Baya ascoc okerreco guztia eguin daroe. Egongo da misionista ordien contra gogor eta irrimen eguiten: eta emacumeac edaten eztakienac egongo dira orduan zabal zabalik, epanetatic beera adurra dariela, eta biotza pozen pozez urtutenean daukeela, urliari eta besteari orduco sermoia ezarten. Egingo dau besteren baten murmuraciñoaren contra, eta esango dau, orretan emacumeac deungaro esateco latzac direala, eta orduan egongo dira guizonac arro arro, zabalen zabalez azalac beré ecin artu dituzala, eta emacume á, edo bestea gogoan daveela. Esaten badau misionisteac cerbait tratu okerretan dabiltzazanen contra, beingoan diñoe ascoc euren artean: ¡ah bada! urliac oraingoan baaroa bear davena. Beti izan da egquia achinaco esakerea: iñoren buruco sitza icusi oi da, eta norberen buruco otsoa ez. Baya ez, neure cristiñauac, gueure buruari beguiratu bear deutsagu, eta ez besteenari; gueuretzat ondo datorrena artu, eta besteari ichi gueldi gueldi, eta onelan guztioentzat ona izango da misiñoa.

Guero sermoia ezkerro artez artez artuco dozue etseraco bidea: ez ibili or etseetan sartu-urtenetan gastuac eraguiten, ezta erbeste-coac beré. Au erri guztietan esan daroagu, eta baakigu gueuc cegaitic dan, eta onetan gustu emon bear deuscuzue gueure esana eguinic. Ez ibili bere ardan-guelan (tabernan) sartutenean: sermoi osteco berbe-teac, eta barriketeac sermoian artu zan biotzeo berotasuna, eta samurtasuna galarazoten dau. ¿Cer eguiteco izango da aci ona ereitea, estaldutu etzalaco choriac yaten badavée? Onelango ereitzeagaz ezta gose andiric kenduko. Alanche izango da bada gueuc ereiten doguzan berbacaz beré, ceuec biotzean ondo gordetako aleguinac eguiten ezpadozuez. Beragaitic etseraco bidean beré, leen esan yatsuen leguez, yoango zare guizonac guizonetara, eta emacumeac emacumetara, misiñoan entzun dozuezan berba onac ceuen artean darabiltzuezala. Eta guero gaubean, edo ceuec esan, edo gazteai eraso ceen ganean izan dan sermoia, etsean guelditu (lotu) direanac beré guztia galdu eztagliuentzat.

Onezaz ganetic misiño arteco egunac penitenciazco eguntzat artu bear dozuez, eta eureetan besteetan bashen cerchubait gueyago eguin bear dozue. Ondo izango da gauza orretaraco barau bat edo beste eguitea; elesha inguruetaocoac egunean eguneango mecea en-

(9)

tzutea, eta baserri goicoetacoac, eta guztiac ceuen lanetan, eta beurretan diñarduzuela, errezu batzuc esatea.(9) Onetara dator beré, eta penitencien artean egun ciñaie leen esan deutsuedana tabernetan, eta etseetan ez ecer (arean) artuteco. Gogora ecarri bear dozue Ygcoa ceuen pecatuacgaz aserratu izan dozuela, eta bear bada urte osoetan bici izan zareela. buruan ulleac gaña pecatu mortal eguiten dozuela. Eta Yaun au datortzuenean ceuecgaz bakeac egun guraric, ceuec bere ceuen aldetik aleguinac egun bear dozuez ceuen biotzac bigunduteco, eta aren deiai ondo erantzuteco.

Orain bada baakizue cer egun bear dozuen misiñora zatocenean, celan egon bear dozuen sermoian, celan biurtuko zaren etsera, eta cer egun bear dozuen misiñoac dirauan artean. Eguizue bada alan, eta derechat ce orregaz Ygcoac escu beteacaz botaco dituzala ceuen biotzetara bere graciac, bere arguitasunac, ta bere laguntzaac, eta pecatari asco eta andiac sartuco direala Yaunaren bideetan. Alan guerta dedinatzat imini daigun bitarteko gueure ama Maria santisimea.

Gueure ama laztana, gueure biotzeco guraso maitea, ara emen non batu direan N.-tarrac, baita inguruetaoco beré ceure semeagaz bakeac egun guraric. Bai, ama, bai, lotsaturic gaukeez gueure pecatuac, icusiric ce andiac, ce eskergaac, eta ceinbat direan. Guztioen parcaciñoa gura guenduke, eta orretaraco gatoz ceure oñetara, ceuri escatuten, arren bada izan zakigula ceure seme orregaz gueure bitarteko. Ceuri emoten deutsuz elesha ama santuac gueuri gozo eguiten yacuzan icen ederrac. Ceu zara aren esakeran pecatarien iges-lecua; ceu larri dagozanen poza eta zabaltasuna, ceu cristiñauen laguntasuna. Oneec yakiteac biotza zabaldutен deuscu, eta uste bete-betean gatoz ceugana, pecatari andiac izan arren, ez gozuzala ceure oñetaric botaco. Eta ceu bitarteko zaitugula guztia eguintzat eguiten dogu. ¿Cer ucatu leyo se meac amari? ¿Cer ucatu Ygcoac bere sablean erabili evan amari, bere ugatzagaz aci evan amari? Bear dogu arguitasuna gueure pecatuac ezagututeco: bear dogu damuaria gueure pecatuacgaiti negar eguiteco; bear dogu biotz andi bat urrengoan alangoric ez eguiteco gogoac artuteco. Orreec guztioc eske gagoz. Bakizu ceuc ondo ceinbat balio daven gueure arimeac. Ea bada ama maitea...

[EGUIN PENITENCIA]

(10) *Paenitemini igitur, et convertimini ut deleantur peccata vestra. Act.3.v.19.*

(10)

San Pedro apostoluac Israel-darrai bein baten egun eutsen sermoian, mosuan esan ezkero celan eurac il egun eveen Yaungoicoa-

ren seme Yesucristo, bere bician pecaturic eta erruren izpiric izan ez evana, berba egun eutsen onelan. «Neure anayaac, baakit nic, alan ceuec, alan ceuen aguintariac ondo ez yakinean ori egun izan cenduela. Eguizue bada penitencia, eta biurtu zaitece Ygcoagana, pecatuen parcaciñoa izateco». Aushe berau esan bear deutsuet nic beré ceuroi neure entzula maiteoi. Eguizue penitencia pecatuen parcaciñoa izateco. Bai, bada ¿ceinbat eta ceinbat izango ete dira ceuen artean pecatu egun-da Yesucristo gueure yauna barriro curutzean yosi izan dozuenac, eta ez bein, ez birritan, eta bai ascotan eta ascotan? ¿Ceinbat gazte izango dira Madaleneac leguez euren nasaikerriacaz errian berba-lecu andia imini izan daveenac? ¿Ceinbat emacume bai nescatillac, bai andra ezconduac, Samaria-coa leguez bear eztanagaz, eta eureka eztavenagaz ibili izan direanac? ¿Ceinbat guisaseme ezcondu eta ezcontzagacoac, Herodes leguez araguizcoetan ondaturic bici direanac? ¿Ceinbatec Ygcoa ofendidu izango dozue san Pedro berac aldi baten leguez ceuen biraoacaz, yuramentu okeerracaz, eta ernegamentuacaz? ¿Ceinbatec Zakeoc leguez lortu izango dozuez ceuen diruac legue eztan bidetic, eta artu-emon eta salduerosi okerracaz?

Izango dira seme-alabeen artean, baita berein, gurasoai lotsa charra artuten dakienac. Izango dira, baita ez guichi guichi, gurasoen artean euren umeac bear dan Ygcoaren bildurtasunean aciten eztituezanac. Izango dira ezconduen artean bere banacaac alcarregaz bear leukeen bicitza ona eztaroenac. Eta azkenean izango dira asco ta asco aserrecor-ocasiñotsuac, ordiac, loyac, lapurrac, deungarosalaac, eta beste era ascotaco pecatariac. Baya ¿cer diñot nic: «izango dira, izango dira?» ¿Ceinbat ete dira gueure artean nondi andi cetan edo atan pecatu egun eztaveenac? Eta ¿ceinbat pecatu egun ezkerro bear dan confesiño ona egun izan daveenac, eta lotsaz dala, bildurrez dala esan ecinic ibili eztireanac? ¡Ay! Orain emenche berton aguertuko balitz Igcoac gueure guztioen barruac ¡celan icusico ete guendukeez gueyenengarimaac! Bay gueyenac ceuen pecatuac direala medio (lasio, bitarte) galduric (11) daucazue Ygcoaren gracia ederra, galduric daucazue ceruraco ceunken escu-bidea, galduric daucazue ceuen Ygco laztana, eta orainche elesh au beera baletor eta guztiak azpian zapaldu, derechat ece gueyenac infernurako izango ciñatekezela. Eztiñot nic au albastroan eta destayuan; lar bere lar dakit celan bici direan gaurco egunean cristiñauric gueyenac.

Bada cristiñauac, san Pedro-c ciñoana: eguzue, eguzue penitencia, eta biurtu zaitece Ygcoagana, pecatuen parcaciñoa izateco. Baakit nic ondo ez yakinean egun izan dozuezala ceuen pecatuac. Batzuc bestearen contraco su beroac itsutu cinduezan bengoa artuteco:

beste batzuei odolarene berotasunac, edo iñoganaco on-erechi itsuac lañotu eutsuen burua legue etzirean zantarkeriac, eta nasaikeriac eguiteco; beste batzuc premiña estuac, eta gaucea bearrac eraguinda iñoenagatik cenduen: eta gueyenac egun izan dozue pecatu, contuac ondo atera ez izanagaiti: munduko gaucen keagaz itsuturic, cerucoai bear ceunkeen begui arguiacaz beguiratu ezteutsazuelaco, eta nekez izango da ceuen artean pecatu eguita gaitic, beste bagaric, bear eztana egun izan davenic. Onec pecatua garbituten ezpadeutsue beré, achakia apur bat baucazue orregaiti Ygcoaren beguitan, eta yaun onec ceuen ez yakinari, eta argaltasunari beguiraturic lasterrago, eta errazago parcatuco deutsuez pecatuac beragana biurtutenean bazare, osterantzean, ondo yakinaren ganera egun izan bacendue baño. Penitencia bada, penitencia: biurtu zaitece biotz-biotzeric Ygcoa gana penitencia benetako baten bitarteko, ceuen pecatuen parcaciñoa izateco.

Ecin orretaraco opa lekikezue orain daucazuen baño abegune obaric. Aita Yaungoicoa deyez yagotzue, eta berac yuramentuaren beian esaten deutsue ece, gaistoari ondutenean egeneric eta gueyago ezteutseela calteric ecarrico ordura arteko gaistakeriac. Ygco Semea izango dozue, eta dozue bere Aitagaz bitarteko ederra eta escu andicoa, ceuec gaitic beti escatu bai escatu dagocana. Espiritu-santu yaunac dei gozoac eguiten deutsuez ceuen biotz barruan, eta emongo deutsuez penitencia eguiteco, eta onduteco bearco dozuezan laguntza guztiak, ceuec ceuengana dagoana eguiten badozue. Mariasantisimea izango dozue ceuen ama gozoa ceuec-gaitic bere Seme laztanari escatuko deutsana, eta Aingueru santuac, eta ceruco Santu-Santaac izango dozuez beste ainbeste bitarteko, ceuec gaitic Yaungoicoari erregututeco.

Ea bada, pecatari maiteac, biotz zabala. Orainche da ceuen aldia: aushe da Ygoco gozo-bigunac ceuei bere ontasuna eracusteko icentaduric izan daven aldi (12) ederra. Onetaraco biraldu gaituz neurre lagun maitea eta ni erri onetara, ceuei adietan emoteco, bene benetan ondu gura badozue, bera prest dagoala, baita ondo prest, ceuei parcatuteco, eta ceuen adiskide eguiteco. Pecatuz atsituric, eta bete beteric bazagoce beré, ezta ardura: orain artean ceuen arimeen salbaciñoagaz ichiric edo erdi ichian, eta ernegatu aguinean bici izan bazare beré, ezta ecer orregaitic. Yaunac eztau gura pecataria galdu dedin eta betico il dedin; gura davena da pecatari ori ondu daiteala, eta betico bici daiteala. Ichi gura badozuez bada ichi orain arteko bide okerrac, lengo pecatuai beti betico agurra egun, eta Yaunaren [naia] eguiten dozuela, berac eracusten deutsuezan bide arteceratik

(12)

ibili, berac artuco zaituez, berac parcatuco deutsuez pecatuac, eta guero eriotza ezkero eroango zaituez ceruco gloriara.

¿Cetan zagoce bada, pecatariac? ¿Ceintzuc dira ceuen gogoac? Baya ¿cetan nago ni? Gogo-gogotic, eta egarri andiagaz gura izan dozue misiño santu au, eta esan guíñaike ece, gueu eterri izan garea-la erri onetara alan gura izanic bertoco cabildu beneragarriac, yusticiaco Yaun prestuac, eta errico zar-gazte, andi-chiki eta ume-guiño-coac. Gogo onagaz asi zare etorten, eta nago ece aurrera beré aleguinac eguingo dozuezala etorteco. Eta ¿eztozuela Ygcoagana biurtu guraco? Eztozuezala ceuen bici-moduac ondu guraco? Ez beintzat, ezteust niri biotzac alangoric aguinduten (emoten). Nic derichot ece, aleguin guztiac eguingo dozuezala confesiño on bat eguiteco, ceuen arimaac garbituteco. Ygcoaren bideetan sartuteco, eta aurrerantzean onak izateco. Eta gogo obeagaz eguin daguizuentzat, esan bear deutsuet ece, elsha ama santuac beré ori gura davela, eta orretara ceuec ecartearren, misiño denporaraco indulgencia ederrac, eta parcamen andiac omoten deutsuezala. Ara celangoac.

Lelengo bada, etc.

Ygcoaren bideetan sartuteco, eta aurrerantzean onak izateco. Eta gogo obeagaz eguin daguizuentzat, esan bear deutsuet ece, elsha ama santuac beré ori gura davela, eta orretara ceuec ecartearren, misiño denporaraco indulgencia ederrac, eta parcamen andiac omoten deutsuezala. Ara celangoac.

Ygcoaren bideetan sartuteco, eta aurrerantzean onak izateco. Eta gogo obeagaz eguin daguizuentzat, esan bear deutsuet ece, elsha ama santuac beré ori gura davela, eta orretara ceuec ecartearren, misiño denporaraco indulgencia ederrac, eta parcamen andiac omoten deutsuezala. Ara celangoac.

2. ARIMEAREN BALIO ANDIAREN GANECO SERMOIA

(B, 203-208. or.)

Cognosce justias, et judicia Dei.
Eccli. cap. 17. v.24

(203) 1. Izan zaitez zure arimearen erruqui Jaungoicoari gustu emonagaz, dirauscu Espiritu Santuac³⁵. Au eguingo dogu bere legue eta aguindu santuetatic ibiliagaz: orregaitic esan ezquero Escritura Santeac biurtu gaitezala Jaungoicoarengana, ichi daiguzala pecatuac, iñes egun daigula euren bide ta pelleburuetatic, dirauscu bertatic ibili gaitezala Jaungoicoaren legue eta aguinduetatic³⁶. Aushe da boda gueure arimearen erruqui izaitea, eta Jaungoicoari gustu emoitea. Obeto ta obeto erruqui au euquiteco, eztaucagu beguiratu bashen ce laztan izan daven gueure arimea, eta ce erruqui andia euqui deutsan, cer egun daven beragaitic, eta noraguiño eregui daven, eta aushe izango da asco ez bacarric al daigun guztia arimeagaitic eguiteco, baita ezagututeco beré ce guichi eguiten dogun guc beronegaitic. Aushe da gaurco egun onetan esan gura neusquezuenan puntu bitan. Lenengoan cer eguiten daven Jaungoicoac gueure arimeagaitic. Eta oneric ezagutuco dozue bigarrenean ce guichi eguiten dogun guc beragaitic. Jaungoicoaren arimeaganako caridadearen anditasuna, eta gure ardura guichia beraganaco, izango da sermoe guztico gueia.

(203)

Lenengo zatia

2. Beti betico amodioagaz maite izan zaitudaz, dirauscu Jaungoicoac Jeremias-en aotic³⁷. Ez egoan oraindikoarren luurric, ez egoan ceruric, ez egoan beste gauzaric Jaun andi au guganaco amodioan

³⁵ Miserere animae tuae placens Deo.

³⁶ Cognosce justias et judicia Dei.

³⁷ In charitate perpetua dilexi te.

erreric egoanean. Oneec eguin cituzanean guretzat eguin cituzan. Aingueruac izaita artu be even gure gordetzalla ta yagola izaiteco artu eveen. Ceruac zabaldu baciduzan, gure bicilecutzat zabaldu cituzan. Luurric ifini beebar, guri yanari emoiteco ifini evan: chori, animalia, arrain edo beste gauzaric badacusc, guztia da guretzat. Eta alan guizona bere escuetatic bere antz edo irudira atera evanean guztien aguintari eguin evan, eta direanac imini cituzan bere aguindura. Ezagutu eta esquerrac emon bearrean lenengo guizon onec neurribaco mesede oneec gaitic, yagui zan bere eguiille andiaren contra, eta artu cituzan asmuac bera beste izateco, eta ara non galdu evan eucan nagusitasuna, eta guelditu zan Demonijoaren mempeco edo esclabo eguinic. Ce castigu merecidu ez evan Adanec pecatu onegaitic? Baya, jo Jaungoicoaren guizona ganaco amudio paregabea! Atera evan pecatutic eta biurtu evan bere adisquidetasunera. Esquer deungacoa izan bazan bere onguilleaganaco, etzirean obagoac izan bere Semeac. Ez castiguagaz, ez palaguagaz, ez mesedearaz ecarri al izan cituzan Jaunac bere amodiora. Ain modutan egoan lur guztia pecatuz beteric ce, etzan Noe baño beste onic aurquituten mundu guztian. Castiguetan dituz uriolacaz, eta eztira guizonac obago: emoten deutso munduari bere leguea, eracusten deutse celan bici bear daveen, eta eurac eztaveé gorde gura bere aguinduric. Eguiten dituz miraari arrigarriiac euren Jaungoicotzat euqui daguien, eta eurac adoretan dituez urregorri, cirar (edourre), arri eta zurezco idoloac edo talluac. Ycusiric Jaun andiac ce bide galduetatic ibiltzazan guizonac, biralduten deutsez bere servitzalle, Ygarla edo Profeta esan dayoen biurtu deitezala darioen bidetic betico galduac izan ezteizan: datoza atsera benetaco Jaungoicoagana; emon daioela zor deutsezan eguiquera edo obra onen frutu gozoac. Baya eurac ez bacarric etzituezan enzun gura izan Patriarca, eta Profeta oneen deiac, ezpabere batzuc azotadu cituezan, beste batzuei arrica eguin eutseen, eta beste batzuc modu ascotara il cituezan. Etzan orregaitic beré acabadu, ez amaitu Jaungoicoaren erruquia: bialduten dituz beste bere criadu batzuc ea ondu al daitezan guizon galduac, esaten deutse oneec emon daioela Jaunari zor deutsen adoraciñoa, ezautu daiela euren yaube eta onguillatzat, aushe eguinagaz beste bagaric zorionecoac izango direala, euren (204) pecatuac andiac badira beré, eztaielo bildurric artu, ce ichiten badituez darabiltzezan bide oqueerrac eta badatoz beragaz, berac parcatuco deutsezala, eguin daveen gach guziac; eguzquia baño bere garbiago eguingo dituzala, bere beso artean estuturic mozu ta laztan gozoac emongo deutsezala eta bere Seme maite eguingo dituzala. Baya gogorturic guizonac eztituez enzun gura Jaungoicoaren bigarren bialdu oneec, botaten di-

tuez, ilten dituez, (banatuten, ta) birrinduten dituez. Biralduten dituz Jaunac bere otsein edo serbitzalleac irugarrenez, laugarrenez, bostgarrenez, eta bardin egiten davee euracaz.

3. Ycusiric Jaungoicoac guizonen itsumendi au, ifinten da pensantan leguez (esate baten) ea ce modu artuco ete daven guizonaren biotza bigunduteco; eta alan diño: cer egun nei guizona galdu ezte-din?³⁸ Ce modu artu neique guizona neure adisquide eguiteco?³⁹ bere borondatea irabazteco, neugana ecarteco, zorioneco eta neure Seme eguiteco?⁴⁰ Emon deutset nire leguea, eta eurac eztave artu gura izan: dei egun deutset, eta ezteuste yaramonic egun: bialdu deutsedaz neure servitzalleac mandatari, baita eurac il dituez. Ce modu artuco dot, bada, ain laztan dodan guizona galdu ce daguidan?⁴¹. Ara or ce ardura andia daucan Jaungoicoac gure arimeagaz, ce atsacabe andia emoiten deutsan gu galdu bearrac. Baya cer derichazue egiten davela, edo ce modu artuten davela gu beretzat irabazteco? Arritu ta icaratu zaitece lur, ceru eta Ainguerauc. Neure Seme maitea biraldutera noa⁴², diño bere artean. Cetara edo cetaco biraldu gura dozu, Jauna, zugaz izaita bat, Jaungoicototasun bat, zugaz gauza bat dan Seme bacarra? Da benturaz castiguetaco guizonaren zukanaco lotsabacotasun neurribaguea? Bialduko dozu beragaz nasste Aingueruzco exercitu icaragarriren bat zatitu daiezan zure serbitzailleac il dituezalako? Ez, Cc., ez, eztau bialdu gura Jaungoico andiac bere Semea munduac euqui deutsan esquer deunguea benguetara, larregui beré lar gura deutso guizonari onelango gauzarric eguiteco; bialdu gura dau aurquitu daguian galdu zan arimea, osatu daiozan bere zauriac eta gachac, aberaztu daguian miraarizco ondasunacaz, eta arturic bere lepoan, eroan daguian bere echera, an betico zorion eta gozotasun artean bici dedin⁴³. O Jaungoico baten gure arimea ganaco amudio parebagua! O caridade neurribacoa! Nequez sinistu leiteque fedea eracutsico ezpaleu ain ardura andia emon deutsanic ceru-lurren eguiileac gueure arimeari.

4. Yatziten da bada cerutic lurrera Jaungoico baten Seme bacar maitea. Baya celan derichazue? Ez ceruluurren eguileari datorquion anditasunagaz, ez mundu guztiaren yaubeari datorquion magestadeagaz (itzalagaz), ezpada gure araguizco yazteco zar, urratu

³⁸ Quid faciam.

³⁹ Quid faciam.

⁴⁰ Quid faciam.

⁴¹ Quid faciam.

⁴² Mittam filium meum dilectum. Joan 3.v.17.

⁴³ Non misit Deus filium suum in mundum ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum.

(205)

eta zantarragaz yanciric, gure anaye eguinic, gure pecatuac lepoan dituzala. Yaioten da ez yauregui, edo etse zabal ederretan, ezbabere abel-eche pobre, zar, eta zatar baten; otzac ilic, quiquilduric, neque eta premiña artean; bere lenengo cumea asca bat dau, bere oea lasto pusca bat, eta bere guela eta salea cimaurrez edo tela-arañaz (aramauaz) beterico animalien corta bat. Orra celangoa dan gueure billa lelengo emoten daven pausua, ¿Cer egun ez evan ogueta amairu urtean gure oneraco? Celango ibillerac, celango icerdiac, celango nequeac, celango otzac, eta beroac, celango gose eta egarriac, celango baraüac eta gogortasunac (gogortadeac), celango gaubela eta oraciñoac! Yzanic mundu guztiaren yaube ez evan bere etse bat non bici, bere yaztecoa zan pobrea, guztiz ortosic, eta mundu guztia bere contura evala. Batzueta erbestetutene dave, beste batzueta bicitza quendu gura deutse: orain dirautse Demoniñoa dauquela, guero guizon ordiacaz batzaindutene dala. Oneec deituten (dei eguiten) deutse Moyses-en arerioa, a-ec guzurti eta engañadorea; eta Yudegu eta Yentilac bat eguinic, artutene dituez aldaiezan asmuac, eriotzaric gogor eta lotsagarriena emoiteco. Aushe zan, Ne.Cc., Jaungoicoaren seme benetacoaren gurariric andiena, equialaco bere eriotzeagaz ateraco evala gueure arimea Demoniñoaren aguindupe- eta poderiotic, egungo cituzala Jaungoicoaren eta gure artean baqueac; egungo evala bere odolagaz (205) gure arimaac garbituteco bañu bat, idiquico cireala ceruco ateac, egungo guinduzala Jaungoicoaren seme, eta ceruco yaubeguei, ta herederu Yaquinic pasiño gogorra, eta eriotza cruela gueure arimearen oneraco zana, poz andi bategaz, eta borondate oso osoagaz irago evan, eutsen amudioaren anditasunagaitic; poz pocic artu cituzan bost milla azote eta gueiago. Poz pocic euqui evan burua arantzazco coroe gogor bategaz zulaturic. Poz pocic euqui evan bere gorputz guztia burutic beatzera zauri bat eguinic. Poz pocic emon evan bere zanetaco odol guztia. Poz pozic igon evan curutzera, eta poz pozic galdu evan bere bicitza untze gogorracaz yosiric. Aushe zan bere guraari guztia, eta alan sarri ascotan esan oi evan, bere biotzeco guraari guztia gugaitic bere bicitza emoitea zala.

5. Aror, Cc., ceimbatean euqui evan Jaungoico batec gure arimea. Eguin dau egunio gurasoc semeagaitic, edo semec bere gurasoagaitic, mundu guztico Jaunac gure arimea gaitic egun daven beste? Eztaquit aurquitu al daiquezuen. Baita asco erechi eutsan gure Egzilla andiac oneri? Ez, Ne.E^a. Mc., ez: aurrera daroa bere gure arimearen ganean daucan ardurea. Ygoten dau ceruetara gure bitarteko Aita beticoagaz izaiteco. Anche gugaitic erregututene deutso, gure erruqui euqui daguiala. Orretaraco eracusten deutsaz gugaitic artu

cituzan zauriac; eta seguridade andi bat euqui daigun dirauscu ce, ezteuscula ucatuco bere ta gure Aitac bere ucenean escatuten deutsagun gauzaric. Yzanic ain ona guretzaco bera lango bitarteko bat ceruan euquitea, orregaitic beré necatu ez guenguizan bere yoateac, ichi euscun Elesha bat cein garbitu evan bere odolagaz, guztiz garbi, eder, eta orban ta loitasun baguea izan cedin, artu evan bere esposa maitetzat, aberaztu evan bere bicitza, pasiño, eta eriotzaco mereci-mentuacaz. Yfini cituzan bere ondasun guztiac nai guenduzan guztian artu guenguizan. Onetaraco idigi dituz bertan zazpi Sacramen-tuac, zazpi iturri ugari leguez, ceintzuei darioezan ceruco doe, ondasun, eta graciak gura dogun guztian euracaz aberaztuteco gure arimaac. Ezteuscu iñoc galaazoten euretara elduten, eta darioen Jaungoicozco ur gozo eta cerucoagaz naico bestean aseten; ez yacu onetaraco diruric escatuten, doa doaric emoten yacu ceimbat gura. Guizonic aberatzenac, Erregueric andienac, eta mundu guztiac ecin emon leiquegu Jaunaren iturri oneetan emoiten yacun beste onda-sun. Eurac irabazteco eztogu mundu onetako ondasunac batuteco igaroitzen dan lainbeste neque igaro bear: eztaucagu cer emon izardi-ric, eztaucagu cer necatu, ez adicatu. Bein irabaci ezquiero, gueuc gura ezpadogu, ecin quendu leiqueguez, ez lapurrac, ez Demoní-ñoac, ez infernuac, ez eriotzeac. ¿Cer gueiago egui leiquean Jaunac gure arimeagaitic? ¿Ce ardura andiagoric euqui leiquean? ¿Ce amu-dio erreagoric eracutsi leiquion? Bada orregaitarren beré guichi ere-chi deutso oneri guzti oneri, eta bere neurri bagaco yaquituriagaz asmau dau guizon eta Aingueruri buruac emon beré ecin al leiquion modu bat gueiago ta gueiago adierazoteco deuscun amudioa, eta ceimbatean daucan gure arimea.

6. Ain zan andia ongura au ce beti gura euquean gugaz egon, eta alan gach eguiten yacan gu bacarric ichita cerura yoatea. Baya ecu-san ce, guztiz convenidu yacula bera yoatea Aitaren aurrean gure bitarteko izaiteco, eta guretzat lecua prest iminteco: gura euscun me-sede neurribaco au guri egui cerura yoanagaz, baya gogor eguiten yacon gu bagaric egotea puntuchu bacar baten beré. Eta ¿cer deri-chazue eguiten davela cerura yoateco eta gugaz egoteco? Noc asma-du euquean onelango gauzaric, Jaungoicoac berac bere cabubaco yaquituriagaz ez izanic? Eguiten dau Altaraco Sacramento Santua gugaz betico egoteco, berac esan evana leguez. «Aror celan nagoan zuecaz munduaren azqueneraguiño». Yoan zan cerura gure arimea-ren ardurea euquiten ta lotu zan gugaz gu bera bagaric egon ez gaite-zan, urrago euqui daigun etzan lecu baten bacarric (206) gueratu mundu onetan egon zanean leguez; errian errian aurquituten da. Orra non daucazuen, orche orche, Altara orretanche daucazue. Gu-

(206)

ra dozuen guztian eztaucazue beragana eterri bashen, beragaz egon, berari berba eguin, eta beragaz poztutera eldu. Onetaraco dago Altara orretan, gure lagun eguinic, eta au guzti au guichi bailitzan legue-che, ain da andia gure arimeari deutsan amudioa, ce gura dau ceuc ceure barruan euqui daguizun, eta ceu bat izatera eldu zaitezan. Naien daven gaucea da Altara orretako maira eldu zaitezala, artu daguizula zure aoan bere gorputz eta odola, iraga dagizula zure zematic bularrera, ceugaz estutu daguizula, eta beragaz gauza bat izatera eldu zaitezala.

7. ¡O Jauna, o Jauna! cer esan guinaique aimbeste ardura zugan gure arimeaganaco icusiric? Ez ceuntsan asco erechi mundu guztia guretzaco eguiteari, gure aguindura guztia ifinteari, eta gure ardurea euquiagaz ez ceuntsan asco erechi gure pecatuac zure ganean arturic euracgaitic, eurac gaitic zure odol eta bicitza, eurac guganic quendutearren emoteari, ezteutsazu asco erechi zure Aita eta gure artean baqueac eguiteari, ceruco ateac idiguiteari, eta betico erreinu bat guretzaco irabazteari. Emenche, emenche gueratu yacu gueure ogui, gueure ardao, gueure yanari, eta edaari eguinic, guc artu daiguzan, eta ceu izaitera igaro gaitezan. Asco edo balio dau gure arimeac, bada au guztiau eguin dozu bera zuretzat erostearren. Bada zuc aimbestean euqui badozu gure arimea, eta aimbeste eguin badozu beragaitic, ¿cer eguin bear eztogu guc? Eta alan da guzti, ain gagoz itsuturic cé, onegaz guzti onegaz beré nagui gagoz beragaitic ecer eguiteco. Zoraqueria andia benetan; baya larregui beré lar yazoten dana. Aushe da neure Sermoearen

Bigarren zatia

8. Ytanduco baneu pulpitu onetaric ea gorputzaren ala arimearen ardura gueiago euqui bear dogun, derichat guztioc ao bategaz eranzungo ceusquedala: Jauna, bada, ori noc eztaqui? Leenago da arimea gorputza bashen, cé arimea galduen bada, guztia galdu zan, eta eztave arean beré balio mundu onetan aberatz ta Erregue bera izaittea arimea infernuan yausten bada. Aushe diño mundu guztiac, guztiac dauque egquia au sinisturic. Baya orregaitio ecer gaitic beré ezta guichiago eguiten arimeagaitic baño. Baderichazue au ponderaciño andiren bat dala, beguiratu eguzue cer eguiten dan gorputzagaitic, eta oneshegaz bacarric esan bearco dozue egquia diñodala. Noc eguiten dau arimeagaitic, diruac irabaztearren eguiten dan laimbeste? Guizon bat aberaztu gura bada, ¡ce lanac igaroten dituzan! Gau ta egun (egun ta gau) dago pensetan ce modu artuco, gueien irabazte-

co; ce saldu-erosic ondo urtengo deutsan, celan urten leian tratu one-tan, edo bestean, eta bein onetaric batera gogoz itzuli ezquero ezta atsegunic artuten, batzuetan galdu, beste batzuetan erosi; orain yoan batera, guero eterri bestera. Yrapaci on baten icharomen edo esperanzaric badauco, ichiten da echea, ichiten da familia, ichiten da atseguna, iragoten dira otzac, beroac, euriac, edurrac, ecachac eta afrontu guztiac; botaten da burua ichasoaren erdira onci baten pensura; fietan yaco bicitza ol zati bateri, ¡Ce gaubelac! ¡ce nequeac! ¡ce gose ta egarriac! Ybilten da erriric erri, uriric uri, eta provinciaric provincia, eta au guztiau ontzat eroaten da diru zati bat irabaztearen bada; eta ostera ostera ocasiñoric bada, beste onembeste batuteco, poz pocic igaroco dituz beste ain beste. Barriz arimaco ondasunac irabazteco ¡ce atseracuntza! Aste osoac igaroiten dira beragaitic ecerbere eguin bagaric, ez gomutau beré bagaric. Esango balitz parcamen edo indulgencia andi bat dagoala urlia Eleshea bisitadu ta icusiagaz, eranzungo litzateque leenago dala bearra eguitea. Elduten da yaieguna,enzuten da meza bat arrastaca, al deitean ari-nena, eta orra arimeagaitic eguiten dan guztia.

9. Gueshotuten bada gorputza, betor bertatic medicua edo barberua gueshoac indarra artu baño leenago, laster artuten da osasunagaitic botiquecoa, aguinduten bada edatecoric garratzena beré, topetan da cegaz (207) pagadu, eta gacha igaroten bada, ondo osatu artean ichiten da tabernea, ichiten da yolasa, ichiten dira zaleago direan gauzaac. Austen bada azurren bat, urteiten badau oiñ, cadera, escu edo besoac, billatuten da noc imini, eta min andiac bear badira, direanac ontzat artuten dira, azurra, oña, besoa, edo escua compondutarren. Yausten da arimea gueshoric pecatuan, eta euquiric osagillea ta osasun-gueia, edo medicua ta medicinea ezta ecer eguin gura: eguneric egunera, asteric astera, ileric ilera eta urteric urtera isten da gachagaz egoten. Elduten da confesorea gana, cein dan arimaco medicu osagillea, astun eta garratz eguiten dira aguinduten dituzan osasunguei edo medicinac. Aguindu badagui ichi deila tabernea, ezteila yoan yolasera, biurtu daguiola yaubeari ostu edo quendu yacona, parcatu dayola gach eguin deutsenari, edo deungaro esan davenari: «ecin osasunguei edo medicina au artu leiteque, laarregui estututene dau confesore onec, ez nas beragana gueiago biurtuco». Dirautso Confesoreac osatu-arren arimea, ichiten ezpadituz araco leen gueshotu eveen gauzaac, araco berba aldiac, araco adisquidetasunac, araco ibillerac, barrien barri gueishotuco dala, pecatuan beste bein yausico dala, ezta yaramonic eguiten; ezta artu gura arimearen oneraco osasunguei edo medicina oneec. Cer esango dot, bada, gorputzari yanaria, yaztecoac, eta beste bear dituzan gauzaac

(207)

emoiteco artutен direan neque eta arduraac gaitic? ¡Celango izardiac! ¡celango nequeac! ¡celango euriac! ¡celango beroac! Cer eguiten ezta? Gosheric arratsera zagoce achurra, layea, yorrea, edo beste onelango instrumenturen bat escuan dozuera, eguzqui beguiar, erre eta quisquilduten; guichitan daucazuez euriac, guichitan izotzac, guichitan edurra, eta guichitan ceuen necatu eta adicatuteac, ce artuten badozue laborea, area, bedarra, edo matsa, ontzat eta pocic da-roazuez eguin dozuezan bearrac, eta emon dozuezan icerdiac. ¿Noc eguiten dau beste onembeste arimeagaitic? ¿Cer esango ceunquee aguinduko beleutsue bear guzti au eguin daizuela, neque guzti oneec igaro daizuezala, icerdi guzti oneec emon daizuezala arimeagaitic?

10. Eztirautsut, C^a., eztaizula bearric eguin gorputzagaitic; errazoe andia da bear eguitea, ce aushe da Jaungoicoac Adan-eri, eta Adan-egan guri guztioi aguindu euscuna, esan euscunean: «ceure arpeguico icerdiagaz yango dozu ogua». Eta S. Paulo Apc. diño ce, bearric eguiten eztavenac eztaguiala yan beré. Gura neunqueana da, ezteila bearra gorputzarentzat izan, aazturic dauquezuela arimea. Gaüac, egunac, asteac eta urteac doroaguz gorputzac; beretzat bearra, beretzat etsea, beretzat oea, beretzat yatecoa, beretzat nequea, beretzat bearra, beretzat guztia; arimea, barriz, aizturic: eguno beré gomuta eztogula, gorputzari egunean egunean emoiten yaco yaten goshean, egüerdian eta arratsean, eta arimeari sei ilabete, eta amenecho urtebeteric urtebetera Sacramento ori, cein bacarric dan bere yanari ta edaria, eta orduan beré ez arimearen ardurea daucalaco, ezpada chantelen bildurrez, eta Abade Maisua Jaunac castigadu ce daguian. Au da, Cc., arimea leenago izaitea gorputza baño? Au da arimearen ardura gueiago euquitea gorputzarena baño? Eztaquit azartu edo atrebido zareen baietz esaten. Baya ¡ay Cc.! Ce zoraqueria andia, ce itsumendi negargarria! Confesetan dogu, sinistuten dogu arimea Jaungoicoaren alabea dana, gorputza, barriz, lur zati bat, simaur, eta satz puzca bat bashen eztana eta alan beré gorputzac doroaguz ardura guztiac eta arimea daucagu aizturic. Esan eguidazue, ezpabere, sartuco bacine Jauregui edo Palacio baten, icusico bacendue otsein mempeco, edo criada baltz ezain bat, seda, urregorri, cirrar edo urezurizco soñecoacaz apainduric sala edo estradu baten yarriric etseko guztiac aora beguira cer aguinduten daven bertatic eguiteco, eta beste aldetic echecho andrea, Yaureguiaren yaubea berez guztiz ona, ta ederra erropa zar etendu batzucaz, bazter baten sarturic, iñoc yaramoiten ezteutsala, goseac ilic, ¿cer esango ceunque? Etzeunquee esango au eguiten davenac eztaucala sensunic, zo ro dala eta eroa? (208) Bada beste onembeste eguiten dozue zuec Arimea da Jaungoicoaren Alabea, ceruco yaubegiei ta herederua,

eta gauza guztien yaubea, da guztiz ederra berez Jaungoicoaren antz edo irudira eguna dalaco. Gorputza da arima onen otsein eta agin-ducoa, baita onetaraco egun evan, eguin, Jaungoicoac; ezaina da, bada ezta luur zati bat, simaur eta corta, itz puzca bat, eta usteltasuna baño; eta alan da guzti gorputz au apainduten dozue aldaizuen guztia, ceüen sensunac dagoz beguira cer aguinduten daven berper-tatic eguiteco; beretzat dozuez, beretzat atseguinac, beretzat yan edanac, eta beretzat al dozuen guztia, eta arimea daucazue bazter ta oquelu baten sarturic causiñoric egun beré bagaric eta goseac ilic.

11. Baya ¿cer diñot, gorputza? Ceüen abere edo animalien ardu-ra gueiago daucazue arimena baño. Egunean egunean emoiten deu-tsazue yaten: gueshotuten badira, austen bayaque oiñ edo besoren bat, bertatic aleguiña eguiten dozue; galduen bayatzue idi, bei, zaldi, aari edo aume bat, edo auntzen bat, zabiltz mendiric mendi bere atsean. ¡Ce naibaguea, ce nequea, ce tristecea bera galdu dalaco! Galdu da arimea, eta eztago sentimenturic, eztago atsacaberic, edo penaric; eztago arduraric billatuteco. ¡Zoraqueria neurriba'coa bene benetan, diño S. Agustin-ec: galduen da asto bat, bertati doaz bere billa; yausten da trocaren baten, guztiac doaz bera ateratera. Jausten da arimea pecatuaren trocan, ezta yaramonic eguiten. Lotsaz beteric euqui bear guenduquez, asto bat arimea baño gueyagotan euquiteac, dirauscu S. Juan Crisostomo-c. Ezpaberé icusi daigun Jaun onegan ce andia dan gure arimearen balioa. Aurquitu al cinaiquee ceruan ez lurrean Jaun onen beste balio daven gauzaric? Sinistuten dozue guiz-on sensun ba'coa Jaungoico benetacoa dana curutze onetan dacu-sun au? Bada yaquin eguizu eztabela aushe baño guichiago balio zure arima orrec, bada oneshegaz erosia izan da; Jaun onec erosi cinduzan ez cirarragaz, ez ureagaz, ez arri baliotsuagaz, ez eguzqui, irargui edo izarrac gaz; ez Aingueruren bategaz, ezpabere beronen odolagaz ¿Eta alan beré ain guichitan euquico dozu ceure arima ori? ¿Nor engañetan ete da, ala Jaun au ain bestean erosi davenean, ala ceu ain guichitan daucazunean? Cc., ez gaitezan ain zoroac izan; eza-gutu daigun gure arimearen balioa, eta arturic damu andi bat, ain itsuturic egon garealaco, esan daiogun Jaun oneri: Neure J.Cº Jauna.

3. JAUNGOICOAREN GRACIAREN GANEKO SERMOIA

(B, 209-214 or.)

Sta in sorte propositionis. Eccli. c.17.v.24

(209) 1. Bein Jaungoicoaren adisquidetasuna, eta gracia artutera eldu bazara, zagoz sendo egoquera edo estadu orretan⁴⁴. Ecin euqui leique guizonac zorion andiagoric mundu onetan, bein emon yacan gracia ondo gordetean baño; eta alan guizonen artean aurquitutenean zoraqueriaric andiena da ain yaramon guichi eguitea, Jaungoicozco doe au bagaric badagoz, bera euquiteco, eta dauqueenean ez galduiteco. Euqui daguizuezan beguien aurrean, ezagutu daguizuen cer eguiten daven Jaungoicoaren graciac gure ariman, zoraqueria aushe nai neunque ezagutu daguizuen; eta onetaraco esango deutsuet sermoe onetan: Lenengo cer eguiten daven gracia onec gure ariman; eta emetic ezagutuco dozue bigarrenean, ce guichi eguiten dozuen gracia onegaitic. Lenengoan eguingo dot aleguina adierazoteco ce onra eta anditasun neurribacoa ereguiten daven graciac gure arimean; eta aushe ezagutuagaz bacarric icusico dozue ce itsumendi andia daucagun gracia onegaitic ecer ez gura izaitan.

Lelengo zatia

2. Ain dira andi eta Jaungoicozcoac graciak gugan eguiten dituztan miraariac ce, nequez iñoc sinistuko leuquez fedeac eracutsico ezpaleu. Ain da zoragarria emoiten deutsan edertasuna ce, ez beguic icusi, ez belarric enzun, ez guizonen gogotara eldu al leiteque bera leezcoric. Yrargui eta izarren arguitasuna gueiagotu eguizu al daizun guztia; bada au guztiau, bat eguinda beré, ezaintasun eta iluntasuna baño ezta gracian dagoan arimearen parean. Eta alan icusico ba-guendu arima bat gracian dagoanean, ceruan gagozala usteco gueunque; mundu onetaraco gauzaric ederrenac antoju emongo leusque-

⁴⁴ Sta in sorte propositionis.

güe; gure guraaria bera icusten egotea izango litzateque, anche ego-
go guinatequez cocoturic berari beguira, gomutaric izan baga ez ya-
teric, ez edateric, ez loric. Orregaitic ez evan gura Jaungoicoac icusi
guenguián gueure arimea gracian dagoanean, arroturic bere edertasuna
icusiagaz, galdu ez guinaitezan, Lucifer bere edertasuna gaitic
galdu zana leguez; bada aimbeste edertasun icusiagaz gueugan, uste-
co gueunque Jaungoicoa beste gareala; ac uste izan evana leguez.
Ceruco ainguerauc arritu eta muturic dagoz gracian dagoan arimea-
ren edertasuna icusiagaz; euren guraari guztia da berari adi egotea,
diño S. Juan Crisostomo-c. Eta aushe adierazo gura izan evan David
Erregueac esan evanean bere arpeguaia icusi guraco evala ceruco
aberatsac, eta alan dirautse biurtu zaitez, biurtu zaitez onantza, icusi
zaiguzan. Ycusiric bere edertasuna ain zoragarria, itanduten deutse
batac besteari: *¿Nor da datorren au egunsentico izarra bashen ede-
rrago, ilarguia bashen miragarriago, eta eguzquia bashen arguago,*
eta bere arerioentzat exercitu ondo ifiniac baño bildurgarriago? Au
guzti au eta gueiago esaten oi davee Ainguera santuac gracian da-
goan arimeagaitic.

3. Baya ce mirari Ainguerauc modu onetan berba eguitea eta
arrituric egotea arimearen edertasunagaz, Jaungoicoa bera guraariz
beteric badago bera icusteco, beragaz egoteco, eta beragaz berba
eguiteco, diño S. Juan Crisostomo-c? eta aushe berau aitu gura evala
Davidec esan evanean: icusi guraco dau Erreguec zure edertasuna.
¡Ce berba gozoac esaten deutsaz zoraturic leguez beragaz ain ederric
dagoalaco! Dirautsa: guztiz zara ederra, neure maitea, icustecoa da
zure yancia. *¡Ay ce ederra zarean!* Beste batzuetan dei eguiten deu-
tso bere espasa laztana, bere usoa, bere bacarra; eta beste batzuetan
Erreguiña. Berba guzti oneetan gura dau ezagutu daigun ce andia
dan deutsan amodioa, eta lecu altura ereguiten daven graciac ari
mea, bada eguiten dau bere Esposa maite (210), eta orregaitic Erre-
guiña ez lur zatiren bateco, ez urien batzuetako, ezpada lur guzti eta
Ceruco; bada S. Paulo Apc. dirauscu ce, gracian dagoana J.Cogaz
batera dala Aita beticoaren herederu. Aushe berau diño Apostolu
onec beste lecu baten. Graciac, diño, eguiten gaituz Jaungoicoaren
seme: baita seme bagara, bere ondasun guztien herederu ta yaube-
guei⁴⁵. Gueratu gaitezan emenche piscia baten, eta beguiratu daigun,
al daigun ondoen, S. Pauloc diñoana ezagututeco cerbaist noraguiño
erantetan gaituzan graciac. Jaungoicoaren herederu diño eguiten
gaituzala, eta J.Cº.ren lagun herencia onetan. Herencia onec emoi-

(210)

⁴⁵ Quod si filii, et haeredes.

ten deuscun escubidea, J.Cº.ren direan gauza guzietara elduten da, eta alan, esan evanean gauza guztiac ifini cituzala Aita Eternoac bere escuetan, zan esatea oneec guztioc emon eusczuala guri beré. Biztu egizuz orain zure pensamentu eta guraari guztiac, eta icusi egizu ea aurquitu al daizun graciac emoten ezteuscun gauzaric. Al-perric ibilico zara billatuten, bada ez bacarric eztozu aurquituco, ezta ecin gogora beré iñori eldu leiquio onelango gauzaric, bada graciac emotien deuscuna ezta urre gorria, ez arri baliotsoac, ez luurra, ez eguzquia, ez irargua ez ceruac, ez Aingueruac; Jaungoicoa bera da, bere ondasun, ontasun, eta yaquituriagaz eta orregaitic cirautsan David Erregueac Jaunari, zu zara neure herencia.

Begiratu nosbait, Ne.Ea.Mc. (neure entzula maiteac), graciac arimeari emotien deutsan ondasun miragarri au. Yagui zaitez nosbait pecatuaren lupatzatic. Yratzartu zaitez nos edo nos lo-zorro orretaric, eta icusi eguiú Jaungoicoac opa deutsun zori-on, sinistu beré nequez leiqueana: zure escuetan daucazu, gura badozu Jaungoicoaren seme izan. Jaungoicoac emon deutsu escubidea gura dozunean bere Seme (izaiteco) eguiteco, dirautsu S. Juan Evangelisteac⁴⁶. Mundu onetaco aguntari, Erregue eta andiac izanic gu leguez guizoz ilcor ta ilbear batzuc, auts pusca bat, cimaur zati bat, gu leguez il bear direanac, gu leguez luur biortu, eta ustelduko direanac sepultura baten, ez gaituez euqui gura adisquidetzat, ozta berba eguiten deuscue, ozta beguiratuten deuscue. Baya Jaungoico neurribaga, cabubaga, eta azquen-bagueac, izanic mundu guztiaren yabea, ceruluurraren eguillea, ez bacarric beguiratuten deuscu, ez bacarric izan gura dau gueure adisquide, ez bacarric nai dau beragaz bici gaitezan, baita beré gura dau bere seme izan gaitezan, eta gueure borondatean ichiten deuscu nai dogunean graciaren bitartez bere seme eguiteco⁴⁷. ¡O ontasun parebacoa! O Jaunaren guizonaganaco amudio sinistu bere ozta leiquiana! O caridade errea! Cer da, Jauna, guizona bere gomuta izan zaitezan, edo guizonaren semea aimbestean euqui cenguijan? Guizon batec bestea baño puschchu bat andiago dalaco, hacienda apur bat gueiago daucalaco, edo diru zati batzuc dituzalaco, ozta begiratu gura deutsa besteari, ozta berba eguin gura deutsa, ozta beragaz ibili gura dau, eta nequez bere adisquide ta laguntzat gura dau, eta izanic ceu ceru-luurraren yaubea, eta guizona pobre, necatu eta caden bat; ceu Angueru, eguzqui, ilargui, izar eta gauza guztiac adoretan zaituezana, eta guizona yayo orduco igues eguiten

⁴⁶ Dedit eis potestatem filios Dei fieri.

⁴⁷ Dedit eis potestatem filios Dei fieri.

daüen gueriza bat; ceu mundu guztia ceure anditasun neurri bagueagaz betetan dozuna, eta guizona luur puscachu bat: ceuc gauza guztiac eta guizona bera ecer-bere ecetatic eguin cenduzana, eta guizona ceu ceure escuacaz eguina; eta alan-da guzti ceure aldean ecer eztan guizon oneri ez bacarric beguiratuten deutsazu, ez bacarric berba eguiten deutsazu, ez bacarric gura dozu ceure adisquide izan dedin, ez bacarric isten deutsazu zugaz neste etse baten bici izaiten, mai baten yanari bat yaten, ezpabere nai dozu ceure seme izan dedin, eta aguinduten deutsazu izan dedila, emoten deutsazula onetaraco escuicunea nai daüenean eguiteco Jaungoicoaren seme⁴⁸. Cc., ce poz ta atsegui, ce olgura emon bear ezteuscu, Jaunac emoten deusunc escubide onec? Cer eguin bear eztogu anditasun onetara eldutarren? ¿Ceimbatean euqui bear eztogu semetasun onetara ereguiten gaituzan gracia?

(211)

(211) Esan eguidazu, Ne.E^a.M^a., artuco bacenduz Erregue Españacoc bere semetzat, aguinduko baleu ezagutu zaguiezala Asturia-co Principetzat, artu edo escogiduko bacinduz bere ondasun ta Erreinu guztien oñordeco ta herederu, ¿celangoa izango litzateke ceure onrea, ta celango poza ta atseguiña asmauco etzenduke ceure biotzean? Eta castigaduco ta biralduco baleutsue orainche zoazala bere yauregui-palaciora, bertan bici izateco, beragaz mai baten yan, beragaz ibili, Erregue baten semeari datorquion anditasun guztiagaz, lutzatuco ceunque egeneric egunera yoatea, echecho cereguin bategaitic, diru pusca bategaitic, hacienda zatiren bategaitic, edo olgura, yolas ta dibersiñoren bategaitic? Cein guichi. Leenago sinistuco neunque nic cer-eguin guztiac, diru guztiac, hacienda guztiac, eta fiesta guztiac, ichico ceunquezala ta bertatic, al daguizun bashen laster, yoango ciñatequezala Erregue gana, icustearren ceure burua an onra andian. Baya ¿cer da Erregue Españacoc emongo leusquezun onra ta ondasun guztiau, Ygcoaren graciac emoten deutsunaren parean? Ecer-beré ez, neure Cristiñauac; ece Erreguec emon leiquezun semetasunac, ceu leguezco guizon baten seme baño etzeunquez egungo, ta beti gueratuco cintequez ilcor ta il-bearra, lur pusca bat eta gachez ta nequez beteric beteric leen leguez; barriz graciac eguiten gaituz Yangoicoaren Seme Ceruco, ta eriotza bagac Erreguec emon leiquezun ondasunac eta erreinuac, luur zati baño ecin izan leitezuez; baya graciac emoten deutsun herencia da ceruco ondasun guztia. Erreguec emon leiquezun onreac guztiz guichi iraungo dau, denpora pusca bateraco baño izango ez da: baya graciac emoten dabena

⁴⁸ Dedit eis potestatem filios Dei fieri.

beti beticoa izango da. Erreguec emon-arren erreinua, quendu leiquezue, edo galdu cinaique; bayar graciac emoten deutsun erreinua, ceuc gura ezkadozu, ecin iñoc quendu leiquezu, ez eriotzeac, ez Demoniñoac, ez infernuac.

Guizon arroac, guizon andiguraac, zabaldu eguzuez ceuen gurariac: biztu eguzue ceuen gogoa, eta icusi ea eldu al-bacinateequezan Yangoicoac emoten deutsuen beste gura izatera, nai dala ondasunetan, nai dala onran, nai guzietan. Necazale triste, gaisho ta necatuac, ¿cetaaco daucazue guizon aberatsen ondasunen, diruen, yanarien, etse ederren, ta onreen enbidia? Ceuec euqui cinaique au guzti au baño gueiago; Yangoicoac emoten deutsue onetaraco escu-bidea. *Dedit eis...* Eguin zaitece graciaren bitarteko Yaungoicoaren seme, eta euquico dozuez guizonic aberatsenac eta ondraduenac euqui leian onra, ta ondasunac baño gueiago. Ateric ate eskean zabilten edadeco tristeac, ¿cetako daucazue Erregueen, Principeen, Duque-en, ta Marquesen enbidia? Ceuen escuan daucazue aec baño onraduago ta andiago izateco escu-escuinea. Eguin zaitece Yaungoicoaren Seme, graciaren ifiniric ceuen arimea, eta ezta aurquituco Erregue, Principe, Duque, ez Marquesen artean zuec baño guizon ondraduagoric, ez andiagoric. Neure Cristiñauac, ¿cetako necatu zuen buruac, mundu onetako ondasun, onra, dignidade, eta lecu ereguiac alcantarraren? Ez eguzue urten ceuen biotzetaic; orche orche daucazue bacochac erreinuric zabal, eder, eta andiena, eta aberatsena, dirautsue Yesucristo-c. Baliau zaitece Yaungoicoac emoten deutsuen es-cubideagaz, eta egun zaitece Yaungoico. Arrituten tzare berba oneec entzunda? Eztozue sinistu gura? Ara bada cer dirautsuen san Paulo Apostoluac: Yaungoicoac emon deutsue, diño, gracia bere izatearen parte ta lagun izan zaitecen⁴⁹. San Paulo Apostoluac diño, Yangoicoagaz graciaren bitarteko batutenean, espíritu bat bera-gaz eguiten dala⁵⁰. Yesucristo-c dirauscu: Neuc esan dot, Yaungoicoac zare zuec, eta ceruko Yaunaren semeac guztioc. Pozturic bada anditasun onegaz esan daguigun san Yoän Evangelisteagaz: Yaungoicoaren semeac gara⁵¹. Ara or, neure cristiñauac, cer eguiten gaituzan graciac. Eta orregaitic bere, mundu onetako gauzac-gaitic bear gueiago eguiten dogu Yaungoicozco doe au-gaitic baño? Larregui itsumendi aushe adierazoten da bigarren zatian.

⁴⁹ ut efficiamini divinae consortes naturae.

⁵⁰ qui adhaeret Deo, unus spiritus est.

⁵¹ nunc filii Dei sumus.

Bigarren zatia

- (212) (212) Eztauca guizonac mundu onetan gurago daven gauzaric, andi izatea baño. Eztau ecegaitic bear gueiago eguiten, lecu ereguira igo-tea gaitic baño; eztau beste gauza gaitic, au-gaitic baño neque gueiago iragoco. Au-gaitic artutен dira nequeac, au-gaitic igaroten dira pellebruac, au-gaitic galduen dira ondasun eta diruac, au gaitic guichitan izaten dau batzuetan bicitza bera. ¿Ceinbat bicitza dacusguz galduric, guizon batzuen Erregue izateco guraria-gaitic? ¿Ceinbat odolegaz lurra bustiric; ceinbat eche erreric, ceinbat uri iruliric? ¿Celango guerrac, celango ibilerac, celango eriotzac, celango gastuac? Mundu guzia errebolbiduric ibili da, batac baño besteac andiago izan gurari. Eta ¿cer atera dave guizonac euren neke, lan, icardi, eta ibilera onecaz? ¿Cer atera dave ainbat guerra, ainbat degrollu, ainbat eriotza, ta ainbat odolegaz? Ecer-beré-ez. Il tzirean: yaio ezpalira leguez ishilic guelditu cirean, aztu zan euren icena eta sepultura baten lurpetu zan beti iraungo evala uste izan eveen onra, anditasun, eta gloria guzia. Oneec gura izan, ta alcanzadu ecin izan eveen onra eta anditasuna baño andiagoa opa deutsu Yaunac. Badaqui guizonen biotzetic ecin quendu leitequeala gurari au, eta nai ta nai ez leguez, aurquituten dala gogo onegaz: eta dirautsue benetaco anditasuna eta gloria billatuteco. Au alcancetaco eztozue bear mundu one-taco guizon arroac eguiun eveen beste. Ez yatzue aguinduten batute-co ejercitu andiac, aurquituteco ondasun andiac onei paguetaco; ez irulietaco uriac, irabazteco gazteluac, ilteco guizonac. Ezteutsue aguinduten eguiteco ontziac, sartuteco euretan, igaroteco ichasoac. Ezteutsue aguinduten isteco ceuen etseac, aztuteco gurasoac, umeac, senarra, emaztea, eta aideac. Berba baten, munduan aurquiu al leitequean baño onra andiagora elduteco, ez yatzue escatuten guizon ascoc bertatic iragoten dan ashe pusca bat alcancetaco igaro daven nequeren eungarren parteric.
- ¿Cer escatuten yatzu bada? Yangoicoaren gracian zagocela, eta nosbait ceuen argaltasunez galduen badozue, ainbat lasterren barriztadu daguizuela ceuen ariman, Yaunari parca escatu, eta confesaduagaz. Au eguiun cinaikee ceuen etseco atseguiun onean zagocela, ceuen cereguinac aztu-bagaric, ceuen senar, emazte ta familia ichibagaric, loa galdu-bagaric. Eta orregaitic bere nequez eguiun gura da cerbait Yaungoicoac opa deusun lecu eregui onera elduteco; eta aror non yazoten dan, ozta sinistu leitequean gauza bat. Gueugan daucagu onra, dignidade, eta lecu gorera ereguiteco gurari bici bat, ceinec indarrez leguez garoazan ashe alcancetara; ceinbat eta andiagoa eta altuagoa dan onrea, ainbat (213) eta gueiago ishiotuten da

bere guraritan, bera yadiesteco ta alcancetaco esperantzaric badago. Onetaraco ez da aleguinic eguiñ bagaric isten; dirua bear bada, topetan da; adisquideai berba eguiten yaque; billatuten dira bitartekoac. Eta au alcanzadu ezquiero, beste lecu gorago bat aguiri bada, barriko eguiten dira aleguinac arashe igoteco. Beste aldetic, sinistuten dogu ta autortuten dogu eztagoala munduan, ta ecin izan beré leitequeala, Yaungoicoaren Seme izatea baño onra andiagoric. Eta izanic ain erraza lecu onetara igotea, eztogu aushe, gauza erraz au, eguiñ gura, Yaungoicoaren Semetasun onetara elduteco; Dei-eguiten badeutsuee lapurra, esaten badeutsuee guzurraren ganean yuramentu eguiñ dozuela, norbaitec badiño yudegu-castac zareela, bertatic diñozue: «ondra galdu deust, ecin ichi neio;» belan querellea; escribua batetic, letradua bestetic; gastetan da dirua, ichiten da bearra, eta au guzti au ontzat eroaten da, yagotearren onrea. Galdutena arimaco onrea pecatuagaz, eta izanic ain erraz barriko onra orretara biurtutea, gogor eguiten da. Esaten bada nongura daucazala confesoreac, yaieguna gosh bat artu daguiala Yaungoicoaren Seme izatera biurtuteco, onetaraco eztavela bitartecoric cer billatu, eztavela diruric gastau bearric, gosh bateco cereguina dala graciara biurtutea, eza faltat izaten achaquiaren bat: nora-bait yoan bear dala, norbaitegaz egon, edo cer eguiñ daucala, familia andia daucala, euren ardureac ezteutsala isten astiric confesetan yoateco. Modu onetan luzatutena Yaungoicoaren Seme eguitea. Badago esperantzaren bat (no-be-re burua edo) seme bat ondo ifinteco, lecu onen baten sartzeco, guizón andi eguiñ dedintzat; ce cereguintsu ibilten da: guichitutu dira, al daitean guztia, echeco gastuac, berari lagundutearren, bada biar edo etsi izango da gueure onragarri. Baya Yaungoicoaren Seme izatera elduteco pagadu (atera) bear badira zorrac, biurtu bear bida ostua, quendu edo eguiñ dan caltea, eztago cegaz, ozta ozta eldutena yat mantenietaco (echea estalduteco).

Bada Cristiñauac, ain astun, ain gogor eguiten bayatzue Yangoicoac escatutene deutsuen puscachu au eguitea, bere Seme izateco, bere erederu, bere ondasun guztien yauve, eta beragaz batera ceruco andi, ceruco Príncipe, eta ceruco Erregue, ¿cer esango ceunque escatuko baleutsue eguiteco, guizón arroac eguiten davena, mundu onetako gaur bida, biar izango eztan nagusitasuna gaitic? Baya ¿cer diñot? ¿cer esango ceunque eskatuco baleutsue beragaz bat izan guzta bazare, eguiñ daguizuela mundu onetako ondasun, onra, edo guztiz gura dozuen gauza bategaitic eguiten dozuena? ¡Ay, neure cristiñauac! Baquizue cer adierazoten dozuen alan eguinagaz? Gueiago balio daveela mundu onetako ondasun, onra eta olgurac, bere seme izateac baño; bida ceinbat eta gueiago eguiten dan gauzaren bate-

(214) gaitic, ainbat eta gueiago eguiten da gauza ori, ainbeste aleguin eder eguiten da beragaitic; bayo guichitan badaucagu cerbait, eztogu ecer eguiten beragaitic. Da esatea deungaro eguiten eveela santuac, ainbat lan, neque, gose, egarri, oraciño, barau, gaubela igarotea (eguitea) Yangoicoaren Seme izatearren. Da esatea deungaro eguin evala Yesucristo-c ainbat azote, ainbat zauri, pasiño ain garratza, ta eriotza ain gogorra igarotea (icustea) zuec bere seme eguitearren, eta graciagaz zuen arimac apaindu ta edertutarren. Esan eguidazue, neure cristiñauac, derichazue (214) yaquitunagoac zareela santuac, eta santuen santua baño? ¿Esan ciñaique aec baño obato daquizuela cer balio daven Yangoicoaren Semetasunac? Eztaquit asartuko bazare, ta biotzic ta arpeguiric izango badozue au esateco. Bada ainbestean euqui badabe aec Yaungoicoaren Seme izatea, ¿celan zuec daucazue ain guichitan? Ainbeste maitatu badavee aec Yaunaren gracia, ¿cela zuec ain guichi eguiten dozue gracia ori? ¡O itsumendi arrigarria! ¡O zoraqueria guztien artean zoraqueriaric andiena! Yaungoicoaren Semea eguiten da guizonaren seme, guizonaren semea Yaungoicoaren seme eguitearren; eta guizonaren semeac ezta-vee Yaungoicoaren Seme izan gura. Yangoicoa eguiten da aragui, araguia Yaungoico eguitearren, eta eztau araguiac Yaungoico izan gura. Yaungoicoa yazten da lurrera, lurra cerura eroatearren, eta lurrac eztau cerura igon gura.

Iratzartu zaitece nosbait pecatuen lotan zagocenoc: eta ezagutu eguzue Yaungoico baten Seme onegan, ceinbat maitetu bear dozuen (ce balio andicoa dan) Yaungoicoaren seme izatea.

Beguiratu eguzue Yangoicoaren seme onegan, ce laztan izan bear dozuen Yaungoicoac opa deutsuen gracia. Zuei doe au ecartera etorri zan mundu onetara, zuec beragaz aberastutearren eguin zan pobre guztiac baño pobreago; zuec beragaz edertutarren dago dacutsuen moduan ezainduric; zuec beragaz edertu ta apaindutarren, dago guztiz billosic; zuec beragaz osatutarren dago berau gueishoric eta zauri bat egunic; eta zuei beragaz bicitzea emotearren dago berau ilic; zuec beragaz onretearren dago ain lotsari eta desonra andian curutzeco urcamendi onetan yosiric. Beguiratu eguzue, eta icusico dozue cer eguin bear dozuen beronen seme izateco, beronec ainbeste eguin ezquero. ¿Nori yoaco gueiago, neure cristiñauac, zuec Yaungoicoaren seme izatean, zuei ala Yaun oni? ¿Cer yoakan Yaun oni mundu guztia galdu balitz beré? ¿Etzan ain andi, ain altzu ta poderosoa, eta ain yaquituna izango, cein da guizon guztiac salbau balira? Ecin ucatu cinaie. Eta ¿cer izango da zuec, Yaun onenac ezpazaree? Demonijoaren menpeco, galduac betico infernu baten. Eta orregaitic beré ainbeste egunic Yaun onec zuec bere seme beti-

co zorioneco, eta ceruco Principe izan zaitezen, eztozue cerbait eguingo ain lecu altura, ain onra arrigarriira eldutearren? Benetan diñot eztazucauela sensunic, etzareela guizonac, bada guizon guztiac dauque gurari bici bat lecu altu eta onragarriraco; ta ceinbat lecu ereguiago ta onragarriago, ainbat gurari biciago. Eta alan baceunque guizonaren biotza, gura ta gur'ez leguez eguingo ceunque aleguiña Yaungoicoaren seme izatearren: bertatic sartuco cinatequez gurari bician confesiño on bat eguiteco, eta bicitza barri bat (eguiteco) asiteco. Ezagutu, bada, nos edo nos; eta icusiric ce guichitan euqui dozuen orain artean Yaungoicoaren gracia, parca escatu eguiozue Yaun oni. Emon eguiozue berba oso bat, ainbat lasterren confesetako, eta emenche aguindu eguiozue, onic aurrera euquiteco beti ceuon arimea bere gracian; esan eguiozue biotz guztiric: Neure Ye.Cº.

4. JAUNGOICOAREN ERRUKIA

(J, 121-128. or.)

*¡Quam magna misericordia Domini et propitatio
illius convertentibus ad se!*

Eccli. 17. v. 28.

(121) Neure entzula onac, ¿nondic edo cegaz asi nei nic obeto gaur asten dogun misino santu au Ygcoaren erruquitasunaren gane-ko sermoiagaz baño? Misínoac izan oi dira gueien pecatariac Yaunaren bideetara ecarteco. ¿Eta onetaraco: cer izan leiteque obeto dato-rrrena Yaun onen erruquitasunaren gañeco sermoi ori baño, ceinec zabalduco deutseezan pecatariai euren biotz larri-estuac, eta ecarri-co dituzan bete betean Yaun oneri euren pecatu andien parcaciñoa escatuten? ¡Ygoicoaren erruquitasuna, Ygcoaren erruquitasuna! Berba gozoa beintzat: gueure erraiac urtu bear dituzan berbea. ¡Ay, noc ecarri leiqueezan ona gaurco arratsalde onetan mundu zabaleco guisaseme eta emacume guztiac, Ygcoaren erruquiaren ganeko sermoi gozoa entzutera! Bada bai neure biotzeco pecatari laztanac, gaur entzun bear deustazue gueure Ygco maitea dala errai samurre-tacoa, biotz bigunecoa, eta guztia erruquia beragana biotzetic damu-tuta datozañan pecatarentzat.

Baaquit nic, eta alanche diraust S. Cyrilo Yerusalen-goac⁵², mundenko miñ guztiak, bat egunda beré, ez leuqueela Yaunaren erruquitasun orren dan izpiric chiquiena bere adierazoco. Baaquit nic, eta alanche diraust S. Yoan Crisostomo-c⁵³ ain dala andia Ygcoaren erruqui ori ece, ecin ecetara beré berbeagaz iragarri eta azaldu leiquean: eztagoala ori ulertu eta adituco daven bururic: eta gueure arguiac eta zuurtasun guzia baño goragoko gaucea dala Yaunaren erruquitasun ori. Alanberé celan-alan onen ganean cerbait esango al deutsuet, eta derichot ece, Ygco beraren gracia lagun dodala, bateri bateri biotza zabalduco yacala.

52 Cath.2

⁵³ Homil.2. in Psal.50

Ara bada ceen ganean izango dan arrastegui onetaco sermoia. Eracutsico deutsuet guztizcoa dala Ygcoac pecatari damutuentzat daucan erruquia, eta eztala mundu onetan pecatari ain galduric, cein da Ygcoac parcatuco ezteutsan, benetan damututa, parca escatuten badeutso. Orretaraco nic iragarrico deutsuet Escritura Santuac onen ganean dacarrena, eta ceuec egunean egunean icusten dozuena. Escritura Santuetatic esango deutsuet Ygcoac cer esanic daucan bere erruquiaren ganean, eta cer eguin izan daven gueure pecatuen parcaciñoraco; eta onen osteian gogora ecarrico deutsuet celan pecatariai icharoten deutsen, eta celan dei-eguiten deutsen beragana etorteko, zuec icusten dozuen leguez. Aror bada arrastegui onetaco nire sermoi-guei guztia.

Baita, barriz, ¿nondic asi nei nic obeto Ygcoaren erruquicuntza onen ganeco berbetea, Ygcoac berac onen ganean esanic dituzan berba gozoetatic baño? ¡Ay, eta ceinbat berba zoragarri esanic daudca, erruqui andi onen ganean! Eta noc leuquean guztiac batuta, ceuei bein banaan esateco astia! E-litzateque besteric bear sermoi luce eder bat eguiteco. Baya ganeco guztiac ishilic gorde bearco badodaz beré, ezta ishilic igaroteco Ezequiel santuaren bitartez⁵⁴ esan cituzan berba gozoac. «Esan eguiiez, esan eutsan bein baten Ygcoac Ezequiel-eri, esan eguiiez nire partez Israel-go pecatari galduai: Ceuei diñozue: gueure pecatuac ganera eguin deuscue, eta gu bashen gueiago dira: eta orregaitic galdua gagoz. ¿Celan bici quintequez bada? Esan eguiiez ceuc; Ygcoraco, diño Ygco Yaunac, eztot nic gura gaistoia il ta galdu dedin, ez: gura dodana da gaisto orrec bide charrari ichi daguiola, eta bici dedila. Ausi eguiuez, ausi, ceüen bide (122) oquerroc. ¿Cer eguiteco il bear tzare? Ara bada, gaistoa ondutten dan edocein bere egunetic aurrera ezteutse gachic ecarrico bere gaistaqueriac. Eta nic esan-arren gaistoari: ilgo zara, il: berac penitencia eguiten badau, eta gueiago ondo bici bada, ezta ilgo, ez: echa-co arteco pecaturic ari ezarrico».

¿Cer gueiago gura dozue, pecatari gaishoac, cer gueiago? Ygcoac berac ceinen berbaac eguño eztaveen utsean ez yo ta ez yoco: Ygco andiac, ceinen berbaac iraun bearco daveen ceru-lurrac yoan da beré⁵⁵ berbea emoten deutsue ceuen pecatuac, direanac direala, parcatuac izango yatzuezala, baldin ceuec orain arteco bide charrac ichi eta beragana penitencia benetaco baten bitartez biurtutzen bazare? «Ez, diño S. Lorenzo Yustinianoc⁵⁶, ez evan Ygcoac icentadu ez

⁵⁴ c.33.v.v.10,11,14,16

⁵⁵ Ez du oharra osatzen.

⁵⁶ Ez du oharra osatzen.

penitencia eguiteco bearco zan aldiric, ez pecatuen ceinbatic, ez parca escatuteco lecuric. Eztiño, betoz gaztetan, edo onenbeste urtera artean penitencia eguin gura daveenac, betoz, osasun onean datoza-nac; baya zartzaroooan eta gaishoan datozañai ezteutset nic parcatu-co. Eztiño, nic parcaciñoa emongo deutset bein edo bein bategaz edo alan seigarrenecoan erracuntzaren bat izan daveenai: baya ez urte osoetan zoro zantar eguinic bici izan direanai: edo nic parcatu-co deutset ezconbaacoagaz ibili direanai, baya ez ecelanbere ezcondua-caz eguin daveenai. Eztau esaten eztagoala parcaciñoric abere mu-tuacaz, ganadu zantarracaz deungaro ibili direanentzat, edo iñoren etseari edo basoari su emon deutsenentzat, edo iñoren calte charre-an guzurragaz yuramentu eguin daveenentzat. Eztau esaten ni prest nago parquetaco euren bacarrean, edo euren buruen aurreti baño pecatu eguin eztaveenai, baya, besteac galduen ibili direanac eztau-que nigaz cer eguinic. Ez beintzat, eztiño Ygcoac alango gauzaric. Bete betean diño: gaistoa onduten dan edocein beré eguneti parca-tuco yacazala bere pecatuac; ezteutsela calteric ecarrico bere pecatuac; onegaz iragarten deuscula eztavela berac erruqui izateco loca-rriric ez laburgarriric». Eta bere berbea asco ezpalitz leguez, berbea emon ez-ece, baita beré berba orren ganean yuramentu eguiten dau. ¡Eldu leiteque gueigora Ygco baten guganaco ontasuna? «¡Ay, gu-re zorionac, esan bear dogu pozen pozez Tertuliano-ren berbacaz⁵⁷, gueure zorionac, bay, Ygcoac yuramentu eguin gurea, gueuri pecatuen parcaciñoaren usteac (esperantzea) bete betean emoteco!» ¡Ez alda asco izango au guzti au, pecatari gaishoac, ceuen biotzean espe-rantza ederraren sua biztuteco? Bayez nago.

Bayo ori asco ezpalitz beré derichat ece, ascoco dozuela gogora ecartea, cer eguin evan Ygco onec, guc pecatuen parcaciñoa izan daigun. Fedeac daracuscu, eta ceüec guztioc daquizue ondo, Ygcoaren semea, Trinidade santuco bigarren personea, Aiteagaz eta Espi-ritu Santuagaz Ygco bat dana, guizon eguin tzala gueure guztioen pecatuen parcaciñoraco dana⁵⁸. Entzun dozuez berba laburroc, en-tzun dozuez? Laburrac dira, bay, baya asco baño gueiago esan gura davee. Ygcoa guizon eguintzan gueure pecatuen parcaciñoraco!» ¡Erruquitasun andia! esaten dau S. Agustin-ec⁵⁹ orregaz poz-arren dana urtuta; ¡Erruquitasun neurribacoa! Ceuc, ceuc bay ta ez bestec ecarri euquean cerutic lurrera Ygcoa bera». Bai barriz, gueure pecatuen parcaciñoraco etorri zan mundura Ygcoaren Semea, aushe izan

⁵⁷ Ez du oharra osatzen.

⁵⁸ Ez du oharra osatzen.

⁵⁹ Ez du oharra osatzen.

evan bere betico escu-arteco cereguina, berau bere yana, bere edana, bere loa, eta berau bere guztia.

Emetic etorcan pecatari damutuacaz ain bigun izatea, eta beragan a etozanean ain gozaro artutea. Bayatorco damuturic eta negarrez ito bear evala araco errian cer esan andiac imini, eta deungueraco bidea ascori emon eutsan emacume galdua? Bada, Yaunac bigun bigun artuten dau, eta dirautso gozaro: «Emacumea, parcatuten yatzuz ceure pecatuac; zoaz baquean»⁶⁰. Ecarten deutse bere aurrera andra ezcondu bat araguizcoan bear ez evanagaz topau eveena? Eta Yaunac, dacusalaco lotsaturic eta damuturic dirautso: «eztot nic ceure contra emongo. Zoaz bada eta ez gueiago alangoric egui»⁶¹. El duten yacaz beste pecatari asco bere berba gozoac entzuten? Eta berac ondo artuten dituz, eta bear bada eztauco atzera-bideric euren era bazcaldutzen yoateco, ezta bear bada euren artecoac bere escolan artuteco beré⁶².

(123) Baya ezta ori guztia. Y.Cº: bera dabil dandarrez pecatarien atzean. ¡Ay egon bacine (123) Sicar-go iturriaren parean, ceuec icusico cenduen celan egoan Yesus bideaz necaturic icerdiz galduric, eta goseac ilic, Samaria-co emacume, zantar eguinic bici zan, baten begira; celan aguertu eutsazan berac gordeta eucazan pecatuac, eta celan gueldi gueldi ecarri evan Ygcoaren bideetan sartutera⁶³. Egon izan bacine Yerusalem-go pozu uzabalaren ertzean, icusico cenduen celan Jesus beguire yoacan itanduten ogueta amazortzi urtean oaturic egoan guizon cadena gorputza artuta eucanari, eta alango amesic burutan artu beré ez evanari, ea osatu gura beeban, eta celan gorputzeco osasunagaz batera arimacoa beré emoten deutsan, esaten deutsala, ez gueiago pecaturic eguiteco oquerragoren bat etorri (yazo) ce daquion⁶⁴. Eta ¿cer cirean Yaun onec pecatariac onduteco icusi cituzan goseac, egarriac, ibilerac, icerdiac, burucominac eta arrastacac?

Baya ¿cer? ¿Derichazue ori izan zala Ygcoaren Semeac pecatarien oneraco egui evan guztia? ¿Derichazue ez evala besteric egui? Bai beintzat, ori baño gueiago eta gueiago egui evan. ¿Baa-cutsue ceinbat doian guerizaric eta gorputzera, irudineric eta izatera? Bada ori guztiori eta gueiago doa nic esan dodaneric eta J.Cº.c egui evanera. Guericea da, irudina baño ezta, utsa da niri entzun

⁶⁰ Ez du oharra osatzen.

⁶¹ Ez du oharra osatzen.

⁶² Ez du oharra osatzen.

⁶³ Ez du oharra osatzen.

⁶⁴ Ez du oharra osatzen.

deustazuena Ygcoaren semeac eguin evanaren aldean. Au ceuei eracusteco ezteutsuet gogora ecarrico celan ceru-lurraren yaubea yaio zan abel-etsa edo esquepe baten: ez celan bici izan zan guztiz pobre eta artu. Alde batera ichico dot celan yaiota zortzigarren egunean emon bear izan evan bere odola. Alde batera berac eguin cituzan barau gogorac, bere erritarrac ganic eta beste asco ganic icusi bear izan cituzanac, eta beste onetarico asco. Bacarric bada gogora ecarri gura deutsuet Y.C°ren pasiño garratza.

Zatoce, bada, orain ceuen gogoagaz Yerusalen-go errira. Sartu zaitece Gesemanico ortuan, eta anche icusico dozue Ygcoaren Semea ain larri, ain estu ece, larriaren larriz odol garbi garbia dario icerdi orde bere gorputzeco alde guztietati. Icusico dozue oraindo celan bertan preso artuten daveen bere arerio gogorac. Yarraitu eguiozue guero Anás-enera, Cayfas-enera, Herodes-enera eta arritudo zare icusiric celango guzur tzarrac asmetan deutsezan eguño peccaturic eguin ez evanari; gogortuco zare icusiric celan zoro eguiten daveen Ygcoaren yaquituria: eta betico icaraturic eta biotz-quetauric lotuco zare icusiric celan darabilden barregarri belarr-ondoca, cocotecoca, osticoca. Pilatos-enean sartutem bazare, ¡ay! anche icusico dozue celan bost-milla eta gueiago azote emonda, gorputz guzia bana bana eguiten deutsen: icusico dozue oraindo celan arantzazco coroe gogorragaz bere buru guzia galduen deutsen. Baya Calvario-co mendi ganean, ¿cer icusi bear dozue? ¡Ay! Emen, lecu itzal onetan icusico dozue Ygcoaren Seme au gueure pecatuacaitic curutze baten esqueguiric dinguilizca, escu-oñetatic untze lodiacz yosiric, eta minen-minez bicitzea galduen.

Eta onec guztioc ¿cer esan gura dave? Gueure Ygco laztanac biotzetic, eta ondo biotzetic parcatu gura deusczala gueure peccatuac, orretaraco bere Seme bacarra mundu onetara aguindu evanean, gueure anaye eguin evanean; gugaitic ainbeste neque eracutsi eutsanean, eta azquenean gueu pecatuetatic ateratearren (124) curutze baten ain gogor il evanean. Pecatari gaishoac, ¿bear dan leguez damututa zagoze? Bada errazqui bildurrac alde batera botaco dozuez. ¿Celan galdu guraco zaituez ceuec irabaztearren ainbeste eguin evanac? ¿Cer? diño S.Paulo-c; ¿Cer? bere Seme bere bereari parcatu ez eutsanac, eta bai gu guztioc gaitic Seme ori emon evanac, ¿celan beragaz batera emongo ezteuscuz osterantzaco gauza guztiac? Eta Ygcoaren Seme ori gueure pecatuen parcaciñoagaitic guizoneguina, ainbeste neque icusia, eta curutze baten ila, ¿eztogi gueure alde izango parcaciño ori izan daiguntzat? Bai beintzat, bai. Pecatu eguin badogu, diño S. Juan-ec edo obeto esateco, diño Ygcoac berac S. Joan-en bitartez, «J.C°.gan daucagu bere Aiteagaz gueure

(124)

bitarteko, eta berac gozatuten eta bigunduten dau aren aserrea, ez bacarric gueure pecatuac gaitic daucana, baita mundu guztico pecatuac gaitic daucana beré». Eta Ycoa gueure alde dogula, ¿nor izango da gueure contra? Alan bada eldu zaitece bete betean Ygco erruquior onegana confesiño on baten bitartezi, eta berac izango dau ceuecaz erruquia.

Orain artean beré Yaun onec ondo, eta ondo baño obeto eracutsi deutsue parcatu gura deutsuela. Beguire ezpaberé celan artu zaituezan Ygcoac bere contra pecatu eguiñ dozuenean. Yshilic egon yatzue castiguric emon bagaric; epea eta astia emon deutsue beragana gura badozue beré, eta berac ceuei orretaraco dei eguiñ deutsue. «Bai, dirauscu S. Buenaventura-c, bai, ondo ta ondo aguiri da Ygcoaren erruquitasuna, pecatariari luzaro icharotean: cegaiti ece, celan guizonac pecatu eguiten davenean Ygcoari bide-ba'aco andi bat eguiten deutsan, eta Ygcoaren Semea barrien barri beragan danetic curutzean yosten daven, ordu beretic galdua izan bear leuque Ygcoaren erruquia bitarteko sartuko ezpalitz». Alanche da, pecatariac; ceuec pecatu eguiñ da Ygcoaren contra yagui ciñeenean, ceuen contra aserre parau cirean munduco gauza guztiak, eta galdu eguingo cindueezan, Ygcoac ichi izan baleutse. Lurrac iruncico cindueezan, suac erre, urac ito, abere uzu mistoac eta pistia zantarrac apurtu eta etzan izango munduan ceuei al evan calte guztia eguingo ez eutsuen gauzaric. Beguitanduten yat entzuten nagoala celan Ygcoari esaten eutsan ceuecgaiti onetarico bacochac: banoa ni, Yauna, eta il bear dot chacur gaisto ori.

Baya, ¿Ygco erruquiorrac? *Expectat Dominus, ut misereatur vestri.* Ez bein, diño Yaun bigun onec, bego bein. Neure contra dabilen ori, nic eguiñ dot neuc, eta eztot nic galdu gura nire escuetaco gaucea. Neure contra aserre diñarduan orregaitic neure Semeac escatutzen deust, eta nic entzungo dodaz Seme on onen escariac, berari zor yacan lotsa onagaitic. Bego bada bein, eta icusico dogu ea bere senera badator, eta sartutzen bada bear dan bidean. Ezteuste nire erraiac ichiten ori, orren gaistoa dala beré, ain laster galduen; ece nic aserre nasanean beré ecin aztu nei nire erruquia. Alanchec eguiñ dau bada zuecaz pecatari gaishoac, alanchec, Yaun erruquiorrac. Orain artean ezteutsue bere aserreric eracutsi.

Osterantzean ¿cer izango zan ceugaz guizona, cer ceugaz andrea, guzurraren (125) ganean testigai oquerra emon cenduana? ¿Etzinean egongo oraingotz infernuco ondarretan erretan eta quiscaldutzen? Ygcoaren erruquigaitic ece; cer izango zan biraoti orregaz, batec gauzaric chiquiena eguiten deutsun orduco ceure biraoacaz luurra gora, eta cerua beera ecarri bear dozunagaz? ¿Etzinean infernuan

egongo? Ygcoaren erruquiagaitic ece ¿cer izango litzateque ceugaz, loi orregaz, ceinec ceure buruagaz dala, lagunagaz dala, eta ¡lotsagarrí gogorra! ganadu mutuacaz beré bai, beti ibili bear izan dozun zantarquerietan, araguizcoetan, beti loi-ciquin eguinic? ¡Ay! *Misericordiae Domini quia non sumus consumpti.* Ygcoaren erruquitasunari esquer andiac bici bagara, galdu ez bagara, ondatu ezpagara. Bai, cé ganecoan gueureac eguingo evan, bein betico galduac izango guinean. Galdua izango cinean ceu lotsaarren ceure pecatua confessau ecinda ainbeste urtean erabili dozuna, bitartean Confesiño eta Comuniño oquerrez ase ta bete eguiten zareala. Galdua izango cinean ceu araco pecatutic sortu yatzun seiña galdueteko Ygcoac daquizanac eguin cenduzana. Galdua izango cinean ceu iñoren ondasunacaz aberaztuta galanto bici zareana. Eta berba baten esateco, Ygcoaren erruquiagaitic ece oraingotz galdua cengocen, infernuan ondatuta egongo cineen pecatari errucarri guztiac.

Baya Ygco erruquierrac etzaituez galdu gura izan, eta orregaitic icharon deutsue, eta beragana biurtuteco astia emon deutsue. Ezta ori guzia; orrez ganetic berac dei-eguin deutsue, beragana ecarri gura izan zaituez. Yaunac berac esanic dauco aserre danean beré, bere su-mina ta guzti, eracutsi bear izaten davela bere erruquitasuna, eta ondo ta ondo aguertau dau ori ceuecaz pecatari gaishoocaz. ¡Ay ceinbat bider dei-eguin deutsuen Yaun onec, ceinbat bider esan deutsuen anchina Yudeguai Yeremias-en bitartez legueche: «beguiria, beguiria guztiz dozuela oquer ceuen Ygcoa ichi izana! ¡Ezta egquia pecatu eguinda guero berein bider ceuen barruan Ygcoaren deia asmau izan dozuela? ¡Ezta egquia pecatu eguin barritan, (eta guero beré, eta bear bada ceuen poz-zoroen onen onenean) ceuen biotzac erretan cinduezala, min emoten eutsuela, eraguiten cinduezala? Bada ori zan Ygcoac zuei pecatutic urteteko eguite'eutsuen deia. ¡Ezta egquia urlia eguneco sermoia entzunda, artu cenduzala ceure bicitza onduteco gogoac? Bada ori izan cenduan Ygcoaren dei gozo bat. ¡Ezta egquia ceure laguna, edo ceure ume-galanta il yatzunean, edo adisquidea, aidea edo atzea il-tzanean ceure barruac estututa artu cenduela confesiño on bat eguiteko burua? Bada ori zan Ygcoac eguin eutsun dei gozo bat.

¡Ay! Eta ceinbat bider gogora ecarri deutsuezan, berac ceuei eguinico mesede ederrac ceuentzat prestauta daucan gloria zoragarria, onelan ondo esanean ceuen biotzac erosteco! ¡Ceinbat bider icaratu gura izan zaituezan infernuco pena eta neque gogorrac zuei gogora ecarrita ea gachean eguin al beevan onean ecin evana! Ecin ucatu cinaiquee gogotic igaro yatzuela, eta ez bein, ez birritan, eta bai sarri eta sarri, ea noraco zareen ceuec daroazuen bici-moduagaz;

ecin ceruric icusi cinaiqueela; infernuac izan bearco davela ceuen betico toquia, ta bici-lecuan beste bici-modu bat icasten ezpadozue. Eta orreec ¿cer derichazue izan direla? Ygcoaren arguitasunac, Ygcoaren deiac, Ygcoaren gracia gozoac, Ygcoaren deiac izan dozuez modu berean, Ygcoac berac alan (126) gura izan da ceuec icusi izan dozuezan gaishoac, atsacabaac, naibacoac, laburqueriac, nequeac, eta osterantzeco icusi bear guziac, eta bein bashen sarriago euretati etorri izango yatzuez ceuen bicitza onduteco amesac.

Eta ¿cer da Ygcoaren deia eta dei andia baño, berac ceuen errira ecarri deutsuen Misiño santu au? Esan eguidazue, arren, ¿ezta egua Misiño au ceuen errira etorrico zanaren barria entzun cenduenetic asi cineela batzuc batzuc, ¿cer diñot batzuc? ¿ezta egua asco eta asco asi cineela ceuen artean confesiño on bat eguin bear cenduela; ceuen bici-modu charra ondu bear cenduela? Autortu eguzue bada Ygcoac bide ascotati billatu zaituezala, beragana eroateco dei-gozoac eguin deutsuezala, eta bere aldetic aleguinac eta ećin eguinac eguin dituzala. Eta ori guztiori eguin deutsue zuecaz áserre dala, zuec beré arerio zareela. Eta ¿parcatu guraco ezteutsue, beragana parca esque, pecatuen damuagaz, elduten bazare? ¡Ay! Esan bear deutsuet Yuditec beste aldi baten bildurrez ilic egozan batzuei cirautsena: Yaunac galdu gura izan bacinduez, ez eutsuezan oneec guztioe eracutsico.

Ara bada, Cristiñauac, ceinbat aldetatic icharon bear dozuen Ygcoaganic zuen pecatuen parcaciñoa. Ygcoac berac esanic dauco, pecatarriari parcatu gura deutsala, eta benetan ondutera badator, ezteutsela calteric ecarriko ordura arteco pecatuac. Ygcoac berac gueure pecatuen parcaciñoraco bere Seme bacarra mundu onetara biraldu evan, eta neque andiac, pasiño garratza eta eriotza gogorra eracutsi eutsazan. Ygcoac epetasun andiagaz egon yatzue beguiria, ea beragana biurtutene bazare, eta ori eguiteco berac sarri ta sarri era ascotara dei eguin deutsue. Eta ¿ceuec? Ceuec ¿cer diñozue? Oraindo beré egongo zare ez etorrico bai etorrico, parcatu guraco ezteutsuenen bildurrez? ¡Ay! ori alan eguiten davenac eztaqui asco gueure Jangoi-coa parquetaco nor dan. Onenbeste eguiten davenac pecatariac beragana ecarteco, ¿eztituz artu guraco beragana datozañean? Parcaciñoa opaca dabilenac, ¿eztau parcatu guraco parca-escatutene deutsenean? ¿Noc ori esan lei? ¿eta gueure Ygco on-laztan maitegariagaitic?

Ceuec pecatuetatic alde eguin gura ezpadozue: aurrera eroan gura badozuez orain arteco bide charrac, orduan ez, ezteutsuet nic esango Ygcoac orain artean leguez icharongo deutsuela: guero bere ceuen pecatuen parcaciñoa emongo deutsuela. Ygcoac berac, ez nic,

(126)

dirautso alan eguiten davenari: «ez eguizu esan: Yaunaren erruquia andia da, eta nigaz izango dau aurquiz nire pecatuac parquetaco; ece Ygcoagan erruquitasuna eta aserretasuna alcarren urrean dabiltz, eta bere aserretasunac pecatarietara dauca beguia. Orregaitic ez berantau Yaunagana biurtutea: ez luzatu egeneric egunera, ece supitoan eta beingo beingo baten bere aserrea ceure ganera yausico da, eta galduco zaituz vengaia artuteco aldia yatorcanean». Onelan dirautso Ygcoac beragana biurtu gura ez-ic dabilen pecatariari, eta ceuec beré alan bazabiltze, bildur izan bear tzare alan yazoco yatzuela.

Baya pecatuetatic alde eguiten badozue, confesiño on bat eguiten badozue, eta guero bicitza on bat badaroazue, ez bildurric izan. Ygcoac parcatuco deutsuez pecatuac, baita munduco esquergueenac eta icaragarrienac badira beré. Eztago J.Cº.ren odolagaz (127) osatu ecin leian zauriric (Bernr.). Batec il izan balitz Apostolu santu guztiac, araguizcoan munduco emacume guztiacaz yausi izan balitz, J.Cº. bera curutzean yosi izan baleu, eta guero baletor Y.Cº. berberagana biotzeric damututa, eta parca escatuko baleutso, beingoan parcatuco leusquio Yaun onec, diño S. Vicente Ferrer-ec. Alan bada eriotzac eguin izan badozuez, aleguinac eguin izan badozuez sableenco seiña galdujeco, izan bazare seigarrenecoan alde ascotara loiac eta zantarrac, zeuen buruagaz, dan leguezco lagunagaz, edo abereagaz, ibili izan bazare urte ascoan ceuen pecatuac lotsaarren confesau ecinic, izan bazare biraotiac, lapurrac, iñoren gorrotoan bici izan zareenac, eta eguin izan badozuez buruco ulleac baño edo ichasoco ondarrac eta ur tantaac baño pecatu gueiago, ezta ardura. Inquisiciona bagaric, Erroma-ra bagaric, ceuen buruac aguertu bagaric, ceuen errian izango dozue guztien parcaciñoa confesiño on baten bitartez. Orren gura da Ygcoa; orren beguira dago Ygcoa. ¿Ez alda asco orrenbestegaz, neure biotzeco pecatariac, ceuen biotzac bigunduteco? ¿Ez al dozuez asco entzunac ceuen erraiac lashatuteco eta zabalduteco? Izan bedi bada guichienez, izan bedi J.Cº.c berberac bere ao gozotic esan evan parabola edo irudin ederra. Entzun bada.

Seme bi cituzan guraso batec, eta gazteenac esan eutsan bein: Aita, betor niri yagotan senipartea. Emo'eutsazan Aiteac bere diruac, eta Seme gazte ori diruoc artuta yoan tzan erri urrunetara (asa-goetara). An oparo yan, naroro edan, galanto yanci, emacume zantarracaz deungaro ibili, eta yocoetan eta zoraquerietan beingoan yan ta ondatu cituzan bere diru ederrac. Onetan goseta andi bat etorri zan erri atara eta goseac ilten ebilen gaishoa. Bere burua alan icusi evanean gazte onec ain arlote, eta ain artu, billatu evan ugazaba bat, eta ugazaba onec aguindu evan laguñecoac yagoten. Emen bere go-

(127)

(128)

sea emendatuteco yan guraco cituzan laguñecoa emoten yaqueezan ezcur, ceruca, leca eta anabaqueetatic, baya ori beré ez eutsen laquetuten. Premiña estu onec contuan yausi eraguin eutsan gazte zoro oneri, eta esan evan bere artean: ¡Ay, bada! Nire aitenean ceinbat otsein eta aloguereco dagozan ogui andi gura ezta dagueela, eta ni nago emen goseac ilten! Banoa bada, gurasoagana, eta esango deutsat celan pecatu egun dodan ceruaren eta bere contra, eta eztodala nic mereci berac semetzat artutea: baya alan ta guzti artu naguiala aloguerecotzat. Esan ta egun. Artutен dau erriraco bidea. Aiteac icusten dau urruneti celan datorren; eta bere erraiac ecin-ichita, bayoaco arin arinca, artuten dau besartean, emoten deutsaz mosu gozoac. Esaten deutse otseinai: ea gazteac: arin ecarri eguziouez yantzquiric onenac eta oñetaraco zapatac; il eguzue chalic guizenena, bada gaur alazoco conbit bat egun bear dogu, ece seme au il yatan, eta biztu egun yat, galduric neucan eta aurquitu egun dot.

Gueu gara, neure Cristiñauac, gueu J.C.^o.c esan evan Seme galdu eta galtzallea, pecatua dala medio Ygoaganic urrun bici izan garea-nac, bere graciazco ondasunac, ondatu eta galdu egun doguzanac. Baya gueure ceruco Aiteac barriro artu gura gaituz bere adisquide-tasunean; atzera emon gura deuscuz gueuc galdu doguzan graciazco ondasunac, eta ain egarri andia eracusten dau gueure arimen ece, berac dirauscu bere aotic ece, pozcarri andiagoa izango dala Aingueruen artean pecatari bat Ygoaganica biurtutenean, ece ez lauro-gueta emeretzi on penitenciaric bear eztaveenacgaitic. ¿Ceri beguira gagoz bada Yaunagana biurtu (128) ez eguiteco? ¿Esango dogu gueuc beré anchina beste batzuc leguez: gueureac egun dau, onez-quero ecin ondu quintequez, aurrera eroango doguz gueure gogo charrac eta oquerrieraic?

(128)

5. JESUKRISTO-C GU EROSTEA

(J, 129-141, or.)

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam aeternam.

(129) Yesucristo gueure Yaunac esan eutsazan Nicodemus-eri oneec berbooc: «onenbestean maite izan evan Ygcoac mundua ece, emon eutsan bere seme bacarra, beragan sinistuten eveenac galdu etzitezentzat, eta bai euqui daguientzat betico bicitzea.» Eta zan esan izan baleu leguez: beti ta beti izan deutse Ygcoac guizonai onerechi (amodio) andi bat, eta aguertu izan deutse berac egun izan deutsezan ainbeste mesedeetan. Berac egun cituzan eurac ecer-ezeric, emon eutsen arima eder bat gorputz galant bategaz batera: berac euren bicitzeari iraun eraguiten deutso: berac emoten deutse yan-edana, oña ta soñâ, eta ganeco ondasunac. Eurentzat egun cituzan munduko baster guztietan direan gauza ederrac; eta direanac imini cituzan euren aguindu-pean. Berac egunean egunean onentzat eta gaistoentzat aguertu eraguiten deutso eguzkiari, eta bitzuoentzat biraldu daroaz bear direan euri gozoac. Baya etzan onetan lotu (guelditu) Ygcoaren gizonac ganaco asco-gurea. Bere seme bacarra, beragaz bat evan seme laztan au guiñocoa, emon eutsen, beragan sinistu gura eveen guztiak galdu etzitezentzat infernuan euren buruac ondatuta, ezpabere gauz'onac eguinagaz betico cerua irabaci leguientzat. Orretaraco biraldu ninduan ni, mundu onetara, eta ordena estua emon eustan neure bicitzea guizonac gaitic emoteco (emon bearco nevala). Eta alanche izan bearco dau izan beré; preso artuco nave, azotaduco nave, eta curutze baten eskeguiric ni ilgo naz guizonac pecatuetaric ateretearren.

¡Ce berba gozoac oneec, gueure biotzac Ygcoa-ganaco amadioan
satu, eshetu, eta erre eguinbear leukeenac! Ygco bat berac eguinico
guizon esker-gaistocoac-gaiti guizon eguin... Ygco bat berac eguinico
guizon esker-gaistocoac-gaiti neke andiac icusi, eta bere bicitza gal-
du... ¡Ay bada au beti beguien aurrean bagueunco, Ygco ain laztana
maite izateco, eta aren esana gauza guztieta beti eguiteco! (130)
Bai alperric ece (nonbaiste beré, aurkich.) ori gogoan ondo ondo

(130)

artuta ezgueunke ainbeste bider aren contra eguingo, ez aren legue santua ainbeste bider ausico. Aushe bada entzun bear deustazue arratsalde onetan, ea berotu albalediz ceuen biotz otz edo epel orreec Yesus maitearen amodioan. Icusi bear dozue ceinbat eguin evan Jaun onec gueure oneraco, gueu pecatuetaric aterata ceruan sartuteco. Oneshen ganean bada izango da gaurco sermoia. Erdue bada cristiñau onac, Jaunac eracutsi dituzan bideetatic zabiltzenoc, icusi equizue cer eguin evan ceuec gaiti Ygcoac, eta orregaz ezagutuko dozue ceuec eguiten dozuen guztia eztala ecer ari zor deutsazuenen pareraco. Erdue ceuec beré pecatari gaishoac. Yaunaren contra gorroto gogorrealen zabiltzenoc edo itsu-itsuric ebili zareenoc, eta icusi equizue ceuen esker gaisto eskerguea: baita ezagutu equizue celan Ygcoac errai erraietaric gura izan daven ceuen ona, eta celan orain beré besoac zabalik dagoan zuec artuteco beragana biurtu gura badozue.

Eta gauza oneri sustraia artuteco, gogora ecarri bear dozue celan Ygcoac osterantzeco gauza guztiac egui ezkero, egui evan guizona guztien buru, nagusi, eta aguintari izateco. Emon eutsan buru iratza-rria-argua, biotz zabala, prestua eta noblea, gurari ederrac eta citelkeria bagacoac. Edertu eutsan arimea gracia santuagaz, eta ain egui evan bere adiskide ece, bete betean esan leitekean ece, Ygcoac guizonagaz eucala bere gozo guztia. Guizon au betico zorioneco egui guraric, prestau eutsan gloria eder bat, non, munduco egot-aldia egui ezkero, egon bearco evan bere aurrean, bera icusten, eta bera gozeten betico eta betico, munduan bici zan artean Yaunaren esana eguiten beeban. Erraz eucan orduan Adan-ec Ygco orren aguindua eguiten. Ez eucan gueuc leguez arerio gogor indar andicoric: araguia ez eutsan guerraric eguiten, biotzac ez eutsan citelkeriaric ez okerrerriaric emoten, diabruac ez eucan bere contraco indarric, etzan iûon lagun charric; eta berba baten, zan bere buruaren yaube oso osoa, eta eucan bere alde Ygcoa gauza guztietan lagunduteco. Eta jay, alan egui izan baleu! Ez bera ez ece, baita beraganic guentozan, guztiac beré bera leguezco (lango) zorionecoac izango guinean gueuc gueure erruz gueure burua galdu ezic.

Baya eta ¿cer yazo zan? ¡jay! ta ¿noc gogora ecarrico dau negarric egui bagaric Adanec egui evana? Esker-gaistoco guizon onec ez evan egui gura izan Ygcoaren esana. Yaunac esan eutsan (zaiguetz) sagar-ondo bateco frutaeitaric ez yateco (yan ez eiteco), baya berac Yaunaren esanari ez yaramon eguinda yan egui evan, (131), eta gauza ain erraza ez egui gurea gaiti galdu evan Ygcoaren gracia eta adiskidetasuna, egui tzan beragaz arerio, guztizco indar andiac artu cituzan diabruac bere contra, gorputza beré mukerca abiadu yacon

arimeari esanic eguin gura ezic, galdu evan ceruraco eucan escubidea (escuicunea), eta ecarri eutsan bere buruari betico infernuan erreten egon bearra. Eta ez evan bere burua bacarric galdu, gueu guztioc beré galdu eguin guinduzan, eta gareanoc (danoc) gueure lenengo izateric aldean izan guenduan bera ganic dacargun (yatorcun) pecatu originala, eta pecatu onetaric yatorcuzan negargarrizco calteac.

¿Cer eguin bear eutsan Ygcoac ain esker-gaistoco agertu yacan guizon oneri? ¿cer eguin bear eutsan ainbeste mesede bere escueta-ric artu ezkerro, alango ecer-ez-keria bat eguin gura izan ez evan guizonari? ¿Parcatu bear eutsan, ala infernuco ondarretan ondatu eta galdu bear evan? Eztakit nic cer esango leukeen gauzaric chikie-na parketan eztakienac, eta iñogaz ecer izan orduco, N.ra ta ostera dabiltzanac kerellaac mundu guztiari ecarten. Baya gueure Ygcoac gueyegui gura eutsan guizonari ez errukiric artuteco, eta ez eutsan biotzac ichi alan galduric icusten, ¿Cer eguin evan, bada? Erabagui (ebatsi) evan bere Seme bacar laztana, Trinidad santocon bigarren personeea, Aiteagaz eta Espiritu-santuagaz Ygco bat dana, guizon eguin cidila, guizon pecatuan yausia pecaturic aterateco. Erabagui evan oraindo gueyago; erabagui evan Ygco guizon eguinico onec neke, irauna, eta ala gogorrac icusi, eta curutze itzal baten unteacaz yosita bicitza galdu leguiala, guizonari galdu evan arimaco bicitza atzera emoteco.

¿Cer? Ygcoa guizona pecaturic ateretearren guizon eguin? ¿Ce-ru-lurraren eguilea berac eguin evan guizonari mesede eguitearren guizon eguin? ¿Ygco andia iñoren bearric eztaucana bere contra ya-gui yacon guizona bere adiskide eguiteco guizon eguin? Eta guizon eguin bere guizon eskergaistoco orregaitic nekeac icusteco, iraunac eroateco, eriotza icaragarria igaroteco? ¿Cer gueyago eguin eukean Ygcoac bera guizon izan eta guizona Ygco? Eta ¿cer eutsan Ygcoari guizona galdua-gaitic? Ecer ez (Bapere ez, arean ez). Ain andia zan Ygcoa, ain gloria andicoa, ain atseguintasunez betea guizon guztiac galdu ezkerro, cein-da guizonac irabaciric. Milla asco urteetan, edo obeto esateco, betico guztian egon tzan Yauna bapere guztonic bear bagaric, berac beragan gaur alaiña (edu, lainbeste) (132) gloria eta atseguintasun evala. Guizonarentzat zan mesede eta on guztia, bada Ygcoac pecatuetaric ascatu ezpaleu, egon bearco evan guizon orrec Ygcoa Ygco dan arte guztian infernuco ondarretan erreten eta kis-caldutene.

Baita bein guizona pecaturic atera gura izatecoan, ¿ez eucan Yg-coac orretaraco bera guizon eguitea bashen beste bideric? Baya eta

(132)

¿noc ucatu lei, diûo san Bernardo-c, gura daven guztia eguin leikeanac bere escuan beeuzazala ori eguiteco beste milla ta milla bide? Aingueruai emon euskioen ori eguiteco ordena: eguin eukean pecatu bagaco guizon barri bat, eta ac kitadu leiala beste guizon errudunen zorra: parcatu euskion doan (doaric) guizonari bere becatua. Baya ez, diño Ygcoac. nire contra ibili dan guizonari, nire arerio eguin izan dan guizonari eguin bear deutsat eguin al-neikion mese-deric andiena: eguin bidi guizon neure seme maitea, il bidi lapur bat leguez curutze baten eskeguiric, eta orregaz eguingo dira guizonagaz nire arteco bakeac. ¿Eguin euskigun Ygcoac beste onango mesederic? ¿Eracutsi euskegun on-erichi, eta ondo-gura andiagoric? Ygcoac berac emoten deutso *amodio larreguiaren* icena. Eta Zacarias santuac esan evan izan tzala Ygcoari errai erraietaric urten eutsan errukia. Baya obeto ezagutu eta adituco dozue amodio onen anditsuna icusiric cer eguin evan Ygcoaren seme onec gueu pecatuetaric ascatuteco.

Eta onen ganean berba eguiten asi baño leenago, guztien sustrai-garritzat esan bear deutsuet celan Ygcoaren seme guizon eguinac eguin leikean gauzaric chikien chikiena ascoco zala gueure guztioen pecatuen parcaciñoraco. Eta alan aren negar anpulu (malco) bat, icerdi tanta bat, odol tistilla bat, oraciño labur bat, eta beste edocein beré gauza asco zan guizona pecaturic ateretaco eta (ori beré bai baya) aric gora eguin evan guztia gueuri eusun amodioac erazota eguin evan. Dacusgun bada orain Ygcoac lagunduten deuscula, Yaun onec eguin cituzanen arteco batzuc. Eldu zanean Ygcoac icentaduric eucan aldia (denporea) Ygcoaren seme-guizon eguintzan, eta yaio zan andra Maria Virgineaganic Yesucristo gueure Yauna. Baya eta ¿celan yaio beré? ¡Ay! cerulurraren eguillea, Yaun guztien Yauna, Erregue guztien Erregue; Ygcoa bera yaio zan ama pobre bateganic, ez etse barruan, ez oeric egoan lecuan; ezpaberé abel-etse baten, edo esan daigun corta zantar baten: askea (estramiña) izan tzan Yaun andi onec lenengo izan-evan cumea, lastoac bere oea (oguea). Yaiota zortzi-garren egunean asi zan bere balio andico odo-la emoten.

(133)

(133) Eta ¿Ceinbat neke, burucomin eta icerdi icusi etzitzan gugaitic Ygcoaren semeac? Gugaiti egon tzan Ygcoa andra baten eta guizon baten mendean, bere amaren eta san Josepe-ren esanac ishil-churic, semeric esanecoenac leguez, eguiten cituzala. Gugaitic bici izan tzan ogueita amar urtegiño bere icerdiagaz ogua irabazten evala. Gugaitic ibili bear izan evan erriric erri baster guztietan Jgo bere Aitaren berbea zabaldutzen evala, eta sarri icerdia, gosea, egarria, nekea aldean ugari cituzala. Gugaitic eguin evan bapere (arean)

artu bagaric berroguei eguneco barau gogorra. Gugaitic entzun bear izan cituzan lancean lancean (pitean pitean) ereguiten, erantetan eutsezan milla deitu charreco guzur oker: yan-edan ondo eguiten zalea zala; deungacaz batzanduten (batutenean, lagundutenean) zala; bera beré gaisto oker bat zala, eta beste asco. Gugaitic erabili eveen il guraric bai Herodes erregueac, bai bere erritarrac, bai beste ascoc. Gugaitic. Baya bere pasiño gogorrac daroat niri gogo guztia: emen iñon baño obeto aguiri da Ygcoaren guganaco on-erechi eder laztana; eta alan onen ganean astirosheago eguin bear dogu.

Baita gauza bic nauke ni Yesucristoren pasiño orretan icaraturic, eta conorte bagaric leguez: bata da Ygcoaren semea guztien osticopean icustea: bigarrena, barriz, Ygcoaren seme orrec icusi cituzan ala gogor-ecin gueyagocoac: eta derechat ece, ceuec beré niri entzunda beste orrenbeste esan bearco dozuela. Entzun bada. Bai satza leguez darabilde guztiac Yesus. Bere escolako batec, beragaz ogui baten bici izan tzanac, saldutenean dau, eta dollorkeriaric citelenagaz iminten dau bera ilteco ebilco-zan arerio okerren escuetan. Beste batec biraoca eta erneguca diño beragaitic ece, berac eztazaüela alango guizonic: Eta ganeco guztiac, atzea emon-da, igues eguiten deutse. Mutil otsein icuski batec emoten deutsan belarrondoco eskergueagaz lotsea dariola iminten (ichiten) dau Pontifice nagusiaren eta errico bana-banaceen aurrean, iñoc orregaitic berba bat otsein orri esaten ezteutsala. Soldaduac barriz beguiac estaldu (estari) barregarri darabilde, matrallacoca, chistu (tistu, chu) loiak eta gorro atsituac arpeguira urtica, dirautsela destañez barre zantzo artean: «ea igarlari, ea celan igarten doan noc yo auban.»

(134) Eta ¿noc negar bagaric gogora ecarrico dau celan santutxuna eta ontasuna bera danari milla guzur oker lenagocoaz ganetic (ostean) ezarri eutseezan: erriai yagui eraguiten ebilela, Erregueari zor yacazan contribuciñoac (pechuac) paguetea galarazo gura evala; Ygcoaren contraco berba deungaac esaten cituzala, eta onelangoac: Celan barrabas okerra bashen okerrago eguiten daveen; celan lapur biren erdian ilten daveen bera buru eta nagusi balitz leguez? ¿Nori biotza ausico ez yaco icusiric Ygcoaren yakuturia Herodes-ec zoro eguiten davela, eta berac burla-zar yantzi eraguin eutsen soñeco zu-riagaz deroela caleetatic clear, mundu guztiac irri ta barre eguiten deutsala? ¿Nori azkenean errayac apurtuko echacoz dacusanean araco guizon noble odol onecoa, Ygcoa bera Aita davena, eta amatatic ogueta bat erregueen odoletic datorrena billau bat leguez azotaduric, eta lotsagarrizco curutzean (curtzioan) ilic?

Bya ezta beingoan igaroteko arantzazco coroaren cera..., barre lotsarizco negar-garria. Soldaduac, iñoren leporic barre eguiteco beti

(134)

prest egon doazanac, icusiric Yesus laztana nekeric andienetan beré ishi ishilic egoala, eta bakeric bapere (arean) galdu bagaric, eta yaquinic beste aldetic ari edozein charkeria eguna-gaitic, Pilatos-ec ez eutsela buruco-min andiric emongo, Yudeguai barriz orregaz biotza zabal zabal eguingo eutseela, artu cituezan asmuac (buruac), beragaz barre aldi bat izateco. Eztakit nic obato esango ez neunkean dia-bruac gauza ori burura emon bear izan eutsela, bada eurac asmadu eveena eztirudi iñondi beré munduan danec ames beré eguin leikeala. Entzun izan eveen celan Yesus gozoari beste gauceen artean ezarten eutseen bere burua erregue eguin gura izan evalacoa, eta orretaric buruac emon eutsen burlazarrezco erregue eguin bear eveela.

Esan ta eguin. Eyoten dave arantza gogorracaz coroe icaragarri bat, erantziten deutseez soñecoac, ezarten deutse sorbaldeetatic beera (achina) capa gorri zar bat, yesarri (yarri) eraguiten deutse aulkia (lenca) baten ganean, eta buruan yosten deutse indarca arantzazco coroe ori. Emoten deutse escura cetro orde, cañabera bat eta asten yacaz erregueri leguez agurrac eta esku-munac eguiten. Paretan (iminten, yarten) yacaz batzuc aurrean, belaunico (belaunbico) eta algaraz eta carcayaz dirautse: «agur Yudegüen erregue..» Besteac artuten deutse escuetaco cañaberea eta beragaz, blast, yoten dave buruan. Baya asco cirean leguez, ecin guztiac ain urrera eldu yacazan orrenbeste eguiteco; bayo orreec beré euren citalkeria eracusteco (arren, arric) gorro atsitu loyac eguiten eutseezan arpeguira. An cirean algaraac, an barre-zantzoac, an iji-ajac, an berba zantarrac, anche barallea eta iscanbillea.

(135)

(135) Neure biotzeco cristiñauac, ¿ete dira oneec ipuiñen batzuc,edo amesen batzuc? ¿Eguin ete cirean onelango gauzaac guizon oker gaisto bici beré bear ez leukeanen bategaz? Ez, eztira egua utsutsac baño, eta ceru-lurraren eguelleagaz, Ygcoagaz beragaz eguin cireanac. Yaun au da araco yaun andia, ceinen aurrean aingueruric goyenac eta nagusienac beré euren aurpeguiac estaldu bear izaten dituezan; eta cerutar guztiac auspez lurrean (celaian yarriric) echunic opa (opatuten eskinduten) deutseezan euren buruetaco coriac. Baya soldadu aldra billau batec darabil munduko guizonic okerrena leguez, edo satzena leguez, dandarrez barregarri. ¡O Yesusen paciencia diño san Bernardo-c, o umiltasun miragarria, eta o amodio parebagacoa! Ezagutu daguigun gugaitic eguin izan dituzanetan, ceinbat gura deuscun. Ceinbat eta bere burua guichiago eguiten daven, ainbat eta gueyago eta gueyago aguiri da gueuri deuscun leguea eta ondo-gurea. Baya ezta orretan bacarric aguiri: aguiri da beré gugaitic icusi cituzan neke eta ala ecin esanezcoetan.

2. Ez eucan orretan beré Yesucristo gueure yaunac gueu pecatuetic ateretaco ainbeste icusi bearric: baya bere amodioac eta gueuganaco on-erichiac arr-arazo eutsazan, eguño munduan guizonec icusi dituzan gogorrenac. Munduko gogorrenac esan dot, eta ez tot nic neure berbea yango. Baakit nic munduan ascoc icusi izan dituezala Yesucristo-c icusi cituzan gauzaac langoac, baita aec bashen ascozaz eta ascozaz gogorragoac beré; baya ez eutseen aei orreec gauzoc onenbeste min eta ala emon, ceinda Yesucristo-ri bereac. Zagoce pusca baten, eta nic esango deutsuet cegaitic. Ceuec ondo dakizue gueure fedeac daracuscuna, ece, Yesucristoren gorputza zala Espiritu-santuac bere graziaz eta birtutez eguna, eta esateraco moduan Espiritu-santuac berac bere escuz eguna. Beragaitic Yesucristo-ren gorputza zan osterantzeco guizon guztien gorputzac baño obeto eguna. Zan bada edocein beré gauzatarako besteenac bashen zuurragoa. Mina emoten dau bear dan baño gogorrago, latzago, edo bear ez leukean leguez ucutu, yo, edo sartu eguiten dan gauseac, eta bardinean zuurrago dan gorputzean min gueiago eguin bear dau edocein gauzaac, sorrago danean baño. Alan bada izanic Yesucristoren gorputza Espiritu-santuac eguna leguez, beste ganeco guztienac baño ascozaz zuurrago, ascozaz beré minbereago izan bear evan besteenac baño, eta bardinean, eta guichiagogaz beré, ascozaz gogorragoa izango zan ac artuco (136) evan mina, besteac artu leikeena baño. Au aurretic dozuela entzuzue orain celango min emoteco gauza icaragarriac icusi bear izan cituzan Ygcoaren Seme onec.

(136)

Ain icaragarriac izan cirean ece, preso artuco eveen gau atan berean gogora etorteac ceinbat eta celangoac cirean icusi bearco cituzan onenbeste larritu eutsan biotza ece, gorputzeco alde guztietatik eriozan zara zara odol garbizco icerdi tantaac. Eta alan egun beutsan etorteko egozanen gomuteac ¿cer eguin bearco ez eutsen orreec guero etorri-ta igaro bear izan cituzanean? Bai beintzat: ez Yesucristo-c leguez gorputza egunic eucanari ez ece, baya guizonic gogorrenari, eta sorrenari beré icaragarriac eta latzac erechico yacazan neke eta ala orreec, berac igaroteko izan balituz. Isaias profeta santuac zapaireunta urtegaz leenagoric (aurretitic) icusi evan gueure pecatuac gaitic birrinduric, bururic eta beatzetara zati (atal) osoric ez eucala: eta esan bear izan evan ece, beintzat ac alen eta gaishoen barri ondo ekiala. Eta Isaias-ec ain anchinaric icusi evana, ondo ta ondo, eta ondo bashen obeto yazo zan pasiño santuan. Onen ganean orain artean beré makina bat gauza entzun deustazue, baya alanbere ceuei obeto adietan (ulertuten) emoteco bere aldia eldu-ta escu artean darabilgun gauza au, gogora ecarri gura deutsuedaz Yesucristo-

-ren pasiño gogor orreco neke arrigarri bi, eta oneec dira bere azotear, eta curutzeco eriotzea.

Ea bada entzula maiteac, errazki orain biotzera egungo dozuez ceuen indar guztiac, bada edo biotzic izango eztozue edo erdibitu bearco yatzue, ceuen beguien aurrean imintera noyanagaz, beintzat bai Yesucristo-ganaco amodio apurren bat badozue. Goazan bada lenengo Pilatos-en etsera, icusteco an ce aserre, ce barregarri darambilen Yesus laztana. Pilatos bildurtia icaraturic Cristo-ren contra chacur eguinic egozan Yudegüen cemacuntzacaz, aguindu evan gueure Yesus biotzeco ori azotetea, ea ecetara bigundu al baleguizan Yudegu gogor orren errai (gogorrac) aserreac. Eta Yudegüen aserre au chitozco aserre gogorra zan leguez, icaragarria zan leguez, alan gura izan evan beré Yesucristo-ri emongo yacazan azoteac guztizco gogor-icaragarriac izan citemen. Esan ta egun. Ozta ozta (nekez) aotic atera evan Pilatos-ec berba ori eta orra non artuten daveen Yesus borreru nabarbenac, erantziten deutseez soñecoac billos billosic narru gorrian ichi artean (guiñocoan) lotu, (137) estutzen dave sendaro irrime metarri (pillare arri-abes) batera, eta asten yacaz draunba draunba emon ta emon. Baya ¿celan emon bere? Euren indar itzal guztiagaz. Entzuten dan zumenen (mimenen) brrina zoliac bildurtu lei, ugallen eta cordelen brrunberria aserreac icaratu lei, eta azoteen durundio itzalac gogorturic ichi lei. ¡Ay Yesus gaishoaren gorputz biguna, oraingoan beintzat celan gelditu bear dozun! Baltzunac egun..., araguiac anditu..., zauri zaconac idigui..., zanac urratu..., azurrac aguirian imini..., eta gorputz guztia bururic beatzeta laga luce bat eguinic ichiten deutse. Osticopean dabiltz aragui atalac (zatiac, lurrean egun da odolezco erreca bat, borreru tzarrac ecin besoai eraguin deutsee, eta oraindo beré (oraindo carren) anche dago Yauna azotecada barrien beguira. Cristiñau maiteac, ¿beguiratuko ceunskioe negar bagaric? ¿E-lichakezue erdibituko minen minez biotza Yesus biotzeco laztana alan icusiric? Orain bada eguzue ceuen artean celangoac izango cirean Yesucristo-ren alaac, Espiritu-santu yaunac egun evan gorputz bigunaren minac alan banatu eta trimindu eveenean. Eta contuac luceac eta zabalac egun izan dozuezanean, nic esango deutsuet ece, ori baño min gueyago emon eutsan beste gauza bat icusi bear izan evala, eta aushe da curutzean untzeacaz yosita iltea.

Yesus maitea curutzean untzeacaz yosita il eveen. ¡Ay ce laster esaten dan au, baya celango arrigarrizco alaac icusi bearco cituzan yaunac ori egun eutsenean! Curutzean yosita il.... ¿Egon tzare iúos ceuen artean ea cer izan leitekean alan iltea? Anchina ori ascotan icusten tzan gaucea zan, eta aldi ataco yakinunac diúoe ece, ori zala

(137)

eriotza gogor guztien artean gogorrena, eta ori baño ascoz beré obea zala surtan erreta iltea beré, lasterrago eguiten tzalaco. Guizon bat escu-oñetatic untzeacaz yosiric dagoana, odola zara zara guelditu bagaric dariona, mementoric mementora argalduaz doyana, dardar icara dabilena eta egarriac ito bear davena, ¿baliteke bera baño gauza errukigarriagoric? Beso bateric ordu betean eskeguiric egotea asco izaten da guizonic gogorrenari eta sorrenari eguaia aitortu eraguiteco (erasoteco). Bada ¿cer izango zan escu-onetaric untzeacaz yosiric egotea, eta iru orduan egotea, Yesus laztana biciric egon tzan leguez? Escu-oñetan batutenean (batzaiten) dira zan guztiac, eta orregaitic escu-oñac dira chitozco minbera: besoak zabalik (idiguiric) egotea, eta zabalik beré, curutzean bear-dan leguez (138) curutzean yosiric egoteko, da guztiz nekegarria: gorputzaren pisua beti egongo zan untzeen cilloac (zuloac) etenduten eta gordinduten, eta gueroago eta zabalago eguiten; eta orregaitic beti egongo yacon odola urten eta urten, beinberé lotu bagaric. Onetaric etorrico yacon icara bildurgarrizco bat, egarri eta argaltasun guztizco andi bat, eta gorputz guztiko ala icaragarriac, ceintzuc gueldi gueldi bicitzea kenduko eutsen curutzean egoan gaishoari. Onelango eriotza gogorra (aserrea) emon izan deutse Yesus gozoari, onen gogor il izan dave Ygcoaren semea.

Niri beguitanduten yat orainche, anche dacusdala curutzean eskeguiric bururic beatzetara alde oso bagaric, anchina Isaias-ec icusi evan legue-che. Burua dauco arantzaz galduric, gorputz guztia azotez ebaguiric, eta alde guztietatic odol beroa dariola, arpegua matrallacoacaz andituric eta baltzituristic, miña, ao-sabaya, eta eztarra (samaea) egarriz leorturic eta sicuric, eta beatzunez minduric, escu-oñac untzez yosiric. ¿Cer gueyago icusico evan geugaitic Yesus laztangozoac? ¿Baauco bere gorputz guztian min barri batentzaco lecuren apurric? Ainbestera eldu zan bere nekea ece Yaunac berac, pasiño guztian ez ay bat, ez zotin bat eguin ez evan. Yaun onec, bere burua curutzean alan icusi evanean, asi yacon bere Aita Yaungoicoari esaten: «Ene Ygcoa, ene Ygcoa, ¿cegaitic alan ichi nozu? berba laburrac beintzat, baya alango Yaun paciencia eta bake andicoaren aoan asco baño gueyago esan gura daveenac.

¿Baacutsue orain, neure kristiáuac, baacutsue no'guiño eldutenean Yaungoico maiteac gueuri eracutsi deusun amodioa? Baacutsue? Gueugaitic guizon eguiñ tzan, gueugaitic icusi cituzan neke, icerti eta buruco-ala andiac: gueugaitic ibili zan guztien oñen azpian; gueugaitic eroan (igaro) evan eriotzaric gogorrena. Bai gueugaitic, bere contra ainbeste bider yagui izan garean okerroc gaitic; bere

(138)

(139) esanac egun gura ecic ainbeste bider ibili izan garean mukerroc gaitic ainbeste icusi izan dau ceru-lurraren eguiileac, gueu egun guinduzan, eta biciric gaucazan Ygcoac. Eta au entzunda, ceuen biotzac *ȝeztira* bigunduko? Pecatari gaishoac, onenbeste gura izan deutsue Ygcoac, eta *ȝceuec* ezteutsazue ari ondo guraco? *ȝEztozue* aren esanic egun guraco? *ȝAren* gorrotoan bici guraco dozue? *ȝAlan* eguiten yaco Ygcoari? *ȝCer* da au, neure cristiñauac? *ȝnongo* zorakeriac artu deutsue burua? Ygcoac ceuei ainbeste amodio eracutsi, eta *ȝceuec* salduco dozue arrac yango daveen araguiaren gustu zantar bategaitic? (139) Ygcoac ceuei ainbeste amodio eracutsi, eta *ȝceuec* salduco dozue egun bireco baño izango eztirean diruac gaitic? Ygcoac ceuei ainbeste amodio eracutsi, eta ceuec saldu guraco dozue laster ichi bearco dozuen adiskide char batzuc gaitic? Ygcoac ceuec gaitic ainbeste icusi, eta *ȝceuec* neke erechico deutsazue bere esana eguiteari? *ȝEtzare* lotsa bere seme-alaba gazteac Ygcoa ceuei mese-de eguitarren bere amaren eta san Josepe-ren aguindupean esanac ishilic eguiten icusi-ta, ceuec gorasoac ecer esaten deutsuen orduco erremushcadaca, burrufadaaca, carcabu charca aguindua egun gura ecic (*eztozuela*) ebilten? *ȝEtzare* lotsa senar-emazte bake charrecooc, Ygcoa ceuen oneraco ainbeste charkeria eta ainbeste neke bake onean eroaten icusita, ceuec beti alcarren kezcan, beti chacur catuac leguez alcarren aserre gogorream ibilten? *ȝEtzare* lotsa cristiñauac icusiric ceuen Ygcoa ishi-ishilic bakean deungaro andiac entzuten, min ala eskergaac icusten, eta eriotza arrigarria igaroten, ceuec deungaroren bat esan daguizuen orduco? chacharkeria apurren bat egun daguizuen orduco, bengaya, kerellea, demandua gorrota, besteric ez erabilten? Ygcoaren Semea gueugaitic alaz eta minez ase ase eguinic, eta loi zantarrac araguiaren atseguintasun cikinez euren buruac asazcatu ecinic. Ygcoaren Semea gueugaitic barrau gogorrac, goseac, egarriac icusten: ordi concorrac ardaoz sabelac bete ecinic. Ygcoaren Semea gueuri on eguitarren bicitza necosoa, eta eriotza itzala daroyal: testigu okerrac adiskidea serbidutearren aren damu gorrian aren icen santu lotsa andicoagaz guzurragazco testi-gantza (gaia) gaistoa emoten daveela.

ȝCer da au, neure cristiñaua? *ȝNon* da gueure aurpegua? *ȝNon* da gueure biotza? Ygcoaren Semeac gueure oneraco ainbeste eguin, eta *ȝgueuc* eztogu aren esanic egun guraco? Eztot ondo esan. Gueuc gueure pecatuacaz, gueure pecatu anditzarracaz, barrien barrí curutzean yosi bearco dogu? Ez, neure biotzeco entzulaac, ez. Amodioari amodioagaz erantzuten yaco: on-erechiari on-erechiagaz, eta ondo-gureari ondo-gureagaz. Eta bada Ygcoaren Semeac ceuec gaitic ainbeste egun izan dau, ceuec beré aleguinac egun bear do-

zuez bera ondo servietaco, bere esanac gauza guztietan eguiteco. Au escatuten deutsue Yesus maiteac; eta au eguin bear deutsazue Yesus maiteari. Eta au eguiteco gogoac artutен badozuez, errazki yoango zare bete betean beragana: berac esan evan bere aotic bera pecatarien billa eterri zala mundu onetara. Yesus gozoac (140) escatuco deutso bere Aitari ceuen pecatuen parcaciñoa. Curutzean min alaz ilten egoala escatu eutsan bera alan imini eveenac gaitic: eta orainche gugaitic eguiten dagoala dirauscue San Yoan eta san Paulo apostoluac, eta ez gueure pecatuac gaitic ez ece, baita mundu guzticoagaiti beré. Ceruan dagoala beré eztau galdu izan Ygcoaren Seme onec lengo guganaco on-erechi eta laztantasun gozoa, eta alanche dirauscu esatera noatzuen urrengo exemplu onec.

(140)

San Carpo izan tzan obispo santu arima-zale, eta bere contura eucazanen ardura andicoa. Yazo zan bein, onetarico bat fedebagaco yentil batec engañadu-ta euren fiesta zanttarretara eroatea. Araco san Carpo-c ori yakin evanean, su-min andi batec artu evan dana, eta bere artean erreten ebilen euren contra, ez cer esan, ez cer eguin bere ez ekiala. Gaubean gaubean gauberdiric goraco guztia emon eroian oraciōan, eta gau atan Ygcoari beragan egoan beroric andienagaz escatuten eutsan arren bada, eta arren bada castigadu leguizala gaiskin bi aec, galdu leguizala besteen oneraco bere alango guizon okerr-nabarbenac. Onetan egoan santua ekin ta ekin, bere erechian bear tzana bashen Ygcoari escatuten ez eutsala: baya Yaunac besteric uste evan, eta besteric aguertu eutsan urrengo visiño eta icusgarri onetan. Lur-icara bat izan tzan bera oraciño eguiten egoan lecuan, eta erdiz erdi zabaldu yacazan ceru ederrac eta icusi evan aingueru artean Yesucristo, arguiz eta gloriaz yantziric egoala. Idigui yacon bea beré, eta icusi evan ondo-bagaco ciilo eta leza icaragarrizco bat, eta aren ertz ertzean larri egozala yausi aguinean bere pecatari biac, eta leza bee ataric etozan suga eskerga ascoc euren aguin zorrotzacz eta busten luceacaz aleguinac eguiten cituezala biac antza eroateco.

Arguitu yacon orregaz san Carpo-ri biotza eta luce erichola aen yausteari berac beré bultzadaca bota gura cituzan andic beera. Baya orra non icusten daven celan Yesus gozoa ta gozoa eta milla bider gozoa, guizon errucarri orreen larria icusiric, ceruric yazten dan ainguerauc lagun dituzala, eta biai escua emon ta kenduten dituzala lezaren munaric. Au eguinda Yesus-ec berac Carpo-ri arpegui artuten deutso dirautsala: ea Carpo emenche nacazu: eta ainbeste suz beteric zagozan ezkero esetsi eguidazu barriro ta barriro beré. Prest nago beste bein, eta beste milla bider bicitza emoteco arimaac ceru-

(141) ra eroatea gaitic: eta ori iñoren pecatu bagaric egun al baledi, atseguntasun andi bat artuco neunke nic orregaz. Eta bada ceuc ainbes-te arimeen celo (141) eta egarri eracusten dozu, ea beguira ceuretza-co cein guraago dozun, ala infernuan demoniñoacaz betico erretan egotea, ala ceruan ainguera ederracaz beti beti Ygcoa icustea.

Onelango Yesus-en berba gozoac entzun-da eztira gueure biotzac bere amodioan bigundu? Eztira urtu? Bai beintzat: orainche bigundu bear doguz Yesus maitearen oñetan. Yesus laztana, neure biotzeco Yesus gozoa, ¿cec egun zaituz gueugana orren echuna eta onen urtua? Baya, ¿cec? ¿cer icusi dozu gueugan ceure biotza gueuri onelan emoteco? Eracutsi deutsugu gueuc besteric ezpada laburtasuna, chachakeria, eta okerrerria? Bada, ¿cec zaucaz gugana ain itsuturic? ¿Cer dirauscuzu? Baya, ¿cer esango deuscuzu? Anchina israel-darrai esaten ceuntsezanac. «Andra batec aztu lei berac eguiúico seña errukiric ez izateco bere errayetaco umeari? Bada ac aztuco baleu beré, ez nic ceuec. Nic neure escuetan escribiduta zaukeedaz.» Bai Jauna, escuetan escribiduta gaucazuz untzeac egun eutsuezan zuloacaz, gorputz guztian escribiduta gaucazuz guganaco amodio beroac artu eraguin eutsuzan ainbeste zaurigaz eta orregaitic ecin aztu guiñaizuz. Oneec eracusten deutsazuz ceure Aita eternoari gueugaz bigun eguiteco, eta gueure pecatuen parcaciñoa yadiesteco. Eracutsi eguiozuz arren orainche gueuc, ceu bitarteko iminiric, biotzeco minagaz pecatuen parcaciñoa escatuten deutsagun arte one-tan.

Aita-eternoa, gueugaitic ceure Seme maitea mundu onetara ilte-co ordena estuagaz biraldu cenduana, «Ecce homo» ara emen, begiratu eguiozu ondo celan egon tzan curutzean, gueure pecatuen parcaciñoraco bere bicitza emon evanean. Beguira, aita, buru arantzaz galdu oneri: beguira aurpegui anditu eta baltzitu oneri: beguira sorbalda zatitu onei: beguira gorputz banatu eta trimindu oneri: beguira escu-oñ untzez yosi onei: beguira albo zulatu eta irigui oneri. Oneec guztioc ceuri gueure pecatuen parcaciñoa eske yagotzuz: onen odolac deadar eguiten dau ez gueure contra, ezpada gueure alde. Beronec bici zanean egun eutsuzan escariac entzun cenduzan bere lotseagaitic: entzun eguiuz orain eguiten deutsuzanac beré, eta parcatu eguiguz gueure pecatuac. Baya celan entzungo eztozuz ceure Seme laztan onen escariac? ¿Celan ucatuco deuscuzu ceure Seme laztan onec guretzaco escatuten deutsuna? Berau seme gozo au gueuri emon ceuscun: ¿celan bada beragaz batera (nastean) emongo ezteuscuzuz ganeco gauza guztiac?

2. ATALA

1. YESUCRISTOAREN PASIÑOAREN GANECO SERMOIA⁶⁵

(A, 1-18. or.)

(1)

(1) *Opressit me dolor meus...Aperuerunt super me ora sua, et
exprobrantes percuesserunt maxillam meam, saturati sunt poenis meis.
Azpian artu navee alac: idigui dituez nire contra eguiteco euren aoac,
ni osticopeian erabilteco matrallan yo nave: aspertu ta asazcatu izan
dira neure nekiacaz.*
Iob c. 16. v.v.8. et 11.

Il da Yesucristo gugaiti: gugaiti il Yesucristo. ¿Ce besteric, bear da, onec berboc esatea, eta santocristo bat beguien aurrian imintia baño Pilatosen beinolaco berbacaz: *Ecce homo*: Cristiñau direanen biotzac damuz, minez, eta atsacabez beteteco ? Bai: ce onegaz goac beingoan emongo leuskioe Yaungoicoaren Semea, Trinidade santuco bigarren personea, Aitagaz, eta Espiritu santuagaz Yaungoico bacar bat dana, ceru-lurren eguilea il dala, eta il bere eguin dala, gu bere arerioac adiskide eguiteco beragaz: guri okerroi, galdua guenduan ceruraco bidea emoteco. Emongo leuskioe oraindo eurac dakiezan Yaun orren neke andiac, bada beguiac eracutsico leuskioez buru arantzaz galdua, arpegui matrallacoz baltzitu, ta mallatua, sorbalda azotez apurtuac, escuan unzez yosiac, eta gorputz guztia bururic eta beatzetara birrindua, eta zati osoric baacoa.

Alanche da: baya zuec etzare onenbestegaz aspertutene, eta obeto berotuteco ceuen biotzac, ceatzago entzun gurako cendukez Yesus-en neke orreec. Ondo eguinik dago bada, neure entzula onac, eta orizan da beti guiza-aldi guztietao cristiñau guztien guraria, eta Elesha ama santeac berac egunocaz iracurri eraguiten deuscu meza santuan, neke onen ganean evangelista santuac escribidu eveena. Eguingo deutsuet bada, eta ondo ta ondo gogoti, bada nic neuc, nasan epela izan da beré, neugan icusten dot, anchina san Leon-ec ciñoana, eztala gauza gozoagoric, ez atseguintasun gueiago emoten davenic, gure Salbatzaldearen pasiñoaren ganeko berbetea baño.

⁶⁵ Sermoi hau Arantzazuko artxiboa dago, ohar honekin: «Sermón del Padre Zabala». Beste norbaitek egindako kopia da, eta hutsez betea dago, Zabalaren idazkeria gogoan badugu. Hemen huts horiek zuzenduta daude. Zenbait hitzetako ea>ia aldaketa bere horretan utzi dugu. (Ikuusi, hala ere, «Lapurquerija» 2. liburukian).

Eta au zuei bear dan argui bidean eguiteco, gogoac emon deust, Yesucristoren aotan imintia, araco Yob santuac burutic eta beatzera zauriz beteric, alde guztietati atsacabez, eta naibacoz inguraturic, eta iñondi bere onic ez eucala, esan bear izan cituzan berba larri oneec: «Azpian artu nave alaac, zabaldu dituez nire contra euren aoac, eta ni ostico pean erabilteco matrallan yo nave: aspertu ta asazcatu izan dira niri emonico nekiacaz.» Bai beintzat, oneec berboc Yesucristoc bere pasiño aldian Yob santuac baño ascoz ta ascoz, eta milla bidar ascoz obeto esan eukezan, bada ordu onetan bere iñon dirian nekeac uriolatu dave, eta ez celan-naico nekeac, ezpabere beragaitic aspal-dico urteetan esanic egoana, infernuco nekeac: osticopean, ta zatz equinic erabili dave, guizona ez, eta lurreco ar-tzantar bat balitzan legueche, eta azquenean alango yoteac, alango zauriac, alango des-garrioac eguin izan deutsez ece, beragaiti esan bear da Isaias Profetae anchinaric esanic eucana, burutic eta beatzetara ez eucala atal osoric, ez urraturic, ez eucan zatiric.

Aushe zuei eracuste da nic neur buruari emoten deutsadan gaurco gosheraco arloa ta sailla. Eta pasiñoric gueienean, eta guztiz bere atsenengo neketan, (2) guztiac erabatera aguiri badira bere, orregaiti alde batzuetan batzuc, beste batzuetan beste batzuc argui-roago icusten dira, eta beragaiti iru zati egingo dot Yesucristoren pasiño ori. Lenengoan eracutsico deutsuet, cé itzalac, eta ceinda gueiagocoac izan cirean Yaun onec Gesemanico ortuan icusi bear izan cituzan biotzeco min-alaac. Bigarrenac artuco dau andic eta azoteac artu bear arteco guztia, eta berean icusico dozue Yaungoicoa zatz equinic guztien oñ azpian. Eta irugarrenian entzungo deustazue enparaduan Yaun berac irago cituzan gorputzeco ala icaragarri lotsagarrizcoac. Orregaz eroan-garriago eguingo yacu zuei eta niri, lucesheago izan doian pasiñoco sermoia, eta ichi aldieta arnasa apur bat, eta indar barriac artuco doguz, nic esateco, eta zuec enzuteco, esan ta entzun bear direan ainbeste gauza. Barriz bitartean ecin esan bagaric ichi neikezue, Yesucristoren pasiñoa entzutean, bigundu bear yatzuezala biotzac: baya bigundu, pecatuen damutasuna, ta garbaia izateco, eta gueiago ez eguiteco, goguac artuteco. Bada, ¿ce-taraco izango da Yaunaren pasiño ori entzut-orduan erraiac samurtutea, eta gura badozue apurtutea, eta guero lengo pecatari guelditutea? Yerusalengo andra batzui esan eutsena: «ez niri negarric eguin, eta bai zuen buruai, eta zuen umeai; bada oneec zugatz (arbola) eceagaz eguiten badira, egur igarracaz cer eguingo dira?»

Baya ezteutsazueorreri beré asco erechi bear, ezpada ce, icusiric, celan Yesucristoc Aitaren esana eguitea-gaitic, poza alde batera ichi, lotsariari echaramon eguin-da, bakean eroan izan evan, gaisto oker

(2)

batzuc eracutsi eutsen alango pasiño garratza, alanche zuec bere Yangoicoaren vorondatea eguitearren, penitenciazco bici-modu bat eguin bear dozue, munduko zorakeri, poz zoro, ta atseguiun guztietati albora eguiten dozuela (aldenduten zareela) ceuen buruai nekegarria, ala ta damuaria emoten deutsazuela, eta ezta munduagaiti beré pecatu eguiten eztozuela. Aushe adierazo (ulertu eraguin) gura izan euscun Yaunac berac esan evanean: «neure atzean etorri gura davenac, artu bere curutzea, eta yarraitu beguit.» Eta san Pedroc dirautsue: «Cristo il tzan gugaiti, guri bidea eracusten euscula, bere oñatzai (lorrotzai) yarraitu daguiozentzat. Aushe da Yesus laztanaren pasiño garratza gogoan erabilteco modu egokia, ta mesedegarria.

Eta Yaunari ondo erechico yacon moduan eguiteco, echun gaitezan orain bere Ama Virgiña Maria-ren ofetan, eta esca gaguiozan arren bada yadietsi deigula, guc orretaraco bear doguzan laguntasunac. ¡O Ama biotzeco gozoa! inoc eztaki zuc bashen ondo cerzuc eta celangoac icusi cituzan ceure Seme laztanac. Ceuc, andrea, ceuc icusi cenduan, celan egoan curutzean eskeguiric, alde guztietatic min alaaz, atsacabez, ta naibaguez inguraturic eta urjolaturic. Orduco eta pasiño guztico Ama Semeen nekeacgaiti, arren izan zakiguz Yaungoicoaren aurrean bitarteko, bitzuoen Seme orren pasiño garratza au bear dan leguez orain gogoan erabilteco, berataric guero bear dogun arimaco onurea aterateco. Mesede au escatuten deutsagu biotz biotzeti, eta orretaraco guztioc esaten deutsugu: Ave Maria.

Lenengo Zatia

Eldu zanean Yaungoicoaren Semeac bere bicitzea guizonen one-raco emon bear evan aldia, yoan zan Yaun andi au, Apostoluac lagun cituzala, Gesemanico (3) ortura. Emen san Pedro, Santiago, ta san Yoän-egaz besteac-ganic alde eguinda, beinguan artutен dau Yauna bildur icaragarrizco batec, ilun ilun eguiten yaco biotza, eta eztacus iñondi beré, atseguiun apur bat emon leikion gauzaric. Diorautse bada onei: «gutziz ilun daucat biotza: zagoce emen oraciño guiñan, tentaciñoan ez yausteco.» Eta puschachu bat aldendu ta, belaunico yarriric, asten da bere Aitari escaari au eguiten: «Aita, ecetara albada, eztaguidan nic edan caliz au: baya ori ecin bada, eguin bedi zuc gura dozuna.»

¡Ayene Cristiñauac, aushe gogoan artuten dodanean, beingoan- che gogoac emon daroat: ¿Cer da au, edo cer dau Cristoc, onelan bildurtuteco, eta biotza onen yausi izateco, bere il bearra beguen aurrean dacusanean? ¿Ezta Yaun au orain artean esaten izan dabe-

(3)

na bera, estu bai estu dagoala, eta luce derichola egun au eldu artean? ¿Ezta berau beti eriotza ta pasiño au gora eta bera erabili bear izan dabena, berau balitzan leguez mundu onetan atseguein gueiago emoten deutsan gaucea? Cec bada, cec, orain onen larri ta icara eguiten dau. ¿Cegaiti ilunduten yaco ainbeste biotza? ¿Ete da ilteco beldurrez? ¿ete da iya ganean dacusazan neke ta ala gogorren itzalez?

— Cer izango da, neure entzula onac? Yesucristo gure Yauna, Yaungoicoa bazan beré, zan orregaiti gu lango guizon egin eguna; berac ondo ta ondo daqui cerzuc eta celango icaragarriac icusi bear dituzan; eldu yaco orretaraco aldia: iya dacusaz bere ganean, eta eztau galarazo gura izan, onelangoac guizonai egun daroaken era soa. Baita barriz icusi izan da, eta ez bein, eriotzaco sentencia iracurrita, buru guztia urdinduten, odolez icerdituten, il aguinian, baita ilic bertanche beste bagaric gueldituten. Eta dana dala, beti izan doa egua, san Gregorio andiac dinoana ece, orañdo neke gueiago emon daroakela guizonari, ganean dacusden eriotzeac, ilteac berac baño.

— Yesucristoc icusten evan, gau atan berean asita, biaramon (biarraume) arratsalde erdira artean eroan bearco zituzan nekeac: ¿baya celango nekeac? Ez beracautaco nekeac, ez alboric araco ala arinen batzuc: ezpada neke gogorrac, neke itzalac, ecin gueiagoco nekeac. Eta icusten etzitzuzan bestiac oi dogun leguez, albastoan, erdi icusian ta nastean leguez; ezpabere ceatz, arguiro, eta bacocha berez. Anche dacusaz bere contra atzeac eta oratuac, aide nagusiac, Elesh-guizonacci, errico aguintariac, eta Erregue guñocoac. Anche dacus, celan bere escolaco batec saldu bear daben: celan beste bat lotsatuco dan bera maisua davela autortutenean; eta celan besteac, bera bacar bacarric ichita, igues eguingo deutsen. Danzuz erneco deutsezan guzurrac eta emongo deutsezan iraunac: bere ganean asmetan dituz artu bearco dituzan otzac, azotiac, arantzaac, untze gogorrac, eta curutze itzala. Berba baten, guero bana banacean icusi bearco dituzan guztiac, anche erabatera, ta arguiro arguiro begien aurrean iminten yacaz: eta esan guiñaike ece, orduanche icusi bear izan cituzala alde batera, guero bein banan eroango cituzanac. Eta bacochac ainbeste cer icusi beukan, cer izango zan, guztiac erabatera bere ganean yausi cireanean? ¡Ay! Orduan esan eukian nonbait David-ec bashen obeto, eriotza-minac, infernuco alaac alde guztietatic (inguratu) erdian artu nave.

- (4) (4) Eta arren bada orrec baño besteric izan ezpaleu: gach-erdi baño etzan izango orduan. Baya ¡Ay! orrec eta orrec, gueiago eta ascoz bere gueiago icusi bear izan evan; edo obeto esateco, orrec besten aldean ecer eztira. Gueiago, esango dozue, gueiago? ¿eta

orren parean ain andiac? ¡Certzuc guero? ¡Ay! bai, izan cituzan orrec baño min gueiago emon eutsen gauza bi, eta oneec dira, icus-tea munduan Yaungoicoaren contra eguin eta eguingo cirean pecatu guztiac, eta ainbeste ta ainbeste betico infernura galdu bearra.

Yaungoicoac biraldu (aguindu) evan Yesucristo, mundocon pecatu-en zorrac bere eriotzeagaz ateratera. Orretaraco bere lepora ezarten deutsaz gure guztioen okerrerriac eta pecatuac, eta guztien zorkide bera eguiten dau, berberac guztiac eguin bailitzan leguez. Eta yakin leguiantzat certzuaz zan zordun, eta ceen contu luceac garbitu bearko cituzan dan-danac (direan direanac) beguien aurrean iminten deutsaz. Ez ezteutsaz Yesus laztanari eracusten Ezekiel-eri leguez, bacarric Israel-eco aldi ataco nagusien okerrerria icaragarriac, ez: eracusten deutsaz arguilo arguilo, ta bein banan aldi guztietan mundu zabalean icusi, ta icusico direan pecatu eskerga tzarrac.

¡Ay celango pecatu errencada lucea, ce okerrerria itzalac icusi bear izan cituzan ordu atan Yesus gozoac guztiacaz errudun bere burua eguiten evala! ¡Ceinbat eregia deunga! ¡Ceinbat Yangoicoaren contraco lotsagaldo berba! ¡Ceinbat yuramentu oker iñoren caltean, edo ainbagan eguinac! ¡Ceinbat lotsa char, ta gogorkeria gurasoai, ta nagusiai eracutsiac! Icusten dituz mundu zabaleti anchina seigarrenecoan araguiz, escuz, berbaz, gogoz alde ascotara eguingo direan ainbeste ta ainbeste pecatu icaragarri: icusten dituz lapurretac, bestiae ernerico guzurto tzarrac, eta Yangoicoac dakizan osterantzeco pecatu eskergac: eta icusten dituz direanoc euren ezain ta itzal guztiagaz, orduanche bere beguien aurrean eguingo balira legueche. Eta ezta ori guztia: ezpada ce, dacus bere burua pecatu onen guzitionen errudun andi: ce Isaias-ec diñoan leguez, Aitac bere ganean ezarri cituzan gure guztioen okerrerriac eta pecatuac. Gure guztioen pecatuac, bai, zuenac beré, neure Cristiñauac, zuenac beré. Ceuec pecatu eguiten dozuen orduan, ondo azturic, eta atzera botaric izaten dozue: baya Yaunac ortuan beguien aurrean [eukazan] zuen okerrerria guztiac.

Ara emen, nire entzula onac, Yesus gozoari biotzean damu, min, ta lotsa icaragarrizcoa emon bear izan eutsana. Zan Yesucristo Yaungoicoaren Seme laztana: maite evan inoc ez leguez Aita, eta eucan bere biotza agana echunic, eta urturiak. Ondo ekian ceta-guiño eldutenean pecatuaren okerrerria itzala, eta celango bidegabe esker-guea eguiten yacan Yaunari, pecatu eguiten dan bacochian. ¿Cer eguingo evan bada, icusten evanean ainbeste pecatu ta ain andi tzarrac eguin, ta eguingo cirela? ¿Celango min andiac artuco ez eutsan biotza? Beste aldi baten cordel batzuaz azotea lango bat eguin-da, saltzallaac Yerusalengo Eleshati canpora bota cituzanean, esan bear

izan evan san Yoän-ec ece, bere Aitaren etsea lotsa onean icusteco eucan garrac, Yaun oneri erraiac guztiac yan eutsazala. ¿Cer eguingo eutsan Aitaganaco gar orrec, Aita ori onenbeste pecatu eskerga tzarragaz osticopean zatz eguinic icusten evanian? Erre eguingo eutsazan? ¿Urtu? ¿Deseguin ta ecereztu? ¡Ay cristiñauac! Guc (5) becorroc, guc Yaungoicoanaco epeloc, edo obeto esateco guc argui-baaco itsuoc eztakigu ondo, celango nabarben acia dan pecatua, eztazaugu, cé bide baaco andia eguiten yacan Yaungoicoari; eta bear bada argaltasuna dala, gazte-zaroac dacarrena dala, cera dala, achakia billa ibili goaz gure pecatuac edertuteco, edo ameneco (bear bada) ecer eztireala gueure buruari, ta bestiai iruditeco: eta orregaiti ecin eguin dogu, cetara guiñoco mina artuco evan Yesucristoren biotzac, munduco pecatuen pillo eskerga tzarra ain arguiro icusita. Baya esan bear dogu, alanche da eta, munduan bestec eztabela alangoric izan bere gurasoari, eta oratuai, edo berari, edo Yaungoicoari eguin izan deutsezan bide baga, nabarbetasun, calte, ta okerreriac-gaiti. Alan, eztira aotan bere artutecoac ez David-ec Yaungoicoaren contraco okerkeriac-gaiti izan evan min-ala, ez Elias-ec Yangoico guzurrezcoai legue gaistoa Israel-go errietary garbituteco, eracutsi evan garramore, ta egarri errea, ez Yeremias-ec Yerusalengo pecatuac gaiti artu evan damua, eta eguin cituzan negar saminac. Eta au da alde bateti.

Baya besteti, ¿cer irago bearco evan Yaunaren arima gaishoac, icusten evanean bere burua ainbeste pecatu, ta ain icaragarrien azpian, eta bera guztien yaube? ¿Cer, icusten evanean ataric bere ganera etorrela bere Aitaren aserre gogor guztia, eta arerio gorrotogarrria leguez aserre artu, eta onec erabili bear ebala? Ay! Pecatariari berac eguinico pecatu uts utsac, cer-eguin andia, ta lan gogorra emongo deutse, eta onenbestecoa izango da Judicioco egun icaragarrrian euren pisua ece, betico yausico dira, gueiago indar bagaric. ¿Cer egingo eutsen bada Jesus gozoari bere bizcarrean cituzanac ez guizon batenac, ez bienac, ez millenac, ez milla milloenac ezpada mundu guzticoenac: eta ez guizaldi bat, edo bicoenac, ezpada mundua danic eta izango dan arteco guztienac?

Cegaitic ece Yaun biotzeoac eztaucaz ganean bacarric David-ec leguez seigarreneco eten bat, eta eriotza gaisto bat, beti beguien aurrean erabili bearco cituzanac: ez san Pedro-c leguez, maisua ucatua, guzurrezco yuramentuac; eta arrenezco birao okerrac eguna, negar garratz ta zoli eraguiteco: ezta Manases-ec leguez alde ascotara berac eguin, eta bestiai eraguin eutsezan pecatu icaragarrizco eskergac; euren penitencia eguin bear izateco: ez beintzat, ez: Jesus biotzeoac, berac garauric eguin ezpadau beré, bere lepoan dacusaz mun-

duan izan direan, ta izango direan dan danac, coscolic beré atera baga, euren ezaintasun, eskerguetasun ta itzal guztiagaz: ducus euren contra Yaungoicoac daucan sua, ta aserre erria: ducus euren zor guztia pasiño garratzagaz, eta eriotza cruelagaz aterateco arduria.

¡Ay Yesus laztana! Eta celan zacusdazan besteen pecatuacaz guztiori loituric, ta cikinduric. Edo san Paulo-c leguez berba eguiteco, ¡celan zagozan, zuc pecatu egun ezta, zu ceu pecatu eguinic! Baya eta ¿cer eguiteco? Ceure irudia san Yacob-eri bere amac estaldzu eutsazan (sama) idun-escuac aumeen narru ulletzuacaz, Aitaren (bendiciñoa) bedeincaciñoa atrapetaco. Ceure icena (ucena) eucan Yesus Sacerdotea Zacarias Profeta santuac icusi evan soñeco zantarez, Aingueruaren aurrean egoala; baya aingueru orrec aguindu-ta bertati (berbelan) yantzi eutsezan soñeco ederrac; eta garbitu, euki eukian gaistakeria guztia. Baya ¿Zuri? (6) Zuri yantzi deutsuz Aitac munduco okerrerria guztiac, zu bein madaricatuteco, edo zu ceu madaricaciñoa bera eguiteco: eta ezteutsuz erantzico (erontzico) ariceta curutze baten ilic icusi artean. Ceuc, bai, ceuc esan ciñaike oraindo Yob santuac baño obeto: «ene berba guztiai mina darie, ce Yaungoicoaren saguitac nigan dira, eta euren aserre gogorrac gogo guztia[c] daroaz, eta Yaunaren itzal bildurgarriac ene contra yaguita dagoz».

Cristiñauac, ¿Cer da au? ¿Gure pecatuacaz onenbestean larritu izan dogu Yaungoicoaren Seme laztana? Baya ¿guc, bere escuti ainbeste mesede eder artu izan dogun gueuc? Nora beguira egon gara ori eguiteco? ¡Ay ze itsuac, eta eskergalducoac ibili izan garian! Arpegquia yausi bear lichakegu, eta biotza erdibitu ori egun izan dogulaco. Baya, eta... Eta... Icusi cituzan Yesucristoc gure pecatuac: icusi guinduzan pecatari? Baya; icusi ete guinduzan betico infernuan galduac? Ay! Eztakit nic: bildur izatecoa bada, gueure arteco batzuc batzuc icusico cituzala. Bein-danic bein icusi cituzan asco ta asco, eta munduco gueienac, infernu gogor itzal orretan betico galdu bearco cireala, eta aushe izan zan Yesus maitea larritu evan irugarren gaucea: eta larritu bere larritu bear. Enzun, ta icusico dozue.

Guizon-emacumeac pecatu-pean galduric, eta galdu bearrez icus-teac biotza yota, yatzi zan Yauna ceruric eta lurrera: orretaraco izan tzan guizon eguitea: orretaraco orain artian bere bici necosoan icusi izan dituzan goseac, egarriac, ibilteac, icerdiac, eta bestiac, eta orain icusi bear dau pasiño gogorra, eta eriotza aserrea. Eta alan-da guzti, ¿Cer da dacusana? ¡Ay ene! Negar bagaric esan bere ecin dana. Guizon oneec ain nekez erosiac, bere odolagaz garbituac, gueienac galduco direala. Bai gueienac, Cristiñauen artecoac bere, san Agustin-ec, san Gregorioc, san Yoan Crisostomoc, eta beste ascoc diraus-

(6)

cueneti. ¡Ay ceinbat gure arteco icusico cituzan bear bada infernurako guintzala! ¿Eta onec ez eutsan min emongo? ¿Ez eutsan biotza apurtu bear ain gora erosi cituzan arimac galdu bearrac? Ez evan onen laztan David-ec bere seme Absalon: ez evan bere odolagaz erosi; eta alanbere yakin evanian seme ori il ta galdu eutsela, minen andiz burura eraguin balichaon leguez, asi zan deadar bai deadar: «Ene seme Absalon, Absalon ene seme! Ay eta noc emon leikedan neu zure lecuan zugaiti iltea, Absalon ene seme, ene seme Absalon». Onenbeste eraguin leio gurasoari umea-ganaco on erechi andiac. ¿Cer eguingo eutsan bada Yaungoicoaren Semeari berac bere odolagaz erosico cituzan arimaac-ganacoac?

¡Ay! Esango eutsan Aitari, *In vacuum laboravi*. Yauna, ¿cer da au? Zuc eguiñ nozu ceure mandatari, guizonen artean ceure icena ta ondrea zabalduteco. Nic aleguinac, eta ecin eguiñ ac eguiñ dodaz. Baya, eta ¿cetaraco? Alperric bearra eguiñ dot; utsean ta ecer ecian eracutsi izan dodaz nic neure indarrac. ¿Cer Yauna? Nic ainbeste lan, ainbeste buruco ala (min) eta ainbeste neke guizonai pecatua galarazoteco, eta ¿oneec leengo gaistoac? Nic pasiño garratza, nic eriotza icaragarria, guizonac ceruan betico zorionecoac eguitateco, eta oneec ¿Betico infernuan galduco? *In vacuum laboravi*. Aita, si possibile est transeat a me calix iste. Ecelan albada, kendu eguidazu one-lango edaari mina edan bearra. Baya, Yauna, zuc dakizu ondo cer eguiñ bear dan: eta eguiñ bedi zuc gura (7) dozuna eta ez nic nai neunkeana.

(7)

Onec iru gauzoc, bada, berac icusi bearco cituzan nekeac, guizonen pecatuac, eta onen galdu bearrac estututa larritu even ecin esan guñocoan Yesus laztanaren biotz andia. Beguira, celan dagoan bellaunico, lurrean auzpaz, becokiz echunic, iru ordu osoeetan Aitari escariac eguiten: gueroago ta larriago eguiten da: eta agonia icaragarri baten sarturic, zara zara dario lurrera-guino alde guztietati odol tantazco icerdi labana. Aitac orren larri Semea icusita, Aingueru bat biralduten (botetan) deutso biotz puscachu bat emoteco.

Yangoico andia, ceinen beguietan mundu guztia, ta berean dagozan gauzac iñurri bacar bat alaguiña bere eztirian: ¿Cer da au? ¿Cer da ene beguiac dacusdena? ¿Celan dagoz ceure soñecoac odolez gorrituric? Guero azoteac, arantzac, eta untzeac ebagui edo cilloac eguiñ daguizuezanian, orduan bai, baikit nic cec eguiñ izan deutsun. Baya ¿orain? Orain iñoc ucutu bere bagaric ¿noc edo cec? ¡Ay bada! Cer izango da? Larriac, bai, larriac, estutasunac, biotzeco ala (itzalac) icaragarriac emon eraguin deutse alango icerdi arrigarria. Eta gu onezkerro ¿izango gara leengo deungac? Onenbesteko larrira eldu, araco Yaun andia, ceinen ucutza (ukiera, ucutu) bacar bat asco zan

gaishoac osatuteco, cadenac indartuteco (gogortuteco), itzuac arguituteco, eta ilac biztuteco. Onembestera eldu da Yaungoicoaren Semea, Aitagaz ta Espiritu santuagaz Yangoico bat dana: eta gu onezkerro lengo okerrac? Esango dau gu-gaiti anchina beste batzuc-gaiti Ezekiel-en aoti ciñoana: «nekearen andiz icerdia emon izan da: baya orregaiti ecin garbitu izan yake uguerra? Zure loiak loi guztizco okerroc, eta gorrotogarriac dira: garbitu gura izan zaitudaz; baya ceu leengo cikina gelditu zara.

¿Cer? Yesucristo larriaren larriz odolez icerdituten, eta ¿Cristiñauac seigarreneco atseguin loiak euren buruai emon ecinic? Yesucristo estuaren andiz odola izerdi dariola, eta ¿cristiñauac yan-edanetan, eta ordikerietan? ¿Eta onec dira cristianos, Cristoren guizonac edo emacumiac? Ez, eztira Cristoren lotsagariac, eta lotsagariac baño. Pecataria, zariana zariala, alan baderichazu, ondo, aurrrera eroaizuz zure pecatuac: esaiozu Yesucristori, zure eguiteacaz beinic bein: macurtu adi; auvpaz yarri adi, gu igaroteco. Orain Yaun onec zugaiti edan bearco dau Yaungoicoaren aserrearen edari samina: baya etorrico yatzu ceure elorrio, eta orduan ceuri beré Yangoicoac iminico deutsu edari min ori, eta infernuan betico edaten egon bearco dozu. Baya ez, cristianos; Jesus gozoaren nekeac bigundu bear tzaituez, eta bere ortuko larriac erasoren bat egun badeutsue, entzuzuz orain, icusi bear izan cituzan lotsariac ea orregaz bigundu albacinkez. Eta oneec esatera noa orain, esango dodan bigarren zatian.

Bigarren zatia.

Guztiai gogor eresten yake iñoren osticopean ibili bearra. Gais-toac ecin eroan izaten dabe: onac nekez, eta batzuetan erraiac ichi ez-ta, arbindu eguiten direala: eta Yaungoicozco andia bear da bakean ta onean eroateco, eta orduan beré ez biotzac min eta min andia artutenez eztabelaco, ezpada min ori barruan itotera, eta Yauna-gaiti, bengairic opabagaric, iragotera eguiten dalaco. Baya, ¿cer diñot nic osticopean ibili? Bateri zor yacan, edo berari derichon lotsea ez yagoteac bere cereguin, icusikizun latza ecarri daroio. Aman Asuero Erreguiaren adiskide cutunac utsa ta ecerbereza (arean-eza) eguiten cituzan bere ondasun, zorion, ta anditasun guztia, Mardoeko, bestiac leguez, bera igarot-orduan, belaunico yarten (paretan) echacolako.

Alde onetati andiac, eta chitzozco (8) andiac izan cirean Jesus Yaungoicoaren Semeac icusi cituzanac, eta ain andiac ece, san Pau-

(8)

lo-c Hebreo-tarrai, curutzeaz ostean, aushe baño besteric aitatuten ezteutse. Guztiac Yesus laztana, guztiac osticopean, guizonic satzena leguez, erabili bear izan eveen. Guztiac bai, bere escolacoac, elesh-guizonac, aguintariac, andikiac, erri guztiac oñ azpian, sorkia leguez, darabilde. ¡Ay ondo icusi evan Isaías-ec, guizonic satzena eguinic, eta inoc-pere yaramon (eramon) gura ez eutsala: ondo esan evan Yeremias-ec, iraunez ase ase eguingo eveela.

Lenengo bere escolacoac oñen azpian darabilde. Batac saldutenean dau, bestiac ucatutenean dau, bestiac igues eguiten deutse. Yudas-ec, Yesus onac, mundu gaistoric aterata, bere Apostolu andi eguien evanac: Yudas-ec Yesusegaz bici, mai baten yan, ta beti beragaz, bere barru guztia zabaldutenean eutsala, bici zanac: Yudas onec bada saldutenean deutse Yesus ori bere arerio okerrai; ilteco ebilcozan arerioai. ¡O ce lotsakizuna maisuarentzaco, bere escolaric, eta bere etse barruric alango guizon dollorgaldua, alango billaukeria eguingo evana urten bearra! Cleitu ona zabaldo yacan beintzat, ori guztien belarrietara zabaldu zanean!

Baya eta ¿celan saldu evan? Eguizue zuen artean, celan saldu leitekian zaramea baño balio eztaben gaucea, eta ezterichat, asco esan izango dozuera. Ara entzun. Bayoake Yudas danori, Yesucristo iltea, ya erabagui eveen elesh-guizonen nagusiai, eta dirautse: «ceremonia gura deustazue, eta nic iminico deutsuet escuetan?» Besteac aguindutenean (eskiniten, opa) deutsez ogueta amar urrezco (cidarrezco) diru, eta onenbestegaz bardindutenean dira. Cristinauc, ceuen arteko ceinec saltzen dau onelan beia, aaria, edo olloa? Baya ¿ce bei, ce aari, ce ollo? Arrautza bat, sagar bi, zaramea (zamarra) salduteco bida, eztabilzaz saltzallac eta eroslaac, ceinec pizca bat bera beré malla bat botaco daven? Baya Yudas-ec Yangoicoaren Semea salduteco? Ceinbat emoten deustazue, eta nic zuen escuetan iminico deutsuet? Eta lenengo berbaan bardindu: eta nago ce oguei, edo amar diru opa (eskini) izan baleutse, beste ainbeste eguingo evala. Ez evan nonbaitabere alan salduco, Magdaleniak Yesucristoren burua ta oñac igozten emon evan ubientu usaintzua, eta irureun diru eguingo leukiala, berac esan evana. Baya ¿celan izango da? Yesucristo ezta Yudas-entzat ubientua, ezta onago bere; edo obeto esateco, ubientuaren parean zaramea da, eta zaramea baño guichiago. Onen guichi eguiten dau guizon gaisto onec Yangoicoaren Seme laztana.

¡O Yangoico andia, ceru-lurren eguillea ta yaubea, eta ceñenac direan urre-gorri guztiac! Urteac dira Zacarias, zure Profeta santuaren bitartez saltzai lotsarizco onen mina eracutsi cenduala, esanic: «neure igartzallaac ogueta amar (cidarrezco) diru eguien nave. Precioaren bizarra! (Alaroco). Bestelako precioa beintzat! Baya ¡ay!

Yudas zure barri iñoc (izateco) yakiteco yakin bear evanac, ezta orrenbeste bere egun etzaituz. Nonbait arentzat caltegarrizco matalatzuren bat izan bear dozu, edocegan munduric garbituco zaituezanai, saltzen zaituezanean. Eta aushe izan tzan Yesucristoren saltzaiera lotsagarria: baya bera emotea, etzan izan obea.

Arturic Yudas-ec guizon pillo (aldra) andi bat lagun euren ezpata ta egurrac-az (makillacaz) bator ortura gaisto baten billa baletorren legueche. Onei dirautse: «ara nic mosu emongo deutsadana, orishe dozue, zuec bear dozuena; oratu bada, eta contuz ondo ondo lotuta ecarri». Aurreratuten yake, bada, lagunai, eta elduric Yesus Yaungoico, eta guizon eguiazcoa egoan lecura... (9) O Aingueru santuac, Yaunaren aurpegua icusteco garrez beti zagozeenoc, estaldu eguiuez orain zuen beguiac, ez icusteco Yudas-ec egun bear davena. Elduric bada dollor cital au Yesus gozoa egoan lecura, alde aetati adiskideac alcar icustean, egun eroakan agurra eguiteco leguez, mosuan laztan eguiten deutso, dirautsala: «Agur maisua.»

(9)

¿Ce okerrago, ce dollorrago ta nabarbenago egun eukean Yudas-ec? ¿Etzan ori mundu guztiari esatea leguez, etzala Yesucristo, berac esaten evan Yaungoicoaren Semea: Bere milagroac, eta arteco (arte ataco) gauza arrigarriac guzurrac, diabruen lanac, eta irudi utsac, besteric etzireala: guizon oker bat, bici bere bear ez eban deunga bat zala? ¿Etzan Yaunari berari, au guziau mosuan esatia leguez? ¿Ez cirautsan Yudas-ec bere eguinagaz, baita ondo arguiro: ic esan doc Yangoicoaren Seme asala i: guzurra doc ori. Ic esan deustac, baakiala ic, ni cetan nayabilen: echoat nic ire arduraric. Orche yaiozac, iri eracutsico deuenac? ¿Eta au escolacoac maisuari, mendekoac ugazabari, mesedetuac mesedeguileari, Apostoluac Yangoicoari? ¿ta Yangoicoari beré bere arpeguian? ¡O esker-galdua! ¡O nabarbenkeria munduan iños izan bada! Nago ce, Yesus-eri bere pasiño guztian ez eutsala bestec ainbeste min emon.

Baita arren, bada, berau bacarra balitz bere escolacoen artean Yesus laztana lotsatu bear dabena! Baya ¡ay! San Pedro beste alde bateti, okerrez ez, baya argalez, cleitu charra eta lotsatuteco bide andia eracutsi eutsan. Ara celan. Euken Yesucristo gaiskin oker bat leguez esturic Yuesen aurrean, carguac eguiten: ebilcozan achakiac asmetan ibili ta ibili, egun eutsen leguez, curutzean bicitzea kenduteco. San Pedro anche inguruau ebilen, icusteco, ea cetan yoten eban bere Maisuaren gauza (contu) onec. Onetan bertaco nesca batzuc, eta an egozan beste batzuc, dirautse iru bidarreco aldiz iraunez, ta destañez leguez: «Zu bere, bada, orren discipuluen artecoa zara, ce berbeac esaten deutsu Galile-arra zareala.»

Lotsatu zan betico san Pedro, au entzunda, eta asi zan Yaungoicoac obea, ezetzca bai, evezca, yuramentuca, eta bere buruaren con-

tra biraoca, ta arrenca; berac ez eucala agaz cer eguinic: nor zan beré berac ez ekiala. Ea *¿cer derichazue*, celango lotsarikizun gogorra izango etzan Yesus laztanarenzat bere bigarren Apostolu batec alan ucatu bearra? Alanche ezagutu evan san Pedroc berac; eta ollarrac bigarrenez yo evan soñua entzun, eta Yesus gozoac egoan lecuric beguiratuta, conturatu zanean, belan urten lecu ataric, eta asi zan negar ta negar, damuaren andiz biotza apurtu bear yacola. Baya eguna eguin, eta san Pedroc Yesucristos atz eguin evan.

Eta alan eguiten badeutse bere escolacoac: *¿cer eguingo deutse atzeac?* Yarraitu dayogun gueure maisuari, bayo ez bera lotsatuteco, ez gueure pecatuacaz bera ucatuteco; ezpada icusteco, ce barregarri, ta lotsa gorrian (charrean) darabilden. Ozta ezagutu even Yudas-egaz yoazanac Yesus ona, eta orra otso amurratu oneec esesten deutsen pecatuac kentzen dituzan bildots oneri, eta lapurra ta gaiskilla galdua bailitzan legueche oratu, estu, ta Yuecen aurrera daroe. Bada Yaungoicoaren Seme au, ceñeri Aita eternoac emonic deutsan guizonai contu artu, ta sentencia emoteco escu (escurantza, escuicuna) guztia: ceinen aurrean icaraz dagozan Aingueruac, itzalaren andiz euren arpeguiac estaliric, daroe oker deunguetzat guizon Yuez okerraren aurrera. Eta asco ezpalitzan leguez (10) baten aurrera eroatea, darabilde oker baten etseric beste okerrago batenera; Anas-eneric Caifas-enera, Caifas-eneric Pilatos-enera, Pilatos-eneric Herodes-enera, oneric ostera Pilatos-egana. Beguirea, celan dagoan santua, errubacoa, egüño pecaturic eguin ez evana, esturic, loturic, ishi-ishiilic, arpeguiya yausi yausi eguinic, eta lotsea dariola: berba baten, gaiskilla oker eguinic. Non-gura milla guzur ernetan deutsez, non gura milla bidebaaco, ta lotsakizun eracusten deutsez; non-gura satz eguinic osticopean dandarrez darabilde.

Eta elesh-guizonetaric asten gareala, sartu gaitezan Anas, ta Cai-fasenean. Aitaguiñarraba, eta suiñ oneec cirean Pontifice nagusiac, contu eguzu gaurco egunian Aita-santu Errromacoa legueche; Anas leen izana, eta Caifas aldi atacoa, eta bitzuenetsera eroana izan tzan Yesucristo. Anas Pontificeac bada, bere aurrean icusi evanian Yauna, asi yacon itanduten bere escolacoac-gaiti, eta iracatsi cituzan gauzac gaiti (gaucen ganean) Yesus-ec bigun bigun erantzun eutsan: «nic beti aguirian berba eguiten izan dot; sinagogan ta eleshan, Yudegu guztiac batzandu oi direan lecuetan; eta e-nas ni egüño bere ibili basterretati ecer esaten. *¿Cer itanduten deustazu bada niri?* Itandu eikiezu entzun deustenai; eurac dakie ondo, cer esan deutse-dan.»

Orduan bertaco otsein morroasco tzar lotsa galduco batec Pontificearen aurrean, eta guztien aurrean, alango guizonari eguiten yaka-

nean, eceri beguiratu bear ezpailichaon leguez, besoa gora eguinda, blausta, emoten deutso belarrondoco eskerga bat, dirautsala nabarbenac: ala erantzun bear deutsac bada Pontificeari? Nongo Yuecen aurrean eguiten yaco alango.... ezta dan guizonic deunguenari, eta satsenari beré: otsein icuski batec, iñoc aguindu beré bagaric, matrallan yo? Bada Yangoicoaren Semeari eguin yacon: eta orregaiti ez Pontificeac, ta ez iñoc ezteutso aurpeguiric artutem, ez chitic (mistic) eguiten, Yesucristori eguin ezkerro, ondo eguinic dagoalata.

Baturic Caifas-enean Sacerdoteen eta aguintarien batzarra, bertara daroe Yesus gaishoa bere causea icusteco. ¡Ai bada, celangoen aurrean aguertu bear daven Yaunac! An dagozan guztiac, Caifas ori aurrengo dala, bere contra chacur eguinic dagoz: eurac oraindo aurtemin erabgui eveen, oba zala, bera iltea, erri guztia galdua baño: eurac dira, bera preso artutera, lagunac eurenaz aguindu dituezanac: eurac Yudasen diruac emon deutsezanac: eurac testigu oker billa ibili direanac. ¿Celan bada urtengo dau alangoen tribunalean? ¡Ay! deungaro. Eguiten dituez aleguinac testigu oker orrecaz, ea andi edo emeti eder dirudianen bat ezarri albaleioe, errudun aterateco, eta il bearra eguiteco. Baya alperric guztia: Yaungoicoaren Semeac eztauco achakiaric. Baña dala oker edo macur, Yesus-ec il bear dau, eta eurac celan-naico edergarriren bat bashen bear eztave, orren eriotzea on eguiteco.

Asmu onegaz Caifas-ec, nonbait ordura arteco aleguinen alperrac su emonda, yaguiten da dagoan lecuric, ta dirautso Yaunari: Yaungoicoaren partez aguinduten deutsut, esan deiguzula, ea zu zarenez Cristo, Yaungoico bedeincatu orren Semea? Bekian Yesus laztanac, guztia ekian leguez, cetara yoco evan bere erantzuteac. Baya entzun dau Aitaren icena, eta Aitaren icenari lotsea yagon bearco deutso, eta artean, bere burua (11) garbituteco, ezta ao bete berba beré atera eztabena, orainche erantzungs deutso, yakinda beré, onic ateraco eztabela, eta bai bere buruaren caltea. Dirautso bada Yesucristoc: «Bai, ni nas orishe. Eta dirautsuet ece, laster icusico nozuela Yaungoicoaren escoatati yarriric, eta odoi ganean etorten. Au erantzun evan Yesus-ec, bayo ori izan zan asco pecatari ecin gueiagoko galdua, Yaungoicoari lotsea galduen eutsana, eta il bearra eguiteco. Caifas gaistoac bada, Yaungoicoaren ondrearen alde eguin gura davelacoaz, soñecoac tiracada bategaz eten ta urratu, ta diño guztien aurrean: «Yaungoicoaren contra berba eguin dau: ¿cer eguiteco bear doguz testiguac? ¿Eztozue entzun blasfemia? ¿Cer derichazue oneri?» Eta besteac amen eguin-da, diñoe ao baten eriotzea mereci dabela. Onelan galdu batzuc pecatari eguiten dave ontasun berbera: Yaungoicoaren contraco Yaungoico orren Seme laztan biotzecoa: eta il bearra, guztiai emoten deutsena bicitzea.

(11)

¡Ay! Celangoac eguin eutsezan onen ondoren gogor areten! Guizonic galduenari, eta zaramea beré eztanari eguitea oker direanac. Ecin gueigocoac deieguiten deutse san Yoän Crisostomoc Yesucristoren gau ataco irauna ta lotsagarriai. Asten yacaz arpeguira chistu (chu) loiak, eta gorro atzituac eguiten: asten yacaz otsac emoten: estalduten beguiac: onec cocotean yo, ac belar-ondoan, besteac osticoagaz or emen: besteac ucabil biacaz arpeguira emon: batac tira, bestiac bultza, barregarri darabilde zoro eguinic. Miñac bitartian eztaukez gueldi: «igarri eguic, dirautse, igarri eguic noc (ceinec) yo auban» eta aoac dacarkioezan Yaungoicoac dakizanac. ¿Au da Yaungoicoaren Semea? ¿Au munduaren eguillea? Bai; aushe, berberau; baya gugaitic oñen azpian erabilia.

Onelanche irago evan Yesus gaishoac egüen-gureneco gau guztia, Yaungoicoac berac, bestec ezdaquiza lotsagarrizco gauzaac eguiten eutsezala. Baya ¡ay! Baricu-gureneco egun itzala, eta ce lotsariac, eta lotsagarriiac gorderic daucazuzan Yaun biotzeco onenen-tzat! Ozta ozta eguna zabaldu evan, eta orra non barrien barri Cai-fas-ec, eta bere lagun aguinaltariac batzarra eguin, eta bart-arratsean leguez ebasten (erabaguiten) daben, Yaungoicoaren contra berba eguinagaiti Yesus-ec il bear evala eta orretaraco Pilatos Errromaco Presidentia-gana eroan bear eveela. Baya euren aleguin guztiak, eta euren edergarri guztiak alperrac izan cirean, Pilatos-eri sinistu era-guiteco Yesus gaiskilla oker eriotza-bearra zala. Laster igarri eutsan, guizon onec erruric ez eucala, eta ecin-icusiz eta gorrotoz baño ilgura ez evela. ¡Arren bada ori ezagututa, ascatu izan baleu, bere es-cuan eucan leguez! Baya bere biotz chikiac ez eutsan lagunduten, eta gura ez eukeala bere, lotsakizun andiac; eta oiñpean ibili bear-ez guichi berac eracutsi, eta Herodes-eri beré eracusteco bideac emon eutsazan. Baita bestelan: ¿celan Yaunac ateraco guinduzan gueure lotsagarrizco pecatuetati? Yarraitu daguiogun Yesus laztanari, Herodes-eneric asita.

Aspaldi zan Erregue deunga onec Yesucristo ezagutu gura evala, entzun izan cituzan bere gauza miragarriac gaiti, eta arguitu yacan biotza aurrean icusita. Gura eukean ikusi Jauna milagroak eguiten, eta milla itauna gora ta bera eguin eutsan. Baya Yesucristoc ez evan iñoz alangoric eguingo, ez bear beré, Erreguearen icus-gura zoroagaiti; eta ain guichi orduan, bere Aitac (12) bera guztien osticopeean gura evanean: eta alan ezta berbachu bat beré ez eutsan erantzun. Eta ¿Herodes-ec? Erregue arro, loi, san Yoan (Doneane) Bautista-ren iltzalla (eralla), buru-erechi orrec ontzat artuko deutso ishilic egote ori? Ez beintzat. Herodes-ec bada aintzat beré artutен eztau:

zoro ta guichien eguiten dau; eta orren icenian soñeco zuri batez yancirik, barre ta burla galantac eguin ezkerro, atzera biraldutene deutso Pilatos-eri. Orra Cristo Yaungoicoaren yakituria, Aitari mundenko gauza eder andiac eguiten lagundu eutsana, zoro ta guichien eguinic, eta burlazar barregarri erabiliric.

Ya daucagu Jesus laztana azkenez Pilatos-en aurrean. ¡Ay eta esan bear banitz emen eracutsi eutsezan lotsari guztiac! Eliteke besteric bearco sermoe luce bat eguiteco. Baya onetarico bat-ez guztietan lotseaz ganeti, ala andiac beré icusi bear izan cituzan leguez, bat ori bashen orain ezteutsuet esango: baya berean icusico dozue, Jesus ona guizonic okerrena baño okerrago erri guztiac eguinic. Pilatos egoala, Yudeguai sinistu eraguin ecinic, Jesus-ec ez eucala ilteco erruric, asi yacan laguntegui andi bat deadarca eske, urtean urtean eguin oi evan leguez, carcelaco preso bat ateretaco libre. Pilatos-ec eguin evan bere artian ece, aushe evala era ederra Jesus eriotzatic libre aterateco. ¿Cer eguiten dau bada? Carcelan egoan presoric okerrena, Barrabas lapur gaistoa, eriotza-guillia, eta osterancean beré ez ona, eta Jesus santutasuna berbera bat eguiten dituz, uste izanic ece, alango guizon errebes bat ez ascatutearren, Jesus escatuco eveela: eta dirautse: «Cein gura dozue libre emon deizuedan, Barrabas, ala Jesus, Cristo derichona?»

Orra non daucagun alcaturic Yaungoicoaren Semia, eta alde ataco guizonic deunguena, eta ori beré yomiteco, cein libre emongo dan, ta cein ez. ¡Ay bicitza emollea eralleagaz bat eguin da! ¡Pecatuaren eta deunguearen suindaric (usainic) bere eztaucana okerto andi tzar bategaz! ¡Eta Yueza-ac itanduten dau: ea cein gura daven ascatu, Barrabas ala Cristo esaten yacon Jesus! Ori baño besteric izan ezpalitz beré, lotsa char asco zan Yesucristorentzaco, alango guizon galduagaz bere burua bat egunda icusi bearra. Baya ez, etzan ori, ain andia izan da beré, asco izan bere Aitac gura evana eguiteco. Eta ori baño lotsari andiagoa icusi bear izan evan. Alanche izan zan bada. Elesh-guizonic eta agintariac puztuta, asi cirean guztiac erabatera dearca: «il eguzu Jesus, eta libre emon Barrabas!» eta asten yacoz Pilatos-eri cemaca, eta euren deadarracaz machinadea leguez ereguiten, eurac gura eveena eguitera ecarri-artearen. Profeta santua, zuc esan cenduan ece, Yauna deunguen eta errebes okerren artean sartua izango zala. Baya orain euren artecoa ez ece, baita eurac baño okerrago eguinic beré bacusgu, eta ain okerrago ece, bere aldean ezteriche ecer dala Barrabas, eta alan oneri carcelaric canpora yoateco dirautse, eta Jesus curutzean il bear dabe. ¡O Aingueru santuac! ¿Cer esaten cenduen, icusi cenduenian zuen Yaun santua, ceinen parean zuec ez onac, ez garbiac e-zaren, alan arturic? ¡Ay celan

cantaduco eutsen, anchina Isaias-ec entzun eutsena: Santua, santua, santua, da exercituen Yaungoico Yauna.

- (13) (13) ¿Cer gueiago gura dozue, neure enzula onac? Bere escolaco Yudas-ec saldu dau, san Pedroc ucatu, lapurra leguez preso artu izan dabe; gaistoa, okerra, ilbearra, zoroa eguin izan dave: cocotecoca, belar-ondoca, osticoca barregarri erabili izan dave; eta azquenean, Barrabas bera baño deungago eguinda, curutzean iltera condenadu izan dave. ¿Eztira onec Yaunarentzat lotsakizunac? ¿Eztira bideba-coac? Ezta au izan, Yangoicoaren Semea satz eguitea, ta oñen az-pian erabiltea? ¡O Yesus-en umiltasun andia! Esan bear dot san Bernadoren berbacaz, eta ¡O guganaco amodio parebacoa! Ezagutu daigun gu-gaitic eguin izan dituzanetan, ceinbat gura deuscun. Ceinbat eta bere burua guichiago eguiten izan daven, ainbat eta gueiago, ta geiago aguiri da gueuri deuscun leguea, ta ondo gurea. Baya ezagu tu daigun, guc peré aleguinean beste orrenbeste eguiteco: gure burua guichi eguiteco: bakean ta onean eroateco, bestec eguiten gaituzanean, eta guztiai biotzeric parketaco. Baya ezta orretan bacarric aguiri Yaunaren guganaco on-erechi ori: aguiri da beré, gugaiti icusi cituzan neke eta ala ecin gueiagoco gogor lotsagarrizcoetan, eta aus-he eracutsico deutsuet neure sermoiaren irugarren zatian.

Irugarren zatia

Ceinbat eta gueiago sartuten garean Yesucristoren pasiñoco guertacuntzetan, ainbat eta gogorrako, eta lotsaarizcoago aguertutene yacu pasiño ori. Ya onezkerro biotza minberaturic, edo guztiz mindurić izango dozue, entzunic Yesus laztanaren ortuko larriac, eta Yuez aurreco lotsakizunac, eta osticopean erabilteac: baya ain erdibitu be- arco yatzue nonbait, enparaduco ala gogorrac, eta lotsaari garratzac entzunda. Yesus-en min gogorac! Yesus-en lotsakizun eskergac! Bai beintzat, eta munduan bestec alangoric icusi eztituzanac. Bakit nic, munduan ascoc icusi izan dituzala, Yesucristoc icusi cituzan gau- zac langoac, baita aec bashen ascozaz ta ascozaz gogorragoac beré: baya ez eutsen aei oneec gauzoc ainbeste min emon, ceinda Yesu- cristori bereac. Zagoce pusca baten, eta nic esango deutsuet cegaiti. Ceuec dakizue ondo, gure fediac dirauscuna ece, Yesucristoren gorputza zala Espiritu Santuac bere graciaz ta virtutez eguna, eta guc esateco moduan, Espiritu Santuac berac bere escuz eguna. Be- ragaiti Yesucristoren gorputza zan osterantzeco guizon guztien gor- putzac baño obeto eguna. Zan bada edocein beré gauzataraco bes- teenac baño zuurragoa. Mina emoten dau bear dan baño gogorrago,

latzago, edo bear ez leukian leguez ucutu, yo, edo sartu eguiten dan gauceac, era bardinean, zuurrago dan gorputzean, min gueiago eguin bear dau edocein gauzac, sorrago danean baño. Alan bada, izanic Yesucristoren gorputza Espiritu santuac eguna leguez beste gañeco guztienac baño ascozaz zurragoa, ascozaz minberiagoa, izan biar evan besteenac baño, era bardinean, eta guichiagogaz beré; ascozaz gogorragoa izango zan ac artuco evan mina, besteac artu leikena baño. Au beti beguien aurrian izan bear dozue, eta ez aztu, entzute-co dozuezanen cargu obea eguiteco.

Ea bada, ene entzula onac, eguiuez biotzera ceuen indar guztiac, entzuteco Yaunaren ganeco neke, ta ala gogor lotsarizcoac. Eta asi gaitezan lelengo lelengo (14) Pilatos-en etseric. Pilatos bildurtiac, bada, icaraturic, Cristoren contra chacur egunicegoan Yudeguen cemacuntzacaz, aguindu evan, Jesus laztanori azotetaco, ea ecetara bigundu albaleguizan Yudegu gogor aren errai suuac. Eta Yudeguen aserre au zan leguez chitozco aserre icaragarria, alan gura izan evan beré, Yesucristori emongo yacazan azoteac, guztizco icaragariac izan citecen. Azotiac eta curutzeango eriotza lotsagarria cirean Erroma-tarrai, eta euren foruac cituezan nobleai ecin emon leikioezanac; baya Yaungoicoaren Semiali, Amatati aimbeste erregueren odoleti etorrenari echacazan nonbait Erroma-tarren Foruac zor. Baya ¿Cer diñot Foruac? Ezta erri atan, guizonic satzenentzat egozan legueac beré, echacazan gorde, eta ogueta emeretzi azote ez ece, baita millacadaac emon yacazan.

(14)

Ozta ozta, bada, aoric atera evan Pilatos-ec berba ori, eta orra non (artuten daven Jesus) borreru azcar, nabarbeenac ganean ezarten yacazan, otzo gosiac-ilac bildotz (azuri) gaishoari ezarri oi yacazan baño bere oraindo amorru andiagoagaz, erantziten deutsez soñecoac, billosh billosic narru-gorrian ichi artian (guiñocoan), estuten dabe sendaro (irrime) arri-aber batera, eta asten yacaz draunba draunba emon ta emon. Baita ¿celan emon beré? Euren indar tzar guztiagaz. Eztau uda-goieneko urriac ainbeste astrapalada ta dregollu (trillu) ateraten (eguiten) maztuietan, ezta uriola andi batec ainbeste desgarrio ta calte eguiten doian lecuetati, ceinda borreru cruelac (gogorrac) egun eveen Jesus laztanaren gorputz bigunean. Entzuten dan zumenen (mimenen) brina zoliac bildurtu lei: ugallen ta cordelen brunberia itzalac icaratu lei: azoten durundio aserriac gogorturic ichi lei. ¡Ay Jesus gozoaren gorputz biguna, oraingoan beintzat celan guelditu bear dozun! Baltzunac egun ..., araguia an-ditu..., zauri zaconac idigui..., zanac urratu..., azurrac aguirian imini... eta gorputz guztia bururic eta biatzetara llaga luce bat egunicegoan ichiten deutse. Ostiko-pean dabiltz aragui atalac (zatiac) lurrean egunda

odolezco erreca bat, borrero tzarrac ecin besoai eraguin deutse, eta oraindo beré anche dago Yesus azotecada barrien beguira.

Ainbeste ta ain gogorrac artuta beré, echaco Yaunari entzuten ez ay bat ez zotin bat. Beguiac cerura eguiten dituz: baya eztacus an beretzat errukiric: beguiratuten deutse gozaro borreru gogorrai, baya onec ain guichi bigunduten yacoz. ¡O guizon gogorrac, o guizon biotz bacoac eta arrizcoa! ¿Onen aserre artu bear dozue, bada, Yesus gozoaren gorputz biguna? ¿Cer gueiago eguingo ceunskioe, araguzcoa, ta aragui bigunetacoa dan leguez, arrizcoa, edo burdiñazcoa balitz? Cristiñau maitiac, ¿beguiratuko ceunskioe negar bagaric? E'lchakezue erdibituko minen andiz biotza, Yesus biotzeco laztana alan icusiric?

Baya etzan onetan guelditu bear. Yesucristoc izan bear evan munduco guztien artian alezco guizona, eta guizonen arteco satzena; eta beragaiti beretzat gorderic egoan, munduan eguño bere icusi eztan lotsarizco ala. Soldaduac iñoren leporic barre eguiteco beti prest (guertu) egon doazanac, icusiric Yesus laztana nekeric andienetan bere ishi-ishilic egoala, eta bakeric bapere (arean) galdu bagaric; eta yakinic beste aldeti, ariedocein charkeria eginagaiti, Pilatos-ec ez eutsela buruco min (ala) andiric emongo, Yudeguai, barriz, orregaz biotza zabal zabal eguingo yakeela, artu cituezan (15) asmoac (buruac) beragaz barre aldi bat izateco. Eztakit nic obato esango eztordan: Diabruac gauza ori burura emon biar izan eutsela, bida eurac asmadu evena, eztirudi inundi beré munduan danec ames beré eguin leikeala. Beinic bein san Yoan Crisostomo-c bete betean alanche esaten dau. Entzun izan even, celan Yesus gozoari beste gaucen artean ezarten eutsen, bere burua erregue eguin gura izan ebaalacoa, eta orretati buruac emon eutsen ece, burlazarrezco erregue eguin bear ebeela. Esan ta eguin. Artutent dave Yauna guztien erdian, erle ase-rratuac bat artu daroen leguez: eyoten dave arantza gogorracaz coroe icaragarri bat, erantziten deutsez soñecoac; ezarten deutse sorbaldetati achina (beera) capa gorri zar bat; yesarri (yarri) eraguiten deutse aulkia (lenca) baten ganean; eta buruan yosten deutse indarca arantzazco coroe ori. Emoten deutse escura cetro orde, cañabera bat, eta asten yacaz erregueri leguez agurrac, eta escumunac eguiten. Paretan yacaz (yarten yacaz) batzuc aurrean belaunico, eta algarazta carcayaz dirautse: «agur Yudegién erregue». Besteac artutent deutse escuetaco cañaberea, eta beragaz, blast, yoten dave buruan. Baya asco cirean leguez, ecin guztiac ain aurrera eldu yacazan, orrenbeste eguiteco: baya orrec beré euren citalkeria eracusteco, gorro atsitu loyac eguiten eutsezan arpeguira. An tzirean algarac, an barre-zantzoac, an ifi-afaac, an berba zantarrac, eta anche barallea (bullaco fusa), ta iscanbillea.

(15)

¿Cer asmadu leiteke au baño gogorragoric, eta lotsagarriagoric? Bai beintzat, berbacaz esan leitekeanac baño bere gogorragoac dira guizon nabarben orrec, ecer uts eguiñ ce teien (ez eguiteco) bildurrez leguez gogor asmadu ta lotsagalduan eguiñ eutsezanac. Onelanche eguiten deutse araco Yaun andiari, ceinen aurrean aingueruric goienac eta nagusienac bere euren aurpeguiac estaldu bear izaten dituezan eta cerutar guztia auspez (lurrian yarriric) celayan echunic eskinduten (opa) deutsezan euren buruetaco coroiac. Ez eukean iñoc uste, izango zala biotzic, Yesucristo onelango tayuan icusita, bigunduco etzanic, eta orregaiti Pilatos-ec atera evan Yauna egoan leguez campora guztia eracusten, ea onegaz amatau al beutzen euren su-min aserreña. *Ecce homo* dirautse. Ara: beguira guizonari. Ecarri deustazue, bere burua Yangoicoaren Seme eguiten davela, errengue eguiten davela, cera eguiten davela. Onen bildurric ez izan. Yaungoicoaren Seme ta errengue izateco bestelacoa dago. Okerric eguiñ izan badau, artu dau bai, bere saria. Beguira, beguira guizonari. Eta Yudeguac? ¿Bigundu dira? Errukitu yacoz? Bay cera. ¿Ce bigundu ta bigundu oste? Len baño gogorrago, eta okerrago eguiñ tzirian, eta asi cirean deadarrez ecin gueiagoan: «Tolle, Tolle, ken, ken; curutzean yosi eguizu, curutzean yosi eguizu». Alperric izan tzan, bete betean esatea: Yesucristoc ez eucala erruric; gueroago ta deadar gueiago, eta iscanilla gueiago. Azkenian Pilatos-ec bildurrez emon evan be-re contra eriotzaco sentencia okerra.

Ya daucagu Yesus biotzecoa eriotzaco sentencia ganean daucala (lepoan daucala), ya yantziten deutse bere soñeco lucea: ya eguiten deutse sorbalda ganera, bera ilteco izango evan curutze astuna, ya daroe Calvariora lapur biren erdian. Baya, eta esan bearco ete deutsuet bide nekezco onetako nekea, aragui biciai (eratziai) (16) oratura eucan soñecoa erantzi-t-orduco min arrigarria, ta bere burua ainbat milla lagunen beguietan (aurrean) billosh billoshic icust'orduco lotsari gogorra? Oneec zuec eguihue zeuen artean, cer izango cirean. Nic bacarric berba eguiñ gura deutsuet curutzeco ala, ta neke icargarrien ganean.

Baita igarteko celanbait, celangoac izango cirean Yesucristoren alaac curutzean untze (ultze) gogorracaz yositecoan (yosi even orduan), contu eguizu, entzula ona, orche eleshearen celaian curutzean ezarten davela, eta aginduten deutsuela, ganean aratinic luce luce echuteco. Batzuc dautsue pisho (indar) besoric, beste batec ezkerreko escuan untze lodi luce bat artu, escoacoan (escuman) mallu bat, eta draunba draunba errukibagaric escu zabaleti yosten deutsula. Beste orrenbeste eguiten deutsue escoaco escuagaz, beste orrenbes-te guero oin biacaz. Ea ¿cer derichazu, ce alaac, ce min icaragarriac

(16)

icusico etzendukez? Etzinatekez gueldituko (lotuco) minen minez zoraturic leguez, non zagozan beré ozta dakizula? Ay! bai, ce escu-oñetan batutene dira zan guztiac; eta orregaiti dira chitozco minberac. Bada orishe egun eutsen Yesucristori gueuc baño ascoz ta ascoz gorputz bigunagoco Yaunari. ¿Cer icusico evan, bada, orduan?

Eta ¿cer guero curutzea zutunic, lurreco zuloan sartuta, ichi evenian, ago or, ta il adi nosh-gura? ¿Cer ea, cer icusiko evan, anche egon zan iru ordu aetan? ¡Ay bada! beso bateric ordu betean eskeguiric egotia, da ain bildur-garrizco neke gogorra ece, asco izan doa, egua esa-arazoteco guizonic zorrenari, eta gogorenari, yakinda berre alan esanagaiti, urcamendian il bearco dabela. ¿Cer izango zan bada Yesus laztanarentzat iru orduan besoac zabalik, untzeacaz yosiric, escu-oñetati eskeguiric egotia? Ori anchina ascotan icusten zan gaucea zan; eta aldi ataco yakinac diñoe ce, ori zala eriotza guztiengartean okerrena eta ori baño ascozaz beré obea zala, surtan erreta iltea, lasterrago eguiten dalaco.

Ea bada, ya daucagu Yesus gozoa, Yangoicoaren Semea esclavoentzat, lapurrentzat, eta erallentzat (eriotza guillentzat) bashen etzan zur gogorrean eskeguiric, eta madaricatu eguinic. Eta eriotza oneri oraindio lotsari gueiago emoteco, lapur oker bi, albo banatati bat euren curutzetan yosita, iminten deutsez, lapurren buru, eta euren arteko gaistoena Yesus eguiten dabela. Beguire ondo, neure entzulac, beguire bururic biatzera celan dagoan. Burua dauco arantzaz galduric, sorbaldac azotez ebaguiric, escu-oñac untzez yosiric, aossamaac (eztarriac) egarriz igarturic, eta dana dago alaz erreric. ¿Bauca min barri batentzaco lecuric? Eztakit nic, baya bai lengoac gueldi bagaric barriztetan yacazala. Gorputzaren pisua beti yagoco eten ta eten gueroago eta zabalagoac, eta gordinagoac eguiten unzen cilloac: gueldi bagaric zara zara dario lau zuloetati odola, mementoric mementora argalduaz ta indarguetuaz doa: icara itzal batec artuten dau, eta egarriac, egarriaren andiac ito bear dau. ¡Ay cé iru ordu Yesucristoc curutzean icusi cituzanac! Orain bai esan leikiala Yaun oneec, bera dala arra eta ez guizona, eta minen barri ondo ekiana (17).

Eta au bada gorputzeco minen aldeti, ezta guichiago arimaco-enetati (biotzcoenetati). Bada ¿Cer dauco edo cer dacus Yesus errucarriac biotza alatu biar ezteutsanic? ¿Nora biortu leiz beguiac, min artuco eztaven lecura? ¿Gora, bera, alboetara, urrunera? ¡Ay! inondi beré ezta aguiri atseguin-garriric, ez biotza arguigarriric. Goico Aitac aztuta leguez dauca, yaramoten ezteutsala (eramaten) atseguin-eraco beinic bein. Curutzearen parean dacus Ama, biotza minez erdibituric daucala. Urrunsheago dacusaz aideac, discipuluac, ta

adiskideac, ondo aguiri daveela arpeguiian, euren barrua celan dauden larriric. Eta onec dira onac. Barriz gaistoac? ceinbat eracusten ezteutse? alboco lapur batac, soldaduac, sacerdoteac, errico aguintariac, aide-nagusiac, meeac, guztiac iraunez, ta deungaro esaca ito bear dave. Buru-eraguinacaz, siñuacaz, kiñuacaz, irribarreacaz dirautse: «Ah panparroia! Eleshea bera eginda, barriro iru egun barru eguingo enduana, ea celan ire burua ateraten doan agoan lecuti. Bestiai mesede eguiteco izan doc, bere buruari eguiteco, ez yaucac indarric. Yaungoicoaren Seme baas, yatsi adi curutze orretaric ta sinistuko deuvagu», eta onetarico asco.

Onenbestera eldu zan Yesus onaren aldi onetaco nekea ece, Yaunac berac, pasiño guztian ez ay bat, ez zotin bat eguin ez eban. Yaun onec bere burua curutzean alan icusi evanian, asi yacon bere Aita Yaungoicoari esaten: «Ene Yangoicoa, ene Yaungoicoa, cegaiti alan ichi nozu?» ¡Berba laburrac beintzat, baya alango Yaun epetasun ta bake andicoaren aoan asco baño gueiago esan gura davenac! Neure biotzeco cristiñauac, ¿Bazauzue ceru lurren errengua, eguilea ta yaubea? Bada nic bazaut, baya san Bernardoc leguez, ezaugarri eztagoalaco: bazaut orainche eguiñic dagoalaco Isaias-ec anchinaric esanic eusun modu-moducoshea, edertasun guztia, ta antz guztia galduric; guztien oñen azpico eguinic, alaz ta (gachez) minez galduric, eta lepraz betea, ta Yaungoicoac castigadua dirudiala.

Baya nosbait yoan bear yacazan bere nekeac: eguin izan dau, aitac eguiteco esanic eutsana: eta orain Aita orregana bear dau. Osa-sun onean dagoan baten indar, ta ascortasun guztiagaz deadar eguiten dau: «Aita, zeure escuetan emoten dot ene arimia» eta orrenbestegaz burua macurtuta, ilten da. Il da Yesus gozoa: il da Yesus laztana: il da Yesus biotzecoa: eta il eguin da alaz, nekez, iraunez ta lotsariz asazcaturic. Baya ¿cer diñot: il eguin dala? Il eguin dogu guc: guc il dogu gueuc gure pecatuacaz. Ez esan: Yudeguac il daveela, soldaduac il daveela: Pilatos-ec il daveela. Eguia da, Yudeguac bere eriotzea escatu izan davela, eta Pilatos-eri deadarca, ta cemaca sentencia okerra emon arazo deutsela: eguia da, soldaduac azotez apurtu (evagui, eratzi), arantzaz coroatu, ta curutzean yosi izan davela: baya eta ¿noc dauco errua pecatuac baño? Emenche dago sustraia; aushe da Yesucristoren neken ta lotsarien etorburua. Pecaturic izan ezpalitz, ez Yudeguac, ez Pilatosec, ez soldaduac, ta ez iñoc ez eutsan, ecer eguingo.

¿Gueure pecatuac il daveela Yesucristo? ¿Gueure pecatuac berrindu davela Yaungoicoaren Semea? ¿Non zara lotsea? ¿Non zara damua? ¿Celan yausten echacu (18) aurpeguia, ta erdibituten bio-tza? Eguzkiac eztau arguiric emon gura izan, Yauna curutzean da-

(18)

goan artean, lurra icaratuten da, eta achac eurac apurtutene dira, euren eguilea il yakenian, eta gure biotzac, ¿egongo dira pecatuan gueldi, achac baño gogorrago eguinik? Yesucristo ilten icusi evenac, yatsi cirean Calvario-ric, damuarren bularrac yoten, eta gu egongo gara gueure pecatuetan, okerrerietan gogor? Ez beintzat, ez. Damantu bekigu, Yesus laztana ilteco bidea guc emon izana; baia ez Yudas okerraren damuaz, ceinec bere biotzeco garbaia, ta lotsea eroan ecinda, bere burua urcatu evan; ezpabere Lapur onaren damuaz, eta san Pedroren garbaiaz, eurac leguez parcaciñoa izateco. Yesucristoc berac orretaraco bide andia emoten deuscu, bada curutzean dagoala, Aitari bera il davenen parcaciñoa escatu deutso, dirautsala: «Aita, parcatu eguziezu, eztakie, cer eguiten daveen eta.» Echun gaitezan bada Yesus ilaren beraren onetan.

¡Ay Yauna! ¡Cer dacusgu guc emen? ¡Cer da au? ¡Ay! Burutic eta beatzetara, eztaucazu zati osoric. Ez beintzat, ez. Orraco buru eder, ceinec beti ta beti Yangoicoaren gloriari andiena, eta guizonen mesederic onena, besteric erabili izan eztaben, arantzaz galduric dago. Orraco begui ederroc, euren beguiracunacaz (adicunacaz) ainbeste pecatarien biotzac bigundu izan dituezanac, dagoz aunzturic, ta itzuturic. Orraco aoa, ainbeste berba gozo esan dituzana, dago mututuric: orraco escuoc, guizonai mesede eguiten baño yakin eztabenac, untzez yosiric; eta oñ orrec pecatarien oneraco ainbeste ibilte egui izan daveenac, curutzean errukibagaric [...] Ezta ori guztia: ezpada ce, arantzazco coroe gogor orrec diraust, celan barrezco errege eguinik, dandarrez erabili izan zaituezan: arpeguko baltzunac, eta andituac, celan guizon zoro, guichien, ta becor eguinda barregarri yoca erabili zaituezan, eta curutze onec, eta sorbalda [...] oneec esten deuste ao betean ece, lapurra ta gaistoa egui izan zaituezala.

¡O Yaungoico laztana, ce eriotza gogorra icusi bear izan dozun! Ce eriotza lotsagarria! Eta ori guztiori ¿cer eguiteco? Gu pecatari okerrac, gu nabarben zarroc, zure contra ibili bear izan dogunoc, pecaturic aterata, betico ceru ederrera eroateco. ¡O Yaungoico baten guizona-ganaco on-ereste, laztantasun, ta ontasun gozoa! Betor Yauna gure ganera zure odola, baya ez Yudegiuen ganera leguez gure galtzaigarri gueiagoraco, ezpada gueure pecatuen loi guziac garbituteco. Ez Cristiñauac, ecin guc esango dogu ece, eztaucagula, guri on eguiteco guizonic, ez: ara emen guizona: Ecce homo eta guizon bat Yaungoicoaren Seme egiazcoa dana, eta bere Aitari beti ta beti gure pecatuac gaiti, eta mundu guzticoac gaiti parcaciñoa eske yagocana. Pecatariac orain artian izanagaiti, ez uste ece, guretzaco eztagoala parcaciñoric: baago, bai, biotzeric damututene bayacu onduteco asmu ederrac artutene badoguz: Yaun onec [...], eta beti Aitari

eder eresten deutsan oni zor yacan lotsa onagaiti, entzun, eta parca-ciñoa emongo deuscu. Ea bada, aushe eguin bear dogu orain: bai arren, gugaiti il dan Yaungoicoaren Seme onegaiti: gugaiti ainbeste icusi izan daveen Yaungoicoaren Seme laztan biotzeco onegaiti. Bizztu daiguzan biotz epeloc, eta aldaigun berotasun, damutasun, ta laz-tantasunic andienagaz esan daigun biotz biotzeric. Neure Yauna Yesucristo.

2. BARICU-GUREN ARRATSALDERACO YAZKERACO SERMOIA

(B, 1-11. or.)

In hoc aparuit charitas Dei in nobis, quoniam Filium suum unigenitum missit Deus in mundum, ut vivamus per eum.

Epist.1 Joan. c.4 v.9.

(1) Yangoicoac eguin dituzan gauza guztiac dirauscue ce neurri-baacoa dan bere guganaco caridadea ta ondo-gurea, bada guztiac eguin evazan guetzat. Eguin bacituan Aingueruac, ge. gordetzailletzat eguin cituan. ceruac ge. bici-lecutzat. Luurra bear guenduana emoteco. Eguzkia, irargua, ta icerrac guri argui eguiteco. Berba baten, beguiratu daguigun gauza guztieta, eta aurkituco ez dogun gueuretzat eguin ez evan gauzaric. Orregaitic esaten deuscu san Paolo Apostoluac: (Yangoicoac eguin dituzan gauza guztiac adierazoteko deuscue ce neurri baacoa dan gugana daucan ondo-gurea, bada guztiac eguin cituzan guretzat. Eguin bacituan Aingueruac, gure gordetzailletzat eguin cituzan: ceruac zabaldu bacituzan, gure bicilectzat zabaldu cituzan, luurra ifini beevan guri bear guenduana emon eguigun ifini evan: eguzkia, irargua, eta izarrac izatea artu beeven guri argui eguiteco artu eveen. Berba baten esateco, beguiratu daguigun gauza guztieta eta eztogu aurkituco gauzaric guretzaco eztanic. Orregaitic cirautsen S. Paulo-c Corrinto-arrai): «Zuenac dira gauza guztiac, nai dala mundua, nai dala bicitzea, nai eriotzea, nai aurrean daucazuena, nai guero etorrico dana. Eta alan (orregaitic) diño san Agustinec ce, celan Jaungoicoac guizona beretzat eguin evan , alan guizonentzat eguin evazala gauza guztiac, eta orregaitic esan ditekeala Ygcoac. beste arduraric euki ez davela, guizona zorionezcoa eguitea baño. Baya ah! andiac badira mirarizco mesede oneec (oneec mesede mirarizcooc), orregaitic berè eztau kecer icusiric bere Seme bacarra biralduagaz eguin deuscu anagaz, cegaitic ece bere bicitzea curutze orretan emonagaz eracutsi euscun Yaun onec eracutsi al litekean ondo-gurari, ta laztantasunic andiena, ece berac ciñoanetic, ondo-gurearen anditasuna ez dala ecetan beré obato eza-gututen, cein-da bicitzea adiskidea gaitic emotean. Eta san Yoän

Evangelisteac diño ce, onetan aguiri dala, Ygcoac deuscun maitetasuna ta caridadea, bada bere Seme bacarra biraldu evana mundura, gu beragaiti bici gaitezan.

Andia izan bazan bada au mundu au eguin evanean, Ygcoac. gu eracutsi eusun asco-gurea ori eguiteco ez (zan) evan bere burua ecerchu bere necatu: bere esan bat asco izan tzan gauza guztiac ecer ecetic izatea artzeco; baya, ¿ceinbat costa ez yacon au mundu au barriztetea? ¿Ceinbat neke artu ez evan onetaraco? Ez eutsan asco erechi guizon eguin, ta gure pecatuac bere ganean artuteari. Ez eutsan asco erechi abel-etse baten lasto artean, ez-euki andienean, o-tzac ilic yaioteari. Ez eutsan asco erechi ogueta amairu urtean neke, lan, gose, egarri, ta icerdi artean bici izanari. Ez eutsan asco erechi bere negargarrizco pasiño garratzean ainbeste azote, ta zauri artuteari. Ez eutsan asco erechi bere zanetaco odol guztia emon ta bere bicitzea galduleari: ezpada ce gura izan evan bere eriotza au izan cidin guizon batec igaro al leikean lotsagarriena, minbereena, ta gorrenra. ¡O Ygcoaren gizonaganaco ondo-nai neurribaacoa! ¡O maitetasun beintzat miragarria! Ygcoac guizonari ondo-gura izatea izango zan,bai, mesede neurriric eza: Ygcoac guizonaren ardurea eukitea izango zan amudio chito andia: ¿Cer izango da bada, guizona-gaitic curutze orretan⁶⁶ lotsari artean bicitzea emotea? ¿Noc adierazo leike noguiño eldu zan asco-gura onen su-gar bicia? IZANIC SAN YOÄN Evangelista Ygcoaren gaucetan ain zuurra ta yakinuna, diño San YOÄN Crisostomo-c ece, ez eucala berbaric ulertu eraguiteco maitetasun onen anditasuna, eta alan bacarric esan evala ece, onenbeste maitetu evala Ygcoac mundua ece bera pecatuetatic ascatuteco emon evan bere Seme bacarra. Orregaitic diño San Agustin-ec: «Ez guizonec, ez Aingueruc ezagutu daike noraiño eldu zan Ygcoac curutze orretan il tzanean guri euki eusun ondo-gurea; Ygco bat pecatuaren araguiz yantziric ¿Ceru-luurren eguisse billosic? ¿Bicitza-eriotzen yaubea curutzean illic? (2) ¡Mundu guztiaren yaubea gurutze batetic eskeguiric! Guizonen ta Aingueruen Erreguea lotsariz ta desonraz estalduric!

(2)

¡O Yauna ta Aita-Eternoa! ¿Cer eguin dau ceure Seme maite orrec, era orretan curutze gogor baten yosiric, eriotza ain itzaltzua eroateco? ¿Il al dituz guizonen batzuc? ¿Erre al dituz uri edo erriren batzuc? Edo ¿yagui al da Erregueren baten contra? Baya ¿cer diñot, Yauna, neu banaz eriotza ain itzal ori emon deutsadan borreru gogorra? Neu naz, bai, neu curutze icaragarri orretan yosi davena. Neu-

⁶⁶ Ez du oharra osatzen.

rea da castigu orren errua. Nic pecatu eguin dot, eta ceure-ganean Jesus neurea, etorri da castigua. Nic aser-erazo neuntsan Ygcoari, eta ceure ganera bota dau Yaunac bere aserrearen su guztia. Ao betean autortuten dot, eta bete betean nago, neure erruz dagoala urcamendi lotsagarri orretan. Neureac dira Yauna, azote orreec, zauri orreec, untze, curutze orreec, eta eriotza ori. Bai ne. cristiñauac, bai. Bildots orrec ez dauco beste erruric, guri ondo-nai izatea baño. Maitetasun onec idigui eutsazan zauri orreec. Maitetasun onec urratu, ta zatitu eutsazan bere araguiac. Maitetasun onec yosi evan untze gogorracaz curutze orretan. Eta maitetasun onec emon evan bere contra eriotzaco sentencia Yesusen contra. Icusi guinduzan eriotzara condenaduric, eta sentencia gogor onen papela urratu, eta curutzean yost-earren igon evan curutze orretara. Madaricatuac guengozan, ta birao au guganac kendutearren dago curutze orretan bera birao eguinic, San Paulo[c] dirauscun leguez.

Baya ¿cetaraco eracutsi gura izan euscun ainbeste laztantasun, ta asco-gura onen andia? ¿ah? Guc bera maite izan daguigun, dirauscu san Bernardoc. Nai izan evan, gueuc gueure biotza berari emon guenguion, eta onetaraco eracutsi euscun berea curutze orretan laztantasunaren su-gar bician erreric. Aushe bacarric da, cristiñauac, Yaun orrec escatuten deuscuna. Beste eskerric escatuten ez deuscu, eguin deuscuzan mesede neurribacoen alderaco. Pagu erraza, baita berè zorionecoa guretzat, cristiñauac: Baita escatuten ez deuscu, gueure bear dalaco, eta bai ori emonda bedeincatuac izan gaitezan. Orregaitic Ygcoac. bere semea curutze orretan il cidin emonagaz, eracutsi euscun bere asco-gura pare-baacoa, eta gueuc ceinbat zor deutsagun ondo-gura onegaitic: baita ar'emen neure sermoiaren berba (bidea)-gueia zati bitan. Lenengoan eracutsico deutsuet celan curutzeco sacrificioaren anditasunetic igarten dan Ygcoac guri deuscun ondo-gurearen anditasuna. Bigarrenean, celan curutzeco sacrificioaren anditasunac adierazoten deuscun cein maitetasun andia ta beroa zor deutsagun Ygcoari, eta ce gogorra dan ge. esker gaistoa maitetasun ori ezpadeutsagu. Berba baten lelengoan icusico dozue noguiño eldutenean dan Ygcoaren guganaco laztantasun gozoa: eta bigarrenean, noguiño eldutenean dan gueuc beraganaco daucagun esker deunguea.

¡Ay Yauna! ¿Guc esan daikegun guztia zer da, zuc guri eguin deuscuzun on andiaren parean? ¿Cer da gure biotza zure neurribagako ontasuna paguetaco? Baita Yauna, ain gara pobreac ta euki-ezac, ain gara cetaraco-ezac, ain otzituric gagoz ece, escatuten deuscuzun zor chiker au berè ezdaucagu cegaz pagadu, ceuc emoten ezpadeuscuzu. Biraldu eguiguzu, arren, cerutic amudioaren su au, eta erre gaguizuz azurretaguiño, eta eracutsi eguiguzu ceinbat maitetu

guinduzuzan curutze orretan biurtu daguigun amudio au, ceuc escatuten deuscuzun moduan. Aushe escatuten deutsugu bitartecotzat imini-ric orraco curutzearen oñean dagoan ceure ama laztana. Ave Maria.

Lenengo zatia

- (3) (3) Mundua eguiñ baño anchinagocoa da Yaungoicoaren gizonaganaco maitetasuna, bada san Yoan Crisostomo-c dirauscun leguez, mundua guizona-gaitic eguiñ evan, eta alan ez evan guizona beste gauzac leguez eguiñ. Cerua, lurra, eta beste gauzac eguiteco berba bacar bat izan evan asco. Eguzkia ta irargua eguiñ cituzanean, esan «eguiñ bedi eguzkia, eguiñ bedi irargua, ta orrenbestegaz eguiñ evazan. Guizona barriz ez evan onelan atera bere escuetatic: ez evan esan eguiñ bedi guizona; ezpada ce, guelditu balitz leguez, bere artean balego legez celan guizon ori eguingo evan gauzaric miragarriena, ta osoena, diño: «Eguiñ daguigun guizona ge. antzera ta irudira, ta imini daguigun arrañen, chorien, ta abere guztien aguintari: Onetara bada eguiñ evan Ygcoac. guizona. Apaindu evan guizon ori gracia ta onra zoragarriz, eta ifini evan Paradisuco gozotasun artean, mundu guztiaren yaube, ta aguintari eguinic. Baya ¡ay zori-gogor negar-garrria! Ondo guichi iraun evan gueure lelengo guraso onec zorion ta gracia onetan. Sinisturic sugue madaricatuaren berba labanai, ausi evan Ygcoaren aguindua, eta alan ez bacarric galdu evan eucan arimaco edertasun guztia, baita bere guelditu zan ecin beguiratu leikion moduan. ¿Ce castigu uste dozue merecidu leukeala Adanec eguiñ evan pecatu icagarria-gaitic? Artuten dau Yangoicoaren escuetatic bere izatea, eta orregaitic beré artuten dituz bere eguilea lain-beste izateco asmu zoroac. Ifinten dau Ygcoac bere ordeco ta gauza guztien aguintari: eta eguiten da Demoninoaren mendeco. Emoten deutso Ygcoac yakturiaric andiena: eta orregaitic beré gura dau Ygcoac lainbeste (alaguña) yakin: Ygcoac eguiten dau Adan mundu guztico erregue: eta Adanec nai dau cerua bera bere aguindura euki. Ygcoac eguiten dau Adan guizon guztien buru: eta ilten dituz Adanec guraari cital bategaitic bere seme ta ondorengo guztiac. ¡O! ¡ceinbat pecatu ta ceinbat gach eta nekegarri ecarri cituan mundura desobediencia gogor onec! ¿Noc usteco ez evan berpertatic infernura botaco ez evala Ygcoac au guizon esker gaistoco au, icusiric berac cer eguiñ evan Ainguera gaistoacaz? Baya ¡o Ygcoaren guizonaganaco maitetasun azken-baucoa! Guizonaren erri izan tzan, eta emon eutsan penitencia eguiteco astia, eta atera evan eguiñ evan pecatutic.

(4)

Baita etzan onetan guelditu Yaun andi onen guizona-ganaco maitetasun ori, ezpada ce icusiric Adanen pecatuagaitic guelditu quintzala aren seme guztiac gachez, nekez, eta laceriaz galduric artuten dau gogoa gueu egoera negargarri atatic aterateco. Eta ¿celan guero uste dozue, eguin gura izan evala mesede au? ¡O! Ain andia zan guizonac pecatu onen bitarteko ganean artu evan zorra ece, ez egoan ez ceruan, eta ez lurrean cegaz atera. Guizon ta Aingueru guztiac bat eguinic beré etzirean asco zor au garbituteco, eta alan bear tzan criatura guztiac baño garbitzalle andiago bat, eta au ecin izan zaitekean Ygcoa bera baño besteric. Zorpe onetatic urtengo baguintzan, eta aspertuko bazan Ygcoaren yusticia zucena, yatzi, beré neurri-baaco yaquituriac iminiric eucan leguez bear evan bere Seme bacar maiteac, eta guizon eguin bear tzan,(4) artu bear evan bere lepoan ge. zor guzia, eta guelditu bear tzan curutze orretan, or dacutsuen leguez. Niri beguitanduten yat, cristiñauac, icusten dodala Ygcoaren biotza, maitetasun biren erdian estuturic leguez: eta biac sendoac, biac indartsuac ta gogorrac: Bata bere Semea-ganacoa, ta bestea guizona-ganacoa. Semea-ganaco maitetasuna cirautsan ece, etzala ondo bere Seme ain laztan Ygco eguiazcoa guizonac-gaitic aguindutea ain eriotza gogorrera: eta ea berari cer eutsan ta cer yoacon mundu guzia galdua-gaitic: bera ain andia, ain yikituna, ta ain zorionecoa izango zala guizon guztiac galduric, cein da orrec betico zorioneco izan-da. Adanec pecatu eguin beevan, berac gura izanda eguin evala, ta ea cegaitic, bada, erruric ez eucanac eroan bearco evan bestearren errua: ori legue etzalata. Eta ea cegaitic bada, berari emon bearco eutsan ainbeste ardura guizonaren erremedioac, guizon ori auts ta luur pusca bat baño etzan ezkerro. Guizona bashen ascoz ta ascoz ederragoac, ta izate obeagocoac izan cireala Aingueruac; baya orregaitic pecatu eguin eveenean, ez yakela aei parcatu, ta ez eutsela erremedioric billatu. Cegaitic bada eguin bearco evan guizonagaz, Aingueruagaz eguin ez evana. Beste aldetic barriz, guizona-gana eucan ondo-gureac ekiten eutsan, arren ta arren erremedio bagaric ez itziteco bere arerioen escuetan, ece arro arro guelditico zala Demonioa guizona galduric icusita. Ondo ekiala berac guizonaren argaltasunaren barri, eta Demoniñoac aren contra eucan su erre bicia, eta pecatuau yausi eraguingo eutsala. Arren bada, guizon orren erruki izateco eta barriztadu leguiola lenengoan euki evan edertasuna.

Ea bada cristiñauac, edo guizona guelditu bear da galduric, edo Ygcoaren semea imini bear da bere arerioic gogorrenen escuetan curutze itzalean galdu daguien. Guizona-ganaco asco-naiac gueiago eguiten badau Ygcoaren biotzean, bere semeac galdu bear dau bici-

tzea curutze arrigarrian orche icusten dozuen baño gogor Semeaganacoac gueiago eguiten badau, guizonac naita ez guelditu bear dau gauzaric errucarrienac. ¿Cein uste dozue izango dala gueiago Ygcoaren biotza irabazteco? ¿Noren bicitza derichazue guraco davela Yaunac gorde, bere semearena, ala guizon pecatariarena? ¿Nori parcatu guraco deutsala, esango ceunke beragaz izate bat, eta Ygcotasun bat daucan Seme eguiazcoari, ala auts la luur pusca bat baño eztan guizon ilcorrari? ¿Noc usteco ez evan Ygcoac gueiago gueiago eguingo ez evala bere seme maitearen bicitza, guizon bere arerioarena baño? Baya ¡o Ygco baten guizonaganaco ondo-gura neurri-baacoa! ¡O gure Eguillearen maitetasun azken-baacoa! Guraago dau guizonaren bicitza, bere Seme maitearena baño. Bere Seme maiteari parcatu ez eutsan, dirauscu san Paulo Apost., guizonari parcatutela gaitic. *Proprio Filio suo non pepercit Deus*, Orc. II bedi neure Semea, diño, guizona bici dedin. Guizonari parcatu guraago deutsat, neure Seme maiteari baño. Artu begui ne. Semeac bere buruaren ganean guizonaren errua ta zor guztia, eta zor au aterateco galdu begui bicitza. Aita-Eternoaren aguindua izan tzan, Cristiñauac, bere seme maitea curutze itzalean ifini evana. Sentencia gogor ori emon eraguin eutsan Ygco ta guizon orren contra guri eusun laztatasun andiac. Ondo-gura onec zauritu deutso Yaunaren Semeari bere gorputz guztia. Ondo-gura onec zulatu deutso bere buru guztia. Ondo-gura onec yosi dau curutze orretan, eta ondo-gurea (5) izan da bicitza kendu deutsan borrerua. Eta ¿celan derichazue egui evala Ygco ta guizon orrec bere Aita-Eternoaren aguindua? ¡Ay, cristíñauac! Gogo-gogotic ta pozarren ozta, berac gueuri eusun amadioac eraguinda. Maite guinduzan, eta yakinic gueure oneraco cireala, igaroten cituan neke, lan, zauri, eta eriotza gogorra, gogo betez artu evazan, lepoan ge. zorrac: eta oneec garbitutarren igaro evan pozen pozez pasiño ta eriotza itzal ori. Oblatus est quia ipse voluit.

(5) ¿Noraiño Yauna, eldu da ce. guganaco asco-gurearen garra? ¿Noraiño igon dau ce. caridadearen indarrac? ¿Ez al evan ondo ta ondo adierazoco cein laztan guinduzan, Aingueren bat biralduagaz, becaturic gu aterateco, zu ceu mundura esclabo-yantziagaz yatsi bagaric? Eta ge. guizontasuna artu nai beejan berè ¿cetaraco, Yauna, cetaraco ainbeste neke, ta-ainbeste min icaragarri? Ez ceuncan, Yauna, beste bideric, gu pecatuaren, ta Demonijoaren escupeetic aterateco? ¿Ce. gura-izate, edo ce. berba bacar bat ez al tzan ascoco gueuri mesede-on au eguiteco, mundu au ecer ecetic eguiteco asco izan tzan leguez? ¡Ay! Bai Yauna, bai Yauna. Baya obeto gueuri iragarteko ce. guganaco asco-gurearen andia, icusi nai izan cenduan eriotza arrigarri ori. Barriz ¿cer icusi evan Yaunac guizonagan ain

maite izateco? ¿Ce mesede artu evan bera-ganic? ¿Ce adiskidetasun, edo ce edertasun egoan guizonagan, ain zoraturic leguez beragana egoteco?

Ecer beré ez, cristiñauac, ez egoan guizonagan Ygcoac maite izan al leikeanic, bada egoan becatuz ezainduric ta loituri. Bere arerio guinean, eta bere contra guenbiltzan guerra bician sarturic. ; Onetan, bai, igerten dala bere asco-naiaren anditasuna! Onen ganetic dirauscu san Paulo Apostoluac: «Izanic gueu Yaunaren arerio.., orregaitic beré gugaitic il tzan Yaun ori. Bere adiskide, bere onguilla, ta bere guraso gu izan baguina beré, izango zan ondo-gura guztizcoa, gugaitic bere bicitza galdu gura izatea. Ce au da ondo-nairic andienaren aguiria ta ezagugarri argua ¿Cer izango ez da bada, arerioac gaitic eriotzea igarotea, ta eriotzaric bere lotsagarriena, gogorrena, itzale-na?

¡O on-este neurri-baacoa! ¡O ontasun pare-baguea! Bada Ygco chito altsua ta escuric ecin da andieneco dacust beguien aurrean ilic, guizona lango puskea-gaitic. Erruric izan ecin leukeana dacust urcamendi baten unteacaz yosiric pecatariac-gaitic. Bere izatez santua dana dacust madaricatu eguinic gu madaricatuac-gaitic. Ceru-lurren eguilea dacust lotsariric andienean, guizona onraz yantzitarren. ¡O Yesus ona! Eta ¡ce sendoa ta andia izan dan ceure gure alderaco ondo-naia! Bada gueiagotan euki dozu ge. zoriontasuna, ce. bicitza baño. ¿Cer biurtu neinkezu bada, Yauna, ainbeste mesedeen ordez? Ez daucat, eta euki beré ecin neike, Yauna, cegaz erantzun alango asco-gura miragarrizco orri. Baya, ¡ay Yauna! baikit nic ece, zuc gauza bategaz asco dozula, eta besteric guganic gura ez dozula ge. ceu-ganaco maitetasuna baño. Baita guc, cristiñauac, ¿izango dogu arpeguiric gauza orren apurra berari ucatuteco? ¿Eukico dogu biotzic, ainbeste deuscun Yaunari ge. biotza ez emoteco? ¡O gogortasuna! Gueiegui daucagu, gueiegui cristiñauac, bigarren zati onetan icusico dogun leguez.

Bigarren zatia

(6) Ygcoac atera gura izan baguenduz pecatutic bere berbeagaz bacarric, ez evan cer igaroric pasiño ain gogorra, ez eriotza ain bil-durgarria. Baya gura izan evan ge. errendenciñoa era onetara eguin, ge. biotzac irabazteco, eta gueu berari asco nai izatera eroateco. Guc obligaciñoric asco ta asco gueuncan Ygcoa maite izateco; bayo icusiric Yaun orrec ge. biotza otz, atzera ta gogor egoala bere escutico mesedear ezagututeco, yatz-ten da bera mundura, eguiten da ge.

(6)

anaie, artuten dau ge. araguia, eroaten dau pasiñoric garratzena, eta eztericho asco, curutze orretan, zuec dacutsuen leguez, bicitza galdu artean ¡O celan egon bear leukeen ge. biotzac, deadar eguiten dau san Bernardo-c, asco-gurearen su garretan eresheguiric ta esheturic, ge. Ygcoa. gugana ain maitetsu icusita! Eta alan izan bear leuke benetan ne. cristiñauac: bada yakiteac nor dan curutze orretan dacuscun ori, ezauturic ce santu, eta miraguille dan, eta noraguiño eldu zan bere humildadea, eta icusteac be icaragarriac direan iragoiten dituzan neke, eta ala aciac bete bear guendukez gueure biotzac aganaco ondo-guraz, yakinic au guzti au eguiten davela guc bera maite izatea-gaitic. Eta ¿orregaitic beré;egongo gara otzic, ta pena bagaric? Beguiratuco deutsagu begui legorracaz Aingueruen pozgari orri, egonic gugaitic ain minez beteric? ¡Ah! emen agueri da abereric uzuénac baño beré ezaukera guichiago daucagula, bada idiac ezagututenean da bere yauvea, eta astoac bere yaunaren askea, eta guc eztogu ezagutu gura Yaungoico orrec bere eriotzeagaz eguiten deusczuan mesedeac. ¡Ah Ceruac! Arritu ta icaratu zaiteze, icusiric guizonaren esker deungueau: bada Ygco batec bere burua ecer-eztuco da curutzeco eriotzaguño, guizonaren bicitza irabaztearren, eta ¿guizona egongo da aleguin guztia eguiten, Yaun maite orri bere biotza ez emoteearren? Ygco bat emoten bere zanetaco odol guzia esclabo cital bat Demoniñoaren escupetic ateratearren, eta ¿esclabo onec eztituz ezagutu gurako eguiten yacon mesede parebaaco au? Ygco. batec galdu bere bicitza, guizonari bicitza emotearren, eta ¿guizon onec ez maite izan gura bere onguilla andi au?

¡Ah gogortasuna! ¡Ah achac baño gogorragoco biotzac! Aushe esker deunga au da ne. cristiñauac Yesus laztan orren biotza erdi bi eguiten davena. Eztavee ainbeste necatutenean coroe, azote, untze, eta curutze orreec, cein da ge. astutasunac. Ge. gogortasun onec deadar erazoten deutso curutze orretatic:» Ne. Semea, ne. maitea, ne. lazana, betico asco-gura eguiazcoagaz maitetu zaitudaz. *In charitate perpetua te dilexi.* Oraindiko ez ceuncan izateric eta ne. asco-gura bician nengoan erretan zuganaco: Ni e-nintzan ze. bear: banenkian zuc niri ecer eguin ecin cinaikedana; baya orregaitic beré ecin egon zan ne. ontasuna zu maitetu bagaric. Ezagutu gura bozu ne. zugaco asco-naiaren berotasuna, gora eguiuz ce. beguiac curutze onetara, eta oneshegaz bacarric ezagutuco dozu cer eguin daven zu gana daudan ondo-gureac gorputz onetan. Ondo-gura onec ifini nau zauri bat eguinic burutic beatzetara, eta ondo-gura onec kendu deust bicitza, eta alan (da guzti) beré; au guzti au ezta asco izango ce. biotz ori bigunduteco? ¿Oraindo beré gueratuco zara gogorturic? Bada ¿cer

(7)

falta yat (daukat) zugaitic gueiago eguiteco?⁶⁷ ¿Ce beste ondo-gurearen ezaugarri andiagoric nai dozu emon daguidazudan? ¡ah! Ezta-kit gueiago escatu al daikedazun. Eta orregaitic beré eztozuz ezagutu guraco egui (7) deutsudazan mesedeac? ¿Oraindo beré ezdeustazu ondo-guraco? Ea ne. cristiñauac ¿Cer derichazue Ygco. Yaun orri? ¿Cer erantzuten deutsazue ceuen aita, cn. onguilla, eta salbatzalle orri? ¡Ah! Derichat ece cn. miñac diñoala ezagututene dozuezala oneec mesede guztioc, eta maite dozuela ceruco Erregue ori, baya ceuen biotzac, ceuen eguiteac, ta cn. bicitza moduac dagoz guztiz urrun berba orreetaric; bada icusten dana da ce, eztozuezala gordetan Yaun onen legueco aguinduac. Alde baten icusten da loi-keria eta araguizco pecatua; eta bestetic entzuten direanac dira berba loi, pecatu zabaldu-garriac. Alde batetic icusten dana da ordikeria, lapurreria, eta tratu engañuzcoac; eta bestetic icusten dana da gorrotoa, aserracuntzea, eta alcar ecin-icustea. Eta alan da guzti esango dozue Yaun Ygco ori maite dozuela? Bada nic dirautsuet san Yoan Evangelistaren berbacaz ece, guzuriac zareela, eta guzurra diñozuela. *Qui dicit*⁶⁸

Orra ce esker moduac emoten deutsazuezan guizonac, Yesus laz-tana, Mundu guzia yagocu esaten maite izan daigula ce. magesta-dea, egui deuscuzan mesedeac gaitic lecu guztieta: Curutze orretan icusten dodan sacrificioan dago deadarrez ne. ondo-gurearen eske: altara orretan icusten dan caridadezco suac ezagutu eraguiten deust nic daucadan obligaciñoa ceu maite izateco coroe orrec, azote orreec, zauri orreec dirauste: maite izan egiztu biotza emon egui ozu ain laztan izan zaituzanari. Eta ¿oneec guztioc eztira asco izango ge. biotzac bigunduteco? ¡Ay Yauna! Andia edo da ge. gogortasuna, ece mundu guzia icaratuteco asco izan dan eriotza ori ezta asco ge. erraiac samurtuteco. Ceu curutze orretan illic icusiric eguzkia ilunduten da, irargua odolez betetan da, sepulturac idiquiten dira, mendiak eurac erdibi eguiten dira, arriac eta achac zatitutzen dira, eta beste gauza guztiac euren egui learen eriotzan eracusten davee damautasunic ta naibagueric andiena eta guizona bacarric egongo da bere gogortasunagaz? ¿Guizona egongo da naibagueric ta biotzketa-ric bapere bagaric?

Ne. Cristiñauac, etzan Ygco Yaun ori il curutze orretan ceruac-gaitic, eguzkia gaitic, irargui, izar, arri eta mendiak-gaitic: gugaitic, gugaitic bacarric il tzan; gugaitic emon evan bere azkeneco arnasea:

⁶⁷ Ez du oharra jasotzen.

⁶⁸ Ez du oharra jasotzen.

eta orregaitic beré achac, mendiac, eta arriac baño gogorrago egongo gara gu? ¿Cer eguingo eveau senzun baaco gauza oneec eurac gaitic il zan balitz gugaitic il tzana leguez? ¿Non da bada ge. feda? ¿Non da ge. buruco arguia? ¿Non da ge. sentzuna? Autortu dagiugun, ne. cristiñauac, arriac, achac, eta mendiac eurac guc baño sentsun gueiago daukeela: ez gaitezan azartu esaten feda daucagula, ez sinistuten dogula dacusgun ori dala Ygcoaren Seme eguiazcoa, bada gauza guztiac yaguico litzatekez ge. guzur au arguitutene. Ez dagiugun esan maite dogula gu-gaitic curutze orretan dagoan Yaun ori, bada ge. eguinac, ge. bici-moduac deadar eguingo leukee ge. contra, eurac esaten davee, ge. asco-gura guzta miñean baño eztagoala.

¿Cer derichazu Yesus gozoa, ge. biotz achac eta arriac baño gogorrago onei? ¡Ay, ne. semeac! diño ¿Nondic nora daucazuez ain biotz gogor ta arrizcoac? Nic ez neuntsuen emon alangoric, ezpada araguizco bigun ta errukiorrak: nic ceuen biotzetan escribidu nevan ne. legue barria, eta maitetasunaren aguindua, eta gura izan nevan erre ne. caridadearen suagaz. Su au ecartera etorri nintzan cerutic lurrera, eta aushe isioten ibili naz ogueta amairu urtean munduan: aushe ondo-gurazco su au (8) eshetutea-gaitic igaro dot pasiño icagarri bat: igon dot curutze onetara eta emon ne. bicitza. Baya ¡Ah! eta ce icaragarria dan ceuen biotzen gogortasuna! bada mundu guzia erreteco asco izan dan caridadearen sua ezta asco zuen biotzac berotuteco beré. Otz otzic eta biotz-min bagaric curutze onetara beguira zagocelaco, eta deungueago dana pecatuen eta Demoniñoen bici-lecu eguinic zagoelaco. Aushe ceuen esker deunga au da ne. biotza erdi bi eguiten deustan ezpataric gogorrena, eta curutze itzaltsu onec baño neke gueiago emoten deustana ¿Cegaitic zagoce bada ain gogor, ne. seme maiteac? Ete da zuec-gaitic asco egui eztodala-co? ¿Ete da zuen biotzac oraindiño ez gueiago bigundutea mereci dodalaco? Ea bada ne. Semeac, emen nago prest edocein gauzataraco egui eguijue nigaz zuec gura dozuena, ece pocic eroango dot edocein beré gauza cn. arimac irabaztearren: edocein moduko eriotza iragoco dot ostera ceuen biotzac amudioan eshetuteagaitic. Ea bada ne. seme maiteac, ezagutu eguijue ni nazala cen.(ceuen) aita ona, cn. onguilla andia, eta cn. on guzia: eta orain artean niganic iguesi ibili bazaree beré, erdue erdue cn. aita-gana, eta ez eguijue bildurric euki, bada emenche nago ni poz andiagaz besa-artearen arturic ne. bularraren contra estutu, ta laztanduteco. Emen nago cn. arimac irabaztearren edocein gauza eguiteco prest: erdue bada ne. Semeac neugana, erdue laster, eta idigui eguidazuez cn. biotzeco ateac, bada ceuecaz bici gura dot, eta zori-oneco egui gura zaituedaz.

¡Ah ne. cristiñauac! ¿Nos artean egongo gara gogorturic Ygco baten deietara? ¿Nos artean eukico doguz ge. biotzac astunduric? ¿nos artean izango gara esker deungacoac Yaun andi onegaz? Ezagutu daguiguzan nos edo nos, ne. cristiñauac, bera-ganic artu doguzan mesedeac. Idiqui daguioguzan ge. biotzeco ateac: eta emon da-guiogun atseguiun guztia ge. borondate onagaz. Aushe biotz au da escatuten deuscuna: ondo-gura onegaz pagaduco deutsaguz ge. zor guztiac. Ea ¿cer diñozue? ¿Alzagoze orain bere gogorric? ¿Ezteutsa-zue oraindiño beré emon gura cen. arimea? Eztozue oraindiño urten gura pecatuaren egoera negargarri orretatic? Enzuzuez edolanberé bere Ama guztiz santearen negarrac ta cispuruac. Beguiratu egui-zue celan dagoan curutze orren oñetan, noc poztu eztaucala, bada ereguiten badituz be. beguiac curutze orretara, erdi bi eguiten yaco biotza, icusiric bere ume maitea arnasa bagaric. Eta alan negarrezco iturri bi eguinic bere beguiac dirautso Semeari: «¡Ah ne. Seme mai-tea! ¿Modu onetan ichiten nozu? ¿Cein ba obago izango zan, neuc igaro izan banevan, zuc igaro dozuzan neke-alac, zu biciric guelditu-teagaitic? ¡Ay ene Seme biotzeco, ce bacartasun ilunean itzi nozun! Zu cinean ne. aita, ne. poz, atseguiun, eta on guztia: eta orain queratu naz ume zurtz guraso baga, alargun lagun baga, neke eta naibague artean ilic bicitza baga ¿Nogana biurtuko naz bada? ¿Noc poztuko nau ain zori gogor andien erdian? ¿Aita Eternoac? ¡Ay! Bere juzti-ciaco ezpateac il dau ne. Seme errubaaco Isaac. ¿Poztuco navee Ain-gueruac? ¡Ay! Eurac dagoz negarrez euren eguilea, ta Erreguea ilic dacuselaco ¿Poztuco navee guizonac? ¡Ay ene penea! Eurac eurac, bai, emon deutse (euren) pecatuacaz eriotzaric gogorrena ne. Seme laztanari. Euren pecatu ta gaistakeriac gaitic, ne. semea dago ilic: eta eurac dira oraindiño ne. biotzari damu ta atsacaba gueiago emoten deutsenac; ezagutu gura eztaveelaco ne. semeac eguiin deutsezan mesedeac: eurac dira ne. arerioric eskergueenac, daukeelaco nabarben-keria acia, oraindo beré ne. Seme maiteari ekiteco. Baita ¡ay! onango (9) tristura ilun ta lan minen erdian baneunca guichienez ne. seme biotzeco onen corpora curutzetic eratsia! Baya ¡Ah ene zori-charre-co! bada au nai au, eta atseguiun apur au beré eztaucat noc emon. Aita-Eternoa, ¿ezta oraindo beré amatadu ce. justiciaren aserrea? ¿Eztau oraindo beré pagadu bioen Seme onec bere ganean artu evan pecatarien zorra? ¿Eztozu oraindo beré gura sepultura bat emon dakion ce. Seme bacarraren gorputz ilari?»

Bai, Ama naibaguez ta nekez betea: entzun dituz Ygcoac ce. deiac, eta gura dau obiratu dedin ce. Semearen gorpu ori. Aror non biraldutene deutsuzan guizon errukior orreec ce. guraria eguiten. Ea guizon onac, eldu zaitece ama neke beterico orregana, eta escatu

(9)

eguiozue ceuen biotzacaz bere baiezcoa gogotic igarota daucazun lan andi ori eguiteco. Ez bacarric emon guraco deutsue, baita beré eskerric ascoemonic esango deutsue David Erregueac Saulen gorpua lurpeetu eveenai baño obeto: «Ygcoac bedeincatuzaguiezala ceuon Yaunagaz eguin gura dozuen eguinen onagaitic. Eta nic beré emongo deutsuet ceuon borondate on orrec merecidu daven saria. Ea bada guizon beteac, igon eguihue arbola orretara eta betor gugana frutu gozo ori, kendu dedin mundutic Adanec frutu garratza yanagaz ecarri euscun eriotzea. Igon daguigun ne. cristauac mendi santu onetara, eta icusi daguigun nora-guiño eldu dan Yaunaren guganaco amodioa, eta ge. pecatuen gogortasuna, eta asco ezpada Ygcoaren semearen eriotza ori ge. biotzac bigunduteco, autortu daguigun ao betean ece, arriac eta acha baño gogorragoac gareala.

Errotulua

Asi eguihue Ygcoaren ministroac eguiteco andi ori; kendu eguihue curutzearen buruan dagoan ol ori; orche iracurrico dozue nor dan guizon ori, bada orishe guztiori bear da nor dan yakiteco ainbes-te azote, zauri, eta yotegaz itzi daveelaco ecin ezagutu-garria. Eroan eguiozue bere ama nekez ta atsacabez bete orrerri. Ara or Martiri guztien Erreguinea nori biralduen deutsun ce. Semeac ol orren bitartez, ez bere erreinuaren erdia Asuero-c Esterr-eri leguez, ez pada oso osoric: nai dau ceu izan zaitezan ceru-lurren, ta guizon-ainguera guztien Erreguiña, baita beré gu guztioen ama ondo-guraz beterico bat. Kendu eguihue Ygcoaren serbitzalleac eta emon eguihue Ainguerruren bateri ondo gorde daguion.

Arantzazco coroea

Eldu zaitece guizon errukiorrac lotsa ta itzal guztizco bategaz Yaun orren buru santura eta kendu eguiozue arantzazco coroe gogor ori, eta eracutsi eguiozue eleshaco yente oneri. Orra guizon esker deungacoa ce andiac direan zure pecatuac, bada ceruen yaubearen burua zulatu davee. Coroe gogor orren sustraiac ce. biotzetic urten dau: ce. biotzean erne da, eta ce. biotzetic igon dau buru atara. Eretzi eguihue beera Ygcoaren ministroac bada ori icusiagaz beré eztira bigunduten guizon oneen biotzac. Eracutsi eguiozue beinic bein beré amari, eta esan eguiozue ceuen biotzacaz batera: «Ara emen andra bedeincatua ce. semearen buruan sarturic egon dan coroia: Oneshec arantza arroc (puntoc) dira santu guztien burua zulatu daveenac. Baya arantza oneen sustraiac urten badau guizonen biotzetatic, badiñoe ce ebaguico dituezala sustraicitic, au da, kenduco dituezala eu-

(10)

ren pecatu ta gaistaquerien bide guztiac, eta ereguingo dituezala eguite on, eta birtute guztien (10) lora eder usaiñtsuenac ¿Eztiñozue au ne. cristiñauac? Ea bada kendu eguztu Ygcoaren ministroa bere beguien aurretic ori icaragarrizco coroi ori, eta emon eguztu Aingeruaren bateri.

Untzeac

Ateraz eguzuez Yaunaren onguilleac untze gogor orreec. Baya ¡ay! ce sendo yosiric euki dozuezan Ygcoaren escuac! Ateraz eguztu lelengo escoaco hori yaitzi deitezan ge. ganera escu orretan dagozan benedicíño ugariac. Ateraz eguzue ezkerreco untze ori, eta betor gugana or gorderic dagozan ondasun parebaacoac. Ateraz eguzue oñ orreetan daucan untze arrigarrizco ori. Eta ¡ah! ¿Noc esan leike oñ orreec direala infernuco dragoe indartsua zapaldu eta humildu daveenac? Eroan eguzue be. amari, iä cer diñoan orreec icusiric». ¡O untze gogorrak! esango evan negarretan urturiak. ¿Celan azartu zaree Ygco ta ne. Semearen escu-oñac zulatu ta zatitutenean? ¿Nolan eldu ta azartu zaree yosiric eukiten mundu guztia ecer-bere-ez-etik eguzin cituezan escuac? ¡Ay! naiago izango nevan ne. biotza zulatu izan bacendue! Bada onelan e-nevan ainbeste min artuko ¡Ay! ce arrigarria dan pecatuaren gogortasuna, bada eldu da Ygco eguziazko baten escu-oñac yostera! Kendu eguztuz Yaunaren ministro yauna Virginia orreri bere beguien aurretic burdina gogor orreec, negarrez zatitu ezteitean bere biotz atseguin-baacoa.

Gorputza - errestea

Ea guizon bedeincatuac, azkena emon eguzue asi dozuen errukizco lan orreri: Betor betor beira arbola orretaric Adan barria, badaorrera igon bidaud, izan da Adan zaarraren cateac urratuteagaitic. Yaun orren erruorrera igoteko izan da, gu laztan izan gaituztalo: curutze orretara igon bidaud izan da Ygcoagaz ge. artean bake-ac eguitateko. Betor, betor beira, eta eroan eguzue bere amari, ea ezagututenean bidaud bere Semearen gorputza dan ala ez. Ceruco Erre-guiña, ¿ete da gorputz ori Espiritu santuac ce. errai garbietan eguzin evana? Bai aushe da, diño Virginia orrec; bayan dago zatituriak, ain urraturiak ce, e-neunke ezagutuko ne. biotzaren asco gureac esango ezpaleust berau dala. Baya ¡Ah ene Semea! ¿Noc imini zaituz orrelan? ¡O ceruetako edertasuna! ¿Noc orrelan castigadu zaituz? ¿Noc zatitu deutsu buru ori? ¿Noc urratu deutsuz ce. aragui orreec? *Ehu mihi! fera*, etc. ¡Ay! Pistia uzuren batzuec galdu davee ne. semea, bada, guizonen artean cein topadu leiteke ain biotz gogoric. ¡Ay ne.

Seme maitea! ¿Nun da ce. edertasuna? ¿Celan dagoz orreec beguioc, eguzkia baño arguago izan direanac? Celan dagoz ainbeste mesede eguin dituezan escuoc? ¡Ay! Guizonac izan badira modu orretan imini zaituezanac, guizonen asco-guraz bazagoz modu orretan, ¡ay! ¡ce erruki-baacoac izango direan aleguin guztiagaz maitetuten ezpazituez!

Adanen Semeac erdue, erdue icusten pecatuaren calteac, beguiria cer eguin daven gorputz orretan cen. gaistakeriac. Orra pecatario lotsabaguea cer eguin dozun: ze. pecatuac dira gorputz Ygcozco ori modu onetan zatitu daveenac: ze. gaistakeriac gaitic yausi da gorputz orren ganera Aita Eternoaren aserre artez guztia. Eta etzagoz oraindo beré asperturic? ¿Ezteutsazu orain bere ichico pecatuari? Erdu bada, eta eazarri eguirozuz ce. escuoc, azotadu eguizu barriro, eta yosi eguizu barriro curutze atan: emon eguiuzu eriotzea gogorrago bat: erdu pecataria, eta eguizu (11) Ygcoaren Seme orregaz gura dozun guztia. Baya ¿nor azartuko da au eguiten? ¿Nor? Zu zara pecataria ce. biotz gogor orregaz pecatu bacochean oneec guztioc eguiten dozuzana: zuc ce. pecatuagaz emoten deutsazu ce. aldetic danetic Yudeguac baño eriotza gogorragoa. Eta ¿azartuko zara esaten ezteutsazula gura emon eriotzaric? ¿Izango dozu arpeguiric esateco maite dozula Ygco Yaun ori? Guzurra diñozula dirautsu Yesus maite orrec, baldin itziric pecatuari, beragana biotzetic biurtutenezpazara. Ea bada ¿cer diñozue pecatariac? Biurtutenezpazara edo ez?

Bai ge. Yesus salbatzallea: badazaugu orain artean izan gareala ce. arerio, ta borreru gogorrac, eta ezcagukera onegaz gura dogu ceugaz bakeac eguin: eztogu gueiago luzatu gura zugana biurtutea, eta orainche bertatic astearren bicitza barri bat diñogu biotzac urratuaz. Ne. Yesucristo Yauna.

3. BARICUGUREN ARRATSALDECO ERESQUERACOA

(B, 169-176. or.)

Spiritus oris nostri Christus Dominus captus est in peccatis nostris.
Thren. c.4.v.20.

(169) 1. Jaungoicoac berac esan eta fedeac iracatzico ezpaleuscu Jaungoico benetacoa iltzala urcamendi baten eriotzaric gogorrenagaz, ez litzateque aurquituco misterio arrigarri au sinistu guraco leuequeanic. Araco agindu eutsanean Jaunac Ysaias-eri escribietaco bere seme maiteac igaroco evan pasiño gogor eta eriotza cruela uste izan evan Ygarla edo Profeta onec, ez evala iñoc sinistu guraco, eta alan esan eutsan Jaunari: Jauna, noc sinistuko dau nire esana? *Domine, quis credit auditui nostro?* Eta orretan beré Ne. Cristc., ezpagueunco federic zoraqueria anditzat euquico geunque sinistutea araco Jaungoico neurriba'co, andi eta azquen-bagea il dala? Nor escandalizauco ez litzateque enzunic araco Jaungoicoaren seme benetacoa, beragaz izaitet eta Jaungoicotasun bat daucana, Ceru eta Ainguerauc edertasunez yanci cituzana, eta izaitea daucan guztia ecerbere ecetatic eguin evana ez bacarric il dala, baita bere igaro dauen eriotzea izan dala guzonic madaricatu en, eta deungueenac irago al leiquean lotsagarri, mimbera, eta deshonragarriena? Alanche uste eveen Yudegu Yentilac, bada S. Paulo Apostoluac dirauscu: Jesus crucificadua escandalua da Yudeguentzat, eta zoraqueria Yentilentzat. Orregaitic diño S Juan Crisostomo-c, ain dala gach guizonari adierazotea misterio au cé, sinistuko bazan Elesha Santaan, Espiritu Santua yatzi izan bear zala, bada bestelan ez evala sinistu guraco. Artu dogun ezquero bada Jaungoicoaren Espiritu au Bautismo Santuan, sinistu bear dogu Elesha Santeac iracazten deusczan misterio andi oneec. Ycaragarriac dira, arrigarriac dira: baya confesau bear dogu curutze orretan madaricatu eguinidacusgun ori dala Jaungoico guztiz altsu edo poderoso benetacoa: urcamendi lotsaari orretan lapur bat leguez yosiric dagoan ori dala ceru, luur eta izaitea dauqueen gauza guztiak eguin cituzana. Mempeco edo esclavo zital eta gueisto bat leguez azotadu eta odol-usturic dacusgun ori dala berez bereincatua eta Ainguerauc bedeincatua eta zorioneko eguin dituzana.

(169)

(170)

2. Bai Jaungoico andia, bai eguille edo Criadore altsua, badacuzgu bere curutze orretan pecatari madaricatu bat leguez castigadu ta illic, confesetan dogu dana Aita Eternoaren Seme maitea, nogan daucan bere atseguein guztia. Guzti en burlagarri, eta oñazpico eguinic badago beré, daquigu dana Erregue guztien Erregue eta Aguintarien Aguintari, dagoana yarriric Aita beticoaren escomatatic, non adoretan daven aimbat milla Aingueruc ezagututene daveela euren eguille, onguille eta burutzat; becatu antzeco araguiaren soñeco loiagaz yanciric badacusgu beré daquigu ceruetaco edertasuna dana, eta eguzqui, irargui, izar eta Aingueruac arguiz apaindu cituana. Arantzaz zulaturic, azotez aseric, burutic beatzetara zauri bat eguinic, guiztiori birrinduric, eta untze gogorracaz escu-oñac yosiric badago beré siñistuten dogu dala araco Jaun andi ceru zabalac ecin artu davena, [...] atzetic mundua dinguilizca daucana, luurra escu barruan escutauten davena. Baya ¿nec edo cec ecarri dau ceru alturic mundu onetara? Cec borreru cruel gogor, eta erruqui baga, asartu edo atrebidu Jaungoico ain andi bat modu orretan humildu, azpiratu, zatitu, birrindu eta eriotza ain icaragarriagaz iltera? ¡Ay Ne. Cc., emenche bai miraaziz bete bear gareala; emenche bai arritu, mututu eta gogor gogor izosturic gueratu bear gareala. Gure pecatuac ecarri dave cerutic lurrera, gure pecatuak catee eta socac lotu eta estu dave. *Spiritus oris nostri*, etc. (170). Gure pecatuac zauritu, zatitu, eta birrindu dave. *Vulneratus est propter iniquitates nostras, et attritus est propter scelera nostra.* Gure pecatuak ifini davee curutze orretan dacuzcun moduan zauri bat eguinic, odolosturic, guizonen antzic beré bagaric eta ain ezain, ain ichusi, ce ecin ezagutu beré leique. ¡O pecatuaren icaragarrizco indarra! ¡O gure zauri, gach eta enfermedadeen usteltasun bildurgarria! Osatuco bada ceru-luurraren eguillearen odolagaz eguin bear da osasun-guei edo medicinea.

3. Baya ¿nondic nora uste al leian guizonac Jauna galdu guraco evala? ¿Celan asartu edo atrebidu zatequean luur uts pusca batec icharoten mundu guztiaren yaubea, ez bacarric yatsico zala cerutic beera bera bisitetara, baita beré beragan artuco cituzala eucazan gach icaragarriac, eta bera osatutarren iminico zala curutce orretan? Baya ceuc ceure cabubagako ontasunagaz irago dozuz bere icharomen edo esperanza eta uste guztia. Baya ¿cer yoacon, Jauna, guizonaren zorionean aimbat ardura beragaitic artuteco? Etzan ain andi, ain altsu, ain yaquitun, eta ain Jaungoico izango mundu guztia galdu balitz, cein da bera barriztadu ezquiero? Bai, Jauna, bai Jauna: baya aimbeste erruquitu cinean gu ain nequegarri icusiagaz ce, ecin zure biotz samurrac sufridu al izan evan gu erremedio bagaric ichitea, aimbeste costaco bayacon beré. Baya Jesus laztana, etzeuncan au

bashen beste moduric gu pecatupeetic aterateco? Bai, Cc., beucazan beste modu asco gu demoniñoaren mempeetic aterateco, baya nai izan evan igaro eriotza itzaltsua ezagutu guenguan pecatuaren anditasuna eta ezauquera onegaz bildur izan quintezan pecatupeera biurtutene. Baya itsuturic pecataria bere guraari citelacaz, eztau ezautu gura ce prezio emon bear izan zan bera pecatuperic aterateco, eta orregaitic biurtutene da Jesucristo-c urratu eutsazan cateacaz estute-ra. Ytsumendi icaragarria benetan! Zoraqueria esquerguea! Ylten dau J.C.^o.c pecatua bere eriotzeagaz eta biztutene dau guizonac bere borondateagaz. Quenduten deutso J.C.^o.c guizonen Demoniñoari ga-nean eucan nagusitasuna, botaten dau mundutic eta ichiten dau loturiac ta esturic, eta emoiten deutso guizonac Demoniñoari, J.C.^oc quendurico escubidea, biurtutene dau leen eucan nagusitasunera, eta iminten dau azcaturic. Jaungoico batec galduen dau bicitcea guizone-nari bicitzea emotearren, eta guizonac galduen dau bicitcea, pecatuari bicitzea emotearren. Jaungoico batec eguiten dau Demoniñoaren mempeeco zan guizona bere Seme, eta guizona eguiten da Jaungoicoaren semetic Demoniñoaren mempeco. Anditasun icaragarria pecatuarena, bada Jaungoico bat il bear izan zan bera goitu edo bencietaco, baya andiagoa da guizonen itsumendi eta gogortasuna; bada bere guraz biurtutene da Jaungoicoac eriotzeagaz venciduco pecatura. Aror neure Sermoe guei edo asuntua. J.C.^oren eriotzean ezagututene da pecatuaren anditasuna, lenengo puntu. J.C.^oren eriotzan ezagututene da pecatura biurtutene dan guizonaren zoraqueria, bigarren puntu.

Lenengo zatia

(171) 4. Guztioc Adan-egan il eguin guinean, beragan pecatu eguin gendualaco, diño S. Paulo Apostoluac. Eztauque neurriric pecatu oneganic etorri yacuzan calteac. Berac sarratu euscuzan ceruco ateac, aserratu evan Jaungoicoa gugaz, idigui evan guretzat Ynferrua, condenadu guinduzan eriotzara, imini guinduzan Demoniñoaren mempean, eta ecarri euscuzan gueugan daucaguzan negar, cispuru, eta ayariac. Ain erquin, ain caden, ain argal guelditu zan guizona, ain izan cirean cruelac, ain gogorrac, pecatu onec eguin cituzan zauriac ce, ez egoan eurac osatuteco osasun guei edo medicinaric. Eucan Demoniñoac bere azpian presondegui, edo carcela ilun atsituen, ta itsaltsu baten, baita ain sendo gorderic, eta ain irrime loturic ce, ez egoan guizon eta Aingeruen artean andic atera al leian indarric. Etorri zan Moyses Levitea legueagaz, baya ecin atera al izan evan

(171)

egoquera edo estadu onetaric, bada leguea ona, santua ta Jaungoicoac emona izan arren, ez eucan indarric guizona libretaco, diño S. Paulo Apc.: «Etorri zan Aaron Sacerdote nagusia sacrificioacaz, baya onec beré ecin osatu al izan cituzan guizonaren gach eta zauriac; ce Apc. berac diño: ecin leitequean gaucea dala, auntzen, eta ceceñen odolagaz pecatuac parcatutea. Baya ¿cer diñot, abere edo animalien odola? Arpelic botaco zan munduaren asiqueratic eta azqueñe-guiño izan ta izango direan[en] odola, etzan asco izango guizonaren gacha osatuteco. Arpelic batuco cirean odol onegaz Aingueru guztien santidate eta merecimentuac, ce ain zan andia guizonac pecatuaren bitartez artu eban zorra, ce guzti guztioc etzirean elduco bera paguetara. Baque andi baten gueuncazan Demoniñoac bere aguindupean, ez egoalaco ceru luurreco criaturatan indarric bere azpitic aterateco. ¡Ah, guizon gueishoa! Andia da itsaso leguez zure zori galdua! ¿Noc osatuko zaituz?⁶⁹ Eztago iñondi beré zure gach onentzaco erremedioric.

5. Atera gura euquean Jaungoicoac Demoniñoaren escupeetic eta eguin bere seme, baya onetaraco quitu eguin bear zan (eutsan) guizonac Jaunaren justiciari (eutsan) zorra, eta ez eucan cegaz. Ebilen Jaungoicoa beguira ea agiri bazan bere artean guizonagaz bitarteko izan al leitequeanic, baya ez egoan⁷⁰, eta orregaitic guztia egoan estutu eta larrituric⁷¹. Ycusiric Jaungoico andiac ez egoala iñondic moduric bere antzera eta irudira eguinico guizona bere zori gogorretic aterateco, abietan da asmetan ea celan biurtu al leion guizonari galdu evan zoriona, ta alan diño⁷²: ¿Cer eguin nei ain laztan dodan guizona erremedietaco?⁷³ Legueac eztauco indarric onetaraco, Sacrificioac eztira asco, orainguiño biraldu dodazan Patriarca, Profeta eta osterantzaco nire servitzalleac ecin urratu al izan dituez bere cateac, ecin goia-artu izan deutse Demoniñoari, ecin quendu al izan dave pecatua. ¿Cer eguingo dot bada guizona galdu eztedin?⁷⁴ ¿Cer derichazue eguingo davela Jaungoicoac? ¿Ce asmu artuco dau pecatua munduti quenduteco? ¿Noc sinistu leique? ¿Nori buruac beré emon leio? *Mittam filium meum dilectum*, biralduco dot, diño bere artean, neure seme laztana, Jaungoico andia. ¿Cetaraco bialdu gura dozu ceru altutic lurrera ceure Seme maitea zugaz izaite bat eta Jaungoicotitasun bat daucana? ¿Da, bada, castigu icaragarrizcoren

⁶⁹ Quis medebitur tui.

⁷⁰ Vedit et non erat vir. Is. 59,16.

⁷¹ Et aporiatus est quia non est qui occurrat. Is 59,16.

⁷² Quid faciam?

⁷³ Quid faciam?

⁷⁴ Quid faciam?

bat eguiteco guizonacaz, zugaz eguin daudeen esquer gaistoac gaitic? ¿Edo uriolez lurra estalduteco Noe-ren egunetan leguez? ¿Edo ceruco suagaz erretaco mundua zure contra eguin dituezan pecatuac-gaitic anchina Sodoma ta Gomorra leguez? Ez, Cris.c, ez, eztau onetara biralduten Jaungoicoac bere Semea⁷⁵ ezpada mundua salvetaco⁷⁶.

6. Eta ¿celan bialduten dau ain maite daven Seme au? Ez Jaungoico bateri datorquion anditasunagaz, ez ceruco Erregue bateri datorquion gloriagaz; biralduten dau, diño S. Paulo Ap.c, pecatuzco araguiz yanciric, gure pecatuac bere ganean dituzala eta eurac gaitic mempeco, edo esclavo eta madaricatu eguinic yoten dau, azotetan dau, zaurituten dau, birrinduten dau, ilten dau curutze orretan dacu-suen moduan. Aror pecatari itsua, cer bear izan dan zure pecatua mundutic quenduteco; (172) aror celango osasunguei, edo medicinea bear izan dan zure zauri eta gachac osatuteco; aror celango precioa bear izan dan zure zorrac quitu ta paguetaco. Erdue, erdue, Adanen Semeac, curutze onen oñetara, baita icusi eguihue cer eguin dozuen ceiuen pecatuacaz. Gachezco uriolez eztaldu cenduan mundua, eta uriola oneec quenduko bacirean, Jaungoico bat ondatu bear izan da neque, pena eta tormentuzco uriola garratzetan, ceintzuc sartu yacozan arimoguiño. Zuec arrotu eta puzturic Jaungoicoaren contra, eta arroqueria au quenduko bazan, Jaungoicoa bera humildu bear izan da eriotza-guiño, eta curutzeco eriotza-guiño. Eguin cinduezan Jaungoicoac bere seme, eta zuec iges eguinic Jaungoicoaganic, egui ciñe-en Demonijoaren aguindupeco; urtengo bacenduen bada, ugaza-ba gogor onen azpitik, eta biurtuko baciñeen Jaungoieren seme izaitera, Jaungoicoa eguin bear izan da guizonaren seme, eta igon bear izan dau curutze orretara, orche urratu, eta yosteco Demonijoac zuen contra eucan escriturea. Begira curutze orretara, orche orche ezagutuko dozue noguiño elduten dan pecatuaren anditasuna.

7. Orretan beré, Ne.C.c., ezta ecetan beré obeto ezagututene pecatuaren icaragarrizco gogortasuna Jaungoico baten eriotzan bashen. Andiac dira pecatuac munduari ecarri deutsazan calteac. Urioleac luur guztia estaldu badave, eta zortzi guizonez besteac ito badira, yausi bada cerutic sua eta erre badituz uri osoac, guerreac erri, Provincia eta Erreinu zabalac ermu ishil biurtu badituz neque lan, atsacabe, naibague, sotin, cizpuru, premiña, ta larritasunez inguraturic badagoz, pecatuac ecarri dituz gach guzti oneec. Baya ¿au guzti au

(172)

⁷⁵ Non misit Deus Filium suum in mundum ut judicet mundum.

⁷⁶ Sed ut salvet mundus per ipsum.

cer da Jaungoico baten eriotzearen aldean? Ezta au pecaturic euquelaco, ez pecataria zalaco, ezpabere pecatu antzeco araguiz yancirc egoalaco. Aushe bacarric asco izan zan bere Aitaren aserracuntza guztia bere ganean yausteco, eta bere arerioric gogorrena bailitzana leguez curutze orretan dacutsuen moduan ifinteco. Beguira, guizona, celangoac direan pecatuac egun deutsuzan zauriac, ce osatu bacirean J.Cº. zauritu bear izan da, diño S. Bernardo-c⁷⁷. Goia-artu eutsan J.Cºc pecatuari; baya pecatuac berac beré goia-artu eutsan celan-alan J.Cº.ri. Yl evan J.Cº.c pecatua; baya pecatuac berac beré il evan Jaungoicoa. Arerio esquerguea Jaungoicoa pecatuarentzat, baya arerio esquerguea pecatua bera Jaungoicoarentzat. Arerio bi onen artean yazo zan arcal icusi ecin direan guizon biren artean yazo leite-queana. Urteiten daudee peleetan, eta biac gueratuten dira ilic, batac besteari emon deutsan golpe ta zauriacaz. Goiartute carua benetan, bada irabazteco bota bear dau zanetaco odol guztia, eta galdu bicitza eriotzaric lotsagarrienagaz.

8. Cer izango zan gugaz, J.s laztana ceu gure bitarteko zure Aitagaz izan-ez-ic? Guztioc uts egun guenduan ardi galdu, deslai dabil-tzezanac leguez, guztioc sartu guinean gure bide oquerretatic. Galdu quintzan guztioc, eta ez egoan iñondic beré gu aurquitu guiñaiquezan-ic. Zuc, o Arzain arduratsua, urten cenduan Aita ganic gure billa, eta aurquitu guinduzuzan; baya celangoac guengozan? Sarna atsitu bategaz ustelduric, zauri icaragarrizcoz beteric, zorren pisu andiagaz zapalduric eta infernuco otso amurrutuaren erpe ta aguin artean. Guztiz erruquituric gu ain negargarri icusiagaz, artu guinduzuzan zure lepoan, eta orra non erantzi gueuntuzan guere sarna, gueure escabi, eta gueure gach guztiac. Bay, Jauna, gu osatutarren zugan artu duzuz gure gach, eta gure ala ta miñac⁷⁸-. Ain modutan bete dogu gure sarna atsitu, eta escabi ustelez ce, eztau aguirri arpegua beré, eta alan ecin ezagutu leique⁷⁹-. Baya, Js. laztana, ¿cer dira ceure escu, oiñ bular eta gorputz guztian dacusdazan zauri orreec? ¿Cer da ceure buruan dacusdan coroe burlazco ori? Etzara ceu, Jauna, Aita beticoaren Seme maite, ceinegan daucan iminiric atseguin guztia? ¿Celan bada yausi da bere aserre guztia zure ganean? Etzara ceu araco Jaun andi noen aurrean bildurren bildurrez icara dagozan ceru-lurreco guztiac eta nor adoretan daven aimbat milla millinoe Aingeruc belaunico yarri eta auspaz lurre-guiño macurturic? Nondic

⁷⁷S. Bernd. Agnosce, homo, qualia sunt vulnera pro quibus necesse est Christum Dominum vulnerari.

⁷⁸Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit.

⁷⁹Et quasi absconditus vultus ejus, unde nec reputabimus eum.

nora bada dagoz madaricatu eguinic urcamendi orretan esqueguiric, narrugorrian billosic guztien burla ta barregarri? Etzara ceu araco Jaungoico benetacoa, nogan bici garean, gabiltzan, eta izaitea dauagun? ¿Nondic nora bada zagoz arnasa bagaric, odol bagaric, guizoenaren antzic beré (173) bagaric, guztiori mallatu, puscatu, eta birrinduric? Madaricatua izan deila nire pecatua, ce bera da zure borregu cruela. Alanche bear gueunque guere miñ eta eguiqueracaz: baya gagoz emetic, bada yaquin arren cer costa zan gu pecatupetic ateratea, lotsabagatasun andienagaz biurtutene gara pecatupeera; aushe da nire

(173)

Bigarren zatia

9. J.Cº.c atera eguin guinduzan bere odolagaz Demonijoaren aguindupeetic, baita igaro eguin guinduzan bere Erreinura, diño S. Paulo Apc. Onetaraco igon evan curutze orretara, ichi evan yosiric curutzean, eta quenduric gueure arerioac euquen guztia, irabaci evan eurac ganic goitute edo vitoria, eta triunfo miragarri bat, dino Ap.c berac. Curutze orretan il eguin evan eriotzea, erbestetu ta campora bota eguin evan pecatua, zapaldu evan Infernua, idigui Cerua, eta leen Jaungoicoaren arerio guineanac, ez bacarric eguin guinduzan bere adisquide, baita bere seme, eta bere ondasun guztien yaubeguei edo herederu. Orra ce mesede arrigarriac eguin eusczuan J.Cº.c bere eriotzeagaz. Baya, jo guizonaren itsumendi negargarria! ¡O pecatariaren astuntasun bildurgarria! Ez bacarric ez deutsaz emon gura Jaunari esquerrac eguin deutsazan on pare baco oneec gaitic, ez bacarric ez dituz gomuta, ezpabere ilundu gura dau J.Cº. ren goi-artute edo vitoria andia, barriro biztuten dituzala Js. maiteac il eta zapaldu eguin cituzan arerioac.

10. Bai pecatari sensun baguea, aushe da pecatu bacotzean egutzen dozuna: J.Cº.c galduten dau bicitza pecatua iltarren, eta zuc biztutzen dozu pecatua zure arimearen eriotzeagaz. J.Cº.c quenduten deutso Demonijoari zure ganean eucan nagusitasuna eta escuicunea, eta eguiten zara barriro bere aguinduko ta bere escupeco. J.Cº.c quenduten deutso Demonijoari zure contra eucan escriturea, borretan dau, urratuten dau; eta yosten dau curutze orretan, eta zuc egutzen dozu escritura barria Demonijoagaz, ceinen bitartez ezagututene dozu ceure ugazaba ta nagusitzat. J.Cº.c botetan dau bere sanetaco odol guztia, eguiten dau osasunguei, edo medicina ceruhoa, garbitutene dituz beragaz zure loijeria atsituac, osatuten dituz zure zauri guztiak; eta quenduten deutsuz gach ta gueisho guztiac, eta zuc

quenduten dozu zuganic Jaungoicoaren odolezco osasunguei au; ezarten dozu luurrera, eta zapalduten dozu, loituten dozu arimea; idiguiten dozuz leengo zauriac bashen andiagoac, eta betetan zara leengo gacha bashen andiagoagaz. J.Cº.c madaricatu eguinic curutze orretan galduen dau bere bicitzea zu zorioneco eguitarren, eta zuc naiago dozu madaricatu izan bedeincatu baño. J.Cº.c emoten dau daucan guztia, ezteutso parcatutenebere odol, eta bere bicitzeari zure arimea erostarren, eta zuc guraari citel bategaitic ondasun apur bategaitic zabalduten deutsazu Demoniñoari Jaungoico baten odola, eta eriotzea balio daven arima ori.

11. Js. ona, ceuc esan cenduan curutze orretara igon cenguianean campora botaco cenduala Demoniñoa; eta gauza guztiac eroango cenduzala zugana; bayo pecatari itsu eta astunac guzurtadu gura zaituz, ez leuque gura bete edo egui dedin zure esana, bada bere biotzean emoten deutso bicilecua Demoniñoari eztaguian euqui cer urten campora. Eztau gura curutze orretan zugana eroan daizuzan gauza guztiac, esan cenduana leguez; bada icusi ez dedin egui ari, ezteutsu emon gura bere biotza, galazo gura dituz zure aleguin guztiac; guraago deutso Demoniñoari emon ceuri baño; guraago dau bere arerioaren sar lecu eguinic euqui, zure baño; gueiagotan dauco guraari apur citel bat ceuc ceure eriotzeagaz irabaci ceuntsan betico gloria baño. Zuc esan cenduan Moyses-ec ermuan suguea eregui evana leguez, alanche conveni zala ceu curutze altu orretan egotea, ceu icusten cinduzanic galdu ez dedin, eta bai guztiac euqui egien betico bicitzea; bayo pecatari gogorrac ezteutsu ceuri beguiratu beré egui gura, bere beguiac zarratuten dituz ceu ez icustarren. Naiago dau Ynfernuko sugue madaricatuac pecatuaren veneno gogorragaz il daguian, curutze orretara ceugana elduagaz betico bicitzea euqui baño. ¡Zoraqueria sinis-ez-garria benetan guizonarena! ¡Astutasun bil-durgarria!

(174) 12. Cristiñaüa, ¿non da zure fedea? ¿Non da zure arrazoia? ¿Non da guichienez zure sensuna? Jaungoico (174) bat daucazu begien aurrean curutze orretan yosiric, azotaduric, zaurituric, odolozturic eta ilic; ta ¿orregaitic bere gueiagotan euquico dozu Demoniñoac isquintzen deutsun guraari apur bat, Jaun orrec irabaci deutsuzan ceruco ondasun ugariac bashen? Benetan diñot eztaucazu federic, ez errazoeric, ez sensunic. ¿Ba'quizu cer derichadan yazoten dala Jaun orregaz eta zugaz pecatu eguiten dozun bacochean? Ara obeto eza-gutu daguizun zure pecatuaren anditasun icargarria. Derichat, bada, zacusdazala Jaun orren eta Demoniñoaren artean. Bioc eguiten daudee aleguina zu erosteco. Alde batetic Jaun orrec bere besoac zabalic dei eguiten deutsu curutze orretaric, eta beragana eroateco

ifinten deutsu beguien aurrean cer eguin daven zugaitic. Beguire curutze onetara, dirautsu, eta icusico dozu noguiño eldu dan nire zuganaco amodio eta ongureac. Ain modutan galdu cinean ce, ez egoan noc atera cenguizan estaduric negargarrienetic neu zure erruqui izan ezpanintz. Zu pecatueeric aterateco enevan biraldu Aingueruren bat, ez serafinen bat, ez Querubinen bat; neu izanic guztien Jaun, Jaungoico eta Yaube yatsi nintzan cerutic luurrera, eta eguin nevan oraindio gurasoric maiteenac eguin eztavena semegaitic. Zugaitic yaio nintzan abel-etsechu pobre baten, zugaitic bici izan naz ogueta amairu urtean neque pena, gose egarri, otz, bero, icerdi ta pobreza artean. Zugaitic artu ditudaz bost milla azote ta gueiago; zugaitic zulatu deust neure burua arantzazco coroe icaragarri batec; zugaitic gueratu neure gorputza zauri andi bat eguinic burutic beatzera, zugaitic igon nevan curutze gogor lotsaari ta iltsaltsu batera; zugaitic emon nevan neure zanetaco odol guztia, eta zugaitic galdu nevan bicitzea eriotzaric icaragarrienagaz. Nai badituzuz egquia onen testiguac iracorri eguiuz beguiac curutze onetara, eta icusico dituzuz. Testigu dira nire gorputz au estalduten dituezan zauriac. Testigu nire buruan dacutsun coroe au; testigu yosiric nauquen untze oneec; testigu nire gorputz zatitu, banatu, odoloztu eta birrindu au; eta testigu curutze au non nagoan esegui eta ilic, lapur guesto eta madaricatu bat leguez. ¿Cer gueiago eguin neunquean zugaitic eta e-nevan eguin? Eta ¿au guzti au ezta asco zure biotz ori irabazteco? ¿Ezta asco izango zu esquer oneco eguiteco? ¿Zu nigana ecarteco? Bada ezpazara nigana etorri gura esquer oneco, erdu guichienez beti betico zorioneco izatarren. Neure eriotzeagaz idigui deutsudaz zuc zure pecatuagaz zarratu cenduzan ceruco ateac, ainche daucadaz zuretzat gorderic, ez beguiac icusi, ez belarriac enzun, ez gogotara eldu al leitequezan neurri bagaco pozac, azquen bagaco atseguinac, eta cabu bagaco gloria. Erdu bada nigana Jaungoicoaren seme izaitera, ceruco Principe, eta ondasunen yaube.

13. Beste aldetic deieguiten deutsu Demonijoac, eguiten dituz aleguinac beragana eroateco. Ecín esan leiquezu mesederic eguin deutsula, bada beti eguin deutsu al daguian gach guztia; baya esquinzen deutsuz beragana bazoaz guraari citelchu bat, ondasun bertatico bat, diru apur bat, eta guericea bashen eztirean gustu amesac; eriotza zori galduco bat, infernu icaragarri bat, su bildurgarri beti betico erretan egongo dan bat, tormentu, ala, neque cabubaga, azquen baga iraungo daven batzuc, eta atsacabe, naibague, desesperacion eta gach guztiz beterico eternidade madaricatu bat. Orain bada, ¿noren aleguinac izango dira altsu edo poderosoagoac zure biotza irabazteco aimbeste mesede eguin deutsuzan Jaungoico orrenac, edo

al daian gach guztia eguin deutsun Demonijoarenac? ¿Noen deiac enzun gurago dozuz ceure eguille, ceure Jaungoico, ceure onguille, eta ceure erredentzaile orrenac, ala ceure arerioric gogor eta crueleanac? ¿Nor euquico dozu gueiagotan J.Cº ala Demonijo? ¿Nogana yoango zara? Noc esango ez leuque Jaun onen lenengo deira etorriko zareala ichiric ceure arerioa, bere asmu guziacaz. Baya o pecatari itsuaren zoramendia! Botetan dozu ceugandic Jaunaren leguea⁸⁰; eranzuten deutsazu Jaunari: eztot zure servitzaille izan gura⁸¹. Lotsabagatasun icaragarriagaz emoitzen deutsazu atzea Jaun orrerri, eta zoaz arin aringa ceure burua Demonijoaren escuetan ifintera, eza-gututenean dozu bera zure Ugazabatzat, eta eguiten zara bere aguinduko. ¿Ucatu cinaique aushe eguiten dozula pecatu bacochean? Ori ecin ciñai, ce Jaungoicoac berac diño ce, pecatariac pecatu eguiten davenean, atsea emoten deutsala, beraganic iñes eguiteco⁸². J.C.^ºc berac diño ce, pecatu eguiten davena pecatu eta Demonijoaren es-cupeco eguiten dala⁸³.

(175)

(175) 14. Aushe da pecatari zoro, eta sensun ba'coa Jaun oneri zor deutsazuna eguin deutsuzan mesedeac gaitic, euqui deutsun amodioagaitic, eta zugaz artu daven ardurea gaitic?⁸⁴ ¿Ezta zure Aita maite ecerbere ectatic eguin cenduzana, zaindu ta yagon zaituzana?⁸⁵. Gomuta eguizuz araco anchinaco egunac, eta icusico dozu celan aurquitu cenduzan pecatuaren basamortu itsaltsu, eta bildurgarrian, eriotzara condenaduric, euqui bagaric noc atera cenguizan, abere edo animalia uzuen atzamarretatic. Berac euqui evan zure erruqui, eta eguinic zure arzain artu cenduzan lepoan, eta eroan cenduzan bere Aitaren etsera. Zuri mesede au eguitarren artu dituz bere ganean zure gach guziac, eta eurac gaitic gueratu da curutze orretan dacutsun moduan eta alambere ezta au guztiau asco izan zu esquer oneco eguiteco ceure onguilleaganaco, bada ichi cenduan eguin cinduzan Jaungoicoa⁸⁶. Aitzu eguin cenduan zure Jaun eguille-a⁸⁷ yausi eguin cinean Demonijoagan. Euqui cinaique guichiagotan

⁸⁰ A saeculo confregisti jugum.⁸¹ Et dixisti non serviam.⁸² Verterunt ad me tergum, et non faciem.⁸³ Qui facit peccatum servus est peccati.⁸⁴ Haec sine reddis Dominus popule stulte et insipiens?⁸⁵ Numquid non ipse est pater tuus qui possedit te, et fecit et creavit te?⁸⁶ Deum qui te genuit dereliquisti.⁸⁷ Oblitus es Domini creatoris.

Jaungoico baten eriotzea; eguin cinaio desprecio andiagoric ceure Jaungoico eta onguilleari? Ay Ne.C.^a, zure esquer deunga oneshecemoiten deutsa Jaun orri nequeric andiena. Eztave aimbeste necatutzen zauri orreec, ultze orreec, coroe orrec, eta curutze orrec, cein da zure itsumendi, eta beraganaco gogortasunac; oneshec deadar erazoten deutso curutze orretaric⁸⁸. Nos artean izango zara nire arerio? Nos artean ibilico zara niganic iguesi?⁸⁹ ¿Nos artean nai dozu icharon daizudan?⁹⁰. ¿Nosh artean euqui gura nozu curutze onetan? Ezta nosh edo nosh demporea nigana biurtuteco, eta neure pasiño, odol eta eriotzeagaz erosi nevan arima ori biurtuteco? Erdu, erdu ceure Aita gana seme galdua, biurtu eguin zaitez Ama batec bashen laztanago zaituzan Jaungoicoagana, eta niganic gueiago iñes eguin ce daguizun, sartu naguizu ceure biotzean. Cristiñaüa, etzaitez gor izan Jaun onen deietara, bada zure biotzean sartu gura badau, ezta zure bear dalaco, ezpada zu ceruco ondasunez betetaco; emon eguiuzu atseguiun au ceure biotzean, eta eguin zadiz Jaunaren gorputzaren yaube. Erdue bada, erdue pecatari guztioc, igon eguiizue Jaunaren mendira icustera ce icaragarria dan pecatuaren gogortasuna, eta cer bear izan dan bere gachac mundutic quenduteco; baya eldu gaitezan araco curutzearen oñean dagoan Jaungoicoaren Amaren bitartez.

15. ¡O Ama, neque, pena, atsacaba, eta naibaguez betea, ba'quigugueuc zauritu doguna zure biotza, gueuc gueure pecatuacaz bicitzaa quenduric ceure erraietaco Semeari, eta eztoguna orregaitic mereci ceure seme izaitea; baya daquigu beste aldetic ceu emon deuscuna gure Amatzat; oneshec emoten deuscu ceugan confianza andi bat, bada pecatari andiac izan bagara beré, daucagu ceure Semeari biotza emoteco guraari andi bat, baya leenago nai gueunque ondo garbitu gueure pecatuac, damu benetaco bategaz, izan dedin obia edo sepultura barri bat non atseguiun artu daguian zure Semearen gorputz orrec. Alanche izango da gure bitarteko bazara. Betor gure barrura, bada, Jaungoico eta guizon eguiazco ori, berorregaz etorri daquigun on guztia. Jaunaren serbitzalleac igon eguiizue curutzeo arbola orretara, eta eretzi eguiizue or dagoan frutu bedeincatuori, ceinec quendu daüen mundutic, Adan anchinacoac arbola bateco (176) frutuagaz ecarri euscuzan gachac.

(176)

⁸⁸ Usquequo adhuc.⁸⁹ Usquequo adhuc.⁹⁰ Usquequo adhuc.

Errotula

Quendu eguzue curutze orren goian dagoan ol ori non dagoan escribiduric curutze orretan ilic dagoan ori dala Juduguen Erregue. Eroan eguzue bere amari. Ezteutso asco erechi ceure Semeari, curutzetic esanari euqui gaguzuzala zure semetzat, ta guri artu zaigu-zala gueure amatzat, nai beré dau izan zaitezan munduco Erreguina, zaindu gaizuzan guere arerio gogorac ganic. Artu eguzu, Anrea, Ceruetaco Erregueac emoten deutsun oficioa, ta ezagutu gaguzuz ceure serbitzalatzat; bada izanic gure aguintari eta gordetzalle, eztaucagu iñoen bildurric.

Aranzazco Coroia

16. Quendu eguzue, guizon erruquiorrac, Jaunaren burutic ica-ragarrizco coroe ori, eta eracutsi eguzue guztioi, ezagutu dagi-gun gure pecatuen anditasuna. Orra ce frutu emon daven, pecataria zure biotzeco mastuiac. Jaun orrec landaratu, achurtu, garbitu, eta yagon evan ardura chitzozco bategaz, eta uste evanean santidate ta virtute mats gozoac emongo cituzala, etzenduan ecarri sasi eta arancea baño, ceinecaz zulatu dozun Jgco orren burua. Eroan eguzu Erreguiña penaz beterico orrerri, ezagutu daguian coroe orretan, ce andiac direan gure gachac. Ar'or, gueure Ama ona, ce esquer moduac emon deutsagun ceure semeari, eguztun deusczuzan mesedeac gaitic; baya ezagututene dogu, gueure Ama ona, gueure itsumendia, eta atera gura doguz sustraitic pecatuaren arantza guztiak euren orde emon daguian gure biotzeco lurrac Santidadeco frutu gozoa.

Ulceac

Urten begui Jaun altsu edo poderoso orren escoia yosiric euqui daüen untze gogor ori, yatziric guganuntz artu daguiguzan bertan dagozan bendicíño ugariac, merecidu daigun alde orretatic egotea ardi bedeincatuac leguez mundu juzguetara datorrenean, enzun daigun bere bendicíño gozoa. Urten begui ezquerretico orrec beré, artu daiguzan escu orretan daucazan ceruko ondasun ugariac, euracaz aberazturic, pagadu daiguzan pecatuagaz artu doguzan zorrac, quenduric gueure ganetic euren pisua, eregui al daigun burua, bere azpitic ifiniric Jaun orrec ezquerra, emon daigun beti laztana. Atera eguzue aimbeste pausu eder eguztun dituezan oñ orreec yosiric daucazan un-

tze gogor ori. Untze gogor ta indartsua benetan, bada eldu da yosiric euquitera, araco mundu guztia aulquitzat dauquezan oñac, araco Demonijo, eriotza ta infernua zapaldu dituezanac. Eroan eguziz bere amagana. Orra, Anrea, celango burdinagaz yosi daüen gure pecatuac zure Semea. Guc eguiñ doguz il-ultze orreec, gueuc zulatu doguz eurocaz zure Semearen escu ta oñac, eta gueuc euracaz yosi dogu curutze baten. Ondo ezaguturic daucagu egquia au, eta alan gura gueunque untze orreec yosi daiezan gure escuac, gauza deungra zabaldu eztaiguzan gueure oñac, bide oquerretatic ibili ez gaitezan, eta gueure araguiac, Jaunaren bildur santu bat euqui daigun.

Gorputza erestea

17. Betor curutze orretaric gugana orraco Adan barri ori, quendu daguian guganic Adan zarraren irudia, ta barriztadu daguian paradi-suan galdu zana. Betor betor gorputz birrindu ori, ce ain zatitu, ain ezainic badago beré; guizon antzic ezpadauco beré, orche dago Jgco-tasuna bere ondasun guztiacaz gu aberaztuteco. Eroan eguiñezu be-re amari. *Fera pessima devoravit (filium)*⁹¹. ¡Ay ene penea! diño cis-puru artean Erreguiña triste onec; pecatuaren abereuzuac il dau nire semea, berac lotu dau soca eta catega sendoacaz; berac zatitu, zauritu, eta odol ustu dau. Baya ¡ene Semea! ¿Ce gach eguiñ deutsezu guizonai modu orretan imini cengueizan? Ostu dozuz ondasunen batzuc, il dozuz guizonen batzuc, edo eguiñ dozuz beste calte andi-ren batzuc? Ez, ene Semea, ecin daitequean gaucea da, zuc onelango gauzaric eguitea. ¿Cegaiti zacusdaz, bada, guzonico guestoena baño gogorrago castigaduric? Badaquit, Seme laztana, guzonac ganaco amodioiac eguiñ daüela au guztia zugan, eta guztia bear izan dala urtengo beejan pecatueetic. Baya ¡ay celango penazco ichaso min-gotzean ondatu dozu zure ama au! ¡Ay ene Semea!

Yenteari eracustea

Quendu eguiñozue aurretic Virgina orreria bere Semearen gorputza eta eracutsi eguiñozue guizonari. Ara pecataria sensun baguea, cer eguiñ dozun Jgco bategaz. Zu, zu izan zara modu orretan ifini dozun borregu cruela. Zuc zatitu deutsazuz bere araguiac; zuc zulatu deu-

⁹¹ Genes. 37.v.33.

tsazuz escu eta oñac; zuc yosi dozu curutzean; zuc bota eraso deutsazu bere zanetaco odol guztia. Eta oraindino beré beste aimbeste eguiteco gogoaz zagoz? Yratzartu zaitez nos edo nos pecatuaren lo zorrotic, eta icusi eguizu noraiño eldu dan zure gogortasuna, ta arritu ta bildurturic ezauquera onegaz esan eguiozu ceure biotz guztitic. Ne.J.Cº. Jauna.

3. ATALA

1. AUTSEN EGUNERACO SERMOIA

(B, 161-166. or.)

Memento homo quia pulvis es et in pulverem reverteris.

Gen. cap. 3.v.19.

(161) Eguinic Jaungoicoac gure lelengo gurasoa bere antz edo irudira, imini evan paradisuko gozatasun, eta atsegin artean mundu guztiaren aguintari. Zorionecoa izango zan Adan ezagutu gura izan baleu bere Eguille andiaren escuetatic arturico mesede neurribaco au, bada elduco zan nosbait betico gloria artutera. Baya etzitzuan ezagutu, eta arroturic, sugue madaricatuaren berba labanacaz artu cituzan Jaungoicoa beste izaiteco asmu zoroac. Yan eguin evan Jaunac eragotzirico sagar garratza, eta enzun evan pecatu onen castigu Jaungoicoaren aotic bere eriotzaco sentencia. Luurra zara, dirautsa bere onguilleac, eta luur biurtuco zara. *Pulvis es et in pulverem reverteris.* Sentencia itsaltsua benetan, baya baita misericordia ta ontasunez betea, bada ecarri beebar lelengo guizonac bere ganera bere soberbia-gaitic sentencia aushe berau da arrotasun onen osasunguei edo medicinari alsu eta poderosoena. Pecatu eguin beebar gure lelengo buruac yagui bazan Jaunaren contra bere burua ez ezaüalaco eguin bevan zoraqueria au; yaquin eguiian bada nondic etorren, eta cetan gueratuco zan adi-erazo eutsan gure Yaubeac sentencia. Aushe berau gugaz eguin gura dau Elesha santeac gueure buruan autsa iminten deuscunean urtean bein. Gura dau ezagutu daigun gure ecer-eza, humildu gaitezan ezauquera onegaz. Nai dau yaquin daigun cetan gueratuco garean penitencia eguitera biztu gaitezan, eta orregaitic dirauscu: autsa zara, eta auts biurtuco zara. Esango baileuscuna leguez. Zareana zareala nai Marques, nai Conde, nai Duque, nai Erregue etzara beste gauza bat auts pusca bat bashen. Orra cetan gueratuco direan diruac, ondasunac, edertasuna, indarrac, eta munduan direan beste gauza guztiac. Etzaitez bada arrotu euren yaube izanagaitic; Aror cetara etorri dan gura dituzan guraari guztiac emoitzen deutsazuzan gorputz ori ifini eguizu bada arimearen aguindura penitenciaren bitartecoa. (162) Aushe da Elesha santeac guganic atera gura daven frutua autsa buruan iminiagaz. Aushe berau da nic adierazo nai neuquezuna gosh onetan puntu bitan, cein-

(161)

(162)

tzuc emongo daveen sermoiaren guei edo asuntua. Artu dogun autsac adierazoten dau mundu onetan euqui al daigun guztia eztala irudi igarocor bat bashen, eta orregaitic ez gara arrotu bear eurac euquiagaitic, lenengo puntu. Artu doguzan autsac dirauscue gure gorputza auts biurtuko dana, eta orregaitic penitencia pean euqui bear dogu, bigarren puntu. Berba baten, gaurco autsac dirauscu cer dan mundua, eta cer garean gu. Yaquituria andia bene benetan, eta guztiz bearra, bada baleuque guizonac ez litzatequez aimbeste adicatuco ondasun galducorren billa, ez litzatequez aurquituco aimbat guizon munduco ondasunac gaitic amurruturic.

Lelengo zatia

(163)

(163) Gueriza utsa da munduan dagoan guztia diño Salomon-ec. Alperric ibilico da guizona bere guraariac emen anditzat daucaguzan gauza guztiacaz beteetan; bada ezta iños beré elduco contentu egotera. Salomon-ec berac iñoc baño obato ezagutu evan egua au. Esan evan bere gogoan emetic aurrera batuco dodaz guizon batec euqui al leizan gozatasunac ta bicico nas olgura artean. Guraari onegaz urteiteco ustiagaz egun cituzan yauregui, edo palacio zoragarriac, imini cituzan maaztiac, egun cituzan ortuac, bete cituzan fruta genero guztiacaz, batzandu evan guztiz ugari urea, cirarra, eta arri balioitsuac, eucazan nai cituzan otsein eta criaduac, ez eucan neurriric bere ondasunac, bada beretzat zan provincia, eta erreinu areetan bazan gauza onic. Echacazan falta ardao gozoric ez yanari ederric, ez cantore enzungarriric. Azquenez guztia beingoan esaterren, ez eutsen ucatu bere begui eta biotzari nai al leiqueen gauzaric. Ycusi evanean bere burua aimbat gozatasunez inguraturic uste izan evan eldu zala guizon batec euqui al leizan zorionic andienera, eta bera zala munduan aurquitu zan, edo aurquituco guzonico suertetsuena. Baya imini cituzanean bere beguiac bere azquenengo egunean, eta icusi evanean cetan gueratuco cirean aimbeste neque eta arduraz beterico ondasun oneec bertatic ezagutu evan ez zireala ashe pusca bat baño eta alan deadar egun evan; *Vanitas vanitatum et omnia vanitas*. Alperricadicatu nas, alperric necatu nas ondasun eta olgura onen atsean, ce eztira ecer, guztia da utsa.

Eta orretan beré Cristiñäüac, eztago munduan eriotzea bashen juez artezagoric. Berac dirauscu mundu onetaco anditasun eta nagauntasuna eztala satz pusca bat bashen, ondasunac auts zati bat, gorputzeco edertasuna guzurtia, honra eta lecu altuac ashea, eta munduco guizonac anditzat dauqueen guztia ecer bere ez. Mundu onetan

gagozan artean uste dogu guizon batzuc zorionecoac direala eta beste batzuc zori galducoac dacuscuzalaco lenengoac yauregui edo palacio zoragarrieta, bigarrenac barriz burua non sartu eztauqueela; areec dagoz yanari gozoz aseric, oneec ateric ate esquean ogui copau bat cer yan baleuqueela; batzuc dagoz soñeco zoragarriz apainduric, eta beste batzu araguiac aguirian: batzuc ondasunez yosiric, otseinez inguraturic olgura eta gozotasun artean, eta beste batzuc pobreric bacarric, neque lan eta naibaguepean macurturic. Baya ez eguzue sinistu eurenac dituezala diru, ondasun, yauregui eta yanci eder orreec, iñoenac dira, prestaduac dira (eta ondasun, yauregui, eta yanci eder areec besteganic artuta dauquez), eta baderichazu au egquia ez-tala yarraitu eguiuzu euren etsera cein dan obia edo lurpea, eta anche ezagutuco dozu cer direan. Ainche icusico dozuez guztiac nastauric aberatzac pobrecacaz, andiac chiquiacaz, aguintariac esquecoacaz, ugazabac otseinacaz, yauregui apainduetan bici cireanac chaboleetan echuten cireanacaz. Eztozue or ezagutuco cein dan coroe urregorrizcoagaz egon oi zan burua, eta cein estalgui zaarrraigaz, nor dan erregue eta nor menpeco, ez nor guizon arro erropa arrigarrizcoz yancia, ez nor alsi osoric ez eucana, ez cein dan principe ez cein dan achurlari: guztiac dagoz bardinduric, guztiac nastauric, calaberac calaberacaz, azurrac azurracaz, autsa autsagaz. ¿Non dira orain araco olgura atseguin, ondasun eta arrotasun artean bici cirean Erregue, Duque, Conde, eta Jaun andiac? Yl cirean, eta yatzí cirean luurpera, obi batera sepultura batera. *Distenti sunt, et ad inferos descendunt.*

Baya ez yoan ain urrin, begiratu egizu cer yazo dan ceüen egunetaco ezagun, adisquide, aide eta gurasoacaz, eta ezagutuco dozue dirautsuedan egquia au. Erdue bada eta icusi eguzue (164). *Veni et vide.* Achurtu eguzue sepultura ori. ¿Nor da agiri dan ori? Ori da araco Jaun andi aberatsa. Eucazan ondasun andiac, hacienda zabalac, eta diru ugariac. Eucazan yauregui ederrac, guela apainduac, yanci zoragarriac, eta nai cituzan gauza guztiac. Bere aguindura eu-can erri guztia, bere esana eguin bear zan alde guztietan, bere berbe-ac bildurrez betetan cituzan guztiac, eta ez egoan bere borondatea baño beste legueric. Aror bada celan dagoan orain, ce bacar, ce pobre, ce billoz. ¿Non dituz araco etse ederrac, non guela apainduac, non diru andiac, non bere arrotasun andigura eta aguintasuna? Galdu dau guztia. Etzirean bereac, prestauric emon eutseezan, etorri zan eriotzea, eta gueratu zan ain-bagaric. *Veni et vide.* Erdue gizon gazte sendo, indartsu eta buru erechia, idgui egizu sepultura ori. ¿Nor dacutsu or? Ori da zure araco lagun maitea. ¡Ay ce mutila zan bere demporan, ce sendoa, ce galanta, ez egoan erri guztian bera

(164)

langoric, ez egoan noc escuric ezarri eion; ce gorputz ederra, ce conversasiño gozoa, ce lagun ona, ce adisquide benetacoa, ez eucan bere gauzaric; berac berba eguiten evanean guziac eucazan aoa zabalic. Erdu bada, eta icusi eguiyu celan dagoan araco gorputz sendoa, ezta azur pillo bat bashen. Beguiratu zaitez, beguiratu zaitez espillu orretan. Olanche aurquituco zara dempora guichi barru. *Veni et vide.* Erdu nescatilla zoroa, idigui eguiyu obia edo sepultura ori. ¿Nor da or dacutsun ori? Da zure lagun laztan bat. O ce nescachia zan, ce arpegui ederra eucan, ce azal zuria, ce gorputz zoragarria. Erromeriara yoianean mutil guziac egozan bere beguira zoraturic ebiltzan bere atsean, bere ullea bacarric zan asco edocein edertuteco. Erdu bada, eta icusi eguiyu, cetan gueratu direan miraarizco gauza orreec guztioc (guzti orrec). Araco arpegui miraarizcoa dago calabera egui-nic, azal zuria baltzituric, gorputza ustelduric, eta araco ulle non eroian bere ardurea eta cein apainduten evan sereni eta lazuakaz, ezta aguiri. Galdu cirean erromeriac, galdu cirean yolasac, galdu cirean dantzaac, eta galdu cirean buru atan erabiltzan ashezco gogo arroac. Erdu oraindio urrago, eta icusi eguiuz zuri izaitea emon eutsuezanac. Achurtu eguiyu zure aasaben obia edo sepultura ori. Orraco azur pillo ori da zure aita, ar orreec zure ama eta usteltasun ezain, eta atsitu ori zure aistac. *Putredini dixi pater meus es tu, mater mea et soror mea veribus.* Orra cetan gueratu direan, eta gueratuco direan mundu onetaco anditasun, arrotasun, edertasun eta gozatasun guziac. Bai Cristiñäüac, eun urte barru Elesha onetan gagozan guzti guztioc ez gara azur pillo, eta luur pusca bat baño izango.

Cer daucagu bada arrotu algaizan gauzaric? Cetan gueratuco da guc euqui aldaigun guztia? Guztia biurtuko da auts, guztia ar, guztia sartuko da obia edo sepultura baten non gueratuco garean guztia-c...aazturic. ¿Cetaco bada, arrotu leiteque guizon bat, auts zati bat baño ez izanic? Da venturaz ondasunac daucazalaco, edo diru ugarrien yaube dalaco? Eztituz bereac, iñoenac dira, bapere bagaric yatsico da obia edo sepulturara. Da sendoa, indartsua edo ederra dala-co? ¡Ah! Dempora guichi barru ezta izango azur pillo bat, luur zati bat eta aarren yanaria baño. ¡Ay ce ezain, baltz, eta ustelic aurquituco dan egun guichi barru! Cec bada arrotu leique luur zati bat? Cec soberviaz bete auts pusca bat? Au bagueunca beguien aurrean, begiratuco baguendu cer garean, cetan biurtuko garean, ez guinatequez aimbeste ereguico. Beti guichitan euquico guinatequez, beti humilduric bicico guinatequez. Aushe guganic nai dau Elesha santeac dirauscunean luurra zara, eta luur biurtuko zara. Gura dau ezagutu daigun gure ecer-eza, ezauquera onegaz gueure araguaia arimearen aguindura euqui daigun, eta penitenciaco bidetic ibili gaitezan cein dan opa neutsun.

Bigarren puntua

(165) Penitenciaraco daucagun astuntasun guztia pecatuzco aragui onetaric dator dino San Paulo-c, Jaungoicoac Adan eguin evanean araguia edo gorputza egoan arimearen aguindura, egoalaco arimea Jaunaren aguindura. Baya yagui zanean arimea, eregui zan araguia bere arimearen contra, eta emetic asi zan araco Apostoluari negar eraguiten eutsan guerra bicia. *Caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem.* Araguiacl luurrezco eta pisutsua leguez gorroto deutso penitenciari, eztau gura mortificaciñoa, nequez doroa curutzea, eta nai leuke legue bagaric ibili. Arimeac beste aldetik gura leuke gorde Jaungoicoac emon eutsan nagusitasuna gorputzaren ganean, macurtu bere gogortasuna, quendu bere guraariac eta ifini penitenciapean. Baya ¿cer yazo oi da? Yarraituten deutsa arimeac gorputzari, doa bere guraari citelen ondoren, izanic nagusi eta aguintari eguiten da serbitzaile, ichiten deutsa bere gustu citeletan ibilten, eta sartuten da pecatuaren bide oquerretan, eta doa bere galtzainera. ¿Ce erremedio bada gorputza eciteco, eta araguia aspertuteco? *Memento homo quia pulvis es, et in pulverem reverteris.* Gomuta izan cer yazoco yacun egun guichi barru, euqui beti gogoan celan aurquituco garean il ezquero.

Bai neure enzula maiteac, eriotzea beguien aurrean euquitea barric asco izango da gure araguari gorroto santu bat euquiteco, eta gorroto onegaz Jaungoicoaren borondate pean aspiratu, eta eciteco, santu andi eta ascogan eguin evana leguez. Ysabel Erreguiñaren gorputz il eta atsitua icusiak sartu evan S. Francisco Borja-co penitencia icaragarrizco batetic: oneshec ichi erazo eutsazan ondasun, anditasun, olgura eta munduac opa eutsazan honra andiac: berac artu erazo eutsan bere araguaren contra guerraric biciena, eta berba baten esatarren eguin evan orain dacusgun leezco santu andi. ¿Noc eguin evan Sta. Margarita Cortona-coa pecatari anditic santa miragarri, eta escandalu bildurgarritic birtuteen exemplu? Eriotzearen gomuteac. Nos itsuago ebilen bere gurari loien erdian, nos egoan Jaungoicoaren gueien aazturic, nos yoian arinago infernuraco bidetic, icusi evan bere adisquide galgarriaren gorputz il, ezain, eta atsitua, eta aushe bacarric asco izan zan eroian bide oquerretic atsera biurtuteco, eta ceruraco bide artecekatic sartuteco. Etzaitez arritu; eriotzaren consideraciñoac eguin dituzan aldantza oneec icusiak, bada, ez deuscu ecec beré obeto adierazoten ce igarocorrac direan mundu onetako gauza guztiak, berac baño. Ez dogu iñon beré obeto icusten ce guichitan euqui behar dogun araguia berac baño. Bera da espillu ciur bat ceinetan dacuscun claru claru, eta guzur bagaric auts pusca bat baño ez gareala, arren yanaria, eta autsa.

(165)

(166)

Eta ezpabere sartu gaitezan gueure barruan, beguiratu daigun celan aurquituco garean il ezquiero, pensadu gaitezan sepultura baten sarturic luur písu icaragarrizco bat gueure ganean dogula, iluntasun guztizco itsaltsu baten bacar bacarric aarrac baño beste lagun bagaric, onaco buru au calabera biurturic pistia loien bici-lecu, escu oneshec euroc baltzitu eta ezainduric, araguia ustelduric, gorputz guztiac azur pillo bat eta adisquide andienac (gandic) aazturic eta ichiric, eta icusico dogu celan consideració oneshec bacarric eroango gaituzan ezagututera ce zoraqueria neurribaguea dan auts egungo dan araguia gaiti gueure ardura andiagoa euquitea arimeagaitic baño, eta laztanago izaita Jaungoicoac bere espesa maitetzat, ceruco erreguinatzat, eta mundu guztiaren yaubetzat autu edo escogiduric daucana baño luur zati bat. Orregaitic diño S. Juan Crisostomoc, eztago irauten daven gauzaric, guzta doa, guzta galtzen da, guzta igaroten da. Yragoten da eguzquia, iragoten da ilargua, iragoten dira izarrac, iragoten da luurra, iragoten dira ceruac: galtzen dira diruac, galtzen dira olguraac, galtzen da edertasuna: arimea da bacarric betico iraungo davena, betico izango (bicico) dana, eta orregaitio beré guizon zoroac, guizon ichuac, guizon sensun bagueac (166) gueiagotan dauca gustu citel bertatic igaroten dan bat, olgura bertaticotsu bat, ceruac eta daucazan gauceetaric baliotsuena baño. ¡O ce zurcea, o ce sensun bagaac garean! Aazturic daucagu, ichiric eta salduric J. C^oren odolagaz garbiturico arimea; galdu gura dogu betico Jaungoicoaren alabea eta ceru-luurraren yaubea ez ucatutearren gueure arerioric andienari, cein dan gorputza, bertatico gustu cital bat. ¿Yazo leiteque buruera zoroagoric? ¿Ycusi leiteque itsutasun gogorragoric?

Baya ez Jauna, ez. Ez deutzat autortuko gorputz gueisto oneri guraariric. Ezteutsat emongo bide-baco olguraric pecatuzco aragui oneri, beti euquico dot arimearen aguindura, ecico dot penitenciagaz. Badaquit, Jauna, astun eguingo yacana curutzearen pisua; baya gogoz eta borondatez artu daguan eztot burutic quenduco cetan gueratuco dan. Aushe da Jauna, biztuco navena zure legue santuan artez ibilteco. Eztot beste gauzaric gura mundu onetan bici nasan artean zure borondatea equitea bashen, eldu deinean neure azquena bildurric ez euquiteco eriotzeari eta enzuteco zure aotic bendicino gozoa, ceinegaz sartuko nasan betico atseguinetan. Amen.

PASO DE BASTOGA, SILEO ASUNSIÓN, ELA SUBIR.

leso dira; pentsa baxioan azupe egungo xintxas tunon basueni gur-
bez inimurri, abiatzena pabona. Ahaltsia basoa [sail] o denei T.C. De-

2. GARIZUMACO DOMEQUETARACO ICAS- -BIDEEN AURRECO SARTZAIERAC

(B, 113-121. or.)

LENENGO DOMECARACO

Dominum Deum tuum adorabis, et illi soli servies.

Matth. c.4.v.10

(113)

(113) 1. Elesha ama santeac, gu penitencia eguiten biztuteco, iminten deuscu gaur Evangelioan J.Cº. gure Jaunac ermu bacar batzen berrogei egunean eguin eban baraüa. Ain izan zan gogorra barau au ece, ez eban ecerbere artu dempora guzti onetan. Ygaroric egun oneec, sartu yacan gose andi bat. Ez eban galdu Demoniñoac Salbaguillea tentetaco era au, eta alan elduric beragana esan eutsan: Jaungoicoaren Semea bazara, ogui biurtu eguzkiz arri oneec. Etzan ase ratzu Jaungoico guztizco escu andikoaren seme benetacoa lotsabacotasun onegaz, eta ontzatasun, ta mantsotasun andi bategaz, erantzun eutsan: Ezta ogui utsagaz bici guizona, ezpada Jaungoicoaren aotic urteiten daben berbeagaz. Goia artu eutsan berba onecaz Demoniñoari; baya ain tematia ta andiustea (buru-erechia) dana le guez, uste izan eban oraindiocoarren azpiratuko ebala guizona; eta barriko tentetako eroan eban Eleshaco lecuric altuenera, eta esan eutsan: bota eguzku emetic beera zure burua, ce echatzu gachic eguingo, bada Jaungoicoac berac aguinduric deutse Aingueruai zaindu eta yagon zaiezala gachic eguin ce daquizun. Eranzun eutsan Jaungoico-guizon eguiatzco J.Cº.c: Ezta olangoric eguin bear, ce esanic dauco berac: Ez eiquezu tentau ceure Jaun ta Jaungoicoa. Ycusiric Demoniñoac deungaro urte'eutsala bigarrengo tenta-aldi onec beré, asmetan dau irugarren bat, ceinetan eguin cituzan aleguin guztiac Jaungoicoaren semea galduko eta pecatura yausi arazoteko. Daroa bada mendi gora baten bizcarric goienera, andishe eracusten deutsaz munduko erri, uri, erreinu ta ondasunac, eta guzurraren guraso guzurti galdu onec esaten deutso: bacutsu; oneshec guztioc neu-

(114)

reac dira; baita guztioen yaube eguingo zaitudaz, lurren ganean auspez iminita, adoretan banozu. Aserratu yacon [zan] orduan J.Cº. Demoniñoaren contra, Jaungoicoari berari bacarric datorquion honrea beretzat gura ebalaco eta esan eutsan: oa ortic, Satanas; quen adi neure beguien aurretic, ce papelean yatzac: ire Jaun ta Jaungoicoa adorauco doc, eta bera, ta ez besteric, serviduko doc. Berba indar andico onecaz astindu eban Diabru gaizquina, baita ondatu beré infernuco garren artean: etorri yacazan Ainguieruac, eta ecarri eutsen cer yan. Aushe da, neure Crisc., gaurco eguneo Evangelioac dirauscuna, eta berean Jaungoicoaren semeac, gure maisu eguinic, iracasten deuscuz yaquinbide andiac: baya euren artean, neure erachian andiena, araco azquenengo berbeetan dirauscuna; Ceure Jaun eta Jaungoicoa adoraduco dozu, ta bera bacarric serviduko dozu. Aushe da Jaungoicoac imini deuscuzan aguienteetaric lelengoa ta nagusiena; baita oneshegaitic esan eutsen J.Cº.c berac beste aldi baten Fariseoai, itandu eutsenean ea cein zan legueco lelengo aguindua; «Maite izan eguzu ceure Jaungoico Jauna biotz guztitic, gogo osoagaz, eta indar ta aleguin guztiagaz: aushe da aurrengo aguindua, ta bertanche sartutten dira legue guztiac ta anchinaco Ygarlari Santuac diñoen guztsia». Berau bada izango da gaurco berba-gueia, eta azaldu ta esplicaduko deutsuet Jaungoicoaren legueco lenengo mandamentua.

Jaungoicoaren lelengo mandamentuac, etc.

(Ikus 1. mandamentua 2. liburukian).

BIGARREN DOMECARACO ICASBIDE-AURREA

Transfiguratus est ante eos.

Math.c.17.v.2.

- (114) (114) 2. Gaurco Evangelioan gogora dacargu geure Elesha ama Santeac, J.Cº.c bere discipuluai eracutsi eutsen mirari guztizcoa, ciertu ta seguru egon citezan egua dala esanic eutsen guztia, baita bera zala gueroraco aguinduric eutsen gloriaren antz eta irudin eguin eguna. Onetaraco eroan cituzan Tabor-go mendi ganera. S. Pedro, San Tiago, eta onen anaye S. Juan evangelista, eta iruroen beguieitan bestetu.ta argui argui eguin zan. J.Cº. gueure Jaunac, guizona zanez, eucan sortu zanetic ara guc ceruan euco dogun gloria; eta orain ez eban besteric eguin, ezpabere campora atera besteac icusi leien, gloria onen tangachu bat. Gueratu zan bada Jaunaren arpeguia oraindikoarren eguzquia udaco eguerdieten bashen beré ascozaz arguiago ta ederrago, eta bere sonecoac edurra bera baño zuria-

go. Ordu berean aguertu cirean Moyses ta Elias J.Cº.gaz berbetan (Lc. 9.v.31), euren artean eragoioela, gugaitic Jerusalen-en icusi be- arco eban cituzan neque gogor, ta eriotza aserrearri. Ycusiric S. Pe- dro-c onembeste gloria, onembeste edertasun, ta onembeste miraari, ez euquean andic eguño beré alde eguin gura, eta bertanche egon gureagaz, beragan eztagoan batec leguez, zoro-zororic esan eutsan J.Cº.ri: Jauna, onen onena litzateque gu emenche betico egotea. Ba- derichazu, emen eguin guñaiz iru echechu, edo iru chaola; bata zu- retzaco, bestea Moysesentzaco, irugarrena barriz Elias-entzaco. Au esan orduco odoi guztizco argui batec bere barruan artu cituzan, eta odoien erdi-erditic urte'eban Aita Eternoaren bozac, ciñoala: ara emen, aushe dot nire Seme maite-laztan, nogan daucadan nire atse- guin ta poz andia: bere esanac eguin bear dozuez. Bildurrez icara icara gueratu cirean iru Apostoluac, eta ain conorte (adin) bagaric ece, egon ecinic, oñen ganean, auspez lurrean etzin cirean. Bitartean barriz Moyses-ec eta Elias-ec andic alde eguin ebeen. Eldu yaquen bada Jesu.Cristo eta yaguiten aguindu ezquiero esan eutsen: beguira, ez esan iñori emen icusi dozuena, aric-eta ni ilen arteric biztu artean.

3. Derichat, Cristiñaüac, mirari andi au icusi gura bero beroan sartu zareela au entzunda, eta zuen artean zagocela: ¡Ah, bada, men- dichu atan egon baguina, J.Cº.ren edertasun zoragarria icusteco! ¡Ycusi baguina iru Apostolu zorionecoen laguntzan! Entzun baguen- duz Aita-Eternoaren, bere Seme bacarraren, Moyses-ta Eliasen ber- baac! Alperric ece, ezquenduan besteric bear zorioneco-zorionecoac izaiteco. Baya, Cristiñaüac, eztaucagu cetan onen damuric euqui egunean egunean icusi guñaique Jaungoicoaren semea gloriaz, mi- rariz ta edertasunez yanciric, ez gorputzeco beguiacaz, baya bai ari- macoacaz. Eztaucagu onetaraco cetan yoan Tabor-go mendico al- datsetic achina: bertanche, eta edocein beré Eleshatan icusico dogu nos gura, biztu gura b'ogu gure fedea; emenche enzungo doguz, an enzun cirean baño, guretzat berba gozoagoac. ¡Ah bagueunque bear gueunquean fedea, oraindiocoarren S. Pedro-c bashen beré pozago esango gueunsquio Altara orretanche dagoan Salvaguilleari; Jauna, guztiz da ona gu emen egotea. Baya ¿au non da? Ah, Cristiñau negar eguitecoa da, baya eztaucagu siniste macal, epel, ganorabaco, eceta- 'co eztan bat baño, eta orregaitic astun eguiten yacu Eleshara etor- tea, eta lucero bertan egotea: nequez gatoz J.Cº. icustera, eta neque- zago gagoz bere aurrean. ¿Cer diñot? Yai-egunetan, bai yai- egunetan, meza enzun bearra daucagun egun oneetan, celango acha- quiac ez dira (115) asmetan ez etorteco Eleshara? Eta arrastaca ta gura ta gur'ez leguez etorrita beré ¿ceimbat egoten dira meza dem- poran debociño bagaric, meceari eztagocazala, albora beguira, eta

mezaric laburreena luce eguiten yaqueela? Negarra erazoteco gaucea da bene-benetan, eta sinistu beré ecin leiqueana guere beguiacaz lancean bein icusico ezpaguendu. Onango epeltasuna, edo otz gogorra, edo celan esango deutsagun, quendu albanengui, quenduteco asmuacaz, banator gaurco egun onetan, eta onetaraco berba eguingo deutsuet Meza-enzun-da yaiegunetan eguin bear doguzan osteran-checo gauceen ganean.

-IN Jaungoikoaren legueco irugarren mandamentuac, etc.
BA (Ikus 3. mandamentua 2. liburukian)

IRUGARREN DOMECAKO ICAS-BIDE AURRECO SARTZAIEREA

Erat Jesus ejiciens Demonium, et illud erat mutum.

Luc.c.11.v 4.

4. Mutu bat daucagu gaurco Evangelioan, baya berba-laari (barritsu) asco; baita charrago eta deungagoac egozan, miña libre erabilenac, catigu euqueenac baño; bada mutuaren miña loturic ta catigu beeucan Demoniñoac, berba-laarien arimeen yaube zan; barriz deungago da, ta ascozaz oquerrago arimea pecatuacaz lotuta euquitea, gorputza Demoniñoac catigu euquitea baño, gaurco eguneco Evangelioan dacuscuna leguez, ceinetan esaten dan, ce J.Cº.c egin eban mirariagaz, mutua libre ta berbeagaz gueratu zala, berba-laari (berba-erio) barritsuac barriz (116) leen bashen oquerrago ta gaitoago. Alanche diño S.Juan Crisostomo-c. Ecarri eutsen, bada, gueure Jaunari gaizquiñac eucazan guizon bat, ceinec berbaric arean beré ecin eguin eban, barruan eucan Demoniñoac mututu eguin ebalako. Eta erregutu eutsen, arren bada librau eiala guizon ç alango yaube gogorra ganic. Erruquituric Salvaguillea, enzutea emon eutsan euren escariai; eta bere damuan urte'eragrin eutsan Demoniño gaisquiñari, eta berbetan asi zan orduraguiño mutu izan zana. Mirari chitozco andi au icusi-ta bertan egozan yenteac asi cirean Jaungoicoa bedeinetan. Baya ez Escriba eta Fariseo gogorrac, ce idigui bearrean euren beguiac icusteco J.Cº. zala Jaungoico eguiazcoa, gueiago ta gueiago gogortu cirean euren pecatuau. Ecín ucatu eben, guztien beguien aurrean eguin zan, miraria; baya eztabe sinistu gura Jaungoicoaganic eucala onangoetaraco escua, eta alan diñoe Bercebu edo Demoniñoagaz daucala cer icusi, eta onen indar ta escuagaz eguin ebala. Beste batzuc, barriz, tentazar escatuten eutsen gure ganecho ceruan alango mirarizco gauzaren bat eguin eguiala. Baya joh

(116)

(121)

Jaunaren ontsatasun, ta epetasun guztizcoa! Beecusan euren intención (asmu) oquerrac, eta orregaitarren beré ez eutsen aguiracaric eguin, diño S. Juan Crisostomo andiac; eta bacarric, cein guzurrac balio daquien, dirautse egua humiltasun andiagaz. Ecin iraun leique, dirautse, baqueric eztauquen (eztaucan) erriac, bada alcarren contra badabilz euren artean erreinu barrukoac, laster eguingo dabe bata bestean ganean errico echeac. Orain bada Demoniñoac botetan badau guizonaganic Demoniñoa, ecin onen erreinuac iraun leique. Beste aldetic, barriz, nic Berceburen icenean botetan badodaz Demoniñoac, ¿zuen semeac noen birtutez botetan dituez? Ytandu ei-quioezue arren, eta ¿nire fabore urten daguuela, eta nire alde eguin daiela? Barriz, nic Jaungoicoaren icenean, eta berac emonico indarragaz botetan badodaz, eldu da zuen artera bere erreinua. Esango baleutsena leguez, (117) gura ta gur'ez autortu ta confesadu bear dozue icusi dozuen miraria Jaungoicoaganic etorri dala; baita, nire escutic eguin daben ezquiero, neu nasala, sarri-ascotan esanic deutsuedan, bere seme, ta Mesias benetacoa, zuec icharoten cenduen errengue andia ta munduco osasun ta Salbaguillea.

(117)

5. Neu nas, dirautsa oraindio, neu nas zuen arerio au goitu edo vencidu dodana. Orain artean etzan eldu mundu onetara bera bashen indartsuagoric; eta orregaitic seguru egon da, eta baque andian euqui dau bere nagusitasuna. Baya neu nas bera baño indar andiago-coa, eta alan neuc ateraco dot bici dan etsetic. Baya ain da cruenta ta gogorra ce, botaric leen eucan bici-lecuric campora, dabil lecu bacar ta ermuetic arteric artu ecinic. Guero beré gogaituric diño bere artean; banoa, bada, leen ichi nenduan echera. Orretaraco artzean dituz zazpi lagun bera baño oquerragoac aleguin gueiago eguiteco, ta euracaz neste, sartzean da lengo guizonagan; eta aror non guizagashoa gueratuten dan leen baño deungago. Js. gure maiteac oneec esaten cituzan artean, yente-arteco andra batec eregui eban boza, ta esan eutsan: Zorionecoa da, zu erabili cinduzan, sabela, eta zorionecoac artu cenduzan (ugatzac) bularrac. Eguia da, andrea, diño Jau-nac, diñozuna, baya, ascoz zorionecoagoac dira nire esanac enzun ta eguiten dituezanac. Ara emen, Cristiñaüac, gaurco Evangelioac dirauscuna: berean dacusgu Jaungoicoaren Semearen escuescune guztizcoa; dacusgu araco bere ontasun andia, ceinegaz erruquituric mu-tuagaz, biurtu eutsan berbea, eguiten eutsala miraari andi onegaz chitozco mesede andi bat. Baya nire erechian mesede andiagoa eguingo lichaquio ascori, miña quenduagaz, eta berba bagaric betico ichiagaz; ce Jaungoicoac daqui ceimbat daroazan miñac infernuco ondarretara. ¡Ceimbat juramentu guzurrezco, ta alper; ceimbat bira-o; ceimbat berba loi; ceimbat iraina ta injuria; ceimbat deungaro esaca ta murmuraciño! Baita ¿cer dira oneec, ezpada beste aimbeste

catea lodi, guizonac bere galtzaiera ta betico condenaciñora daroezanac? Baya celan guztien artean calteric gueien eguiten dabena dan biraoa edo maldiciñoa, aushe da orain azaldu ta esplicaduco deutsuedana..

Da, bada, biraoa, etc.

(Ikus 2. mandamentua 2. liburukian)

IRUGARREN DOMECARACO

Cum ejecisset Demonium locutus est mutus.

Luc.11.v.14.

(118) Modu ascotan adierazoten deuscu Elesha santeac guizon batec pecatuau dagoanean daucan (119) negargarrizco egoquera edo estadua. Batzueta diño dala guzon caden, gueisho, adinbaco bat leguez: beste batzueta seme gueisto, eta esquer deungaco bere Aitaganic iguesi dabilen bat leguez: beste batzueta gorputz il atsitu eta usteldu bat leguez. Baya gaurco Evangelioan iminten deuscu itsu, mutu eta gor baten irudian, nogan dagoan sarturic Demonijo gaisquiña. Irudi guzti oneetan adietan emon gura deuscu ce calte gogorrac eguiten dituzan pecatuac gure arimaan, bildur izan gaitezan pecatuau yausten. Aushe berau nai neuque nic beré adierazo gosh onetan aleguin guztiagaz iñes egun daguizuen bera ganic, eta alan esango deutsuet lelengo cer eguiten daven bere buruagaz. Emetic ezagutuco dogu, ce mesede andia eguiten deutsan Jaungoicoac pecatutic ateraten davenari. Mesede au ezagutu daigun egun gura izan evan gaurco miraaria mutuari berbea emonagaz.

LAUGARREN DOMECARACO ICAS-BIDEAREN BERBA AURRECOA

*Acceptit Jesus panes, et cum gratias egisset distribuit discubentibus;
similiter et ex piscibus quantum volebant. Joan c.6 v.11.*

6. Mirari andi bat dacargu gaurco eguneco Evangelioan gueure Elesha ama santeac, bada dirauscu ce, bost ogui ta arrain bigaz emendatu, ta ase cituzala J.C.c, bost milla guzon, aren baten. Urte'eban aren Magestadeac Galileaco ichasoco beste aldera, yente guztiz andi bat bere yarrai ebala. Oneec guztioc yoazan bere atsean, ecusi cituezalaco, gueshoac osatuten egun cituzan, guztico miragarri andiac. Eldu cirean, bada, ermu bacar batera goseac illic, eta cer yan

bagaric. Ycusi cituzan Jesus laztanac, eta euren erruquiz beteric esan eutsan S. Felipe-ri tentazar (ce berac bequian cer eguingo eban): Ea Felipe, ¿cegaz erosico dogu onei yaten emoiteco ogua? Ay, Jauna, erantzun eutsan S. Felipe-c; ezta berreun errealeco ogua elitzateque asco izango, bacochari pusca bana emoiteco. Aurrean egoan S. Andres-ec esan eutsan: Jauna, emenche dago mutilchu bat garagarrezco bost ogui eta arrain bitzuaz, baya ¡bestelaco gaucea! ¿oneec cer dira aimbesteentzaco? Orduan J.Cº.c esan eutsen: yesarri-arazo egui-zuez. Yarriric bada basamortu ataco elbitza ganean aimbeste milla guizon, artu cituzan Jaungoicoaren Semeac bost oguiac, eta bere Aita Eternoari esquerrac emon ezquiero, asi zan bacochari emoiten oguietatic eta arrañetatic naicoa. Eta ase ase eguin ezquiero, aguindu eutsen Apostoluai batuteco emparau cirean otzurrac. Baita ¿baquizue ceimbat batzaindu (cituezan) eben? Amabi zarancada. Ycaratric gueratu cirean olango gaucea icusita, eta alan esaten eben J.Cº. zala Jaungoicoac achinatic aguinduric eucan Ygarlari, edo Profeta santua, eta Mesias aguindua. Baita etzirean onetan parau, ce artu cituezan, euren Erregue eguiteco asmuac. Jaunac barriz, yaquinic euren gogoen barria, iñesi eguin eutsen bacar-bacarric, ta ostendu yaquen mendi, gura bo'zu, baso baten. Aushe da, Cristiñaüac, gaur J.Cº.c bere atsean ebiltzezanai eguin eutsen combitea: etzan combite onetan erregalu andiric icusi, ezta ardaoric beré. Gura izan baleu, ondo errez yacan ardaoa emoitea, beñolan Cançaco eztegüetan le-gueche, ura ardao eguiñ-da beré; baya ezeutsen beste gauzaric emon, ezpabere garagarrez eguinico ogua, eta arrañac; adietan emoiteco J.Cº.ren bideetatic ecin ebili leitequeala, yan-edanetan da-bilena. Baya oraindoocarrean ardao larreguiac gueiago urrunduten dituz guizonac Jaungoicoaren bideetatic; ce Espiritu Santuac berac dirauscu ardaoa dala feda, eta sinistea guizonai larga arazoten deu-tseena. Baita eztau bacarric galtzean Cristinautzea, oraindoocarren beré quenduten deutse guizonai guizon izaitea. Orregaitic berba eguingo deutsuet ardao lar edateco edo ordituteco ecanduaren gane-an. Baquit probechu guichi ateraco dodana.

(Ikus 2. liburukian 5. mandamentua, ordikeriari buruz)

Ycasbidearen acaberea

Baya ez, Neure enzula maiteac: iñes eguizue edan-larreguiric, la-gun ordiac-ganic; edan eguizue zuen erreguela onean bear dozuena, baya ez gueieguiric, ez orditu guñocoric⁹². Onan gueagotuco ya-

⁹² Operarius ebriosus non locupletabitur Eccli. 19.v.1.

tsuez indarrac, osasuna, dirua, escu-artecoa, baquea ta icen ona. Eci eguzuez zuen gorputz orreec, ucaturic onango bide-baco gustu citel, arimeen galtzaigarri direanac; merecidu daguzuen beste munduan artutea araco J.Cº.c euren curutzea daroenai isquinduric, ta aguinduric deutsen gloriaco coroia. Amen; alan guerta deilla.

BOSTCARREN DOMECACO ICASBIDEAREN ASIQUEREA

Si veritatem dico vobis ¿quare non creditis mihi?
Joann.c.8.v.46

- (120) (120) 7. J.Cº. gueure Jauna daucagu gaurco Evangelioan adietan emon guraric Escriba ta Fariseoai bere Jaungoicotasuna, oneec barriz sinistu gura-ez-ic SalvagUILLEAC diñozan eguiac, eta esaten peccati oquer bat, eta guizon galdu bat dala. Orregaitic dirautse Jaunac: zuen artecoric nor izango da niri pecaturen bat arpeguiian ezarteko? Egua badirautsuet ¿cetan sinistuten ezt ezteustazue? Jaungoicoarena danac enzuten dituz Jaungoicoaren berbaac, baita zuec enzuten ezpadozuez, Jaungoicoaren semeac etzareelaco, da. Aserratu yaquen onegaz Escriba ta Fariseoai, ta esan-eutsen: badiñogu guc María-rra zareala ta Demoniñoa aldean daucazula. Demoniñoric nic eztaucat eranzun-eutsen, Jaunac; nic eguiten dodana da, nire Aita Jaungoicoari honrea emon, (121) baita zuec lotsea galduen deustazue. Yaquin bear dozue eznabilena nire honrearen atzean, bago bai ori noc-eguin, eta bai noc justicia eguin beré. Benebenetan ta egua guziagaz dirautsuet: nire esanac eguiten dituzanac eztau beinbere eriotzaric icusico. Oneetara erantzun eutsen: Ara, ondo ezpadiñogu Demoniñoa daucazula. Gueure guraso Abrahan andia iltzan, Profeta igarlariac il cirian, eta zuc diñozu zure esanac eguiten dituzana eztala eguño beré ilgo. ¿Ceu altzara Abrahan gure aita baño andiago, edo Profetaac baño gueiago? Nor eguiten dozu zure buru ori? yaquin eguzue, eranzun eutsen J.Cº.c; yaquin eguzue, eranzun eutsen J.Cº.c; yaquin eguzue ce Abrahan-en betico biotz biotzeco guraria izan zala, ni icustea. Eta ni icusiagaz poztu zan. Ecin ulertu ez aitu euquean Judegu itsutuac au celan izan zatequean, eta alan esan eutsen: Berrogueta amar urte oraindokoarren eztaucazuz, eta Abrahan baño achnacoagoa nasala. Baita alanche zan, ce Cº Jaungoicoa danez beticoa da, ta Abrahan eta mundua bera baño beré lenagocoa. Baya Judeguac, su emon baleutsena leguez egua andi ta errespetogarri onegaz, artu cituezan arriac, berari arrica eguiteco. Baya escutadu ta ostendu yaquen beguiatatic, eta urten eban Eleshatic campora.

8. Ce eguiac andiac esan cituzan Evangelio onetan J.Cº.c! ce iracatziarri, ta doctrina zoragarriac! Ce berba osasuntsuac! Baya ez ebeen sartu, ez sustrairic bota biotz gogor aetan. Enzun cituezan, baya ez eben aitu gura izan, belarri batetic sartuac bestetic urteiten eutsen, ecerbere erantzi bagaric gogortu cituezalaco euren biotzac: Isaias-ec achinatic esanic eucana leguez. Ceimbateri yazoten ete ya que gaurco egunean aushe berau? Gaurco Evangelioco berbaac etzitzuzan esan J.Cº.c. Escriba ta Fariseo-entzaco bacarric: Cristiñau guztientzaco esan cituzan. Guztiloi dagocu araco berbea: *Eguia badiraustuet ¿cegaitic sinistuten ezteustazue?* Baita asco dira gorturic dagozanac berba oneec ez enzutearren. Ardi galduac leguez, euren arzain onaren deiai yarraitu bearrean, dabiltz deslai ecandu citel ta deungueen atsean, guraago dabeela beti betico galduac izan gustuchu bategaitic, betico zorionecoac izan baño neque pusca bat igaroric. Baya au alan izanic ecandu guztiacaz, alambere eztau beste ecan-dunc onenbeste gogortutene Cristiñaüa, Jaungoicoaren deia ecentzuteco cein-da araguiizco pecatuac. Eztau bestec aimbeste itsututene guizona. Orregaitic gura neunque onen ganean berba eguin. Ba'quit eztana erraz bear dan leguez.

(Ikus 6. mandamentua (bi sermoi) 2. liburukian).

Ycas-bideaen azquena

9. Jaungoicoaren Ama, Virgina guztiz garbia, idigui eguiguzuz gure arimaco beguiac lo eguin ce-daign gun pecatuaren eriotzan. Arguitu eiguzuz gueure sensunac ezagututeco ce gogorrac direan pecatu zorigogorreco onen cateac ta calteac. Emon eiguzu arren indarra Demoniñoaren sare eta laquio oneec urratuteco, eta garbi izaiteco berba, eguicune, gogo ta pensamentuetan; merecidu daigun guere araguiaren naicunde ta guracuntzaac goituric, Jaungoicoaren semearen olgura ta libertadean ibiltea ceruco bideetatic, guero-beré arashe eldu gaitezan, anche beti-betiro cantetaco Jaungoicoaren erruquitasun andiac. Alan guerta daiteala. Amen.

3. GARIZUMARACO LENENGO DOMECARACO PENITENCIAREN GANECO SERMOIA

(B, 215-219. or.)

Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis.
2 Corinth. c.6, 2.

(215) Aldi guztiac dira onac gueure pecatuen penitencia eguiteco: baña guzietaric onena da Garizuma santua: Orregaiti Elesha Ama santeac denpora onetan gueure beguien aurrean ifinten deuscu ge. Jesucristo Jaunac basamortuan gugaiti egun evan penitencia, berre ejenpluagaz bizturistic ge.⁹³ pecatuen penitencia egun daigun. Bada izanic Jaun au geure maisua, ez bacarric berbacaz, baita beré eguinacgaz iracatsi gura izan eusun ceruraco bidea. Beekian argala zana ge. araguia, eta gogor eguingo yacona penitenciako bidea: orregaiti capitae ona leguez gura izan eban ge. aurreti joan. Ez beste gauza gaitic bada Elesha Ama Santeac, ge. ama ona leguez, eracasten deuscu Jgcoaren Semea lecu bacar baten lagun bagaric bere gorputza non echun ez eucala, berroguei egunean cizpuru artean Aita Eternoari ge. pecatuac gaiti erregututene eutsala.

(215)

Idigui eguiuz, pecataria, ceure arimaco [beguiac], eta gogotan artu eguiuz J.C^o. ge. Jaunac irago cituzan berroguei egun oneec, eta icusico dozu cer egun bear dozun ceure pecatuac gaiti. Bada ainbeste egun beeban Jaun onec izanic pecatu bagaea, Aitaaternoaren seme bacarra, Jgco. eguiazcoa, ceruaren eta lurraren eguillea; ¿cer egun bear dozue zuec ceuen pecatuac gaiti? Ce errazoe dago Jesus maitea necaturic aurkituteco, eta zuec pecatuz beteric egon ezkero penitenciari gorroto erechiteco? ¿Ce errazoe dago pecatu bagacoac penitencia eguiteco, eta zuec pecatu artean pozez egoteco? ¿Ce errazoe dago ceru-lurren eguillea cizpuru ta negar artean bici izateco; eta zuec lur puscachu bat izanic, atseginez beteric egoteco? ¡O Jgcoaren ontasuna, eta guizonaren biotzeco gogortasuna! Ceinbat zu ona-

⁹³ Sarritan honela idazten du: «ne./ce./ge.; guk «neure/ceure/gueure; ipini dugu, irakurtzea errazteko, erabilera argi dagoenean.

go, ainbat eta gu gagoz deungago. Ceinbat eta on gueiago eguiten deutsezun guizonai, ainbat eta esker deungagocoac dagoz eurac.

Eta zuec, cristiñauac, nos artean izango zare ain esker deunga-coac ceuen Jgcoa-ganaco? ¿Nos artean euquico dozuez ceuen biotzac gogorturic? Yagui zaitece nosbait ceuen pecatuetaric, eta begiratu eguzue ceuen arimea gaiti. Orainche da aldiric onena: *ecce nunc tempus acceptabile*⁹⁴. Orainche da demporea pecatuac ichiric Ygcoa gana biurtuteco. Baña celan uste dozue? Penitenciaco bideti: onetaraco gaur esango deutsuet celan eguin bear dozuen.

Puntu bacarra

(216)

Diabruac pecatariai iminten deutsan tentaciñoric andiena da, penitenciaren atzeracuntzea, seguru leguez iminten deutsala gueroago, eta obeto aurkituco direala penitencia au eguiteco. Eta ainbeste itsututen dituz ece, gauza ciurra leguez sinistu eraguiten deutse ece gueroago eguingo daveena: bada san Agustinec diñoan leguez, emoten deutse seguridadea, beragaz galduac izan (ditenzat) deitezan. Sensun bagaco seguridade onegaz pozturic pecatariac bici dira euren (216) pecatuetan sarturic, eta penitenciaren yaramonic eguin bagaric. Baya esan eguidazu pecataria: ¿cetan daucazu ceure seguridade ori ifiniric? ¿Uste al dozu nos edo nos obeto egongo zareala penitencia eguiteco? Sei ilabete barru, edo urte bete barru, erantzuten dozu, eguingo dot penitencia: bada orduan egongo naz cer eguinic eztauadala: auci au acabadu (amaitu) ezquiero, edo arazu ta cer eguin andi onec ichi ezquiero. Aushe erantzuten davee pecatariric gueienac: eta charrago dana, beste batzuc erantzun daroe: Orain ecin eguin nei penitencia: gazte nazan-arte olgadu bear naz: orain seme asco daudaz, arrabiadu eraguiten deuste: ezetara ecin neike eurac daucada-zan artean Yangoicoagana biotz osotic biurtu: bacocha bere lecuetan imini ezquiero, eta bacarric queratu ezquiero, eztot beste gauzaric biotzean eukico Yangoicoa baño. Aushe da, cristiñauac, munduoen esakerea, eta ezta besteric, ezpada Diabruac emoten daben putza, diño San Agustinec⁹⁵. Aushe esaten dozu: aushe sinistuten dozu eta aushe yazoco yatzula uste dozu. Baya esan, pecataria: ¿cetatic, edo nongo sustraitic daucazu zuc penitencia eguingo dozulaco ori? ¿Noc esan deutsu orduan izango dozula zuc astia, gracia, ta penitencia eguiteco gogoa? Iru gauza oneec bagaric penitencia ecin eguin cinai-

⁹⁴ Orainche da J.Cº. gueure Jaunac santutu evan denporea: Ecce nunc dies salutis.

⁹⁵ Immittit securitatem, ut inferat perditionem.

ke. Eta ¿badakizu orduan eukico dozula (dozun) astia? Badakizu emon guraco deutsun Yaungoicoac bere gracia lagungarria? Badakuizu zuc ceuc eguin guraco dozun orduan penitencia? Ecin zuc iñondic yaquin cinaike. Bada nondic zagoz zu ain bete betean, buruac emoten deutsun aldian penitencia eguingo dozula? Iñondic beré ez cristiñaua: iñondic beré ez. Orregaitic bada eztozu gueroraco ichi bear penitencia ori; eztakizulaco eukico dozun ez astiric, ez graciariac, ez gogoric.

Lelengo eguin bear dozu ainbat lasterren penitencia eztakizulako guero astiric izango dozun. Gauza icaragarria da beintzat, ce, iza-nic ain laburra guizonaren bicitcea, ain asco ta andi-tzarrac pecatuac, ain sarritacoac bat-bateco eriotzac, eta ain itzaltzua gueroco bicitzearen gogoraciñoa ta acordua, orregaitic bere gura izatea pecatariac euren buruen betico condenaciñoa, eta betico ceruco gozo atseguin-garrien ain yaramon guichi eguitea. Gogora eguiuz orain arteco ceure bicitza, orainguiño eguin dozuzan pecatuac, eta erabili dozuzan bide gaistoac, eta euretatic atera cinaike ea badaucazu errazoe onic uste izateco Yaungoicoac zuri emongo deutsula penitencia egui-teco astia eta abaeguna. Baakit Yaungoicoaren ontasuna andia ta andia dala; baya orregaz batera esaten deutsu Espiritu Santuac, ez luzatuteco egunnera egunera beragana biurtutea, cegaitic ece ustez uste baacoan etorrico da zure ganean bere aserrea, eta betico galdu-ric gueldituco zara⁹⁶. Ceinbat eta ceimbat penitencia eguiteco gogoa eukeenac yatzi dira ain bagaric infernuetara? Nos guichiago uste eveen eldu yaken euren azkeneco eguna, eta ez eutseen ecer balio izan euren gogo ero orreec. Alainche yazo yacon araco Evangelioac dacarren aberatsari: batu cituzan ondasun guztiz andiac, eguin cituzan etse zabal-ederrac, eucazan yanari ta edari gozo naicoac, etzaca-zan falta gogoac emoten eutsazan gustu ta atseguingarri guztiac, eta bici zan guztizco gozoz ta pozez uriolaturic. Eta alan esaten eutsan bere buruari: «Ea urlia, badozac urte ascotaraco ondasunac: eztau-ac bada yan, edan, ondo bici, ta ire buruari gura yoan guzia emon baño.» Baya jay! (217) onetan egoala entzun evan cerutic boz icaragarri bat, esaten eutsala: «¡Ah ero garbia!, gaur gabean kenduko deue bicitza, ta ondasun orreec noenac izango dozac?»⁹⁷ Beste onenbeste bear bada yazoco da zugaz, pecataria: gaur gabean il bear-co zara (dozu), baita ¿cer izango da zugaz? Eta ceure bicitzeagaz ¿ce contu emongo dozu?

(217)

⁹⁶ Ne differas de die in diem, subito enim veniet ira ejus, et in tempore vindictae disperdet te.

⁹⁷ Stulte, hac nocte animam tuam repetent.

Guizon guztiac dakie, yakin, au yazo lekikiela, baya iñoc beré eztau gura onen ganean bururic ausi⁹⁸. Contrara pecatari asco dagoz uste daveenac ece, euren escuan daukeela gura daveen artean bici izatea, eta gura daveen leguez euren gogora zatitutene dituez euren urteac. Aushe eguingo dot gazte nazan artean, aushe ta aushe gue-roago, eta azkenean, au ta bestea eguin ezkerro, biurtuko naz biotze-tic Yaungoicoagana, eta eguingo dot penitencia. Onelangoai esan lekikioe bete betean Yudit-ec beñolan Betulia-co sacerdoteai cirau-tsena: «Ceuec buruac emoten deutsuen leguez Yaungoicoaren errukiari iminten deutsazuez aldiac, eta zeuen gogora neurturen ta eba-guiten deutsazuez egunac.» ¡Ay! ta ce zorigogorrecoac direan onelan euren egunac ta urteac atalduten dituezanac, ta zartzaroco azkenengo egunac penitenciaraco ichiten dituezanac, urteac eta egunac eurenac baleveezan leguez! ¿Noc emon deutsuz pecataria, ainbeste urte, edo nori erosi deutsazuz zureac izateco? ¿Aguertu al yatzu Aingueruren bat, eta belarriba emon, etzareala ilgo Garizuma au yoan artean? ¿Celan bada zagoz penitencia eguin bagaric? ¿Celan darabiltzu zure burua arri ain labanaren ganean, betico zori-deungaco izateco bide bidean? Cegaitic ece oraindino ezteutso Yangoicoac asti yakinič iñori beré aguindu; ezteutsu zuri oraindiño esan izango dozula astiric penitencia eguiteco. Berac bacarric, bai bacarric, ta ez bestec, daki noraguiño elduco direan zure egunac. Guichien uste dozunean etorrico yatzu bera, contu artutera⁹⁹. Orduan bai, ordu atan ezagutu-co dozu, alperric izango bada beré, ce ondo izango cenduan orain penitencia egunda. Orduan negarretan urturic, esango dozu, baita ondo gogotic: ¡Ay bada, penitencia eguin baneu denporaz! Orduan guztiz larrituric billatuco dozu penitencia eguiteco astia, baita ez yatzu emongo. Bada cristiñaua, ez icusteco ceure burua alango estuta-sanean, orainche eguin bear dozu penitencia ori, abaugune on au daucazun artean¹⁰⁰.

Eta yakinda beré izango dozula penitenciaraco asti ori, agaz guz-tiaz beré bertatic eta ainbat lasterren eguin bearco cenduke peniten-cia, ce eztakizu Yaungoicoac emon guraco deutsun eguiteco gracia edo laguntasuna. Eguia da, eta alan izan doa batzuetan, ece pecatari-ric itsuenari emon leikiola Yaungoicoac gracia lagungarri ori, eta alanche biurtu cirean Yaunagan san Paulo, san Mateo, santa Maria Madalenea eta beste asco ta asco; baya edoceinec eguin albalei peni-tencia bere graciagaz, ecin iñoc beré eguin leike gracia au bagaric,

⁹⁸ Non est qui recogitet corde.

⁹⁹ Veniam tamquam fur ad te.

¹⁰⁰ Ecce nunc tempus acceptabile.

Trento-co Concilio santuac diñoan leguez. Pecatari guztiai gracia au emoten yake; bayar ez beti ta nos-gura, ezpada Yaungoicoac gura davenean. Baita cer uste dau Yaungoicoaren gracia orain ecer eguiten eztaven cristiñauac? Orain ecer eguiten ezpadozu, uste dozu guero zuc gura dozunean emongo deutsula?¹⁰¹ Baliteke, bayar gach eguiten da sinistuten. Errazago sinistu liteke, bide obea dakarta, ece aserraturic Yauna zure pecatuacaz (218) ucatuco deutsula, ascori ucatu deutsan leguez. Orduan bear bada erantzungs deutsu: «Dei-eguin neuntsun, eta zuc ez ninduzun entzun. Bada neuc beré orain dei-eguiten deustazunean ez deutsut aitu gura». Orduan diño Yaun onec irri ta barre eguingo deutsula¹⁰²: Orain artean munduari, Dia-bruari, eta araguiari yarraitu deutsezu: zoaz, zoaz orain eurac gana penitencia eguiteco gracia-eske. ¿Cer? Gogor derichazu oneri Yaungoicoarentzat? ¿Uste al dozu Yaun errukior orrec ecin leguikela alango gauza gogorric? Esan, arren: balioa guizon bat Erregue-gana, eta balirautso: Yauna, gaztea nazan artean ta indarrac azcar daucadazan artean nic daucat ustea berorren arerioacaz bat eguinic bici izateco, eta nire bearric badauke, nire indar guztiagaz berorren contra guerran ibilico naz; bayar zaartu ezkerro, eta indarrac macaldu ezkerro, ichico dodaz berorren arerioac, eta orduanche berorren gana biurturic, izango nachaco adiskide cutuna, guztiz andia; eta orretaraco ezteust berorren adiskidetasuna ucatu bearco. Alan esango ba-leuskio bada, ¿cer derichazu erantzungs leuskiola Erreguec guizon azartu, eztakit celango lotsabaaco oneri? Eta guero artuco leukeala zartzaroan adiskidetzat? Emongo leuskiola bere adiskidetasuna? Beguiac arpeguiian daucazan edoceinec esango dau ezetz. Bada neu-re cristiñaua, aushe berau eguiten dozu zuc Yaungoicoagaz. Orain gazte zarean artean, edo ceuen pecatuetan sarturic zagozen artean, Yaunaren arerioacaz bat eguinic zabiltz: ordikeriacaz batzuc adiskide eguinic, eta beste batzuc pecatu loi zantarracaz, lapurretacaz, eta gorrotoacaz. Euracaz batera eguiten deutsazu guerra latza ta ase-rrrea: pecatu mortal bacochagaz barrien barri yosten deutsazu cur-tzean bere seme Yesucristo. Eta orregaitarren beré bete betean za-gozi, zuc dei eguinda, anche prest prestic idiguico deutsula zabal za-bal bere graciaren atea? Andia da (eguia da, ta ezteutsu iñoc ucatu-co) andia da, diñot, Yaun onen errukia ta biotz samurra; alanberé bildur, ta bildur andia erantzun eztaguizun anchinaco dontzella zo-roai erantzun eutsena: «Etzatzuedaz»¹⁰³ Ez, etzaitudaz gura adiski-

(218)

¹⁰¹ Ego quoque in interitu vestro ridebo.

¹⁰² Ego quoque in interitu vestro ridebo.

¹⁰³ Nescio vos.

detzat: leen ceure adiskide izan gura izan nevan: dei egui neuntsun predicadoreen, eta confesoreen bitartecoz: opa neuntsun neure gracia: zuc barriz gueiago gura izan cenduan ibili ceure atseguinkeria ta poz-zoro citalen artean: ainbeste ta ainbeste bider ecetan artu ezdozu nire gracia: bada neuc beré ezteutsut orain emon gura, zuc gura dozunean.

Bada neure Cristiñaua, orainche Yaungoicoac gracia opa deutsun artean, Bere laguntasunagaz batera urratu eguizuz pecatuen cate orreec, ce laguntasun ori bagaric ecin urratu cinaikez, ta guero ameneco eztuzu izango. Eta ¿cer eguingo dozu orduan? Nogana echungo zara, Yaungoicoac itziten bazaitu? ¡Ceure galdua orduan beintzat! Ecin gueiagoco errucarria aurkituco zara, Yaungoicoac ceure deiai bapere yaramonic egui bagaric, burla, irri ta barre egui daguizunean. Eta aushe da luzatu bagaric penitencia eguiteco dagoan bigarren errazoa: irugarrena barriz ez yakitea guero izango badau pecatariac penitencia eguiteco gogo cintzo ta zolia.

(219) Orretan beré orain gogor eguiten bayaco pecatarari bere pecatuen esaminea (219) eguitea, gueroago astunago eguingo yaco; cegaitic ece ceinbat gueiago direan pecatuac, ainbat eta aldatz-gora garratzago eguiten da eurac burutara ecartea. Orain gach eta gaci eguiten bayaco pecatu eguienen damua izatea, ta betico ichi bearra ordikeria, berba loi nasaiac, atseguinkeria citalac, eta osteranchaco pecatuac, gaciago eta gachago eguingo yaco onic bost, amar edo oguei urtera, ecandu deunguea gogortu eta sendotu danean, eta ainbeste pecatu esateko lotsea aci ta gueiagotu danean. Eta ¿cer? Orain errazago dozunean gura eztozuna, guero gachago ta gogorrako dozunean guraco dozula? ¿Noc sinistuko dau ori? Berez beintzat oke-rettara dator eta gach dana nai ezpada, gachago dana guichiago gura izaten da, eta zuc ceuc alanche ebatsiko ceunque beste edoceinbere gauzatan.

Izango dana bada, ta yazoco yatzuna da ce, ceure burua ainbeste pecatugaz icusiric, etsico deutsazu buruari; usteko dozu zuc ecetara beré ecin ondo confesadu ciñatekezala, ecin gauza onic egui ciñaikeala. ¡Ay! esango dozu ceure artean, ¿celan nic esaminea egui ta burutara ecarri, nic egui dodazan ainbeste pecatu? ¿celan ascatu alango matasa nastitua? ¿Celan esango deutsadaz confesoreari ainbeste pecatu, ta alango itzal tzarrac? ¿eta celan egongo naz aurrera pecatu bagaric? Ni ¿seigarrengoa garbi, nire gorputz deungaro ecanduac bakeric emoten ezteustanean? ¿Celan ichico dot tabernara bidea, nire larreguiac eta ordikeriac gaitic confesoreac esango deustan leguez? ¿Celan adiskidetu ta tratadu urliagaz ta urleciagaz, esango deusten leguez? ¡Ay! Orain ecin nei: gueroago eguingo dot, onic

onenbeste urte garrenean, ain alditan, onen alditan eguingo dot; orain ez deust lagunduten ez arpeguiac, ez biotzac. Eta celan guero diñoanac bego diñoan, alanche ibilico da beti gueroco luzamentuetan, beinbere oraingoric aitatu bagaric, beinberé bere burua erabagui bagaric. Beti guraco leuke; beinbere guraco eztau; beti eguiteco, seculan eguin ez. Gueroago ta gachago, ta azkenean, eriotzaco ordua aitatuco dau, eta... eta orduan bere eztau eguingo, orduan iños baño gachago izan davelaco. Bildur bada, bildur beti luzatuaz luzatuaz darabiltzuenoc zuen penitencia ta Yaungoicoagana biurtutea, ce alan ibilita, eztozue bear bada izango aztiric, Yaunaren graciari, ez eguiteco gogoric; edo beinic bein ez irurac; baita irurac bagaric ecin ecer eguin ciñaike; eta ecer eguin bagaric, yakina da, betico galduco zaree: eta infernuan betico damu gauza eztireanac izango dozuez. Icusi eztaguizun.

GARIZUMACO LENENGO DOMECARACO PENITENCIAREN GANECO SERMOI BERA, PAPEL CINTZOAGO BATETIC ARTUA

(B, 220-224. or.)

Cum jejunasset quadraginta diebus, et quadraginta noctibus, postea esuriit. Math. c.4 v.2.

(220) Garizuma santu onetaco sermoi oneri asierea emoteco ecin berba obagoric artu neike san Paulo Apostoluenac baño: «Ara emen, eldu yacuz egun onac; oneshec dira osasuneraco egunac»: oneshec araco egunac ceintzuetan dirauscun Yaunac entzungo gaituzala, eta lagunduko deuscula. Urteco egun guztiac dira santuac Yaungoicoa-gana biurtuteco: guztietan dago Yauna prest, aita biotz samurrecoa leguez, gu bere besartean artu, eta estuturic, amudioz beterico laztan gozoac guri emoteco; baya orregaitic bere garizumako egunac dira onenac gueure aita beticoaren adiskidetasuna ondo ondo irabazteco. Aldi onetan iños baño dei gueiago eguiten deuscu Yaungoicoac: idiguiten deuscuz bere errukizco ateac: eta gura dau, ece, guc itzircic bide okerrac, beragana biurtu gaitezan. Egun oneetan iños baño zoliago erregututene deutsa Elesha ama santeac Yaungoico bere esposo maiteari parcatu daguiola bere puebluari, eta ez dagui-

(220)

la bere arerioaren escuetan itzi, bere odolagaz garbiturico guizona. Orregaitic bada, neure enzula maiteac, eztoguz igaroten itzi bear egun osasunguei onec, ez osasuneraco daucagun abaegun eder au. Biztu gaitezan penitencia eguitera. Urratu daguiguzan gueure biotzac damuaren andiz. Onetara biztu gura gaituz Elesha ama santeac, ifinten deuscula gaurco evangelio santuan, Yaungoicoaren Semeac gure pecatuac gaitic erremu baten eguin evan penitencia, yakin daguiguntzat ece, ainbeste eguin beeban Ceru-lurren eguilleac guegaitic, cer eguin bear dogun gueuc gueure oneraco. ¿Ce biotz ain gogo-bagacoa aurkitu leiteke, cein da guraco eztaven penitencia eguin, Ygcoaren semea orretan icusita?

Gora daguiguzan, Cristiñauac, gueure beguiac mendi itzaltsu atara; icusi daguigun cer bizi-modu arrigarri eguiten daven berroguei egun oneetan, Yaungoico guztia daian baten Semeac, eta icasi daguigun guc bere cer eguin bear dogun pecatuac-gaitic. Anche aurkituco dogu Aita beticoaren Seme bacar maitea, ceru-lurren eguillea, munduaren yaubea, eta Ygco eguiazcoa, lecu icaragarri baten, lagun bagaric, etse bagaric, cer yan eztaucala, ez oeric non etzan, gau-egunac igaroten bere Aita eterno betico-ari gugaitic erregututenean, negar ta cizpuru artean, Ygco-agaz guizonen arteko bitarteko eguin. Au icusiric, ¿noc penitencia eguingo eztau? ¿Nori astun ta garratz eguingo yaco gorputza necatu bearra? Baya alanberé ain da itsua guizona, ain sentzun bagaea, eta ain esker deungacoa bere eguillearentzat ece, ezteutso yarraitu gura eracusten deutsan bidetic. Zarraturic dauquez euren belarriac, artzain onaren deiac ez entzutearren, eta ichiten dituez beguiac mirarizco icusgarri eracutsi-andico au ez icus-tearren. Guraago davee euren ecandu cital, ta olgura lotsagarriaia yarraitu, Ygco.aren oñatsa osasuntsuetatic ibili baño, gueroco itziten daveela euren arimearen oneraco bear eguitea. Baya engañaduric zagoce cristiñauac, uste badozue orain (221) gorturic egonic Yaunaren dei gozoac entzuteco, guero zuec gura dozuenean entzungo deutsuela ta penitencia eguiteco astia, gracia ta gogoa emongo deutsuela. Bildur izan cinaitekece ucatu eguingo deutsuela, eta penitencia bagaric artuco zaituela eriotzeac. Bildur santu aushe gura neunke euki daguizuen ceuroen biotzeten, penitencia luzatu ez daguizuentzat; eta alan, izango da ne. gaurco sermoi-gueia, ceuei adierazoteara, ta ulertu eraguitea, ainbat lasterren eguin bear dozuela ceuroen peccatuen penitencia, luzatu bagaric eriotzaco ordurako, etc.

Lenengo zatia

-Laburrac dira guizonaren egunac diño Job Profeta-igarla Stuac.

Ygcoac bacarric daki noguiño elduco direan: berac icentadu evan norainoco ori, eta eztira aurrerago iragoco. Izanic au ain gauza ciu-rra, eta eguiazco andi andia, orregaitic beré ain da eskerguea guiz-naren itsumendia ece, bete betean egon doaz, eurac gura daveen asti guztia izango daveela penitencia eguiteco. Esan leike ce, euren es-cuan daukeezala orduac, illac, eta urteac. «Orain eztaucat astiric ece-taraco beré, diñoe batzuc, neure bici guztia da dandarrez arrastaca ibiltea; lagun asco daucat etsean; umeac gogait-arazoten deuste, eta galdu eraguiten deuste arimea; ta ardura bagaric gueratu naitenean, guzti au biurtuco naz Ygcoagana». Beste batzuc esan daroe: «Cer egui oneec amaitu ta escu arteric kendu ezkero, ne. auci onec atze-ra-aurrera egui ezkero, ta bakean gueratu ezkero, izango da era ta sasoi ona Ygcoagana biurtuteco». Beste batzuc deungagotic yoten davee. «Aldiari berea emon bear yaco, esan oi daroe mutil-nescatilla zoroac. Orain gaztea naz, ta gazteac olgadu bear dau. Zaartuta guero Ygcoagana echungo naz. Orain odola beré bicia dago: biciac dira bere gurariac eta erraz eztira erraz lotuten. Zartzaroan odolac oztu-ta, izango da abaegun galanta confesiño onac egui, da bicitza on-duteco.» Onelango achakiac ateraten dituez ascoc eta aushe da egu-nean bein dantzugun leloa. Baya au guzti au eztala Demonijoac, emoten dituzan putzac baño besteric, diño s. Agustin andiac. «Emon daroa, diño Santuac, emoten dau Demonijoac gueroco bildur-eza, guero arimac alan galdujeco.» Gogora eguijuz orain arteco zure pe-catua, erabili dozuzan bide macurrac, eta Ygcoari biurtu deutsazu-zan esker deungac, egui deutsuzan mesedeen alderaco, eta icusico dozu beguiian, ea errazoeric badaucazu uste izateco Yaunac emongo deutsula, buruan darabiltzun asti-une ori penitencia eguiteco. Laste-rrago sinistu cinaike aserre daucazula ceure gogortasuna-gaitic, eta bere deiai eguiten deutsezun gor-eguite orregaitic; eta ucatu eguingo deutsula, ta galduric gueldituco zareala. Baakit nic, eta ori egui gar-bia da, andia dala bere ontasuna, neurri bagacoa bere biotz-biguna, eta azkenic eztaucana bere errukia; baya ara orregaitic celan cema-tutuen gaituzan Ygcoac berac Salomon yakintsuaren aotic: «Ez egui-zu, dirauscu, egeneric egunera luzatu ceure penitencia, ta Ygcoaga-na biurtutea; bada bestelan beingoan yausico da zure ganean bere aserretasuna, eta galduric gueratuco zara.» ¿Ceinbateri yazo ez ya-que zori gogor ori? Luzatu ta luzatu ebili cirean bere penitencia, zuec orain leguez, usteric guero eukico eveela astia, etorri yaken bat batean eriotzea, ez eveen lecuric izan ecetaraco beré, eta euren es-pe-rantza guztiac uts yo eveen: ta ez eutsen ecer balio izan euren (222) gueroraco uste bete beteac, eta gogo benetacoac.

(222)

Alanche yazo yacan araco evangelioac aitatutten daven aberatsa-ri. Batu cituan onec ondasun guztiz ugariac; egui evazan etse zabal

ederrac; eucazan gura al leikezan yanari, olgura, atseguinac: gauza guztiac eucazan bere gogora bete betean, eta zan guztiz zorionecoa munducora. Bere burua alan icusita, cirautsan buruari: «Ea urlia, badituzac, bai, ondasunac naroro; eztaucac bada ezpada yan, edan, ondo bici ire gogora, ta ire buruari emon gura yoan guztia (baño)». Baya ¡ay! oraindo erakeria orreec buruari esaten ciñarduala, esan eutsan Ygcoac: «¡Ay, eroa! gaur gabean kenduko deuve bicitzea, ta ¿noenac izango dozac ondasun orreec?» Beste onenbeste yazo leki-kezu zuri: zuc uste dozu ece urte ascotaco bicitzea daucazula; baya bear bada gaur gavean Ygcoac dei eguingo deutsu. Baya cer diñot nic gaur gavean? ¡Al dakizu zuc, mutil, nescatilla, edo zareana zareala, eta alango gueroco contuacaz zabiltzana, al dakizu ordu bateco bicitzea badaucazu, edo memento onetan eriotza ilunac yo ta botaco bazaituz? ¡Ce aguindu, ce berba, ce escritura eguin deutsu onetaraco, orduan contu estua artuco deutsun Yaunac? Eta au alan bada ¿cer izango da zugaz? ¡Ce contu emongo deutsazu Yaun oneri? Ta ¿cetan gueratuco dira zure uste, gogo ta propositu guztiac? ¡Cer balioco deutsue guero bicitzea onduteco darabiltzuzan adi ta gogo sendooc? ¡Ah! au alan yazoten bayatzu ceure errukienna! Damuen damuz esan bearco dozu: «¡Zori-gaistoco nire gueroraco gogo eroac! Zori-gogorreco nic penitencia eguiteco erabili nituzan atzerapen ta luzacuntzac! Madaricatuac biurtu yataz neure uste, esperantza ta proposituac! ¡Ay bida ne. arimearen galdua seculaco ta eternidade guziraco! eta neure negar-garria!» Contu bida Ygcoagana biurtutea luzatu ez eguiteaz, guizon eta andra, mutil eta nescatilla, gazte eta zar contu beste onenbeste yazo ez dakizuen.

Guztiac ao betean autortuten davee egua au: guztiac dakie garbiro eztauakela ordu segururic; baya eztakit cec naguituten edo sortutten dituzan, bida eurenac balituezan leguez bicitzaco aldiac, icendatuten dituez urteac. Esan oi dave ascoc: «Orain gazte nazan artean au eguingo dot, guero bestea, eta guero au ta bestea eguin ezkero, biurtuko naz Ygcoagana. Orduanche eguingo dot penitencia. ¡Ay ce bete betean esan lekikioen onelangoai. Yuditec beñolan Betuliaco Sacerdote Aguintariai cirautsena: «Nortzuc tzaree zuec Ygcoaren tentazar ibilteco?» ¡Ay zuen zoroac! bida arturic Ygcoari escua, icentetan deutsazue Yaunari erruki izateco aldia, eta zuen gogora ta zuen burutic zati eguiten dozuen egunac. Baya esan: «Noc zureac eguin dituz egunac eta urteac, zuc onetara zatituteco? Etorri ete yatzu cerutic Aingueruren bat, eta esan, bicico zareala garizuma onetan? Eguin al dozu Ygcoagaz escrituraren bat, ceinetan erosи deutsazuzan urteac? ¡Berba emon al deutsu Yaunac ezteutsula bicitzea kenduko onenbeste egun, il, edo urtetan? Eztakit nic nondic esan

cinaikeden orlango gauzaric. ¿Celan bada azartuten zara icentetan ta atal eguiten ceure egunac, ceuc celan gura, azkenengoa ichiten dozula Ygcoagana echuteco?» Ara bada, ne. cristiñaua, cer dirau-tsun Ygcoac: «Etorrico natzatzu ishi ishilic gau lapurra leguez: ezto-zu yakingo nos, edo ce ordutan natortzun. Orduan escatuko deustazu denporea, eta ezteutsut laketuco ez emongo. Orduan ezagutuko dozu, ce zoro garbia izan zarean Ygcoa gana biurtutea luzatuagaz, baya ezteutsu orduan ezagüera orrec ecer (223) balioco. Eztaguiguzan eu-ki geure buruac arri ain labanaren ganean; epea ta asti-unea dauca-gun artean eguin daguigun al dogun guztia dirauscu S.Paulo Apc. Entzun daguiguzan orain Ygcoaren deiac ta deadarrac, entzun ga-guizan (tzat) berac araco urreaturic azkenengo eguna, dei eguin deguiogunean; ece berac dirauscu esateco «oraindo asti lucea dau-cat» cegaitic ece guztiz aserratuten dau gogoera onec, eta dacar ge. ganera bere justicia, bigarren zati onetan icusico dozuena leguez.

(223)

Bigaren zatia

Bacenki bere guero gura dozun asti guztia izango dozula Ygcoagaz ondo paretaco, etzeunke orregaitic beré guerocoaren beguirat egon bear penitencia eguiteco; bada eztakizu lecua izan arren, emon guraco deutsun Yaunac eguiteco gracia. Eguia da pecataric andie-nari ta gogorenari emon leikiola, eta batzuetan emoten deutzzazala bere doe ta gracia, eta orregaz edoceinec eguin leikeala penitencia. Alanche eguin eveen S. Mateoc, S.Pauloc, Sta. Maria Madalenac, eta beste pecatari ascoc: baya bera bagaric ecin iñoc eguin leike. Gracia au guztiai emoten yake, baya ez beti, Ygcoac gura davenean baño: eta berac bacarric daki nosh guraco daven, eta celan emongo daven. Baita orain Ygcoac opa deutsun gracia guichitan daucazun pecataria, ¿baderichazu emongo deutsula ceuri gogoac emoten deutsune-an? Bildur izateco da, erantzun eztaguizun araco Yakintsuaren aotic cematuric daucan moduan. «Dei eguin neuntsun, ezeunstan erantzu: zabaldu neuntsuzan» neure graciaco besoac, euren artean estu-turic, laztan gozoac emoteco, eta ezeunstan beguiratu beré; ecelan bere artu ez cenduzan nic emonico buruac; bada nic beré irri ta barre eguingo deutsut, araco ceure azkenengoa eguna elduric, dei-eguiten deustazunean, ezteutsut entzungo erreguric; billatuco nozu, ta e-no-zu aurkituco.» Aushe berau dirauscu Ye.Cºc. «Orduan ibilico zara ne. billa, ta eznozu topaduco, eta ceure pecatuan ilgo zara.»

Gogor eguingo yatzu bear bada berba au, eta usteco dozu ece, eztabela alangoric eguingo Ygco. batec, noren errukitasuna dan neu-

rri baacoa. Baya nic irudi bategaz adietan emongo deutsut. Balilloako Erregueri guizon bat, ta balerautsa: «Yauna, tratu bat eguin gura neunke berorregaz, eta modu onetan. Orain gazte nazan artean, ta indarrac lagunduten deusten artean, berorren arerioen alde ibilteco asmuac daucadaz: ne. bear badira, lagunduko deutset aleguina, eta euracaz bat eguinic, ibilico naz erruz berorren contra guerra bician: bayar zartzaroan, araco indarric eztaucadanean, berorregana biurtuko naz, berorren adiskide izango naz, eta orretaraco ezteust ucatu bearco berorren adiskidetasuna.» ¿Cer derichazu erantzungo leuskiola Erreguec guizon oneri? ¿Uste dozu esango leuskiola ondo eguinic dagoala ta yoateco, bera beti anche izango davelata? ¿Uste dozu artuco leukeala adiskidetzat, beragana biurtu gura leukeanean? Edoceinberec esango dau ce parebagaco zorakeria ta nabarbenkeria dala ori esatea, ta alan uste izatea.

Bada cristiñaua, beste onenbeste eguiten dozu Ygcoagaz ceuc, luzatu ta atzeratu gura dozunean pecatuen penitencia. Orain zabiltz bat eguinic pecatuacgaz, ceintzuc direan bere arerioric gogorrenac. Euracaz batera eguiten deutsazu guerraric biciena: curutzean yosten dozu barriro bere Semea, ta eguiten deutsazu burla ta algara; eta orregaitic beré, uste dozu ece gogoac emoten deutsunean bere atetan dei eguiteco, bere adiskidetzat artuco zaituzala? Esan deutsu leenago andia dala bere biguntasuna (224) eta samurrac bere erraiac; bayar alan da guzti beguiratuten badogu Escritura santuan cer eguin daven onelangoacaz bildurturic ta arrituric queratuko gara. ¿Cer yazo yacan Antioco Erregueari? Bici izan tzan bere denpora guztian Ygcoa gomuta bagaric, bere contra guerra eguiten. Loitu evan bere tenplua, banatu Yerusalengo uria, il Sacerdoteac, eta eguin cituzan beste calte icaragarri asco. Eldu zan guero beré ezagututene bere gaistakeriac, eta asi zan Yaunari parca eske; bayar alperric; bada ez evan misericordiaric alcanzadu, eta il tzan bici izan tzan modu moduan. Bardin yazo yacan Saul, Yudas, ta beste ascori. Orregaitic bildur izan ciñaitekez, erantzun eztaguizun araco Birgina sin-zorga-zoroai leguez: «Etzazaudaz. Orain artean sarri ta sarri ceure adiskide izan gura izan naz: sarri ta sarri opa izan deutsut neure gracia: bayar eztozu zuc gura izan: bada neuc beré eztot orain gura, ceuc gura dozunean. Orainguño ni baño laztanago izan dozuz ne. arerioac, ne. deiac baño obeto entzun dozuz eurenac: eurai yarraitu deutsezu. Zoaz bada eurac gana; escatu eguioezu penitencia eguiteco gracia.»

¿Nogana biurtuko zara orduan pecatari tristea? ¿Nori escatuko deutsazu gracia? Eta ¿celan entzungo deutsazuz Yaunari burla oneec? ¿Celangoa izango da zure naibaguea, ta biotzeco iluntasuna!

(224)

esan daguizunean Yaunac, araco otsein alperrari cirautsana: «Eztozu ne, diruagaz ecer irabaci gura izan: eztago bada orain zuretzat carcela ilun bat baño, non beti betico pagadu ta atera bearco dozuzan, niri eguin deustazuzan destiañac ta (desprecioac) osticopean erabilteac.» Lotsaturic, mututuric, eta arrituric gueratuco zara cristiñaua orduan. Ezagutuco dozu, orain ezagutu gura eztozuna; baya ezteutsu orduan ecer balioco ezagüera orrec. ¡Ah ce zori-gogorreco egunen beguira zagozen Ygcoagaz bakeac eguitea atzeratuten dozuenoc, zuei beste onenbeste yazo badakizue! ¡O ce zori-gaistocoac zuen burutasunac! Icusi eztaguizun bada ceure burua estutasun onetan ezagutu eguiuzu orain egquia andi au, eta ez eguiuzu luzatu penitencia, cein dan bideric onena, ta seguruena, Ygcoaren gracia orduan aurkituteco. Biurtu zaitez bada beragana laster biotz guztiagaz, negar benetacoacaz. Erdibitu eguiuzu ce, biotza damuaren damuz. Kendu eguiuz okerrerietaraco bide gaisto eta lagunoc: bada asco ta larregui dira orainguiñoco citalkeria. Ez eguiuzu bada biarco luzatu penitencia, cegaitic ce eztakizu elduco bazara biarco egun orretara. Gaur daucazu Yaunaren laguntasuna; orainche daucazu era ona, ez eguiuzu bada abaegun au alperric galdu. Asi zaitez ainbat lasterren: orainche pecatu guztiac gomuntara ecarri, ta damu ta propositu oso bategaz ceatz confesetara. Andiac izan arren zure pecatuac, andiagoa da Yaunaren errukitasunaren iturria. Ez lotsatu bada ce, arimaco zauriac ceruco medicu oneri eracusten: ce au eguinic, mundu onetan arimea penitenciagaz ondo osatu ezquiero, alcanzadu ta yadietsico dozu bestean Aita Eternoaren laguntasunean betico osasuna eukitea, cein dan zuei opa deutsuedana Aitearen, ta Semearen, ta Espiritu Santuaren icenean. Amen.

4. GARIZUMA ARRATSALDEETACO EUSQUERAZCO SERMOEAC. SARTZAIEREA.

(B, 121. or.)

In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, et in aeternum non peccabis. Eccl.c.7 v.40.

(121) 1. Mundu onetaco gauza guzietan aguirri da Jaungoico es-
cu-andikoaren ontasuna: bada direanac egun cituzan guizonaren one-
raco: ceruac, lurra, eguzquia, izarrac, abere edo animaliac, eta beste
dacusguzan gauza guztiac. Eta ez bacarric oneec, azaz ganetic mundu
onetan direan gach, neque, lan, eta naibagueac beré ao betean diraus-
cue Jaungoicoa guztizco on-on a dala guretzaco. Alazo baten diño onen
ganean S. Juan Crisostomo-c:ezta guichiago igarten Jaungoicoac deus-
cun amodioa gu castiguetean, palaguetean baño: eta alan ezta maite-
tsuago, ez laztanago gloriaco ondasun ta pozac aguinduten deuscuzane-
an, infernuco penacaz cema-cemaca yagocunean baño. Baita esan leite-
que, diño santu andi onec beroneshec, oraindocharren andiagoa dala
infernuagaz cematut'orduan eracusten deuscun amodioa, cerua opa
deuscunean baño. Cegaitic-ce indar gueyago dauco eriotza, juicio ta
infernuaren bildurrac gu pecatu ta ecandu deungueetatic aterateco,
gloriaren acorduac bashen. Orregaitic pecatu egun bagaric bici izaiteco
eztago gauza obaric, gueure beguien aurrean gure bicitzearren atserenac
euquitea baño (eztago gueure beguien aurrean... euquitea langoric),
dirauscu Jaungoicoac berac¹⁰⁴.

(121)

2. ¿Cegaitic guero? itanduten dau S.Bernardo-c. Bildur onec
quentzean dabelaco pecatua, eta biztuten gaituzalaco eguiquera edo
obra onac eguiteco. Gomuta izanac, guero ta guero beré cetan yoco
dogun, amatetan dau araguiaren sua, S. Juan Crisostomo-c diñoandi,
quenduten dau ondasunen zaletasun larregua, beera eguiten dau
gure andigura ta asco-erechia, bigunduten dau biotzeco gogortasuna,
eciten dau araguiia, ereguiten dau arimea, biztu caridadea, eshetu
Jaungoicoaganako amodioa, eta maite izan eraguiten deuscu arerio-

¹⁰⁴ Memorare Novissima, etc.

ric andiena. Eta beingoan esateco, Santu onen ustez (erechian), ecin leitequean gaucea da, au sarri buruan darabilenac pecatu eguitea¹⁰⁵, eta ezta onelangoa secula beré infernura joango¹⁰⁶. Oquerretara barriz, zori-gogorrecoa, ta betico galdua izango da gauza oneec aiztutzen dituzana¹⁰⁷. Aushegaitic artuco dodaz garizuma onetaco neure sermoe-guei ta berba-bide-garritzat. Baita mundu onetaco neque, lan eta arduraac epetasun eta paciencia andi bategaz igaro daizuzan, esango deutsuet, celango saria daucazuen ceruan: eta ezagutu daguizuen, ceinec zarratuten deusczuan ceruko ateac, eta botaten gaituzan infernura, adietan emango deutsuedaz pecatuaren calteac. Ara bada ce-en ganean berba eguingo deutsuedan bost domeca one- etan: gaur enzungo dozuez ceimbat, eta celangoac direan pecatuac dacarguzan gachac. Bigarrenean, ce itzaltsua dan eriotzea, eta celan aurquituco zareen orduan. Yrugarrenean esango deutsuet ce icaragarrizcoa izango dan eriotza-ostean Jaungoicoari emon bearco deutsagun contu estua. Laugarrenean ce arrigarrizcoac direan infernuco su, ala, min ta penac. Bostgarrenean, barriz, ce zori-onecoac direan ceruko atseguiun eta pozgarri chitozco andiac.

3. Jaungoicoaren ama, Aingueruen erreguiña, eta guizonen icharomen edo esperanza, izan zaitez bitarteko zure Seme Jesus-egaz gure artean, eta alcanzadu eguiuguz beraganic bear dana leguez, sermoeac eguiun etaenzuteco bear doguzan graciak: adi-erazoteco neure enzula maiteai ce iraun-guichicoac direan mundu onetaco gauzaac, eta ceimbat balio dabeen bestekoac. Yosi eguiuz, arren, gueure biotzac Jaungoicoaren bildur santuagaz bere legueco bide arteetatic ibili gaitezan. Ea bada, gueure ama ona, ama laztana, eta amodioz betea! emon eguiuguzu escua gure ecandu deungueetatic urteiteco; gorde gaizuz gueure arerioen atzamarretatic, eta bialdu eguiuguzu gracia ugaria, gure arimaac edertu-ta, Jaungoicoaren seme maiteteguiun gaguzan. Aushe escatuten deutsugu gure biotz guztitik esaten deutsugula Aingueruagaz batera Ave Maria.

¹⁰⁵ Crisost. Non est possibile ut anima de gehenna sollicite cogitans cito peccet.

¹⁰⁶ Idem. Nemo eorum qui gehennam ob oculos habent in gehennam incidet.

¹⁰⁷ Nemo gehennam contemmens gehennam effugiet.

5. PECATUAREN GANECO SERMOEA

(B, 122-126. or.)

Per unum hominem peccatum intravit in mundum et per peccatum mors. Paul. ad Rom. c.5.v.12.

(122) 1. Neurriba'coac dira pecatuac munduari ecarri deutsazan calteac. Gure lenengo gurasoen pecatu bacar batec ecarri euscuzan, gueugan dacusguzan gach, neque, lan eta zori gogorreco gauza guztiac. Berac imini guinduzan Demoniñoaren aguindupeean; berac condenau guinduzan eriotzara, zarratu eusczuan ceruco ateac, eta eguin guinduzan Jaungoicoaren arerio. Ain izan zan andia pecatu onegaitic eguin guenduan zorra ce, ez egoan guizon eta Aingueru guztien artean zegaz quitutu edo cegaz pagadu; eta alan bear tzan Jaungoicoa bera guizon eguin-da, modu onetan, gure pecatuac arturic, bere odola emoitea. Baya jo guizon itsuaren itsumendia! Azturic, bada, calte oneec, eta gomuta izan bagaric cer costa yacan Aita Eternoaren Semeari, gu pecatuetatic ateretea, bera bere guraz biurretutene da, pecatu astunaren cateacaz estututera. Baita asco ezpailitzana leguez bat edo beste eguitea, ur otza legue-che parra-parra edaten dituz pecatuac. ¡Ah bada: ondo balequie cer eguiten dabeen Jaungoicoagaz, eta celango calteac dacarrezan euren buruentzat alperric, ece gogo guichiago euquico leuque celambere pecatu eguiteco. Orregaitic bada esango deutsuet arrastegui onetan, lenengo cer eguiten dozuen Jgoagaz pecatu eguiten dozuen bacochean; eta bigarrengoa, celango calteac dacarzuezan pecatuac.

Lenengo zatia

2. Gauza oquer bi eguin dituz nire esquergaistoko yente onec, cirautsen israel-tarrai Jaungoicoac Jeremias-en aotic. Izanic ni euren Jauna, ni euren yaube ta onguillea, neu ichita pecatuen atsean dabilz¹⁰⁸. Aushe berau errazoe andiagoagaz esan leigu gueuri Jaun

¹⁰⁸ Me derelinquerunt fontem aquae vivae, et foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas, quae continere non valent aquas. Jerem.c.2.v.13.

onec, bada izanic ascozaz andiagoac gueuri eguinico mesedeac, andiagoa da eta gogorragoa gure esquer-deunguea. Eguin guinduzan ecer-ez-etic, emon euscun bere antzeco arima bat, baita imini cituzan gure aguindura bere escuetatic urtenico gauza guztiac. Barriz ezagutu gura bagaric guizonac chitzo mesede andi oneec, biurtu zan Jaungoicoaren contra pecatu guztiz esquergueacaz, guerra bicia eguiten. Baya jo Jaungoicoaren ecin-esanezco ontasuna! nos eta gueiago bere Magestadearen contra yaiguiten cirean guzonac, orduanche eracusten deutse bere biotza euren amodioan erreric. Orduanche bialdu euscun bere Seme bacarra gu Demoniñoaren aguindutic aterateco, eta bere seme eguiteco. Eguin eban Jesus onac Aitaren esana; baya ¿cer costa e-chacan? Abelechechu baten lasto artean yaio bear izan eban: bere precio andia baño andiagoco odola yaio-ta zortzigarren eguneraco emon bear izan eban. Barriz ogueta amairu urtean ¿celango neque, lan, izardi, gose, egarri eta arduraac icusi bear izan etzitzan? ¿Eta noc esan, bere pasiño gogorrean igaro cituzanac? Aimbeste larritasun, aimbeste zauri, bost milla ta gueyago azote, arantzazco coroe gogorra, escu-oñetaco untze lodiac, ¿eta noc daqui cer? Bai, Cristiñaüac, Jaungoicoaren seme J.Cº.c, bere aitagaz Jaungoico dan seme onec emon eban gugaitic bere bicitza curutze baten yosiric neque, min-alen, eta deshonragarrizco lotsarien artean.

3. ¿Noc usteco ez eban odolezco ichaso onetan itoric gueratuko cireala seculako mundu onetako pecatu guztiac? ¿Noc esango ez eban etzala izango guizonic, aimbeste amodio Jaungoicoagan icusita, pecatura biurtuko zanic? ¿Noc sinistuco eban oraindoocarren beré gogorturic gueratuko zala guizonaren biotza? Bay ¡ay ene, neure Cristiñaüac! lar beré lar dacusu achinacoac bashen deungagoac ezpagara, beintzat obeac ez-careala. J.Cº. gure Jaunaren odolagaz erosiac izanic, barrien barri zapalduten dogu balio andico odol au. Bay, pecataria, aushe yazoten dala, pecatu eguiten dozun bacochean dirautsu S. Paulo Apostoluac (Hebr. 10.cv.20). Aizturic, Jaun onec eguin deutsuzan mesedeac, osticopean darabiltzu bere odola, eta ceure pecatuaz barriro loituren dozu bere gorputza, eta ecetan beré eztaucuz zugaitic eguin dituzan miraari guztiac, eta zugaitic igaro dituzan neque, lan, pasiño ta eriotza. ¿Cer dago au baño gauza icagarriagoric? ¡Ah Cristiñaüa, bacenqui ondo cer balio daben Jesus onaren pasiño, ta eriotza ta odolac, aushe asco izango litzateque nombaist santu andi bat izaiteco, diño S. Juan Crisostomo-c. Batu eguiuz santu guztiac eguin dituezan penitencia, gaubela, gogortasun, barau, negar eta cizpuruac: Martiri guztiac icusi dituezan presondegui, ezpata, su, ctea, ta ganeco icagarriazco nequeac: eta ce-

(123)

ruco Aingueru guztien merecimentuac. Direanac, bada, bat eguin-da beré, eztira eltzean Jesus onaren odol tanta (123) baten baliora: bada guzti guztioc Ama Virginearen merecimentuacaz neste bat eguin-da beré e-litzatequez asco izango parquetaco pecatu bacar bat beré; barriz Jesus maitearen odol tistilla bat asco da guztien parcaciñorako. Eta orregaitic beré ain da andia guizonaren zoraqueria ce, mundu onetaco guraari citel chiquienagaitic salduten dau ceru-lurraq dauquen ondasunic andiena, gura leuqueala bere aldetik, Jaungoicoric ezpalego, eta bere escuac ezarten deutsazala bere borondate deungueagaz.

4. Ameneco usteco dozu au lar esatea dala. Enzun bada S. Bernardo-c dirautsuna. Gauza icaragarrizcoa da, baya lar (gueiegui) beré eguaia da, guizonaren borondate deungueac Jaungoicoa ilten dabe-la¹⁰⁹. Bada pecatu eguiten daben bacochac guraco leuque Jaungoicoric ezpalego, edo bai guichienez bera castiguetaco escuneric ezpaleuco, baita au ezta beste gauzaric Jaungoicoa Jaungoico izan eztedila gura izaitea baño. Beste-ain-bestea diño Job santuac: pecatariac pecatua eguiten daven orduan (eguit-orduan), bere besoa gora eguiten dau Jaungoicoa yo-iteco legue-che¹¹⁰. Ain gauza lotsaba'coa bada, eta aimbeste castigu merecidu badau gurasoa yo-itera eguiten dabenac, ¿cer izango ete da aushe berau bere Jaungoicoaren, bere eguiilearen, bere salvatzairearen, ta bere Jaun ta yaubearen contra eguiten dabenac? Baita ezta emen gueratutenean pecatari itsuaren gogortasuna, bada bene-benetan ilten dau aleguinez Jaungoicoa berbera, diño S. Juan Crisostomo-c¹¹¹. Bada onelangoa Jaungoicoaren arerioacaz batzaindu eguiten da, al-daian gach guzia eguiteco, baita al balegui, cerura igan, ta bertanche ilgo leuque Jaungoicoa bera, castigadu ce-daan. Onetara dator S. Paulo Apostoluac diñoana: pecatariac, pecatu eguinagaz, barriro yosten dau curutzean Jaungoicoaren semea, barriro burlazar ta irri-barreca yagoco¹¹². Ay neurre maiteac, noc euqui leiquean Apostolu andi onen indar eta espiritu guzia, zuei adietan emo-iteco cer dan Jesus maitea pecatuacaz iltea! Yaquin eguzue bada dala bere negargarrizco neque, larri, eta tormentu guziac barrieztetea, bost milla ta gueiago azote emotea, arantza gogorrezco coroia buruan sartutea, curutzearen pisua bashen an-diago bat bere lepoganean imintea, eta curutze baten untze lodiakaz yosi-ta eriotza lotsagarrizco bat emo-iteco.

¹⁰⁹ Bern. Horribile dictu, Deum perimit propria voluntas.

¹¹⁰ Tetendit manum suam contra Deum. Job c. 15.v.25.

¹¹¹ Vere omnis homo malus quantum ad voluntatem suam manus mittit in Deum, et occidit.

¹¹² Rursum crucifigentes sibimetipsis filium Dei, et ostentui habentes. Hebr.c.6.v.6.

5. Bein baño gueiagotan aserratu eguin izango zare, baita tint, Judasen eta Yudeguen contra Jaungoicoaren Semeagaz eguin cituezan gogortasunac enzut-orduan, diño S. Juan Crisostomo-c, bada ara, yaquin bear dozue ece, andiagoa dala zuen itsumendia a-ena baño, gogorragoa zuen oquer-gaistoa, eta esquergueagoa zuen pecatua. Cegaitic-ce a-ec ez ebeen ezagutu J.Cº Jaungoicoaren semetzat; uste ebeen guizon galdu, guzurti oquer bat zala, eta alan ain eriotza gogorra emoten eutsenean euren erechian Jaungoicoaren borondatea eguiten ebeen, eta venguetan eveen euren leguea ta Moyses-en honrea. Eguia da ez euquela euren erracuntzan achaquiaric, bada J.Cº. gueure Jaunac, eguin cituzan miraariac asco ta asco cirean edoceineri sinistu eraguiteco Jaungoicoa zala; baya beindanic bein ez ebeen ezagutu, ce ganecoa ez eutsen eriotzea emongo, diño S. Pau-lo Apostoluac (1 Cor.c.2.v.8.). Orregaitic curutzean egoala esan eutsan bere Aita Eternoari J.Cºc.: Aita parcatu eguioezu, ce eztaquiecer eguiten dabeen. Baya zuec ezaguturic nor dan Jesus amodioz betea, yaquinic Jaungoico eguiazcoa dana, Aita Eternoaren seme bacarra dana, ceru lurraren eguilea dana, eta aintzacotzat sinistu eta confesaduric, orregaiti beré zatituten deutsazuez zuen pecatuacaz bere araguiac, urratuten deutsazue bere burua, zulatuten deutsazuez bere escu-oñac, eta azquenean emo-itzen deutsazue eriotza guztiz necatu bat. ¿Au da, Cristiñaüac, Jaun oneri emoten deutsazu mese-deen ordea? ¿Oneshec, euqui deutsuen amodioaren, eta eracutsi deutsuen ontasunaren esquerrac? ¿Ezta bera zuen Aita, zuen egui-llaea, zuen salbatzaillea, zuen Erredentorea? Bada ¿celan daucazue bera ilteco biotzic? ¿Celan bera ilteco gogoric? ¿Celan bera yosteco vorondateric eta curutze baten esqueguiric icusteco beguiric?

6. Aushe da, Jesus ona, pecatariac emoten deutsuen ondo egui-nen pagua, aushe, eurai eguinico mesedeen saria. Eurac-ganaco amodioz beteric, emon deutsezu daucazun guztia: asco ez erechiric eurac ceure antzera, ta irudira eguinari, ceure odol-guiñocoa emon dozu, eurac pecatuen menpetic ateratearren. Baya jo guizonaren ecin-esanezco gogortasuna! Ezagutu gura bagaric ceu euren ongui-lletzat, ostera yosten zaituez curutze baten, Yudeguac bashen untze gogorragoacaz. Baya, Jauna, andia bada beré guizonaren gogortasuna, andiagoa da zuc edocein beré gauzataraco daucazun escua. Ea bada, Jesus maitea, bigundu eguiuz gure biotzac ezagutu dai-gun gure (124) pecatuaren esquerguetasuna, baita asco ezpada onen ezaupidea berari gorroto artuteco, izan bedi edolambere yaquitea celango calteac dacarguzan gure arimearen arerio aserre onec, eta aushe da esan deutsuedan.

Bigarren zatia

7. Ain da andia guizonaren biotzeco astuntasuna ce, ezta ecetara beré biurtuko, ez-izanic bere onen, edo gachen bildurragaitic. Andia da celamberé Jaungoicoari zor deutsagun amodioa, eta ecin-esanez-coac dira berac egun deusczan mesedeac, eta orregaitic ez gueunque aushe baño besteric bear, Jaungoicoaren adisquidetasuna galduen bildur izaiteco. Alambere au ezta asco izaiten guizon esquer gaistoco zoroa pecatuengorrotoan sartza-iteco: baita orretaraco indar gueyago euqui daroa beragaz bere buruari eguiten deutsazan calteen ezaupideac, Jaungoicoari emoitzen deutsazan atsacabeen anditasunac baño. Enzuzuez bada pecatuaren calteac.

8. Escritura Santea irakurtea baño bear eztogu ezagututeco ce negargarrizcoac direan pecatuac munduari ecarri deutsazan gachac (1 Pet.3.v.20). Pecatuacaitic gueratu zan lurra uriolacaz estalduric, eta zortzi guizon-ez ganeco guztiac itoric: pecatuacaitic yatsi zan cerutic sua Sodoma, Gomorra eta beste iru Urien ganera, eta cireanac erre cirean. David Erreguearen pecatuagaitic irurogeta amar milla guizon il cirean. Ermuan egun ebeen pecatuagaitic ogueta ama-iru milla Ysrael-tarrai emon eutsen eriotzea. Jangoicoaren puebluari pecatuacaitic etorri oi yacozan neque, lan, gach, eta gauza gogor guztiac. ¿Cegaitic iminten cituzan Jaungoicoac euren arerioen menpean? Euren pecatuacaitic. ¿Cegaitic eroan cituezan catega astunacaz esturic Egipto, Asiria, Babilonia ta Damasco-co Erregueac? Euren pecatuacaitic. ¿Cegaitic derichazue dagozala gaurco egunean errege bagaric, legue bagaric, elesha ta altara bagaric? Euren pecatuacaitic. Baya ¿cer daucagu, cer yoan Ysrael-ecoac-gana? Gueuc gueurre egunetan dacusguz pecatuaren calte chitzozco esquergaac. (Dempora) Aldi onetan dacusguzan auci, supituco (beingoango) eriotza, su, gose, pobreza, labore falta ta beste neque ta gach guztiac pecatuetatic datoz. Alanche esaten eutsen Moyses-en bitartecoz Jaungoicoac berac Yudeguai (Deut.28). Emon deutsuedan legue santua gordetan ezkpadozue, zori-gogorrecoac izango zaree zuen gauza guztieta: zorigogorrecoac urian, ta zorigogorrecoac campoan; zorigogorrecoac echean, ta zorigogorrecoac soloan. Ereingo dozue garia ta artoa, eta eztozue ezerbere artuco: euria bear dozuenean, eztau eguingo; eta eguzquia bear dozuenean, ezta icusico (aguertuko). Broncezcoa izango yatzue cerua, eta burrinezcoa lurra. Biralduco deutsuet gosetea, gacha, eta zori gaistoia; ilgo deutsuedaz ardiac, aariac, idiac, beiac, zaldiac. Suac, eta eguraldi charrac erre ta galduco deutsuez echeac, mastuiac, sagastiak, ortuac eta (mendiac) basoac. Quenduco deutsuedaz eriotza gogorragaz semeac, alabac eta gura-

soac. Emongo deutsuet gacha gacharen ganean, nequea nequearen ganean, eta zauria zauriaren ganean. Azquenean barriz, quenduco zaituedaz lurraren ganetic, eta ilgo zare biotzeco bildur itzal artean.

9. Gach oneec guztioc, baita ascozaz beré gueyago yazoco yacazala dirautso Jaungoicoac bere puebluari, berac emonico leguea gorde-ez-ic. Bada Moyses-en bitartecoz emonico legue gogorra ez gordeteac ainbeste gach merecietan beeban, ¿ceimbat eta celangoac derichazue mereciduko dituzala, J.Cº.c emonico legue bigun, satura amodioz betea ez gordeteac? ¿Ceimbat andiagoac izango dira legue onen contraco pecatuac dacarguzan calteac? Ain dira andiac ce, mundu onetan dacusguzan guztiac bat eguin-da beré eztira asco berragaitic artuten dogun zorra paguetaco, Jaunaren ontasun ta erruquitasunac parcatu ez-ic. Eta jarren bada, mundu onetan icusico baguenduz gach eta neque andiac, eta onetan gueratuco balitz pecatuen calte guztia! Baya bildur nas, Cristiñäüac, bildur nas, cein beste mundura eldu daitezan emen pagadu gura eztoguna, an pagadu arazo ce-daigüen. Baita andiac badira pecatuac gorputzari ecarten deutsazan calteac, andiagoac dira celambere arimeari eguiten deutsazanac. Da arimea pecatu eguin baño leen, Espiritu Santuaren bici lecu, Jaungoicoaren egoitza, Aita Eternoaren seme, J.Cº.ren anaye, S.Pedro-c diñoandi, Jaungoicotatasunaren partilla, eta laguna. Baya ¿cer uste dozue, eguiten deutsala pecatuac? Lapur batzuc bideazco bateri eguin leiquioena. Sarri-ascotan yazo oi da guizonen bat bere bidean yoatea diru zati andi bategaz. Urteiten deutse lapurrac, eta ez bacarric quenduten deutse daroian diru guztia, baita beré (125) ilten dabee ta bertanche ichiten dave lurrean luce luce, zauriz beteric, billosic, odolusturic eta ezain ezain eguinic. Beste onenbeste eguiten deutso pecatuac arimeari. Quenduten deutsoz graciaren ondasunac, bat-bere ichi bagaric, zauriz ta llagaz betetan dau: ilten dau, baita ichiten dau mundu onetan dagoan gauzaric ezainena baño ezainago; eta ain billosic ce, ezteutso isten cegaz estaldu Jaungoicoaren aurrean bere ezaintasuna. Orregaitic diño Ecequiel Profeta igarlarriac: Pecatuac ushalduten dau guizon santua (c.3.), eucan santidaderic, albora (igues) eraguiten deutso bere ontasunetic, eta ezteutse balioco arean ordura arteco obra on guztiac.

10. Bai, Cristiñäüa, bai: baceuncaz, santu guztiac euqui dituezan merecimentuac beré, pecatu bacar bat asco litzateque guzti guztiac beingoan galdualgo. Ecarri bacenduz Jaungoicoaren ezaüerara Apostoluac baño yente are gueyago; (igaro) icusi bacenduz martire guztiac bashen presondegui neque, su, orio iraquin, metal urtu, azote ta tormentu gogorragoac; eguin bacenduz confesore eta virgina guztiac baño penitencia, barau, gogortada, ta gaubela andiagoac; direa-

(125)

nac beingoan galduco ceunquez pecatu bat-egaitic. Baceuncoz ceruco santu eta Aingueru guztien graciac beré, pecatu eguin orduco ba'peré bagaric gueratuco cinatequez. ¿Gur'uzu enzun gueyago? Bada ara, ta icaratu zaitez enzut-orduan. Bazeunco Andra Virgina Maria-Santisimeac eta J.C^o.c berberac dauqueen gracia beré pecatu bat bacarric eguinic (eguin orduco) dan-dana galduco ceunque. ¡Ay, ta celan esan guinaian pecatuan dagoan arimea gaitic Jeremias-ec beñolan negarretan urturic ciñoana: Sartu da arerioa, arimaco urian, eta eucazan gauzaric onenac artu dituz: ichi dau guztiz pobrelic, bnaturic eta ilic!¹¹³ Baya ¡o guizonaren miragarrizco gogortasuna! Ain da andia euren itsuqueria ce, ur otza legue-che parra-parra edaten dituez pecatuar: gueyago yo aquela uste dabee mundu onetaco gauzaric chiquien chiquiena (edocein ecerezqueria) galtzean. Jaungoicoaren gracia eta adisquidetasuna bagaric gueratuten direanean baño (gueratutean). Galduten badozu mundu onetaco ondasunen bat; erretan bayatzu echeren bat, galduten bayatzu idi, bei, aari edo beste ganaduren bat; celango penea, celango nequea! Mundu guztia aracatuten dozu bera topetaco, gau ta egun zabilz mendiric mendi, echeric- eche, laarraric laarra ta bazterric bazter bere atsean. Ylten bayatzu maite dozun seme-alabaren bat, edo senar, emazte edo gurasoren bat, ¡celango negarrac, celango cizpuruac! Quenduten badeutsue diru puscaren bat ¡celango atsacabea, celango tristecea! Eztago noc poztu zaguizan; guztia da gomuta izaitoa, galdu dozun gaucea, ecin quenduric ceure burutic: barriz ezteutsu arduraric ceruan ta munduan daucazun gauzaric onenagaitic; eztozu yaramaiten ceure arimea ilic euqui-arren.

11. Ydigui eguiuz, arren, ceure fedeco beguiac ceure arimea pecatuan dagoanean icusteco: beguiratu eguiuzu celan dagoan ilic, Demoniño bat dirudiala, icatza baño baltzago, gorputz atsitu bat baño beré atsituago. Ycusi eguiyu celan dagozan bere yaube eguinic Demoniñoac, eta celan dauqueen catega lodi ta astunacaz estuta. Eta arritu ta icaratu zaitez icusiric arpilloa gorputz ustean legue-che, dabiltezala Diabruac ceure arimaan batecoric bestecora. Baita galatzaiera oneei asco ezpaderichazu, yaquin eizu oraindo pecatu eguiten dozunean ushatutenean dozula Jaungoico guztiz maitea zure arimairic, eta bein-betico agurra eguiten deutsazula J.C^o. gueure Jaunari, Andra Virgina Maria guztiz gozoari, ta Ceruko Aingueru ta Santu-Santai: galtzean dozuz Jaungoicoaren semeac, bere icaragarrizco eriotzeagaz irabaci eusczuzan, chitozco ondasun ta merecimentuac;

¹¹³ Manum suam misit hostis ad omnia desiderabilia ejus. Thren.c.1.v.10.

(126)

eta eciñ ciñoaquez cerura. Agur, diñozu alango orduan, agur, agur, ceru ederrac, etzaituedaz nic gura neure bici-lecutzat; guraago dot neure pecatu, guraari eta gustu citaletan ero eroric ibili, zuen atseguiñ, pozgarri eta contentu artean beti-betico bici baño. Agur ceruco santu eta Aingueru guztiac, ez eguzue nigaitic erregutu, eztot gura zuecaz batera bici ceruco glorian, eztot gura zuen lagun izan; naiago dot Demoniñoacaz neste erretan secula betico infernuan egon. Agur Ama Virgina Maria, eztot zure arpeguiric icusi beré gura, ez eguiouzu nigaitic erregutu zure seme Jesus-eri, ce gurago dot neure pecatuetan sarturic egon: naiago dot neure arerio gogorrazaz neste bici infernuco su, neque, ta zorigogorrean, zure laguntzan bici baño. Agur ceu beré, neure salbatzaille, Erredentore ta Eguilla, gorroto deutsut, etzaitudaz icusi gura: bota naguizu zure aurretic Ynfervuetara:(126) bada gurago dot zure gorrotoan eta ecin-icusian bici, pecatua ichi baño. Ba'quit infernuetara betico noiala, baya ezta ardura: ezteust arean, mundu onetan nagoan artean neure gustua eguiten badot.

12. ¿Cer dirautsazu, Jesus Maitea, pecatari galdu oneri? ¿Cer esango deutsat? Neure semea, neure maitea, nire Cristiñau laztana, ¿ce gach eguin deutsut nic, edo cetan izan nachatzu astuna ta gogait-garraria¹¹⁴? ¿Ce pecatu icusi dozu nigan, modu lotsagarrizco onetan ni ichiteco? Edo ¿ceta'co zure ta nire arerioai, niri baño amodio gueiago euqui deutsezu? ¿Eguin deutsue orreec nic baño mesede gueiago? ¿Eguin zaituz ecerbere ecetic Demoniñoac? ¿Emon deutsu bicitzea munduac? ¿Edo al dira andiagoac, araguiac emon daiquezuzan atseguiñ, poz-aldi ta contentuac, nic zuretzat ceruan daucadazanac baño? Eta oneri guichi baderichazu, ez munduac, ez Demoniñoac, ez araguiac, ezbabere, neuc, neushec erredimido ta erosi zaitudaz, ez urre-zuri ta gorriagaz, ez cerubacaz, ez eguzqui, irargui ta izarracaz, ezbabere neure balio andico odolagaz. Testigu dira artu nituzan bost milla ta gueiago azote; testigu buruan daucadan coroe gogor au; testigu escu-oñac bateric bestera zulatu deusten untze gogor oneec: testigu dira dacuzuzan zauri edo llaga oneec: eta testigu curutze au, ceinetan yosiric nacutsun. Baya orregaitic beré min andiagoa emoten deust zu galdu bearrac. Aushe da nire biotza erdibituten daben ezpatea. Ea bada nire seme laztana etzaitez galdu, erdu nigana. Biildur bazara aimbeste pecatugaz ni-gana etorten, yaquin eguizu etzaitudazala botaco. E'nituzan bota S.Paulo, S. Mateo, Sta. Maria Magdalenea eta beste pecatari asco ta andiac. Ea bada, neure Cristiñau maitea, bizcortu zaitez; erdu laster; eta bazagoz ica-

¹¹⁴ Popule meus, quid feci tibi, aut in quo molestus fui.

tza baño beré baltzago, eta Demoniñoac baño beré ezainago, edurra baño zuriago, eta eguzquia bashen ederrago eguingo zaitudaz. Poztu zaitez, pecataria, opa deutsun parcaciñoagaz, eldu zaitez Jesus maite onen oñetara, eta esan eguiozu negarretan urturić: Neure Jesu-Cristo Jauna.

6. PECATURACO BIDEA EMOTEA

[ESKANDALUZKO PECATUA]

(J, 201-210. or.)

Vae mundo a scandalis... Vae homini illi per quem scandalum venit.

Math.c.18.v.7.

(201) Pecatu bat munduan ascoc eta ascoc eguiten dabeena: pecatu bat besteac bashen arima gueiago galduen dabena; pecatu bat ceinen contra Yesucristo-c cemacuntza itzalacaz berba egun eban: aushe da gaur nire berba-bideraco artuten dodan gueia. Besteai (lagunai) pecaturaco bidea emotea, aushe da pecatu orren zabaldua, ainbesteen galgarria, eta ceinen contra eracutsi eban ainbeste su Yg-coaren Semeac. Pecatu guztiz zabaldua, bai, eta eztakit esan eztaguidan gueienac eguiten dabeela. Bada, noc esan lei: nic garbi daucat burua, nic iñori beré ezteutsat deungaroraco bideric emon? ¡Ay! orretaraco ezta bear, ascoc oker usteco dabeen leguez, pecatu eguiteco esatea, ez alangorako burutasunic, edo aurrera bideric emotea: asco da, ciñoian anchina Tertuliano-c, eta diñoe guero ta gaurco egunean teologo yakintsuac, eurac egun leikeen gauza okerren bat euren beguietan eguitea. Baita ¿cein da ori eguiten eztabena? ¿Ce bildur artuten yaco besteene aurreti ondo eztana edo oker dana eguiteari, edo deunga dana esateari?

(201)

Emeti guero cer? ¡Ay! gachagaz dagon bat asco izaten da erri guztia, eta batzueta erreinu guztia atsituteco. Eta ainbestec pecatuaren gach okerragaz galdua dagozanac eta besteai eztitu (eradendu, ezarri, erantzi) ecinic dabiltzazanac? ¿cer egun bearco eztabe? Eguiten dabeena eta yazoten dana da, ainbeste ta ainbeste donga eguitea, mundu guztia galdutea, eta infernua guizon-emacumez bete-bete eguitea. Onec su-min andi bat emon eutsan J.C.ri, eta biguntasuna eta errukia bera zan Yaun gozo au asi zan aiai bildurgarrica, bai alango bideac emoten dituezanen contra, bai orretati galduen direanen contra¹¹⁵. Ay munduagaz, ciñoian, pecaturaco bideac gaiti! ¡Ay onelango bide dongaac emoten dituezanacaz! Oba leukee oneec

¹¹⁵ Calmet in hunc locum. Proverb. 25, v.8.

errota-arri bat iduneti (samati) estuta, ichasoan ondatuco balituez. Onelango berbacaz adietan emoten ebala guztizco calte andien beguire dagozala bitzuoc. Onetati aguiri da ce mesede-garr ia izan leki-kezuen onen ganeco sermoia, eta zorionecoac zuec, beratati alango bideric gueiago ez emoteco, eta leen emonen penitencia eguiteco bideac eta asmuac artutten badozuez, eta nic esker andiac emon bearco deutsadaz Jaunari neure bidez mesede andi ori eguiten badeutsue. Dendatu bear dot bada, ea Jangoicoa lagun dodala, ea alangoren bat eguin albanegui.

Eta ¿ce berba-bide oberic artu nei nic J.Cº.c, aitatu deutsuedazan berbetan artu ebana baño? Bai, Jaun au uste dot artu niri bide ori eracusteco guidaaritzat. Esango deutsuet bada bere berbacaz. Vae mundo a scandalis: ay munduagaz pecatu bideac gaiti! Eta ¿cegaiti? Bide char orreec ascoren ta ascoren arimeetan eguiten dituezan calte icaragarriac gaiti: aushe izango da lenengo zatia. *Vae homini illi per quem scandalum venit:* ¡ay deungueraco bidea emoten dabeenagaz! Eta ¿cegaiti? Bere buruaren ganera dacazan calteac gaiti: ara emen bigarren zatia. Berba baten pecaturaco bidea emoten dabenac bere buruari, eta besteai eguiten deutsezan calteac eguingo dabe ne. sermoi-guei guztia¹¹⁶.

(202)

(202) *Vae mundo a scandalis... Vae homini illi per quem scandalum venit. Math. c.18.v.7.*

Arratsalde onetan Ygcoa lagun dodala esan bear deutsuet gueyenac bear dozuen, eta ondo arturic mesede andia eguingo deutsuen sermoia. Bear bada zuec entzuten dozuenean besteai pecaturaco bidea emotearren ganean izango dala, eztozue alan usteco, eta zuen artean esango dozue: ¿cer, gueyenac bear doguna? Gueyenac emoten al dogu pecaturaco bidea? ¿Orren gaistoac eguin gura gaituz gueyenac? Ez, eztaroagu guc orrelango pecatu tzar andiric eguiten: olango pecatu eskergaak guichitan icusten direanac dira. Onelan uste dabe ascoc munduan, eta emeti dator gauza oneri ain bildur guichi artutea. Baya ezta ori olan, eta deungueraco bidea emoteco ezta bear errian berba lecu andia iminico daben, edo imini leikean peccatric, eta ain guichi pecatu eguiteco garbiro esatea, edo orretaraco buru charra emotea, osterantzecoacaz beré sarri ta sarri emon yoake. Orretaraco asco da ciñoiian Tertuliano-c, eurac eguin leikeen gauza charren bat euren beguietan eguitea, eta au gueienac eguiten dabe edo eguin daroazue. Eztago munduan peccatric eztaucanic, eta besteric uste dabenac berac bere buruari guzurra sinistu eraguiten deutso. Gueienai esteutse ecer (arean, ardura) euren ondo eztana

¹¹⁶ in speculo animæ. c.1.

iñoren aurreti eguna gaiti. Eta ar'or asco dana pecaturaco oñ okerra emoteco: ar'or gueyenac pecaturaco bidea emoten. Eta ¿emeti cer? Gueyenac indar gueyago dauken leguez deungueraco, enparaduac oneraco baño, emeti guero pecatuac gueyagotutea, eta mundua deungagotutea: emeti ainbeste pecatu ta pecatari: emeti ainbeste calte arimeetan. Orregaiti esan deutsuet ceuen arimeen mesede-garri andia izan leitekeala gaurco sermoia, eta alanche izango da izan beré, zuen biotzean alango pecatu icaragarrien gorrotoa beratati sartu-co baneutsue.

Eta ¿ce berba-bide Oberic artu nei nic orretaraco, Yesucristo ge. Jaunac artu eban cemacuntzazcoa baño? Jgco ta guizon eguiazco onec, biguntasuna eta errukia berbera dan Yaun andi onec, alango pecatu-bide deungueen ganean berba eguiten eban baten, su santu bat artuta (asi zan ay-ayca itzalacaz cemaca bai cemaca bide char orreec artuta pecatu eguiten ebenai, bai bide orreec emoten dituezanai. *Vae mundo a scandalis* esan eban: ay munduagaz pecatu-bideac gaiti. *Vae homini illi per quem scandalum venit*: ay pecaturaco bidea emoten dabengaz. Aushe da bada zuen oneraco nic artutен dodan sermoi bidea) asi zan aiai-ca, adierazoten ebala oker andiac egozala bai pecaturaco bidea emoten dabenzaco, bai bide ori artutен dabenzaco. Nic bada bere berbaac artuta esango deutsuet: *Vae mundo a scandalis*, ay munduagaz pecatu-bideac gaiti! Eta ¿cegaiti? Bide char orreec ascoren ta ascoren arimeetan eguiten dituezan calteac gaiti: aushe izango da lenengo zatia. *Vae homini illi per quem scandalum venit*, ay deungueraco bidea emoten dabengaz! Eta ¿cegaiti? Bere buruen ganera dacazan calteac gaiti: ara emen bigarren zatia. Berba baten pecaturaco bidea emoten dabencere buruari, ta besteai eguiten deutsezan calteac izango da ne. sermoi-guei guztia. Zorionearni, pecatu itzal onen bildurra ta gorrotoa zuen biotzetan sartuta bera eguitaric alderatutene bazaituedaz.

Modu bitara emon yoake gueyen besteai deungueraco bidea. Bata da iñori pecatu dan gaucea eguiteco aguinduten yacanean, edo orretaraco burutasuna, aurrera-bidea edo gantza emoten yacanean edo besteia celan-alan orretan iminten danean. Alan eguiten dabe gurasoac, umeai ecer ostuteco aguinduten deutsenean: alan iñori guzurraren ganean bere alde yuramentu eguiteco esaten deutsanac: alan besteren bateri esaten deutsanac eztguiola lagunari parcatu esan deutsan berba charra; bera leguez balitz kerella bat esarrico leuskiola: baita beré alan emon daroe ascoc munduan seigarrenerako bidea. Bigarren bide deunguea emoteco modua da oker dana edo oker dirudiana besteren aurreti eguiten danean, besteac orretati guero orrenbeste eguiteco burua artuco batau, edo artu albaleike.

(203) Eta au yazoco da beti iñoren aurrean gauza (203) charra eguiten danean ain onac ezipadira ori dacusenac ece icusia gaiti eztaben oke-rerako bideric artuco, edo ain deungaac ceinda ori bagaric bardin bardin eguingo leuken. Pecaturaco bidea emotea da berba loiac (barre-eraguingarriac izanagaiti) besteen aurreti, guztiz bere gazteene-tati, esatea; canta ipuin edo destaña cikinac esatea: baatzaco dan-tzaac eguitea; mosua, laztana besartean artzea, ukiera okerra mutilac neskeari edo bestera neskeac mutilari eguitea; emacume gauceac soña bear eztan leguez erabiltea.... eta arabere gueyago gaz-te gaishoai seigarreneraco zantarkerietarako beguiac idiguitea. Pe-caturaco bidea emoten dabe gurasoac umeen aurreti biraoac, aña-nac, berba zantarrac, gazte-zaroco zorakeriac esaten dituezanean, edo andichu egun ezkerro euracaz neste eratzoten badituez, edo eu-ren gelaan, orregaiti gueldi egoten eztakiela, eta ondo eztan besteren bat seme-alaba orren beguietan eguiteen badabe. Beste onetarico as-co sermoian bertan aitatuco deutsuedaz. Au aurretic dozuela, icusi daigun celango calteac eguiten deutseezan besteai alango bide-char emollaac.

¡Ay bada gogotan artuco balebe besteai pecaturaco bidea emo-ten dabiltzazanac, celango calte eskergaac eguiten deutseezan! ez-te-richat izango leukeela orretaraco biotzic. Oneec dira araco Ygcoac diñozan guizon gaishoz galduac, erri guztia atsitu bear daveenac; oneec, Ygcoaren icena araco anchinaco Profeta guzurti okerrac le-guez erriric garbitu gura daveenac, eta oneec San Pauloc ciñoan guiz-on gaisto errebesa leguez, diabruaren lanac eta cer-eguinac eguin bear dituezanac. Bai beintzat onelango cristiñau charrac galduen dituez arimaac, kenduten deutse Ygcoaren gracia ta adiskidetasuna, galarazotzen deutse ceru ederra, ta ondatutzen dituez infernu gogor-rean. ¿Baakizue guero au cer dan? ¿Egon izan tzare iños zuen artean ceinbat balio bear daben arima batec? Baya ¿eta noc au aditu? ¿Noc berbacaz ulertu eragin?

¡Jesus laztana! zuc erosi cenduzan arima orreec nekeacaz zeure odolagaz, eta zeure Eriotzeagaz, eta zuc dakizu ondo ondo ceinbat balio daben arima batec. Esaiezua bida, arren, arimaac bildur bagaric galduen dabiltzazanai arima orren balioaren anditasuna. Erdu ona gacheraco bide okerra emoten dozuna, edo emon izan dozuna, eta emen entzungo dozu Yaun onen aoti arimearen balioaren barria. ¿Baakizu Yaun au dala Ygco eguiazcoa, Trinidadeco bigarren perso-nea? ¿Baakizu berau guizonen arimaac pecaturic aterata ceruraco irabaztearren guizon eguiin tzala, bicitza gogorra, pasiño garratza ta eriotza itzala igaro ebala? Bai, baakizu: baya orreec gogoari obeto emoteco, yarri zaitez belaunico santocristo baten aurrean, eta begui-ra ondo ondo ce errucarri gaisho eguinic dagoan.

Beguirea bada celan daucan burua arantzaz galduric, arpeguia matrallacoacaz baltzituric, andituric ta ezainduric, gorputza azotez ebaguiric, eta dana bururic eta beatzetara birrinduric eta zati oso bagaric. Eta alan icusten dozunean alen alez il aguinean itandu eguiozu: Yauna, ¿cec edo noc ecarri zaituz onetara? ¿Ce escu gogorrec, ce borreru itzal biotz-baacoc eguin izan dau zugan onelango desgarrioa? Zu ceru-lurren eguillea, zu Aingueruen erregue, zu Yg-co eguiazcoaren seme bacarra, zu guizonen aguintaria, zu pecatu baacoa, ta zu Ygco berbera, eta ¿onetara? Gaisto okerren eriotza gogorra icusi bearrrera? Guizonic satzena leguez guztien ostico-peera, guztien barregarri izatera? Eta entzungo dozu erantzuten deutsula: Ay guizona, zu ta besteac pecaturic aterata cerura erotatearen daroadaz nic oneec guztioc: eta arima bacar bat irabaztearren bear balitz beste onenbeste, beste onenbeste, ta milla bider beste onenbeste eroango neunkez, eta ondo pocic. Ainbeste eguiten dot nic guizonaren arimea.

Baita zuc pecaturaco bidea emoten dozunac, ¿cer eguiten dozu? Ygcoac ainbeste nekegaz irabaci izan daben arimea zuc galarazoten deutsazu: Ygcoaren semeac bere eriotza gogorragaz biztu izan daben arimea, zuc ilten deutsazu; eta Ygcoaren Semeac ainbeste eguiten daben arimea zuc betico infernuan ondatutzen dozu. ¡O nabarbenkeri acia! ¡O lotsa bagakeri eskerguea! ¡O calte ecin gueyagocoa! ¡Ay! ondo esan eban San Bernardo-c, gueyago eracusten eutsala Y.C.^ori bide deunguea (204) emoten dabenac, eriotza gogorra emon eutsen Yudegu okerrac baño: bada aec, okerrez bazan beré, emon eutsen berac ain biotzeti ge. oneraco gura eban eriotzea; ez yakinean bazan beré, ge. oneraco bota-arazo eutsen bere odol ederra: baya gacheraco bidea emoten dabenac bere aldeti daneti barrien barri emoten deutso lengo eriotza, iñorentzat gauza eztana, eta bai il ta galdu eguiten deutsazala lengo eriotzeagaz erosi ta biztu zan arimea, edo arimaac.

(204)

Baita baakizu onetan zabiltzan lotsa-galduco pecataria, baakizu ce calte gogorrac yatorcazan zuc pecatu eraguiten deutsezun arimai? ¡Ay bada! nic orain eguin albanengui anchina andi Agripinac bere Semeari eguin eutsana! Onen Seme zan escu-urratu galdu bat, diruac ta diruac gatz bagaric emona gaiti ecer ez eutsana! Bein baten bada Seme orrec berreun ta berrogueta amar millaren bat erreal emoteco aguindu ebanean, seme ori alango bide macurretati aterateco, ecarri eraguin cituzan direanac, eta bere beguien aurrean mai baten zabaldu ta esan eutsan: ene seme ara, ara, cer emoten doan. Onenbeste eguin al banengui nic, orainche zure beguien aurrean iminico neuskezuz emeti ceru ederra bere betico atseguntasun ta

pozcari gozoacaz, andi infernu itzala bere seculaco neke aserre guztiacaz. Erdu, esango neuskezu. Lenengo cerua aurreti cenduala, erdu ona, ara aushe da Cristo-c bera biotzetic maite dabentzat eta bere esana eguiten dabeenentzat prestauta daucan lecu ederra: aushe ceru-lurretaco erregueac bere ondasun ta aberastasun andien alardoa eguiteco edertu izan daben toki zabala: ara an non dagozan izer polit eguinic ainbeste milla santu-santa: ainbeste milla millinoe Ainguera: ara an Maria Santisimea irargui bete ederra: ara an Yesucristo bera eguzki argui eguinic: ara Ygcoa bera milla eguzki baño ederrago. Emen guztiac bici dira alcarren bake onean, eta eder-erechi gozoan: iñoc eztaki emen cer dan gacha, gaishoa, nekea, mina ta naibaguea: guzti guztiac bici dira zoriontasun, atsegui ta pozezco ibaian uriaturic. Eta oneec guztioc eztira urte bateraco, ez berroguei edo lauroguei urteraco, ez eun bir-milla, edo berreun milla urteraco, ezpada betico ta betico, ta milla bider betico.

Onelango gauzacaz gogorturic eta zoraturic leguez icusten cindudazanean, eracutsico neuskezu beste alde baten infernu bildurgarrria. An icusi bearco cendukez argui motel baten bidez demoniño icaragarriac, su-gogorra, eta bertan dagozan osterantzeco gauza arrigarriac: zure belarriac entzun bearco leukeez ango neke bildurgarri artean dagozan zorigaistocoen ayariac, chilioac, uluac, eta garrashiac: eta suurrac emongo leuskezuez bertaco kirats ta atsitasun nas-cagarri guztiac. Eta icareac eta bildurrac conorte puscaren ichi, eta arnasea betetan asi cintekezanean esango neuskezu: ara, oneec nekeoc eztira urte bateraco, ez milla urteracoac; dira secula ta beticoac. Baya ¿cer eracutsi? Bildur nas cein orretan guengozala batac baster bateti besteac besteti, ce. umeac, oguitucoac, lagunac, urten leike-zuen sua ta garra dariela, zu bertan apurtu guraric, eta dirautsuela: euc, euc, galdu gozac, euc ona betico ondatu gozac: bada emen euc beré erre bear doc, emen betico galdu ego bear doc.

Baya nic oneec zure beguien aurrean imini ezinagaiti, fedeac daracutsu, eta zuc dakizun egua argua da, onac ceruraco direala, non izango dituezan araco ez beguic icusi, ez belarric entzun, ez guizoneri biotzec egüño emon izan ezteutsazan pozcariac: deungaac barriz betico suetaraco direala, non seculaco neke, ala, zorigaisto ta amurru ecin esan al-artearen erretan ta erneguetan egon bearco daben. Bada zuc pecaturaco bide charra emoten dozunac, zuc Ygcoaren Semeac ainbeste nekegaz, eta eriotza ain garratzagaz erosio ta biztu cituzan arimai betico ceruko atseguintasun orreec galerazoten deutzuz: eta betico infernuco neke ecin gueyagoco orreec ecarten deutzuz betico zoriontasun ederra, kendu, betico zorigach itzala emon.

¡Ay noc leukean orain San Paulo Apostolu andiaren biotz guztia, eta bere berotasun ederra orain zuei, berac beste aldi baten Corinto-coai leguez, zoli zoli esateco: *¿Peribit infirmus in tua scientia frater propter quem Christus mortuus est?* ¿Cer? Zuec sinistu batec pecatua gaiti ceru ederra (205) galdu, ta infernu gogorra irabaci eguiten dabela: alangoric yazon eztakion J.C.^o.c curutze baten lotsarizco eriotza itzala igaro ebala: eta orregaitic peré *¿galdu guraco dozue gaisho ori, zuec gacheraco bidea emonda?* Gurasoa zeure umearen aurreti berba loiac, biraoac, arrenac, eta añenac esaten dozuzana, edo zugaz batera eratzota, beguiac bear eztaneraco idiguiten deutsazuna, *Peribit*, baucazu biotzic betico galdueteko ceure ume gaisho ori, ceinegaiti il tzan C^o.? Ugazaba gaistoa loikeriaco suan erretan zagozana, *Peribit*, izango dozu biotza betico galdueteko C^oren odolagaz erosia izan tzan ceure otsein gaishoa; ceinec bear bada, ceure etsera bagaric ez eban alangoen barriric yakingo?

(205)

Lotsa galduco mutilla, seigarrengoa besteric ceure berbeetan, esuetan ta egunicunetan eztakizuna, *Peribit*, galdu guraco dozu betico infernuelara araco nescatilla garbia, edo nescatillaac, alango burutusunic beré ez eukeenac, edo araco mutil inocente, zantarkerien barriric bapere ez ekiana? Nesca urten, zorapillo, zarabancadea, *Peribit*, emon bear deutsazu bide deunguea ceure irri-barreacaz, edo barre zantzoacaz, ceure berba arin ernariacaz, edo nasaiacaz alango amesic ez eban mutilari; edo ceure ukiera (ucutza)caz, eta zantarke riacaz eracutsi biar deutsazu lagunari ez ekiana, eta beinberé yakin bear ez ebana? Nonbait zuec etzare zuen artean egon cer galarazoten deutsazuen, eta ce calte eskergaac eguiten deutsazuezan, osterrantzean eztot uste ecelanberé alango gauzaric eguingo cendukeen.

Esan eguidazue ezpabere, entzungo bacendue or dabilela guizonen bat bideetara urteten, diru moltso andiac kenduten, eta eriotzaac eguiten: edo lagunac artu, etseetan sartu, etse bere galantac ecer bagaric ichi, eta etsecoac beré ilten, *¿cer esango cendukee alango guizona gaiti?* *¿Ce castigu usteco cendukee asco dala arentzaco?* *¿Cer erechico ceunskioe aren calteai?*¹¹⁷

Bada *¿cer dauco cer icusi guizon oker, errebes, galdu orrec eguiten dituzan calte guztiac zuec eguiten dozuezanacaz?* Guizon orrec kenduten dituz mundu onetaco ondasunac eta gorputzeco bicitzea, zuec galarazoten deutsazuez arimaco gracia ta ondasunac; ilten dozuez Jesucristo gueure Yaunac bere eriotzeagaz biztu, garbitu ta

¹¹⁷ S. Gregor. lib. 26 in Job c.9.

edertu cituzan arimaac. Lapur orrec garbitutent deutsez denpora guichi barru ichi bearco dituezan gauzaac; zuec eragozten deutsazuez betico ceruco atseguintasunic ederrac, eta eguiten dozuez betico infernuco neke gogorren yaube. Eta ¿cer dauke cer icusi calte batzuc besteacaz? mundu onetaco calteac andico aldeco calteacaz: egun bireco ondasunac galtzeiac betico zorionac galdu bearragaz: begui ichi-idigui bateco alac betico min, ala ta zorigaitoacaz?

Ez beintzat. Aushe da munduan eguin leitekezan okerrerria caltegarrien artean caltegarriena: aushe da diabruen eguicune okerra. Bada ¿cer gueyago eguiten dau diabruac? ¿Sareac zabaldu, lakioac eta tranpaac imini arimai yausi eraguiteco? ¿Deungueraco bideac eta gantza emon? Okerreraco palagau, lorenayu, ta kili eguin? guero infernuan galdujeco? ¿Guerrea eguin Ygcoaren legue gordetan da-beenai, eta Yesucristo-ren sillua daukenari? Eta ori guzti ori eztozue zuec eguiten deungueroraco bideac emonda? Bai, bai, zuec gaiti ondo ta ondo esan lei San Yoan-ec pistiaren icenagaz Anticristoagaiti esan ebana: zuei laketu (emon) izan yatzuela onai guerra eguiteco ta azpiratuteco escurantzea (escua). Bai, zuei ondo ta ondo emon lekizue San Paulo-c onelangoetan ebilen bateri emon eutsan diabruaren semearen icena; edo Satanas-ena, J.Cº.c san Pedro-ri bein baten emon eutsan leguez ondo etzan gauzaraco biruac emoten ondo-ustean bazan beré abiau yacalaco). Lotsatu zaitece bada, lotsatu: eta arpeguia yausi bekizue alango eskerguetasuna eguin izan dozuelaco: baya yausi bekizue zuen oneraco, eta alangoen damutasun benetakoaz Ygcoagana biurtuteco. Ganekoan galduac zare eta zuen ganean icusico dozue Yaun onen escu gogorra. Onen ganean orain eguin bear deutsuet ea besteen calteen anditasunac erasonen bat eguin deutsuenac, ecarri al baciñadez guztiz ondutera, pecaturaco bideac emoteac zuen ganera ecarrico deutsuezan calte icaragarriac eracutsita.

Bigarren zatia

- (206) Ceuei adietan emoteco bide deunguea emoten dabiltzazanac castigu icaragarriac izango dituezala asco liteke esatea leen entzun deustazuena, celan Y.Cº.c. esan eban: ¡ay pecaturaco bidea emoten dabenz! bada santuac eta yakinunac ao batez dirauscye ece, escritura santuan ay ay iñorgaiti esaten danean, esan gura dala ecearentzat izango direala castigu eskergaac. Baya nic zuei eguiak au argui obean imini gura deutsuet. Ara bada berba baten cer eracutsiteco gogoan nagoan. I. Pecatu onec emoten dau osterantzeco peca-

tuac baño infernuraco bide gueyago, eta II. bera izango da infernuan besteac baño gogorrago castigadua. Entzun bada.

I. Esan deutsuet leen celan deungueroraco bidea emoten dabenac galduen dituzan, Y.Cº. ge. Yaunac ainbeste nekegaz, ta eriotza ain gogorraz irabaci ta biztu cituzan arimaac. Emeti yatorco 1º izatea bere pecatua osterantzecoac bashen okerragoa: yatorco 2n. izatea, noc bere contra Ygcoaren aurrean escatu: eta yatorco 3n. bere contra aserre (ta errime) izatea sentencia emon bear deutsan yueza. Eta oneec alan izanda, ¿ceen beguira dagoala uste dozue bide oker ori emoten dabena?

1º Eta zuec entzuten deustazuenean pecaturaco bidea emotea dala bestelaco pecatuac bashen okerragoa, uste izango dozue ece, nic berba eguiten dodala eguiten dituzan calteac gaiti, eta ezteutsuet nic ezezcoric esango. Eguia da ori beré, baya eztozue ori okerragoa izateco bide bacarra. Beste alde batetik beré bauco pecatu onec osterantzecoac baño oben charragoa, eta da bide emoten dabarenaren lepora datozañako bide atati guero eguingo direan pecatu guztiak. Ezteutsat nic au neure araguiari kenduten. San Basilio andiac esana da alango bide charrac emoten dituzanen erru Ygcoac iminico dituzala, besteac guero atati eguin daikezan pecatuac, baita eurac il da, eguingo dituezanac beré.

Baita ez beronec ez bestec esango ezpaleu beré, berez datorren gaucea da. Izan beré pecatu bidea da ereiten dan acia, ceinetaric guero ernetan direan ainbeste becatu-buru, barriro ereingo direanac. Eta ¿eztira orreec izango ereintzallearentzat? Da larrari, edo sasiari emon yacan su apurra, ceinec guerora guerora indarrac artu, zabaldú, eta basoac, eta baso ederrac erre bear dituzan. Eta ¿echacola guztien errua emongo lenengo sua emon ebanari? Bai beintzat, Ygcoac Jeroboan-en lepora eguin cituzan, berac bidea emonda bere, aldico Israel-darrac, eta guiza-aldi ascotacoac eguin cituezan pekatuac, eta escritura santuac bera ilda beré bere (ondorengo) oñordeco Erre-queen pecatuac aitutean. Jeroboan gora, Jeroboan bera, beti gogoan dituz Jeroboan-en pecatuac, euretan guztien sustraia billatu bear baleuen leguez. Peccata Jeroboam qui peccaverat et peccare fecerat Israel. Zuc bide-deunga emollea, uste izango dozu bear bada ece, bide char ori emoten daben gaucea eguit-orduan, pecatu bacar bat eguin cenduala. Izan bedi, ondo, zuc gura badozu, yikitunac besteric esango badeuscue beré, baya pecatu ori izango dozu pecatu ernaria, beste ascoren yaube eguingo zaituzana. Ceuc emon dozun oñ orretati erne ta sortuko direan pecatu guztiak ceure bizcarrera datoz, eta Ygcoac sartuko deutsuz zuc eguinen artean. ¡Ay, ce contu icaragarria beintzat, baya guichic gogotan artu gura dabena! Bera gaiti eztogu au ain arin igaro bear.

(207)

Guraso charra, umeac Yaunaren bildurpean aciten eztozuzana, erdu ona icusten celanbait ceure pecatuen errescada lucea. Guztien contu arteza guziac dakizan Ygcoac atera leikezu, eta nosbait aterako deutsu: bayo ni ez nas gura orain artean leguez itsu mustuan bici zaitezan. Ceuc, berbaraco, daucazu arturic birao edo yuramentu urtica egoteco (iñarduteco) izcune charra, edo lagunari iraunac, errieltaac, aserrre-aldiac emotecoa, edo ardaoa yaustecoa (igarotecoa), edo seigarrengoa berbetan, edo ganecotan etzara garbia. Ara bada, zeure umeac icusi edo entzun eguingo dabe, zeure eten eta oben donguea, eta, yakina da, icasico dabe beste ainbeste eguiten, eta zu langoshe eguin-eguinac urtengo dabe, eta besteric sinistutea zorakeria da. Ezconduco dira biar edo (207) etsi ume orreec, iracatsico deutse euren umeai, oneec eurenai, oneec eurenai, eta alanche Ygco-ac dakian belauneraguiño yalguico yake gurasoetaric umeai, mayorazguia leguez ecandu okerra: eta ori da, ta ez besteric zuec esan daroazueña, etseren baten abe charra izatea, edo angoac zan gaistoa izan bearra. Ezta ori guztia: zuri eta aei icasico deutsue lagunac, auzoac, erricoac eta erbestecoac: iracatsi bearco deutse Ygcoac dakian lagunai, oneec besteai, aec besteai, eta alan. ¿Ceinbat pecatu derichazu oneec guztioc eguingo dituezala? ¿Ceinbat? Bada orreec guztioc datoz zeure lepo-ganera eta Ygcoac artuco deutsuz zuc eguinac legueche. *Qui peccaverat, et peccare fecerat.*

Ceuc mutil gazte, edo zuc nescilla iracasten deutsazu lagun bateri seigarreneco bear eztan zantarkeria, edo zure esanagaz, zure eguinagaz beguiac idiguiten deutsazuz alango gauceetaraco. Bein onetara ezkero nekez egongo da gueldi, eta berac eguin ecece, baita besteren batzuei iracatsi bearco deutse. Oneec beste ainbeste, besteari beste ainbeste, eta alan yoango da Ygcoac dakian artean. ¿Ceinbat pecatu eguingo dituez guztien artean: ceinbat? Bada guztiac datoz ceure bizcarrera, eta direanac ezarrico deutsuz Ygcoac zuc eguinac legueche. *Qui peccaverat et peccare fecerat.* Alanche da guichi goiti beiti beste muetetaco pecatuacaz beré, eta ezta izango euren artean bat, bein deungueroraco bidea emon ezkero, bere ereduan bat pecatu andi tzar ascoren yaube eguingo eztabenik. ¡O celango pecatu errescada lucea ganean dabeeila aguertu bearco dabeen Ygcoaren aurrean onelango bide gaistoac emoten dituezanac! Eta ainbeste calte eguiten dituzan pecatu batec, ainbeste pecatu ain andi tzaren yabe eguiten daben pecatu batec ¿eztau infernurako bide andia emongo? ¿Ceinec guero gueiago?

Eztakit nic emeti bayatorke pecatu-bide emolleai, izan oi dabeen biotzeco itsutasuna ta gogortasuna. Eztituez gueyenean ezagututenean onelango pecatuac, eztituez confesetan, eztaroe euren ganean damu-

tasunic artutен: eta ansia bagaric eta ardura bagaric bici oi dira bapere okerric egun izan ezpaleben leguez. Yazoten yake onelangoai David erregueri leguez. David errege artean ain santua izan tzana, argala leguez yausi zan Bersabe andra ezconduagaz. Eta cateac catea darioian leguez, bere pecatua estalduteco, Urias, aren senarra il, eta andra orregaz ezcondu egun zan. Bere erreinu guztian berba lecu andia imini eban, eta ez ebilen beste cer-esanic: orregaiti beré David sor ta gor, eta Ygcoagana biurtuteco burutasunic ez. Alanche egon tzan urte oso baten, eta bear bada egongo zan secula ta betico Ygcoac berac Natan Profeta santua biraldu (aguindu, bota) ezpaleutso. Alanche bada yazoten yake pecaturaco bide charra emoten dabeen ascori, eta egunean bein icusten dogun gaucea da ori.

Nescaren bat basterretaco bear ez litekezan ibilcune ta erabilcuneac gaiti seindun sortu izango da: eztau orregaitic peré bere burua ostu naico, eta guztien beguietara zabaldu guraco dau bere pecatua. Erri guztian dabil cer-esana, eta guztiac, zantar eguiten dabe, eta eztau pecatutzat bere artuco besteac esaten imintea, eta ameneco eztau confesiñoan autortuko ezta bere burua alan icusteco egun bear izan daben pecatua. Bicico da deungaro urlia mesedea berac dakinagaz, edo bein bategaz, bein bestegaz, aldaben guztiacaz ibili bearco dau. Eztago errian ori ez dakinik guztiac orpoac yaten deu tsez; eta bera epetasun zabalean eta bake andian bici da, alango bideac ichiteco asmu bagaric, eta eztau aintzat beré artuten alango pecatu aguiriacaz besteai deungueraco bidea emotea. Ordiac, yuramentu edo birao pitean bein eguiten dabeenac, berba loiak non gura esaten dakiezanan... eztituez ezagututene euren pecatuac, eta confesau beré egun ez oi dituez. ¡O Ygco andia! atzera biralduco (aguindu) baceunscu Natan Profetea, eta ceinbateri esan bearco leuskion beñolan David erregueri leguez: *tu es ille vir.. blasfemare fecisti...* Zu, zu zara ceu ascori Ygcoaren contraco gauzaac eraguin deutsezuna.

2. Baya euren pecatuac ezagutu eza gaiti beré batuten dituez oneec lagunac euren contra Ygcoaren aurrean errime egun bearco dabeenac. Ceinbat arima eder pecatuan galdu izan dituezan, ainbat arerio oker izango dituez, euren castigua Yaunari escatuteco. Umeac, neba-arrebaac, lagunac (208), aideac, adiskideac ta ainbaacoac, berba baten zuc galdu dozuzan guztiac, zuc galduac galdu dituezanac, eta oneec eta oneec galduac, guztiac bat egungo dira zeure contra, zeure castigua eske, edo obato esateco ya orain-ganic dagoz ceure contra yaguita, bada celan Ygcoarentzat eztagoan leengoric ez guerocoric, orain-ganic dantzuz guero egungo deutsezan deadarrac. Eta ¿ce castigu? Infernu gogorra ez besteric: betico su gogorra, infer-

(208)

nuco su icaragarri aec: zuc eurai eguin deutsezun calte berbera. ¿Cer, pecaturaco bide-emollea, uste cenduan ezetz? Ez eutsun go-goac alangoric emon? Baya ¿cer? Ygcoac berac diñoanez, cristianauen arerioac il tzituezanen arimaac deadarrez dagocaz, euren odolaren bengaias eske: Ygco berac esan eutsan Cain-eri, berac il eban anaie Abel-en odola bere contra deadarca egocala: eta oraindo gueyago dana aloguerecoai galarazo yaken euren aloguer irabaciad deadarrez egon doaz yusticia eske Yaunaren aurrean; eta zuc il dozuzan arimaac, zuc infernura bota dozuzan arimaac, zuc ceru ederra era-gotzi deutsazun arimaac? eztabela zeure contra castigua escatuko? Escatuko dabe, bai: eta errime, eta aserre escatuko dabeela: gau ta egun ichi-aldiric eguin beré bagaric, egongo yacaz eske ta eske.

Yauna, esango deutse, zugaiti ondatuta datzazan infernuko ondarrerati, Yauna ceuc dakizu ondo noc daucan gu emen egoteco errua. Urliac bai, urliac bota gaituz infernu onetara: beragaitic ece ez kinean gu oneraco: ceruraco guinean, bayo berac pecatu bide deunguea emonda, galarazo deuscu ceru eder ori, eta ondatu gaituz infernu icara-garrizco onetan. Eta bada ceuc esanic daucazu bacochari berea emongo deutsazula, betor bere ganera ceure aserrea, emociozu eguin deuscun caltearen modu-moducoshe castigua, izan bedi bera beré betico galdua. ¿Cer Yauna? gugaz baño etzara gogorra (arteza) izango? Eztabe gueure lagun izan bear geure pecatuen erru guztia daukeenac? Gu emen betico galdurico su itzal onen erdian erretan, eta gu onetara ecarri gaituezanac betico ceruan? ¡Ay! ez Yauna; ezta ori legue.

Eta ¿cer derichazue, entzungo eztitzala, zuec galdu dozuezan arimeen escariac? ¿Sor ta gor eguingo yakeela, zuei infernuraco bidea ez emoteco? Baliteke: bayo nic zuen escuetan ichi gura dot, zuec erabaguiteco. Ceuc dakizue, eta niri entzun deustazue ceinbat eguin eban J.Cº. Ygco ta guizon eguiazcoac guizonac irabazteco eta cerura eroateco; celan mundu onetara orretaraco etorri zan; celan icusi bear izan eban bicitza gogorra, pasiño garratza, eta eriotza bildur-garria. Berberac esan eban gach-bidea emonda arimaac galtzen dabiltzazanac-gaiti ece, oba leukeela onelangoac errota-arri bat idu-neti (samati) estuta ichasoan ondatu balituez: eta au esan eban diño san Bernardo-c ulertutenean (adietan) emoteco, guero ain alaguñaco nekeac eta alaac izan bearco dituezala infernuan ece, aen parean eriotzea pocic artu leien. Zuec galerazo deutsazuez berac ainbeste nekegaz, eta ardura ain andiagaz irabaci cituzan arima orreec: galdu deutsazuez betico, berac ain laztan cituzan arimaac. Zuec galdurico arima orreec ezteutse besteric escatutu ezpada bere berbea yagote-co, eta berac alango pecatarentzat eginda daucasan cemacuntzaac

zuen buruen ganera ecarteco. ¿Cer diñozue bada, entzungo deutse? Eracutsico deutsue, eurac zuentzaco escatuten deutsen infernu gogorra?

3. Niri derichat ece zuen contra aserre, ta aserre baño beré ase-rrreago egongo dala, eta iñoren escatu bearric beré izango ezabela zuei alango castigua emoteco. ¿Baakizue celan egon doian azten egoan artza, umeak kendu deutsezanean: celan orroeca mendi guztia beera ecarri bear daben: celan ori eguin deutsana erpa artean baleu-co, bertanche apurtuko leukean? Bada alanche diño Ygcoac urtengo deutsela pecatariai: eta au guztientzat bada beré, ascoz beré obeto esan bear da pecaturaco bidea emon daveenac gaiti, bada oneec dira benetan umeac kendu deutseezanac, curutzean ainbeste minegaz eguin cituzan seme-alabaac: oneec dira il izan deutseezanac araco bere maiteac, ceinei ucututea bera dan Yaunari beseiñean ucututea legueche.

Yesucristo-c bada, ceineri Aita-eternoac emonic deutsan guztiai contu artu, ta betico sentencia (209) emoteco escu bete betea esan bearco deutse onelango bide deungacoai beste aldi baten Saulo-ri cristiñauac carceletan sartuten yoíanean esan eutsana: *Ego sum Jesus, quem tu persequeris*: ni nas Yesus zuec galdu guraric ibili zareena. Eta oneec berbooc Saulo-ri, bere oneraco esanda beré onenbeste bildur, icara ta itzal emon beutsen ece, bertanche yausi zan zaldi ganeti beera, icararen andiz dardar orria leguez ebilela, eta non egoan, edo cer tzan beré ozta ekiala, ¿cer eguingo ez deutse pecatu-bide emolleai? Aurrera daroazala bere carguac, ezteutse onei esan bearco, ni gose ta egarri nintzan, eta zuec ez ceusten yaten ez edaten emon; gaishoric edo preso nengoan, eta zuec ez cinchatacen etorri ni icusten. Ez. Esan bearco deutse: zuec niri betico cerua galarazo deustazue, betico infernua emon deustazue. —¿Celan, Yauna, guc zuri cerua galarazo? ¿Celan infernua emon?— Bai, ce nireetacoric chikienari eguin ceuntsena niri neuri eguin ceunsten. Zoace bada, zoace madaricatuoc, diabruarentzat prestauta dagozan betico sueta-ra, zuec galdu dozuezanacaz neste zuen pecatuac, eta besteai eragui-nac paguetara.

(209)

II. Bai, aushe da pecaturaco bide okerra emoteac daucan azke-nengo zori-gacha besteai eraguinico pecatuen castiguan beré eroan bearra. Alanche dirautsu San Agustin-ec: «ceinbateri okerreraoco gantza emon izan deutsazun, ainbategaz, eta ainbategaiti betico castiguac icusi bearco dozuz». Beste onenbeste esaten dabe san Basilio-c ta san Eusebio Emiseno-c. Baita ¿ce besteric izan leiteke?, no-beraren ganera badatoz, batec besteai eraguin deutsazan pecatu guz-tiac, baita aetati guero aec eta besteac eguin izan dituezanac? ¡Ay ce

icaragarrizco lana au! Aushe, neure entzula onac, gura neuskezue zuen biotzeten errime yosi: bada ain gogorrac, eta bildurgarriac badiria bacochari bere pecatuac gaiti infernuan emongo yacazan castiguar, ¿cer izango da aen ganeti emoten bayacaz besteac egun izan dituezan ainbesteenac?

Emenche, cristiñauac, gura neunke al dozuen gogoric andienagaz entzungo bacendue orain nic esango deutsuedana: bada berariz (beren-beregui) ichi dot lecu onetaraco, ea puscachu bat bigunduta zagoela, sinistu nai badozue, osterantzean zuen oneraco esanda beré sinistu gura izaten eztozuena. Gueure misiñoetan ekin daroakegu, eta ez bein, ta bai sarri ta sarri fiesteen, dantza nastuen, ta gaubeguireen ta onelacoen contraco berbeteari, dakigulaco ece orreec gueyenean eta gueyenentzaco pecaturaco eta pecatu andietaraco bide andia izaten direala. Orregaitic peré alperrac izaten dira ascorten-tzat geure aleguinac, eta eztago noc orrei burutan sartu. Ara bada ceen beguira dagozan, alangoac eguiteco bidea emon edo galerazo al leikeela ez galerazo, edo euretara dabiltsanac.

Eguiten da erriren baten fiesta, baatoz errico gazteac, eta albo errietacoac beré: izaten dira dantzaac; gazte orreec eguiten dituez milla zantarkeria dantzaan bertan, etseraco bidean eta etsean: esaten dituez berba loiac; artuten dituez aurrera beré orreec eta gueyago eguiteco bideac: ascori idiguiten yakez beguiac deungueraco: izaten dira ordikeriac, errieltaac, eta errieltetati gorrotoac, kerellaac, auziac. Aurten alan egun dalaco, eguiten da beste ainbeste datorren urtean: yarraituten yaco bestean, eta aric urte eta urteetan. ¡O Ygco maitea! ¡eta celango pecatu errescada! Zuc Yauna, eta ez bestec yakin lei ceinbat eta ce icaragarriac direan orreec guztioc. Bada ceuc fiestaraco bidea emon dozuna, ceuc daucazuz ceure lepo-ganean orreec guztioc; guztioen contu Ygcoac artuco deutsu, eta guztioen castigua infernuan emongo deutsu. Zuc gurasoa ceure umea alango lecura aguindu dozulaco, daucazuz ceure bizcarrean ceure ume orrec egun, eguingo ta eraguingo dituzan pecatuac: guztioen contu Yangoicoak escatuko deutsu, eta guztioen castigua infernuan emongo deutsu. Ceuc gaztea daucazuz ceure lepoan zuc bidea emonda besteac egun, eguingo, ta eraguingo dituezan pecatuac. Beste ainbeste esan bear da bere moduan yolas, gau-biguira, baatzar nastu, ta one-langoen ganean.

Eztira oneec ipuiñac, ez neure asmuac, eta arren alan balira, ece buruco ala asco geure buruari kenduko gueunskio. Baya Ygcoac daki nik sermoi guztian eztan gauzaric esan ezteutsuedala, yakinenganean beinic bein, eta ez nas beré ni zalea, iñor bildurtutarren eztan gaucea, edo (210) dan baño gueyago esaten. Zabiltze, zabiltze orree-

tan eta Ygcoac ateraric izango dituz orreec contuoc, eta berac era-cutsico deutsa infernuco suari celango indarrac bearco dituzan zuei guztien castigua emoteco. Baya ¿cer diñot nic suari? Ceuec pecatu-raco bidea emonda galdu dozuezan arimaac eurac ceuen seme-ala-baac, lagunac, adiskideac eta orreec izango dira ceuen borreru gogo-rrac, euren biraoacaz ta araoacaz apurtu ta ondatu bearco zaituezanac.

¡O ce pecatu bildur-garria dan gacheraco bidea èmotea! Bai beintzat, bada berac emoten dau beste osterantzeco pecatuac baño infernuraco bide gueyago, eguiten dabela bestec ez leguez besteen pecatuen yaube ta errudun: batutene dituzala bestec ez leguez Ygcoaren alderaco ainbeste arerio ta salatzalle aserre, eta eguiten dabela besteac baño aserreago yuez izan bearco daben Yesucristo: berau azkenez izango da infernuco suacaz besteac baño gogorrago castigadua.

Orreec alan direala, esango deustazue iñori pecaturaco bidea emon badeutsagu, gureac eguin eban, errazki geure buruari ichico deutsagu, eta galduzat emon bearco doguz. Ez alangoric, ne.cc., oneec alan dira, baya eztotuez zuen buruac galduzat emon bear orregaiti. Bide deunga ori emon ebeen asco ta asco dagoz ceruan. David-ec, Manases-ec, eta Madaleneac alango bideac emon cituezan, eta gaur dan egunean dagoz Ygcoa icusten. Baya esan bear artez, eta atzera ta aurrera bagaric, ori eguin ezkerro gachago dozuela cerua, cegaitic ece zuen ganean dozuez besteen ainbeste ta ainbeste pecatu, zuen contra deadarrez daucazuez zuec galdu dozuezanac, eta atati guero galduco direanac, eta Y.Cº.ri zuecaz aserre izateco bide andia emon izan deutsazue. Orregaiti ceruraco izango bazare oste-rantzecoac baño gueyago eguin bearco dozue.

Eta, ¿baakizue cer? Ara bada san Eusebio Emiseno-c diñoana. Besteen arimeen calteagaz berea galdu izan dabenac, besteai ejenpllo ona eracutsita irabaci bear dau. Eta alan eguin bear dozuena da, confesiño on baten bitartez Ygcoa-gana etorteco aleguinac eguin ezkerro, zuec-gan dagoana eguin bear dozue Yaunari galerazo deutsa-zuezanen orde beste arima batzue irabazteco. Ori eguingo dozue lenengo ceuen bici-modu onagaz: sarrichu orretaraco confesetara eterri, sarrichu gueure Yauna artutera, eguneango erosario santua, eta ereac aguinduten badeutsue mez-entzutea beré, yaiegunetaco curutzeetacoac eguitea, altaraac icustea, limosnaac eguitea, eta gauza guztietan modu ona (eracustea) aguertutea, eta cristiñautasunac eracusten daben bicitzea. Guero onezaz ostean aleguinac eguin bear dozuez besteen pecatuac eta pecatu-bideac eragozteco: berba loyac, yolas nastuac, baatzaco dantzaac, gau-beguiraac, erroldaac, fiestaac

edo al dozuezanac. Orregaz ceuec irabazten dozuezan arimaac Y-gco-aren aurrean zuen alde eguingo dabe, eta estaldu ta indarra kenduko deutse besteen ceuen contraco deadarrai. Orregaitic peré David-ec leguez, ez beguien aurrean beti, kendu bere bagaric, erabili pecatu ori, Yaunari bere parcaciñoa escatuteco: bada guztiz da icagarria, eta bear bada ya zuec gaiti batzuc batzuc infernuan datzaz,edo orretaraco bidean dagoz.

Ara ce bildur-garria erechi yacon Berengario-ri eriotzaco orduan besteac galduen ibilia. Guizon onec Sacramentu santu altaracoaren ganean ereguia eracutsiric, ascori galdu eraguin eutsan orren ganeko fede ona. Etorri yacon guero ta guero beré guztioi elduco yacun il bearra damutu yacon ordu atan alango ereguiac eracutsi izana, eta alango bide deungaac besteai emona, eta, ustez beinic bein, alegui-nac eguiñ cituzan Ygcoagaz ondo paretaco. Baya pecatu guztiak bil-durtasuna emoten beutsen beré, besteen arimaac galdu bearrac icara icara eucan, eta icara onen artean ciñoian: ¡ay bada! Cer izango da nigaz! Nic uste neukean Ygcoac neure damuari ta eguiñ dodan peni-tenciari beguiratuta parcatuco eustazala neure pecatuac: baya eta ¿nic galdu dodazan arimaac? eta ¿nic ceruraco bideric atera dodazan arimaac? ¿noc oneec gaiti erantzungo dau? ¡Ay ene errukien! Cris-tiñauac beste onenbeste yazo ce dakizuen laster bai laster eta biotze-ric Ygcoa-gana bear dozue.

7. PECATU-BIDEEN GANEKO SERMOEA

[ARRISKU ETA OKASIOAK]

(B, 145-152. or.)

Convertere ad Dominum, et relinque peccata, deprecare ante faciem Domini, et minue offendicula... et gloriaberis in miserationibus illius.

Eccli. cap. 17.v.21,22 et 27.

(145) 1. Mundu onetan gagozan artean, ardura andi bategaz bici bear gara, bada guztiz dira andiac inguraturic gauquezan pelleburuac. Orregaitic dirauscu Jaungoicoac berac: Beguira celan zabiltzan bada zure bide guztiac laquioz eta sarez beteric dagoz¹¹⁸. Berba oneshec beti beti euqui bear gueunquez gueure beguien aurrean, diño San Juan Crisostomo-c ce aushe asco izango da pecatuau yausi ez eiteco. Aushe ondo beguiratuagaz ezagutuko dogu celan igues egun bear dogun pecatuen pelleburuetatic; bada yaquingo dogu al-perric urtengo dogula pecatutic quenduten ezpadoguz bere ocasioña ta bideac, eta ecin esan guñiaqueala pecatuac ichiteco gogo edo propositu sendoric daucagula, pelleburuetan gueratu gura bagara. Ain da gach pecatuaren pelleburuan egonic ez pecatuau yaustea ce, S. Bernardo-c diño, miraari andiagoa dala, ilac biztutea bashen¹¹⁹. Eta alan, neure enzula maiteac, ez deutsue ecerbere balioco pecaturic urteiteac, pecatuaren pelleburu ta bideac quendu ecic. Orregaitic bada arratsalde onetan esango deutsuet lelengo puntuau celan pecatuaren pelleburuac quentzean ezpadozuez gura ta guraecic yausico zareen pecatuau. Bigarrenean celan guztiz quendu bear dozuezan pecatuaren bide ta ocasioña guztiac bat beré ichi bagaric.

(145)

Lenengo zatia

2. Eztau Demonijoac beingoan pecatueta tentetan. Daqui ce beingo beingoan tentauco baleu benturaz ez guenduquela guraco.

¹¹⁸ Agnosce quod in medio laqueorum transis.

¹¹⁹ Majus miraculum est inter vehementes tentationes non cadere quam mortuos suscitare. Crisost. t.2, fol.150.

Pecatua berez guztiz da ezaina, eta bildur andieguia emoiten dau beingoan gura izaiteco: orregaitic puscaca puscaca pecaturaco bildurra galdu-erazotenean dau. Lenengo ifinten dau ocasiñoa, guero guraari otz bat, guero icioten dau guraari au, eta güenian yausi erazotenean dau pecatuan. Aushe da Jaungoicoac diñoana: pecatuaren pelleburuan egon gura davena pecatuan yausi eguingo dala, eta gauza chiquien yaramonic eguiten eztavera, andietan gueldica gueldica yausi eguingo dala. Modu onetanche yausi dira pecatu guztietan guizonic gueienac. Lelengo munduan eguin zan pecatuan au guztiz claru icusico dogu. Gu guztion ama Evac ez evan beingoan yan, Demoniñoac yateco esan eutsan, sagarra. Lelengo begiratu eutsan, eta icusi evan guztiz ederra zana¹²⁰. Guero artu evan escuetan¹²¹, guero azquenean sartu zan yateco gurarian, eta yan evan¹²². Beste aimbeste yazo zan Cain madaricatuagaz. Ez evan beingoan Demoniñoac tentau bere anaye Abel iltera, cein pecatuaren anditasunac bildurtu eguien, ez-pabere lenengo opetzi eta aguindu erazo eutsan Jaungoicoari gauzaric charrenea, guero bete evan embidiaz ta icusi-ecinez; azcanean barriz tentau evan bere anaya il eguien. ¿Cer eguin evan Esau-gaz, eta celan galdu evan bere aitaren bendiciñoa? Lenengo euqui evan yateco guraaria, beragaitic saldu eguin evan lelengotasuna, edo mayorazguia, eta güenian eldu zan bere anaye Jacob il gura izaitera.

3. Nondic asi zan Judas-en galtzaia ta condenaciñoa? Noc esan leique! Lelengo ecin-icusitic; guero sartu zan diruen zaletasun ta guraaria; andic asi zan oñoten ta deungaro esaten; otzitu zan bere mai-suaren amodioan, eta eldu zan güenian bere Jaungoicoa saldutera, eta desesperaduric bere burua urcatutera. Ez neunque, neure Cristiñaüac, amairic emongo beste onelango exempluac ecarri gura bantuz, bada Escritura (146) santea guztiz dago beteric. Faraon, Sanson, Saul, Salomon, Acab, Athalia, Josan, Nabucodonosor, Antioco, beste asco onanche yausi cirean pecatu guztiz icaragarrizcoetan. Gorputzeco gachetan, Cristiñaüac, yazoten dana, yazo oi doa arimacoetan beré. Gueishoa gueienetan ez oi da beingoan eldu: lelengo sentietan dau buruco min pusca bat, gorputzeco astuntasuna, alboco min chiqui bat, edo alango gauza chiquiren bat. Orduan itanduten badeutsue cer dozun, bertatic eranzuten dozu: ezta ecer, laster igaroko yat: baya ¿cer yazoten da? Guero baño guero aci eguiten (aciten) da mina, oean echun bear, barberuari, edo medicuari dei eguin bear yaco, Sacramentuac artu bear dira, guztiz chaarric dagoalaco eta

¹²⁰ Vedit quod bonum esset lignum et pulchrum oculis, aspectuque delectabile.

¹²¹ Tullit de fructu illius.

¹²² Et comedit.

aror gauza guichitzat egoana, non gach andi bat eguiten dan. Baya ¿cetaco nabil, Ne. Enzuc., irudi oneec ecarten? Eztot zuec bashen beste testiguric bear, egua esan gura badeustazue. Aste guztian egongo zaree ardaoren gomute edo acordu bagaric: eldutен da yaieguna, eta orra non zoacen tabernara. Ytanduco baneutsue, ea nora zoacen eranzungo zeuzquede: Aita, aste guztian egon nas bada bearrean, eta orain banoa puscachu bat libertietan, cuartilluchu bat edango dot, eta guero iluntzean echera. Sartuten zare tabernan; topetan dozuez adisquide bi edo iru; asten zare edaten; ardaoa doa, ardaoa dator, ya igaro zare esan cenduen neurritic, asten zare yo-coan: yocatuten dozue edan dozuen ardaoa, berotuten zare, eta ya-quin bagaric ce ordu dan eldutен da gaüerdia. Urteiten dozue echeraco, bideric zabalenac estu ta bedar dozuezala, eta orra non dagoan infernua, emazteac berbachu bat esan badagui deadarra batetic, demoniñoa bestetic biraoa ta añena eta aserrea, eta ameneco golpeac. Biaramonean barriz bearric eguiteco gogo bagaric. ¿Nondic dato gach guzti oneec? Ocasiñoetic. Tabernan sartu ezpacíña, etzan onango gauzaric izango, demporaz yoango cinean echera, eta igaroco cenduan baque andi baten gaüa.

4. ¿Cer yazo oi da gueienetan? Aserratuten zare alcarregaz, esaten dozuez berba astunac, edo bear bada ezarten dozuez escuac, eta lauciri balio eztaven gaucea gaitic zabiltze alcar ecin icusiric, atertan dozue querella bat, asten zaree aucitan, daucazuen guztia escribaüac, eta letraduac daroatzue eta gueratuten zaree cer yan ezta ca-zuela, ez cegaz semeac mantenidu. ¿Cer esango dot araguiaren pecatuac gaitic? Batzainduten dira yolas eta erromerietan yente gazteac eta derichazue beingoan yausten direala pecatu andietan? Ez, Cristc., lenengoan ezta beguiraune bat baño, andic igaroten da berba gangarretara, guero guraari chaarretara, eta azquenean yausi ezque-ro pecatu obrazcoan, eta lotsea galdu ezquero eztago eguiten eztan pecaturic. Eztot ceüec bashen beste testiguric bear. Ceüec daquizue ondo cer yazo yatsuen orrelango pecatuacaz, cé eztot nik loitu gura euren ezaintasunagaz lecu santu au. Baya gueienac eranzuten dave: Aita, beti beti dagoz orren ganean prediquetan; baya nic neure bician beré eztot ecer sentidu, eztot pensamentu deungaric beré euqui. ¡Ay! neure enzulaac, engañaduric zagocela derichat, cegaitic ce dacusdana da Santu guztiac ocasiñoen iguesi dabiltzana, eta orregaitic beré beti beti dagoz bildurrez euren araguiaq eguiten deutsen gue-rreagaitic. S. Paulo Apostoluan dacusgu au ondo claru. Aimbeste miraari eguin ezquero, aimbeste penitencia eguin ezquero, aimbeste barau, aimbeste gose, aimbeste gaubela irago ezquero, bere gorputzari urte luceetan atseguinic emon bagaric bici ezquero, etzan ara-

guiaren tentaciñoetatic libre aurquitu; eta alan esaten oi evan: nire araguia beti dabil arimearen contra¹²³. Baita zuec aimbeste santida de euqui bagaric, derichazue, modu orretan alcarregaz nastauric ibilic, garbi garbiric gueratutene zareela. Eztaquit; bildur izan cinaite queze ceüen buruac engaňetan dozuezala. Conciencia bear dan moduan aracatu ta esaminauco bacendue, eta arimaco arguia gatz ondo beguiratuko (147) bacendue, derichat ez ceunqueela ori esango.

(147)

5. Eztaquit, Cristiñauac, nondic nora euqui cinaiqueen au seguridate au. Santuric andienac dacusguz munduti iñesi. San Geronimo sartuten da ermu icaragarrizco baten, eta ainche dago negar, cizpuru, eta oraciño artean eta orregaitarren bere eztagoala seguru derecho. Ytanduten badeutsazue, Vigilancio-c esaten eutsana leguez, ¿cetako condenetan dan ain bici-modu icaragarrizcora? bertatic esango deutsue: argala nas, araguiz yanciric nago, eta orregaitic nabil ocasiñoetatic iñes¹²⁴. San Antonio Abad, S. Paulo, S. Hilarion eta beste santu guztiz andiac mundutic iguesi dabiltz eta sarturic Tebaida-co mendietan eztauque beste cer-eguinic euren ganean ardura andi bateco gaubelac eguitea baño, eta orregaitic eztagozala seguru uste davee. Eta derichazue venturaz ez eveela aimbeste bildur euqui bear? ¡Ay neure enzula maiteac, ceimbat eta ceimbat yausi dira santidadade guztiz anditic icaragarrizco pecatuetan! Exemplu guztiz asco ecarri neiquezuez; bat esango deutsuet. Yacobo erichon padar edo ermitaňu bat bici izan zan berrogueta amar urtean. Ecin esan nora guijo eldu-zan dempora onetan bere santidadea; guztiz izan cirean andiac penitenciac, dempora guzti au igaro evan negar cizpuru eta oraciño artean, eta ain santu andi izaitera eldu zan, ce, bere miraari guztizcoac arrituric euqueezan andic egozan erri guztiac. Osatuten cituzan gueishoac, biztuten cituzan ilac, eta botaten cituzan gorputzetic Demonijoac. Ecarri eutsen besteen artean nescatilla gazte bat osatuteco, edo atara eguiian beraganic Diabru gaisquiňa. Atara evan bada, ¿baya cer derichazue yazo zala? Gueratu zan egunen batzuetan nescatilla au lezatic campora, eta ar'or non pecatu egui evan beragaz. Baita etzan emen gueratu bere pecatua: cé lotsaturic, eta yaquingo zalaco bildurragaz artu evan cañibeta edo cuchillo bat, eta il ezquiero bota evan nescatilla ibai batera. Eta Jaungoicoac biraldu ezic Aingueru bat Ynfernuko penac eracutsi eguiozan, ya yoian mundura bere araguiaaren gustu citelac cumplietan.

6. Orain bada, Santu andi au aimbeste penitencia egui ezquetiño, aimbeste Santidade alcanzau ezquetiño, aimbeste miraari egui

¹²³ Caro concuspiscit adversus.

¹²⁴ Fateor imbecilitatem meam nolo spe pugnare victoria, ne perdam aliquando ictoria.

ezquetiño, bere araguia errazoaren azpian imini ezquetiño, anra battegaz bacarric aurquitu zalaco, pecatuau yauzi bazan, eta pecatuac pecatuaren ganean ifini bactuzan, ¿celan uste cinaiquee etzareela pecatuau yausico aimbeste pelleburutan zuen buruac sartuarren? Au ecin izan leiteque, Cristiñäüac, eta quendu-ez-ic pelleburu ta pecatubide orreec gosh edo berandu yausico zaree. Ocasiño orreec peste gogorra dira, diño S. Bernardo-c, eta gacha sentidu bagaric gorputzean sartutene dana leguez, alanche igaroten da ocasiñoa biotzera-guiño. Peste eta gach onegaz il dira santu andi asco diño S. Agustinec. Sinistu eguidazue, diño Santu andi onec, sinistu eguidazue, Jaungoicoaren aurrean nago, eta berac daqui guzurric ez diñodala; icusi dodaz guizon santu eta andiac ceintzuc e-nevan sinistuko iñondic beré yausi eguingo cireanic pecatuau; baya ocasiñoa eldu danean, pecatuac goia-artu eutsen, eta benciduric gueratu cirean. ¿Eztacusgu David Erreguea yausiric? Baita ¿cegaitic? Beguiracune bategaitic. ¿Eztacusgu Saül Erregue condenaduric? Eta ¿cegaitic? Ecin-icusi bategaitic. ¿Eztacusgu Salomon galduric? Eztacusgu beste asco ocasiñoac gaitic pecatuetan sarturic eta au gu baño sendoago, irrimeago eta santuago izanic? Bada, Cristiñäüac, eztaigun aimbeste confianza gueugan euqui, bildur izan gaitezan, eta igues eguin daigun pecatubideetatic, eta modu onetan ibilico gara ceruraco, orain icusico dozuena leguez.

Bigarren zatia

(148) 7. Aserraturic dagoala mundu guztien contra dirautso Jaungoicoac Ezequiel Ygarla edo Profeteari, eta orregaitic laster etorrico dala guizon guztien ganean bere aserracuntzea. Ezta gueratuco iñor beré, diño Jaun onec, guztien amaia, ta azquena dator bertatic, eta nire justiciaren ezpateagaz il eguingo dodaz direanac; guztia izango da nequea, guztia gosea, gacha, atsacabea, naibaguea, pestilencia; ilgo dira soloan dagozanac; eriotzea etorrico da urietan bici direac gana, eta ezteutsat iñori beré, iñori beré parcatuco. Eta ¿cegaitic gach guzti oneec? pecatuz beteric dagoalako mundu guztia. Baña, Jauna, ezta iñor beré zure justiciaganic salbaduko? Eztau iñoc zure aserretic iñes eguingo? Bai. Eta ¿Ceintzuc izango dira? Pecatuen bildur izan direanac, eta orregaitic euretatic igues eguin daveenac¹²⁵. Aushe berau dirautsuet nic beré, Cristiñäüac; gura dozue ce-

(148)

¹²⁵ Et salvabuntur qui fugerint ex eis.

rura eldu? Bada onetaraco pecatuac guztiz ichi bear dozuez, eta pecatuac guztiz ichiteco ichi bear dozuez euren ocasiño edo pelleburuac beré. Eta au baquizue celan? Ara bada S. Juan Crisostomo-c dirautsu. Beguiratu eguzu ondo celango pecatuetan yausi zarean orainguiño, eta cec yausi erazo deutsun, eta sustraitic atera eguzu ocasiño au. Orainguiño ordi izan bazara, ez eldu tabernara beré, orainguiño pecatu loyeten yausi eguin bazara, igues eguin araco pecatu eguin dozun lagunaganic. Orainguiño berba loiak esan badozuz ichi chanchaco berbaac beré. Orainguiño bestegaz aserratu bazara, ez aderdeco berbaric beré euqui beragaz. Berba baten, Cristiñauac, ichi bear deutsazuez pecatuari ate guziac.

8. Baya bertatic dantzut cer eranzungo deustazun. Ay, Aita, esango dozu, gauza gogorregua da ori. ¿Nor egongo da tabernara yoan bagaric? ¿Eztogu berbaric eguingo andracaz, edo guizonacaz? ¿Ez gara yolas edo erromerietara yoango? ¿Ez-cara chancha alegráuico? Bada orretaraco ichi daiguzan echeac, eta erriac, eta goazan mendietara penitencia eguiten. Eztiñot nic ori modu orretan: ezpabere orainguiño gauza orreec pecatuau yausi eiteco bidean imini baituez. Eta esango baneu beré ¿cé larregui escatuco neusquezu? Esan eguidazu Cristiñaua, esango baleutsue tabernaco etxea yausi aguinean dagoala, ¿yoango cinatequez? Bacenqui ardaoa beneoa daucala ¿edango ceunque? Esango baleutsue araco pecatu eguin dozun anreagaz berba eguiten badozu, edo aserratu zarean guzonagaz aderde burlezarreco berbaric badaucazu, daucazun guzia quenduco deutsuela, eta urcamendi baten iminico zaituela ¿berba eguingo ceunque, edo bacarric egongo cinatequez? Ezetz eranzungo deustazu. Bada ¿non da gure sensuna? ¿non da gure errazoia? Obipe edo sepultura baten atsituric eta ustelduric gueratuco dan gorputz bat gordetaco eguiten doguz aleguinac, echiten doguz naien doguzan gauzaac, ¿eta beti betico iraungo daben arimeagaitic, cein daucan Jaungoicoac bere alaba, eta ceruco yaubegueitzat auturic? ¿eztugu gustuchu bat beré ichi gura? Arimearen medicuac esaten badeutsu argalic zagozala oraindio, eta ichi daguizuzala au edo beste gaucea; ecin eguin leiteque: baya gorputzecoac gueiago aguinduten badau beré, pozic eguiten da osasuna alcancetearren. Ara bada, neure enzulaac, guztiz ichiten ezpadowuez peleburu orreec laster barriro yausi eguingo zaree pecatu andietan, cé Espiritu Santuac diño cé, pecaturaco bidea gura davena bertan yausico dala¹²⁶. Ezpadowuez ichiten pelleburu orreec, gura ta gura ez yausi eguingo zaree, eta guero ne-

¹²⁶ Qui amat periculum peribit in illo.

garretan urturic ezagutuco dozue nic errazoa neucana, ascoc orain artean negar eguin daveena leguez.

9. Guztiz dira guichi pelleburuan imini ezquero pecatuau yausi eztireanac; eta oneec pelleburuetatic iñesi eguin baleve etzirean yausico diño S. Juan Crisostomo-c. Gu guztioen lelengo Amac beguiratu eguin ezpaleutso Jaungoicoac yan ez eiteco aguindu eutsan sagarra-ri, etzan yausico yaateco tentaciñoan, eta ez euscuzan ecarrico gueugan dacusguzan neque, (149) lan eta gachac. Jose-ren anayeac goitu baleudec lenengueran euqueen icusi-ecinchu pisquea etzirean eldu-co eriotzea emon gura izaitera, ez eudeen erbestera salduco, eta ez eutsen euren aitari aimbeste atsacaba emongo. ¿Cegaitic eldu zan Judas madaricatua bere maisua saldutera? Beste Apostoluai eutsen ecin-icusia lenengueran quendu ez evalaco; au quendu baleu, etzan icusico, guerora eldu zan negargarrizco estaduan. Erreca bategaz ya-zotzen dana yazo oi da pecatuagaz beré. Errecac asieran iturrichu bat bashen eztira, eurac igaroiteco eztoa bear Zubiric, dacarren ur guztia escuacaz, arri bategaz edo luur pusca bategaz gueratu leiteque, ur guichi oneri batzanduten yaco beste ur zatichu bat ya da pusca bat gueiago; emetic iturri bat, bestetic beste bat eguiten da errecajchu chiqui bat, ta ceimbat eta beerago aimbat eta ur gueiago, eta azque-nean ya da ibai andi bat, eldutzen da guero uriola bat, eztago beretzat Zubiric, eztago presaric, eztago errotaric: guztia banatutene dau, eta daroa beragaz. Ara emen pecatuaren irudia: lenengueran ocasioño chiquer bat izan doa, guero pecatuchu bat, guero andiago bat, eta azquenez eguin ezquero ecandu edo usadio charra, eta eldu danean tentaciñoaren uriolea, eztago cec gueratu daguian, guichitan dagoz lotsaaria, Jaungoicoaren leguea, gracia galdutea, arimea iltea eta beste aurquitu al leian gauza guztiac. Ycusi gura dozue Escritura sagraduan egquia au? Enzuzue bada.

10. Eldu zan Jacob Patriarquea Palestinara, eta imini evan bere bici-lecua Siquen-go uriaren albo baten. An egoan artean eguin zan fiesta edo erromeria bat Siquen-en. Escaturic licencia, urte evan Dina bere alabeac ango andrac celangoac cirean icusten. Ycusi evan Dina erri ataco Erreguearen Semeac, icio zan bere amodio ta guraari bician, eta aguindu eutsen bere criaduai ecarteco etsera nescatilla ashe: eguin eveen oneec bere aguindua; artu eveen eta ecarri eutsen bere Yauregui edo Palaciora, non quendu eutsan zaldun onec bere osotasun, doncellatasun edo virginidadea. Pecatu onegaz sartu zan gueiago Dina-ganako amodioan guizon gazte a, eta esan eutsan aitari artu eiola emaztetzat anra ashe. Joan zan Siquen-go Erregue Jacob-gana, eta esan eutsan celan bere semeac ezcondu gura evan bere alabeagaz, eta alan emon leyola. Enzunic Jacob-en semeac cer yazo

(149)

zan euren arrebeagaz, eta aserraturic lotsaari agaz artu cituezan ben-guetaco gogoac. Baña escututarren euren asmuac ez eveen sentimenteric eracutsi; eta alan eranzun eutseen Erregueri au ecin egui leitequeala lelengo Siquen-go guizon guztiac circuncidau ezic, edo ebaguiten ezpeezen aragui zatichu bat gorputzeco alde minbera baten. Etorri zan pozic onetara bere semearen guraaria eguitarren. Baya ¿cer yazo zala uste dozue? Sartuten dira Jacob-en Semeac Siquen-go urian irugarren egunean, ceinetan egozan guizon guztiac ala edo minez beteric. Ylten dituez Erreguea eta bere semea, ilten dituez guizonac, ezteutse parcatuten agura, anra, ez ume chiquerrai bere, iruliten dituez etseac, su emoiten deutse erriari, eta gueratuten da galduric eta dan dana ondatu ta acabauric Siquengo uria. Eta ¿celan gueratu zan Jacob? Negarretan urturic bere semeac, eta alabeac egui eveena gaitic, eta iñesi urten bearric erri atatiac bere contra etorri ez ceitezan.

11. ¿Noc sinistu eraguingo eutsan Dinari bere erromeriara bearrac aimbeste gach ecarrico cituzala? ¿Noc usteco eüan aimbeste calte etorrico cireala bere buruera atatic? Bada beste aimbeste yazo-co yatsue zuei, Cristiñaüac, pecatuen bideac ta pelleburuac ichi ez-ic. Zoace, zoace tabernara, ce icusico dozue celan larregui edango dozen; celan yocoan yarrico zareen, celan aserratuco zareen, celan berandu etsera etorrico zareen, celan infernua irudingo daüen zuen etseac, eta celan azquenez guztiz pobreric gueratuco zareen, cer yan ez cer yanci eztaucazuela. Cegaitic ce ¿nori datorquioz aserrea, gacha, nequea; nori itsutasuna, nori gauza deunga guztiac?¹²⁷ Diño Jaungoicoac. Eta berac eranzuten dau: ardao-zale (150) direanai¹²⁸. Orregaitic diño: Ez egiozu beguiratu ardaori colore gorria daucanean, eta basuan guzia ederric dagoanean¹²⁹. Baquizu, guero, cegaitic? Bere guraaritan sartu ce zaitezan; ce sarri esaten oi dozu: aay ce colorea daucan, ecin ichi leiquio. Guztiz gozo eta bigun igaroten da eztaarritic bera¹³⁰; bayo cer eguiten dau barruan Espiritu Santuac berac dirautsu: Güenian sugueac legueche usiguico deutso eta bene-noz beteco dau¹³¹. Zoace, zoace yolas eta erromerietara, batzaindu zaitez zuec bashen zoro eta gangarrago batzuecz; zabiltze sensun bagaric, eta esan egizue orregaitio bere eztagoala pellebururic; azquenac esango dau. Derechat Dinari yazo egui yacana, yazo egui-

¹²⁷ Cui vae? cuius patri vae? cui foveae? cui sine causa vulnera? cui suffulsio oculorum?

¹²⁸ His qui commorantur cui rixae vino, et student calicibus epotandis.

¹²⁹ Non intuaris vinum quando flavescit, et splendorerit in vino color ejus.

¹³⁰ Ingreditur blande.

¹³¹ Sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundet.

go yatsuela: gueratuco zare galduric, onra bagaric; orduanche nega-
rretan urturic ya erremedioric eztaucanean esango dozue egua esan
nevala, eta gueratuco zare araco esate zoroan: noc esango evan, noc
sinistuco evan. Ychi eguziezu gurasoac seme alabai nai dituezan la-
gunacaz ibilten, gura daven artean, ez eguziezu arduraric artu goshe-
tic echera etorri deitezan, emon eguiocetu gura daven escubide edo
licencia: etorrico da egunen bat ceinetan aurquituco zareen Jacob
baño beré atsacabe, naibague eta pesadumbre gueiagogaz. Eztozue
orduan erremediauco esanagaz: yaquin izan baneu celan ebaguico
neutsazan laguntasun oneec. Lenengotic quendu bear dozuez ocasi-
ñoac, pelleburuac burua ateraten asi egui daitezanean, bertatic ito
bear dozuez diño San Juan Crisostomo-c, bada bestelan indarra ar-
tutten ichi badeyoezu, eurac ilgo zaitueze erremedio bagaric. Eche
baten sua eshetuten danean, laster eldutен badira eta guichi dan
artean picchar bete uragaz amatetan da, baya indarra artuten badau,
erreca bateco ur guztia beré ezta asco amatetaco. Bada orrenbeste
yazoco yatzue lenengueratic quenduten ezpadozuez ocasioñoac Wol-
fango erichon guizon bateri yazo yacana leguez.

12. Eucan zu lango Jaun eta Varoe Wolfango-c bere izeneco se-
me bat cein aci evan ardura andi bategaz Jaungoicoaren bildur san-
tuhan, eta Ama Virginearen devociñoan. Eldu zanean amalau urtera
bialdu evan Ungriaco erregueren Yauregui edo Palazioara obeto aci
cedin. Urte bete eta gueiagoan iraun evan gurasoac iracatsi eutsan
devociñoan. Baya baturic beste Erregueren page bicitza galduco ba-
tegaz asi zan bere laguntasunagaz bere devociñoan otzituten guztia
ichi artean. (Contu lagun deungacaz!) Ycusi evanean Demoniñoac
modu onetan asi yacan tentetan Palacioan egoan Dama eder baten
bitartecoz. Escribidu eutsan onec amodioz beterico carta bat ceine-
tan eracusten eutsazan bere guraari loiac. Engañaduric onegaz yausi
zan Dama onegaz pecatu guztiz ezainetan, eta aimbeste itsutu cirean
alcarregaz ce, galduric Jaungoicoaren bildurra, eldu cirean uri guzti-
co escandalu izaitera. Enzun evanean Erreguec oneec bioc euquen
bici-modu galdua artu cituzan alcarganic apartetaco moduac, eta
onetaraco sartu gura izan evan conventu baten Lucrecia (aushe zan
Dama madaricatu onen uzena). Baya yaquinic bioc Erregueren go-
goa artu eveen al eguien diru guztia eta baturic euqueezan joya guz-
tiac igues eguien eveen Alemania-ra, non bici cirean ezconduric bale-
gozan leguez icaragarrizco pecatuetan sarturic eta itsuturic
alcarreganaco amodioan. Baya jo Jaungoico andiaren neurriba'co
erruquitasunac! cein amatau ecin izan eudeen Wolfgangoren pecatu
guztiac! Bialduten eutsazan biotzera argui-aldi santuac; dei-eguiten
eutsan beragana biurtu cedin: baya ain egoan gogor bere pecatuan

ce, ez evan yaramonic eguiten. Orregitarren beré ez evan ichi Jaunaren ontasunac guizon galdu au. Aguertu yacon J.Cº. gure Jauna bere ama guztiz santeagaz batera, eta esan eutsan: ¿Cer da au Wolfgang? Nos artean izango zara niganaco esquer deungacoa? Cein da ederragoa Lucrecia, ala ni? Andra bategaiti ichi gura dozu Jaungoicoa? Eta Lucreciagaitic nire ama eta ceruco erreguiña? Ea bada neurre Seme Wolfgang etzaitez galdu: erdu nigana, izan gaitezan adisquide, ce gura badozu zure pecatu guztiac parcatuco deutsudaz, eta zorioneco eguingo (151) zaitudaz. Arri bat derichat bigunduco eudeela berba oneec, bayarria bashen gogorrago egoan Wolfgangoren biotza, eta alan ez evan yaramonic eguin. Gueratu zan bere pecatuetan, eta aurrera eroazan bere pecatuac. Baya orra non bete zan bere pecatuen neurria, eta castigadu evan Jaungoicoac laster icusico dozuena leguez. Convidadu evan egun bateraco adisquide batec eta erregutu eutsan yoateco Lucreciagaz neste uritic campora eucan etse batera non igaroco eveen eguna alegrancia andian; eldu zanean gaüa ondo afaldu ezquiero euqui eudeen comedia eta sarao andi bat, eta amaituric echun cirean guztiac lotara: bayarria non gaüerdian aguertu cirean Demoniñoac, Lucrecia burdiña gorizco anda batzuetan ecarrela, eta bere alboan ifiniric Wolfgang eroan cituezan biac infernuelara. Orain bada, Cristiñauac, nondic etorri yacan guizon galdu oneri galzaimen edo perdiciño au? Ocasíñoa ez ichiagaitic: iñes eguin baleu araco page galduaganic, echacazan gach oneec etorríco. (152) Ygues eguziue bada ocasíño guztietaic, eldu zaiteze Jaun onegana, eta esan eguziue Neure Jesucristo Yauna.

8. PECATURA BARRIRO BIORTUTEN DIREANEN GANEKO SERMOEA

(B, 153-157. or.)

*Avertere ab injustitia tua.
Eccle. c.17.v.23*

(153) 1. Zorionecoia izaiteco ezta asco Jaungoicoagana biurtutea, ce ostera beraganic inesi eguiten badau beraganic, eta barriro yausten bada bere arerioaren aguindupean galduco dau ceruraco eucan escubidea, bada J.Cº.c ez diño Jaungoicoagana biurtutene dana salbauco dala, ezpabere azquenaguiño Jaunagaz dagoana pecatuetara biurtu bagaric. Baya ¿cer diñot? Jaungoicoagana etorri ezquiero, atzera biurtutene dana, eta ostera lengo estadu negargarrizcoan yausten dana, bildur izan daiteque eztala barriro Jaunaren graciara biurtuko, eta leen baño deungago gueratuco dala. Gauza arrigarria benetan, eta cein zorigogor au yazo daquizun, ta bein pecaturic urten badozu, ostera biurtu cein zaitezan, adierazoco deutsut puntu bitan ce gach dan bein Jaungoicoagana etorri ezquiero, ostera igues eguin davenac, barriro Jaunagana etortea. Lenengo Jaungoicoaren aldetic, bigarrrengoeceure aldetic. Jaungoicoaren adisquide izanic pecatuan yausten dana nequez yaguico da, Jaunac emongo ezteutsalako venturaz andic urteiteco socoru edo laguntzaric, lelengo puntu. Jaunaren gracia galduen davena nequez biurtuko da barriro artutera, gachago izango yacolaco Demoniñoaren escupetic urteitea, bigarren puntu.

(153)

Lenengo zatia

2. Neurri bacoa da Jaunaren ontasuna, eta ain andia bere biguntasuna ce, berac dirauscu ce edocein beré ordutan beragana etorri dedin pecatariric itsutuena ta ezainena, berac artuco davela, eta guztiz loiric badago beré berac garbitu, edertu, eta apaínduco davela. Baya ecin pecaturic beragana iñoz biurtu leiteque berac bere graciagaz lagundu bagaric, eta aimbeste aserratuten da bere adisquideac bere arerio biurtutea ce eztau ecec beré aimbeste sicututen bere erruquiaco, ta misericordiaco iturria cein da esquer deunga onec ba-

(154)

da aushe da Jaun oneri eguin cinaion injuriaric andiena, cegaitic ce da esatea bera baño obea dala Demoníñoa eta orregaitic naiago dozula ugazabatzat bera (Jaungoicoa) bashen. ¿Gogor eguiten yatzu au alan dala sinistutea? Ara bada. Pecatuaren zengozanean cinean Demoníñoaren serbitzalle, eta bera ceuncan ceure ugazabatzat. Pecaturic urtenic, penitenciaren bitarteko graciara zatozanean, ichiten dozu leen ceuncan ugazaba, artuten dozu Jaungoicoa ugazabatzat. Orain bada Demoníñoa eta Jaungoicoa biac euqui dozuz ugazabatzat, biac daquizu celangoac direan, eta nogaz obeto yoan yatsun. Bada ichiten badozu Jauna, eta bazoaz pecatuaren bitarteko Demoníñoaren serbitzalle izaiten, da aituten emoitea ugazaba obatzat daucazula Demoníñoa Jaungoicoa baño eta orregaitic zatozala bera serbietan. Eta derichazu Jaungoicoagana ostera biurtutenean artu guraco zaituzala bere echean eta adisquidetasunean? Eztaquit, Cc. Contu eguiyu daucazula otsein criadutzat guizon bat cein egoan carcela baten urcamendi batera condenaduric, eguiñ cituzan gach icaragarriagaitic, eta zor andiac gaitic. Pagadu ta quitu eguiñ cenduan bere zorrac, eta atera cenduan carcelatic campora, iminten cenduala bere ordez ceure seme bat, ecarri cenduan etsera, euqui cenduan seme bat bailitzan leguez, ceure maian yan ceuc yaten cenduan guztia, ceugaz bici, ceugaz ibili; eta onegaz ez contentaduric oneri asco ez erechiric eguiñ cenduan ondasun guztien yaubeguei ta hereaderu, eta diru andien yaube. Aizturic guizon esquer deungaco onec zor eutsuzan mesedeac, ilten deutsuz ceure semeac, zatitutenean dituz ceure etseko tresna guztiak, erretan dituz zure etse guztiak, eta igues eguiñ zuganic, bat eguiten da zure arerioric cruelenacaz, aldaian guerraric cruelena, euracaz batera zuri eguiteco; bayan damutu yacolaco, eta parca escatu deutsulaco, artuten dozu ceure adisquidetzat, dacarzu echera, eta ifinten dozu leen egoana leguez. Orain bada biurtuko balitz au guizon au leengo esquer deungara, eta eguiñ leen baño beré gach eta calte andiagoac, iñes eguingo baleu barriro leen leguez zure (154) arerioacgana, leen bashen guerra gogorrago bat eguiteco, ¿artuko ceunque lengo moduan ceure criadutzat, eroango ceunque ceure etsera, eta iminico ceunque lenagoco moduan damutu yacolaco, eta parca esque yagotsulaco? Eztaquit, Cristiñaüac, nequez sinistuko neuque, e-neuque ain laster zure bayezcoaren fiadore urtengo.

3. Ara bada, Ne.Ca., beste onenbeste eta gueiago yazo da Jaungoicoagaz zure artean. Cengozan pecatuaren presondegui edo carcela ilun eta atsituan zorrez beteric eta eriotzara condenauric. Etzeuncan cegaz pagadu zor oneen, eznoc libradu eriotza gogorretic. Erruquituric (erruquituta) zugaz Jaungoicoa atera cenduan carcuela

gogor onetatic, pagadu cituzan zor guztiac, emoitzen evala zure ordez bere Seme maite bacarra eriotzara condenadua izan cedin. Eroan cinduzan bere etsera, cein dan Elesha Santea, egun cinduzan bere ondasun andien yaube, yarri cinean beragaz mai baten, eta emon deutsu yanari bere gorputza, eta edaari bere odola, eta esan deutsu bere ondasunen eta ceruco Erreinuaren yaube-guei ta herederu zareala, eta ondo serbietan badozu, eta beraganic igues eguiten ezpadozu, emongo deutsula, ez luurreco erreinuren bat, ez urre edo cirar zatiren bat, ezkarpeta iños beré amaituco ez galduco ez dan erreinua. Baya ¿cer egun cenduan zuc? Aazturic neurri bagaco mesede guzti oneec galdu cinduzan ondasun guztiac, il cenduan bere seme bacar maitea, iñesi egun cenduan beraganic, esan cenduan bere Seme izan gura etzenduala, egun cinean Demonijoaren serbitzaille, eta beragaz bat eguinic, ibili zara ceure Eguilla andiaren contra guerra andian edo bician. Damutu yatzun ain esquer deungaco Jaun andi onegaz izaitea (izana), parca escatu ceuntsan, eta biurtu cinean beraganak; eta aitzuric Aita bigun onec bere contra egun cenduzan gach eta gaistaqueriaac, ezarri eutsuzan bere besoac, estutu cinduzan bere bularraren contra, emon eutsuzan mosu eta laztan gozoac, yan- ci cinduzan soñeco ederracaz, eroan cinduzan bere etsera, egun evan Aingueruacaz batera fiesta andi bat, zu biurtu cinealako, atzera emon eutsuzan galdu cinduzan ondasunac, eta aguindu eutsun bere Erreinu guztien herederu ta yaube eguingo cinduzala ostera igues eguiten ezpacenduan. Eta ¿euquico dozu biotzic Jaun onec emon deutsuzan ondasunac botetaco? Euquico dozu biotzic bere Seme maite bacarra (bacar maitea) barrien barri il eiteco? Euquico dozu biotzic beraganic beste bein iñesi eguiteco? ¿Euquico dozu biotzic bere arerio ta Demonijoaren aguindupeco izaiteco? ¿Eta beragaz bat eguinic Aita ain maite, ain bigun, ain on, ain onguilleari guerra eguiteco? ¿Eta derichazu guero zuc gura dozunean Jaun onegana biurtu izango al dozula eta gura badozu beré, artu gurako zaituzala Jaun onec?

4. Eztaquit, Ca., cer esango deutsudan (esan daizudan), esan deutsut leen beré eztaucala neurriric bere ondasunac, cabubacoa dala bere biguntasuna, eta azquen bacoa bere erruquia, alan beré ara cer dirausun S. Paulo Apc. Ecin leitequean gaucea da diño Apostolu andi onec, ecin leitequean gaucea da bein arguituac izan direanac, Jaunaren doeagaz ase izan direanac, eta Espiritu Santua artu daveenac, ostera pecatura biurtutene badira, Jaungoicoaren Semea crucifiquetan daudeela, eta burla ta barre eguiten deutseela, barriko biurtutea penitencia eguitera, cegaitic ce, diño, gure biotza luurra leguez da. Luur onac artutene dau Jaunac biraldurico euri ta iñontza: bada

(155)

emoiten badau eguiquera edo obra onen berarra, bedeincatua izango da, baya emoiten ez badau, pecatuen sasi eta arantzac bashen,urrean dago madaricatua izaiteco. Beste ain beste diño S. Pedro Apc.: Jaungoicoagana bein etorri ezquiero, ostera ichico badozu, eta lengo becatuetara biurtu eguingo bazara, oba ceunquean ceure pecatuetan egon, oba ceunquean Demonijoaren serbitzalle izan, oba ceunquean ez etorri Jaunagana; ce aimbeste aserratuten dau Jaungoicoa esquer deunga onec ce diño: ¡Ay ce zori galducoac direan, erabilezan bide artezac ichiric, bide oquerretara biurtutenean! Eztave onelangoac amai edo azquen onic euquico (izango). ¿Cegaitic guero? ¡Ay Ne. Enzula maiteac, uleac laztutecoa da S. Paulo Ap.c. diñoana: Gueure borondatez pecatu eguiten badogu, diño, Jaunaren adisquide bein izan azquero, eztaucagu (155) cec adisquide egun gaguzan Jaungoicoagaz, eztaucagu cec bigundu daguian bere aserrea. Eztago onelangoentzat, ezbabere juicio icaragarri bat, eta su bildurgarri bat, ceinec erre eta quisquilduco dituzan Jaunaren arerioac. Bildur izan cinatequez, lenengo egun daguizun pecatuan, etorrico dala zure ganera Jaunaren aserracuntzea guztia, eta betico galduric gueratuco zareala, pecatuac ichiteco, eta penitencia eguiteco aztiric euqui beré bagaric. Baquizu, guero, cegaitic? Ara bada.

5. Gauza guztiac egun dituz Jaunac; eta daucaz ifiniric bere pisu eta neurrian, eta ecin ecec neurri onetaric urten leique, eta alan guztiac yazoco dira, berac icentaduric ta iminiric daucan moduan Beste gauza guztieta leguez dauco ifiniric bere, ceimbat pecatu bacochari parcatuco deutsazan, batzuei oguei, beste batzuei berroguei, onei gueiago, aei guichiago, diño S. Agustin-ec. Orain bada, ecin yaquin cinaique ceimbat pecatu-guiño icharongo deutsun Jaunac; eztaquizu ea bere yaquituriac iminirico neurria beteric badago azquenengo egun cenduanagaz; eta au alan bada urrengo egun daiquezunac eztauco parcaciñoric, bera izango da zure condenagarria. Alanche yazo zala diño S. Paulo Apc. Noe-ren egunetan. Paciencia ta epetasun andi bategaz icharon eutsen guizonai onaco Jaunac, berac bere neurribaco yaquituriagaz imini cituzan pecatuetara eldu arte guztian; barriz eldu zanean á, beingo beingoan etorri cirean uriolac eta cirean cireanac gueratu cirean itoric. Paciencia andi bategaz sufridu (icusi) cituzan Sodoma eta Gomorra-tarren pecatuac euren neurria bete guinocoan, baya bete zanean, beingo beingo baten yatsi zan cerutic sua, eta erri ta erritar guztiac gueratu cirean erreric, penitencia eguiteco aztiric emon beré bagaric. Alanche yazo egun yaquen beste ascori. Jaunaren ecin ezagutu leitequean justicia oneshec euqui bear gaituz bildur santu bategaz icara, beste bein pecatura biurtu ez eiteco, bada ecin inondic beré yaquin guinaique atzerengoequin guen

duanagaz, bete bada gure pecatuen neurria. Orregaitic artu daigun S. Paulo Apc. emoitien deuscul, itunde (conseju) ta bide ona. Jaunaren adisquide bagara gagozan zorion onetan, eta ez gaitezan biurtu ostera Demoniñoaren aguinduko ta escupeco izaitera; ce beste bein yausi eguiten bagara bere laquioetan, leen bashen gachago izango yacu urteitea gueure argaltasunagaitic, eta Demoniñoaren ardura andiagoa gaitic cein dan.

Bigarren zatia

6. Jaungoicoac ucatuco ezpaleuscu beré, pecatura biurtu esquetiño, leen emon oi euscun gracia ta laguntasuna, orregaitic beré guztiz gachago izango litzatequegu barriro bere adisquidetasunera biurtutea, bada leen yagui guinean graciagaz ez cara yaguico, ce ostera yausi ezquiero indar guichiagogaz aurquituco gara Demoniñoaren contra eguiteco. Arimaco gachetan yazo oi da, gorputzecoetan yazo oi dana. Sarri icusi izango dozue gueisho andi bategaz dagoala norbait: visitetan dau Medicuac, emoitien deutsaz osasunguei edo medicinac, urteiten dau gachetic edo enfermedadetic, eta ya dago osatutric; biurtutenean boda gachera, edo eguiten badau errecaidaric, leen bashen deungago gueratuten da eta sarri-ascotan yazo oi da lelen goan osatu zana, bigarrenean iltea. Bardin yazo oi da beso, oñ, escu edo caderaren bat urratutenean, lelengoan osatutenean erraz izan arren, biurtutenean boda urratutera, guztiz da gach osatutea. Aushe berau yazotenean da arimeagaz; lelengo yausten danean eztau oraindio-coarren oituraric edo ecanduric artu; bayan ostera yausten boda ecan-dua artutenean asten da indar guichiago dauco Demoniñoaren tentacinoen contra, eta ceimbat eta pecatu gueiagotan yausten dan, aimbat eta indar gueiago galtzen dau arimeac. Dagonen tayu edo idolotzarrean daucagu onen irudi bat. Araco Filisteoen Sacerdoteac imini eveenean testamentuko cuchea tayu onen ondoan, aurquitu eveen, Dagon biaramonean lurrean altaratic yausiric. Biurtu eveen leengo lecura; biurtutenean dira biaramonean, eta ez bacarric aurquitu eveen yausiric, baita beré escuac urraturic, eta burua ebaguiric. Onenbeste yazoco yatsue zuei beré. Pecatu eguin cenduenean (156) yausi eguin cinean graciaren altaratic; non cengozan Jaungoicoagaz batera, artu cinduezan Sacerdoteac penitenciaren bitarteko, eta imini cinduezan, leen cengozen lecuan. Bada orain barriro yausten bazar, ezta leen leguez izango, ce galduco dozuez escuac; au da, guichituko yatsuez indarrac, Jaungoicoagana biurtuteco, eta obra onac eguiteco. Ebaguico yatsue burua, ilunduten yatsuela censuna, eguin

(156)

dozuen pecatuaren ezaintasuna ezagututeco, galduten dozuela mii-na. Jaunari parca escatuteco, eta gueratuten zareala Dagon legue-che zibil bat eguinic mobimentu bagaric eta gogo bagaric Jaungoi-coaganantza ibilteco.

7. Sinistu gura ezkpadozue au, enzuzue J.Cº.c bere Evangelioan diñoana, eta gura ta gura ez confesadu bearco dozue egua au. Adierazoteco Salbaguilleac, Jaungoicoagana etorri ezquerocoan pecatura biurtutenean egoquera, edo estadu negargarria, dirauscu: Demoniñoa guizonaganic urten ezquiero dabil lecu bacar eta lurritatic-(sic) bici lecuen atzean (billa), baya ecin aurquitu dau, eta alan diño bere artean; biurtu nadin (banoa bada) lengo lecura. Aurquitutenean dau utsic garbiric, eta berac gura daven moduan apainduric. Artutenean dituz beragaz neste beste zazpi Demoniño bera bashen charragoac, eta sarturic bertan, eguiten davee eureen bici lecu, eta aror non gueratutenean dan guizon zorigalduco ori, lelengo pecatuan egoanean baño beré deungago. Obeto ezagutu daguizuen pecatura barriro biurtutenean pelleburu andia, enzuzue irudi aushe. Enzun izango dozue, eta bear bada edonos icusi beré bai, celan justiciac sartzen daven guizon bat preso. Eztau lenengueran carcelazainac ain gogor artutenean, eztau estu ifinten, ichiten deutso nosean bein guizonen bategaz, edo adisquideren bategaz berba eguiten. Ezteutsaz aimbeste grillu iminten, eztau atearen beré ain ardura andi andiric euquiten. Ygues eguiten dau; bertatic aspertutenean da Carcelazaina, biraldutenean dau emetic guizon bat, bestetic beste bat, esribietan yaque justiciai iñondic aguiri bada oratu daioen, eta ezta ichiten aleguinic egun bagacoric leen egoan lecura ecarteco. Artutenean davee guero beré, eta ifinten dave lengo carcelan. Derichazue, ne.Cc., leengo biguntasunagaz euquico davela carcelazainac? Ez beintzat, ne. Enz.c., ez, iminten dau lecu seguruenean, leen grillu batzuaz beeucan, ifinten deutsaz bitzuc edo irutzuc, leen giltz bategaz zarratutenean beeban, bigaz edo irugaz zarratutenean dau orain, leen gordetzaile batec yagoten beeban bic edo iruc gordetan daude orain, zarratutenean deutsaz orain bentana leio eta zulo guztiak, gau ta egun (egunez ta gaubez) icusten dau ea ondo loturic dagoan, ezteutso adisquideacaz berba eguiten ichi gura, eta guztia beingoan esatarren, ostera igues eguiteco icharomic edo esperantzaric ezteutso ichiten.

8. Onenbeste yazotenean da pecatariagaz Demoniñoaren artean. Le-lengo pecatu eguiten davee guizonac, gueratutenean da Demoniñoaren presondegui edo carcelan. Orduan eztau ain astun artutenean, gueratutenean yaco devociñoren bat edo beste, obra onen bat edo beste. Baya ¿cer yazotenean da? ¿iñesi egun cenduan presondegui edo carcelati? Bada bertatic artutenean dituz Demoniñoac aldaizan asmuac, ba-

rrien barrian zu bere aguindupeera, ta escupeera biurtuteco, biralduen dituz batetic tentaciñoac, bestetic ocasiñoac, emetic guraariac, andic pelleburuac. Pensamentu deungaac, aserreac, ibileraac, bideunac, yolasac, erromericac, berba-aldi loiak, canta gangarrac, tabernean, soñu zoroac, eta pecatura garoacen gauza guztiac. Demoniñoac gu barriro artuteco bialdu dituzan criaduac dira, eta bera bere euren artean dabil; zure zorigogorra becatuaren presondeguira edo carcelara barriro biurtutene bazaitu! leen bashen gachago izango yatzu andic urteitea, gueiagotuco dituz cateac eta grilluac, iminten deutsula pecatuac confesetan etorteko naguitasuna, eurac esateco lotsea; quenduco (galerazoco) deutsu adisquideagaz berba eguitea quenduten deutsula leen Santuac ganaco ceuncan debociñoa; zarratuko deutsuz ate, bentana leio, eta ciyo guztiac. ¿Ba'quizu, guero, celan? Ara bada. Ba'qui gaisquinac nondic leen igues egun ceuntsan, eta aleguin guztia eguingo dau bide au zarratuteco. Leen Ama Virginaren edo beste Santuren baten debociñoa izan bazan atera cinduzana, epeldu edo otzituco deutsu debocino au, gueiagotuten (ascotuten) dituzala zure cereguinac, gomuta beré izan ce daquizun. (157) Leen urten bacenduan eriotzaren edo infernuaren bildurragaitic, aaztu era-zoco deutsuz gure azquen icaragarri bi oneec. Sermoiaren batec atera bacinduzan leenago bere presondegui edo carcelatic, beteco zaituz eurac enzuteco naguitasunez. Limosnearen bitarteko urten bacenduan sinistu erazoco deutsu ceure gauzaren bat Jaungoicoagaitic emoten badozu pobreza andian yausico zareela. Gueiagotuco dituz ceure cereguinac, eche ta familiaren arduraac, cein confesadu zaitezan, sinistu eraguiten deutsula leenago dala seme alaben ardurea, eta beste eguinbearrac, confesetea baño, eta batagaz ta besteagaz ecin cumplidu leitequeala, bada gura ta gur'a ez aserratu bear dala euracaz, ecin leitequean gaucea dala maldicino eta birao eguiteco ecandua galdutea, eta Seme-alabaac dagozan artean ecin euqui leitequeala ondo confesetako bear dan baquea. Verba baten leenago Demoniño batec bacarric (bascar batec) zaindutene bacinduzan, zortzic guero yagongo zaituez, diño J.C.^o.c, eta guero euquico dozun egoquera edo estadua, leenago ceunca-na bashen charragoa izango da.

(157)

9. ¿Cer eguingo dozu orduan? ¿Celan urtengo dozu presondegui edo carcela ilun, atsitu eta gogor orretatic? Orduan esan daiquezu anchina Jeremias-ec Jerusalen-en icenean esaten evana. Orma lodiz edo muralla ecin urratu al neinquezanez inguratu nau¹³². Ain modutan estutu nau ce ecin urten neique nagoan lecutic¹³³. Grillu ta catea

¹³² Aedificavit in giro meo. Jerem.Thren.

¹³³ Circumaedificavit adversum me ut non egrediar.

astun eta sendoac ezarri deustaz ganera¹³⁴. Arri landuacaz zarratu dituz urteiteco (urten) bideac¹³⁵, eta iruli dituz igues eguiteco moduac¹³⁶. Eta cer yazoco yatzu negargarrico estadu onetan? Atzeratu eta atzeratu penitencia, eta pecatu batac bestea dacarrena leguez ezarri pecatuac pecatuaren ganean. Aushe diño Ysaias Ygarla edo Profeteac. ¡Ay ce zori-gogorrecoac, direan, diño Jaungoicoaren ice-nean, niganic igues eguiten daudeen Semeac!¹³⁷, bada eurac ezarten dituez pecatuac pecatuaren ganean¹³⁸. Bada S. Gregorio Andiac diñoandi penitenciaco uracaz laster garbituten ezpadira pecatuac, bere pisuagaz dacar guizona beste pecatu batera, eta oneec biotz pisu andiagoa dauquena leguez errazago dacarde bestera, eta modu one-tan yausten da guizon itsutua pecatuaren ondo edo ondarre-guino, eta orduan ozta ozta dauco erremedioric; ce diño Espíritu Santuac: Pecatariac, pecatuen ondora edo ondarrera eldutenean, guztia dauco guichitan. Ez deutsee arduraric emoiten ez infernuco penaac, ez cerua galdu teac (galdu bearrac), ez Jaungoicoa aserraturic euquiteac, ez beste mundu onetan, ez bestean yazo al leiquion gachec ez nequec, bere pecatuac aurrera daroaz¹³⁹ bada gogorturic bere ecan-du citemetan, guraago dau infernuco sugar bicietan yausi, bere ecan-du citelac ichi baño, naiago dau cerua, eta Jaungoicoa arpeguiz arpegui icustea galdu, bere gurariac baño. ¿Cec ateraco dau pecatari zori gogorreco au pecatuaren presondegui edo carcela onetatic? Bildur izan leiteque yausi ce dedin Ynfervuco carcelan beti betico. Orregaitic bada, Cc., urten badozue pecatutic zagoce zorioneco egoquera edo estadu orretan, dirautsue S. Paulo Apc., eta etzaitece biurtu bes-te bein Demonioñoren aguindupeera. Errazago izango yatsue Jaungoicoaren adisquidetasunean egotea, ostera bertara biurtutea baño. Eta zuen argaltasunagaitic, edo Demonioñaren tentaciñoagaitic yausten bazare, aimbat lasterren biurtu eguin zaitece Jaungoicoaga-na penitenciaren bitartecoz, ce ichiten badozue egunen batzuetan ichico dozue aste osoetan, eta andic luzatuco dozue iletan, eta iletaric elduco zare urtera confesetaco, eta bicico zare Demonioñaren servitzaille.

10. Ez, Cc., ez, etzaitece ain zoroac izan. ¿Cein da ugazaba obea Demonioña, ala ceruetaco Erregue au? Derichat diraustazula obe dala Jaun onen etsean otseinic chiquien izan, Demonioñaren etseco

¹³⁴ Agravabit compedem meum.

¹³⁵ Conlussit vias meas lapidibus quadris.

¹³⁶ Semitas meas subvertit.

¹³⁷ Vae filii desertores.

¹³⁸ Ut adderetis peccatum super peccatum.

¹³⁹ Impius cum in profundum malorum venerit contemnit.

yaun baño. Bada ara cer dirautsun Jaun onec. Neure semea, pecatu eguin badozu, ez eguizu luzatu niganan biurtutea, eta biurtu ezquiero ez eguizu niganic igues eguin, ceuc urteiten ezpadozu etzaitudaz nic botaco. Eztot nic oraindio iñor nire echeric bota, eta nosbait urteiten badozu beré biurtu zaitez aimbat lasterren ecandu citeletan sartu bashen leen. Biurtu zaitez aimbat lasterren ceure Aita gana. Enzun daiguzan Ne. Enza. maiteac, gueure aita laztanaren dei oneec, biurtu gaitezan beragana, eta echunic bere oñetan esan deiogun: Neure J.Cº. Jauna.

9. YANGOICOAGANA BIURTUTEA ERIOTZACO ORDURACO LUZATUTEN DAVEENAC

(A, 1-10. or.)

(1) Asco ta lar dira Cristiñauen artean euren bici-erea (modua) ondutea, ta Yangoicoagana biurtutea eriotzaco orduraco luzatutten daveenac. Yaunac berac dirautse, ta dirauscu guztiai: «ez luzatu niganan biurtutea, ta ez berantau egeneric egunera, cé ustecabean ta batbatean nire aserrea ganean izango dozue.» Dirauscu beti prest egoteco, gueuc eztakigun orduan etorrico yaculata: gau-lapurra leguez ustiz uste bagaric ganean ezarrico yacula, ta beste onetarico asco. Baya alperric alangoentzat. Eguiteagaz, berbeagaz ezpada beré, diñoe, araco anchinaco, Isaias-ec dirauscuzan gaistoena: «guc eriotzeagaz tratua eguinda (ic) daucagu. Guzurragan gure usteac imini doguz, eta dana dala, berac yagon gaituz.» Baya pecatariac, ara cer cirautsen aei Yangoicoac, ta cer dirautsuen zuei. «Nic, nic dese-guingo dot ceuen eriotzeagazco tratu ori: (iñestasiac) abasuseac lurreratuco dau, guzurragan dozuezan ceuen uste zoro orreec, eta euri-yasac uriolatuco dave, berac eguiten deutsuen gueriz guztia.»

¿Ce zorakeria da au zuena, neure entzula biotzecoac? ¿Nongo asheac artu deutsue burua, ceuen penitenciaren ta ceruaren usteac ain bete betean iminteco, ceuen escuan eztagozan, ta Yangoicoac abasusea ta euria bashen gauza argalacaz galerazo leikezuezan gau-cetan? Eta ¿ezpacendukeez guero? Eta ¿Yaunac urratuten badeutsue eriotzeagazco tratu ori, ta eracusten ezpadeutsuez, zuec uste dozuezan astia, abegunea, erea ta laguntasunac? -Baya izango do-guz, diñozue zuec zuen artean. -baya nic dirautsuet, gueiago sinistu bear dozuela, eztozuela izango; bada gueienac ez oi davee izan. ¿Gach eguiten yatzue ori sinistuten? Bada nic egingo deutsuet ondo argui: eta eracutsico deutsuet ece, eriotzaco gaish-aldiraco ichiten badozue ceuen Yangoicoaganako biurtutea, eztozuela izango gauz' onic eguiteco ez uneric, ez bururic, ez conort' onic, ta betico galdu eguingo zareela. Aushe izango da gaurco arrastegui onetaco neure berba-bidea. Sinistu (2) eraguiten badeutsuet, ta bazacardeez leen-bait leen ceuen arimaco gauzaac eguin, ta bicitza ondutera, gauza andi bat eguin izango dot. Entzun bada.

(2)

Ichiten badozue eriotzaco orduraco pecatuen confesiñoa, ta Yangoicoagana biurtutea, ecingo dozue orduan. Ta *¿baakizue cegaitic?* 1º Astiric izango eztozuelaco. 2n. astia izanda beré, gachac ichico ezteutsuelaco. 3n. edo gachac ichiarren, zuen ecandu charrac galara-zoco deutsuelaco. Ara emen iru eguiia yakin-bear, ceuen biotzetan ondo ondo yosi gura neunkezanac.

1º Dirautsuet bada, lenengo ece, zorakeria garbia dozuela arimaco gauzaac ichitea, izango (ba) dozuenez beré eztakizuen aldi bateraco, eta cein ceuec bashen deungaac izan eztireanai beré sarri ta ascotan ucatu deutsena Yangoicoac. Esan ezpabere: *¿Noc esan deutsue gach luce bategaz (gaisho luce baten ostean) ilgo zareela, ta ez bat-batean, ustez ustebaaco eriotzeagaz?* (Lendañez) Aurretiaz igarrico deutsazuela ceuen buruai, ceuenac iya eguin bear davela, ta eriotzea ganean dozuela? *¿Noc esan deutsue, ichasoan edo ibai baten itoco (iratoco) etzareela: beera datorren orma batec (azpian artuco) zapalduco etzaituezala: yausi mutu batec bertan il gogorric ichico etzaituezala: arerio gaisto batec, lapur oker batec, edo bear bada alango gogo charric eztaucan besteren batec, ecetaraco lecu bagaric beingoan bizitza kenduko ezteutsuela?* *¿Nondic yakin ciñai-kee, ceuen barruan sortuco eztala gachen bat, ceinec berba bagaric beingoan eroango (garbituco) zaituezan?* Oneec eta onelangoac ecin yazo lekikezuez? *¿Ain barachi icusten direanac dira?* Urteric izaten da alangoren bat edo bat eztanic?

(3) *¿Ceinbat bider entzun eztozue, urlia ustez osasun onean (oniñoian) arratsean oean echun, ta goshean illic (aurkitu) topau daveela: (ulinaia) urlicia mayan pozez bascariten (bescariten) dagoala, accidente batec artuta, bertan berba bagaric il eguiin dala: bestea bidean, bestea soloan, ta ez guichi pecatu eginda belan (ber-bertati) edo bear bada atan diñarduela, beste aldera (mundura) ecer eguiteco lecu bagaric yoan direala. «Etorri yacan abadea, esan doa; bayo orduraco ez egoan gaishoa ecetaraco.» ¡Ay ce biotzketaac: ce zuen arteco bildurrac! ¡Ce gogo ederrac! «Ez bada, eztogu atzera beguira egon bear, beste onenbeste guerta eztakigun.» *¿Uste dozue orreec cireala nora-ececo burubaaco bildur batzuc?* *¿Ceinbat pider ceuen beguietan bear bada (ameneco) yazon eztira onango bildurgarrizco eriotzaac?* Eta ceuen etseric urten bagaric beré, *¿eztozue batzuc batzuc etsapean orrenbeste (3) icusi?* Orain itandu gura deutsuet: *¿cer derichazue erabili izan davela Yangoicoac orreec eriotzoc ceuen beguien aurrean imini, edo ceuen belarrietara eroanda?* Bear bada iragarri nai izan deutsue ece, ceuena beré alangoshe eguiin eguna izango dozuela. *¿Noc taki zuen barruan badaucazue beré eriotzea, ceinec bere bearrac eguiin, ta zuen buruac nosh guichien uste dozuen lurra-en ganean icusico dozuezan?**

Cein da, bada, zuen zorakeria, cristiñauac, iminten dozuenean ceuen salbacíñoa, ceuen escuan eztagoan ta ain guichi fietaco dan gaucearen pensutan? Salbetaco (arean) ecer balira adiskideac, onda-sunac, aideac, aguintaritasuna, ta orrec, orduan bear bada cerbait esan ciñaikeen. Baya ¿denporea? baya ¿astia? baya ¿abegunea? ¿Ceinec ori segurutu? ¿Noc bayezcoa emon? ¿Noen esanera dagoz egunac eta urteac? ¿Aguindu ciñaikeo eguzkiari, anchinaco Yosuec leguez, gueldi egoteco, aric-eta zuen arimaco arerioac azpiratu, il, ta deseguin artean? ¿Edo Isaias-ec leguez, onenbeste bide atzera eguiteco, arima orren osasunaren segurantza izateco? ¿Iñoc, ezta dan aberatsenac, aguintarienac, ta escu-andicoenac beré, baauco bere escuán urrengo ordua, edo aren izpiric chikiena? Luzatu leike tindi tindi (apur apur) bat peré bere bicitzea? ¿Eztau au Yangoicoac beretzat, eta ondo beretzat gorde?

¡O ene Yangoicoa! Ceu zara ceu, neure bicitzeari luce-laburra emon deutsazuna: ceu nire buruco ulleac leguez, nire urteac beré icendaturic ta iminiric daucazuzana: ceu nire yaiotz-eguna leguez neure eriotzaco ordua beré erabagiric (ebatsiric) daucazuna: eta ceuc dakizu ea egun au ur edo urrin [ala asago] daucadan: barriz nic dakidana, eta ectara bere aaztu bear eztodana da ece, bein bertara [egun orretara] ezkerro, ecin luzatu neinkeala, ezta dan tangaric (pildinic) chikiena beré, ta berbertatishe aguertu bearco dodala ceure aurrean.

Baya esango deustazue bear bada ece, onelango subituco eriotzaac eztireala ain sarriac, nosic-pein batecoac (banaketacoac) baño eztireala izaten. Baya jay! nic esan bear deutsuet ece, eztireala ain meatzac, ta anchina (leen) alango bein edo besteco guichitan (bas-hen) baño, icusten etzana, gueure egunetan chatean pitean, ta puntuan bein icusten (dala) dogula. Baya baderichazue, ondo, izan bitez onango eriotzaac barachi (guichitan) icusten direanac; baya orregaitic peré bildur izan bear tzaree, cegaitic ece alan ilten direan guichien artecoac ceuec izan (zaitekece) cintekcece. Bacenkie beré bat paño besteric ilgonan ilgo eztala, orregitarren beré (4) bildur ori biotzean euki bear tzeunke: cé eztakizue, ta yakin beré ecin ciñaikee, ea zuec izango bazaree bat ori. Ichasoan ontzi bat daucan mercataria icara icara eguiten da, dantzuanean ontziren bat galdu izan dala, beraea baño beste asco ichasoan izan arren.

Baya nic esan bear deutsuet ece, ez bat ta ez guichi, eta bai asco ta asco, ta gueienac ustez uste bagaric beingoan ilten direala, eta Yangoicoaren eguna beti lapurra leguez etorri doiala, batec guichien uste davenean. Esan bear deutsuet ece, eriotzaco gaishoagaz, eriotzea iya zamaan (estarrian) dozuenean beré beguitanduco yatzuela

(4)

ece, oraindo-coarren urte luceac munduan eguiteco dozuezala: ari-maco gauzaac atzeratu ta atzeratu ebilico zaree... : confesorea datorranean beré usteco dozue... ece ori dala gaishoacaz eguin oi dan gaucea; baya zuec ilteco etzagocela: confesiñoa beré eztozue... eguingo Yangoicoaren aurrean aguertu bear dozuena leguez: guero eguiteco, guero esateco cerbait ichico dozue... Esango deutsuet ece, agoniaco arnasacaz egonda beré, egongo zareela ceuen artean oraindio egun batzuc baño ezpada beré bicico zareela. Esan bear deutsuet azkenez ece, gaistoen eriotza guztiac izan oi direala ustebaacoac, ta pecatarien artean (coscolic) garauric beré eztala ilten, ilten dala, sinistuta: eta direan direanac icusi doazala Yangoicoaren aurrean ari-maco gauzaac arteztu bagaric. Bai, bai: zagoce epetasun andian (zabalean, bake onean) ustez uste baoco eriotza subituac barachi (meatz, guichitan) icusten direalata.

2. Baya gura badozue izan daguizuela asti ta abegune ori, eta sacerdote batec esan deguizuela, beñolan Isaías Profeteac Ezekias Erregueari leguez: «ea urlia, iltera zoaz, ta ceure gauzai cobru (buru) emioiez.» Baya zuec zagocen leguez egonic, ¿izango ete dozue bururic arimeari beguiratuteco, ta gauz' onic eguiteco? Ara emen bigarrren eragoz-garria (bidea). Cegaitic ece, ¿nosh esaten yaco gaishoari gueienean, ta celan egon doa barri ori emoten yacan orduco? Lenengo barritan ezta uste izaten gaishoa ainbestecoa (danic) izango dala, eta etsecoac, icusten (ra) yoacazanac, oficialeac, ta gaishoac berac diñoe laster yoango yacala, laster osatuco dala. Asten dira erremedioacaz: bitartean gachac beré bearrac eguiten dituz, ta egunean baño egunean deungago. Gaishoac berac ezteutso igarten bere buruari: besteac barriz, eztavela ondo artuco, larritu eguingo dala, au dala, besteak dala, eztauco iñoc biotzic esateco. Azkenean, bere buruaren yave iya eztanean, ecetaraco eztagoanean, ta biciric baño ilic dagoala obato esan (5) leitekenean, orduanche esaten yaco eleshacoac eguin (artu) bear dituzala. Galanta dago beintzat gauzaac ondo eguiteco. Esan ezpabere, cer eguin leike urte ascotako pecatarri galdu batec iya gaishoagaz burua cocorroturic, miiña motelduric, ta gorputza indargueturic, ecetaraco adore bagaric dagoanean? ¿Uste dozue orduan egongo dala aren burua ainbeste urteco esaminea eguiteco, conciencia nastitu baten matasaac ascatuteco? ¿Gura dozue iya bere buruaren yaube ozta danean, atera daguizan bana-banaan bere birao errescadaac, seigarreneco, ta beste alde ascotaco Yangoicoac dakizanac, confesiño-comuniño okerrac, ta osterantzeco noctaki certzuc? Eta burua ilunduric, ta concorturic daucanean, ta lo (murdian) mustuan dagoan batec baño argui gueiago eztaucanean, Yauna-gana biotzetic biurtuteco [...].

¿Cer uste dozue dala Yangoicoagana biotzeric biurtutea? «Nic pecatu eguin dot» celan guraco damuagaz esatea? Ori esan eveen-, baita damu ondo zoliagaz, Saul-ec, Yudas-ec, ta Simon Mago-ac, ta ori baño gueiago Antioco-c; baya etzirean Yangoicoagana biotzeric biurtu. Yangoicoa-gana biurtutea da gorroto izatea gauza guztien ganeti, leen maite zan pecatu deunguea, ta laztan izatea, leen gorroto eresten cireanac, edo beinic bein eguiten etzireanac, ta Yangoicoac aguinduric daukazanac (gauz' onac). Biotza onenbestean aldatu ta barriztetaco ¿celango aleguiñac, celango gogo betea ta irmea bear ezta? Osasun onean, burua argui, gorputza min bagaric, ta guztiac lagundutenean Yangoicoac daki celango aldatz gora garraitzac, ta celango mendi gogorrac leundi bear izaten direan. ¿Ceinbat pider esan eztozue confesorearen belaunetan (oñetan) beré, ecin aztu dozuela ecandu gaistoa, azpian arturic zaukeezala, ecin biotzeric atera dozuela ain gauzatarako eder- erechi ta lera deunguea? Ta gura dozue, iya arimea ezzpanetan daucazuenean ta ecetaraco gauza [prestu] etzareenean, izan daguizuen alango gauza gacheraco bear dan biotza, bear dan burua, bear dan erabaguitasuna, ta bear dan guztia?

¡Ay, neure Yangoico maitea! Ceu zagocoz orduan iñosco iñosh bashen ardura obeagaz biotzera beguira ilten dagoan pecatari oke-rrari. Eta ¿cer icusten dozu beragan asco danic, ainbeste urteco bicitza deunga baten parcaciñoa izateco? ¿Biurtuten da benetan ceugana aren biotz gaistakerian zaldua? ¿Escatuten deutsu gogo-gogotic ta ondo ondo damuturic bere okerrerria andien parcaciñoa? Ala ¿iya eztago alangoetaraco? ¡Ay, Yauna, eztakit nic beré artegatasun guztia, (6) ta bere larri guztiac etzirean (ezpadira) eriotzeagaz darabil tzazan burrucaac, ta ez-ilteco eguiten dituzan aleguinac!

Esan eguihue ezzpabere zuec il aguinera bein baño gueiagotan eldu ta guero osatu zareenoc: guztiz deungaric, ez yoango bay yoango cengocenean, ¿ecer eguiten cenduen ceuen arimaco contu okerra zucenduteco (arteztuteco)? ¿Cetan ciñarduen orduan? ¿Ezta eguihue ece, orduan burutan ceranbiltzen gogoeta guztiac, lotaco amesac leguez an aren baten cireala? ¿Ezta eguihue, eta eguihue beré ondo andia, ece, ozta ozta gogoan dozuela confesadu cineela, gueure Yauna artu cenduela, oleaciñoa emon eutsuela? Eta orduan il bacine, derichazue ondo cengozela Yesucristoren aurrean aguertuteco?

¿Eztozue bein bashen sarriago esan ece, zorakeria dala orduco ichitea, orduan ecin gauz' onic eguin leitekeala, (urretiaz, aurrebideaz) leenagotic gauzaac prestadu bear direala? Eta orregaitic peré barriro ceuen buruac palagadu (lorenyau) bear dozuez, ta ordurako ichi ceuen confesiño ona, ta Yaungoicoagana biurtutea?

(6)

Bayan gueien icaratu bear gaituzana, ta Yangoico itzalaren bildur-tasun gueiago emon bear deuscuna da ece, onelango euren confesiñoa, ta Yauna-gana biurtutea eriotzaco orduraco ichiten daveenacaz egunean bein icusten doguna ece, euren gaishoan (aldi) asti arguiren batzuc badituez, direanac emon bear izaten dituezala ingaratu ta arteztu ecinic testamentua, umeen senipartea, ta etorkizunac. Azkeneraco, iya ecetaraco gauza eztirean orduraco ichi bear izaten dira ari-maco gauzaac, artean esango balichaco icaratu egun litekealata. Orduan, ozta gogorrean nor dan beré ezagutuco davenean, orduan, bai, dei-eguiten yaco confesoreari. ¡Confesiño galanta egungo deuscu onelango gaisho erdi-ilac! Gauzaac erdi esanean esaten dituz, erdi esana esan albaleikio ganetico ucutu arin bat eguiteari, edo azaletico aitatute arin bateri. Baya eztago gueiagoraco, ta orrenbestegaz guelditu bear. Esan oi deutsaguz milla gauza damuaren ganean: egun oi doguz aleguinac bere biotza biztuteco; bayan biztu al leiteke iya il da dagoan biotza? Emon daroakegu ezpanetara mun eguiteco Santocristoa: bayan ¿ete daki Santocristoa bada, edo cer dan?

Guero beré bayatorco bere ordua: ilten da pecataria. ¡Ay, Yau-na! ¿Cer da bere arimeari igaroten yacana? ¿Cer icusten dau, gorputzeric urten da lasterrean? Eta ceure escu (itzaletan) itzaltzuetaen yausten danean, jay ce icarea berea, lotaric iratzartuta leguez, icusten davenean bere burua ceure aurre bildur-garrian? (7). Dacus bere beguietan infernua aoa zabalik: eta bere bicitze deungueagaz ceure sentencia gogorraren artean ezta besteric izan, egun guichico gaisho baten lo zorroa baño. Cristiñauac ¿cer besteric esan neikezue nic oneec aitatuten deutsuedazanean ezpada araco David Erregueac ciñoana: «entzun, entzun oneec Yangoicoa (aztuta) atzera botata bici zareenoc, guero eriotzeac beingoan artu, ta (noc bere escuetaric atera, ez izatea) yazo eztakizuen, noc bere escuetaric atera ez izatea.»

(7) 3. Baya eztotze guichiago burutan artu bear orain nic esango deutsuedan irugarren egquia au, eta da ece, orain bashen argui ta zoli burua eriotzaco orduan euki-arren, orregaitic peré gach ta gach izango dozuela orduan Yauna-gana biurtutea, ordura artean luzatuten badozue, ceuen ecandu gaistoacaiti. ¿Cer uste al dozue ece, ceuen urte ascotako ecandu charrac, ta bear bada bici guztian yarraitu deutsueenac, orduan beingoan galduco dozuezala? ¿Uste al dozue ce, artean biotza deungaroagaz yosita bat eguinic leguez eukita, orduan beingo baten azcatuta, ona izatera ecarrico dozuela? Beguirarren cer yazoten dan gaisho andi bategaz eleshacoac egun ezkerro, osatu direanacaz. ¡Ce damuac, euren gaishoan! ¡Ce berba ederrac! Ez bada, Yangoicoac gaisho onetaric ateraten banau, beste bicitza barri bat egungo dot. Yangoicoac osasuna emoten badeust, e-nas

orain artecoa izango. Osatu cirean, eta guero? Leengo eguin egui-nac. ¡Ay! Eztira oneec lenengo trangadaan eguiten direan gauzaac.

Uste dozue neure entzula onac ece, urte luceetan seigarrengoa gaistoac ta zantarrac izan, eta egun bico gaishoagaz galduco dozuela ecandu gaistoa, ta alango (gauz') etaraco lera ta gogo (gaistoa) deunguea, ta onac ta garbiac eguingo zareela? ¡Ay! Bear bada, Yangoicoari alan gura izanda, orduanche gogoac emongo (ecarrico) deutsuez gauzaric loienac, ta zantarrenac, eta gorputza macal ta yausi dozuela, biotza seigarreneco sutan ta garretan eukico dozue. Bear bada orduanche izango dozue etse barruan, edo beguien aurrean alaz ecin egonic zagocen oiaren parean pecaturaco lagun izan dozuen adiskide deunguea. ¡Ay! Yangoicoac esana da ece: onelangoen azurrac gaztetaco (zaroco) pecatuz ase ta bete eguingo direala, ta okerrerria orreec euracaz luurpean [obian etzango] lo eguingo daveela. Eta ezta bein ta birritan icusi dana, ta bai sarri ta ascotan, onetari-coac iltea, alcarreri betico adiskidetasuna opaca, ta oraindo berbea aoan daukeela, Diabruac oratu ta euren arimaac infernuan ondatut-en dituezala. ¡O Yangoico andia, (8) eta ce bildur-garria zarean, pecatari deunguea ceure escuetatic botata, bere biotz galduaren es-cuetan ichiten dozunean!

Uste dozue ece, bere bici guztia, ondasunac nai oker, nai macur batu (batzandu) ecinic emon davenac, ta besteen leporic ta besteen caltean aberaztu danac, ordu atan sinistuco davela ece, bere ondasunac okerrac ta bide charrecoac direala, eta naico davela, batari ta besteari, bereaemonic, bera ta umeac ecer-ez-ean cale gorriaren (gogorraren) ganean guelditutea? ¡Ay! Yangoicoac diño onelangoac gaiti ece, atera ta errebesadu bearco dituezala, iruntzi cituezan ondasunac: baya ez berac guraco davelaco, ta bai Yangoicoac berac botarazoco deutsazalaco. *Divitas quas devoravit, evomet, et de ventre illius extrahet Deus.*¹⁴⁰

Uste dozue ece, artean fedeco eguiac, ta andico aldeco egua si-nistu gura ezic ibili dana, orduan beingoan direanac sinistuco dituza-la, ta Yangoicoagana biotz biotzeric biurtuko dala? Orduanche, bear bada, adierazo guraco dau orrec, alangoen ganean berac besteac ba-ñu argui obeac, ta biotz gueiago izan davela, ta eztavela orren damu-ric ez alango (gauseen) ipuiñen bildurric: bear bada eztau guraco eleshacoric bat-pere artu [eguin], ez cristiñaua danic peré eracutsi, ilten ezpada aurrean dagozanai berari guero barre eguiteco bidea emongo deutselata.

(8)

¹⁴⁰ (Job. 20, 15).

Uste dozue ece, emacume buru-erechi bat, bere edertasunac zoraturic, bederatzigarreneco ta seigarreneco zantarkerietan ta peca-tuetan ondaturic bici izan dana, eztala damuz beteco, ichi bear ditu-zalaco ordurarteco (guiñoco) atseguingarriac, yaztecoac, ibileraac, ta ain gozo eguiten izan yacazan osterantzecoac? ¡Ay! Orduan Yangoi-coac alan gura izan da, iya iya ilten dagoanean bere edertasuna gora, bere edertasuna beera, besteric gogotan eztau erabilico: beti egongo da bere artean ea cer [erason] calte eguin izango deutsan arpeguian luzaroco gaishoac (gachac), ta ezaindu izango davelaco damuagaz; pocic entzun guraco dituz bestec orren ganean esan gura deutsazan labankeriac: eta azkenengo arnasacaz dagoala beré ecingo dau galdu munduko zorakerien zaletasuna: ta esango dau Amalec Erregueac beñolan leguez: «Onelan il bear dot neure urteric ederrenetan? *Sic-cine separat amara mors?* Zuc, Yauna, zuc esanic deuscuzu Escritura santuan ece, (bacocha) celan bici, alan il eguingo dala bacocha. *Quo-rum finis erit secundum opera ipsorum.* Seigarrenecoan gaistoac ba-zaree, alangosheac ilgo zaree: ondasunen amorru gueieguaiz bici izan bazaree, amurru orrec yarraituco deutsue eriotzaco orduan be-re: bici izan bazaree ez gatz ta ez ura Yaingoicoaren gauceetan, ilgo zaree sen bagaric, ta (9) prestacuntza bero andi bagaric: beti ibili bazaree ontzeco, ontzeco, bein beré ondu bagaric, ilgo zaree gogo onez beteric ta eguite onez utsic: bici izan bazaree bein yausi bein yagui; orain pecatu eguin, guero confesadu: ostera pecatu, ostera penitencia, zuen eriotzaco prestaeraac, confesiñoac ta besteac izango dozuez argalac, ta indargueac: zuen negarrac urtengo davee biotz samur batetic, baya ez biotz bete betean (oso osoan) damututic. Berba baten ilgo zaree ceuen pecatuan, Yaungoicoagana biurtuteco asti-ric ta abegune onic izango eztozuelaco; edo badozue, gachac galera-zoco deutsuelaco; edo bai beintzat ecandu charrac: edo azkenez, oi eztana, Yangoicoagana biurtutuen bazaree, laster atzera pecatura biurtuco zareelaco.

(8)
(9)

¿Cer eguin bear dogu bada? Entzun ta eguin Yesucristoc dirau-tsuena: «zagoce beti prest, (usteric guichien) guichien uste dozuene-an ni etorrico nachatzue-eta.» Bai esan bear deutsuet, Yeremias-ec beste aldi baten Judea-coai leguez: «emon Yaungoicoari gloria, zuen bicitzea ondu, confesiño onac eguin, ta biotzetic parcaciñoa escatu bear deutsazue eriotzaco ilun-tasunac (beac) artu zaguziezan baño leen... guero ezpabere alperric billatuco dozue arguia: Yaunac biur-tuco deutsue guztia eriotzaco queritz ta iluntasun.» Esan bear deu-tsuet San Paulo-ren berbacaz: (astiac) denporeac dirauscun artean on asco eguiteco (eguin bear dogula)

Esan bear deutsuet Isaias-ec Ezekias Erregueari leguez: *Dispone domui tuæ, quia morieris.* Eguizue osasun onean, ta gueiegui luzatu

bagaric ceuen testamentua, aurretiaz (lendañez) emoten deutsezuela zuen gauzai izango daveen bidea: ichiten dozuezala artezturic zuen gauzaac, bada orreec, obeto eguinaz ganeti, ezteutsue galarazoco eriotzaco orduan Yangoicoagazco gauzaac ondo eguiteco ain bearra izango dozuen denporea (astia). *Dispone domui tuę*. Atera eguiuez al dozuezan zorrac, neke pusca bategaz bada beré, ondorengoaici ichi bagaric aterateco: ecin dozuezanac, paperean garbiro imini eguiuez, artez esaten dozuela cer zor dozuen ta nori: cer arturen (arkien) daucazuen ta non: eriotzaco orduraco lan charrac dira orreec; eta alde batetic eztira ondo eguiten, eta bestetic barriz eroaten davee beste gauza obagoraco bear dan astia. Oneec guztioc alan zucen eraibili ezkero, nai eriotzea datorrela ustez uste bagaric, eta ecer (bapeare, arean) eguiteco lecu (asti) bagaric, nai (10) astiro ta lecu andia emoten davela ezta ardura, eta ondo il oi doa, osterantzean deungaro; bada san Agustin-ec esan evana, ta eguia andia, da ece, ecin deungaro il leitekeala ondo bici izan dana, ta nekez izango dala ondo iltea deungaro bici zana. Entzun orain exemplu bat.

Ingalaterra-n gauzaac naastauric ebiltzazanean, eta catolicuari biciten beré ichiten echakeenean (ez eutseenean), egoan guizon aberrats bat, ondasunac galdu gura etzitzana, eta cerua beré ez albalegui. Orretaraco beretzat egui evan: «cerua irabaztea ez yagoc ondo bici izatean, eta bai ondo iltean. Eguingo yoadana bada bakean ichi yeguideen, eta neure gauceetan ucutu ez yeguideen izango da ce, canpotic eta aguirian protestante (hereyea) izango noc. Ondo yakiat nic au pecatu mortala doana; baya eriotzaco orduan confesauco noc, eta estuen estuen nayabilela beré, damuaren señale bat emonda ausolbiduco nayoec». Asmu onegaz confesoreea beti escuan izateco, aritu cituzan confesore bi, Londres-en, eta beste urichu baten eucazan etse bietan, banatan bat izateco. Bein baño sarriago ekin eutsan Erligioso on batec ori etzala ondo: Yaungoicoaren contra ezegoala asmu onic: ac guizonac baño gueiago yakin, ta escu gueiago daucalata. «Yauna, esaten eutsan, ecin il cinteket lo zagozala? Ecín, accidente batec artuta, bertan ilic gueratu cinteket, Yesus esateco asti bagaric? Ecín gelditu (lotu) cinteket gaishoaren andiagaz (cocorroturic) corrromorroturic, cer eguiten dozun, eta non tzagozan beré asco eztakizula? Ecín burura egui lekikezu? Ecín guelditu cinteket yausi mutu bategaz bertanche ilic? Ecín beste (alde) modu ascotara il egui cinteket, ecetaraco (lecu) asti bagaric? ¡Ay zorakeria andia da, ain erraz galdu leitekean gauzaren pensuan, gure salbaciñoa, arimea, imintea. ¿Yangoicoari asmuacaz? Belu (Berandu) gauz' onic. Baya berac: izango evala nonbait confesetaco astia: izango evala aurki confesetaco erea, ta ez eutsan yaramaiten (yaramoten). Onelan bici

(10)

izan zan aberats ori eriotzaco orduco confesiñoaren usteacaz. Baya
¿cer yazo yacon? ¡O Yaungoico bildurgarria! ¿Nos icusico ete davee
guizon itsuac ceure contra eztagoala gauza dan asmu onic? ¿Nos
sinistuco ete davee guizon zoroac eriotza ona eguiteco leenagotic
arteztu bear direala arimaco gauzaac? Bein baten bada yoiala guizon
ori Londres-co etseti eta beste urico bere etsera, accidente batec
emon eutsan. Arin arinke...

(Sermoiari orrialde bat edo falta zaio. Arantzazuko artxibokoa).

10. CE BIDETI GALDUTEN DIREAN PECATARIAC: PECATARI GOGORTUEN GANEAN

(J,189-199. or.)

Curavimus Babilonem et non est sanata; derelinquamus eam.
Jerem, c.51.v.9

(189) ¡Ay cristiñauac! bacenquie celan daucadan nic biotza gaurco arratsaldeco sermoia eguiteco! Banator eguitera Jgcoac.mundu onetan pecatari bateri emon leiquion castiguric gogorrenaren ganean. Berba eguiñ gura deutsuet araco pecatariac pecatu eguinagaz ta eguiñagaz guero ta guero beré artu oi daven biotzeco gogortasunaren ganean, araco Jgcoac ecin beragaz ecer ateraric gogaituric leguez bere escuti ichita dirautsanean: zabiltz zabiltz ceure gogora, eguizu gura dozuna, pecatuz ase ase eguiñ zaitez. Eta onelango gauza itzal au gogora etorte-ac neure biotza ilun ilun eta larri larri eguiten deust. ¡Ay baneunco nic orain anchinaco Profeta santuac izan eveen santutasuna ta indarra onango gauza itzal icaragarrien ganean bear dan leguez eguiteco! Ysaias, Jeremias, Ecequiel noc euqui leiquean orain zuen indar guztia, neure entzula maiteac ulertutene emoteco cer dan, ta ce bildurgarria dan Ygcoac pecatari itsuai mundu onetan emoten deutsen castigu gororra, araco bere esuric ichita pecatuac gogortutene ichiten deutsenean! Baya ¿izango ete litzateque asco ori indar guztiori alango icaragarrizco castiguaren ganean bear dan leguez eguiteco? Balitz or neure entzulai esatea euren pecatuac gaiti galdu bearco dituezala euren ondasun guztiac, asco izango litzateque zuc leguez, Isaias, narrugorrian billosic urtetea. Balitz or esatea pecatuacaiti preso castigu eroango dituezala erbesteco erri (aragoetara) urrunetara, asco izango litzateque zuc leguez, Jeremias, cateaz beteric urtetea. Balitz esan bearra euren pecatuacaiti goseta andi esquergaac icusi bearra asco izango litzateque zuc leguez, Ecequiel, berroguei egunean yatea errari utsa bei corotzagaz nastauta. Baya eguiñ bear dodanean Jgcoac pecatariari gogortutene ichita emoten deutsen castiguric gogorrenaren ganean, ¿cer eguiñ nei, edo cer esan nei? ¡Ay! eztaquit nic ondoen izango ez bada esatea zuc leguez, Jeremias, ume bat nasala eta eztaquidala berbaric eguiten (berbetan eztaquidala).

(189)

Pecataria, pecatuaren lo zorroan gogor gogorric zagozana, esan eiquezu anchina beste batec leguez: nic pecatu egun dot, baya ¿ce gach izan dot orregaitic? Bear bada ceure buru-ganean daucazu Jgcoac. munduan emoten daven castiguric gogorrena, edo amenecourrean zagoz castigu ori zure ganean icusteco. Bear bada ya orainganic zagoz infernuco ilinti baltz izateco ebaguiric, edo ebagui izatecourrean. Iratzartu zaitez, iratzartu albacinquez eta beguiratu eguiouzu ceure buruari guztiz galdua izan baño leen. Eta ori egun daizuntzat nic arrastegui onetan cer dan biotzeco gogortasuna (azaldauco deutsut).

Eta asi baño leen, yaquin bear dozue Ygcoac iñori beré iñori beré ezteutsala ucatuten cerua irabazteco bear direan besteco graciac. Baya gracia eta laguntza oneec modu bitacoac izan oi dira: batzuc dira ceruraco bidean paretaco egun eguinac direanac; beste batzuc dira pecataria beingoan ceruraco bidean paretaco (190) eztireanac, ezpabere beste gauzonen bat eguiteco, cein eguinda emongo lichaquion, gueldi gueldi emongo lichaquion ceruco bidean sartuteco gracia bere. Lelengo moduco graciai esan daroquioe Teologuac gracia urecoac, bigarrenai gracia urenecoac. Alan pecatari batec Jgcoaren bidean yarteco bear dau damu zolia, ta cindoa, bear dau aleginez confesiño ona, bada ori eguiteco gracia Jgcoac emoten badeutso, izango da gracia urecoa. Baya emongo ezpaleutso, confesateco gracia, ezpabere beste gauzonen bat eguiteco, berbaraco, limosnea, edo oraciñoa eguiteco, cein eguinda guero emongo leusquion confesiñoa bere eguiteco gracia, orrec izango leuque gracia urruneca. Orrelango gracia urenecoac ezteutsez Jgcoac iñori beré ucatuten ezta pecatariric andienari beré; baya bai, eta ascori, gracia urenecoac.

Yaquinda egon bear zare beré pecatariac pecatu eguinagaz ta eguinagaz artutен daveela pecatu orrentzaco echuntasun, zaletasun, eta egarri andia, eta eguiten direala Jgcoaren graciai indar eta contra andiac eguitera. Emeti yatorque guero izcunez pecatu eguitea eta Jaunaren graciai ez erantzutea, eta onetara eldu direan pecatariai esan yoaque pecatari gogortuac, Jgcoaren graciacz onduten eztirealaco, eta ondu beré eguingo eztirealaco. Au yaquinda, entzuzue orain celan asten dan gogortasun ori; celango aurrera bideac dituzan, eta cetara yoten daven gueroenean.

(191)

(191) *Induraverunt cervicem suam supra petram, et noluerunt reverti.... confregerunt jugum, ruperunt vincula... Numquid super his non visitabo dicit Dominus? Aut super gentem hujuscemodi non ulciscetur anima mea? Jerem. c.5. v.3, 5 et 29..*

Fedeac eracusten deuscun egua ederra da: bici garean artean, eta arnaseac dirauscun artean edoceinbere ordutan Ygcoagana biurtu guientekezala, eta biotzeric eguiten badogu, izango dogula gueure pecatuen parcaciñoa. Ezequiel profeta santuaren aotic Yaunac berac diño ece, eztavela berac gura pecatariaren eriotzaric, ez iñoren galtzairic; ezpada guztiac ondu eta bici ditezan. Baya ¿cer diñot nic, esan? Yuramentuaren azpian dirauscu Yaun orreec ce pecataria onduten dan edocein beré orduric eta gueyago ezteutsela gachic ecarriko ordura-arteco (artietaco) pecatuac. Ori alan da, bayo orregaz batera Escritura santuan esaten yacu ece, Ygcoac batzuen beguiac itsutu eguiten dituzala, eta euren biotzac gogortu, beguiacaz ecer icusi eztaguientzat, eta biotzagaz ecer aditu (ulertu) eztaguientzat; esaten yacu ece, Ygco orrec gura davenen erruqui dauela, eta gura dituzanac gogortu eguiten dituzala. Yaun orrec bere aoti eguiten deutse pecatariai cemacuntza bildur-garri au: «Nic deyez eguin da ceuec muquer egon zareelaco, nic escua luzatuta, ceuec beguiratu beré eztozuelaco; osticopean erabili izan dozuelaco nire ondo-erautsiac, eta nire aguiracai yaramonic beré eguin ezteutsezuelaco, nic beré ceuen eriotzaco orduan barre eguingo deutsuet, eta burlazar egongo nachatsue bildur zareen aldi charra etorri dakizunean. Orduan, diño aurrera, dei eguingo deuste, bayo nic ez entzun eguingo deutseet, Yaunaren bildurra alde-batera bota eveelaco.»

¿Celan da bada ori, esango deustazue, alde bateti Ygcoac guztiac ondu gura, guztiai parcatu gura, guztiac salbau gura; eta besteti, barriz, batzuc itsutu, gogortu; beste batzuei barre eguin, dei eguiten deutsenean beré, ez entzun eguin? Celan dan au? ¡Ay! ori da bada biotza minez bete bear deuscuna. Ygcoac guztiai dei eguiten deutse, guztiac ondu gura dituz, guztiai yagoque parcaciñoa opaca; bayo assoc ezteutse yaramaiten, aurrera eroan gura dituez euren okerreriak; Yaunac dei, eurac ez entzun; Yaunac deadar, eurac gor; eta onelan euracaz pelasca, eta burruca leguez ebili ezquiero, azkenean gogaituric leguez esaten dau bere artean: bada, eztozu nire esanic eguin gura? Or dozula; eguzu gura dozun guzia, ece ni nire aldeti nago. Ceu etorrico zachataz escupera; eriotzean nic atrapaduco zaitudaz eta orduan alcar icusico dogu. Onetara ezkero beré, egua esateco, (192) emoten deutsez bere graciak, laguntasun batzuc, eta dei batzuc; bayo ez lengo dei zoliac eta laguntasun indartsuac, eta celan eurac pecatu eguinagaz eta eguinagaz euren biotzac lengo aldean gogorrac eguin izan dituezan, leen dei zoliagoai ez entzun eguiten beutseen, guero motelagoai obeto eguingo deutse, eta leen laguntasun eta gracia indar andiagocoacaz onduten ezpacirean, guero laburragoacaz guichiago onduco dira. Onelangoai esan daroaquegu Yg-

(192)

coac. gogortuac, ez Ygcoac gogortasun ori emon deutseelaco, ezpada ce Ygco orrec ainbeste aleguin alper euracaz eguiñezquiero, len-go yaramon andiric eguiten ezteutseelaco, eta orregaz guero eurac euren buruac gogortutene dituezalaco. Eta ori eguitera ezkerro, jay ce zorigaistocoac direan pecatariac! Ya eguiñevan eurenac: iltea besteric bear eztave infernua icusteco. Onduko balira orain beré, artuco leukeez Ygcoac: bear dan leguez damutuko balichake, parcatuco leusquioe; baya echaque damutuko eztira onduco; eta alan yaquina da euren infernura bearra.

Izango eta da neure entzuleen artean alango pecatari gogorturic? Izango eta da alangoric? Eztaquit nic: baya beldur nas, izateco urean asco zagocela. Baya ez: iratzartu bear dozue arratsalde onetan: ezagutu bear dozue ce arri labanaren ganean zagocen labrast (larraprst) eguiñeta infernuan yausteco. Beintzat nic orretaracq aleguinac eguiteco asmua dacadaz. Entzun bada ceen ganean izango dan gaurco arratsaldeko sermoia. Eracutsico deutsuet nondi asten dan pecatari bat galduen; celango bideac daroazan guero; eta cetara yoten daven azquenean. Edo laburrago esateco azaldauc deutsuedaz pecatari gogorraren asierea, gueroco bideac, eta azquen charra.

(193)

(193) *Cum diabolus jam misisset in cor ut traderet eum Judas Simonis Iscariotae. Joann.c. 13.v.2.*

Oneec berboc entzun dozuez puntuan cantau dan Evangelio santuau: Diabruac emon eutsala Judas-eri Jesucristo salduteco burua; eta nic euretati bidea artuten dot zuei berba eguiteco pecatari gogortuen ganean, eta zuei iragarteko celango bideetati galdu oi direan pecatari errucarriac, euren pecatuen ondarrean eta biotzeco gogortasunean yo artean. Orretan bere, Cc., beguiratuten badogu cer eguiten daven J.C.c Judas-en aurrean, eta Judasegaz beragaz, eta cer eguiten daven Judas gaistoac ¿cer icusico dogu Judas-egan, guizonez gutzizco oquer bat, eta pecatari gogortu bat baño?

J.Cº. ge. Jaunac afaria yan ezquiero, yaguiten da mairic, quenduten dituz ganeco soñecoac, ifinten dau garriti miesa eun garbi bat, garbitutene deutsez banaan banaan oñac Apostulu guztiai Judas euren artean zala. Yesarten da barriro lengo lecuan; bertanche asmetan dau modu miragarrizco bat, bere gorputza guizonai yanari emoteco, eta bere odola euren edari eguiteco eta bera oso osorik eta bici biciric oguiaren eta ardaoren irudian euren bularrean sartuteco; emoten deutso Judas-eri berac bere escuz comuniño santua. Baya Judas ori ezta orregaiti bapere ondutene, ezta arean atzeratutene bera salduteco arturic eucazan asmuetati. Ulertutene emoten deutso J.C.c.

Judaseri, berac baquiela aren gogoen barri, bequiala celango asmu charrac darabiltzazan escu artean. Baya orregaiti beré Judas beti gogor, beti gaisto, eta onduteco gogo bagaric.

Baya ¿cer diñot nic, leen leguez gogor eta onduteco gogo bagaric? Leen baño gogorrago eguiten da Judas, leen baño gaistoago, eta egarri gueiago eracusten dau bere Maisu Jauna salduteco. Eta alan diño Evangelio Santuac comunio santua artuta berla sartu zala Judas-en biotzean Satanás, eta beingoan urten evala bere maisua gau atan berean bere arerio gogorren escuetan iminteco gogoagaz. Aushe da, Cc., pecatari ascogaz yazoten danaren irudi eguin eguna. Onenbestean sartuten eta gogortuten dira euren pecatuetan ece eztira ecegaz bere ondutzen, ez sermoiacaz, ez liburu santuacaz, ez Jau-naren deiacaz ez areanegaz beré. Ay eta ceinbat onetarico izan oi direan Misiño santuac eguiten direan errieta. Batzuc Misiñoa errian arren, eztira sermoietara eldutzen, eta besteac Jgcoaren bideetan sartuten direan artean, gueldituten dira eurac leen baño deungago ta gogorrago. Beste batzuc batoz sermoietara edo icustearren Predicadoreac celan eguiten daven, edo euren creitua yagotea-ren, eta munduaren beguietan eder-estearren. Baya entzunda entzunda beré eztira ondutzen, eta iñosco alditan Jgcoaren. berbeagaz icara aldi bat artuten badave, laster aztuten yaquez entzun dituezan berbaac, eta galduen dave icara ori. Gauza icaragarria beintzat, eta bildur andia emon bear deuscuna. Zuen biotzetan onelango bildur santu au sartu dedin, eta contuz ibili zaitecen alango negargarrizco moduetara ez etorteco, berba eguingo deutsuet biotzeco gogortasunaren ganean.

(194) 1. Ezta iñor beingoan ta batpatean deunga deunga eguiten. Pecatariric andienac asi dira gauza chiqui bateti, gauza chiqui onen atzean eguin dave gauza andiagochu bat, guero andiagochu bat, gue-roago ostera andiago bat, eta ibilian ibilian, eldu dira azquenean pecatu anditzarrac beré eguitera eta galdu batzuc izatera. Gorputze-co gachacaz yazo oi dana, yazo oi da arimaco gachacaz bere. Gorputzeco gachac eztoaz beingoan etorri: lelengo sentietan da burucomin puscachu bat, gorputzeco astuntasuna, alboco errencurachu bat. Orduan itandutzen badeuscue ea cer dogun, laster erantzun daroagu: ieh! Ezta ecer, laster yoango yat. Baya guerora guerora deunguetuaz doa gacha, echun bear izaten da oean, oficialeari edo medicuari dei-eguin bear, eleshacoac artu bear; eta ataric atara (atan onetan) erio-tea beré etorri doa. Alanche da bada pecatuacaz beré, eta pecatari andito tzar guztiai yazo yaque araco Jgcoaren esana: gauza guichien yaramonic eguiten eztavena bera gueldi-gueldi andietan bere yausico da.

(194)

¿Nondic uste dozue asi direala lapurto tzar andiac? Lauciri laumarai ostuteti: sagar bat, arrautza bat, arta micher bat, cabilla bat quenduteti. Guero quendu cituzan diru apur batzuc, eguin eutsen soñeraco gurasoai laborea: gueroago quendu cituzan orreec baño gueiago cirean gauzac: eta azcanean lapur galdu eguinic orche dabil bideetara urteten ta ondasun andiac ostuten, edo lagunac artu eta etseetan sartu eta etse beroa galantac ecer bagaric ichiten. ¿Nondic asi zan galduen araco gaurco egunean seigarrenecoan begui bieta-guiño ondatuta bici dan gazte ori? Lelengueran etzan izan dantza nastu baten edo gau biguira baten labanqueriachu bat epelic entzutea bashen, guero gogoz eta barrez entzuten cituzan berba arinac eta celebrequeriac, gueroago berba nasaiac beré bai; gueroago abiau zan besteari erantzuten, eta berac beré beste ainbeste esaten; gueroago izan evan uquiera arinchu bat, guero cirri bat, guero mosu bat, guero laztanga bat, gueroago zantarqueria bat, escua bear eztan toquietati erabilte bat, eta guerora guerora araguizcoan bere yausi zan. Lelen-goa eguin ezquero errazagoa izaten da bigarrena, errazagoa oraindo irugarrena eta laugarrena; eta azquenean onenbestean bota dituz itzalac eta galdu deutse bildurra araguizco orrei ece, ur otza legue-che parra parra edaten dituz gaurco egunean.

Aushe da pecatari galdu guztiac eroan daven bidea: pecatu mortal tzarren oña beti izan da pecatu chiquiren bat. Birao andien oña birao chiquerra, guzur andien oña guzur chiquerra, murmuraciño andiena murmuraciño chiquerra. Gurasoai lotsa charra artuteena burrufada (murruscada) bat, gorroto andiena ecin icusi bat, ordi gallatenac traguchu bat gueiago ezartea, eta alan besteetan. ¿Nondic asi zan zorigogorreco Cainen galdu-bearra? Daquiguneti bere lelen-go pecatua izan zan Jgcoari opatutea artu cituzan frutuetaric chondorrenac eta mochorrenac; guero izan zan bere anaye Abel-eganaco ecin icusia; gueroago gorroto gogorra bere bai; guero il evan anaye ori, eta azquenean penitenciaric eguin gura bagaric ebili zan Jgcoaganic iguesi. Saul Erreguearen galtzaieraren oña ta asierea izan zan Jgcoaren aguindu chiqui bat ez yagotea; guero ausi evan beste andia-go bat; guero ecin icusi izan evan David; gueroago ain gorroto ase-reera sartu yacon biotzean ece ascotan ta ascotan ibili zan nondi nora ilgo evan David ori, eta azcanean il tzan pecatari gogor eguinic.

Baya ¿cetaraco izango dot burua austea onelango yazocuntzaren atzean gaurco Evangelioac aitatuten deusuncun Judas-egan badaucagu onen-ganeco yazocune icaragarrizco bat? Judas-egaiti dirauscue S. Agustinec, S. Leonec, S. Gregorio Naciancenoc (195) eta beste ya-quitun ascoc lelengo asiqueran guztizko santu andi bat izan zala, eta milagro andiac beré eguin cituzala. Baya ara guerora cetara yo evan.

Eta ¿baquizue cein izan zan beré galdu bearraren sustrai guztia? Judas-ec eucan lagunen arteco diruen contua: ataric atara asi zan ciri-miri cerbait bere aldera atzeratutenea eta lapurreta chiquiac eguiten; otzitu zan J.Cº. eta Apostoluac-ganaco amodioan, deungaro beré esan evan Madalenea gaiti: ibili ta ibili J.Cº. Jgco. ta guizonea eguiatzcoa saldu evan, eta comuniño santua deungaro artu evan; eta azquenez bere buruagaz ernegauta berac bere escuz urcatuta iltzan pecatari gogor eguinic. Alanche izaten da pecatari gogortuen gal-tzaierea pecatu chiquiren bateti.

2. Baya, ¿celangoa izan doa euren aurrerantzaco bicitzea? ¡Ai! guztiz deunguea eta pecatuz alde guztiataric betea. Onelango pecatariac pecatu chiquiac eguinagaz ta eguinagaz lotsea galduen deutse onelango pecatu chiquiai, eta artzen dituez bideac pecatu andichuagoac beré eguiteco; onei lotsea geldi gueldi galduen datozen eguitera pecatu mortalac beré; onei beré laster lotsea galduen deutse eta onelango pecatu mortalac eguinaz yausten da pecataria pecatuen ondarrera, eta ¿orduan? Orduan Jgcoac berac diñoana: Becataria pecatu ondarrean yausi danean *contemnit*, eztau eceren yaramonic eguiten, eztau ecegaitic bildurric artuten, ezteutso eceri bere lotsaric yagoten. Ezteutse lotsaric artuten ez gurasoai, ez maisuai, ez bere buruari zor deutsan cleitu ta icen onari, ez munduaren esan errazoa-zcoai, ez Jgcoari berari. Eta alan orretara ezquero ur otza leguez parra parra edaten dituz pecatuac. Judasegaitic Evangelioac diñoana yazoten yaque onelango pecatari galduai: sartutenean yaque Satanás barruan, eta onelango yaubea biotzean dauqueela ¿cer egun leie ezpada diabruaren obra gaistoac, pecatua, ta pecatua, ta pecatua?

Icusi dozue cer yazoten dan ibaiacaz neguan araco euri andiac egunda uriolea etorri danean? Bada aushe da pecatari galduacgaz yazoten danaren irudi eguin-eguina. Ibaiac lelengo eran eztira izaten iturrichu batzuc bashen. Iturrichu onec dacarren ur guztiari gueldieraguin leiquio escuagaz, orbel batzucaz, arri bategaz, zoi bategaz, edo edocein gauzagaz. Ur pusca oneri batzaiten yaco beste iturri baten ura, guero beste batena, guero beste batena, eta gueldi gueldi eguiten da erreca bat. Erreca oneri batutenean yaco emeti erreca bat, bestetik beste bat, bestetik beste bat, eta eguiten da ibai bat. Datoz guero euritza andiac, eguiten da uriolea; eta orduan cegaz lotuko da (lotutenean dave) ibai ori? Ecegaz bere ez. Ateretan dituz ondarretik arech zar lodi sustrai ta erro andietacoac; daroaz urrunetara arri astun pisu andicoac; daroaz errrotac, zubiak, presac, olaac, berba baten, ezteutso lotsaric aurrean iminten yacan edocein gauzari.

Ea ezbabere, ¿cer yazoten da seigarrenecoan begui bietaguiño ondatuta bici direanacaz? Leleng'ueran ¡celango lotsea emoten eu-

tsen araguizco pecatuac ez ece, baita beré edocein zantarqueriac, edocein berba-loic! Alangoren bat icusi edo entzuten eveen orduco, gorri gorri eguiten yaquen arpeguaia, eta non egozan bere ozta ozta yaquiten eveen. Guerora berbai lotsea galdua beré; ce lotsea gauza charra eguiteco! ¿Ceinbat bider ebili cirean eguin guraric eta lotsaurren esan ecinic? Gueroago eguiten abiau cireanean, ori eguiteco bazterretati, eta oqueluetati ebili cirean, eta iñoc yaquin leguioen bere gura ez eveen. Baya guero azcanean onenbestean galdu deutse lotsea (196) seigarreneco orrerri ece eztirudi ezpabere ori dala beuren yana, beuren edana, beuren loa, beuren guztia. Gau ta egun, lagunagaz ta bacarrean, ezcutuan ta aguirian, plazai, bideai ta eleshai eurai beré parcatu bagaric beti darabildez escu artean seigarrenecoa. Beuren gogoac ezteutse besteric ecarten seigarrenecoa baño: beuren miñac eztaqui beste berbaric eguiten seigarrenecoa baño: beuren escuac beti dagoz prest zantarqueriac eguiteco: beuren gorputza beti bero seigarrenecoa ibilteco. Al daven guztian al daven guztiacaz dabilz; ezteutse parcatutenez nescatilleari, ez alargunari, ez ezconduari, (ez libreari), ez atzeari, ez aideari ez batari ta ez besteari. Eta S. Pedro-c diñoan leguez¹⁴¹, eztaquie onelangoac celan ichi pecatu eguitea.

¿Cer yazoten da tratu oquerretan sartuta bici direanacaz? Lelen-goan bildurrez ebiltzazan puscachu bat euren aldera quenduteco, atzeratuteco, apur bat neurrian ta pisuan laburrago (gazachuago) emoteco: guero ardura bagaric ta bildur bagaric ostuten dave guei-chuagochu izan arren edo asco izan arren beré, ezteutse ecer tratu oquerrac eguin arren, eta erri guztiaren aotan ibili arren, eta lapurren icena izan (entzun) arren, ezteutse ardura aberaztutenez badira ece (sic). ¿Cer da yazoten dana araco ordi concor galduagaz? Araco lelengo ardaoa igarota bere buruaren yaube etzala guztien aurrean barregarri eguinic parau zanean, ¡celango lotsea biaramunean!, ¡celango atseracuntzea iñoren aurrean aguertuteco! Ta gaurco egunean? Al daben guztian orditutenez bapere ezteutsala guztien aotan ibiliagaitic, guztiac bera orditzat dauqueela. Ibili zaitece alan bein banaan pecatari andi-tzar guztietai, eta icusico dozue celan lelen-goan lotsa andi bat eta bildur andi bat artutenez eutsen pecatuari; celan yoan direan gueldi gueldi apurca apurca bildur ori galduaz; eta celan azcanean itzalac guztiac galduric, ezteutsen eceri bere lotsaric artutenez; celan eztituzan ecec beré atzeratutenez pecatu eguiteric, eta alan ur otza leguez zarra zarra edaten daveela, eta eztaquiel celan ichi pecatu eguiteari.

¹⁴¹ 2 Pe.c.2.v.14.

3. Emetic yatorque onelango pecatariai euren gaistoquerian go-gorturic egotea, eta ecegaz beré ez ondutea, ezta bear dan bidean sartutea. Arpelac dira onelangoentzat beste modutaco pecatariac onac izatera ecarteco asco izaten direanac: arpelac sermoiac, arpelac liburu santuac, arpelac sacramentuac, arpelac egemplu onac, arpelac errian yazoten direan subituco eriotzac, arpelac euren ganera Jgcoac biralduten dituzan castiguac, arpelac euren biotzetara Jaun onec bi-ralduten deutseezan argui-aldiac eta dei gozoac. Bera ebilico da alangoetati iguesi, berac ichico dituz beguiac, berac zarratuco (gortuko) dituz belarriac, berac gogortuco dau biotza alangoric ez icusi, ez entzun, ta ez artu eguiteco. Eta iñosco alditan biotzez contra ta go-goaz bestera alangoren batec artuten davenean, ezta oneraco puscha-chu bat bere cirquinduko, edo laster itoco dituz biotzean erne ta biztuco yacazan (biztu lequiquezan) samurtasunac eta gogo santuac.

Judas-egan daucagu onen ganeco irudi ta yazoquera bildur-garri bat. Egoan Judas J.Cº.ren escolan: bici zan Jgco ta guizon onegaz eta Apostolu santuacaz batera; egunean egunean icusten cituzan onen exemplu on ecin obeac, eta bere aurrean eguin cirean milagro ta mirari guztiz andiac, eta beste Apostoluac bere lagunac gueroago ta obeago eguiten cirean artean, Judas gueroago ta oquerrago eguiten tzan eta onenbestean ece artu cituzan asmuac beré Maisu Jauna ceru-lurraren yaubea salduteco, eta bera ilteco ebilcozan arerioen es-cuetan iminteco. Onetara ezquiero beré garbituten deutsez J.Cº.c oñac apostoluai Judas bera euren artean tzala; lotsatuten da S. Pedro bere Maisua bere oñetan alan icusiric; baya Judas (197) ezta orregaiti bigunduten. Ulertutera emoten deutso J.Cº.c bequiala berac aren biotzaren barri; bequiala ac escuartean ce dollarqueria erabilen; baya ezta Judas orregaitic atzeratutten, eta bere burua guztien aurrean garbi eguin gura dau: emoten deutso Jesusec bere corputz santua comuniñoan yaten, ta bere odola edaten, eta orduan urteten dau J.Cº.ren arerioagaz egoten, eta oneec ecarten Jaun ori preso artuteco. Bator soldaduacaz eta Pontificen otsein mutilacaz Jesus preso eguitera, emoten deutso, besteai irudina emoteco, bere arpeguiian guzurrezco mosua; eta ori ecer ezpalitz leguez esaten deutso J.Cº.c bapere aserratu bagaric, guztiz gozoro: adisquidea, mosu bategaz saldutzen nozu? Baya ezta orregaiti bigunduten. Damututen yaco az-quenean bere oquer eguna araco bere Maisua ain gogor artuten icusi evanean, baya eztau orduan bere onduteco asmoric artuten, eta Jgcoari parca escatu bearrean, eta penitencia eguin bearrean, bere burua urcatutten dau.

(197)

Bai, Cc., bai; arpelac izango dira pecatariai gogortuac onduteco aleguin guztiac, eztau berac ondu guraco, eta aleguin orrei utsean yo

eraguingo deutse. ¡Oh eta ceinbat onetarico icusten direan gure artean! Eztaucazue beguiratu bashen cer yazoten dan ascogaz misiño demporan. Bator misiñoa erri batera, asten dira sermoiac eta orra non datozañ lagunac eurrez ta bide beteetan Jgcoaren berbea entzuten. Baya pecatari gogortuac edo eztave oñic iminten eleshan, edo badatoz izango da munduaren esa-mesa gaiti, edo icustearren predicadoreac celan eguiten daven. Dei eguiten da confesetara etorteco, batoz asco ta asco euren arimac garbitu gurasic, eta Jgoicoagaz baqueac eguin gurasic. Baya pecatari gogortuac? Orreec bai. Eztira confesorearen oñetara elduteco, edo elduco dira onduteco gogo bagaric, pecatu-laguna etseti campora quendu gura eztavela, pecatuen bideetati, dantza nastuetati, gau-biguireetati, mutil-nescatillen batzarretati alde eguin gura bagaric, ecandu gaistoac galdu gura bagaric, bacochari berea biurtu bagaric, eta biotza otz otzic eta gogorturic daucala. Baita izan doaz onen artean damu artutен davenac Misiñoa errira datorrelaco, eta aleguinac eguiten dituezanac galarazoteco, cein Jgcoac bere berbeagaz biotzera bildurren batzuc bota daguoiezan, edo cein pecatu-laguna sermoiacaz ondu daquien.

Egongo da errian bat edo bat chiquitaric asi zana seigarreneco zantarqueriac eguiten, andi eguinda pecatuac bere andiago eta uga-riago eguin dituzana, tratu oquerretan sarturic dagoana, edo ardaon sarri igaroten dana; confesiño, comuniño onic eguiten eztavena eta berba baten azur ta guzti pecatuz eta oquerqueriaz betebeteric dagoana. Jgcoac bere erruqui andiz biralduten deutsaz nequeac, eta betetan deutsaz arantzaz bere bide guztiac, ea iñondi ecarri al balegui ona izatera. Galduten dituz auciac; suac erretan deutsaz etseac; urac dariooz presac eta errrotac; ilten yaco laguna, ilten yacaz umeac; galduen dau osasuna, eta beti dabil gashoqui eta macal. Artuten daue nequeac nequeen ganean, atsacabeac atsacabeen ganean, naibacoac naibacoen ganean; (198) ozta ozta dauco aldi gozoric ez pozezcoric; eztirudi besteric, ezpabere Jgcoac bere gauza guztiac asensioz eta beatzunez bete deutsazala, ea alan ama batec umeari ugatza leguez galerazo albaleio pecatu-gauceetaraco daucan zaletasuna eta onorechia. Baya ondo arpelic: arpelic yo (ebogui) dau Jgcoac bere cigorragaz¹⁴², arpelic bana bana eguin dau; eztau icasi gura izan Jaunac iracatsi gura izan deutsan bidea; arrrera eroan gura dituz orain arteco bide macurrac eta gaistoac.

(198)

¹⁴² Frustra percussi. Jerem. 2,30.

Bai, arpelic izango dira Jgcoac, besteac onduteco artu daroazan bideac, ezta ecegaz beré onduco: ezta ecegaz beré bear dan bidean sartuko. ¿Cer eguingo dau bada Jaunac onelango pecataria bide onean sartuteco? ¿Artuco dituz beste bide gogor eta indar andico batzuc? Baya onelango bideac ezteutsaz iñori zor, eta berac daquizan eta berac gura dituzan aldiren batzuetan baño artuten eztituz. Eta artuta beré, ¿onduko ete litzateque pecatari ori? Eztaquit nic: bildur nas onduco e-litzatequeala. Nic dacust escritura santua bete beteric alango pecatari gogortu onelango bide indartsuacaz beré ondu eztireanacaz. ¿Ce castigu gogorragoac eta itzalagoac eguin euqueezan Jgcoac Faraon gogorragaz eguin cituzanac baño?¹⁴³ Eta ¿ondu zan? Ez beintzat, eta gueroago ta gogorrago eguin tzan. ¿Ce predicadore obaric biraldu euquion Herodes-eri S. Juan Bautista baño? Eta ¿ichi eutsan coñateagazco adisquidetasun loiari? Ez beintzat; eta atati artu evan Sn. Juan Bautista ori ilteco bidea. Etzan asco izan ceruco Angueru bat aguertutea Balan gaistoa onduteco, eta aurrera eroan evan bere gaistoqueria. Etzan asco izan J.Cº. Jgco ta guizonac eguin zituzan milagro andiac, ez bere sermoi guztiak Yudegu gogorren biotzac bigunduteco, eta onac izatera ecarteco, eta euretati (andishe) artu eveen bidea J.Cº. bera curutze baten ilteco. Eta J.Cº berberaren esana da, eta egquia J.Cº. ren esana leguez; Jaungoicoaren legueac diñoanagaz, eta Profeta santu Jaunaren partez eguiten davenen berbacaz onduten eztireanac, elitequezala ondu ezta il bat beste munduti prediquetan baletorque beré¹⁴⁴. Eta alan onei Jgcoac ondoen ondoen eguin leiquioena da, ainbat lasterren mundu onetaric garbitutea, eta infernuco ondarretan ondatutea; bada ceinbat eta mundu onetan gueiago dagozan, ainbat eta pecatu gueiago eguingo dituez, eta infernu gogorragoa irabacico dave.

¡O ce bildurgaria dan, eta ce negargarria arima gogor baten suerte zorigaistocoa! ¡Ce su guichitati asi dan, eta celango abaro andi zabal ederra erre dan, ecegaz beré amata ecin dala artu daven garrac!¹⁴⁵ Pecatu chiquietati asi zan galduen pecataria, eta gueldi gueldi eldu zan andiac beré eguitera; galdu eutsen onei bere lotsea, eta ardura bagaric ecer ezpalira leguez eguiten dituz: eta gogorturic bere biotza ezta ecegaz beré ondutzen, ez bear dan bidera etorten.

Eta itanduten badeustazue ea cer diñodan zuecaiti, ea zuec peccatum gogorturic bazagoce, nic esango deutsuet ceüen biotzari begiratuteco eta oneec esango deutsuela bazagoce edo ezpazagoce. Be-

¹⁴³ Exod.

¹⁴⁴ Luc.16.v.31.

¹⁴⁵ Jac.3.v.5.

(199)

guira sermoiacaz bigundu bazare, eta aleguinac eguiten badozuez zuen arimac garbituteco, pecatu bideetati alboratuteco, ecandu charrac galdujteco, bacochari berea biurtuteco, azpaldico zorrai erantzuteco, (199) eta berba baten Cristiñau onac izateco, etzagoce gogorturic. Baya alango indarric eguiten ezpadozue, zuen biotzac ecetara beré bigunduten ezpadira, eta lengo pecatuetan lotuten bazare, bildur izan bear tzare pecatuan gogortuta dagozala zuen biotzac. Bein danic bein pecatu asco ta anditzarrac egun dozuezanoc bildur izan bear tzare gogortuteco bidean zagozela, eta orretaraco aurrera anadiac eguinda daucazuezala.

Eta guztiene artean bildur izan bear dira besteai pecaturaco bideac emon deutseezanac; bada besteai oneraco bidea emoten deutseenan ceruan icer ederren moduan argui eguingo daveen leguez, alanche besteac galdujen dituezanac izan bearco davee infernuco ilinti baltz bertaco surtan erre bearco direanac. Bildur bildur bada gurasoac, zuen biraoacaz, ta araoacaz, zuen añenacaz, zuen berba loiacaz, eta iñoren deungaro esanacaz zuen umeai pecaturaco bidea emoten badeutsazue; bildur zuecasz neste eratzoagaz bear eztaneraco beguiac idiguiten badeutsazuez; bildur, fiestetara, yolasetara, gaubeleetara, biguireetara yoaten ichiagaz zantarqueriac eta loiqueriac eguiteco bideac emoten badeutsazuez. Bildur bildur batzarreetan, escaratzeetan, bear-lecuetan esaten dituezan celebrequeria eta berba arin loiacaz gazteac euren artean erretan iminten dituezanac. Bildur bildur nescatilla, artean garbiac, pecaturaco bidea emonda galduric ichi dituezanac. Bildur bildur mutil gazteai zantarqueriac eta loiqueriac eguiten iracasten deutseezanac. Bildur bildur euren yoco larreguiacaz, alperqueriacaz, ordiqueriacaz, ascori galdu batzuc iza-teco bideac emoten deutseezanacaz. Oneec eta olangoac bildur izan bear dira euren biotzac pecatuan gogorturic dagozala edo orretaraco bideac darabildeezala, eta guero ta guero beré orretara yo bearco daveela. Eta zuen artean badago iñor alangoric, bildurtu bedi, eta egun beguiz aleguinac bere biotza samurtuteco eta Jgoaren bideetan sartuteco. Eta aleguin orrec eguiten badituz aguiri dau oraindo-coarren gogorturic eztagoala. Baya ez luzatu, bada laster sartu lequiquezue biotzeco gogortasun ori. Ea bada gaur entzuten badozue Jaunaren deia, *nolite obdurare corda vestra*.

4. ATALA

1. ERIOTZEAREN GANEKO SERMOIA

(B, 127-131. or.)

O mors, quam amara est memoria tua!

Eccli. c.41.v.1.

(127) 1. Guztiz da garratza eriotzearen gomutea dirauscu Yaungoicoac berberac. Baya bildurgarria bada beré, eztago bera bashen gauza obagoric bacochari pecaturic iñesi eraguiteco, biotza garbi gordetako (gorderazoteko), eta pecatuen penitencia benetacoa eraguiteco; eguzcune edo obra (gauz) onac eguiten bici izaiteco, eta cerua alcantetako. Orregaitic bada beguien aurrean iminiko deutsuet eriotzaren gomuta au, eracusten deutsuedala lenengo celan aurquituco zareen ilaguinean zagozenean; eta bigarrenengo celan egongo zareen il ezkerro. Eta aushe izango da arratsalde onetako nire cereguina.

(127)

Lenengo zatia

2. Ez yaquiteac non, nos, eta celan ilgo garean bildur andi bat
emoiten dau, eta berau gaitic bacarric ez gueunque ordu lauren ba-
ten beré pecatuan egon bear. Alanche dirauscu Yesus onac: «egon
zaitece bizcor ta prest gau ta egun, bada eztaquizue nos elduco dan
zuen ordua»¹⁴⁶. Guichien uste dozuenean ta ardura guichien dauca-
zuenean, orduanche etorrico nas (nachachue ni) ishil-isilic lapurra
legueche»¹⁴⁷. Ez, eztaquizue gaur, biar ala etsi¹⁴⁸ izango dan zuen
atserengo ordua, ezta sermoi guzti au enzun baño leen izango bada
beré. Eta aushe gaitic zuen bicitzaco memento guztietan egon bear
dozue, eriotzaco orduan aurkitu (egon) guraco ceunquena legueche
(ceunquen moduan). ¿Noc esango eutsan aberats escu-eutsi diruza-
le-zoroari, bere dirutsa andia, ondasun galantac, eta acienda zabalac
contetan ciñarduanean, gau atan berean cireanac ichi bearco cituza-
la? Baita ¿celangoa gueratuco zan enzun bear izan ebanean cerutic

¹⁴⁶ Vigilate quia nescitis qua hora Dominus vester venturus est (Mth. 24, v. 42.).

¹⁴⁷ Vigilate quia nescitis qua hora Dominus ueniet. Veniam ad te tamquam fur (Apoc. 3 v 3.)

¹⁴⁸ Era honetako grafiak nahiko ugariak dira Zabalaren sermoietan, Bermeoko liburuan batez ere. Norbaitek huts bezala joko lituzke, baina ez dago batere garbi. Oroi gaurko bizkaitaren «etxea» ahoskera; Zabalak beti «etxea» idatzdu.

deadar bat; ¡Ah guizon itsu eta ah guizon zoroa! gaur gaubean quenduco deutsue arimea, baita ¿no-enac izango dira (dituc) orreec ondasunoc? ¿Noc esango eutsan Herodes-eri uregorriz burutic beatzeta yanciric egoanean, eta bere biotza arro arro eguin-da erechiz ta putzez beteric eucanean, yente guztiak esaten eutsalako etzala bera guizona ta bai Yaungoicoa, ordu atan berean, ta lecu atanche bertan icusico ebala bere gorputza arrez beteric, eta atsituric eta bere arimea infernuco gar beroen artean berpertatic icusico zala? ¿Noc esango eutsan Holofernes-eri oera yoat'orduan, baita ez asmu ononacaz, gau atanche inferneta yausico zala beti betico? Eta ¿noc esango deutsue zuei, pecatu mortalean zagozenoi, gau gabean oera echun-da, biar goshean yaguico zareela?

3. Alanbere, Cristiñaüa, daigun, gura bozu, oe baten guesho luce baten ostean ilgo zareala. Baya ¡ah! ¿celangoa egongo zara orduan? Burutic beatzeta min alaz beteric, loric eguin ecinic, arteric artu ecinic, calenturaz erreric, egarriz ito bearrez, berbaric eguin ecinic, eta burua non daucazun beré ozta-ozta daquizula. ¡Celango atsacabea, celango pesadumbrea artuco dozun esan daizuenean Medicuac eta Barberuac, guztiz chaarra zagozala, eta alan disponidu (prestado) bear zareala Sacramento santuac artuteco (Eleshacoac eguiteco)! Asico zara conciencia examinetan, eta pecatuen billacuntzea eguiten, baya ¿celan eguingo dozu aimbat neque, aimbat larri, ta minen artean? Orain buruco minchu bat daucazun orduco etzagoz ave-marichu bat beré (errecetaco) esateco, ¿cer eguingo dozu bada minarren arteric artu ecin-da zagozanean? ¡Ah! Orduan celambere artuco ceunque baceunco onduteco orain daucazun eta ain erraz galten dozun astiunea ta era-aldia (estimetan eztozun demporea, ta ecetan beré eztaucazun astiunea). Guraco dozu egunen bat edo beste luzatu ea alac cerbaist guichituten badira; baya eztau gachac eperic emoiten, eta aimbat lasterren confesadu bear zara. Barriz ¿celangoa izango ete da confesiño au? Eriotzearen bildurrac alde batetic, eta minen anditasunac bestetic, eztabee ichiten pecatuac burura ecarten; eztabee ichiten biotza Yaungoicoagana biurtutene; eztabee ichiten bear dan damuariric artuten; eurac daroe atenciño ta buru guztia. Orregaitic da ain pellebruz betea ordu ataco confesiñoa. Baya ¿cer eguingo da (yaco) ezpadago gueyagoraco (dempollaric ez) astiric? Guero beré confesetan da celan alan, baita artu beré (Sacramento santua) gure Yauna. Sacramento oneec gueshoari atseguin emon bear leusquioe, bada eurac dira benetan gure pozgarria; baya yaquin ecin leiqueana leguez ondo ala deungaro confesau ete danez, beste aldetic barriz orduco confesiño gueyenac arrastaca eguinac izan oi direana leguez, oneshec beronec estutuco dau guesho tristea.

Eta onetara ezquiero ¿nac, edo cec poztuco dau gasho triste? Egeneric egunera, ta orduric ordura chartutten da, deungagora doa gacha, ta ibili ta ibili eltzean yaco eriotzaco ordua. Otzituten yacaz oñac, yaguiten yaco (128) bularra: aunztutene yacaz beguiac; galdu-tenten yacaz indarrac; yausten yacaz pulsuac, eta dago oean bateric bes-teria aldatuteco (gorputzari eraguiteco, itzuliteco) beré balio (aguin-te, adore) bagaric. Esaten deutse eztaucala erremedioric, eta alan artu bear dabela oleaciño santua. Barriz au artu ezquerocoan ¿nora biurtuko dituz beguiac? Ymisten baditz igaroco urteetan, anche dacus erabatera leguez, errazoera eldu zanic eta ordu-guiñoco peca-tu guztiac. Ycusico dituz esan dituzan araco berba loyac (arinac), araco bere adisquide nasaicaz euqui dituzan pensamentu ciquin, escutasun loi eta eguiquera deungaac: lapurretag, ordiqueriac, tram-pac, engañuac, aserracuntzac, ta gorrotoac: egun dituzan confesiño charrac, pecatu mortalean artu dituzan comuniñoac: anche ceatz ce-atz icusico dituz egun dituzan pecaturic chiquerren guiñocoac; baita direanac erabatera esango deutse: Ea; guztioc gara zure semeac, ceuc egun gozuz, eta ceugaz neste yoan bear dogu Yaungoicoaren aurrera, eta gueuc salatu edo acusaduco zaituguz bere aurrean. Onen pecatu guztioen ezaintasunac bildurtuko (lotsatuco) dau gesho triste, euren anditasunac larrituco dau, euren pisuac igongo deutso buru ganera, eta macurtuco dabee lurra'guiño, David erregueac ci-ñoana leguez¹⁴⁹.

(128)

4. Ifinten baditz bere beguiac aurretic daucazan gauceetan, ez-tabee guichiago bildurtuko, ta larrituco. Aurquituco da, diño S. Juan Crisostomo-c, Demoniño ezain eta bildurgarriz bateric (inguraturic). Ycusico dituz celango ardureagaz (zur ta bizcor) dabiltzezan bera galtzeaco (galtzearen). Botaco deutseez batzuetan desesperaciñoco tentaciñoac, esaten deutsela, ya dagoala emonic bere condenaciñoco sentencia, eta eztaucala cer uste izan Yaungoicoaren misericordia (ontasun) ta erruquitasunean: beste batzuetan eztaucala bildurric ce-tan artu; (bada) neurriba'coa dala Yaunaren ontasuna, baita, bere aldetik ecer egun ez-arren, parcatuco deutsazala pecatuac. Bein esango deutsee oraindoocarren osatuco dala, beste bein (guero) on-dasunen ta munduko gustuen gurariz beteco deutsee burua. Baita ¿celango larritasuna, ta bildurra berea, aimbat arerioen artean bere burua icust-orduan? Biotzeco egalac yausico yacaz, eta gueratuco da desconortauric legueche, cer yazoten yacan (non dagoan bere) ezta-

¹⁴⁹ Iniquitates meae supergressae sunt caput, et sicut onus grave gravatae sunt super me. Psalm.35.v.5.

quiela. Beguiratuten badau guerora (gueroco gaucetara) icusico dau ordu guichi barru il bear debela, baita aguertu J.C.^o.ren aurrean bere bici guztico contu emoiten; barriz ez yaquin (bagaric) celan urtengo daben, eta celangoa izango dan, emongo yacan, sentencia, ala betico zorionecoa, ala seculaco zorigogorrecoa. ¡O ce larritasunac, Cristiñauac! ¡Ce izerdi otzac! ¡Ce tristeza, ta nequea! Orduan ezagutuko dau ce deungaro egun daben, osasuna eucan artean penitencia eguiazco bat ez eguna: orduan esango dau: ¿cetan emon dot nic neure bicitza? ¡O Santu andi bat izan banitz, neure escuan egoana leguez! ¡Eguin banitz, Santuac ermueta egun cituezan penitenciak; iñoz pecaturic egun ezpanendu; neure guraari ta ecandu citelai yarraitu ezpaneuntse: ecerbere ostu ezpaneu; bestegaz (iñogaz) ase rraric egon (aserratu) ezpaninz; eta ordiquerietan eguño beré ibili ezpaninz! ¡Ay! orain baneunco galdu dodazan egun galantetatic bat, Yaungoicoari parca escatuteco! Baya jo ene penea! Ya eztago niretzaco alango egunic; eztau gachac eperic emoiten, baita eriotzeac ya dauco besoa gora, nire bicitza ebaguiteco. ¡Ene larria! ¡Ene tristeza!¹⁵⁰

5. Noc edo cec poztuco zaituz ordu atan, pecataria? Senarrac, emazteac, edo seme-alabac? Eurac icusiak berác burura ecarriko deutsuz euracaitic egun dozuzan pecatuac. Ceimbat bider Yaungoicoa ofendidu cenduen Senar-emazteoc ezcondu aurrean: ceimbat bider aserratu eraguin (pecaturaco bidea emon) deutsazun, seme-alabai aciera charra emonagaz, eta euren aurrean gauza oquerren bat eguinagaz; eurac burura ecarri erazoco deutsue ceimbat lapurreria, trampa, eta engaňu egun dozuezan eurentzaco ondasunac batutearen (batu ecinic). Poztu ceinquez andra Virgina Maria-ren ontasun ta biotz bigunac? Lotsaren lotsaz egongo zara bear bada, icusiric eztozula ceure bici guztian ecerbere egun beragaitic (aren alderaco). Azquenean, barriz, ¿Yaungoicoaren erruquiac eta errai samurrac poztu eguingo zaituez? ¡O zure tristea! ¡O zure galdua! Eztozu arpeguiric beré euquico (izango) berari erregututeco, yaquinic zure bici guztian eztozula besteric egun, bera ofendidu bashen. Sarri ascotan dei egun deutsu, eta ceuc ezteutsazu yaramon beré; berba egun deutsu, baita ceuc enzun beré egun ez: bere egapean artu gura izan zaituz, zuc barriz eztozu yoan beré gura izan. Baita ¿celan asartu ta atreviduco zara orain beragana eldutzen, bere erruquien atetan yoiten, aimbat bider curutze baten yosi badozu ceure pecatua cazz? Eta dei egun-da beré, ¿derichazu eranzungo deutzula? Bildur

¹⁵⁰ Coarctor nimis, tenent me angustiae. 1 Reg.c.28.v.15.

izan cinatequez ez enzun eguingo deutsula ta yaramonic (causiñoric) beré eguingo ezteutsula. Ba'quit nic ondoba'coa dala bere erruquitsuna, ta neurriric eztauquena bere ontasunac; (129) baya ba'ntzut Jaungoicoac berac diñoala: guichitan euqui dozuz orain artean nire consellu ta aguirracac, yaramonic beré eguin ezeustazu dei-eguin deutsudanean; bada nic beré irri ta barre eguingo deutsut zuri eriotzaco orduan, eta burlazar egongo nachatzu, bildur zarean aldia eldu daquizunean¹⁵¹.

(129)

6. Larritasun eta tristeza onen artean gurako leuke pecatariac luzatuco balichaquio puscachu bat bicitzea, pecatuac gaitic negar eguiteco; baya bete dira epeac, eztago onezquero demporaric. Ya dago pultsu bagaric, beguiac iruliric, colorea galduric, gorputz guztia otz otz eguinic (otz otzic), ta arimea urten aguinean daucala. Guero ta guero emoten dau azqueneco arnasea, urteiten dau arimeac gorputz atatic, eta agur eguin dau obeceac. Au da, neure enzula maiteac, mundu onetaco guizon ta andra guztiac euquico (izango) dabeen acaberea; guztioc igaro bear dogu pausu (ordu) larri ta itzal au. Bai pecatariac, bai: eun urte garrengo luceen luceenez, (urtegarren dala luceen luceenez, urtegarrengo luceen luceen izanez) beré Elesha Santa onetan gagozan guztioc igaroco dogu, eta icusi eguingo gara yoat'aldi latz ta icaragarri onetan. ¿Cer balioco deuscue orduan mundu onetaco zorion, ondasun, ta escuarteco andiac? ¿Non dira zuen guraari oquerrac, ta mundu onetaco yolas, pozaldi ta atsegui-nac? ¿Non aimbeste nequegaz, aimbeste izerdi ta pellebrugaz irabaci dozuezan diru ta ondasunac? ¿Non dira zuen adisquide maiteac, se-nideac, gurasoac, senar edo emazte eta seme-alabac? Eguioezue dei bat etorri daquizuezan: esan eguioezue poz-aldichu bat emon dei-zuela daroazuen bide orretan. Baya jo negar eguiteco gaucea! Bacar, pobre, ta billos billosic etorri cineen mundu onetara, baita bacarric, eta utsic urten bearco dozue-; bici izan zareen artean eguin dozuezan obra on edo charrac lagunduko deutsee zuen arimai, bestec ez. Baya ichi daiogun bein oneri, icusteco bigarren zatian, leen esan deutsuedana leguez, cer yazoten yacan zuec il ezquero zuen gorputzari.

Bigarren zatia

7. Eztau ecec beré aimbeste lurrera eguiten (lurreratuten) gure arroqueria, gangarra, ta erekitasuna (andiustea), cein-da gogora

¹⁵¹ Despexisti omne consilium meum et increpationes meas neglexisti: ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo, cum id quod timebatis advenierit. Prover.1.v.25.

ecarteac il ezquero celan gueratuco garean. Aushe ondo ondo gogoan euquitea da asco ecetamberé ez euquiteco mundu onetaco zorion, doe, ondasun ta gauza guztiac. Gogoeta onec, berac bacarric guichituco deuscuz araguiaren gurari citelac: bizcortuco gaituz penitencia eguiteco, baita emongo deuscu indarra guichitan euqui ta pacienciaz igaroiteco mundu onetaco neque, lan, eta gachac. Berau bacarric izan zan asco, Salomon-eri erasoteco mundu onetan egoan guztia ashe pusca bat (irudi utsa) baño etzala. Eguño zorioneoric mundu onetan izan bada, Salomon onec izan bear eban. Eucazan mundu onetaco olgura ta ondasun euqui al guztiac. Bera Erregue zala beegoan Jerusalen-en, caleetan arriac laimbeste, urre ta urregorri. ¡Celango etseac bereac, ain andiac ta alazoco galantac!¹⁵² ¡Ceimbat otsein eder! ¡Ceimbat musica ta cantalar belarriai gustu emoiteco! ¡Celango mai modu guztico yanariz ta arda gozoz beteac, naroro ta opaaro yan ta edateco! Celango etse-barruko edergarri, ta urregorrizco tresnaac! ¡Celango maztui, sagazti, arestui; celango ortu ederrac! ¡Ceimbat milla buru ganadu ce, ta gorrizcoac! Baya ¿ceta'co da burua austea onango gauzaac icentetan (icentau eci-nic), Salomon-ec berberac badiño eguño bere buruari ucatu ez eutsala ez icustea berac gura eban guztia (gauzaric), ez artutea asmau al leite-quezan gustu da diversiñogarriac (diversiñogarriric)? Alambere nos edo nos imini cituzan beguiac (imini zan adi) bere atserengo orduan (orduari), eta icusi ebanean cetan yoco ebeen anditasun ta ondasun guztioc, esan bear izan eban secula aiztu (burutic joan) bear e'lichaque-gun berba au: guztia da utsa ta putza, guztia ashe tanga bat¹⁵³, guztia ecerbere eza. Eucazan nai cituzan olgura guztiac, batu cituzan ondasun andiac, eguin cituzan eche zoragarriac, eucazan gura cituzan otsein guztiac, bici zan gura cituzan gustu ta contentu artean, eta ez eutsazan ucatu bere begui ta biotzari nai ebeen gauzaric: baya imini cituzan beguiac bere azquenean eta icusi ebanean cetan gueratuco zan anditasun guzti au bertatic esan eban: Guztia da utsa, etc.

8. Bai celambere, neure Cristiñaüac, ezteuscu ecec beré obato beguiac idigui eraguingo, mundu onetaco ecerbere eztasuna icuste-co, mundu onetaric urten ezquero celan gueratuco garean gogora ecarteac baño. Ycusi eguizu celan gueratuco dan zure gorputz ori arimeac urten ezquero. Ain gueratuco (lotuco) da ezain eta bildur-garri ce, eztabe biotzic euquico beragaz dempora lucean egoteco ez emazteac, ez senarrac, ez semeac, ez adisquideac, ez iñoc: guztiac

¹⁵² Nudus egressus sum de utero matris meae, et nudus revertar illuc. Job 1.v.21.

¹⁵³ Vanitas vanitatum, et omnia vanitas. Eccle.c.1.v.2.

dagoz mututuric. Enzunic il-campaiac itanduten dabee batzuc: ¿nor il da? Urlia. Yaungoicoaren glorian guerta deilla; eranzuten dabee; ta oneshegaz bacarric paguetan deutsuz munduac bera servietarren artu dozuan ardurac, emon dozuan izerdi eta pausuac. Aimbat las-terren quendu gura zaituez beguietatic, iminten zaituez anda batzue-tan, baita botetan zaituez sepultura baten, ganean lurra emoiten deutsue. Ezarrico deutsue lur zati bat (ganetic) ceure ganean, baita agur mundua zuretzaco, eta zu munduentzaco. Alper alperric euquico (izango) dozuz ondasun andiac, alperric hacienda zabalen yaube izango zara, alperric izango zara (130) etsagun mayorazgu, marques, conde, duque, principe, erregue, edo emperadore, bada orduan bar-din bardin izango zara pobrelic pobreenagaz. Lur gogorra izango da zure oea (diño Ysaías-ec¹⁵⁴) beste guizonen baten buru-azurra izango da zure aburtico, burruco ta almoadea, eta zure estalguia izango da azur atsituar ta lur quiratsa, (ta ameneco guztien ganetic arri andi bat iminico deutsue); barriz zure ondasunac ta lagunac izango dira citza, cedena ta arrac¹⁵⁵.

(130)

9. Bai, neure enzula maitea, bai; urte guichi barru orraco gorputz ori, berac gura dituzan mizqueria ta gustu guztiac emoten deutsazu-zan gorputza, egongo da iñoc icusi bere ecingo daben moducoa. Orraco buru ori, ceinetan daucazuzan (darabilzuzan) aimbeste go-goeta ero ta pensamentu erechi, atsituric, ezainduric, aragui bagaric, garaun bagaric, eta buru-azur motz motz bat eguin-da (eguinic) aur-quituco da. Orraco sabel ori cein asetearren zabiltzan necaturic ta arduraz beteric, ar pillo bat biurtuko da. Orraco escu orreec ceintzuecaz iñio-ena ostutzen dozun, ta besteai gach eguin-da, J.Cº. bera barrien barri curutzean yosten dozun, egongo direz baltzituric, echu-rabacoturic, eta azurrac bata besteen ganean aguiri direala. Orraco oñoc ceintzucaz zabiltzazan pecatu-bide galgarrietatic azur utsac baño eztira izango, ta bear bada egongo dira oquelu ilunen baten ausi-ric, urraturic eta zatituric. Eta beingo baten esateco: ori gorputz ori, cein daucazun zure Yaungoicotzat, atsitu, usteldu, ezaindu, eta arren bici lecu izango da. ¿Non egongo da, bada, orduan araco zure eder-tasuna? ¿Non araco ulle zoragarria, ceinetan ceuncazan iminiric zure arduraac (ardura guztiac)? ¿Non araco eracutsi guraric erabilten cenduan (ebilten cinean) arpegui ederra? ¿Non da araco gorputz eregui, mardo ta galanta ceineri uste cenduan e'chacala bein bere gachic elduco? ¿Non dira araco zure indar guztizcoac, ceintzuecaz

¹⁵⁴ Subter te sternetur tinea et operimentum tuum erunt vermes. Isai.14.v.11.

¹⁵⁵ Hereditabit serpentes, et bestias et vermes. Eccli.10.v.13.

uste cenduan edoceineri goya-artuco ceuntsala, baita banaan-banaan venciduko cenduzala errian egozan (cirean) guizon guztiac? ¿Cer egun zan araco diruacaz ceintzuc irabaztearren ibili oi cinean gau ta egun neque-pean amurruturic (arrastaca) eta bear bada ari-maco galtzaigarrietatic, ta pecatu-bideetatic? Guzti guztiac quendu deutsuz eriotzeac, eta aguertu zara mundu onetaco gauza bagaric, billosic, ezainduric, eta azur uts eguinic. Sepultura itzaleco iluntasun artean gueratu dira zure eroqueria ta fanfareriak; zure erechitasun eta andiguraac; zure uste andi ta gustu citelen guraariac.

10. ¡O neure Cristiñauac, baneunco nic orain Ezequiel Profeta igarlari andiaren santidadea ta espiritua (escubidea), sepultura orre- etan dagozan azurrei yaiguiten aguinduteco! Ycusico ceunquez zuen gurasoac, zuen osabaac, zuen senar ta emazteac; zuen seme-alabac, eta zuen adisquideric andienac (kutunenac) azur utsetan, eta nortzuc direan beré igarri ecin lequiquiela; ez cein dan (izan zan) aberatsa, cein pobrea: cein ugazaba, cein otseina, cein erregue eta cein necaza- lea. Baya bein aimbesteraco escuric ecin dodan ezquerocoan, eldu gaitezan gueu eurac'ana; idigi daigun pensamentuaz biar-etsian eu- quico (izango) dogun bici lecua, baita icusi daiguzan gugaz neste egongo direan, lagunac. Ytandu daioegun ea cer balio izan deutseen aberatsac mundu onetan izanac; cer balio izan deutseen errico guiz- on andi (nagusi), eta urietaco aguintari izanac: cer acienda ta baster zabalac euquiac; euren seme-alabai diru galantac ichiac, euren bici guztia asmau al besteko pozgarrieta, guraarieta, mizqueria ta ero- querietan emonac, eta eranzungo deutsue: ecerbere ez: eztira gauza izan areane'co, gure galtzaigarriko ez izanic. ¡Arren bada, orrei zoraqueria guztioi ichita, euretan galdu guenduan demporea, nega- rretan, cizpurueta ta penitencia-guiñan, emon baguendu! ¡Ushela orain beste ezagutu baguendu zoraqueria andi bat cireana, ashe pus- ca bat, eta ames bat cireana! ¡O eta ce beste modutan icusico guein- tequezan gure buruac gaurco egunean! Enzun daigun, Cristiñauac, celan dirauscuen artuteco emoitzen deuscuen (euren) consellua, bida eurac dacusguzana legueche, gure burubac beré dempora guichi ba- rru icusico doguzala. Beguiratu egun gaitezan ispilla triste onetan, eta eztaiguzan, yaramonic egun beré bagaric, ichi euren esanac. Berba ishil ta mutuacaz, baya ondo zoli ta bildurgarriacaz dirauscuen eurec gomuta daigula celan dacusguzan, bida (ce) gure aldia beré eureka langoa izango dala (elduco yacula)¹⁵⁶. Guri atso yazo yacuna, diñoe, zuei biar yazo eguingo yatzue. Guri atso lurra emon euscuena

¹⁵⁶ Memor esto iudicij mei, sic enim erit et tuum. Eccli.38.v.23.

leguez, zuei beré biar emongo deutsue. Gu orain lurpean ondo onto zacaturic, ilun itzal artean, atsitutasunez ta quiretzez beteric gagoza-na leguezche, zuec bere biar-etsian egon bearco dozue.

11. Orain bada, neure Cristiñäuc, ain zoroac eta itsuac izango zare emetic aurrera, cein-da ardura gueiago euquico dozuen gorputzagaz, arimeagaz baño? Non da zuen sensuna? Non da zuen errazoa (burua)? (131) Esan eguidazue ce zoraqueria garbiagoric izan leiteque cein-da izanic arimea J.Cº.ren odolagaz garbitua, ceruco yau-betzat, Espiritu Santuaren bici-lecutzat eta J.Cº.ren anayetzat autua, bera aiztu-ta, arrac yango dabeen gorputzaren ardurearen ardureagaz amurruturic ibiltea? A, cristíñauac, (ondo ederto diño onen ganean S. Juan Crisostomo-c:) guztia igaroiten da, guztia galtzean da, guztia aca-betan da: Ygaroten dira diruac, zorion ta ondasunac, baita edertasuna beré; igaroten dira ilabeteac, egunac eta urteac: gauza bacar bat da-cusgu beti irauten dabena, beticoa izango dana, eta eguño beré ilgo eztana; eta aushe da gure arimea. Eta orregaitearren beré pecatari itsuac guraago dituez mundu onetaco, asheac daroazan gauza uts ta zoroac beti iraungo dabeen atseguinac baño; gurago dituez beti betico negar, cispuru ta tormentuac igaro, arrac jango dabeen gorputza peni-tenciaren azpian erabili baño. Guraago dituz beti betico negar, cispuru ta tormentuac igaro, arrac yango dabeen gorputza penitenciaren azpian erabili baño. Guraago dituz gorputz ta arimea galdu betico, neque pusca bat gorputzari emon baño. Yratzartu zaitez bada, pecata-ria, nos-edo-nos (bein edo bein) pecatuaren lo zorrotic, yaigui zaitez ilen arteric, baita icusi eguiyu cer costa yacan Yaun oneri zu Demon-i-noaren atzamarretatic ateretea. Ara emen: beguira ondo onto ce mantso dagoan. Baya yaquin bear dozu ece, pecatuau sarturic egon gura badozu orain zure Aita biguna dana, guero Juez zorrotz ta gogo-rra izango dozula. Ara bada ordu atan lotsaturic icusi ce-zaitezan, osasuna daucazun artean irabaci eguiuz arimearentzat ceruco onda-sunac¹⁵⁷. Baya ¡ay ene Yesus laztana! Cer eguingo dot nic zure lagun-tasuna euqui ez-ic? Ba'quit, Yauna, merezidu eztodana mesede au, neure biotzeco gogortasunagaitic.

(131)

12. Baya andiac badira beré nire pecatuac, andiagoa da zure on-tasuna ta erruquia. Euren ezaintasunac icaratuten (bildurtutene) nau, ta aimbeste izaitaeac icara dardar narabil; baya nogana elduco nas erremedio esque zugana ez-izanic? Ea bada, nire Aita biotzecoa, ez naguizu bota zure begien aurretic¹⁵⁸. Enzun eguiuz nire deiac, nire

¹⁵⁷ Dum tempus habemus, operemur bonum. Ad Gala.c.6.v.10.

¹⁵⁸ Ne projicias me a facie tua. Psal.50.v.13.

negarrac, nire zotinac, ta izan zaitez nire erruqui¹⁵⁹. Osatu nagizu arren, bada nire azurrac direanac icara gogorac artu dituz¹⁶⁰. ¡O neure Jesus ona! ¡O neure Jesus laztana! Eriotsaco ordu itzal au gogora yatortan bacochean, bildurraren bildurrac arimea conorte bagaric legue-che ichi daroat¹⁶¹. ¿Cer egungo dot triste onec ordu atan¹⁶²? Nogana yoango nas zugana izan-ez-ic¹⁶³? Ymini nagizu ordu estu atan zure alboan, esanic nire arimeari lapur onari curutze orretatic esan ceuntsana: gaur egongo zara nigaz neste ceruco glorian¹⁶⁴. Bai, Cristiñäuc, prest dago Yesus maitea zori-oneco dei au eguiteco, zuec pecatua ichi-ta beragana biurtutene bazare. Ea, bada, Cristiñäuc, eldu zaitece curutze onen oñetara, eta damuric andienagaz, bera aimbat pecatugaz ofendidu dozuelaco esan eguioezue biotz guztiz: Neure Yesu-Cristo Yauna.

159 Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum. Psal.6.v.3.
 160 Sana me Domine quoniam conturbata sunt omnia ossa mea. Psalm.6.v.3.
 161 Anima mea turbata est valde. id. Ps.6.v.4.
 162 Quid faciam miser. Ecclesia in offi.Defunc.
 163 Ubi fugiam nisi ad te, Deus meus? ibid. 5. et m,n.
 164 Hodie mecum eris in paradiso. Luc. 23. 43.

2. ERIOTZA OSTECO, EDO BACOCHAREN JUDICIOAREN GANEKO SERMOIA

(B, 197-202. or.)

Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi ut reddat unusquisque propria corporis qu- gessit sive bonum, sive malum.

2.Corin. c.5.v.10

(197) 1. Salomon-ec munduan icusi cituzan zoraquerietaric andien artean, etzan guichien arritu evana izan ain ardura bagaric guizonac pecatu eguitea. Beguiratu evan nondic yaioten ete yaquen seguridade au, eta icusi evan, eta ezagutu evan ce yatorquela icustetic Jaungoicoac etzitzala bertatic castiguetan euren gaistoqueriac, eta Jaungoicoaren paciencia andi au gaitic bildur bagaric pecatu eguiten eveela. Baya paciencia oneshec beronec biztu bear gaitu aimbat lasterren pecatuac ichi eta penitencia eguitera dirauscu S. Paulo Apc. Ceimbat eta gueiago luzatuten dan castigua, aimbat eta gogorrago izango da guero. Etorrico da Jaunaren eguna ishil ishilic lapur bat legue-che eta ateraco dituz arguitara gure biotzeco basterriac ezcutuenac. Orduan icusico dira gure pensamenturic chiquienac; artuco davela diño bere justiciaco ezpatea, eta gogor castigaduco dituzala bere contra eguinico pecatuac. Gauza bi oneshec eguiten davee ain itzaltsu Jaungoicoac egungo daven judicioa: bere yaquituriac eta bere justiciac. Bere yaquituriac ateraco dituz arguitara zure pecaturic ezcutuenac ta baperé ichi bagaric, lenengo puntuia. Jaungoicoaren justicia, edo arteztasunac juzgaduco dituz zure pecatuac erruqui bagaric, bigarren puntuia. Lelengoan beteco zare bildurrez zuen biotzean bada pecaturic. Bigarrenean icusico dozue celango euqui bear dozuen, ez aserratuteco Juez ain gogor bat.

(197)

Lenengo zatia

2. Arimeac gorputzetic urten ezquero lenengo emongo daven pausua J.C°.ren aurrera izango da, bere bici guztico contu emoitera. Ain izango da ceatza, ain estua contu au ce, ezta gueratuco arguitara urtengo eztaven pecaturic. Eguiquera edo obraric aaztuenac, berbaric ishilenac, eta pensamenturic ezcutuenac ifinico dira aguirian. Ba-

ya ce icaragarria, ce itsaltsua, ce bildurgarria derichazue izango dala judicio au? Eztago guizon ez Aingueruen artean adietan emon leiquean miñic. Alan bere cerbaist ulertu daguizuen ara cer dirauscun S. Juan Crisostomo-c. Yarrico da Jaungoicoaren Semea, Daniel Igarlari edo Profeteac icusi evana leguez, suzco yarlecu, edo tronu baten, bere aotic urtengo dau su-gar biciac, bere berbaac izango dira ezpata zorrotz bat langoac, milla millinoe Aingueruc euquico dave euren erdian, edo inguratuco davee, alde batetic egongo dira Demonijoac zu salatu edo acusetaco, bestetic Aingueru guardaco yagolea zugaitic berba equiteco, escoatatic dago gloriaco coroia ondo urteiten badozu, ezquerretatic barriz infernua condenaciñoco sentencia emoiten bayatzu. Aingueru eta Demonijo guzti onen erdi erdian egongo zara zu lotzaz beteric, bildurrez icara gogorrean. Ydiquico da zure concienciaco liburua eta iminico dau Jaungoicoac bere neurriba-co yaquituriarena. Ainche urtengo dave Aingueru eta Demonijoen beguietara zure pecatu guztiac euren ezaintasun eta anditasun icaragarriagaz. Ainche aguertuco dira araco ceuc bacarric baño bestec iñoc eztaquizuzan pecatu-esquergueac, araco zure biotzeco gorrotoac, araco ceuc bacarric baño bestec iñoc eztaquizuzan pecatu esquergueac, araco zure biotzeco gorrotoac, araco ceuc ceure araguiagaz egui dozuzan loquieriac, araco gau utsez, eta iñoc etzencusal aegui dozuzan lapurqueriac, araco beste pecatu ceinen gomuteac betetan zaituzan orain lotsaz. ¡Ce larria izango da zurea, ce bildurra, ce lotsaaria icusi daguizuzanean araco pecatu itzuci, eta ezainac ceintzuc etzeunquean gura luurrac berac beré yaquin deizuzan, eta ceintzuc bear bada emoiten eutsuen lotseagaitic etzarean azartu edo atrebido confesetan!

3. Esan eguidazu confesaduco bacina nigaz, eta esango baceustaz ceure bici guztian egui dozuzan pecatuac, eta aizturic nic ishilic egoteco daucadan obligaciño estua, asico banintz (198) pulpitu one-tatic direanac zabaldutene zure senar, emazte, guraso, anaye, adisquide eta ezaunac dantzuela celan gueratuco cinateque? Esango baneu guizon bategaz pecatu loi eta barregarrietan ibiliric, ceure ondrea ez galdu tearren seña galdu egui dozula; galduric ceure guizonari zor deutsazun amodioa beste bategaz ibili zareala; ceure araguiagaz egui dozuzala pecatu guztiz ezainac: zu izan zareala urlia Eleshaco lapurtea egui davena: Aimbat aucitan guzurragaz juramentu egui dozula; eta modu onetan ceatz ceatz esango banituz direan direanac etzinatequez erdi ilic gueratuco? Bada emen euqui cinaiquean lotsaari guztia ezta orduan euquico dozunaren guericea beré, cegaitic ce gach guzti oneec esan arren ameneco ez leuquede guztiac sinistuko, eta artu cinaique moduren bat ni guzurteetaco, edo ucatu ciñai-

quez; baya juicio atan ecin pecaturic chiquienic bere ucatu leique, ce guzti guztien aurrean aguertuko dira, eta zure conciencia eeuquico dozu testiguric gogorren ta oquerrena: berac deadar eguingo dau zure contra, eta mundu guztiaren aurrean salatuco zaituz. Berac esango dau sarri ta sarri aguiraca eguiten eutsula pecatu eguiten ciñoazanean, etzitzuala iños ichi castigu bagaric zure pecatuac aginenda, usigui edo erremordimientuacaz, eta pecatu eguin ezguero beti egoala deadar ta deadar ea iratzartu cendizan. Beste aldetik Demoniñoac izango dira salatariric eta acusatzailleric cruelenac, eurac aterraco dituez zure pecaturic ezcutuenac. Eurac esango davee nayago izan cenduzala enzun euren guzurrezco berbaac, Jaunaren dei gozoac bashen; nayago izan cendualala euren aguindupeeco izan Jaungoicoaren seme bashen; eta eurac icusi cituezala zure pecatu guztiac, eta escatuko deutse Juezari ifini zaguizala euren escuetan infernuetara eroateco, zure pecatuac mereci daveena leguez.

4. Baya zure conciencia eta Demoniñoac ishilic egongo balira beré, munduan direan gauza guztiac yaguico dira zure contra, diño Escritura Santeac, guztiac berba eguingo davee eta izango dira zure guestaquerien testigu; ceure echecho ormeetako arriac deadar eguingo, diño Habacuc Ygarlari edo Profeteac¹⁶⁵; eta etseco zurac deadarreraz egongo dira¹⁶⁶. Ceure oeco izarac esango davee anche bacarric ta ilunean cengozala uste cenduanean, eguin cenduzala loqueria esquergagarriac; ceure guelaco olac, eta adrilluac esango davee anche bacar bacarric cengozanean, artuten cenduzala asmu eta gogo oquerrac lagun proximuaren contra. Echeac, arbolaac, ortuac, soloac, bedarrac, mendiac, achac, eta ganeco gauza guztiac izango dira zure contra; ucatu ecin cinijkezan testiguac dira. Au yaquiteac icara bildurrez eucan S. Geronimo, berac dinoandi. Beti beti nago, diño Santu andi onec, larri, eta atsacabez beteric, ozta ozta azartu edo atrebietan nas arnasa bere artuten, daquidalaco neure guelaco ate, ventana, adrillu, ol eta ormaac izango direala neuc, bacarric nagoala, eguiten dodan gauzaric chiquienen testigu, ta direanac deadar eguingo daveela nire contra. Baya ¿cetan nago, neure Cc.? Eztau gure Jaun eta Jaungoicoac testiguric bear gure pecatu guztiac arguitan iminteco euren ezaintasun guztiagaz; ecin aurquitu leiteque bere neurribagaco yaquituriaganic ezcutadu ez ostendu al leiquean gauzaric, guizonaren malicia ta oquerqueria guztiac ecin beraganic estalduric euqui leique, pensamenturic ez gogoaldiric chiquiena beré. Eta

¹⁶⁵ Lapis de pariete clamabit.

¹⁶⁶ Lignum quod inter juncturas aedificiorum est respondebit. c.2.v.11.

¿derichazu eztitzala arguitara atera guraco Aingueru eta Demonioen beguietara zure gaistoqueriac? Ay Ne.Ca., enzuzu cer dirautsun bere Ygarla edo Profeteen aotic.

(199) 5. Azquenengo egunean ezteutsut ecer parcatuco, diño Ezequiel-en bitartecoz: aguiri aguirian iminico dot zure ezaintasun guztia, zure lapurqueria, pecatu loi eta ordiqueriac. Icusico dira, diño Isaías-ec, zure lotsagarri guztiac; eztago au eragotzi leiquidanic. Botaco deutsudaz arpeguira zure oquerqueria guztiac, aracatuco ditudaz ceure bici guztian emon dozuzan pausuac, ba-peré ichi baga. Orainguiño yaquin izan dozu celan escutadu ceure bicimodu gueistoa. Sinistu eraguin izan deutseezu guizonai ona zareala ishilean, eta eurac ecin yaquin leien moduan eguin dozuzalaco egunicune edo obra deunguenac. Baya ezteutsue oraingoan nigaz balioco asmu orreec. Emenche icusico dozue (199) emen dagozan Aingueru, eta Demonioac, ce gaisquiñac izan cirean¹⁶⁷, ce deungaac, ce lotsagarrizcoac. Ecín ucatu cinaquiet emen arguitara ateraco deutsudan pecaturic; ce neuc icusi cindudazan eguiten¹⁶⁸. Araco ilunean eta bacarric cengozala ceure araguiagaz pecatu loiac eguiten cenduzanean anche nengoan ni adi, eta icusi cindudazan¹⁶⁹. Araco gaüez ino-en solo, ortu, eta etsera ciñoazanean, eta ostuten cenduanean bildur bagaric iñoc yaquingo ez eutsulacoan, anche negoan ni beguira eta icusi cindudazan¹⁷⁰. Araco iñoen senar edo emazteagaz pecatu eguiten cengozanean lecuric ezcutuenean eta oqueluric ostenduenean, lotsabagaric bacarric cengozalacoan, bertanche nengoan neu zuri adi, eta icusi cindudazan. Araco ceure buruan asmu charrac artutен cenduzanean ceure arerioagandic benguetaco, neuc icusi nituzan zure pensamentu eta gogoeta guztiac¹⁷¹. Araco guzurragaz juramentu eguiten cenduanean, eta besteri dirua emoten ceuntsanean eguiteco, anche nengoan ni eta icusi cindudazan¹⁷². Neure aurrean, neure beguien aurrean eguin cenduzan pecatu icaragarrizco oneec¹⁷³. Orduan ishilic egon nintzan, neure beguiacaz icusi arren zure bici galdua. Gura nevan paciencia onegaz irabaci zure biotza ichiric zure pecatuac nigana eterri cinezan, baya itsuturic zu paciencia onegaz, uste izan cenduan zu leguez-coa nintzana¹⁷⁴ eta enecusala zure bizimodua. Baya orainche bertan

¹⁶⁷ Revelabo (nudabo) ignominiam tuam. Ezeq. c.16.v.37.

¹⁶⁸ Ego sum, ego vidi. Jerem. c.7.v.11.

¹⁶⁹ Ego vidi. Ibid.

¹⁷⁰ Id.

¹⁷¹ Id.

¹⁷² Id.

¹⁷³ Faciebatis malum in oculis meis.

¹⁷⁴ Existimasti quod ero similis tui.

atera gura ditudaz zure pecatu guztiac; ceure beguien aurrean imini-co deutsut zure bici guzia¹⁷⁵. Ycusi eguzue ceruac, icusi eguizuluu-rra, icusi eguizue Aingueruac, icusi eguizue Demoniñoac guizon es-quer gaistoco onen lotsabacotasun esquerguea.

6. Cer eranzungo deutsazu, pecatari tristea, Jaungoico oneri? ¿Ce achaquia emon cinaio? ¡Ay, Cc., milla itaunde eguiten baditu, ecin bateri bere erantzun leio, diño Job Santuac. Eztozu aurquituco cer eranzun. Alperric ucatu guraco dozuz, alperric artuco dozuz al daizuzan asmuac escutatuteco. Alperric esango dozu gurasoac, emazteac, senarrac edo umeac euren genio deungueagaz galdu erazo eutsuela paciencia; ce artu al daizuzan achaquia guztiac ezteutsue arean balioco ceure ezaintasun (andia) atsitua estalduteco¹⁷⁶. Artu eguzuz orain, baderichazu, araco dempora baten aztu oi cenduzan oquerqueriac, egquia ezcutedtaco. Billatu eguzuz testiguren batzuc zu-re fabore juramentu eguin daien; escatu eguiezu adisquide batzuei erregutu deioela Juezari zugaitic; topadu eguzuz empeñuren batzuc Juezentzaco; ucatu eguzuz ceure erruac, eta sinistu daguien egquia diñozula, ezarri eguiozuz zure buruari maldicioño icaragarriac; emon eguiozu Juezari diru zati andiren bat; eroan eguiozuz erregaluren batzuc sentencia ondo emon deizun. Baya ¡ay! eztau judicio atan onelango asmuac balioco. Alperric izango zara mundu onetan guiz-on altsu, eta escu edo poderio andicoa; alperric euquico dozuz adis-quide andiac; alperric yaquingo dozuz auciric oquerrenac arteztutene; alperric izango zara ondasuntsu bat, eta diru ugarien yaube, etzai-tuez libraduco egun icaragarri eta aserre atan¹⁷⁷. Orduan bai idigui-co dozuzala beguiac ezagututeco ce guichi balio daven Jaunaren au-rrean trampa eta engaňuac eguiten yaquiteac: auci deunguea dagoanean testigu guzurtiac eroatea; Juecen beguiac diru eta errega-luacaz itsututea; eta beste mundu onetaco aucietan eguiten oi direan asmuac. Mututu, arritu eta lotsaturic gueratuco zara, lapur bat ostu daven gaucea escuetan davela artuten daveenean gueratu oi dana leguez, diño Jeremias-ec; edo andra ezconduac bere senarrac beste-gaz pecatu eguiten topetan davenean leguez. Cc., idigi daiguzan nos edo nos geure arimaco beguiac eta ezagutu daigun ce guichi balio daven mundu onetan andi edo miragarritzat daucagun guztiac; eta ezau-era onegaz eguin daigun aleguina benetaco arimaco ondasunac batuteco, bada euracgaz eranzungo deutsegu Jaungoicoaren justiciac eguingo deuscuzan cargu icaragarrizcoai. Euren itzaltasuna da Ser-moiaren bigarren zatia.

¹⁷⁵ Statuum contra faciem tuam.

¹⁷⁶ Si laveris te nitro et multiplicaveris herbam borith maculata es in iniquitate tua.

¹⁷⁷ Argentum eorum et aurum eorum non valebit eos liberare in die furoris Domini.

Bigarren zatia

(200)

7. (200) Ezteuscu ecec beré obeto adierazoten Jaungoicoaren guganaco ontasun, biguntasun eta amodioa, eguin deuscuzan mesede neurribacoac baño, diño S. Juan Crisostomo-c. Euretan dacuscu Aita maitetsu, arduratsu, eta samur bat, ceinegaitic esan gueinquean eztavela beste cereguinic euqui gu ondo ifintea bashen. Euren gomuteac eguiten gaituz esquer oneco Jaun ain on bat ganaco. Berac maitarazoten deuscu ain laztan izan gaituzana, ezagutu eraguiten deuscu ceimbat zor deutsagun, eta garoaz zor au aldogun guztia paguetara. Pecatu eguiten badogu, gomuta onecemoiten deuscu icharomen edo esperancea, eta gaucaz desesperaciãoan yausi ez gaitezan; bada iracazten deuscu andiac badira beré gure pecatuac, guztiz dala andia-goa bere erruquitasuna, eta parca escatuten badeutsagu, beti dagoala prest, eta besoac zabalic, ez bacarric parcatuteco, baita bere bularraren contra estutu eta laztan gozoac emoiteco, graciaren soñeco ederragaz apainduteco, eta bere seme maitetzat bere etsean euquiteco. Baya mesede andi oneec mundu onetan bici garean artean gure pozgarri badira, gure condenagarri izango dira juicio atan, eta euren ganean eguingo yacuz cargu gogorrac. Eurac ezagututemongo davee ceimbat eguin daven Jaungoicoac gu salvetaco, eta ce gichi eguin dogun guc, eta condenetan ez gareala Jaunaren erruz, ezpabere gueurez.

8. Yarriric bada yar lecu, edo tronu bildurgarrian, eta iminiric zu bere aurrean, asico yatzu contu ceatz eta estua artuten¹⁷⁸. Emon eguidazu ceure bicico contu, esango deutsu arpegui aserre eta itzaltsu bategaz. Ce irabaci atera dozu ceure ardurara ifini nituzan talentu edo diruacaz. Cer eguin dozu emon neutsuzan ondasunacaz. Ea Ainguerauc, Jerusalen santaco auzoac, juzgadu eguzue nire eta guizon onen artean. Ycusi eguzue nire berauganaco ardura, amodio eta ontasuna, eta beronen niganaco astuntasuna ce neurriba'coac izan direan eguin deutsadazan mesedeac, eta ce arrigarria ta esquerguea biurtu deustan esquer deunguea. Nic eguin cindudazan ecerbere eze-tatic, guizon esquer gaistocoa, eta emon neutsun arima bat neure antz edo irudira; eguin cindudazan mundu guztico aguaintari, eta ifini nituzan gauza guztiac zure escupean. Ceruric imini banevan; luurra eguin banevan, ichasoac izaiteric artu beeban, abere, arbola edo zuaitz, mendi, arri, ur, su, eta beste gauzaric badacutsu; guztia eguin nevan zure oneraco. Neu izan nas ceure aita bigun, maitetsu eta

¹⁷⁸ Redde rationem villicationis tuae.

arduraz bete bat; neure escuetatic euqui dozu bear izan dozun guztia: osasuna, bicitza, yanaria, yaztecoa, eguzquia, euria, eta beste gauza guztiac. Aberats izan bazara, euqui badozu ondasunic, diruen yaube izan bazara, neuc emon deutsut. Eztozu euqui, eta ecin euqui beré egui cinaian nic emon bagaco gauza onic. Eta baderichazu au guichi dala, beguira zer izango zan zugaz egui ezpaneutsu gogoac emon al leiquean mesederic andiena? Cengozan pecatupean Demoniñoaren aguindu gogorraren azpian presondegui edo carcela ilun, itzaltsu eta atsituan, zauritric, gueshoric eta negargarrizco eriotzara condenaduric. Etzeuncan noc atera cenguizan, neuc zure erruqui izan ezpaneu. E-nintzan contentadu, eta ezneutsan asco erechi nequezco estadu onetaric zu aterateari, erantadu ta eregui gura izan cindudazan neure seme maite izatera, ceruco ondasun guztien yaubeguei edo herederu, eta ceruco erreinuko Principe nagusi. Zuri neu rri bagaco mesede au eguiteco e-nevan biraldu Patriarca eta Ygarla edo Profetaren bat, ez santu edo beste guizon andiren bat, ez Aingueru, Querubin edo Serafinen bat. Neu neu, neu yatzi nintzan cerutic lurrera, artu nevan zure izaitea, eta egui nintzan guizon. Zugaitic yaio nintzan abelechechu baten; lenengo euqui nevan oea ascachu bat izan zan, lastoac baño beste erropa ta soñeco bagaric. Zugaitic bici izan nintzan gose, egarri, neque, lan, eta pobreza artean. Zugaitic irago nevan negargarrizco pasiño cruela, zugaitic artu-nituzan bostmilla azote ta gueiago, euqui nevan neure buruan aranzazco coroi gogor bategaz, eta gueratu nintzan zauri andi bat eguinic burutic beatzera. Zugaitic galdu nevan neure bicitza lotsaariz beterico (201) curutze baten, ultze gogorracaz yosiric.

9. Andiac izan badira bere mesede guzti oneec, e-neuntsan orre gaitic asco erechi, baita ecarri cindudazan Elesha Santara, non ifini neutsuzan Sacramentu Santuac ceure argaltasuna gaitic, nosbaist yausten bacinean beré, ainche ceuncan penitenciaco Sacramentua graciara biurtuteco. Ainche egon nas zure lagun eguinic, eta nai cenduan guztian yariric neugaz mai baten yan cenguian neure gorputza. Ecin ucatu cinaiquez mesede guzti oneec, ce mundu guztiac da quiz, testigu dira Aingueruac, testigu cerua, testigu luurra, testigu nire escu, oif eta bularrean dacusuzan zauri oneec; eta testigu curutze au, non emon nevan azquenengo arnasea. Orain bada esaizue cer gueiago egui bear nevan guizon onegaz, eta e-nevan egui¹⁷⁹. Baya a Seme gogorra, O maztui madaricatua, uste nevanean birtute eta santidadearen fruta eta maats gozoac emongo cenduzala, eztozu eca-

(201)

¹⁷⁹ Quid ultra debui facere vineae meae, et non feci.

rri sasi, eta arantza gogorrac baño, ni barriro zulatu, zatitu, eta zaurituteco. Nos dei andiagoac eguiten neutsuzan, orduanche niganic urrinago igues eguiten cenduan; nos berba gozoago eguiten neutsun, orduan lotsabacotasunic andienagaz botaten cenduan nire leguea, eta esaten ceustan: Eztot gura zure zerbitzalle izan¹⁸⁰. Nire Ainguruac, izan zaitece Juez nire eta guizon onen artean, eta esaizue cer eguin behar dodan beronegaz. Ne.Ca., cer eranzungo deutsazu orduan Jaun oneri? Ce descargu emongo deutsazu? Eztozu aurquituco cer esan. ¡Ce larritasuna zurea! ¡Ce estutasuna! ¡Ce bildurra, icusiric ceure burua infernuco demoniñoen escuetan yausi aguinean! Cer egingo ceunque ordu atan santuric andienen merecimiento guztiac euquitarren? Ai, eta celan guraco dozun ceure bici guztia igaro bacendu penitencia, nequegarri, barau, gaubela eta oraciño artean! Celan guraco dozun santu andi bat baciña; iños icusi ezpacenduz orain aimbeste gura dozuzan atseguin, olgura, yolas, dantza, ondasun, yoco, edaari eta beste gustuac.

10. Orduan esango dozu: ay orain baneunco araco arpelic galdu nevan demporea, araco cetan irago e-nenquian orduna eta egun osoac, neure pecatuen penitencia eguiteco, eta arimaco ondasunac irabazteco. Eta ce poz, ce atseguin artuco ceunque esango baleutsu Jaungoicoac biurtu zatezala mundu onetara urte bete edo bico! Eta esan eguidazu igaroko ceunque demporea, orain igaroten dozun moduan? Biurtuko cinatequez orduan oraingo pecatuetara, ordiqueria, murmuraciño, loqueria, dantza, yolas, eta beste gustu citaletara? Etzeunquez beguiratuko zoraqueriatzat mundu onetaco ondasun, anditasun, onra, eta arroqueriac? Etzeunquez bene benetan artuco penitenciaco bidea? Baya ¡ay Ne.Ea.M^a, ezyatzu emongo orain emoten yatzun demporea. Alperric dei egingo dozu araco doncella zoroac leguez: Jauna, Jauna, emon eguidazu obra onac eguiteco aztia. Ce eranzungo deutsu Jaunac a-ei erantzun eutsena leguez: zarratu zan atea¹⁸¹. Aztia ceuncanean, etzenduan gura izan: bada orain gura dozunean, echatzu aztiric emongo¹⁸². Sarri ta sarri demporea zan artean opa izan neutsun neure laguntasuna, idiguiric euqui nituzan neure misericordiaco ateac, eta etzenduan euretatic sartu izan gura: ya zarratu dira, eta [ez] dira gueiago idiguico¹⁸³. Nogana biortuko zara ordu atan, pecatari tristea? Nori erregutuko deutsazu? Ama Virginia Santisimeari? Ay berac erantzungo deutsu bicitzea irauen eutsun arte

¹⁸⁰ Confregisti jugum, et dixisti non serviam.

¹⁸¹ Clausa est janua.

¹⁸² Clausa est janua.

¹⁸³ Clausa est janua.

guztian egon zala prest zure erreguac enzuteco, sarri ta sarri gura izan evala bere bitartecotasuna billatu cenguien; baya etzenduan nai izan, eta edonos ecer escatu bacenduan bacarric izan zala devociño bagaric eta oztasun andi bategaz; irago dala demporea, eztala ya ama bigun samur eta erruquiz betea leen legez, ezpabere zure biotzeco gogortasunaren testigu eta salatari¹⁸⁴. Dei egungo deutsazu zure Aingueru gordetzalleari. ¡Ay! eranzungo deutsu, amaren sabelean sortu cineanetic, eta orduraguiño euqui davela zure ardurea, etzaituzala eguño bere bacarric ichi, beti beti eguin davela aleguina Jaungoicoaren bideetatic eroateco; sarri eta sarri atera gura izan cinduza-la (202) pecatutic penitencia eguiteco arguialdiac biralduagaz; baya etzenduzala artu gura izan. Amaitu ta azquendu zala bere demporea, eta eztaucala zugaz cer eguinic¹⁸⁵.

(202)

11. Cer egungo dozu orduan, pecatari necatua? Jueza aserratuaric, bere ama gorric, Aingueru yagoleac yaramonic ez eguin, eta ceru luur ta ganeco (Jgc. eguinico) gauza guztiac zure contra. Guztiori larritu, eta estuturic, guraco dozu yaio ezpacina, eta icusiric au ecin dan gaucea dala, asico zara negarretan urturic esaten mendiai: yausi zaitece nire ganean, eta azpian artu naguizue; eta achai eztaldu nagizu icusi eztaguidan araco yar-lecu icaragarrizco atan yesarriric dagoan Juez aserratua, baya echatzu au autortuco ez emongo. Ebili-co zara eriotzearen atsean, eta eztozu aurquituco: guraco dozu il, eta eriotzeac igues egungo dau zuganic. Ainche egon bearco dozu Demoniñoz inguraturic Juez aserratu baten aurrean, cein doian ceure sentencia emoitera. ¡Ce larritasuna! Ce atsacabea! ¡Ce bildurra! ¡Ce estureka! Sentenciaren beguira egon bearra, yaquin bagaric cer en-zungo daven Jaunaren aotic: ala berba gozo ta amudioz beteac, ala berba astun, gogor, eta odoi edo trumoe bat bashen itzaltsuagoac. Alde batetic Aingueruac, sentencia ona emoten bayatzu, euren er-dian artuta cerura eroateco betico atseguein eta zorioneco azquen bagaco pozaldietara, eta, beste aldetic, Demoniño cruelac amurratuci-ric sentencia deunguea emoten bayatzu, zure ganean ezarriric catee sendoacaz loturic beti betico suetara eroateco.

12. Cristiñaüac, ¿ba'ucagu federic, ba-ucagu errazoeric? Sinistuten dogu gura ta gur'ez icusico gareala icaragarrizco estucuntza one-tan? Bayetz, eranzungo deustazue. ¿Bada non da gure fedea, non da gure sinistea? ¿Non da gure errazoea? Sinisturic dempora guichi barru aurquituco gareala modu itzaltsu onetan, eztogu ardura gueiago

¹⁸⁴ Clausa est janua.

¹⁸⁵ Clausa est janua.

ifinten sentencia on bat merecietaco lauzuri edo laumara balioco ezpaleuena leguez. Andia da celambere gure itsumendia; eta gogorra baño beré gogorragoa gure biotza, bada yaquinic, sinisturic, eta confesaduric gosh edo berandu nai ta nai ez aurquituco gareala egotaldi garratz, eta trance esquerga onetan; egon gura izaitea sentencia gogor bat euquiteco peleburuan, eta enzuteco Jaungoico baten aotic: Zoaz madaricatu ori betico suetara. Gura dozu bota deizun Jesus onac sentencia bildurgarri au? Enzuteac bacarric laztutene dituz ulleac. Nai dozu esan daizun: erdu bedeincatu ori. Aita beticoac zureta-co gorderic daucan erreinua artuten? Noc enzun gurako eztai ain berba gozo ori? Bada ceure escuan daucazu. Au alcancetaco bear dozun guztia emoten deutsu Jaunac. Baya cer eguiten dozu onetaraco? Ce ardura ifinten dozu? Bapere ez, Cc., bapere ez, eta orregaitic esan leiteque ezteutsula arduraric sentencia onac edo charrac urten, edo obeto esatearren condenaciñoco sentenciaren billa zabiltzazala, bada aleguin guztiagaz zabiltz zeure eguiquera edo obra condenagarietan. Yagui zaitez nosbait pecatuaren lo zorro orretaric, eta asi zaitez sentencia on bat mereci izaiteco moduac artuten. Ara emen sentencia au emongo daven Jauna. Ara ce otzan, edo manso, ce bigun, ce erruquior dagoan besoac zabalik prest zure erreguac enzun eta zure pecatuac parcatuteco. Orainche eldu bear zara erruquizco demporea dan artean, eta atea ichi baño leenago, ce bein zarratuten bada zarratu, eztozu aurquituco noc eranzun deizun. Ez eguzu lutzatu, bada eztaquizu nos zarratuco dan dempora au, eldu zaitez bera-gana. Aita bigun, samur eta maitetsu dan artean, baqueac eguiuz beronegaz, izan ez daquizun guero Juez gogor, eta erruqui baguea. Escatu eguiuzu garbituzaguzala orain bere odolagaz, aberaztu zaguizala bere ondasunacaz, guero entzun daguizun bere aotic betico iraungo daven bedeincaciñoa; esan eguiuzu onetaraco Neure J.Cº. Jauna.

3. INFERNUAREN GANEKO SERMOEA

(B, 133-138. or.)

Dominus dabit ignem, et vermes ut urantur et sentiant usque in sempiternum. Judith, cap.16.v.21.

(133) 1. Eztago neure cristiñäiac, mundu onetan infernuarena baño beguiraune eta gogoeta bildurgarriagoric, eta alan guztiz astun eguiten yaque, eta garratz euren guraari cital eta pecatuetan sarturic bici direanai: bere icena enzunagaz beste bagaric, icaraturic gueratutten dira deseperaduric legue-che, baita gomuteac betetan deutsez beaztun minez euren gozotasun eta olguraac. Orregaitic e-neunque bere ganean berbaric egungo, banenqui ni ishilic egonagaz amatau edo guichituco litzatequezala ango suac, edo berba eguinagaz gueiagotuco lichatequezala; bayo ez berba eguin arren gueiagotuco dira, ezta ishilic egon arren guichituco beré; nai berba eguin, nai egui ez, beti sen baten izango dira; ni ishilic egon arren, etzare andic librauco, eta bear bada nic berba eguin-da, etzare an yausico, ce dirauscu S. Juan Crisostomo-c eztagoala Ynfernua beguien aurrean euquitea langoric infernura ez yoateco, arimaco pecatuen orban edo loquerriac garbituteco. Ango suen ala, eta zorigogor icaragarrizcoen gomuteac pecatari chito asco ta andiac atera dituz ecandu deungueetatic, eta ameneco beste onenbeste zuei yazo lequiquezue. Orregaitic, boda, iminico deutsuet arraztegui onetan ceuen beguien aurrean Ynfervnuco mineen anditasun esquerguea, zati bitan: lelengoa da suac anemoiten daben tormentua, eta bigarrena concienciaco arrac emoten dabena.

(133)

Lenengo zatia

2. Esanic J.C°.c arpegui aserre ta berba gogorracaz pecatari galduari: «zoaz ortic zorigogorreco ori, Diabruentzaco iminita dagozan suetara»; yausico da araco lecu ilun eta itzalera, non guztia da nequea, lana, atsacabea ta argui-ba'co sua: non eztagoan gauza onic, ez artezic, ezpabere deadarra, negarra, ulua, garrashia ta arrabia. Eztau lecu onetan euquico condenadu tristeac atseguin ez argui pusca bat;

eztira iños beré ala eta tormentuac azquenduco, ez guichuituco; eztira bere negar ampuluac eguño beré leortuko. Egongo da gosez amurruturic, eta echaco ogui apurchu bat beré emongo: egongo da egarriz itoten, eta echaco ur tangachu bat beré emongo, emon echacana leguez ainbeste milla urte onetan araco J.Cº.c evangelioan diňoan aberatzari. Guztia izango da mina, guztia ala, guztia zorigogorra, guztia amurrua; bere alde eta sensun guztiac egongo dira, esan beré esan ecin leiquezan min-alez yosiric. Beguiac aimbat Demoniño ain ezain, eta icaragarri icusiagaz: cé bat bacar-bacarric mundu onetan aguertuko balitz, bera izango litzateque asco, guizon guztiac ilic gue-ratuteco. Belarriac eztabe enzungo deadarra, negarra, cispuria, inciria, garrashia, biraoa, ta blasfemiac bashen. Suurrac euquico dituz asufre, uya eta beste qué atsitu quiretzacaz, eta aimbeste condenadu ustelen usain atsagaz beteric. Gustua beaztunic mingotzenagaz, eta beneno gogorrenagaz: azquenean, barriz, gorputz guztia euquico dau erreric, burdiňa gori bat suteguiti urte-itorduan dagoana leguez.

3. Yatsi gaitezan, neure Cristiňaüac, gure arimaco beguiacaz lecu atarashe, baita icusi daigun su icaragarri au. Contu daigun suzco edo berun (edo plomo) urtuzco ichaso bat iraquitien: anche condenadu tristeac sarturic arraňac ichasoan dagozana legue-che, euren alde guzietatic sua dariela: aotic sua, surretatic sua, belarrietatic sua, beguietatic sua, escu, oin, sabel, eta beste alde guzietatic sua: bere garaun, odol eta araguia urturic, eta iraquitien: an guztiac dagoz bata besteen contra estururic, sardinac otsaran legue-che, cirquinic beré ecin dabeela. ¡Ah ce bici-modu negargarria! ¡Ce egocuna bildurgaria! ¡Ah icustecoric erruquigarriena! Baita ¡Ah pecatuaren malicia esquerguea! Baya oraindoocoarren cerbaist obeto ezagutu gura bado-gu infernuco necatuen egoquera itsaltsua uste eguzue guizon bat dagoala buruco min andi bategaz, beguiac canpora urtenic, belarriac andituric, aoa pustulaturic, aguinac alez ausiric, azurrac urraturic, (134) araguia ustelduric, escuac ebaguiric, oñac zapalduric: batetic alboco mina, bestetic tripa alac, samaan garrotilloa, oñetan errematismu gogorra; calenturaz erretan, egarriz itoten; eta escu, oin eta beste alderic minarren bateric bestera eroan ez mobidu ecin dabela. ¡Ce icusgarri erruquigarria egongo litzateque! ¡Celango negarrac eguingo leuquezan! ¡Ce inciriac! ¿Noc bere erruqui euquico eleu-que?

4. Bada ará, neure Cristiňaüac, au guzti au ezta infernuco penaric chiquienen guericea beré, bada ac guizon ac euqui leique oe bat, edo bai guichienez lurra non echun; baya infernuco tristeac eztauco su icaragarrizco bat bashen non echun. Guesho ac artu leique atseguin apur bat bateric bestera aldatuagaz; barriz infernucoac ecin cirquin-

chu bat bere eguin leique; ce an yausten dan moduan egon bearco dan betico. Guesho ac euqui leiquez seme, guraso, senide edo adisquideren batzuc icusi-ta consuelugarri emon leiquioenac bere erruqui izanagaz eta berba bigun eta onacaz: baya infernucoac eztau euquico bere borreru direan Demoniñoac bashen beste lagunic, eta beste condenaduac, ceintzucaz egongo dan aguinca, alcar zatituten direala, chacur amurrutu batzuc leguez-che. Guesho ac esquindu ta opa leioz Yaungoicoari bere min ta nequeac bere pecatuen ordean, ceinec emoiten daben poz-andi bat: infenuco condenaduac, barriz, ezta atseguinchu au beré ecin euqui leie, bada gorrotoz beguiratuten deutse Yaunari, eta dauque euren arerioric andienentzat. Guesho ac baqui nos edo nos, eriotzeagaz baño ezpada beré, azquendu ta quenduco direala bere gachac: baya infernucoac eztauco alangoric, daquialaco betico izango direana, eta Yaungoico dan arte guztian iraungo dabela, eternidade guztiraco beragaz izango dituzala.

5. Gueratu gaitezan pusca bat emenche, neure Cristiñäüac, eta beguiratu daigun, al dogun ondoen, cer dan betico iraupide au, caburic ez euquite au, eta iños beré, iños beré, iños beré ez azquendute au. Contu eguzue mundu guztia dagoala areaz ceruetaraguño beteric, eta eun milla urteric eun milla urtera quenduten dala garau-chu bat. ¿Ceimbat milla millinoe urte bearco ete litzatequez area pillo au quentzeaco? Bada nos edo nos dana quenduco, ta aldatuco litzateque: barriz eztira eguño beré amaituco, eztabee iñosco aldian atserenic izango infernucoen penaac. Ygaroco dira egunac egunen atsean, asteac asteen atsean, ilac ilen atsean, urteac urteen atsean; igaroco dira eun urte, igaroco dira milla urte, igaroco dira amar milla, eun milla, igaroco dira milla milla millinoe, eta beti egongo dira infernuco necatuac leengo lecuan erre eta quisquilduten. Asico da beguiratuten ea icusi ta beguiztau aldaian, urrunetic baño ezpada beré, bere icaragarrizco neque ta zori gogorren azquena, eta eztau icusico, eta gogoeta onec, pensamentu oneshec emongo deutso, min eta alaric andiena. Negarretan urturic esango dau erremedio-ba'co cispuru artean: ¿Nos acabauco dira tormentu icaragarri oneec? Iñoz beré ez. ¿Nos amatauco da su au? Iños beré ez. ¿Nos guichituco dira ala eta min oneec? Iños bere ez. ¿Nos urtengo dot emetic? Iños beré ez. ¿Noc nire erruqui euquico dau? iñoc beré ez. ¿Noc pozaldichu bat edonos emongo deust? iñoc beré ez. ¿Eztago niretzaco erremedio-ric? ¿Emetic milla urtera ezta izango? Ez. ¿Emetic amar milla urtera? Ez. ¿Emetic milla millinoe urtera? Ezta beré. ¿Cer eguingo dot bada? ¡Ah ene tristea! egon-da egon: erre ta erre: quisquildu ta quisquildu; desesperadu (ernegau, amurrutu), aguinca eguin nire araiua (buruari) arrabiaren arrabiagaz, negar, cispuru ta garrashica

secula betico egon. Onelanche dago, neure Cristiñaüac, Cain zori-galducoa igaroco sei milla urte oneetan, eta alanche egongo da gueure Yaungoicoa Yaungoico dan arte guztian, beti, beti-betico. ¡O betico zori-gogorra! ¡O azquenba'co iraute beticoa! ¡Ce latz, eta ce itsaltsua dan zure gomutea! Eta orregaitic beré ain da gogorra gure biotza ce, au guzti au ezta asco ardura artu erazoteco lecu atatic alde eguitearren.

6. Yaigui gaitezan nos edo nos lo zorro onetatic, eta enzun daigun S. Juan Crisostomo-c dirauscuna. ¿Ceimbat urte bicico zareala uste dozu? Itanduten dau Santu andi onec. Elesha onetan gagozanac eranzun bear bagueunsquo, esango gueunque batzuc oguei urte; beste batzuc ogueita bost, edo berroguei. Baya daigun eun urte bicico zareela, edo gueiago; baita gura b'ozone Juicioco egunera artean; (135) bitartean, barriz, bicico zareela gura dozuen atseguin, olgura, pozgarri eta gozo artean: ta beingoan esateco, guizon batec mundu onetan gura al leiquezan zorionez beteric, edo esan daroaguna leguez, esnetan legue-che. Baya ecin aurrera igaro cinaitequece: gosh edo berandu etorrico da zure bicitzearen atserengoa. Baita orduan, ¿cer izan zala usteco dozue bici izan zareen dempora guztia? Bart eguiñ dozuen loa, edo amesa langoa. Ezpabere esan eguidazue, ¿cer derichazue dala bici izan zareen arte guztia? Derichazue atso cembiltzela oraindio ume, zuen lagunacaz yocoan, edo enredetan eta olguetan. ¿Ceimbat bidar esan deroazue araco ume edo gazte demporaco (egunetako) gauzaren bat conteta-orduan, eta esan ezquiero ceimbat urte igaro direan yazo zala: ¡ce laster doazan urteac! Atso yazo zala uste dot. Bada eztira gueldiago igaroco ganeco urteac atsean ichi dozuezanac baño. Orregaitic ciñoan Job santuac: emacumea (andrea) ganic yaio-co guizona dempora (apur bat bici orduco) guichi barru betetan da gachez: urteiten dau lora eder batec leguez, eta lei otzac edo eguzqui beroac yo orduco, guericeac legue-che iñesi eguiten dau: eztago iños sen baten. Ume demporeoa doa sensun bagaric, eta ecer yaquin ez ezagutu bagaric: bator gaztetasuna, eta eldu orduco beingoan gagoz atso-agurac eguinik: gueure bici guztia gueroco beticoaren parean puntuchu bat da, begui ichi-idigui bat, edo obeto esatearren, ecerberezqueria bat. Itandu daguiogun ezpabere Caineri; ea cer derichan mundu onetan bici izan zan demporeari: eta eranzungo deuscu, ozta gomuta dabela bici izan zanic: urrunera begizte-tan dabela bere bicitza puntuchu chiquer, nequez icusi leiquean bat leguez, eta beguitanduten yacala yaio orduco il tzala. Aushe diñoe orainche, neure Cristiñaüac, infernuco guziac: Escritura Santeac dirauscuneti¹⁸⁶, eta aushe berau esango dozue zuec beré, zori-gogorrez

¹⁸⁶ Nos nati continuo, desivimus esse. Sap.5.v.13.

an yausten bazare. Eta orregaitic beré dempora apur, pusca onegaitic, eta berean euqui al daguizuezan gustuchu beingo bateco batzuaicitic, gura dogu arimea galdu beti-betico? Neure Cristiñaüac, ezgai-tezan ain zoroac izan; ucatu daioguzan gorputzari bere guraariac, izan ce-din euren gomutea infernuan gure (arerio ta) nequeric ase-reena: eta aror non daucazuen

Bigarren zatia

7. Ecín esanezcoac, eta guztiz icaragarriac dira, benetan, infernu-co suac condenaduai emoitén deutseezan min-ala eta tormentuac; bayá eztira, ez, chiquerragoac izango concienciaco arrac emongo deutseezanac. Gauza bigaz egongo da ar au gau ta egun aguinca zatituten ta urratuten infernuco tristearen biotza; igaro dabeen bici-tzea gomuteagaz, eta galdu dabén ceruco gloriaren anditasunaren ezauquereagaz. Etorrico yacaz burura, diño Espíritu Santuac, bere pecatu guztiac¹⁸⁷, eta mundu onetan eguiñ cituzan gachac (oquer-queriac) izango dira bere salatari, edo acusadoreric aserreenac. Go-mutauco dau ce erruquiorra dan Yaungoicoa, eta cembat bider atera gura izan dabén (eban) pecatutic: onetaraco biraldu eutsazala ga-chac, nequeac, pobreca, eta lanac: onetaraco dei eguiñ eutsala batzuetan bere biotzena bialdutene eutsazan argui-aldiacaz, beste batzuetan predicadoreen, eta confesoreen bitartecoz: sarri ta sarri bil-durtu gura izan ebala, orain daucazan tormentu icaragarrien gomu-teagaz; barriz berac beré biotz gogorragaz guichitan euqui cituzala Yaungoicoaren ardura guztiac, eta gurago izan ebala bere gurari ci-talai yarraitu, ecen-ez Yaungoicoac eracusten eutsan bideti ibili. Pensamentu onecaz amurruturic usica eguingo deutse bere araguiai (buruari), zatitu, eta urrutuko dituz aguinca, beteco da tristeza itza-lez, eta esango dau damu eta garbai ecetaco eztan bategaz. ¿Non dira orain araco nire adisquide eta lagun maiteac, ceintzucaz aimbat pozegaz neucazan (euqui oi nituzan) nire guraariac, olgurac (dan-tza), eta yolasac? Non dira araco oe bigun ta astinduac (astin egui-nac), non araco yateco, ta edateco gozo zalegarriac? Non dira mun-duan neuncazan atseguijac (atseguintasunac)? ¿Non dira araco soñeco eder eta baliozcoac, neure burua apaindutearren, eta mun-duaren aurrean (beguietan) eder iruditerren, precioari beguiratu ba-garic, eta bear izan bagaric (ez nituzala) erosten nituzanac? Cer ba-

¹⁸⁷ Venient in cogitatione peccatorum suorum timidi. Sap.4.v.20.

lio deuste orain araco aimbat arduraz, aimbat icerdiz, aimbat gaubelaz, aimbat trampa ta engañuz baturico (batu nituzan) ondasunac?¹⁸⁸. Cer balio deust orain nire asco-erechiac, andigureac, aguintari izanac, eta gura neban guztiagaz beti urteinteac?¹⁸⁹. Cer balio deust orain neure aide, eta adisquideac ondo acomodeteac, izan banzan injusticiagaz, eta beste obeago bateri (136) emon bear yacanagaz? Ygaro cirean direanac odoi guericea igaro oi dana leguez, yoan cirean egaz aidetic doan (yoan oi dan) choria leguez oñatsic ez igar-garriric ichi bagaric (Sap.5.). Eta ceimbat e-neban burua galdu arean balio ezteusten guraari ta ondasunacaitic? Gau ta egun egon niñaon arteric artu beré eguin bagaric, burua austen, nondic nora gueien irabacico neban: ¡Nic icusi nituzan otzac, beroac, indriscac, iñastasiac, euriac, edurrac, diru apur bat irabaztearen! ¡Galdu nituzan gau ta gaberdia neure loquierietaco lagunacaz egotarren, eta iñoen gaucea ostutearen! ¡Ah! beste onenbeste eguin izan baneu neure ari-meagaitic! ce beste modutan icusico neunquean nic orain neure burua! Errazago izango neban cerura yoatea, erabili dodazan bideetatic ibiltea bashen¹⁹⁰. Adu-galducoac izan daitezala, arren, nire lan eta neque guztiac: adu-galducoac nire gustu citalac; adu gogorrecoac gorputza ondo euquiteco emon nituzan icerti eta pausuac: adu-gogorrecoac pobrai emon bearrean, aberaztuteco, eta gorderic euquiteco batzaindu nituzan diruac eta ondasunac, baita adu-gogorrecoac nire gorputza, cein libradu ecin izan dabeen arrac'anic nire aleguin guztiac, bada orainche dago ustelduta (obia edo sepultura baten) lurpean, eta nos edo nos etorri bearco dau su icaragarrizco oneetara. Oneshec dira, neure Cristiñäüac ango soñu, canta eta berbaicunaac¹⁹¹.

8. Bigarren, concienciaco arrac infernuan dagoanari emongo deutsan, paratzagako usicadea izango da burura ecar-arazotea santuac ceruan dauquen zori-on ta suertea. Ycusiric euren gloria, eta zoragarrizco pozac, beteco da atsacabez, eta gogaitgarrizco tristuraz, eta negarretan urturic, ta ai-aica itsalacaz esango dau: ¡Ay! Ara celan dagozan Yaungoikoaren seme egin-da, munduan bici guinean

¹⁸⁸ Divitiarum jactantia quid contulit nobis? Sap. 5.v.8.

¹⁸⁹ Quid nobis profuit superbia? ibi.

¹⁹⁰ Ambulavimus vias difficiles. ib.v.7.

¹⁹¹ Talia dixerunt in inferno hi qui peccaverunt. ib.v.14.

artean araco nic guichitan neucazanac. Nic ecetan beré e-neucazan, araco nire asmu eta trampac, eguin gura etzituezanean, burla ta barré eguiten neuntsen, ni leguez etzebiltzalaco danzetatic, yolas eta dibersiñoeztic, eta lagundi gura ez eustelaco (meriendetan) gaubaz ibilten, lapurretan eguiten eta tabernara yoaten. Simpletzat neucazan sarri confesetan cirealaco, Eleshan erregetan egozalaco, al eizan sermoiac enzuten cituezalaco, eta pecatu zala enzuten ebeen (gauzaric) guztia eguin gura ez ebeelaco. Escrupuloso batzuc cireala esaten oi neban, yai-egunetan bearric eguin gura ez ebeelaco, gugaz batu gura etzirealaco, berba arinic esaten baguenduan aguiraca eguiten euscuelaco, eta gueure eroqueriac enzun gura etzituezalaco. Neu bai izan nasala zoroa eta sensunba'coa. Ycusico dau guizon aberats cequen-escu-eutsiac gloriaco atseguien artean araco berac ateetatic limosna bagaric deadarrez eta aguiraca quendu eban pobrechu billos eta goseac-ila: yaquingo dau Yaungoicoac biraldu eutsala bere atetara, eta orduan limosnea eguin baleutso, Yaungoicoac beré sarri biraldo eutsazala gracia gueiago eta salbaduco zala, eta ez emonagaitic dagoala su a-eten quisquilduten. Ycusico dau seme galdu, gueisto, eta aguindu-charrecoac Angueru artean bere ama, no-en esanic eguin gura izan ez eban, baita ezagutuco dau a-en aguiracac, ta oñoteac bere oneraco cireala: aguinduten beutsan gaubaz echetic urten ez eiteco, goshetic echera etorteco: esaten eutsanean etzediala lagun deungacaz batzaindu, ez cedila yocoan imini, igues (alde) eguiala nescatillac'anic; chochaturic egoala esaten ebala; bayan bera izan zala benetako sensunbagua, bere conselluen yaramonic eguiten ez ebanan. Ycusico dituz besteac arguiz yantziric, eta ceruco principe eta jaun andi eguinic araco berac bere loquierietan, lapurre-rieta, eta ordiquerietan euqui cituzan lagunac: baita berac eguin gura izan ez eban, penitencia eguin ebeelaco, libradu cireala berac daucan suerte zori-gogorrecotic, eta dagozala Yaungoicoaren seme eguinic, bera barriz Demonijoaren menpeco ta aguinduko. Ezauera onegaz beteco da amurru gogorrez, diño David Erregueac, aguina-caz carrazcada bildurgarriac eguingo dituz; ta bere artean carrama-ratu ta arrabiauко da¹⁹².

9. Amurruturic (ernegauric) gogo aldi (gogoeta) oneecaz, biurtuko da bere buruaren contra, apurtuko dituz bere araguiac eta icusiric eztagoala iñondi beré erremedioric (urteiteco bideric), eta zarraturic dagozala beretzaco misericordiaren ateac esango dau negar, larri, eta garrashi artean: *Ergo erravimus a via veritatis*¹⁹³. Neuc, neuc dau-

¹⁹² Peccator videbit et irascetur, dentibus suis fremet et tabescet. Psalm. 111.vers.10.

¹⁹³ Sap. c.5.v.6.

(137)

cat errua, neuc uts egui dot: gura izan baneu neure escuan neuncan cerua, ce neure borondatera, neure auquera, ta escogiara ifini eustan Yaungoicoac; baya nic gurago izan neban neure guraari citalai (137) yarraitu, Yaunaren leguea gorde baño, eta orregaitic uts egui dot bidea. *Ergo....* Sarri ta sarri esan eusten confesoreac cer yazoco yatan, ichi-ez-ic yoco larreguiari, taberneari, (danza), eta beste pecatu-bide galtzaigarriai; baya nic uste neban ce estueguiac cireala confesoreac. Sarri ascotan esan eusten predicadoreac Demonijoaren asmuac gu galduetcoac cireala, guc mutil-nescatillac alcarren artean eguiten guenduzan batzaarrac, canta zoroac, danza, eta yolasac; ichi nenguiola birao eguiteari; biurtu nenguizala lapurreriacaz, trampacaz eta engaňuacaz batu ta artu nituzan gauzaac, nic barriz enituzan egui gura izaiten, nic neucazan chochaqueriatzat ta escrupulutzat: uste neban ece gu bildurtutarren esaten cituezala onango gauzaac: baya orainche dacust egua ciñoela, eta neuc uts egui nebala. *Ergo...* Orainche gomuta dot araco lagun gueistoagaz egui neban pecatu loia; andishec erne yatan ecandu citala; ceimbat aciago aimbat eta indar gueiago artute'eban, eta ibili ta ibili berac onashe ecarri nau: Orainche gogoan dodaz, araco nire artu-emon, eta saldu-erosi oquerrac aberaztu gureagaz egui nituzanac: beti neuncan bildurra egui al baneban ala ez; baya diru zaletasunac (irabazteco amurrac) itsutu ninduan, eta eneuntzan causiñoric eguiten; baita alan galdu nintzan betico. *Ergo...* ¡Ah! Urliac eta urleciac egui ebeen penitencia egui baneu, ¡ce zori-onecoa izango nintzan ni orain! Aec nire lagun izan cirean; neugaz egui ebeen pecatu, neugaz neste ibili cirean ordiquerietan, lapurrerietan eta loiquerietan: baya demporaz acordau cirean; ichi ninduen ni, eta egui ebeen euren pecatu penitencia: zorotzat neucazan nic orduan: gura neban lengo moduan ibili citezan; baya eurac euqueen sensuna, neu barriz nintzan zoroa ta sensunba'co utsa. Amaitu zan a-en penitencia, amaitu cirean nire gustu lotsagarriac beré, baya ezta azquendu, ez azquendu beré, ez euren gloria, ez nire tormentuac. *Ergo...* Aushe da, Cristiñaüac, araco Ygcoac diñoan iños beré ilgo eztan concienciaco arra¹⁹⁴

10. ¿Cer eguingo dau tristeac bere burua alan icusita? Asico da, ea beguiztau egui albalegui bere neque icaragarrien azquena: baya ecin. Contua ateraco dau ea oguei milla urteren buruan azquenic izango dabenez; baya eztaue izango. Ea, bada, eun milla urte-garrengó edo guichienez bost eun milla urte garrengó; baya orduan beré

¹⁹⁴ Vermis eorum non morietur et ignis eorum non extinguetur. Isai.c. 66v.ulti.

orain leguez. Ea ezpabere milla millinoe urte igarota, edo ichasoac dituzan ur-tanga laimbeste millinoe urte igarota; baya orduan beré orain legue-che; cegaitic-ece eternidadeac, zorigogorreco beticoac eztauco azquenic, eztauco ondoric, ez iños ez izaiteric. ¿Cer eguingo dau, bada, icusirc urteiteco bideric eztagoala, eta Yaungoicoa dan arte guztiraco zori-galduco izango dala? Asico da biraoca bai biraoca. Zori-gogorrecoa izan deila arren eguin ninduan aita, zori-gogorrecoa sortu ninduan ama. Zori-gogorrecoa bedaratzit ilabetean erabili ninduan sabela, eta ugatza emon eustan bularra. Zori-gogorrecoa yan neban ogua, eta edan neban ura. Zori-gogorrecoa niri yaioten, aciten, bici izaten eta pecatu eguiten lagundu eusten guztiac. Baita eztira emen gueldituco bere biraoc: beguiunduko ya-co, Yaungoicoac, Y.Cº.c, bere ama guztiz santeac eta beste ceruco Angueru eta Santuac deutsela errua, eta eguingo dituz euren contra bira guztiz esquergaac, eta blasfemia enteroco icaragarriac. Baya ezteiguzan enzun; ichi daioegun lecu itzal atan dagozanai euren sus-terracc (izpiac) erabilten; eta iratzarturic gueure pecatuen lo zorrotic biurtu gaitezan gure senera, baita artu daigun bertan yausi ez-eiteco modua. Ezagutu daigun, onetaraco, ce zoroac garean pecatu eguiten dogun bacochean.

11. Yzan beré, neure Cristiñäüac, non da gure sensuna pecatu eguiten dogunean yaquinic beragaitic yausi bearco gareala onango betico zori-deunga-an? Esan eguidazu ezpabere, pecataria zareana zareala, iminico baleude laba, carobi, edo sutegui ondo eshetu bat, eta esango baleutsue, anche alboan dagoan sagarchu bat yan eguiten badozu (yateracoan, yatera ezquerocoan), bertatic sartu eguingo zai-tuezala laba, carobi edo suteguian ¿asartuko cinatequez sagarrari aguinacaz eltzean? Euquico ceunque biotzic gustu cital ashegaitic su atan erreric ilteco bidean ifinten (zure burua iminteco)? Ezetz eran-zungo dozu nire erechian. Eta, ¿berpertatic igaroten dan guraarichu bategaitic imini gura dozu zure burua infernuan yausteco bidean? ¿Cer dauco cer icusi mundu onetaco suric andienac, infernuco pena-ric (138) chiquienagaz? Guztiz andia izan arren laba, carobi edo suteguiric gorienean euqui al ceunquean min-ala edo tormentua, gueien-gueien beré credo baten bitartean beré ez leuque iraungo, bada bertatic edo ito edo erreco (erre eguingo) cinatequez¹⁹⁵: baya infernuco suac ez dira bein bere amatauco, ta eztozu zeuc bein bere bicitzea galduco: beti-beticoa izango da ango errebearra. Eta alan

(138)

¹⁹⁵ (Tormenta hujus mundi) quando vehementissime intentantur, nunc maxime levia fiunt, celeriterque liberant corpore non sufficiente ad tantam vehementiam ac prolixitatem poenae. Chrisost. homil. 9 in Epist. 2. ad Corinth.

beré gach chiqui baten yausi ez-eitearren eguiten doguna, eztogu eguin gura gach, neque, eta zorigogoric icaragarrienetan ez yausteco: bertatico suari bildur andia, beticoari barriz bapere bildurric ez. Ederto baten (ondo) diño S. Juan Crisostomo-c umechu chiquerrac legueche gareala: Oneec, diño, papaoa icusten badabe bildurrez betetan dira, eta ezteutse bildurric suari (garrari); eta candela eshetua dacusen'aco, oratu gura deutse arguari. Deshonraren baten yausico bada, lotsaariren bat igaroco bada, Erregue edo beste guizon andiren bat aserratuco bada, bertatic ichico da naien dan gaucea; barriz Yaungoicoa aserratu ez-eitearren (eiteco), eta betico deshonran eta lotsaarian yausi ez eitarren, eztogu ichi gura guraariric chiquienena, ta icusquien.

12. Cristiñaüac, biric bat; edo eztaucagu federic, edo ez beintzat sensunic: bada sinistuco baguendu infernu bat dagoala, eta sensuna bagueunco, ez gueunque ain ardura guichi euquico, andic libretaco. Eztaigun esan cristiñaüac gareala; eztaigun esan sinistuten dogula infernu bat dagoala, eta pecatuan ilten dana an yausico dala; ce icusiric gure bici-modua edoceinec esango deuscu, guzurra diñogula. ¡O Jesus ona! ¡O Jesus laztana! ¿Nos artean egongo gara itsuric? ¿Nos artean izango gara zoroac? Esaten dogu eztagoala gauza gogorragoric zugaz betico aserre egotea bashen, zure gloriatic erbesteturistic eta campora botaric, betico erretan egotea bashen: baya gure bici-moduac deadar eguiten dau eztogula sinistuten, ce sinistu ezquerrocoan, ezguinatequez egongo neque zori-negargarrizco oneetan yausi eguiteco (yausteco) pellebruan. ¡O Jauna, Jauna! Eternidade oso baten egongo al nas zure icen santua blasfematan, zure contra biraoca, zuri gorroto deutsudala, eta zure arerio gogor eguinic? Ez Jauna, ez Jauna; ez alangoric, ezta izango alangoric. Bene-benetan artzean dot gogo sendo eta eraguille bat aleguina eguiteco lecu itsal atan yausi ez-eiteco: eztot luzatu gura zugana biurtutea; orainche, orainche echun gura nas zure oñetara, eta bicitza barri bat eguiteco proposituagaz dirautsut biotz guztitic: Neure J.Cº. Yauna.

4. INFERNUA

(J, 158-171. or.)

Discedite a me maledicti in ignem aeternum.
Math. 25.v. 41.

(158) ¡Ay cristiñauac! bacenkie ondo celan daucadan nic biotza gaurco arratsaldeco sermoia eguiteco! Banator eguitera Yaungoicoac pecatariai andico (beste) munduan emoten deutseezan castigu ecin gogorragoen ganean, araco pecatu mortalean il-da bere escu (gogorraren) itzalaren azpian artuten dituzanean: eta onelango gauza icaragarri au gogora etortear larri larri eguiten deust neure biotz guztia. ¡Ay baneunco nic orain anchinaco profeta santuen besteco santutasun eta indarra, onelango gauza bildurgarriaren ganean bear dan leguez eguiteco! Isaias, Yeremias, Ezekiel, ¡ay noc leukean orain ceuen biotz andia, ceuen berba itzal ta indartsuac, neure entzula maiteai adietan (ulertutene) emoteco ce bildurgarria dan Jgcoac pecatari itsuai infernuan emoten deutseen castigua! Baya ¿izango ete liteke asco ori indar guztiori alango icaragarrizco castigüen ganean bear dan leguez eguiteco? Balitz, or, neure entzulai esatea euren pecatuac gaiti galdu bearco dituezala euren ondasun guztiac, asco izango liteke ceuc leguez, Isaias, narru gorrian billosic, eta ortozic guztien beguietara urtetea. Balitz, or, esatea pecatuac gaiti preso catigu eroango dituezala erbesteco erri urrinetara (asagoetara), asco izango liteke ceuc leguez, Yeremias, urkia ta cateac idunean doazala ibiltea. Balitz esan bearra euren pecatuac gaiti goseta andi eskergaac icusi bearco dituezala, asco izango liteke, ceuc leguez, Ezekiel, berroguei egunean yatea errari utsa bei-corotzagaz errea. Baya eguin bear dodanean Ygcoac pecatariai infernuan emoten deutseen castigu ecin da besteco gogorren ganean, ¿cer eguin nei nic, edo cer esan nei? ¡Ay! eztakit nic ondoen izango ez pada esatea ceuc leguez, Yeremias, umea nazala eta berbetan eztakidala.

Pecataria, pecatuaren lo sorroan gogorric zagozana, bai bai, esan eikezu, esan eikezu: «nic pecatu eguin dot: baya ¿ce gach etorri yat niri orregaitic? Bear bada iya iya ceure buru ganean daucazu Ygcoaren escu gogorra, eta amenecourrean zagoz castigu ori ceure ganean icusteco. Bear bada iya orain ganic zagoz infernuco ilinti baltz izateco (159) ebaguiric, edo ebaguia izatecourrean. Irata-

(158)

(159)

zartu zaitez, iratzartu albacintekez, eta beguiratu eguiuzu ceure buruari guztiz galdua izan baño leen. Eta ori eguiteco, nic arrastegui onetan eracutsi gura deutsut cein gogorrac eta bildurgarriac direan infernuan icusibear direan neke ta minac. ¿Baya e-naz ni lotuco ceuei banaan banaan adierazo ecinic bertaco kirats atsitu nascagarriac, ez ango labaña zorrotz, caco luce, burdiña gori, berun urtuac; ez ango chilio, deadar, ulu, ayari, eta negar belarri-arraila-garriac: ez ango echurabagago demonio borreru crubel erruki-bagacoac, ezta osterantzaco neke-garri ecin andiagoac. Bacar bacarric bada berba egungo deutsuet Yesucristo gueure yaunac yudicioco egunean gais-toai emongo deutseen sentencian aitatuco dituzan (peneen) nekeen ganean. Esango deutse bada Yaunac deungo-okerrai: «Ken zakidace neure beguiera aurretic madaricatuoc, su beticoetara»: ceintzuetan berbetan aitatuco dituz neke icaragarri bi, infernuco sua (*in ignem*), eta bertan betico egon bearra (*aeternum*); eta biotzuoen ganean bein banaan egungo deutsuet, sermoiac izango dituzan beste ainbeste zatitan. Lenengo zatian esango deutsuet, ce icaragarria, ta gogorra dan infernuco sua. Bigarrenean, ce nekegarri itzala dan betico an egon bearra. Bildurgarria da, egua esateco, sermoia, baya arimearen oneraco ecin obea: bada san Yoan Crisostomo-c diñoan-di (ez), «infernua gogoan erabili izan davenic, ez garauric (coscolic) beré infernuan eztago: barriz infernua alde batera bota-ta euki izan daveenac, araco izan dira (danac) guztiac».

Ygco. andia, infernu gogor orren guiltzaac escuan dozuzana, gaurco arratsalde onetan bear neunkez nic guiltz orreec. Betoz ona, arren, Yauna, pusca bateraco. Eztodaz gura an betico galduric dagozanac ateretaco. Ceuc ara bota dozuzan ezkero, ondo botata dagoz, eta begoz. Begoz bai euren damu gogorrear, erre bidiz, kiscaldu bidiz, ernegadu beguie, amurruat beguie secula ta betico. Baya nic gura neunkeana da, besteric gueyago lecu icaragarrizco atara yoan eztedila, eta orretaraco, eta ez beste gauzataraco, zabal zabalik imini nai neunskioe neure entzula maiteai infernu arrigarri ori. Bein-danic bein, Yaun errukior eta escu-andicoa, emoiozu entzula oneen oneraco nire berbai indarra eta indarra, eta izan bidiz oneec guiltz-ordeko ederrac, alic ondoen beguien aurrean iminteco lecu itzal ataco icusibear ecin bildurgarriagoac.

Dagoala infernuan gaistoac castiguetaco benetaco sua, dirauscu Yesucristo-c berac leen esan deutsuedazan berbeetan. Eguia berau esaten yacu Escritura santuco makina bat lecutan, eta alan sinistu beré eguiten dave cristiñau guztiac. Orretan beré, neure entzula onac, izanic infernua Ygcoac pecatuen castigu-garriraco imini izan daven lecu icaragarria, eztirudi (160) ecelanbere asmadu leitekeala

sua baño mingarri eta nekegarri gogorragoric. Eztaucazue gogora ecarri bashen cer yazo oi dan etse baten suac artu izan davenean. ¿Celango negarrac izaten eztira: celango deadarrac? ¿Cer eguiten ezta su ataric igues eguiteco? Beste bideric ezpadago, bentanati beera botetan da burua, eta eztago edocein beré gauza eguingo ez leukeanic bertan erreric ez guelditutearren. Baya iños garrac alde guztiatic zabalduta bat edo bat erdian artuten badave, eta urten-bide guztiac galarazoten badeutseez, ¡ay! au bai dala icusgarri tristea! Asten da erretan: narrua (azala) chimurtu ta pustillatuten yaco, urtuten yacaz araguiac, irakiten deutso odolac, kiscaldutzen da, eta gueratutzen da icatz baltz bat eguinic. Eta escu-artean darabilgun infernuco su gogorrariurreago eguiten gachacozala, ¿eztozue eguño beré artu Falaris-en cecenaren entzuteric? Biotz bagaco guizon oker onec, berac gura cituzanac gogorrako ilteco, burdiñazco (bronczco) cecen bat eraguin, guizonac billosic barruan sartu, eta guero azpitic astirochu suagaz bero bero, edo gori eguiten evan cecena eta alan erretan cirean edo urtu eguiten cirean ecin esanezco nekeagaz iñora beré ecin eveen barruko errucarri gaishoac, orroeca mundua beera ecarri bear eveela. Bein danic bein entzun izango dozue celan san Lorentzo (Llorente) eta beste santu asco burdina gorien ganean iminita gueldi gueldi erre eguin cituezan: alderdi bata kizcaldu ezkero, bestera eguiten cituezala, agaz beste ainbeste eguiteco, eta onelan eriotza icaragarrizco bat emoten eutseen. Alanbere, ez eguihue uste ece infernuco sua mundu onetaco sua langoa dala.

Ez, diño san Agustin-ec, gueure su au infernuco suaren aldean su-usaiña baño ezta. Araco Nabucodonosor erregueac eshetu erauguin evan labea, ceinen garrac berrogueta bederatzi beso gora igote-evan, etzan infernuco suaren aldean ke pusca bat bashen, diño san Bernardo-c. Araco Sodoma, ta Gomorra-ren ganean ceruric yausi zan sua, eta ceiñec uri orreec auts eguin ezkero, eurac egozan lecua bera beré erre, eta ondatu evan, etzan santu onen erechian infernucoaren parean lasta-zuci (lasta moltso) baten garraren kea baño. Mundu onetaco sua da Ygcoac bere ontasunez gueure bearretaraco, eta gueure oneraco eguin evan sua, eta orregaiti ez eutsan emon onetaraco bear dan indarra baño gueiago. Baya infernuco sua da su bat Ygcoac eguin izan davena pecatari bere arerioac castiguetaco, baita berac bere aserrearen ashe indartsuagaz putz eguiten deutso, eracusteco celango gorroto gogorra deutsan pecatuari. Eta ¿nog gozoan artu ce indarra, ce car ta su emon izan deutsan su castigatzaille, eta min-emolle oneri?

¡Ay! Ygcoaren escua escu gogorra da castiguetaco. Orain mundu onetan gagozan artean bigun artutен gaituz, eta iñosco alditan gueu-

(161) re contra aserraturic castiguetan bagaituz, berac diño ece, eztakiala celan eguin aserreagaz batera (naste) bere ontasuna, eta errukia eracutsi bagaric. Sarri ta sarri bere burua alabetan dau esaten davela ece, bera dala guztiz ona, guztiz errukiorra, chito errai-samurreta-coa, ta epetasun ta paciencia andicoa; lur guztia barren bateric eta bestera bere errukiz bete beteric dagoala ainbesteraiñocoan ece, ce-ru guztia bete (161) eta ceruac eurac baño beré gorago eltzean dan errukitasun ori. Alan-da guzti, ¿celango castigu eskergagarriac egui eztituz Yaunac, bere aserre-aldi banaca batzuetan? Eta ¿cer derechazue izan direala castigu eskergarri orreec? Ygcoac berac diñoandi (diñoanez), castiguetan asi baño besteric ez. Nic egua esan bear deutsuet, baya ni icara icara eguiten naz, eta eztot yakiten cer esan beré araco iracurten dodanean Escritura santuan Ygcoac aserre aldi batzuetan egui izan dituzan castigu tzar eskerga-ac, eta guztien oste-an icusten dodanean Ygcoac berac diñoala ece, á guztia etzala izan aserre apur bat baño besteric.

Escriptura santuan esaten da Ygcoac Israel-darren pecatuacaitic biraldu (aguindu) cituzala Yerusalen-era Caldea-co soldadu crubel gogorrac, ceintzuc millaca il tzituezan guizon, emacume, agura zar, eta ume chiker-guiñocoac; galdu cituezan nescatillaac, loitu cituezan andira ezconduac, garbitu eutseezan diru ta ondasun guztiac; su emon eutseen etseai, eta azkenean il etzituezan guztiac cautibu eroan cituezan euren errira, Caldeara. Eta orregaitic beré Ygcoac berac diño Ezekiel profeta santuaren bitarteko ece, au guztiau etzala izan bere aserrearen tantaca bacar bat baño¹⁹⁶. Iracurten da Escritura berean ece, barregarri erabili cituzala Yudea-tarrac Antioco erregue gaistoac egui eutsen guerreagaz, eta euren arteco asco ecin esanezco gogortasunaz il eraguinic, ain modutan ece assoc esate'eve-en oba eukeela il beré, ainbeste gauza (alango gauzaac) icusi baño. Eta alanberé Macabeo-en arteco batec diño ece, pusca-pusca bat aserratu yacala (Ygcoa) euren contra¹⁹⁷. Baita alan bada puscachu bat aserraturic dagoanean, eta ain gogorra bada bere aserrearen tantaca bat baño botetan eztavenean, ¿cer izango ete da irrime aserratu eta botetan dituzanean ez colorearen tantacac (tistillac) ezpabere errecaac, ibaiac, ichasoac? Bada au eguiten dau infernuan, eta orretaraco egui evan infernuco sua.

Orretaraco Ygcoac sartu cituzan su onetan munduko min, ala, eta neke-garri guztiac, eta bera bat izanic, emoten dituz Ygcoac berac

¹⁹⁶ Stilla ad sanctuaria. Ezequiel c.21.v.2.

¹⁹⁷ Dominus Deus noster modicum iratus est. 2.Maca.c.7.v.33.

dakizan min, ta doloreac. Ascotan icaratu izango zare entzunic Martiri santuai, eta beste ascori emon eroakeezan neke, eta ala icaragariac: celan burdiña (burruña, parrilla) gorien ganean iminita gueldi gueldi erretan cituezan; celan burdiñazco orraciacaz gorputzeco alderdi biac eratzi, eta apurtutene eutseezan; celan atz-azal arteetati cañabera atal mee zorrotzac (162) sartuten eutseezan; celan mallu astunacaz cadera-besoetaco azurrac birrinduten eutseezan. Entzun izango dozue celan sartu eroezan berun (edo plomo) urtutan, edo uya eta orio irakitan: celan curutzeetan untzeacaz yosi eta breatan edo uyatan bustirico alcondaraac yantzi eta su emoten eutseen bertan erretaco; celan guizon bicia lurrean (celaian) aratinic luce luce eguin, ganetic gorpu il bat auzpez ezarri, eta bioc billoshic estu arpeguiz arpegui, bularrez bular, besoz beso, eta caderaz cadera, eta alan ichite' eveen bertan, ilaren atsac, usteltasunac, eta arrac yan ta il leguentzat, eta Ygcoac dakizan beste asco. (v. 5.2.)

(162)

Eta ¿ceinbat icusi bear izaten ez eveen carcela gogorretan berta-co atsagaz, goseagaz, egarriagaz, iluntasunagaz? Asco izango da bein gogora ecartea Victor Africano-c onen ganean diñoana. Diño bada ece, Ubandal-arrac Africa-errian imini cituezala erabatera carcela baten bost milla lau guichiago, eta ez eutseela ichiten ecetaraco beré andic urteten, eta anche egozala gau ta egin guishagaisho errucariac, sardinac cestoan legueche estu estu, belaun-etaguiño euren loi artean sarturic. Bein sartu guinean gueu bertan, diño berac, eta ain izan zan kiratsa, ain nascagarria (igüingarria) ango sunda charra ece, etzirudian iñondi beré alango kirats atsituric eta penagarriric izan leitekeala. Beste aldeti barriz, ceinbat gaisho eta min icaragarri igaro (eroan) bear eztoguz gueuc guizon emacumeoc? Buruco-mina, beguietacoa, belarrietacoa, aguineta-coa, zamacoa (eztarricoa), azurre-tacoa: alboco-inkea (alborengoa), tripa-ala gogorrac, udaminac (eraitecoac): errematismoena, arriena, biciena, eta noc-taki-cer. Batzandu eguiuez bada oneec guztioc, eta bat egin dozuezan ezkerro, esango deutsue san Geronimo-c ece oneec guztioc eta beste asmadu al leitekezan guztiac emoten dituzala infernuco suac. Oraindo beré gueyago esango deutse santu andi onec san Isidorogaz, eta san Agustin-egaz (batera) neste: esan doguzan guztiac, eta beste, munduan direan eta izan leitekezan min, ala, neke, atsacaba, icusgarri guztiac ecer (arean) eztireala, eta atsegui-garri artu leitekeezala infernuco suaren aldean.

Bai, neure biotzeco entzulaac, bai: ezta ecer infernuco suaren aldean burdiña gorien ganean erre bearra, edo orio irakitan prishidu bearra; yolas-garria da azurrac golpeca birrin birrin eguitea, edo atz-azal arteetatic cañabera atal zorrotzac sartutea; eta atseguna artutea

(163) da osterantzeco min, ala, neke, naibagaco eta atsacaba gogorrenac icusi bearra. Ez eguzue uste ece au larregui esatea dala : ezta bear dan bashen guichiago esatea baño (163); edo obato esateco, ezta ecer esatea baño. Utsac dira: ecer esan gura eztaveenac dira alde onetan bici gareanen berbaac andico aldico nekeac eta icus-garriac adierazoteco (ulertu eraguiteco). Infernuco bat etorri bear lichakegu sua ta garra dariola, ondo dakianac leguez gueuri orreec cer direan esateco, eta ori ta guzti e-liteke asco izango gaucea bera bera dan leguez gueure cenzun laburrac ulertuteco (adituteco). Baya au alan bada beré, emetic atera ciñaie ceuec celan edo alan celango icaragarrizco gogorra izan bearco daven infernuco suac. Guztioc dakigu, fedeac alan daracuscula, ece, infernuco su bildurgarri orrec espiritu utsac direan demoniñoai eta guizonen arimai min eta ala ecin gogorragoac emoten deutsezala. Eta alangoa bada espiritu utsacaz, ¿cer izango da, edo celangoa izan bearco dau su itzal orrec?

(164) Onezaz ganetic, baago infernuan beste gauza bat su icaragarrizco au nequetsuagoa eta eroan-ecinagoa eguiten daveena, eta da ecin iñondi beré, ez ecetara beré izatea min-aleen arin-garriric, ez atseguinaren apurric. Bir-milla urte eguin da Yesucristoc esan evan aberatza infernuan dagoala ur tanta bacar bat eske ta eske, bere miñertza bustiteco. ¿Cer da ur tanta bat infernuco gar artean dagoan batentzaco? Alanbere ezta apur ori beré echaco oraindocoarren emon, eta ez emongo beré. Mundu onetaco neke, min, eta atsacaben artean garratzen garratzenac direala beré, beti izaten da nondi andi cer-edo cer cegaz neke orreec arindu edo guichitu; infernuan ezta alango gauzaric, ezta apurric beré. Mundu onetan gaisho andi bategaz dagoanac, minen minez ecin egonic egon arren, beti eukico dau oe zantar bat baño ezpada beré non echun, eta okerren dala beré, lur gogorra guichienez izango dau; infernucoac eztauco esan dogun su arrigarria baño beste oeric, ez beste lurric non etzan. Gueisho orrec artu leike arnasa apur bat bateric bestera bere burua aldatuaz edo itzuliaz: infernucoac ¿nora aldatu leike suric eztagoan lecura, alde guztiatic suz ta suz inguraturic badagoz? Gueisho orrec euki leikez seme, guraso, senide, edo adiskideren batzuc, ceintzuc bera icusita biotza tangachu bat zabaldo du deutseen: baya infernucoac eztau izango beste lagunic, ezpada bere borreru icaragarri direan demoniñoac, eta beste condenadu lagunac; ceintzucaz gorroto gogorrean, eta chacur amurratuac leguez alcar zatituten baño bici ecingo dan. Gaisho orrec opa (opetzi, opatu) leikioz Ygcoari bere alac, ta bere neke guztiac bere pecatuen (164) zorren alderaco, ceinec emon daroyon biotzeco argui eta atseguintasun andia; infernucoac ezta atseguin au beré ecin euki leye, bada gorrotoz beguiratu-

ten deutse Ygcoari, eta daukee euren arerioric okerrenentzat. Gais-ho orrec, eta nekepean dagoan beste edoceinec baaki bein edo bein, eriotzeagaz baño ezpada beré, yoango yacazala bere gachac; bayá infernucoac eztauco alangoric, dakialaco bere zorigalduco izan bearrac Ygcoa dan arte guztian iraun (yarraitu) bearco deutsala.

Emenche bada, su icaragarrizco onen erdian egongo dira seculabetico infernuco zorigogorreco madaricatuac, erreten eta erreten, eta alde guztietatic sua dariela. Goitic ta beetic sua, alboetatic sua, aurretic ta atzetic sua, beguietatic sua, belarrietatic sua, ao-surretatic sua, araguietatic sua, azurretatic sua, unetatic sua, eta alde-guztietatic sua. ¡Oy ce arrigarrizco min-alac, ce amurruac icusi bearco dituezan. ¡Ce negarrac, ce uluac, ce chilioac, ce garrashiac entzungo direan zori gogorreco lecu atan! Yaguico dira bata besteen contra, alcarren erru iminten daveela eurac lecu atan egon bearra! Senaremazteac esango dave ece, an dagozala eurac alcarren artean ezcondu aurrean eta ezcondu ezkero egun cituezan pecatu zantarrac gaitic, eta arren bada alango lagunic eguño ezagutu ezpalevee. Umeac gurasoai erru guztia ezarrico (egotzico) deutse, euracaz nastean oe batean eratzan-da eracutsi eutseelaco bear etzana eguiten; euren aurretic birao egun-dá, beste ainbeste eguiteco oña emo'eutseelaco; ichi eutseelaco yantzeetatic, fiesteetatic, yolaseetatic, gau-beguireetatic, eta Ygcoac dakizan basterreetatic ibilten: eta ez eutseelaco galarazo adiskidetasun okerra, ezcontzea galdu ce cidin achakiagaz. Gurasoac euren umeen contra egongo dira chacur eguinic, orreec oñ-onean imintearren, eta ondo icustearren egun cituezan lucurreria eta tratu okerrac gaitic, eta eurai gustu emotearren laketu eutseezan gauzaac gaitic betico galduac izan bearco daveelata. Adiskideac adiskidearen erru emongo dau bere galdu bearra; lagunac lagunaren erru; eta guztiac esango davee, oba eukeela, eta arren secula yaio ezpalira ¡O ce birao latsac entzungo direan; ce maldiciño aserreac! Madaricatuac izan ditezala, arren bada, secula betico nire aita-amac, nire senar-edo emaztea, nire seme-alabaac, nire adiskide ta lagunac; madaricatuua nic artu nevan bularra, eta nic yan nevan ogua: madaricatuua ni bici izan nintzan etsea, eta bere ganean ni euki ninduan lurra. (165) Madaricatuua, arren bada Ygcoa, madaricatuac ceruco santu-santaac, madaricatuua Maria-santisimea.

¿Cer diñozue onetara ceuec, neure biotzeco entzulaac? Baago ceuen artean iñor onaco su bero artean, onaco bildur-garrizco gar artean egoteco gogoric eta biotzic daucanic? ¿Izango zara ceu, ceure gorputzorreri atseguin emoteco, nai yan-edanean dala, nai araguizco cikinkerietan dala asmu billa zabiltzan ori? ¿Izango zara ceu, emon deutsuen atsacabea, egun deutsuen iraina, esan deutsuen ber-

(165)

ba astuna parcatu ecinic zabiltzan ori? ¿Izango zara ceu, ceineri berauaren icena entzun orduco, edo penitenciaren icena aitatu orduco biotza larri larri eguiten yatzun? Baya ara baño leen icusi bear ceunkee ea su ataraco onac bazare. Sartu eguzue, ea, surtan ez gorputz guztia, ez besoa beré; sartuko dozue bada escuco atz bat, eta ori bere a-chikinderea (chikia) eta ez luzaro eukiteco beré, ave-mariachu bat esaten dan artean baño eztozue an eukico. Ecin dozuela euki esango dozue. Bada zoroac, eta zoroac bashen zoroagoac, orain emeco surtan, infernucoaren parean, su iskia baño eztan su baten ain asti laburrean escuco atz bacar bat ecin euki badozue, ¿celan egongo zare betico ta betico buruz sartuta infernuco su gogor icaragarri atan? Bada ara, cristiñauac, ondutenez pazare, su bildurgarri orretaraco zare, ece Ygcoac esanic dauco, gaisto deungaac bertaraco direala. Eta bein ara ezkerro an egon bearco dozue Ygcoa Ygco dan arte guzian, secula aric urten bagaric. Eta ¿baakizue ce icaragarria dan infernuco betico egote ori? Bada nic eracutsico deutsuet aguindu deutsuedan bigarren zatian.

¡Betico! betico! ¡Ay, ce berba andia, eta asco baño gueyago esan gura davena! ¡Betico; Ygcoa dan arte guztiraco! Eta ¿noc azaldu cer esan gura daven betico orrec, eta infernuan betico egon bearrac? Ez yaioen artean iñoc, bear dan leguez beintzat. Alanbere lan au neure lepo ganean artu dodan ezkerro, eguinbear dot aleguina, santu eta asco-yaquinen esacune batzucaz, eta eurac dacarden irudi bat edo bategaz ea ceuei cerbait adierazo (ulertu eraguin) al baneizue. Ea bada, neure entzulaac, prestau zaitece, gauza itzal onen ganean esango deutsuedana entzuteco. Da bada betico izatea, diño san Dionisio-c, egunen errescada luce bat, bein beré, bein beré azkenic izango eztavena. Da, diño aita San Bernardo-c, izate bat iru izateac edo denporaac beragan artuten dituzana: lengoa, oraingoa, eta etorteco (166) dagoana. Da urteen yoan-etorri bat, beti atzera ta aurrera, gira ta bira dabilena, iños beré atzerengo urtera eldu bagaric. Da biribil biribil dagoan gaucea leguez, ceineri bein ta bein ta ascotan inguru emon arren, ostera ta barriro asten yacan emoten, azkenic, edo non guelditu bearric topetan ez yacala. Alanche diñoe santu eta yikitun ascoc. Baya esacunoc bashen obeto adierazoco deuscue cer dan betico izan bear ori san Buenaventura-c dacarren irudi batec. Ara bada, entzun. Contu daigun infernuco batec eun urteric eun urtera bere beguietatic negar anpullu (malco) bacar bat botetan davela, eta anpulluca anpulluca ibai andi bat eguitera eldutene dala. ¿Ceinbat urte bearco ete litekez orretaraco? ¡Ay! ¿Noc taki ori? Ygcoac berac, munduan bestec ez. Bada urteoc guztioc, urtea doa, urtea dator, igaroco dira, baita beré bear direanac eguiteco urtean beingo negar

anpulluacaz mundu zabaleco iturri, erreca, ibai, eta ichaso guztietan dagoan lainbeste (gaña) ur. ;Au bai dala urte errescadea! Burua gal-duten da onen contua atera guraric (ecinic).

Oneec urte guztioc bada, eta beste ain Beste, eta beste ain Beste, eta milla bider beste ain Beste yoango dira, bayo betico izan bearra, eta betico infernuan egon bearra orduanche asico da, urte bacoch bat yoan ezpailitzan legueche. Bai, alper da, diño santu andi onec, yoango dira egaztiac daukeezan lumaac bashen urte gueiago; yoango dira guizaseme, emacume, eta abere guztiac dituezan ulleac bashen urte gueiago; yoango dira zuguetz eta arbola guztiac dituezan orri, lora ta frutu guztiac bashen urte gueyago; yoango dira landeetan, celaietan, eta mendietan dagozan berarrac bashen urte gueyago; yoan bearco dave ibaietan dagozan ondar, eta area garauac bashen urte gueyago; yoan bearco dave pozuetan, iturrietan, errekeetan, ibaietan, eta ichasoetan direan ur tantaac bashen beré urte gueyago. Baya infernuoac milliñoe asco urte daukeez oraindo an eguiteco, edo obeto esateco an egon bearco dave iños azkenic izango eztaveen urteetan. Orduan beré ecin esango da: «asco da; oneguiño baño el-tzean ezta betico izanbear au; emenche dauco bere muga-arria, eta oneric aurrera ezta egunic gueyago izango». Orduanche beré asi barria izango da, eta yoan bearco dave beste ain Beste urte, eta milla asco bider beste ain Beste, bere bician atzerengo urteric icusi bagaric.

Aushe guztiak doa mundu onetako nekeetaric eta Beste aldeko nekeetara. Mundu onetan gagozan artean beti daucagu nondi andi, celan (167) edo alan edo arindu edo yoan eguingo yacuzalacoa. Gaisho bagara, baakigu atzera edo aurrera edo osatu edo il eguingo gareala; carcela itzal baten dagoanac baaki nos edo bein andic urtengo davela, edo libre bere etseraco, edo presidioetaraco, edo urcamendiraco baño ezpada beré, eta agaz bereac eguiñ izango davela. Baakigu nekeac, atsacabaac, naibagaac, zorigaistoac beticoac eztireala izaten: eta ibili ta ibili edo guichitu, edo guztiz yoan bearrac direala, eriotzeagaz baño ezpada beré. Baya andiko munduoa eztira alangoac: gaurcoa da biar, biarcoa etsi, etsicoa etsidamu (etsirimo, etsi guey); aurtengoa datorren urtean, eta aric urte eta urte garrelean, eta secula guztian. Contu icaragarri onec deadar eraguiten deutso san Agustin-eri: «¡O betico izan bearra! ceugan gogoa imini (parau) ezkerro penitencia eguiten eztavenac edo federic eztauco, edo ez beintzat bururic.»

Orain neure cristiñauac, entzunac entzunda, gura dot ceuen artean contu bat eguiñ daguizuen. Edoceinec daki ce luce eguiten yacan gauba gaisho andi bategaz artega eta larri dagoanari: celan contetan dituzan ordu guztiac, celan dagoan estu bai estu gosh-aldeko arguia

(167)

nos elduco yacon. Baya, ¿cer diñot nic gaishoa? ¿cein (nor) da ceuen artean osasun oneric onenean dagoala beré, egongo litzatekeana gau oso baten alderdi baten ganera, ez batera ta ez bestera cirkin bat eguin bagaric, oeric bigunenean egonda beré? Bada emengo gais-hoac emengo gaubari, ain laster yoaten yacun gaubari, ain luce eres-ten badeutso, eta osasun-dunac beré gueldi gueldi alde baten ganera egoteco danean, ¿cer erechico deutse infernuan dagozanac ango gau luce beticoari? ¡Ay gau lucea, gau baltza, gau itzala! ¡Gau icaragarria ollar-yoteric, ez egun-sentiric izango eztavena, eta bere bician argui-ric icusico eztavena! ¡Ce nekegarria, ce zori-gogorra izango dan ar-guituco eztaven gau ilun atan egon bearra, eta etzan bearra, ez emengo gaishoac leguez oe bigun-onean, ezpabere laba gori beroan, suagaz dagoan carobian! Ondo itanduten dau Isaias Profeteac: ala-n go lecuan, su ain beroan, betico gar artean, ¿nor egongo da? ¿nor bicico da? ¿noc iraungo dau? Ecin euki dozue icatz bici bat, chingar bat luzaro escuan erreten deutsuelaco: ¿cer izango da bada suz eta garrez canpoti ta barrutic (barruneti), arimaan ta gorputzean inguraturic egotea, eta burdin goria leguez gorituriac eta su eguinic egotea, eta betico alan egon bearra?

(168) Ain icaragarria da betico iraun bear onec infernucoai emoten deutsen (168) neke ta atsacabea ece, Ygcoa icusi ecin-ez osterantze-co guztiac ezteutsee ainbeste emoten; ez onago beré. Ez leen esan deutsuedan ango su bildurgarri-gogorrac eta ain guichi ango cañibet zorrotzac, mallu astunac, azote gogorrac, eta echurabagaco demoni-ño arrigarriac eurac beré. Eta alan ainguera batec esango baleutse Ygcoaren partez infernuan dagozanai: «ea gazteac, barri onac (da-cartzuedaz). Yakin eguzue bada ece, ichasoco ur guztia, eta mundu zabaleco ur guztiac iñurri batec urtean beingo ase aldiagaz edan da-guizanean, yoango yatzuezala min eta neke orreec». Onelan bada berba eguingo baleutse, arguituco lichake biotza; ez lichaue aric aurrera leengo nekearen erdia eguingo. Eta arguitu beré bear, cegaitic ece mundo ur guztiac ichasoa euren artean dala, iñurri batec edateco bear direan urteac gueldi gueldi yoango dira bein edo bein: ece iñurriac guichi edana gaitic, beti cer-edo-cer edaten dau; baya infernuoen neke-minac oneec guztioc yoan-da beré, eztira yoango: orduan barrien barri asico dira urte bacar bat igaro ezpailitzan legue-che. ¡Ay ene entzula maiteac, gogoari emoten deutsadan bacochean cer izango ete dan neke aecgaz, eta nos gueldituco ete direan, eta azkenic ecin icusi deutseedanean, ez ondoric idoro, ez acaberic topau (aurkitu), conorte guztia galduen dot, eta nekez dakit non nagoan beré. Cegaitic ece, celan Ygcoac eztaven izango ez azkenic, ta ez amairic, alanche neke gogor orreec beré izango eztave amairic ez azkenic eta iraun bearco dave Ygcoac dirauan arte guztian.

169) ¿Cer esango dave zorigogorreco galdu orreec euren buruac alan icusita? ¿Cer esango dave? Esan bearco dau orretarico bacochac: «*gustans gustavi...paululum mellis, et ecce ego morior*». ¡Ay nire zori gaistocoa! Ay nire adugogorrecoa! Munduco gustu arin citel batzuc gaitic etorri naz lecu itzal icaragarri onetara. Umekeria batzuc gaitic galdu dot betico cerua, eta emon deutsat neure buruari betico eriotza infernuco au: «*gustans gustavi...paululum mellis*». ¿Eztagoala ya onezkero erremedioric? ¿Eztagoala emetic urteteric? ¿Emen egon bearco dodala icaragarrizco neke, gogortada eta alen artean betico, bai betico, eta milla bider betico? Bein beré, bein beré eztaveela azkenic icusico nire min eskerga oneec? «*Et ecce ego morior*». ¡Ay, eta celan nire bicia etzan izan ashe tanga (tindi) bat baño! ¡Oy, celan ni yaio ni il, guztia bat izan tzan! ¡Ay, ta celan munduco ondasun, atseguintasun eta poz-zoro guztiak etzirean izan utsa (169) ta ecerezkeria bashen! «*Paululum mellis!*» (169) ¿Non neuncan nic burua? ¿Non neuncan cenzuna? Yakinic onango neke beticoac egozala, nenbilen ni arrapaca leguez, beingoan yoan bear yatazan gozoen atzean? «*Paululum mellis?*» ¿Cer daucat nic orain ain zoro nerabilden araguiaren atseguien cikinac-gaz? ¿Cer iñoen diru ta ondasun, legue etzan bidetic nireganatuta, nireac balirean leguez eukiagaz? ¿Cer ain gozo eguiten yatan eta ainbeste bider catutu eraguin eustan ardaagaz? ¿Cer munduco poz-zoro eta atseguintasun ero burua zoratu eraguin bear izan eusteenacaz? «*Paululum mellis?*» ¡Ay! Ez besteric ezpabere toki icaragarrizco onetara etorri bearra, «*et ecce ego morior*». Baita ¿nos urtengo dot oneric? Iños beré ez. ¿Nos yoango yataz neke-min oneec? Bein bere ez. ¿Nos guichienez (edolan bere) arindu edo guichituko yataz? secula beré ez. «*Et ecce ego morior*». ¿Emen egon bearco dodala ichasoac dituzan ur tantaac lainbeste (gaña, goara) millinoe urte yoan-da beré? Bai. ¡Ay ene! ¿Nosco yoango ete dira urte orreec guztioc? Baya ¡ay! ta ay! guero bere ibili ta ibili yoango dira, baya nic zori-gogorreco galdu onec emen egon bearco dot, egun bacar bat yoan ezpailitzan legueche. «*Et ecce ego morior*». Ernegauco dave, amurratuko dira, eta euren burua apurtu guraco dave: eriotzea etorri dakien guraco dave, baya eriotzaric eurenatz ezta izango: an egon bearco dave beti ilten, eta bein bere il bagaric; beti amaituten, eta bein bere azkenic icusi bagaric.

(169)

Neure biotzeco entzula maiteac, ¿eguiac ete dira oneec? Bai eguiac dira, eta eguiac beré eguiac andiac eta zoliac. Eta ceuec eguiac oneec ¿sinistuten ete dozuez? Ez, ezcagoz gueu orain oneec sinistuten eztirean errian; eta iñoc sinistu gura ezpadituz, or conpon davela, berac icusico dau beste aldean iya sinistutea gauza eztavenean. Bada ¿celan da au? Oneec eguiac izan, eta ceuec alan sinistu, eta ¿celan

(170)

bici zare bici zareen leguez? ¿Celan ain bildur bagaric pecatu eguiten dozue? Ecer oker bayatortzue: biraoa, demoniñoa, añena, besteric ezdakizue. Seigarrenecoan beti bici bear dozue beguietguiño ondaturic; atara yoten eztaven berbeac eztauco gatzic, cirri ta mirri alcarregaz ezpazagoce nesca-mutilac eta beste asco, motz zagocela derichazue, okeluetan (zocondoetan) cer igaroten dan Ygcoac daki. Tratu oker bat eguiteco iñoren bearric eztaucazue, irabacia badago ece. Iñoen beré ascoc ishilic eguiten bakizue. Eta ¿infernua sinistu? Eta betico infernua dagoala sinistu? ¡Anchina fedebagaco yentilac esan even cristiñauac gaitic ece, infernua sinistu ta, deungaac bacirean, centzunen apurric ez eveela; eta ceuen arteco gueyenac (170) gaitic beste orrenbeste esan bearco dala nago ni, ceuen bici-moduari beguiratuta.

¿Cer da au, cristiñauac? ¿Ala uste al dozue beracauteco nekeren batzuc direala infernuco nekeac? Baya ¡ay! esaten evan anchina san Geronimo-c, eztabiltz aderde, min icaragarriac emoten direan lecuan. ¡Ay, cristiñauac, ainbeste bildur emon bear leuskegu infernu itzal orrec ece, baguenki bat bacar bacarric baño araco eztala, orregaitic beti bildurrez icara bici bear quintekoz (guenduke), ea bat ori gueu izango gareanez. ¿Cer eguna bear dogu bada, yakinic ez bat, ez bi ezce, ezpada asco ta asco eta gueyenac infernurako izango direala? ¿Baacutsue ceinbat lagun batu izan zareen elesha onetan gaurco sermoia entzuteco? Eta ¿ceuen arteco ceinbat derichazue infernurako izango zareela? Itaune au berau eguiten eutsen san Yoan Crisostomo-c Antikia-arrai. ¿Ceinbat derichazue, esaten eutsen, ceinbat izango direala erri onetan cerurako izango direanac? Antikia-c izango cituzan aldi atan eun milla cristiñau beerenetic. Eta ¿cer dezechazue (uste dozue) erantzun evala santu asco-yakinac? Biotza aussi bagaric ecin entzun leitekeana. «Ozta ozta izango dira larrienetic (gorengetic, garaienetic) beré eun, eta orreec beré eztakit, eztakit.» Nekez sinistuten evan santu andi onec erri ataco milla cristiñauric bat salvaduco zala. Eta ¿uste dozue berba bildurgarri oneec esan cituzala esateagaitic, edo bildur aldi bat emotea gaitic beste bagaric? Ez beintzat. Santuac berac dirautse cegaitic alan sinistuten daven. Ume deungaro aciac, guraso ardura bagacoac, gauz'onac eguiteco, eta charrac eragozteco egarri guichi, eta pecatuetaraco nasaitasun andia ecusazalaco. Eta ¿ceuen artean icusten da alango gauzaric? ¡Ay! Arren bada ezpalitz icusico, baya lar bere lar icusten da.

Eta onetatic ¿ceinbat izango dira bada ceuen artean infernurako izango eztireanac? ¿Izango da bat, izango dira bi? (Eztot) E-naz ni orretan ez sartu ta ez urten gura. Baya anchinaco esakerea da eta egua, celan bici alan il eguiten dala. ¿Celan bici zare bada gueye-

nac? Ondo ilteco moduan? ¡Ay! Ni bildur naz gueyenac pecatu mortalean bici zareela. Eztot ondo esan; baakit nic, eta baacat nondic yakin bere pecatuan bici oi zareela, eta orregaitic bildur naz gueyenac infernuraco izango zareela. Cristiñauac, arin arinca, eta esan daimungo lauoinca goaz beste alderaco, laster egun bear dogu etsé-alda-tzea, eta sartu bear dogu gueure betico etsean. Nos edo bein bada gueure buruari beguiratu dayogun. Urte yoanac, yoan; egun galduac, galdu; baya eztozue oraindo beranduric. Ea bada len bait leen Ygco-agana biurtu bear dozue bicitza barri baten bitartez. Orretaraco ezpekizue bein bere burutic kendu (yoan) betico infernu au, eta icusico dozue ce ona dan pecaturaco gogo guztia galarazoteco. Ara cer yazo yacon urrengo exenpluco guizonari.

Beda icen andico guizon yikitun eta santuac esaten dau ece, Nor tunbria aldean iltzala Drichelmo erichon guizon bat, eta guero barri-ro biztu zala mundu onetaco argitara. Oneri ilic egoan artean era-cutxi eutsan Ygcoac infernu gogorra, eta ango suac, eta beste an icusi bearreco guztiac. Berac esan eroian cer eta celango bildur-garrizco (gauza) itzalac icusi bear izan cituzan, baya berac esan ez-ta (arren) beré, ondo ta ondo agirri evan bere bici-moduan, nonbaiste beré gogortasun ecin icaragarriagoren batzuc icusi bear izan cituzala, ce edoceineri arritu eraguin leikion berac bere buruari emoten eutsan bicitza, ecinda gueyagoan gogorrac. Sartu zan conventu baten, eta an guztizco bere barau latzac egun eroazan; lo lur gogorraren ganean; cilicio icaragarriac soñean erabiltzazan; garrian, barriz, erabilen burdiñazco (burruñezco) catega orratz chikiz alde guztietatic bete beteric egoana. Bere burua azote crubelez apurtu bear evan, odol beroa ugari gorputz guztiti eriola. Eta iñoc esaten beeutsan ea cegaiti orren gogor artuten evan bere burua, erantzun eroian: «*Acerbiora ego vidi*», oneec bashen gauza gogorragoac icusita daucadaz nic beste aldean. Neguaren biotz biotzean contuentoaren parean leituric eta engalasaturic egon yoian errekan, lei-carraldoa alde bateti zatitu, eta anche sartu oi zan abitu ta guzti iduna-guiño (samaraiño): eta andic urten da beré, ez evan soñecoric aldatu bearco. Eta iñoc ecer esate-eutsanean, erantzun oi evan: «*Frigidiora ego vidi*», oneec bashen otz gordinagoac andico aldean icusita nago ni. Zar-tzar eguinda beré ez eutsan bere buruari bapere bakeric emon.

Neure entzulaac, ezta Drichelmo bacarric andico munduraco; geu bere bagara; eta bicitza ona ezpadaroagu, ac arimaco beguiacaz baño icusi ez evana, gueuc gueure buruan icusi bearco dogu. ¿Ceri beguira (171) zagoce bada? Oneec eztira atzera beguira egoteco gauzaac. Ea bada arin, goazan guztioc Yesucristoren oñetara, gueure pecatuen parcaciñoa escatutera. ¡Yesus laztana! ¡Yesus maitea! Ni

(171)

infernura yoan nintekeala? Beti betico galdu nintekeala? ¿betico ta betico ceure arpegui ederra icusi bagaric, demoniño (icaragarrien) okerren artean neure burua icusi neiala? ¿Cer izango da nigaz, ori yazoten bayat? ¡Ay nire zori-gaistocoa ori icusteco banaz! Oba neunkean orretaraco bein bere ez yaio (ezpanintz). Oneec gogora etorteac, Yauna, larri larri eguin deust neure biotza. Baya ezta ori bacarric niri negar eragun bear deustan gaucea; ece nic baakit ece, nire pecatuac bear eveen saria emon izan baceust, anchiñaric an egon bear neunkeala; eta neure biotzeco esker andiagaz autortu bear dot, ceure ontasunari zor deutsadala an ezpanago. ¡O neure Yesus gozoa! ¡O neure biotza! ¿Cer icusi cenduan nigan, beste ascori eguin ez ceuntsan mesedea niri eguiteco? Eta orregaitic bere, ez neure onari beguiraturic, ez ceuri zor deutsudan esker onari beguiraturic, ¿ezteutsat pecatu eguiteari ichico? ¿Beti ebili bearco dot gaur onduco, biar onduco? Ez Yauna, ez: emen, orainche gueyago luzatu bagaric artutен dot gogo eguin eguna ez gueyago (aurrera) pecaturic eguiteco, eta biciera barri bat eguiteco. Leen eguna beré ondo damu dot, eta parca eskeca nagotzu. Biztu eguiuzu, arren, Yauna neure biotz il au, biotz biotzeric parcaciñoa escatuteco esaten deutsudala orretaraco neure Yesucristo Yauna.

5. PURGATORIOCO ARIMEEN LENENGO SERMOIA

(B, 177-181.or.)

Audierunt quia ingemisco ego, et non est qui consoletur me.
Thren. c.1.v.21.

(177) Jerusalengo uriac bere estutasun andien artean euqui evan nequeric andiena zan bere burua bacarric icustea. Aberats egoanean David eta Salomon-en egunetan, guztiac gura euden adisquidetzat euqui. Erregueac emoiten eutsezan doe andiac: uri ta erriac ecarten eutsen ondasun andiac: erreinuac gura eveen bere laguntasuna, eta guztiac dei eguiten eutsen ao betean zorioneco eta bedeinatea: baya araco bere arerioen mempean icusi zanean eta guztia banatu pobre, eta negargarrizco premiña estuturic egoanean etzan aurquitu noc poztu eguijan: araco leen guzurrezco adisquide cireanac, burla eta barre eguite eutsen, eta lagunic maiteenac cireala esaten eveenac, arerioric gogorren biurtu yacozan. Leenago alabettan eveenac, orain zorroztutene dituez euren miñac bere contra, eta leen anditasun, edertasun eta ondasunacaz pozturen cireanac, guero atseguien artuten dave iruli, banatu eta erreric dacuselaco. Esquerdeunga gogor oneshec minic andiena emoten eutsen, eta alan ciñoan, esan beré Jeremias Profeteac Jerusalem-en icenean: Dei egui neutsen adisquideai; baya ez eusten iñoc yaramonic eguiten. *Vocavi amicos meos et ipsi deceperunt me.* Enzun cituezan nire negarrac, baya ez ninduan iñoc pere poztu egui gura izan. *Audierunt*, etc. Ain zan andia adisquide onen gogortasunac emoten eutsan nequea ce, escatuten eutsan Jaunari arren bada icusi egualia gogortasun icagarri au, eta emon eioela merecidu euden castigua, eta diño alanche eguingo davela Jaunac. *Reddes, eis vicem, Domine, secundum opera manuum suarum.* Jerusalengo uraren bacartasunean daucagu, Ne. E^a. Mc., Purgatorioan dagozan arima bacar ta aztuaren irudi benetako bat. Leenago maite eveenac ezteutse yaramonic eguiten, eta eztaude aurquituten euren adisquideric andienen artean bere gomuta danic. ¡Ah celan esan leiqueen Jerusalen-ec baño beré errazoe an-diagoagaz: «deadar eguiten dot su gar bici onen erditic, eta eztago

(177)

enzun gura navenic. *Vocavi*. Enzun dituez nire negar, cizpuru eta erreguac; baya eztago erruquiric euqui gura deustanic. *Audierunt*, etc. Baya bildur izan daitequez guizon biotz gogorreco oneec beste onen beste yazo ce-daquien. Etorrico da egunen bat, ceinetan aurquituco direan ni nagoan moduan, eta orduan neurtuco dituez, ni eurac neurtutenean naven neurriagaz. Aushe escatuten deutsee arima areec anchina Jeremias-ec Jerusalen-en icenean burla ta barre eguiten eutsenen contra escatuten eutsana leguez. *Reddes eis vicem, Domine, secundum opera manuum suarum*. Aror non daucazuen neure sermoe-guei edo asuntua zati bitan: lelengoan esango deutsuet ce gogortasun icaragarria dan Purgatorioco arimaac aizturic euquitea; eta bigarrenean ceimbat aserratuten daven gogortasun onec Jaungoicoa.

2. Trentoco Batzaar edo concilioac iracasten deuscu J.Cº. gure Jaunac emon eutsezala Elesha Santeari escubidea parcamenac emoteco ta concedietaco. Parcamenac edo indulgencia ezta beste gauzaric ezpabere pecatu eguiten dogun bacochean, gure ganean artuten dogun zorra paguetea. Onetaraco yaquin bear dogu ce Elesha ama santeac daucala ondasun aberats edo andi bat: ondasun au da, J.Cº., bere ama guztiz santa, eta ganeco Santu-Santeen merecimentu ta irabaciak. Orain bada esatea Parcamenac dagoala da adietan emotea Aita Santuac edo Obispo Jaunac idigui daudeela ondasun au, bertanche artu daigun cegaz quitutu deutsagun Jaungoicoari zorra. Ara obeto ulertu daguizuen irudinchu bat. Zor baceutsez edonori eun bat ducat, eta ez euquiric cegaz quitu eguin, iriguico baleutsue guizon aberats batec bere diru edo ondasun guztiak dirautsuela artu daguizuela, eta pagadu ceüen zorra, erraz erraz pagadu cinaiquee ceüena izan ez arren: bada aushe berau eguin guinaique (178) Aita Santuac, Eleshaco ondasunac parcamenen bitarteko idiguiten deusczanean berac aguindutenean davena eguin guíñai. Parcamenac ez bacarric irabaci guinaiquez guretzaco, baita beré purgatorioco arimeentzaco: baya ez edocein parcamen, ezpada escubide onegaz autortu edo concedietan direanac. Asco eta andiac dira arimac gaiti irabaci leitequezanac: Aita-gurea, eta Ave-maria bat errazaduagaz gaüez arimeen campaea yoten danean irapazten dira indulgenciac: aushe berau eguinik norbait il eta campaea enzuten danean bardin irabazten diraz. Beste parcamen guztiz asco irabaci leitequez purgatorioco arimeentzaco. Orregaitic chito da oitura ta ecandu ona Eleshara sartzen danean Gure Jaunaren estaciñoa esan, edo altarac visitetea edo icustea. Ara emen ce gauza erraza dan, Ne.Cc., arimaac Purgatorioc ateratea, eta alan-da guzti bere aushe pusca au bere nequea eguiteco. Ascoc ta ascoc gura dave meza aurrean Eleshaco ateetan barri-

quetan egon barrura sartu eta estaciño bat arimac gaiti errezau baño, mezaco demporea beré luce eguiten yaquela. Cc., ez gaitezan ain gogorrac izan arimacaz: eguin daigun aleguina betico atseguna artu daien, ce ainche euquico dituguz gure bitarteko Jaunari erregututeco, biraldu deigula bere gracia. Ave-Maria.

Lelengo zatia

3. Ecin aurquitu leiteque mundu onetan gogortasun andiagoric, nequez beteric dagoanari gach eguitea baño, S. Juan Crisostomo-c diñoaneti, ce au eguiten davenen cruetasuna ez bacarric elduten da sensunba'co animalien gogortasunera, baya andiagoa bere bá aberic uzuenena baño; bada eci-bacoena izan arren, beti maitetu edo ametan ditu bere lagun eta irudicoac. Baya atsacabez beteric dagoanari min eguiten deutsanac eztau laztan bere izaita edo naturalecea eta ceimbat eta andiagoa dan iragoten dan lana, aimbat eta gogorragoa da ari gach eguiten deutsanen biotza. Ain gogor erechi eutsan David Erregueari modu erruqui bagaco onec ce, castiguric itsaltsu eta icaragarriena escatuten eutsan Jaunari gogortasun au eguiten eveenen contra. Ezarri eguiozu, Jauna, cirautsen, gacha gacharen ganean, eta ez eguizu beren erruquiric euqui: ez eguizu onelangoa ifini justuen artean; ez eguizu esribidu salvaciñoco liburuan, bada zu castiguetan dozunen contra yaiguiten dira, eta neureen mineen ganean eguiten deustez zauriac. Ain castigu andia merezidu beeven Daviden contra egozanac, nos erruqui gueiago euqui bear eveen, eta ain gogor escatuten beutsan Jaungoicoari guizon erruqui baga oneen castigua, ¿cer derichazue merecico eztavela purgatorioco arimeen dei, negar eta cizpuruac entzun gura eztituzanac? bada arima a'ec igaroten dituezan neque ala eta tormentuac, ez bacarric dira Dabid Erreguec igaroiten cituzanac baño andiagoac, baita mundu onetan asmau (eta pensau) ta gogoac emon al leiquezanac bashen beré andiagoac, bada S. Agustin-ec diñoandi, pena ta neque andiagoa da purgatorioan puntuchu baten egotea mundu onetako neque eta min guztiak igaroitea baño.

4. Ce gogortasun, ce残酷 andiagoric su icaragarrizco arte-ric deiez eta deadarrez dagoan arimeari ez yaramonic eguitea baño? Esan eguidazue, Ne.Cc., icusico bacendue guizon bat carobi, laba edo sutegui isio baten yausiric deadarrez an dagoan lagun bateri, eta onec escuetanemonic atera al daiala ezteutsala yaramonic egin gura, ¿cer esango ceunquee? Etzeunque esango arria baño biotz gogorragoa daucala? Cruelago dala aberericuzuena baño bere? Yausten da

(179)

bada arima tristea purgatorioco su icaragarrien erdira, deadarrez erregututen deuscu arren atera deigula lecu itsaltsu atati; eta izanic guri ain erraz escari au, ezteutsagu causiñoric egun gura. ¡Gogortasun neurribaguea benetan! ¡crueldade parebaguea! Deadar eguiten dau lau-oñecoac, diño S. Agustinec, eta beste lagun guztiac irrinza eguiten dave: yausten da troca, edo leza baten idi, bei, zaldi, edo mandoren bat, eta guztiac doaz bertatic andic ateraten. Yausten da Jaungoicoaren irudira eguinico arimea purgatorioco su icaragarrizcoen erdira, deadar eguiten dau, erregututen dau negarretan urturic, eta eztago noc enzun daguijan: (179) ezteutso iñoc escua emon gura, leza itzaltsu atatic urteiteco. Beguira, guizon sensunbacoa, deiez yagotzun ori bear bada ceure aita da, araco izaitea emon eutsun aita, araco zugaitic ainbeste emon evan aita, araco zuri yateco, yasteco, bici izaiteco, eta beste bear cenduan guztia irabazteco nequepean bici izan zan aita, bere guraari guztia zu ondo icustea izan da eta ameneco zuri eutsun amodio larreguiac dauco erre eta quisquilduten. Orraco presondegui edo carcela ilun orretatic deiez yagotzun zure ama, da benturaz araco izaitea emon eutsun ama, bederatzi illabetean bere sablean erabili cenduzana, eta zu mundura etorteco aimbat min eta ala igaro cituzana; berac aci cenduzan bere ugatz gozoagaz. ¿Ceimbat gau galduco cituzan zu zainduterren? Ceimbat bider ichi evan bere aoco copaüa zuri yaten emoterren? Eta alan da guzti ezteutsazu ori bashen yaramon gueiago eguingo? Eztituzuz enzun guraco bere negar cizpuru, eta zotin tristeac? Bada benetan diñot animaliaric sensunbacoenac baño beré biotz astunagoa daucazula, bada abereric ecibagueenac ezagututen dituz bere gurasoac, yarraituten deutse eta ezagututen dave euren moduan deutsen esquer ona. Ylten dozuezala ceüen gurasoac diño Espiritu Santuac.

5. Obeto ezagututeco gogortasun onen aserrea ta anditasun esquerguea ezaucagu beguiratu baño cer escatuten daveen arima oneec. Ezteutsue escatuten ichiteco zuen etse, seme, alaba, senar edo emaztea, ez galdu daguizuezala diru, ondasun, edo haciendac; ez ibili zaitezala eleshari-clesha, ez egun daguizuezala penitencia, barau, eta gaubelaac; guichiagogaz contentetan dira; bacarric escatuten deutsue atera daguiozuela meza bat, edo ecin badozue, guichienez enzun daguizuela, errezzadu daguizuela estaciñoren bat, bisitadu daguizuezala altarac, confesadu eta comulgadu zaiteezala bere icenean, irabaci deiozuela indulgencia bat edo beste, eta onelango beste gauza erraz batzuc. Au guzti au egun cinaique neque andi bagaric, eta ceure bear ta cereguinac ichi bagaric, diru eta ondasunac galdu bagaric, alperric zagozen artean, edo meza aurrean barriquetan zagocen artean. Eta ¿au puscachu au beré eztozue egun guraco zuen gura-

soac gaitic? ¿Cer eguingo ceunquee, cer esango ceunquee escatuco baleutsue eguiteco eurac gaitic eurac zuec gaitic eguin daveen laimbeste, galdu daguizuezala gau osoac eurac zuec gaitic galdu dituezana leguez: egon zaitezala gosheric arratsera bearrean eurac zuec gaitic egon direana leguez, emon daizuezala ceüen diru eta ondasunac eurac zuec gaitic gastau dituezana leguez? Eta alambere ¿eztozue eguingo aushe pusca au bere zuecgaitic aimbeste eguin daveenac gaitic? ¿Eztozuez enzun guraco izaitea emon eutsuenen negar cizpuru eta erreguac? Bada ara, zuen zori gogorrecoa etorrico da egunen bat, ceinetan aurquituco zareen orain arec dagozan moduan, eta eztozue orduan euquico noc yaramonic eguin (daizuen), ce castigu oneshegaz cematuten dituz Jaungoicoac besteen erruquiric eztauqueenac, eta obeto ezagutu daguizuen egua au, enzuzue ceimbat aserratutten daven Jaungoicoa gogortasun onec.

Bigarren zatia

6. Sarri yagocu esaten Espiritu Santua yustuac dagozala escatuten Jaunari castigadu daguizala eurecaz gogor izan direanac, edo euren erruqui izan eztireanac, eurac premiña eta nequepean egozanean. ¿Nor arrituco ezta, David Erregueac Jaunari beragaz esquer deungaco izan direanentzat escatuten deutsan castigu edo venganzagaz? (Sal. 108). Imini begui, Jauna, dirautso, onen nagusi pecataria eta Diabrua euqui daiala bere escoaco alboti, judicioan condenaduric urten daiala, eta pecatu sortu daquiola bere escaria, edo oraciñoa; egun guichi bici deila, bere semeac ume zurtz gueratu deitezala, eta alargun bere emazte, ateric ate esquean ibili deitezala bere semeac, eta bota daiezala euren etseetatic: eztaiala aurquitu lagundu gura deutsanic, eta eztaiala iñoc peré erruquiric euqui, eztaiala iñoc beré bere icena gomuta, eta batu deitecela bere contra guraso eta aasaben pecatu guztiac. ¿Eta cegaitic, derichazue, escatuten evala Davidec venganza eta castigu ain gogorra eta itzaltsu au (180) bere arerioentzaco? Ah, Ne. Cc.! Bere erruquiric euqui gura izan ez eveelaco *pro eo quod non est recordatus facere misericordiam*. David-ec beronec escatuten eutsan Jaunari beste lecu baten, arren bada enzun eguizala Santuen deadarrac, ceintzuc escatuten eutsen biortuteco zazpi bider gueiago arerioac eguin eutsezan gachac. S. Juan Evangelisteac dirauscu, icusi cituzala altaraopean arimac, erregututene Jaunari, bengadu eguiala euren odola. ¿Eta derichazue eztavela arima purgatorio-coac zure eurac ganaco gogortasunaren castigua escatuco? Escatuco daude, sarri escatu davena leguez: deadar eguingo dave euren seme,

(180)

eta oñordecoen contra, Abel-en odolac Cainen contra, eta Nabot-enac Acab-en contra baño bere sendoago ta zoliago.

7. Eta ¿uste dozue eztitzala enzungo Jaungoicoac deadar onec, edo eztitzala bengadu guraco eurai eguiten yacazan gachac? Enzuzue cer diñoan Moyses-ec: «Jaungoicoac vengauco dau bere servitzalleen odola, eta galduco dituz euren arerioac.» Jeusristoc berac araco juez alargun pobre bateri justicia eguin eutsanen irudian adierazoten deuscu ce laster enzuten dituzan bere serbitzalleen eta arima santeen negarrac, eta euren arerioen contra eguiten dituezan escabideac. ¿Derichazue eztitzala Jaungoicoac castigaduco bere adisquideai eguiten yacazan gachac? Bene-benetan dirautsuet laster eguingo davela vengancea. *Dico vobis quod cito faciet vindictam illorum.* Eztau luzatuko zuen castigua; laster castigaduco dau arimac ganaco dauquezuen astuntasun eta gogortasuna, ceinegaz eztozuen eguin gura ceüen guraso, aide eta onguillaac euren testamentuetan aguindu eutsuena, *cito*, etc. Laster galduco dozuez ceüen ondasunac, erreco yatzuez etseac, quenduco deutsue hacienda, ostuko deutsuez ganaduac, edo etorrico yatzuez beste calteren batzuc, *cito*, etc. Laster sartuko da zuen etsean gacha, galduco dozue osasuna, ilgo yatzuez seme-alabac, senarra, edo emaztea, eta gueratuco zaree pobre, caden eta erquinic. *Cito*, etc. Laster icusico dozue labore faltea, gosea, premiña, nequea ta tristecea, *cito*, etc. Eta ¿cegaitic? ceuen gurasoac aiztu dozuezalaco, eurac ichi eutsuezan obligaciñoac bete gura eztuezalaco.

8. ¿Ceimbat bider dacusu beste onenbeste? Ychiten ditu guizon batec ondasun andiac, erreprietan dituez semeac euren artean, abietan dira guizon andi eta aberats izaten: apainduten dituez echeac, yasten soñeco ederracaz, mai ugaria, otseñiac naico beste, guztiac dagoz eurai beguira, eta beingo beingoan, nondic nora eztaquia, gastetan dira ondasunac, aurquituten dira guztiz pobre, cer yan eztauquela, altsiz yanciric, eta iñoc yaramonic eguiten ezteutsela. Artzen dau beste batec hacienda zabal eta aberatz bat gurasoacganic, eta urte guichi barru asten da auci bat, erretan dira etseac, eguiten dira zorrac, saldu bear dira soloac, eta orra non eztaucan cer yan, ez cer yanci. Daucaz beste batec gurasoac ichirico ondasun eta hacienda andiac, etse miragarriac, yanari gozoac, oe bigunac, naico beste criadu, eta berba baten esateco, dauco guizon batec gura al leiquean guztia. ¿Baya cer deutso? Beti dago gueishoric, yanariac gach eguiten deutso, ecin urten dau echetic, eztauco ecetan pozic, loric pere ecin eguin dau, beti dago argal. Ytanduco baguendu nondic datozañ gach guzti onec? Batzuc esango leuque arduraric ez echeco gobernu-ric eztauquelaco: beste batzuc desfortunea dala: beste batzuc dala

gueishoquia, eta guztiac gaitic (guztientzaco) aurquitu guraco leu-
quee achaquiaren bat nori errua ezarri. Baya sarri eta sarri neque
oneec biralduten dituz Jaungoicoac, purgatorioco arimac azturic da-
gozalaco: euren testamentuac cumplidu gura eztirealaco, aguindu ci-
tuezan mezaac, limosnac, edo beste obra onac atera gura eztirealaco.
Ascoc dauque maldiciñoa ilen ondasunac osturic dauquezalaco S.
Vicente Ferre-ec diñoaneti: ideo multi habent malediccionem, quia
detinent bona mortuorum. Eta ushala mundu onetan gueratuko ba-
litz guizon biotzbaco onen castigua, eta gordeco ezpalitz beste mun-
dura beti betico irauteco, baya bildur izan daitequez infernuetan
yausi ezteitezan, eta ango su icaragarrien artean negar eguin eztaien
ilacganaco euqui eveen gogortasuna, bada diño Espiritu Santuac;
biotz gogorra deungaro aurquituco dala azquenengo (181) egunean.

(181)

Cor durum male habebit in novissimo.

9. Bildurrez beteric euqui bear gaituz, Ne. Cc., sentencia onec,
bada atserengo egunean deungaro urteiten badogu betico galduac
izango gara, eta pelleburu onetan dagoz arima purgatoriocoacaz go-
gor dana, bada bere contra deadar eguingo dave, eta Jaunac enzungo
dituz eta bengauco dituz, eta eztago mundu onetan ez bestean gauza
itsaltzuagoric Jaungoico biciaren escuetan yaustea baño, S. Paulo
Apc. diñoandi: *horrendum est incidere in manus Dei viventis.* Alegui-
na eguin daigun, Ne.Cc., ordu icaragarri atan sentencia on bat (eu-
qui) daigun arima purgatoriocoacaz erruquiorrac izanagaz, bada di-
rauscu Jaunac bedeincatuac direala erruquiorrac, bada eurac
aurquituco davela erruquia. Aushe izango da moduric onena, guero
beré euracaz gu bat eguinic, Jauna beti beti alabetaco ceruco atse-
guin artean. Amen.

6. PURGATORIOCO ARIMEEN GANECO BIGARREN SERMOIA

(B, 181-185. or.)

Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei. Galat. c.6.v.10

(181) 1. Bacochac mundu onetan ereiten davena artuco dau bestean, dirautse S. Paulo Apc. Galacia- tarrai, araguiaren guraari citalac ereiten dituzanac araguiaren usteltasuna artuco dau: baya eguiquera edo obra onen acia ereiten davenac betico bicitzearen frutu gozoa batuco dau. Ez gaitezan alperrac izan bear on onetan, bada bere denporan artuco dogu saria. Ea bada, denporea, edo astia dau-cagun artean eguin deiegun on guztia guizonai. *Ergo dum tempus habemus operemur bonum ad omnes* eta guztiz beré gueugaz fede edo sinisquera bat dauquenai. *Maxime autem ad domesticos fidei.* Berba oneetan iracazten deuscu Apostoluac, bicitza onec diraüan artean batu bear doguzala arimaco ondasunac, eta irabazteco moduriç onena dala guztiacaz caridadea euquitea, eta ceimbat eta nequet-su, gueisho eta pobreago dan bat, aimbat eta gueiago merecietan dala onelangoai eguiten yacan mesedeagaz. Yrudi bategaz adierazo gura deuscu. Gorputzeco alde guztiac, diño, dauquee bata besteen ardura andi bat, eta oneetatic bat gueshotuten bada, guztiac necatu-ten dira, eta ceimbat eta min andiagoa daucan, aimbat eta neque gueyago artuten dave besteac. Aushe berau eguin bear dogu bada guc beré. Cristiñau guztioc gara gorputz bat, buru bat daucagu bacarric cein dan Jesucristo, guztioc gara bata besteen parte edo alde, eta orregaitic euqui bear dogu batac besteen ardura. Ceimbat eta andia-goac direan euren min eta nequeac, aimbat eta erruqui gueiago eu-qui bear deutseegu, eta aleguin gueiago eguin bear dogu gach onen erremedietaco. Orain bada, En. Cc., ce gorputz onen alde edo partec dauco min, neque eta ala andiagoric Purgatorioco arimaac baño, eta orregaitic noc eurac baño erruqui gueiago emon bear deuscue? Eta ce modutan arimaco ondasunac obeto irabaci guinaiquez, euren one-raco al daigun on guztia eguinagaz bashen?

(181)

(182)

2. Ez gaitezan bada gogorrac izan arima nequez aserico areecaz, ezteiguzan zarratu gueure belarriac euren deiai. Astia daucagun artean egun daigun al dogun on guztia gueugaz fede bat dauqueen arima oneecaz, aurquitu daigun guero eriotza ostean: bada orduan ezta merecietaco demporea izango, ezpada ondo edo deungaro eguiñen saria artuteco, eta Apostoluac diñoana leguez, ecin orduan erein leiteque, eta alan emetic ezpadaroagu, goseac ilic egongo gara. Ez daigun uste emen gueraten direanac bialduco deuscuezala an bear doguna, gueuc orain an dagozanac gaitic ecer egun gura ezpadogu, ce Abdiac Ygarla edo Profeteac diñoandi, ceuc besteac trateetan dozuzan moduan, trataduco zaituez ceu beré. Gogorra bazara euracaz, gogorrac izango dira zugaz ceure semeac, aideac, eta adisquideac. Alperric ichico dozuz ondasun andiac, alperric aguinduko dozu zure azquenengo orduan atera deizuezala mezaac eta beste Elesha santeac ifiniric daucazan oraciñoac. Alperric erregutuco (182) deutsuzu seme, oñordeco eta adisquideai gomuta zaiezala, aleguin guzti oneec ezteutsue arean balioco. Aushe da, Ne. Ea. Mc., ceüen beguien aurrean imini gura neusquezuena gaurco gosh onetan biztu zaitezan aldaizuen guztia eguitera arimeen oneraco. Eta alan esango deutsuet lenengo bici zareen artean obra onac egun bear dozuezala, ichi bagaric bestec egun daguizan zuec gaitic il ezquero. Esango deutsuet guero eguiquera edo obra onen artean gueien balioco deutsuena dala Purgatorioco arimaac gaitic eguitea.

3. Fedeco articulua da Purgatorioa dagoana: cein dan lecu bat non dagozan arimac garbituten mundu onetatic eroan cituezan orban edo manchaac eta pecatuen bitartez egun cituezan zorrac (quitututu), bada ecin sartu leiteque ceruan chito garbi eztagoan gauzarric, eta orregaitic mundu onetatic orbanduric, ta loituric urteiten daven arimea, ainche garbitu bear da, ceruan sartuko bada. Guztiz dira gogor eta icaragarriac, an iragoten direan min eta tormentuac. Dira, barriz, modu bitacoac. Batari dericho caltezcoa. Besteari sensun edo sentiduzcoa. Caltezcoa edo dañuzcoa da ceru, eta Jaungoi-coaren arpeguiric erbestetu edo desterraduric egonac emoten deutsseen nequea. Daquie ceruco gozotasuna eta atseguinac ain direala zoragarri eta andiac ce, eztala euren guericea beré beguic icusi, be-laarric enzun, ez gogoc gura al leiquean guziac, eta mundu onetan bici cirean artean ardura pusca bat gueiago euqui baleude poz areen artean aurquituco cireala, eta oneshec neque mingotzez betetan dituz. Sensun edo sentiduzco pena eta nequea da ango su, iluntasun eta tormentuac emoten deutsena. Arima oneec ezpadagoz beré mundu onetan, Elesha santearen parte edo alde dira eta alan dauque gugaz Santuen comuniñoa. Orregaitic lagundu guiñaioe icaragarriz-

co su areetatic urteiteco oracino, meza, limosna, barau, nequegarri eta beste edoceimbere eguiquera edo obra onacaz. Oneshec dira, Ne.Cc., Purgatorioco arimac gaitic eguin bear doguzan gauzaac, eta ez arroqueria edo sobervia zoroac aurquitu dituzanac. ¿Cer balio deutsa zure senar, emazte, seme edo gurasoen arimeari egun luceetan negar ta uluetan egoteac adietan emoiteco auzo eta adisquideai sentimentu andi bat artu dozula? Eta venturaz venturaz au canpoticoa bashen ezta izango, barruan poz andi bat daucazula bere ondasunen yaube ichi zaituzalaco, edo nai dozuna eguiteco escuicunean gueratu zarealaco. ¿Cer balioco deutso arimeari yan-edanac, eta ameneco ordituteac? Ondo da obia, edo sepulturearen ardura euquiea; ondo da senide eta adisquideai entierrurako dei eguitea, baya au izan bear da ila gaitic Jaungoicoari erregututeco eta ez esan daien: ah ce entierru ta illeta ederra euqui daven, ceimbat yente etorri dan! Gauza guzti oneec bicien poza dira, ez ilen atseguita, diño S. Agustin-ec. Orregaitic ezta gastu oneetan ifini bear ilen onra ta atseguita, ezpabere lecu atatic aimbat lasterren aterateco dituezanetan. Oneshec eguin bear doguz aimbat lasterren yoan deitezan Jaungoicoa arpeguiz arpegui icustera. Escatu deiogun jaunari mesede aushe bittartecotzat ifinten dogula bere Ama Santea, dirautsagula Aingueruagaz batera: Ave Maria.

Lenengo zatia

4. Gach eta zoraqueria andi bat icusi dot mundu onetan ciñoan Salomon yaquintsuac, eta sarri yazo oida. Aurquituten dira guizon batzuc ceintzuei emon deutseezan Jaungoicoac hacienda zabalac, eta ondasun ugariac, eta orregaitic beré ezta euracaz balio gura, eta daucaz gorderic, eta il deinean beste batec heredaduten dituz, eta nai daven moduan gastetan dituz. Au eraqueria andia, eta miseria andia da. Berba oneetan adierazo gura deuscuz Salomon-ec, diño S. Geronimo-c, araco guizon aberatz ondasun, eta diruz beteac, ceintzuc equiric cegaz arimaco ondasunac irabaci, eztaveen gura euren seme eta oñordecoac aberatz istearren, uste daveela oneec esquer oneco izango direala, eztituezala aztuco eta al daguien guztia eguingo daveela Purgatorioan badago aimbat lasterren andic aterateco. Baya guztiz dagoz engañaduric, eta bete betean uts eguiten dave, ce Salomonec diñoana leguez, billosic etorri zana leguez mundu onetara, billosic urtengo dau emetic. Sartuco dave obia edo sepulturaco ilumpean, eta egun guichi barru eztau iñoc gomuta izango. Araco bere Seme, araco bere oñordeco, nortzuc (183) ondo ichitarren ez evan

(183)

limosna bat emon gura izaiten, nortzuc aberaztuterren arrastaca bici izan zan, eguiquera eta obra on asco ichiten cituzala lenen lenen aztuco davee, eta ez bacarric eztave ecer egungo beragaitic, baya eztituez bete edo complidu gurako bere testamentuan aguindu dituzan meza, funciñoe, eta beste memoriac. Eguia au ezagututeco, eztaucaguz beguiac idigui baño. Egunean egunean dantzuguz esaten oñordeco edo herederuac ezteutsala ecer ichi, beste obligaciño guichiago deutsanari gueiago emon deutsala, gueiago balio daveela ifini deutsazan cargaac, toque yacon herencia baño, eta guztiac pagueta-racoan, ez bacarric ez yacala ecer gueratuco, baya calte andiac etorrigo yacazala, bada bere dirutic ifini bearco davela herenciari falta yacona. Achaquia oneecaz eztira atera gura ilac euren testamentuetan eguinico aguindu edo mandaac, eta aizturic ichiten dira anaie, guraso, eta adisquideric andien arimaac.

5. Eta derichazu oneec bashen esquer obekoac izango direala zure seme, alaba, eta ganeco oñordecoac, edo obeto sariezttatuko deutsuezala eurac aberaztuteco emoitzen dozuzan icerdi, iragoten dozuzan neque, eta artuten dozuzan arazuac? Uste dozu orain esan-arren etzaituzala iños aztuco, beti beti Jaunari erregutuco deutsala zugaitic; gordeco deutsula berba au? Eztaquit, Cc. Baya ara cer diñoan Espíritu Santuac. Ascoc ta ascoc gura davena artu artean opetzi eta promesa andiacaz mun eguiten deutse escuan emongo davenari, eta humiltasun guztizco bategaz esaten davee guztiz sendo, esquer oneco izango direala euren onguilleagaz; barriz, eldu deinean imini yan can eguiin-bearra edo obligaciñoa, paguetaco epea aldaien guztia lutzatuteco. *In tempore redditionis postulabit tempus.* Estutu gura badave pagadu daguian arimai zor deutsena, berba astunac eranzungo eta murmuraduco dau. *Loquetur verba taedii, et murmurationum.* Badauco cegaz atera testamentuan ichi cirean aguindu edo mandaac, eranzungo dau eztaucala obligaciñoric, eta ifinico dau auci bat ez paguetearren. *Si potuerit reddere adversabitur.* Eta cerbait paguetan badau ozta izango da erdia, *Solidi vix reddit dimidium.* Pagadu ecin badau, orduan bai biraoac, maldiciñoac eta aserreac obligaciñoya ifini eutsenen contra. *Sin autem convitia et maledicta reddit illi.* Yzan bedi andi eta zabala ichi deutsan aciendea, eta chito chiquia obligaciñoea, bada orregaitio esango dau andiagoa dala daucan carguea, eta alan eguiin deutsan mesedeen orde, sarri berba gogorrac egungo dituz bere onguillearen contra. *Pro beneficio reddit illi contumeliam.*

6. Baya Jaungoicoac berac esango ezpeleuscu beré au, ez gueunque gueure beguiacaz dacuscuna baño besteric bear, ezagututeco ce eguiia andia dan. Sarri eta sarri dacusgu herederuac aaztuteneuren onguilleagaz. Aldaieznan asmuen billa atzean dabiltz testamentuan

imini eutseezan obligaciño eguin bearrac ez paguetaco, eta norbaitec estutu gura badituz bear daveenera, leenago auci gogor eta luce bateri yarraituco deutse zor au pagadu baño. Ceimbat onelango auci icusten dira mundu zabalean! gozeten dira errenta andiac, baya ezta lauciri emon gura ondasun oneec ichi cituezanac gaitic. Eta yaquinic egunean egunean au yazoten dala, bici gura zara nequepean, beti arrastaca atseguiin bagaric Jaungoicoa ozta ozta gomuta dozula, ceure arimea aazturic, ondasunac seme eta oñordecoentzat oneec esquer oneco izango direanen usteagaz? Etzaitez zoroa izan, artu egui zu Jeremias-en itundute edo conseillua. Contu bacochac bere proximuagaz, diño, ez beiteque fiadu bere adisquideric urcoenetan beré, ce seme eta adisquideric andiena, oquer eta trampaz ibilico da. Esan eguzu Salomon-egaz, cetaco aimbeste adicatuñen nas mundu onetaco ondasunac gaitic? Cetaco engañetan dot neure arimea ondo ifinterren, eta aberatz ichiterren, neure seme eta oñecoac, yaquin bagaric celangoac urtengo daven, eroac ala yaquintsuac, esquer oneco edo deungacoac? Pensamentu onegaz ichi eguzu seme eta aideai deutseezun amodio larregui eta zoro ori, ceiñec aiztu eraguite deutsun arduraric bearrena, cein dan arimaco ondasunac batzaindutea. Ara cer dirauscun Espiritu Santuac: Bicitzeac diraüan artean eguzu arimeagaític aldaizun guztia, ce beste munduko iluntasunean bearric ecin eguin leiteque, ezta aurquituten yaquituriaric, ez yanariric, ez eguiquera edo obra onic eguiteric.

(184) 7. Baya emon daigun, C^a, zure seme, alaba, senide eta oñordecoac, nortzuc aberatz isten dozuezan esquer oneco izango di reala, ezagutuco dituezala zugandic artu dituezan mesedeac, eta ate raco dituezala mezaac zure arimeagaític, irabacico dituezala indulgencia edo parcamenac, errezzaduco dituezala erosario eta estacinoac eta eguingo daveela aldaiena zure oneraco. Baya orain ceuc an dagozan arimaac gaitic ecer eguin gura ezpadozu, ¿dericha zu orduan balioco deutsuela? Ay, Ne. E^a Mc., bildur izan zinatequez cein araco Jaungoico artezac zuei quendu eta emon deioen araco zuec bashen ardura andiago bat arimaac gaitic erregututeco euqui daveenai. Ascogaz au yazo dala dirauscua Eleshaco Yracurlari edo Doctoreac. S. Agustin-ec (diño) celan merezi mundu onetan, alanche balioco deusuela bestean gugaític eguingo direan oraciñoac. Gura dozu bada balio daizuen il ezquero zugaitic eguingo direan escaari, meza, oraciño, eta beste eguiquera edo obrac? Eguzu bada orain an dagozanacgaitic al daizun guztia, bada celan eguin euracgaitic, alanche eguingo da zugaitic, eta artuco dau Jaungoicoac. Berac diño ceuc ceure proximua neurutten dozun neurriagaz, neurria izango zara. Neurri ugariagaz neurutten badozuz Purgatorioco arimaac

(184)

ugari artuco dozuz an zagozanean meza, oraciño, eta parcamenac: baya urri sicua bazara euren alderaco, urri eta sicutzago dira zuretzaco beré. Orra non daucazuen

Bigarren zatia

8. J.Cº. eta Apostoluac sarri eta estuago aguindu daveen onoide edo birtutea caridadea da, eta alan birtute guztiacaz apainduric egon leitezan bere discipuluac gura euquean S. Paulo Apc. Baya alambere dirautse Colosa-coai gauza guztien ganetic euqui eguzue alcarganako caridadea, ce bera da guztien coroe eta guena. Guztiacganako zabaldu cedin caridade au nai euquean, eta dirautse guztiacgaitic oraciño egun daiela: Erregue, nagusi, aguintari, juez eta beste edoceingaitic; baya orregaitic gura leuque ardura andiago bat euqui santu eta onacaz, eta oneshen premina eta bearrac lenen socorridu daimuzan. Badirautse beré Galacia-coai, guztiai mesede egun deioela bertatic diño, baya gueiago euracaz fede bat dauquenai. Erromatarrai badirautse arerioguiñocoai limosnea eguiteco, nai dau santuen premiñen ardura gueiago euqui daiela, eta alan ceimbat eta santuago dan premiña daucana, eta ceimbat gogorrago dan estucuntzea, aimbat gogo obeagaz beguiratuten deutso Jaunac onelangoacaz eguiten dan caridadea. Purgatorioco arimaac daucaguz gauza bi oneec. Dira santaac eta Jaungoicoaren adisquideac, eta ain modutan ce ecin galdu leie santidate au, eztabe orbanduko graciaren soñeco ederra, eta beragaz sartuko dira egunen baten ceruco Jaunaren esteguetan. Eztira iños beré Jaunaren arerio izango, eztira iños demoniñoaren aguindupean yausico; beti izango dira J.Cº.ren espresa maite, bere bicilecu, ta Jaungoicoaren seme eta ceruco herederu eta yaubeguei. Mundu onetan dagoan santuric andiena eztago seguru; bada beti dago arerio gogorrez inguraturic, eta gracia galdujeko pelleburuan; baya Purgatorioco arimaac eztauque alango pellebururic, eztagoz aragui argalez yanciric, eztauco Demoniñoac eurac tentateco escubideric eta alan guztiz dagoz seguru. ¿Celango gogo eta borondateagaz artuco dituz bada Jaunac bere espresa, bere seme ain laztanai eguiten yaquezan on eta mesedear?

9. Beguiratuten badogu cer igaroten daveen, icusico dogu mundu onetan irago direan ta irago al leitequezan neque eta tormentu guztiac eztireala euren gueriza beré. Dagoz icaragarrizco suz beterico leza ilun baten ondiaturic euren Aita cerucoaren echetic erbestetu edo desterraduric. Euren guraari guzia da Aita beticoa arpeguiz arpegui icustea, baya eztira elduco zorion au euquitera aric eta euren

ganean dauqueen zor guztia quitutu artean. Ain dagoz pobre ce, eztauque cegaz (quitu) eguin. Dagoz lecu itsaltsu atan zarraturic, eta ecin idigui dituez ateac, dagoz grillu gogorracaz loturic, baya eztauque indarric soca eta catee oneec urratu, ez ascatuteco. Jaungoicoaren justiciaco azoteac zaurituten dituz eta ecin escutadu dira escu gogor onegandic. Eguia da chito laztan dituzana, baya garbi garbi eguin artean arerio cruel balitz leguez castiguetan dituz: egua da aita samur batec (185) seme biotzeco bat bashen gueiago maitetu edo ametan dituzala; baya aric eta zorra quitu eguin artean guizonic gogorrenac baño gogortoago artzen dituz, eta Job santuan diñoana leguez cruel ta aserre gogor biurtu da eurentzaco, eta arerio esquer-ga batec leguez ezarten dau euren ganera bere escu astuna. Mundu onetan Jaun arec biralduten dituzan gastiguac cer daukee cer icusi Purgatorioan arimeen ganera biralduten dituzanacaz? Batu bediz guizon guztiac emen igaro al daieznanac: guesho, min, ala zauri, gach eta nequeac. Martiri guztiac irago dituezan azote, presondegui edo carcela, su, berun urtu, laba gori-isio eta eriotza cruelac, guizonic cruel gogor eta asmularienac asmau ta aurquitu aldaieznanac: bada eztira aoan artzeco bere an arima tristeac igaroiyen dituezanen parean.

(185)

10. Orain bada, Ne. Cc., celango gogo, celango borondateagaz, celango gustuagaz artuco da Jaungoicoac bere adisquide ain andiai eguiten yaquen mesede guztizco au? Eta ce sari icharon ez guinaique Jaun ain on augan'ic bere seme maiteai eguiten deutsegun atseguin eta zorionagaitic? Berac diño poz andiagoagaz artuten davela pobrea socorrietea, ume zurtzari lagundutea, eta alarguna zaindutea, aari, idi eta beien sacrificio guztiac baño, eta au eguiten evanaren ganean guztiz ugari botaco cituzala bere misericordiaren ondasunac. Bada ceimbat eta pozago artuco dau Purgatorioco arimai eguiten yaquen ona, izanic munduan direan alargun, ume-zurtza eta larritu guztiac bashen erruqui garriago? Ceimbat eta bedeincaciño ugariago artuco dituez onen onguitaac a'e'nac baño? Bere izenean emoiten dan picchar bete ur otzen saria galduco ezpada, ¿ce sari artuco dau Purgatorioco arima bedeincatuai ceruko atea idigui eta betico atseguin eta gozotasun a'etan sartutene dituzanac? S. Bernardino Senacoc dirauscu obra onen bat arima a'e'c gaitic eguiten dogunean, gueiago merecietan dogula amar bider gueiago eguingo baguendu baño. Bicien bat gaitic lotu, zarratu, guesho, billos eta goseac ilic balego beré, ce mundu onetaco guesho, eta carcelan sartu, eta burdiñaz yosiric dagoana nondic edo andic balia leiteque, barriz suzco leza atan dagoana eciñ iñondic beré balia leiteque. Biztu gaitezan bada, Cc., orainche demporea daucagun artean al daigun on guztia

eguitera, bada eriotzaco gaüa etorri ezquero ecin bearric eguin leiteque, dirauscu Salbaguilleac. Eztaigun iñoren ardurara ichi gueuc eguin al daigun gaucea, ce gu emetic yoan ezquero, aizturi euquico gaituez emen gueratutene direanac. Ceimbat eta ondasun gueiago ichi, aimbat eta aiztuago euquico zaituez. Naiagoco dave andiquerria, guraari eta zoraquerietan gastadu zuec ichiten deutsazueena, zuen onean, eta zuec ceruco atseguiinetan sartutene lagundutene baño. Eguizue bada aldaizuen guztia arima a'ec gaitic, bada mundu onetatic urten daguzuenean, aurquituco dozue ez bacarric eguiten dozueña bapere falta bagaric, baita eun biderrez gueiagoturic. Euqui eguihue misericordia, eta erruquitz zaitece su a'e'tan dagozanacaz, eta Jaunac euquico dau zuecaz, bere erruquia. Berac diño: zori-onecoac erruquiorrac, cegaitic ce eurac aurquituco dave erruquia. Suertetsuac izango zare pobre eta nequetsu a'ei ondo eguiten badeutsazue, bada egun gogor eta estuan Jaungoicoac ondo ateraco zaituez, eta eroango zaituez cabubagaco atsegui artera, beti beti bera alabadu daguizuen Aingueruacaz batera. Amen.

7. PURGATORIOCO ARIMEEN IRUGARREN SERMOEA

(B, 186-191. or.)

Memor esto judicii mei, sic enim erit et tuum; mihi heri, et tibi hodie.
Eccli. 38. v.23.

(186)

(186) 1. Esheturic Elesha Ama Santea bere Semeen zorionen guraarian beti emon deutse bera alcancetaco bear dituezan gauza guztiac, eta idiguiten deutzorion onetara elduteco bideac. Yaiota bertatic eguiten dituz J.Cº.ren seme bateoaren bitartez; armadu eta sendotuten (indartu ta gogortutu) dituz arerioen tentaciñoen contra Confirmaciñoco sacramentuagaz; ase eta mantenietan dituz altaraco sacramentuagaz: gueshotuten badira pecatuaren gachagaz, Penitenciaco sacramentuan imini deutse, eurac bear daveen, osasunguei edo medicinea. Ydiguiten dituz J.Cº.c ichi eutsazan ondasun guztiac, eurac aberaztu deitezan (aberaztoco); eta guzia beingoan esateco ezteutse ucatutu betico atseguintara elduteco bear daveen gauzaric. Eztira amaitutu edo acabetan (azquenduten) ardura oneec bere semeen eriotzeagaz; il ezquiero beré eguiten dituz aleguin guztiac aimbat lasterren urten daien Purgatorioco ala, pena eta suteguitic, eta eldu daitezan Jaungoicoaren arpeguia icustera. Onetaraco beti beti dago Jaungoicoari erregututu (erreguca) arren bada atera daguizala leza atatic, eta eroan daguizala ceruco gozamentura. Onetaraco opa deutsaz sacrificioac edo meza santuac, bigunduteco euracaz Jaunaren justicia (gogortasuna); eta onetarashe biztu gura dituz mundu onetan bici direan Semeac, eurac gaitic Jaungoicoari opa ta isquindutera euren meza, oraciño, barau, limosna, eta beste (osteranchaco) obra on guztiac. Eta gogo obeagaz egui daigun Eleshearen esana, dirauscu ce, on guztiz andiac etorrico ya-cuzala misericordiaz beterico obra oneetatic, eta ez dugula galduco guere saria, bada guztiz dala osasuntsua ilac gaitic erregututea. *Salubris est cogitatio pro defunctis exorare:* bada gure oneraco izango dala Purgatorioco arimaac gaitic eguiten dogun guztiak.

2. Ez, Cc., eztaigun uste izan galduco dogula Purgatorioco arimac gaitic eguiten doguna, ez; guzti guzia aurquituko dogu beste munduan aciric eta gueiagoturic, diño Jaungc. berac. Onetarashe eroan

gura gaituz Espiritu Santuac, eta alan dirauscu arimen icenean: gomuta eguzu nigaz yazo dana (cer yazo dan), *memor esto judicii mei*, ce bardin bardin yazoco da zugaz beré, *sic enim erit et tuum*. Ni su onen erdian nagoana leguez, aurquituco zara zu benturaz dempora guichi barru, eta orain nigaitic eguiten dozun guztiac orduan balioco deutsu, eta zure oneraco izango da; zuc orain nigaz eguiten dozun moduan, egingo dave zugaz orduan. *Sicut fecisti sic fiet*. Zuc orain nigaitic erregututen badozu, ez yatzu orduan bitartecoric Jaunaren aurrean faltaco; barriz aizturic banaucazu, aizturic egongo zara orduan ceu beré. Aushe da, Ne.Ea.Mc., adietan emongo deutsuedana gosh onetan zati bitan. Lelengo esango deutsuet ceimbat irabazten dozuen arimai aldozuen on guztia eguinagaz: bigarrengo, ceimbat gach dacarzuen zuen ganera eurac aizturic euquiagaz. Lenengoan icusico dozue celan aimbat lasterren ateraco zaituezan Jaungoicoac Purgatoriotic, orain an dagozanac aterateco aleguinac eguiten badozuez; bigarrenean icusico dozue celan Jaungoicoac dempora lucean su atan euquico zaituezan orain an dagozanen yaramonic eguiten ezpadowe. Eta yaquin daizuen celan lagundu aldeiezuen andic urteiten, enzuzue urrengo

Doctrinea

3. Elesha Ama Santeac iracasten deuscu, eta alan sinistu beré eguin bear dogu, dagoala Purgatorioa, cein dan lecu bat non dagozan gracián il cirean arimaac garbituten, paguetan dituezala mundu onetan bear dan moduan pagadu etzituezan pecatuen zorrac. Eztago miñic aituten emon leiqueanic celangoac direan zor onen pagu igaroiten dituezan pena, neque eta tormentuac. Pena eta tormentu oneec modu bitacoac dira: bata da sua, iluntasuna, eta beste onelango penac; bestea da cerutic erbestetaduric edo desterraduric egonac eta Jaungoicoaren arpeguia ez icusiak emotien deutsena. Arima oneec beste munduan egon arren Elesha bat bacarric eguiten dave gugaz neste, edo dira Eleshearen parte, eta lagundu guinaioe lecu ataric urteiten eta cerura elduten, bada dauque gugaz neste Santuen Comuniñoa, au da, dauque parte gure obra onetan. Arimaac gaitic Jaungoicoari opa (187) guñaiozan obrac dira oraciñoa, limosnea, mezaac atera, edo enzutea, baraüac, nequeac, (lanac edo) cereguiñac, eta guztien artean indulgenciac. Da, bada, indulgencia edo parcamena, pecatuac gaitic merecidu dan penea parcatutea J.Cº. Virgina Andra Maria, eta beste santu-santeen merecimentuac gaitic. Au obeto aditu daguizuen yaquin bear dozue ce, J.Cº.c ichi evala Elesha

(187)

santan bere merecimentuen ondasun andi bat,edo daucazala Elesha santeac ondasun andi batzuc, ceintzuc direan J.Cº.c, Ama Birgineac, eta ganeco Santu-santac irabaci cituezan merecimentuac. Ondasun onen giltzac daucaz Aita Santu Errromacoac. Guc pecatu eguiten do-gunean artuten dogu zor bat gueure ganean, cein parcatu-arren, pe-catua ezta beti paguetan. Orregaitic esatea indulgencia edo parca mena dagoala, ezta beste gauzaric ezpada adietan emoitea Aita Santuac idigui davezala ondasun oneec, eta eguinic berac aguinduten da vena, euretatic paguetan dogula, pecatuac gaitic eguin guenduan zo-rra. ¿Gura dozue yaquin au celan dan? Ara bada. Zor baleutsazuz norbaiteri, daigun contu, eun dobloa, et ez euquiric cegaz pagadu, eroango bacenduz guizon aberatz batec bere echera, eta idiguiric diruz beterico uchabalda edo casha bat, esango baleutsu, artu dagui-zula zorra quituteco bear dozun guztia, errez pagadu cinaique ceure zorra diru onegaz iñoenia izan arren. Bardin da parcamenia.

4. Eta ez bacarric guretzaco, baita bere Arimentzaco irabaci gu-naiquez parcamenac, baya ez guztiac, ezbabere araco Aita Santuac autortu edo concedietan dituezanac arimeentzaco apliquetaco gura badogu, celangoac direan Garizuman, eta beste dempora ascotan altarac visitaduagaz irabazten direanac, eta alan guztiz da gauza ona egunean egunean, edo eleshara datorren guztian altarac bisitetea, Arimeentzaco parcamena irabazteco gogoagaz, egunean egunean Arimeena yoten daveenean *Aitagurea* bat eta *Ave maria* bat belauni-co esatea, ce onegaz irabazten dira indulgencias Purgatorioco Arimeentzaco. Norbaist ilten danean *Aitagurea* bat, eta *Ave maria* bera-gaitic errezaduagaz, irabazten dira indulgencias Defuntu arentzaco. Onainche lagundu bear yacoe arimai, ez beste vanidade eta zoraque-riacaz, ez egun eta aste osoac negarretan emonagaz, negar guzurrez-coacaz, sarri yazo oi dana leguez, cer-esango davenagaitic, eta euren barruan poz andi bat dauquela benturaz, il dalaco. Ondo da bere norbaist ilten danean aideac eta adisquideac combidetea eta deieguitea entierruraco: barriz izan bear da guztiac bat eguinic, Jaungoicoa-ri erregutu deioen, bada Jaunac borondate onagaz enzuten dau asco-ren oraciñoa; eta ez, esan daguien ceimbat yente egon dan entierru, hondra edo illetan, bada au banidade utsa da eta ezteutso ecer balio arimeari, beragaitic erregututenez padave. Cc., biztu gaitezan al dai-gun guztia Arimacgaitic eguitera, ce sari andi bat dauco oparic Jaungoicoac obra on au gaitic, eta beste munduan aurquituko dogu gueu-retzat arimac gaitic eguiten dogun guztia, eta emen beré mesede andiac artuco doguz Jungoicoagan'ic, sermoe onetan enzungo do-

zuena leguez, cein ondo esateco, bear dot Jaungoicoaren laguntasuna eta gracia: escatu deiogun, bitartecotzat iminiric bere Ama. Ave Maria.

Lelengo zatia

5. Eztau Jaungoicoac sari bagaric ichiten guc eguiten dogun obra onic. Ecin sinistu guinaique, dirauscu S. Paulo Apostoluac, aiztuco davela Jaunac gure ondo eguina; dan chiquien chiquiena gomutauco dau, beragaitic guc mereci dogun bere saria emoteco. Berac dirauscu ondo sarieztau ta pagaduco deuscula bere icenean emoten badogu pichar bete ur, eta ez bacarric dirauscu pagaduco (emongo) deuscula obra onen gure saria, baita eun bider gueiago beré. Eta aimbeste ardura badauco Jaunac eguiten (eguin) dogun obra edo eguicune chiquiena paguetaco, ¿ce sari emongo deuscu Purgatorioco Arimac gaitic eguiten (arimen alderaco) dogun caridadeagaitic, izanic au ain bere gustuhoa (gogocoa)? ¿Gura dozue yaquin ceimbat gustetan yan can Jaungoicoari Purgatorioco Arimacaz eguiten dan obra ona? Ara bada: obra on onegaz betetan (188) doguz J.Cº. gueure Jaunac erre-dencinoco misterioac eguitean euqui dituzan guraariac, eta daroaguz celanbait cabura bere arrigarrizco eguiquerac. Etorri bazan cerutic lurrera Jaungoicoaren Semea, bici izan bazan ogueta amairu urtean mundu onetan, artu (icusi) bacinuzan aimbeste neque, pena, ala, zauri eta azote bere negargarrizco pasiñoan, bota beevan bere zanetaco odol guztia, eta emon beevan bere bicitza curutze gogor baten lotsariric andienean lapur bien erdian, au guzti au egui evan gu cerura eroatearren. Eztave Purgatorioan dagozan arimaac artuco J.Cº.c. irabacirico gloria au, aric eta mundu onetan pecatuacaz egui cituezan zorrac pagadu (quitutu) artean. Ecin eurac pagadu leiez, bada eriotzea ezquero ecin merecidu leie; dagoz araco Jerusalen-en egoan guizon caden pobrea leguez, bere (euren) burua osasuneco iturrira botateco indar bague; dagoz araco gau ilunean, ceinetan ecin iñoc obra onic egui leique; iñoc pagadu ta quitutu bear dituz euren zorrac, bestec izan bear dau bitarteko; berba baten, dagoz guizon bat presondegui edo carcela baten zorrac gaitic leguez, lauciri bagaric bere zorrac paguetaco. Orregaitic, bada, gueuc gueure oraciñoacaz Purgatoriotic ateraten doguzanean bertan dagozan arimaac, egui-

(188)

ten gara Jaungoicoagaz euren artean bitarteko; ateraten doguz pecatu peetic; idiguiten deutseguz ceruco ateac; eta eguiten doguz baqueac Jaungoicoaren eta euren artean moduren baten J.C.^o.c. bere eriotzeagaz egun evana leguez. Ara celan.

6. Jaungoicoaren justiciac emon evan eriotzaco sentencia guizoznaren contra; barriz, bere misericordiac parcatu gura eutsan guizoznari; justiciac escatuten eutsan guizonari quitu egun ta pagadu eguiola pecatuagaz egun evan zorra, eta au egun artean ez eutsan parcatu gura, misericordiac gura evana leguez; baya ez eucan guizoznac cegaz pagadu zor au. ¿Cer egun evan bada J.C.^o.c? Artu cituzan bere ganean guizonaren zorrac; pagadu eutsan Aitaren justiciari, escatu evan guztia, eta idigui eutsazan misericordiari bideac bere ontasuna guizonari eracusteco. Aushe berau eguiten dogu, bada, guc peré Jaungoicoagaz Purgatorioco arimeen artean. Jaungoicoaren misericordiac atera gura leuquez su atatic, eta eroan betico atseguiñetara, ce guztiz dituz laztan arima oneec, eta eurac guztiz dave maiate Jauna: dira bere espresa maite, dagoz bere graciagaz ederturic: baya bere justiciac eztau isten, ifiniric ta ebatsiric daucalaco eztala bere etsean gauza loiric sartuko, eta alan daucaz, euqui beré, cerutic erbestauric, aric eta zor guztia, dan dana, quitu egun artean. Eta ¿cer eguiten dogu guc eurac gaitic erregututenean, parcamenac irabazten doguzanean, eta beste obra onen bat eguiten dogunean? Quendu Jaungoico eta arimeen artean dagoan (arteko) orma lodia, S. Paulo Apc. diñoana leguez, ceinec galarazoten eutsen alcaragana batutea, eta ceinec eucazan catigu arimaac, Jaungoicoagana el-duteco. Eta ¿ce mesede, ce bedeincaciño, ce ondasun artuco dogu Jaungoicoaganic obra onen sari, izanic ain beré gogocoa, ceinegaz poztutenean dogun cerua, gueiagotutenean doguz ceruco Principeac, eta arturic gueure lepoan, esate baten, daroaguz Aita beticoaren echera, ceruco artzainac leguez araco deslai ebilen ardi tristea? Orretan ce, Ne.Cc., andiac izan bearco dau artuco dogun sariac. Eun bider gueiago emongo deuscula diño Jaungoicoac berac, Arimacaz eguiten dogun caridadea gaitic. Zorionecoa dala diño David Erregueac Purgatorioco Arima tristeai aldaiana eguiten deutsena, bada Jaungoicoac libraduco dau egun deunga eta gogorrean, cein dan juicio eguna.

7. Beste aldetik, ¿ce sari andiagoric, ceruan Principe andi bat gueure bitarteko eguinic euquitea bashen, eta ceinec zor deusun bere libertadea? ¿Celango pozet bete bear gaituz gogora ecarteac, Jaungoicoaren aurrean daucagula arima bat gueuc gueure oraciñoacaz Purgatoriotic ateraric ara eroan doguna, non dagoan gugaitic erregututenean? Eta ¿cer icharon bear eztogu adisquide oneganic, izanic arimea Jaungoicoaren espresa maite, eta ceruco Princesa? Cegai.

tic ce eztau iños bere aiztuco guganic (gure escutic) artu daven mesedeña, beti gomutauco dave Arimaac euren onguillac izan gareana; bada izanic ain andia ceruan dagozanen caridadea, ezteutse ichiten egun yaquen mesedea aztuten, eta alan ecin izan leitequez esquer deungaco, eta beti beti dagoz erregututeneuren onguillac gaitic Jaunari. ¡Ah! Celango amodioagaz, celango caridadeagaz (189) escatuto deutse Jaunari ezarri daguizala, arren, bere bedeincacinoac eurac Purgatoriotic atera dituezanan ganera! Ainche escatuteneuren deutse, diño S. Ambrosio-c; sarieztau eguioezue, Jauna, irabaci andiacaz, preeso gueunquezan laquioac urraturic, leza ilunetic atera gaituezanai¹⁹⁸. Ceuc esan cenduan, zorionecoac direala erruquiorrac, ceuganic erruquia alcanzaduco daveelaco: bada ezagutu beguie aguindu onen egua gure erruquia euqui daveenac (erruqui izan direanac), arturic zure escuetatic erruquitasunez beterico saria. Baita ¿uste dozue, Cc., eztituzala enzun guraco gueure Jaun eta Jaungoicoac, Arimaac ceruan eguiten deutseezan errege (escari) oneec? Ez, Cc., ez alangoric. Deadar egungo dave santuac, diño David Erregueac, eta Jaunac enzungo dituz deadar oneec, cegaitic ece bere belarriac beti dagoz zur eta prest euren deiac enzuteco.

8. Anchina enzun cituzan Moyses-enac, eta eurac gaitic parcatu eutsan bere puebluari, eta amatadu evan bere aserrea, ceinegaz galdu gura cituzan Israel-tarrac. Enzun cituzan Josué-nac, eta eurac cireala medio, gueldiric egon zan eguzquia sartutera yoianean. Enzun cituzan Elias-enac, eta eurac gaitic ez evan euriric egun iru urtean eta sei ilabetean, eta barriro euria egun evan berac oraciño eguinagaz. Enzun cituzan Eliseo-enac eta eurac gaitic orio pusca bategaz bete cituzan (cirean) andra alargun pobrechu batentzaco echean eucazan (cituzan) onci eta picher guztiac. Eta ain indar andicoac izan bacirean onen eta beste ascoren oraciñoac, eta ain borondate osoagaz enzuten bacituzan Jaungoicoac, ¿celan enzungo eztituz ceruan dagozan arimeenac? Areec pecatuaren araguiz yanciric egozan oraindiñocoarren, Arimaac, barriz, eztauque pecatuaren astuntasunic; areec oraindiñocoarren erbestean egozan, barriz oneec ya dagoz Aita beticoaren echean, cein dacusen arpeguiz arpegui ceruko Erreinuko Príncipe andi eguinic. Orregaitic, bada, ciertu egon bear gara, Arimaac aiztuco eztaveela egun deutseen mesedea, eta beti egongo direala gugaitic erregututeneuren; eta Jaungoicoac ucatuco ezteutsela gugaitic escatuteneuren daveen gauzaric, eta alan neurriba'co ondasun an-

¹⁹⁸ Redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum. In hoc textu Psalmista petit vindictam, non praemium. Psalm. 78, 12.

diac artuco doguzala Arimaac gaitic erregututen badogu. Barriz, ¿cer yazoco yacu aitzuric badaucaguz? Enzun eguzue

Bigarren zatian

9. Gueure proximuagaz erruquiorrac izateac Jaunaren erruquiac gure ganera daca-zana leguez, alanche euracaz erruquiric ez euquiteac (izateac) dacar gure ganera Jaunaren aserrea. Judicioco egunean enzungo davee onac J.C.^o.ren aotic bendicioño zorionecoa obra misericordiazcoac eguzin cituezalaco. Deungaac, barriz, betico galduac enzungo davee sentencia bildurgarria eguzin etzituezalaco. Orregaitic diño Santiago Apc. erruquia'co juicioa eguingo yacala erruquiric eztaucanari¹⁹⁹. Eta alan celangoac zareen zuec Purgatorioco Arimaacaz, alainche izango dira zuecas ceüen ostecoac. Orain yaramonic eguiten ezpadreutsazue, gortutene bazaree euren deietara, aitzuric bidaucazuez, ezpadozue ecer eguzin gura Purgatorioco su, pena eta tormentuetatic aterateco, aitzuko dira zuecas bere, eta ezteutsue yaramonic eguingo an zagozenean, ez senarrac, ez emazteac, ez seme alabaac, ez aideac, ez adisquideac, eta ameneco ameneco oneec zuec gaitic erregututen badave bere, eztituz zuen oneraco artu guraco Juez artezac, eta zuentzaco ateraten direan mezaac, erregetan direan oraciñoac, irabazten direan parcamenac, eta eguiten direan beste obra on guziac bear bada artuco dituz zuec bashen devociño andia-go bat arimaac ganaco euqui daveenentzat. Sarri eta sarri au yazo dala dirauscue Yaquintsuac eta Eleshaco Historiac. Bai guizon gogorr-arritzcoac, bai Cristiñau biotz gogorrecoac, eta erruquiric arean ba'coac; egun guichi barru aurquituco zare benturaz Purgatorioco su garren artean, orain arima tristeac dagozan legueche, eta orduan, zuec aec neurtutene dozuezan neurriagaz, neurtuco zaitueze zuec bere: eta zuen contra biurtuco da orain arima bedeincatuacaz dauca-zuen gogortasun ori.

10. Ondaturic leza ilun eta suzco atan, alde guztieta gar biciz inguraturic, minen minez (190) negarretan urturic, eztozue euquico noc poztu, eztozue aurquituco noc enzun daizuen. Orduan ezagutu-co dozue ce deungaro eguzin cenduen, ez yaramonic eguitea arimai, munduan bici cineen artean. ¡Ah, celango larri, estutasun eta naibagueacaz esango (esan bearco) dozuen Jose-en anayac Egipto-n legez: *Merito haec patimur quia peccavimus in fratrem nostrum, dum*

(190)

¹⁹⁹ *Judicium absque misericordia ei qui non fecit misericordiam. Jac. c.2. v.11.*

deprecaretur nos et non audivimus. Errazoe andiagaz nago ni su icaragarrizco onen erdian, guztiac aazturic, ichiric eta inoc causiñoric eguin bagaric, cé neuc beré ez nituzan enzun gura izaiten neure anayen erreguac, lecu onetatishec dei eguiten eusteeanean. Orregaiti etorri da nire ganera pena eta neque icaragarri au. *Idcirco venit super nos ista tribulatio.* ¡Ay ene penea! Esango dozue Job santuagaz: deadar eguiten dot, baya eztago enzun daguidanic, dei eguingo dot, eta ezteust iñoc yaramonic eguingo. Neure Semeac eurac, ceintzuc ondo ifintearren aimbat icerdi bota dodan, eta ain neque andietan bici izan nasan, azturic bere baño aztuagoric nauque. Barriz, ¿ce miraari guizonac ez yaramoitea, Jaungoicoac berac ezpadau nigana begiratu gura? Neure arerio eguinic dago araco Jaungoico bigun eta erruquiorra, eta bere beso ta escu astunagaz nauco pena eta su esquergarri onen erdian. Bai, ondo ezaguturic daucat ondo ta ondo merecidu dodala bacartasun au, eta iñoc ez yaramonic eguitea, cé nic beré munduan bici nintzan artean, ez neuntsen yaramonic eguin, emen egozan arimai, ez nituzan enzun gura izaiten Predicadoreen bitartez eguiten eusteezan deiac. Orreshegaitic etorri da nire ganera pena au. *Idcirco venit super nos ista tribulatio.*

11. Derichazue, Cc., etzareela egunen baten cispuru eta zotinen artean icusico, edo etzareela iños Purgatorioan egongo? Ain garbiric mundu onetaric urtengo dozuela uste dozue? Altaretan (altare ganean) gaurco egunean dacusguzan santu batzuc gaitic dirauscue euren bicitzac, euren arimaac Purgatorioan egozala euren gorputzac miraari andiac eguiten egozan demporan. ¿Cer izango da, bada, ain santu eztireanacaz? Alan, bada, eguin daigun aleguin guztia, Arimaac aimbat lasterren lecu ilun eta suzco atatic aterateco, gueuc beré, an yausi gaitezanean, euqui daigun noc atera. Yrabaci daiguzan adisquideac ceruan gugaitic erregutu daguien ceruco Erreguearen aurrean. Aushe eguitera biztutenean zaitueze Arimaac eurac. Mututuric dagoz, eztarabildez euren miñac; baya Eleshara sartuten zareen bacochean, euren sepultura ganean emoiten dozuezan pausu bacochean yagotzuez esaten berba ishil bategaz, baya guztiz sendoagaz, ta indar zolizcoagaz: seme gogorra, emazte cruela, anaye esquer deungacoa, adisquide erruqui bagaea, atera naguizu lecu itsaltzu onetaric; bigundu eguiyu Jaunaren aserrea, eta lagundu eguidazu cerura elduen. Meza bat ateratea, limosna bat emoitea, edo beste obra onen bat eguitea costu guichicoa da zuretzat, eta probechu andicoa niretzat; eta au ecin badozu, guichienez Eleshara zatozanean irabaci eguiyu niretzaco parcamenen bat, errezzadu eiquezu estaciñoren bat, enzun meza bat. ¿Ce gauza errezagoric au bashen? Eta orregaitic beré, ¿eztozu eguingo? ¡Ah seme gogorra! ¡Ah emazte esquer deun-

gacoa! ¡Ah senide cruela! ¿Ori da niri zor deustazuna, euqui neutsun amodioagaitic, eta eguiñ neutsuzan mesedeac gaitic? Gomuta eguiñu, ene Semea, ceimbat bear eguiñ dodan, ceimbat icerdi bota dodañan eta ce lanac igaro dodazan zu aciteco, zuretzaco yanaria irabazteco, eta zuri bear dozun guztia emoiteco; ceimbat gau eder galdu dodazan, eta ceimbat bider ichi dodan loa, zu ondo icustarren. Ezteutsut escatuten beste aimbeste eguiñ daizula zuc nigaitic, guichagogaz contentetan nas. Ezteutsut escatuten quendu daizula aotic copaua niri emotearren, nic sarri eguiñ nevana leguez. Meza bat enzunagaz, edo atereagaz, parcamen bat irabaciagaz, limosna bat emonagaz contentetan nas, eta ¿ucatuco deustazu, ene Semea, escaari au, izanic ni zure gurasoa? eta ain gogorra izango zara, izatea zuri nic emon ezquero?

12. Bada guichitan badaucazu niganaco dozun zor andi au, begiratu eguižu zure oneraco izango (191) dala, nigaitic eguiten dozun guztia; eta zure gacheraco ni aizturic euquitea. Ni nacutsun moduan icusico zara ceu bear bida dempora guichi barru. Ni juzgadu naven estutasunagaz, juzgaduco zaituz ceu Jaungoicoac. *Memor esto judicii mei, sic enim erit et tuum.* Nigaz atzo yazo zana, yazoco da gaur zugaz. *Mihi heri, tibi hodie.* Atzo sepultura onetan botaten icusi ninduzuna leguez, botaco zaituez gaur zu, eta ni orain aizturic naucazuna leguez, egongo zara zu, *Mihi heri, tibi hodie.* ¡Ah seme cruela! Yaquin eguižu ce, nic ichirico ondasunacaz zu olgura artean zabiltzazan artean, emenche nagoana ni su icaragarrizco onen erdian, zuri euqui neutsun amodio larregua paguetan. Zu ondo icusteco guraariac nauco emen, eta ¿zu zagoz nigaz aazturic? Ara bada, yaquin eguižu, ni neurturen nozun neurriagaz neur tua izango zareala ceu beré. Etorriko da zure atserengo ordua, quenduco deutsuez ain maite dozuzan ondasun orreec, yatzico zara lecu onetarashe, eta echatzu faltaco semeric (seme bat) edo beste oñordecoren bat ceiñec euquico zaituzan aizturic, zuc ni orain naucazuna legue-che. Cc., ez gaitezan ain gogorrac izan Purgatorioco arimacaz, cé euracaz gogorrac izaitea gueure buruacaz gogorrac izaitea da. Yatsi gaitezan su eta tormentu a-etara gueure pentsamentuagaz, eta icusi daigun celan dagozan erre eta quisquilduten gure adisquide, aide, ezaun, anaye eta gurasoac benturaz. Erregutu deiogun Jaunari eurac gaitic, eta esan deiogun Elesha Santeagaz batera: Emon eguiøezu, Jauna, betico atseguna, eta eroan eguižuz ceruco argitara. Eroan eguižuz ceure etsera, ainche icusi daitezan zure Santuacaz neste, beti beti bedeincatuten zaituezala. *Requiescant in pace.* Amen.

(191)

8. CERUCO GLORIAREN GANECO SERMOEA

(B, 139-144. or.)

Oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit quae praeparavit Deus his qui diligunt illum. 1 Corinth. c.2.v.9

(139) 1. Ain da andi eta miragarria Yaungoicoac bere maitelarentzat gorderic daucan gloria ce, diño S.Paulo Apc., ez beguiac icusi davela, ez belarriac enzun davela, ez guizonen biotzera eldu dala ce gloria, eta ondasun dauquen gorderic bera maite davenentzat. Asi zan bein gloriaren ganean escribietan S. Agustin, eta aguertru yacan S. Geronimo, eta esan eutsan: ¿ce uste darabiltsu, Agustin? Derichazu emon cinaiela adietan cer dan gloria? Bada etzara (capaz) espliquetaco laimbeste santuric chiquienac daucan pocic pusqueena. Yaquin eguztu errezago eguingo yatsula mundu guztia escu barruan artutea, edo ichasoco ur guztia zulochu baten sartutea, zuc pensetan dozunagaz urteitea baño. Yzanic S. Paulo Apa. ain yaquintsua eta Espiritu Santuz betea, esaten oi evan ecin esan leiqueala cer enzun evan irugarren cerura igon evanean; bada Santu andi oneec mututuric gueratuten badira berba eguiten daveenean gloriaren ganean, celeran azartuko nas ni berba eguiten? Baya orregaitic beré, al daidan moduan, cerbaist esango deutsuet ezagutu daizuen ce guichi eguiten dogun ara elduteco, eta biztu zaitezan mundu onetako nequeac paciencia andi bategaz eroatera. Lenengo, bada, berba egungo dot ceruco gloriaren ganean; bigarrenean, barriz, ce guichitan daucagun ain asco balio daven gaucea.

(139)

Lelengo zatia

2. Emoiteco S. Juan Evangelisteac ceruaren irudi bat, dirauscu eracutsi eutsala Angueru batec Jerusalen-go uri santua: guztia zan unregorritzcoa, ain garbi, ain eder ta ain argui, cein da cristalic ta bidirioric garbiena; bere orma lodi edo murallac arri diamante, esmeralda, eta arri baliozcoac cirean: ate bacocha zan precio baco margarita bat, eztau uri onec eguzqui bearric, bada Jaungoicoac berac

argui eguiten deutso eta araco orban bagaco bildotza da bere arguia, eztago an gauric, ezpada beti eguna; eztago uri atan ez goseric, ez egarriric, ez otzic, ez beroric, ez nequeric, ez negarric, ez cizpururic, ez gachic, ez eriotzaric, ez bildurric: guztia izango da betico poza, atseguina, barrea eta olgurea. An enzuten dira musica zoragarriac, canta gozoac, soñu barriac, Jaungoicoaren alabanzac; uri atan bici direan guztiac dira Erregueac, yaquintsuac, aberatsac, eta milla eguzqui baño ederragoac. Eta alan, aguertuko balitz ceruetaco Santu bat mundu onetan an daucan arguitasun eta edertasunagaz, asco izango litzateque eguzquia ilunduteco, eta ain egongo guinatequez cocoturic berari beguira ce, ez gueunque comuta izango ez yatecoric, ez edatecoric, ez loric, gure gurari guztia berari beguira egotea izango litzateque, eta usteco gueunque ya gagozala ceruan. ¿Cer izango da, barriz, aimbat milla millinoe icustea, bacocha eguzquia bashen arguago? Batetic Patriarca eta Profetac, bestetic Apostoluac eta Martirac, emetic Confesoreac, andic Virginac, guztiac gure adisquide maite eta laztan eguinic. Ain da andia alcarregaranaco dauqueen amodioa ce, eztago amaric bere semea ain maite dabenic, cein Santu a'ec arcal maite direan. Eztago an aserreric ez gorrotoric, ez ecin alcar icusiric, ez eta otztasunic beré; guztia da amodio bicia, guztia caridadea, ongurea; gueure gorputz eta arimaac egongo dira contenitu, atseguin, poz eta olguraz aseric, iños beré galdu baga.

(140)

3. Guere beguiacaz icusico dogu Jaungoicoaren Ama: ¿baya celango edertasunagaz? Mundu onetan bici zan artean ain zan beneragaria ce, S. Dionisio-c icusi evanean, arrituric eta mututuric gueratu zan, eta esan oi evan ce, fedear eracutzi ez-ic, ez egoala Jaungoico bat baño, usteco evala Jaungoicoren bat zala. ¿Celangoa izango da bada orain daucan edertasuna, eta ce poza artuco dogu bera icusiaz? Ama guztiz Santa au bicico balitz mundu onetan, ¿cer eguingo ez gueunque (140) bera icustearren, beragaz berba eguitearren, eta beragaz etse baten bici izaitearren? Bada mundu onetan bera icusiaz euqui cinaiquean zori-onan ezta ecer, ceruan euquico dozunen aldean; ez bacarric icusico dozu, ez bacarric bicico zara beragaz eche baten, baita beré izango zara beragaz adisquide, maitetu,edo amaduco dozu bera, bere seme bacina baño beré gueiago. Baya guztien ganetic, ¿cer izango da Jaungoicoa bera arpeguiz arpegui icustea, bere yaquituria, escubide, arteztasun, santidade, ontasun, eta beste perfeciño guztiacaz? Anche ezagutuko dozu celan dan Trinidadeco misterioa, Aitea, Semea eta Espiritu Santua, iru persona eta Jaungoico eguiazco bat: celan yazo zan Encarnaciñoco misterioa, celan dagozan orain J.C^o.gan izaite edo naturaleza bi eta Persona bacar bat, eta beste misterio orain ezautu al-doguzanoc. Beragan icusico dogu ispilla argui baten leguez mundu guztia, lurra, ichasoa, ceruac,

izarrac, eta beste dagoan guzta: ezagutuko doguz izan direan, ta izango direan guizon guztiak, eta beingo baten esatarren, ezta aurquituco guc yaquingo eztogun gauzaric. Ain izango da andia gure yaquituria, ce bere parean munduan izan direan eta izango direan Filosofo, Teologu eta beste guizon guztien yaquituria ezta quea bashen. Eta ¿ce arguitasun euquico ez dogu, edo etorrico ez yacu Jaungoicoa arpegui arpegui icusiric? Moyses egunen batzuetan Ainguru bategaz egon zalaco, aimbeste argui eta arrayoz beteric yatsi zan menditic, ce ecin beguiratu eutsen Ysraeltarrac arpeguiira, ecin sufri du eveen euren beguiac aimbeste arguitasun, eta orregaitic eurecaz berba eguingo beeban, pañulu, edo zapi bategaz estaldu bear izaten evan arpegua. Bada aimbeste arguitu bazan Moyses-en gorputz astun ta ilcorra, ¿celangoa izango da gueure gorputz eta arima ilcortasun ta astuntasun ba'gaac euquico davena Yaungoicoa berbera icusiagaz? Arguitasun au moduren baten adierazoteco S. Paulo Apc. dirauscu elduco gareala Jaungoicoaren arguitasunaren irudi izaitera, bada bere arguiagaz beragaz arguituco gara, burdina bat sutegui batten sartuten danean leguez, ceinec eztirudian burdiña, ezpada sua bera. Alanche bada gorputzac eztau irudico gorputz ilcor astun eta iluna, ezpabere Jaungoicoa bera. Eta alan diño S. Juan Evangeliste-ac aguertu daquigunean Jauna bera leezcoac izango gareala, icusico dogulaco bera dan moduan.

4. Andia bada beré gloria au, ezlitzatequez orregaitic beragaz contentu egongo borondatea, beti betico izango dana ezpalequi, ce galdujeko bildurrac mingoztu eta garraztuco leuquez bere poz eta atseguin guztiac, mundu onetan yazo oi dana leguez. Euqui begui guizonac gura dituzan gurari guztiac, ondasunac, diruac, yanariac, musicac, osasuna, indarrac eta asmau al leiquezan olgurac, eldu bedi Erregue, edo Aita Santu izaitera, ez begui euqui gachic, tristezaric, nequeric, lanic, arduraric, arerioric, otzic, beroric ez pena emon al leion gauzaric; bada ezdireala betico izango yaquitea da asco tristetuteco; bere bici guztico izango direala, eta eun urte bicico dala bere, ezta asco miñ eta neque au gozatuteco. Baya ceruco ondasunac eztauque onelango bildurric. Daqui an dagoanac eztireala iños guichtuco, eztireala iños acabaduco, eta eztireala iños galduco; beti beti Jaungoicoa dan arte guztian egongo dala poz eta atseguin artean gozo eta olguraz (beteric) aseric; bere sentiduac artuco daveen gozotasuna, ecin miñec azaldu ta esplicau lei; beguiac J.Cº.ren gorputza, bere Ama guztiz gozoa eta aimbeste milla millinoe Santu zoragarriac icusiagaz. Belarriac soñu gozo musica eder eta Jaungoicoaren alabanza miraigarriac enzunagaz. Surrac Santuac emongo daveen usain gozoagaz, eta beste gorputzeco alde guztiac esan, enzun, eta

pensadu beré ecin aleiquezan atseguin eta contentuacaz. Bere entendimentua edo adina ceruan eta munduan guizon, eta Angueru artean yazo dan guztia ezagutuagaz. Borondatea Jangoicoa, Santu eta Angueru guztiac maite izanagaz, eta memoria beragaz yazo dan gomuteagaz. Mundu onetan egui dituzan pecatuac eurac pozez beteco dave, bada icusico dau Jaungoicoac beragaz euqui daven erruquitasuna, bada eztau gura izan galdu dedin bere pecatuac merecidu evena leguez. Ynfernuko pena icaragarriac gueiagotuco dave bere gloria, ezaguturic celango su, ala, neque, eta tormentuetaric atara daven; ce asco ta asco yausi egui dira an berac baño pecatu guichigogaz. Berba baten, euquico dau (141) on guztia nequeren apurric baga, osasuna gach baga, poza neque baga, aberaztasuna pobreza baga, asetasuna palagu baga, edertasuna ezaintasun baga eta gloria osoa azquen baga.

(141) 5. O Cristinaüac, ce zabala den Jangoicoaren echea, eta ce lucea bere aciendea! O gueure Jaunaren bicilecua! O Erregue andiaren Yauregui ta Palazioa! Gauza andiac esan dira zugaitic²⁰⁰. Escritura Santeac, Eleshaco Aita Santuac eta Yaquintsuac aleguin guztizco andiac egui dituez adierazoteco zure edertasuna, zure anditasuna, eta zugan dagozan ondasun chitzoco ugariac; bayan guztiz queratu dira labur, eta euren esan al guztiac ezta zure guericea beré. Ah ce maitegarriac direan, Jauna, zure etse bicitzac! Nire arimearen guraari ta gogo guztiac dira orche bici izaitea; nire aragui eta biotza pozez betetan da orche bicico dalaco usteagaz. Bedeincatuac, Jauna, eta zorionecoac milla bider zure echean bici direanac, beti beti egongo dira ceu alabetan. Gauza bat, neure Jaungoicoa, escatuten deutsut, eta aushe bacarric billatuco dot, eta da zure etsean bici izaitea, icusteco zure maitelariantzat gorderic daucuzuzan atseguin, poz eta gozoac. Cristiñaüac, ¿ez gara biztuco bear eguiten Jaungoicoagana eltzeari, beragaz batera bici izaiteco? ¿Gueiagotan euquico doguz bertatic igaroiten direan munduko guraarien apur pusca oneec, araco ceruco poz ta alguraac bashen? Ay ce zoroac garean! Mundu onetan dacuzcuna da gaur alegre bagagoz, biar triste gagozala; orain osasuna badaucagu, guero guesho gareala, gaur aberats bagara, biar pobre gagozala; eztago ordu segururic, barrea eta negarra, gozoroa, ta cizpurua nastauric dabiltzaz; eta orregaitarren beré, guraari guzurti oneec gaitic necatuten gara, eta araco beti betico gozo ta arguitasunac gaitic, eztogu arean egui gura, pausuchu bat emoitea astun eguiten yacu. Zoraqueria aushe adietan emoitea izango da

²⁰⁰ Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei. Psalm.86.v.3.

Bigarren zatia

6. Ycusi dozue igaroco Domequeetan ce larria dan eriotzaco ordua, ce estua Juicioan emon bearco dozuen contu ceatza, ce icaragarriac infernuco min eta alac, eta ce miragarriac ceruco poz eta atseguinac. ¿Cer falta da bada? Ceuroc escogidu daguijuela cer gura: ala betico zori onecoac izaitea ceruan, ala adu gogorrecoac infernuan. Zuen escuan imini deutsue Yaungoicoac ura eta sua, diño Espíritu Santuac; nora gura ezarri escua, eta alan contentu bazare ez iñoen erru imini; zuen guraz, eta zuec autu ta escogiduta condenaduca zare. Cer nai dozue, bada, orain? ¿Cer escogietan dozue? Derichat Elesha onetan zagozan guztioc diñozuela cerua escogietan dozuela, salbadu gura zareela. Aushe diñoe Elesha Santearen seme guztiac, eta aushe esan oi eveen orain infernuan dagozan Cristiñauac beré mundu onetan bici cirean artean, eta sinisturic egozan elduco cireala nosh edo nosh Jaungoicoa arpeguiz arpegui icustera. Baya ezteutsue guraari, edo gura-isqui oneec balioco a-ei euren icharomena ta uste osoac balio ez eutsena leguez. Ay ce zoroac garean, Ne.Ea.Mc., izanic ain erraz cerura eldutea, gueuc gura dogulaco ango gloria galcea, eta gueure borondatez infernura yoatea, izanic ain bigunac, ain leunac ceruco bideac, eta ain gogorrac, ain garratzac, eta ain oquerrac infernuracoac! Au alan eztala baderichazue, eta astunac eguiten bayatzuez Jaungoicoagana garoacenac, beguiratu baño eztauquezue ce nequeac igaroten dituezan condenaciñoco bidetic dabiltzazanac, ce atsegui, eta pozez beteric cerucotic doazanac, eta ecin ucatu izango dozue dirautsuedan egua. Ce ardurac darabiltz iñoen quendu gura daven lapurrac ezagutu eztaien, edo artu eztaien! Galduten dau loa, galduen dau gaüa, gauric ilunena, edo euritsuena benturaz, escogietan, ta aututen dau onetaraco igaroten dituz euriac, edurra, izotzac eta indriscac, eta orregaitio beré bildurrez beteric dago; beti dago beguira iñor agirri ete dan, zaratachu bat bada, betetan da bildurrez eta eztago seguru gaucea ezcutadu ta ostendu artean. Baita ¿derichazue gura daven gustuagaz eta baqueagaz euqui edo gozaduco davela ostariko gaucea? Ay, En. Ec., beti dago bildurrez yaquingo ete dan ala ez nor izan zan lapurra, ezagutu ete daven yaubeac falta yacana; justiciac ete daquian, eta lapurtzat artuco ete daven. Ain izango da (142) andia euquico daven bildurra, ce bertatic guraco dau ostu ezpaleu. Guzurren bat erantetan bada, falso testimonioric eguiten bada, edo guzurragaz yuramentu eguiten bada, eztago atseguinac, sarri loa galtzen da, (egunez eta gaüaz) gau ta egun dago pensetan zabalduco, eta igarrico ete deutsee, artuco nave guzurrean. Arda oalea bada, ce aleguin, eta asmuac cegaz edan topetaco; ce

(142)

gaüac, ce estropezuac, ce lupatzac, ce buruco minac, eta ce nequeac. Lar beré yaquinac dira pecatu loietan dabiltzanen nequeac, galduen dira gau osoac, eguraldi gogorrac eta dempora cruelac gurari cital bat euquitarren. Ce ardurac cein iñoc icusi daizan, eta guero gus-tuac alcanzadu ezquiero, ce bildurrac yaquingo ete dan ala ez; sein-dun bada ala ez; eta aguertuten bada, nequeac, auciac, ecin icusiac, onrea galduric, eta beste milla naibague. Gach lotsarizcoz betetan bada, celango minac, eta alac urte osoetan curetan eta beste burutic beatzetaloco neque guztiz yaquina, eta bear litzatequean baño eza-gunagoac. Zabaldu eguzuez beste condenaciñoco bide guztietatic beguiac, eta eztozue bat bacarric aurquituco garratz eta astun ezta-nic.

7. Baya daigun contu onelango bildur baga euquico dozuzala gu-ra dozuzan guraariac, eztitu iñoc yaquingo, eztozula iñoen arduraric euquico, eztozula euroc alcancetaco ardura edo nequeric euquico, eta bete betean euracaz aseco zareala. Bada ara, eztozu orregaitic beré baque osoan euquico, edo gozaduco: anche aurquituco dozu ceure celatariric eta salatzaileric (andieta ta) gogorrena, cein dan zure conciencia; eztago bera bashen borregu edo berdigu cruelago-ric, diño S. Juan Crisostomo-c, beti beti dago aguinca, beti usiguiten, beti yaten pecatariaren biotza, ezteutsa baquean isten etseen ez cam-poan, calean ez eleshan, oian ez maian, gaüez ez egunez, ez beste lecu ez ordutan. Batu eguzuz aldaizuzan diversiñoac, eta yolasac, comediac, cecenac, dantza eta sonuac, yanac eta edanac, yocoac eta berba-aldiac: bada eztozuz ishilduko ceure concienciaco arraren dea-darrac. Nosh pozago zagozan naien dozun gauceetan, asmaduko do-zu bere aguincada cruela eta garraztuco dituz ceure gusto guztiac. Alanche yazo yacan Babilonia-co Erregue Baltasar-eri: ain cirean gogor eta sendoac bere concienciaco deadarrac ce, ecin iñondic beré ishildu cituzan. Eucazan ondasun ugariac, musica genero guzticoac, Yauregui edo palacio arrigarriac; zan Erregue andia, egoan maian erregalu artean, yanari eta edaari gozoz inguraturic ta emacumez beteric, eta echacon falta guizon batec mundu onetan gura al leique-an gauzaric. Alan-da guzti, pozgarri guzti onec etzirean asco iza-quenzeaco bere biotzeco neque, arantza ta usicadac. Eucazan aim-bat milla guizon bere aguindura. Soldadu sendoac gordetan eveen, eta orregaitic beré egoan bildurrez beteric, eucan arpegua colore baga, bere pensamentu tristeac zatituten eutsen biotza, eta icara dar dar ebiltzan bere belaun ta caderac, diño Escritura Sagraduac. Baita ¿cerc bildurtutenevan onela? bere pecatuac. Ain zan icaragarria Antioco Erregueari Jerusalen-en eguiñ cituzan pecatuen gomuteac emoiten eutsan tristecea, ce ecin iñondic beré poztu zan, ez eucazan

ondasunac, ez inguraten eveen soldaduac, ez irabaci cituzan bitoriac, ez Erregue izaiteac emon eutsan atseguinac egosicaturic, ecin loric eguinic, ecin oean beré egon zala, eta berac confesetan ta autortutenean gach ta neque oneec emoiten eutzazala bere concienciaco arrac. ¿Cetara eldu zan Judas madaricatu? Ecin eroanic bere concienciaco arraren deadar eta aguincadac, astun eguiten yacan bicia, eta arinago ta erongarriago eguiten yacan eriotza itsala, deadar oneec enzutea bashen, eta alan eldu zan bere burua urcatutera.

8. Ez gaitezan, Cc., ain urrin yoan egquia au ezagututeco, ceuroc zaree testiguric asco. Esan eguidazue egquia, ¿celan aurquitu zaree pecaturen bat eguin dozuenean? ¡Ce tristeza sentidu dozue! ¡Ce iluntasuna, ce pisua, ce astuntasuna! Diversiño, yolas, eta olguraric andienek erdian etzengocen gogo bagaric? Etzenduezan asmetan ceuen barru barruan concienciaco ots esquerga batzuc, ceintzuc garrantzuten eutsuezan ceüen gusturic andienak? Eta pecatuan zagocela icusi bazare iños guerran edo eriotzaco pelleburuan, ¡ce icarac biotzac! ¿Cer emongo cenduen pisu eta astuntasun au bagaric egotarrak? (143) ¿Cer eguingo etzenduen, celango tormentuac iragoco etzenduezan, zueganic quendutarren astuntasun au? Aurquitu leiteque au bashen neque andiagoric? ¿Euqui dozue iñosh bildur andiagoric? Orregaitic diño Jaungoicoak berac: Pecatariac iñoc yarraitu bagaric, dabil iñesi. Bai, Ca., gura ta gur'ez autortuko dozu David Erregueagaz, zure pecatua beti beti dagoala zure contra. Baya conciencia garbi dagoanean, ¡ce poza, ce atsegina! Mundu onetako yolas, ondasun, erreinu eta zori-on guztiak eztira aimbeste onelango atseguien eta alegriaric emoiteko.

(143)

9. Ezpabere, esan eguidazu araco nosbaist pecatuan egon ezquetiño, aldaizun ondoen confesadu zareanean eta zure arimatic pecatuen carga pisutsua bota dozunean, ¡celango poz, celango atsegui, celango olgurea sentidu dozu? ¿Emon deutsu eguño onelango arguitasun eta alegriaric beste gauzac, ez ondasunac, ez combitac, ez fies tac ez guraric. Gura ta gura ez confesadu bear dozu egui au. Yzan beré gracian dagoanac Jaungoicoa dauco beragan, eta Jaungoicoa daucanac dauco beragan zorion guztia; eta orregaitic nequeric andienak, premiñaric estuenak, eta gachic gogorrenac pozgarri biortutenean yacaz. Alan ciñoan S. Paulo Apc.: Jaungoicoa gure aldetic euqui azquero, ¿nor yaguico da gure contra? ¿Noc edo cec gach eguin leiquegu? Ez aguintariak, ez Erregueak, ez bicitzeak, ez eriotzeak, ez ezpateac, ez suac, ez Demoniñoak, ezta infernu guztiak beré. Enzun eguzue oraindo cer ciñoan Apostolu andi onec beronec. Ain izan dira andiac eta gogorrak Asia-n igaro bear izan dodazan gachac ce, ozta ozta eroan izan dodaz, eta aimbestean estutu nabe ce eneukan

bici izaiteco bere gogoric²⁰¹. Alan-da guzti beré poz andi bategaz igarоiten nituzan neure barruan, conciencia garbiric neucalaco; ce nire gloria guzia concienciaren esana da²⁰². Ycusi egizue aushe berau Patriarca, Profeta, Apostolu, Martiri... ¿Cer diñot? Emacume, eta doncella gazte eta argaletan eguiн cituezan Erregue arro, eta aguintari cruelac eguiн alac bildurtuteco euren biotzac; baya etzan asco izan euren escubide guzia; ezpata, berun edo plomo siotsu urtua, laba eshetu, eta beste milla asmu cruelac etzirean euren poza gueiagotuteco baño: gueiagotuten badira tormentuac, aciten da euren atseguina; ceimbat eta su gueiago artuten daveen borreru, eta Demoniñoaren arrabiac, aimbat eta arpegui arguagoagaz dagoz min eta ala icaragarrien erdian: parrilla gorietan dagoz, oeric bigunenean balegozan legue-che. Sugar bicien erdian aurquituten dira larrosa artean balegozan legue-che, eta mairic ugarienean ez litzatequez ain pocic egongo, cein dagozan euren araguiac zatitu eta urratuten deutzeezanean. Eta ¿cetatic datorquioe sendotasun, eta poz au? Euren concienciaco garbitasunetic.

10. Orain bada, Ne.Ec., icusi dozue ce erreza dan ceruco bidea, ce pocic dabiltzazan bide onetatic doazanac, ce gogor, latz eta garratza infernuoa; eta orregaitio beré gura dogu aldats pica eta gachetatic yoan infernuco su icaragarrietara, bide leun eta bardinetatic ceruco atseguinetara bashen? Non dago au baño zoraqueria andiagoric? Non au baño itsumendi ilunagoric? Ydigui daiguzan nos edo nos gueure arimaco beguiac, eta baderichagu oraindio beré bear guichia-go eguiten dala infernuraco bidean, ceruracoan baño, beguiratu dai-gun cer aguinduten deuscula cerua alcancetaco eta cer eguiten dogun mundu onetaco galduco direan gauzac gaitic, eta icusico dogu eze-teuscula escatuten biar ichico doguzan ondasunac gaitic eguiten do-gun laurenic beré. Jangoicoac escatuten ez deuscu bere mandamentua gordetea bashen, eta onetaraco eztaucaguz cer artu gueure ganean munduan iragoten direan lanac: ¡Diru pisca bat irabaci gura davenac, ce lanac igarоiten dituz! Gau ta egun dago pensetan nondic nora gueien irabaci daian. Ygaroiten dituz otzac, beroac, leiac, edurrac, indiscac, ecachac; artuten dituz ibilera luceac eta nequetsuac, eta (fiaduric) iminiric bicitza olen batzuren pensuan, botetan dau burua ichasoaren erdira. Aracatuten dau munduric erdia eta alambere irapaci on bat ateraten badau, pocic iragoten dituz icerdi eta neque andi guzti oneec. (144) Baya irabacico bada indulgencia, edo

(144)

²⁰¹ 2 Corinth. c.1.v.8.²⁰² Gloria nostra haec est testimonium conscientiae nostrae. ibi v.12.

parcamen bat, edo egungo bada beste obra onen bat, guztia da nagauntasuna, guztia atserabidea; ecin confesetan yoan leiteque, otzeguiten dau, eta bat goshetic ezpadoa, egun guztia galdu bear da.

11. Auci bat badago, ¡celango ibilerac, celango empeñuac! Ondo urteiteco berba egun bear bada aserre danen bateri, nondic edo nondic beragaz baqueac eguiteco aurquituco dau modua. Baya aguinduten bada gaisquinen bateri, edo bere proximuarti Jaungoi-coagaiti parcatu daguiola, eranzuten dau ecin parcatu leiola. «Onrea galdu deust, ¿cer esango davee nigaitic berbaz beragaz icusten banaude? Galduco neuque estimaciño guztia». Combit bat egun bear bada edo beste ocasiñoren bat badago, egungo da gastu andi bat, topauco da nondic edo andic, guero beste gauzaren baten guichiago gastauco bada beré. Baya limosna bat egun bear bada, zorrac quitutu ta pagadu bear badira, eztago cegaz, «nequez eldutenean yat eguneco gasturaco, eta nire moduco persona batec ecin gastadu leique! (guichiago) yanci, mai ta etsean». Erromeriaren bat badago, urtengo dau echetic egüerdico eguzqui beroagaz, igaroco dira aldatsic gogorrenac. Baya sermoe edo beste Elesha edo devociñoren batera yoan bear bada, «¿Noc urtengo dau etsetic bero onegaz? Gachen batec emon leio». ¿Cecenac dagoz? Ea bada aoan copadua dala, lecu bat artzera, arratsalde guztian eguzqui beguira erretan egongo bada beré. Baya sermoian egongo bada beré yarriric guerietan, eta atseguien onean beré, «¡Ce lucea dan! ecin enzun leique». Berba baten, guztia eguiten da mundua gaitic, eta ecer egun gura ezta ceruagaitic. Cristiñäiac, ain guichi balio davela ceruac uste dozue, edo larregui escatu-en deutsuela Jaungoicoac? Ycusi eguzue cer egun evan berac, eta lotsaturic gueratuco zare. Beguiratu eguzue burutic beatzetara. Ara celan dagoan zauri andi bat eguinik. Eta ¿cegaitic dago modu onetan? Guc cerua artu daigun. Eguin dozu zuc beste onembeste? Ecin esan cinaique; eta orregaitic beré, astun egungo yatzu, aguinduten deutsun pusquea eguitea? ¡O guizonaren biotzaren astuna! Nos artean egongo zare gogorturic ceüen ecandu gaistoetan? ¿Nos artean euqui gura dozue zuen ganean pecatuaren pisu esqueruea? Erdue, Jaun onegana eta beronec quenduco deutsue ceüen carga icaragarri ori; baya erdue ceüen biotzeco damu andi bategaz, eta negarretan urturic esan eguzue bene benetan: Neure Jesucristo Jauna.

9. CERUCO GLORIA²⁰³

(A, 1-10. or.)

Satiabor cum apparuerit gloria tua.
Psalmo. 16.v.15

(1) Mundu zabaleco guizon guztiac onduteco asco dan egua mugarri bat eracutsi gura deutsuet gaur: eta da eriotzea ezkero, betico ceru eder bat egongo dala oneentzat. Onec beti betico contu onec, onduco leukez guizon guzti guztiac, gogoan sarri balerabille. Berau da asco, ez bacarric sinistu eraguiteco, eguin errazac direala Jaungoicoaren legue santua, eta bere aguindu guztiac; baita bere arinac nekeric andienac, eta penitenciaric bildurgarrienac. Eztago itandu bano David Erregue Santuari *¿ea cer yazoten yacan*, beti iraungo daven gloria au gogora etorcean? Berac erantzongo deuscu, celan gauac artega, loac ecin arturic, igaroten cituzan: Celan bere begui bietatic negar-anpullu beroac zara zara erioan, eta Jaunari esaten eutsala: «Ezta asetuco, ez beteco neure biotz au, ene Jaungoicoa, ceu glorian icusiartean». Modu onetan berba eguiten evan David Erregue Santuac. Icusten zan mundu onetan euki al eikezan zorionen artean, echacazan falta ez ondasunic, ez ondraric, ez beste gauzaric. Zan Erregue andi bat, bere menpecoac maite evena: alan bere ecusan bere biotzean utsuna andi bat Jaungoicoagaz beragaz baño beteco etzana; eta gogoratutean bici zala mundu pelleburuz, eta arribabanez beterico baten, eta laprast eguin, yausi, eta galdu leikeala ainbeste gura evana, ecin bakeric euki evan bere biotzac, aric eta cerura yoan artean.

Gura neunke, neure entzula maitiac, arratsalde onetan zuen biotzetan onelango gurari bici bat erantsi. Onetaraco gura neuke eracutsi, celangoac dirian ango gozamenac, ango edertasuna, ango aberatasuna, ango pozcaria, eta betico iraute onegaz onac obetu daitezan, eta deungac, ezaguturic euren alboan ecer eztiriala mundu onetaco gauzac, oneec ichita, cerucoen ardura andi bat artu daguien. Bakit au bear dan moduan ecin neikeana, bada Sn. Pabloc dirauscu ce,

²⁰³ Arantzazuko artxiboan dago sermoi hau. Nahiko akatsekin ageri da. Idazkerak ez dirudi Aita Zabalaren eskuz egina, letrak nolabaiteko antza badu ere. Estiloa eta ideia-mundua Zabalaurenak dira gehienbat.

iñoc eztavela eguño ez entzun, ez icusi, ez yakin cer izan leitekean cerucoen gloria. Baita bein baten Sn. Geronimoc Sn. Agustini, ceruco gloriaren ganean escribietaco usteac eucazala, cerutic aguertuta esan beutsan: ¿Ce uste darabiltzu, Agustin? ¿Derichazu adierazo ci-naikeala ez cer dan gloria, ezpada santuric chikienac daucan pocic puskeena bere? Yakin eguiyu errezagotzera izango yatzula ichasoco ur guztia zulochu baten sartutea, gogo orregaz urtetea baño. Bada orain nic santu onen yikituriaren guerizaric bere eztaucadala, eta beste aldetic pecatu ascogaz neure adimentua ilunduric, ¿celan adierazoko deutsuet cer dan ceruco gloria? Dana dala cerbait esango al deutsuet, eta alan nire sermoiguei guztia izango da, eracustea 1º Jaungoicoac ce gloria andia daucan gorderic bere leguea gordetan davenentzat. 2n. Cer eguna bear dozuen gloria au irabazteco. Entzun bada gogo gothic.

Cerbaist adituteco, cer izan leitekean ceruco gloria, ondo izango da gogora ecartea Saba Erreguiñari Salomonegaz yazo yacana. Erre-guina onec Salomonen anditasunaren ganean chito gauza andiac entzun cituzan bere errian; eta ecin sinisturic ainbeste izan leitekeala, yoan zan Jerusalenera bere beguiacaz icusteco eguiac bacirian entzun cituzanac. Baña Salomonen aurrera eldu zaneco, conorte, eta sentidu bagaric leguez gueratu zan. Icusi cituzan ango etse ederrac, eta yardin politac, ainbeste criadu guztizco yazteco ederracaz, eta ango ecin esaneco ondasunac; entzuten cituzan ango musica pozgarriac; bere surretarra etorcazan ango usain gozoac; yaten cituezan ango maico guztizco yanariac; eta erdi cocoturic ainbeste icusiaz esan evan: «Bedeincatua modu onetan imini zaituzan Jaungoicoa, eta bedeincatua zure aurrean (2) dabiltezanac, eta zure yikituria entzuten daven criaduac, eta otseñac. Asco entzun dot neure errian; baña ezta izan icusten dodanaren erdia bere, eta ez neuke sinistuko icusico ezpaneu». Aushe baño asco gueiago yazoco yake onai cerura doazanean. Entzun izan dave ceruan alango edo olango gozamena eta pozac dagozala! baña glorian sartu orduan esan bearco dave, ez Saba Erreguina leguez, eztala izan erdia; ezpada eztala ecer izan, entzun davena, an icusi daveneraco.

(2) Ceruan icusico da, diño S. Juan Evangelistiac, lau aldeco uri chito zabal, eta eder bat, guztia uregorrizcoa, ain garbia, eta ain arguia cein da cristalic garbiena; bere inguruco ormac dira diamante, eta beste arri baliosocoac, ate bacocha da precio baaco margarita bat; eztauco uri onec eguzki bearric, bada Jaungoicoac berac arguitutenean dau, eta araco orban baaco bildotza da bere arguia; eztago uri onetan gauric, ezpada beti eguna; eztago goseric, ez egarriric, ez otsic, ez beroric, ez nekeric, ez cizpururic, ez eriotzaric, ez bildurric; guztia

izango da betico poza, atsegina, alegría, barrea, eta olgurea. Uri onetan bici direanac guztiac dira Erregueac, Yakintzuac, aberatzac eta milla eguzki baño ederragoac, eta alan aguertu balekigu ceruco santu bat, an daucan edertasun guztiagaz, cocoturic berari beguira egongo guinaitekez, ainbestean ce, ez gueunke beste gauzaric gomuta izango, eta usteco gueunke ya ceruan gagozala. ¿Cer izango da bada ain Beste milla millinoe icustia? Bateti Patriarca eta Profetac, bestetic Apostoluac eta Martirac, emetic confesoreac, andic Virginac, guztiac gure adiskide maite eta laztan eguinic?

Eta ¿cer izango da icustea Aingueru, eta Santu guztien Erreguina, Jaungoicoaren Ama Maria Ssma? Oraindiño gueiago, ¿cer izango da icustea Jasucristo berbera, Jaungoico eta guizon eguiazcoa? Cerura doianac, bada, oneec guztioc icusico dituz gloriaz, eta edergarriz jantziric. ¿Celangoa izango da, bada, orduan bere poza? Orduan bai esan bearco davela, gauza andiac esan yacuzan cerua-gaitic; baina ecer eztira izan icusten doguzaneraco. Bardin yazoco da beste gorputzeco sentzun guztiacaz: euren belarriac, alaco murmuraciñoraco, berba loi, eta labanetaraco sarraturic egon cireanac, eta guztiz zabalic entzuteco pobreen escariac, confesoren eta predicadoreen esanac, eta Jaungoicoaren berbac, an beti beti entzungo dituez Angueru eta Santuen canta eta soñu miragarriac. Araco escuac ain Beste limosna eguin, gueisoai lagundu, eta beste caridadeco (obrac) gauzac eguin cituenac, an eukico dave cetro bana, eta artuco dave ceruco erreinuaren posesiñoa. Araco buruac mundu onetan ain Beste pensamentu, eta gogo santu, eta ain Beste ardura obligaciñoa cumplietako izan eveenac, an eukico dave coroe eder bana. Baña ¿nos amaituco neuke esan bear banitz Escritura Santuetan esaten yacuzan cerucoen gustu, olgantza, atseguin, eta pozcariac? Icusten direanean modu onetan, esango dave, S. Pedro Alcantaracoac leguez: ¡O zorioneco penitencia! ¡O zorioneco neke, eta penac, onen Beste gloria ecarri deustenenac! Etzirian ecer onen Beste atseguineraco.

¿Cer diñozue onetara, neure entzulac; izango dira zuentzat atseguin guzti oneec? Yakin gura badozue, entzun, ez niri, ezpada Jaungoicoari berari: neu serbietan navenac yango dave ceruan Mana, ez-tia baño gozoago dan yateco bat; baña pecatariac igaro bearco dave gose arrabiadu bat. Onac edango dave gustuz beterico edari bat; baña pecatariac eukico dave egarri amurrutu bat; onac alabaduco nave santuen laguntzan; baña pecatariac deadarrez, chilioca, eta garrashica doloreen (3) dolorez infernuan egon bearco dave. Etzaitezengaña, esango deutsuet Sn. Pablogaz: bacochac bicitza onetan eraiten davena, orishe artuco dau eriotzan: araguian eraiten baua, araguitic artuco dau usteltasuna. Yakin eguzue bada, eztiriala ce-

(3)

ruan sartuco, munduko zorakeriatatic igues eginda, Jaungoicoaren gauzeetan ibili gura eztabeenac; yakin eguzue ce, araco beguiac, orain ain zabalik dagozanac gauza loietaraco, eta pecatuen ocasiñotaraco, eztituezala icusico, ez ceruco yauregui (ederrac) urregorritzcoac, ez bertan bici direan santu santaac; araco belarriac orain murmuraciñoraco ain zabalik dagozanac, gueratuco dira ceruco canta miragarriac entzun bagaric; araco escuac orain gauza loietaraco baño eztireanac, eztauke cetan usteric izan, ceru-ederraren posesiñoa artuco daveela; bacar bacarric izango dira oneec gauzoc, edo errubacoentzat, edo pecatu eguin badave, penitenciaren bidez garbitu dire-anentzat. Alan bada, pecatariac, edo ceuen bicitza aldatu eta ondu, edo errazki agur eguingo deutsazue ceruari: agur santu-santai, agur Maria SS.meari, eta agur Jesu-Cristori, ce eztira pecatarientzat ceruan gorputzerako dagozan gozamenac, ezta orain esaten noatzuezan arimacoac bere.

Ona eta yustoa, diño Escritura Santuac, uste evan baño leenago ilten bada, bere arimea bakean eta descantsuan gueratuco da. Ozta urten izango dau bicitza onetaric, eta orra non Jaungoicoac eroango daven bere gloriara eta betico descantsura. Bere arimeac mundu onetan gorputzean egoanean locarri asco eucazan Jaungoicoa ezagututeco eta maitetuteco; baña bein ceruan sartu ezkerro, gloriaco arguagaz sendaturic, ondo erraz ezagutu, eta maite izango dau Jaungoicoa, beti gogoratuco da, esker onac emoteco, berein mesede on bere escuric artu cituzala. Onegaz bere memoriac, adimentuac, eta borondateac, ecin esaneco zorion, eta gozamenac eukico dituz ceruan. Memoriac gogora ecarrico dau gauza onetan igaro cituzala Jaungoicoac emon eutsazan indar eta graciac. Ce poza arimearena gogoratuten danean bere ondasunac emon cituzala pobre ascoren socorruan! Ce poza gogora dacarrenean sacramentu santuac sarri artuta, bere obligaciñoac ondo bete cituzala! Ce poza guraso batena gomutetan danean bere exemplo eder eta aci-bide onagaz ceruraco aci cituzala seme-alabac! Ce poza seme batentzat gogoratuagaz arduraz eguin cituzala gurasoen esan eta aguindu errazoezcoac! Ce atseguna eta gloria ceruco yustoentzat, yakinagaz eztituezala alperriac artu euren arimac, Jaungoicoaren arguitasun eta laguntasunac euracz eguin cituezala obra on asco, pacienciagaz eroan nekeac, vencidu tentaciñoac! Orduan bai alabauco davela Jaungoicoa, eta bedeincatuco davela bere icen santua!

Adimentuac, barriz, icusico dau Jaungoicoa aurrez aur, arpegui arpegui, eta bera dana leguez. Ezagutuco dau celan berba bacar battegaz eguin cituzan ecer ecetic gauza guztiac, eta celan berac iraunerazo eta gobernetan dituzan. Ezagutuco dau arguiro celan izan lei-

tekean Jaungoico bacar bat baño ez izanic, iru persona izatea; celan dan encarnaciñoco misterioa, eta beste emen sinistu cituzan, eta Es- critura santetan sartuta dagozan misterio santu, eta eguiac. Yakingo dituz filosofia, Teologia, istoria, eta beste ciencia guztiac. Mundu onetan bici garean artean, burua ausi eta necatu ezkero bere, ozta dakigu egua cierturen bat, Jaungoicoac esan deusczuzanen ganeti. Batzuc diñoe bat, beste batzuc beste bat, eta onango ezda-baidetan bici gara iluntasun eskerga batzuen artean; baña an ezta alan izango, cegaitic ece bein Jaungoicoa (4) icusi ezkero beragan icusico dituez ispilla argui, eta garbi baten leguez, beste gauza guztiac. Andiac dira izan bere gure adimentuac, eta memoriac ceruan artuco dituezan poz atseguein, eta gloria; baña eztira chikiagoac, eta alde batera an- diagaoac dira gure vorondateac eukico dituzanac.

(4)

Eztago asetuteco gauza gachagoric gure vorondatea baño: au da egunean egunean icusten dogun egua bat: cegaitic ece eztituez betetan bere utsunac, ez ondasunac, ez yakturiac, ez olgantzac, ez ecec; beti gueiago gura, beti gose. Baña santuac ceruan sartu deitezanaraco, eta Jaungoicoa icusi daieneraco, beteco dira (bere) euren utsuna guztiac, asetuco dira, eta eztira gueiagoren billa ibillico. Jauna, ciñioian Sn. Agustinec, Jauna zuganaco egun guinduzuzan, eta ecin bakeric euki lei gure biotz onec, ceugan egon artean. Orduan Jaungoicoa arguilo icusi ezkero, gueure borondatea isioco da amodiozco su ereshegui baten, eta ezauera, eta amodio andi onegaz, pozez eta atsegueinez beteco da arimea ganez egun artean. Jaungoicoa izango yake ceruocai gura daven guzia, diño Sn. Pabloc. Eta au cegaitic? Itanduten dau Sn. Agustinec, eta berac erantzuten dau, Jaungoicoa izango dalaco arimientzat mundu onetan billatuten even guzia, izango dalaco mundu onetan anditzat euken guzia. Gura zituezan ondasunac? bada beragan aurkituko dituez mundu onetako aberatz guztiac eukezan baño ondasun gueiago. Berba baten, emen on ere- chen guzia, Jaungoicoa maite izanagaz eukico dave; onegaz eukico dituez gozamen, pozcarri, atseguein, eta zorion guztiac, eta eztave iños yakingo cer dan nekea, premiña, gueshoa, ez atsacabea.

Andiac badira bere atseguein, eta gloria guzti oneec, ez litzateke euracaz contentu egongo gure borondatea, beti betico izango direala ezpaleki, bada galduko bildurrac mingoztu, eta garraztuco leukez bere poz, eta atseguein guztiac, mundu onetan yazoten dan leguez. Euki beguiz guizonac nai dituzan gurari guztiac, mundu onetan ya- zoten dan leguez. Euki beguiz guizonac nai dituzan gurari guztiac, ondasunac, diruac, yanariac, musicac, osasuna, eta asmau al leikezan olgurac; eldu bedi mundu onetako nagosiena izatera, ez begui euki gachic, nekeric, lanic, arduraric, arerioric, ez penaric emon al leion

gauzaric; bada eztiriala betico izango gogoratutea da asco, bere biotza tristetuteco. Baña ceruco zorionac, eztau ke onelango bildurric: an dagoanac ondo daki, eztiriala iños amaitu, eztiriala iños galdu, eztiriala iños guichituko; beti beti Jaungoicoa dan artean, atseguin, eta pozen erdian egongo dala. Orain bada ¿cer derechazue eguiñ leitekeala cerura yoatearren? ¿cer igaro leitekeala, ango gorputzeco eta arimaco gozamenac eukitearren? Etzagoze egun guztian bear da bear diru apur bat irabaztearen? Etzagoze negu ta uda eguzkira ta eurira, icerdituten eta necatuten, frutu batzuc, ceuen len-go pobrezan isten zaituezan batzuc artuteco? Eta cerucó ondasun ugari, balioso, eta guztiz aberatz eguingo zaituezanac gaitic ain guichi eguingo dozue? ¿ain guichi? Bai ain guichi, eta alan eracutsi gura deutsuet esatera noian bigarren zatian, cer eguiñ bear dozuen cerua irabazteco.

Bigarren puntu

Etorri yacon Jesucristori bein baten gizon gazte bat, eta itandu eutsan: «Maisu ona, eta ¿cer eguiñ bearco dot cerua irabazteco?» Eta erantzun eutsan Jaunac: «Cerua gura badozu, gorde eguiñ mandamentuac». Orra berba guichitan Jesucristo berberaren aotic, cer eguiñ bear dozuen cerua irabazteco:mandamentuac gorde: Jaungoicoaren legueco amarrac, Elesharen bostac, euretan sartutem dirianac, eta bacocharen bici moduac escatuten (5) dituzanac. Orreec yagonic, eztozue pecaturic eguingo: orreec gorderic eguingo dozuez obra onac, eta izango dozue David Erregue Santuac bear tzala ciñoana; Jaunaren etsera igoteko, eta bere lecu santuan egoteko, mandamentuac gorde.

Bañe esango deustazue: ¡Ay Aita! ori esaten erraz da, eguiten da gach ece. Bai, alanche da, eta bacust nic eguiten gach dala. Baña ainbeste balio daven gauza bat irabazteco, ez al dira gauza gachac eguiñ bear? Munduan bere balio andico gauzac irabazteco, eztira aldatzac, eta mendiac leundu bear izaten? Oean luce luce egonic irabazten da bicitzea? Alpertzar eguinic bici izanda, berotuten da etsea? Escuari igortzea da asco auciac irabazteco? Ay! ez. Olangoac irabazteco neke andiagoac artu bear oi dira ascotan, cerua irabazteco escatuten yatzuezanac baño; eta alan-bere orreec artutem dira; eta cerua irabazteco dirianac eztira eguiñ gura, gach direalata. ¡Ay bada! Cerua irabazteco bacenbiltze osterantzeco gogotic gura dozuezan gaucetaraco bashen cindo, ez neuskezue nic esango, ez, eztozuela aleguina eguiten.

Gachac direala diñozue. Eta nic gueiago dirautsuet: Jaungoicoaren laguntasunac bagaric, bear dan leguez eguin-ecinac direala; baña Jaungoicoac lagunduric errazac. Sartu bekizue biotzean Jaungoico orren bildurtasuna; eguiuez ceuec-gan dagozanac; eska zakiocē Jau-nari escua eta laguntasuna escariacaz, oracinoacaz, sacramentu san-tuac sarri-artuagaz, limosnac eguinagaz, eta alangoacaz, eta alperric ece, alango ain gach eresten deutsazuen gauzai gachtasunic gueiena yoango yake. Eztira aztutecoac Sn. Agustinen berba eder oneec: «*Amanti suave; non amanti, durum est. Amanti suave est, Dominus dedit suavitatem*». Jesucristoren bustarria Jauna maite davenentzat biguna eta gozoa da; maite eztavenentzat gogorra. Maite davenen-tzat biguna eta gozoa: Jaunac berac emongo dau gozotasuna.

Gauzaric arrigarrienac, eta gogorrrenac, gozoac eta eroan erra-zac eguiten dituz iñori asko gureac. Gurasoac ceinbat neke galant icusi bear eztituz umeac aziteco? Eta alan da guzti, umeai deutsen laztantasunac gogoz arrerazoten deutsaz ain gogorrac eta luceac izanda bere. Mercatariac, ichasoan dabilenac, necazaleac berein icerdi galant, berein buruco min eder icusi bear izaten dituez irabacia izateco; baña gaucea gureac, eta etseari beguiratu bearrac, umeac lecu onetan imini naiac, gogoz eroan eragiten deutsez guziac, go-gorrac izan arren. Sortu-ta biztu beiteke bada zuen biotzean Jaungoicoaganaco amodiotasuna, eta gauza gachac bere errazac eta gozoac eguingo yatzuez.

Baita bakizue cein dan amodiotasun ori sortuteco, biztuteco, eta iracazteco bidea? Gueure escuan dagozanac, eta Jaungoicoari ondo erechico yacozala dakiguzanac albait gueien, eta albait ondoen egui-tea; edo beste berba batzucaz: cerua irabazteco aleguinac eguitea. Munduan gagozan artean Jesucristoc diñoanez, soloan bear eguiten daveen achurlariac leguez gara. Gueure arloa, eta sailla dogu cerua irabaztea, eta salbetea. Eta celan achurlariac laborea artuteco bear dituzan bere icerdia, eta ceruco azaro onac, alanche guc bere cerua irabazteco bear dogu gueure aleguina, eta Jaungoicoaren gracia, eta laguntasuna. Baña Jaungoicoaren aldeti danac eztau bein bere utsic izaten, gueuc gueure aldetic danean utsic eguiten ezpadogu; eta cein-bat eta gueuc aleguin gueiago, aimbat eta Jaungoicoac bere lagunta-sun obeac, eta gracia ugariagoac. Eguin daiguzan bada salbacíñoco saillean lan andiac. Eguizuez lajetaac, baita zaindu, ceuen bicitzea pecatuacaz luur otz gorri (6) eguinic dagoana, confesiño generalen bitartez goicoaz bera, eta barrukoaz campora eguiten dozuela. Gol-datu (eshatu), areatu, eta achurtu eguiuez, osteian sarri eguiten do-zuezan confesiño-comuniñoacaz; saztu eta cimaurtu errezuacaz, li-mosnacaz, eta ganeco obra onacaz; eta icusico dozue Jaungoicoaren

(6)

azaro onacaz celango indarrac, eta gurentasunac artuco dituzan ceuen biotzeten beraganaco laztantasunac, eta ce erraz, ce bigun, eta ce gozo eguiten yatzuezan leen aitatuac guztiac. *Amanti suave est. Dominus dedit suavitatem.* Baña alperrac bagara ¿cer besteric izango dogu, ezpada Jaungoicoac alperren soloagaitic diñoana, gure solo guztiac irea, asuna eta sasia izatea? Yzango dira bai, baita ugari, pecatu chikiac, pecatu mortalac, eta arima alde guztietatic Diabruentzat zabalac. Berba baten, cerura gura davenac, berotu bear dau bere biotza sarritaco confesiño-comuniñoacaz, egunean ascotako, edo pittean beingo oraciñoacaz, aleguinezco limosnacaz, eta osterantzeco gauza on eguinacaz.

Baña ceatzago, eta argiroago eracutsi gura deutsuet cerua irabazteco bidea. Ara onen ganean cer dirauscun Jesu-cristo gueure Jaunac: *Quaerite primum regnum Dei.* Billatu eguihue gauza guztien ganeti ceruco erreñua. Ez buruco min andiric artu, cer yan, eta edango dozuen, edo cegaz yantzico zareen: ceruan dozuen Aitac ondo daki zuec orreec bear dozuezala, eta berac artuco dau orreen ardurea, eta berac emongo deutsue bear dozuena. Ezteuscu berba onetan galarazoten Jaunac, dirauscu Sn. Agustinec, ceruaz osterantzeco ardurea; baña gura dau gueure ceruco ardurea beste ganetico ardura guztiac baño andiagoa izan dedin, eta guztien ganeticoa, eta beste ardurac onetara ekarri daiguzan: «Bacochac beguiratu eta egui leikeez, diño oraindo santuac, etseac, edo lagunac aguinduten deutsezanac; baña eztau uste bear ce, gauza bi direala cerua irabaztea, eta orreec eguitea. Ez beintzat: eztira bi, bat baño. Cerua irabaci bear da orreec eguiten direala; eta orreec egui bear dira, euracaz Jaungoicoa serbidu, eta cerua irabazten dala.» Dotrina ederra beintzat, eta bein bere gogotic, eta beguien aurretic yoan bear echacuna; eta ori eguiten eztogulaco, asco baño gueiago galdu daroagu.

Ez bada, cristiñauac, cerua irabazteco eztozue etseac, ondasunac, umeac, eta guztia ichita mendi bacarretara, edo combentuetara bearric: ez alangoric. Echaztue bere galerazoten beste gauzeen ardurea; eragozten yatzuena da ardura larregua: eragozten yatzuena da pecatumco ardurea, edo pecaturaco bidea eta oña emon leikezuena. Esaten yatzue ce, ceuen dan leguezco arduretan Jaungoicoa eta cerua billatu bear dozuela, eguinic guztia. Jaungoicoac alan gura davelaco, ceuen obligaciñoiai eta egui bearrai erantzutearren, eta deungaro dan gauzaric egui bagaric; edo S. Pabloren berbacaz esateco: «Yaten badozue, edaten badozue, edo beste edocein gauza eguiten badozue, guztia eguihue Jesu-cristo gure Jaunaren icenean.»

Eguin bear dozue bideazcoac egui daroena. Bidean dabilen batet yan, edan, lo, berba, eta osterantzeco bear dituzanac eguiten di-

tuz. Baña guztiac eguiten dituz bidean ibilteco bear dituzalaco, edo bai ori galarazoten ezteutsela. Baaki ecer yan, eta edan bagaric, ez leukeala indarric, ez aguinteric izango; gueldi aldiric, eta loric egui bagaric ez leuskiola gorputzac lagunduco. Baita eztituz orreec artutten bere cereguin bacarra edo nagusiena leguez; ezpada ce orreec igaropidez, edo bide batez bear bestean egui ezkerro, bere bideari barriro ekiten deutso. ¿Cer? ¿Etzirian ezconduac eta gurasoac izan Sn. Isidro, eta bere emazte Santa Maria Buruco? ¿Etzirian ezconduac, eta gurasoac eta ganeti Erregueac izan Sn. Fernando Españoako, eta Sn. Luis Franciako? (7) ¿Eztacusguz altara ganetan modu guztico santuac, gurasoac, umeac; uguezabac, otseñac, soldaduac, tratulariac, necazaleac, bearquinac, eta beste-langoac? Eta ¿orreec guztioc ez even cerua irabaci, eta irabaci bere, gurasoen, tratularien, necazaleen, eta bestericoen eguinacaz?

Celan bada egui bearco dogu, esango deustazue, ceru eder ori irabazteco? ¡Ay bada, entzungo baneutsue biotzeric esaten, Sn. Juan Bautisteari achina ascoc estate'eutsen berba ori! Baña batzuc bai, besteac ez, entzun guraco dozue celan bear dan ori, eta esan bear deutsuet. Ezcondu batec bada eguiten dau ceruraco bidea, eguiten dituzanean Jaungoicoagaitic, Jaungoicoac iminiric daucan moduan, lagunagazco bake ona, umeen acierea, otseñen ardurea, eta etseco ingurua, pecatu direan gauzac galarazota. Tratulari batec eguiten dituz ceruraco lanac, saldu-erosietan Jaungoicoac eracutsiric daucan bashen garbi dabilenean: iñor neurrian, pisuan, gauceetan, precioan engañadu bagaric, legue eztan traturic egui bagaric. Achurlariaic, necazaleac, bearguiñac irabazten dave cerua, euren lanacaz, izardiacaz, eta yoan-etorriacaz, orreec eguiten badituez Jaungoicoagaitic eta Jaungoicoa beguien aurrean darabildela. Gazte batec eguiten dituz ceruraco irabaciak, gurasoen, edo ugaza ugazaba-andren esanac, pecatu eztirianac, Jaungoicoagaitic, eta Jaungoicoarenac balira le-guez eguiten dituzanean.

Aberatza zara, edo escu-artean ondo zagoz? Bada ¿cer daucazu limosnac egui baño? pobre necatuai aldozuna emon; premiñan da-gozanac emendatu, orregaz irabazteco Jesu-cristoren aotic entzutea araco alangoac eguiten dituezanai esango deutsen berba gozoa, bere ceruan sartuteco? ¿Necatu argala zara? Bada onean, eta paciencia-tan eroan eikezuz ceure meetasunac eta ezunaac, iñoren contra emon bagaric, ceure arteco bakea galdu bagaric, yakinic Jaungoicoac alanche gura davela, eta orregaz irabacico dozu Jaunac gogoz pobre dirianai aguinduric deutsen zoriontasun doatsua. Nequepean bici zara: bicitzaric emoten ezteutsu lagunac; umeac asco eracusten deutsu;

(7)

barregarri zabiltz iñoc deutsun gorrotoaz calte andiac eguiten deutsuzala; osasun chacharra dozu, edo bear bada oe baten zaucaz Jau-nac, oñen ganean egoteco adore bagaric? Bada orra non escuetara etorri yatzun cerua, eta ceru andia irabazteco bide ederra: eroan eguiuz orrec nekeoc Jaungoicoagaiti, eta ceure pecatuen zorren alderaco, eta orregaz Jaungoicoac daki celango cerua erosico dozun. Onelan bada Jaungoicoac imini zaituezan bici moduan, eta lecuan, irabaci ciñaike cerua, mendietara ez beste lecu bacarretara bagaric. Eta berba guichiagotan yakin gura badozue celan cerua irabaci, ara bada: lelengo lelengo, eta guztien aurreti pecatuac kendu, eta arimea garbi garbi erabili: guero eguiuez cristinau onac egun daroezan gauzachu onac, eta albait ondoen; eskinia eta opa eikiozuez Jaungoicoari zuen pecatuen zorren alderaco, eta orra berba bitan cerua irabazteco bear dozun guztia.

Itanduco baneu pulpitu onetatic gorputzaren ala arimearen onaren ardura gueiago euki bear dogun, derichat ce guztioc aobatez erantzongo ceuskedala, Aita, ¿Ori noc eztaki? Lenago da arimearen ona gorputzarena baño; bada arimea galduen bada guztia galdu zan, eta eztau ecer balio mundu onetan aberatz, andi eta Erregue bera bere izateac, arimea infernuan jausten bada. Aushe diño mundu guztiac. Guztiac dauke (8) egquia au ezaguturic, baña, orregatic bere, ezta ecergaitic guichiago eguiten, arimearen ona gatic baño; eta baldin baderechazue ponderaciño larreguia dala au, beguiratu eguiuez cer eguiten dan gorputzaren onagaitic, eta onegaz bacarric confesau-co dozue egquia diñodala.

(8) Guizon batec gueriz puzca bat eracutsi gura badau, eztau ecer-gaitic bear gueiago eguiten, lecu ereiguira igotea gaitic baño; eztau beste gauza gaitic augaiti beste lan igaroco; augaiti artuten dira nekeac, augaiti igaroten dira peligruac, augaiti galduen dira diru ta ondasunac; augaitic guichitan dago bicitza bera. Ceinbat bicitza dacusguz galduric guizon batzuen Erregue izateco guraria gaitic? Ceinbat odolez luurra bustiric, ceinbat etse erre, ta uri iruliric? Celango guerrac, celango ibillerac, celango eriotzac, celango gastuac? Mundu guztia errebolbiduric ibilico dira, batac besteac baño andiago izateco guraria gaitic. Eta cer atera dave guizonac euren neke, lan, izardi, eta ibillera onecaz? Cer irabaci dave ainbeste guerra, ainbeste eriotza, eta ainbeste odolegaz? Ecerbere ez. Yl cirian jaio ezpalira leguez, isilic gueratu zan euren icena, eta sepultura baten lurpetu zan beti iraungo evala uste izan eveen anditasun, honrra, eta gloria guztia.

Noc eguiten dau cerua gaitic, diruac irabazteco beste? Guizon batec aberaztu gura badau ¡ce lanac igaroten dituz! Egunez eta gaez dago gogotan, ce modu artuco daven gueien irabazteco; ce

saldu erosic ondoen urtengo deutsan; celan urten leikian tratu one-tan edo bestean, eta bein tratu oneetatic batera gogoa ezarri ezkero, ezta atseguinic artutен; batzuetan saldu, beste batzuetan erosи, orain joan batera, guero bestera, eta irabazteco esperantzariк badauco, ichiten dau etsea, ichiten da familia, ichiten da atseguina, yaiguico da gauerdian bearbada, igaroco dira pozic otzac, beroac, euriac, eta erurrac. Baña ceruco ondasunac irabazteco ¡ce atzeracuntza! ¡ce nagitasuna! ¡ce astuntasuna! ¡eta ceinbat achakia! Aste osoac beragaitic ecer eguiн bagaric, gomutaric, gueien bere erdi lotan eta arin arinca esanic erosario bat. Esaten bada indulgenciac dagozala ain eguneitan confesau ta comulgauagaz, Eleshea bisitauagaz, erantzuten da bein da bear eguitea; eldutен da yai-eguna, eta ¿cer eguiten da orduan bere ceruagaitic? orduan bere bear eguiн, eta eraguin seme-alabai, otseñai, ganaduac yan bear davela; batzuc euren zorroacaz errotara eta ostera, beste batzuc andic eta emetic euren tratu eta saldu erosietara. Etorri gura badau euren seme-alaba edo otseñen batec yai-egunetan confesetan, indulgenciac irabazten? ascotan echake ichiten: au edo bestea eguiн bear davela. ¿Cer da, bada, yai-egunetan bere ceruagaitic eguiten dana, eta mendean dagozanai eguiten ichiten yakena? Ozta ozta entzuten da meza bat, eta ori bere aguinduta dagoalaco, eta Elespean berbetan, sacerdotea altara urten artean, egonic; eta mezea amaitutен daneco arin arinetan Eleshetic urtenic, igaroric beste aldi guztia, edo bearrean, edo dantzan, edo tabernan, edo yocoan, edo benturaz gauza deungagoetan.

¿Ceinbat gueiago eguiten ezta gorputzaren onagaitic, ceruagaitic baño? Gueishotuten bada gorputza, bertatic medicua, ofizialea, gachac indarra artu baño lenago; aguinduten badira edatecoric garratzenac bere, bertatic artuten dira osasuna gaitic, eta nondic edo andic billatuten da cegaz ecarri ezpalitz bere; eta esaten badeutso medicu edo oficialiac eztaguiala urten etsetic, ichico da tabernea, ichico da fiesta, eta ichico dira guren guren diran gauzac, osatutearren. Yausten da barriz arima gaishoa pecatuen gachagaz, ceinec eragozten deutsan cerua, eta eukiric doaric medicua eta erremedioa, ezta ecer eguiн gura. Egeneric egunera, asteric astera, ileric ilera, eta ascotan urteric urtera izten da pecatuaren gach gogorracaz urte osoetan. Elduten da nos edo bein confesorengana, (9) cein dan ari-maco medicua, eta eguiten yacaz astun eta gogor aguinduten deutsazan medesinac; aguindu badaguio ezteiteala yoan tabernara, an edango davena bere etseen bere fameliagaz edan daguiala taberneari ichiric; aguindu badakio eztitela ibili fiestatara an dagozan ocasiñoen ashiac arimea gaishotu ezteion: esan bekio biurtu daguiola ba-cochari deungaro eroana eta galarazoa: aguindu bekio parcatu

(9)

daguiola gach eguin, edo deungaro esan deutsanari, berari bere Jaungoicoac parcatu daguion: adiskidatu deiteala arerioagaz: aguindu bekio egunean egunean equiteco esaminea bere eten eta argaltasunac obeto ezagututeco: esaten baiaco sarrichu confesetaco, ordu laurenchu baten consideretaco Jesucristoren pasiñoa, edo guizonaren azkenac, eta daguizala sarritan, obligaciñoa daucan leguez, fede-
co, esperanza, eta caridadeco actoac, alan Jaungoicoaren amodioan gueiago viztuteco edo beste onelango gauzaren bat aguinduten ba-deutso ere arimearen salbaciñoraco: «ecin medecina au artu da», eta diño bere artean: «Larregui estututen nau confesore onec, eta enaz beronegana gueiago biurtu». Dirautso confesoreac osatutearren arimea pecatuaren gachetic, ostera gaishotu eztakion, ichi biar ditu-zala araco leen gaishotu eveen gauzac, araco berbeta nasai, icen cikinac, araco lagun-gaisto eta adiskidetasunac, araco ainbeste cikinke-
ria eta zantarkeria yazoten diran fiesta, yolasac, batzarrac, gaubeguirac, errondac, dantza nastuac eta besteac, araco yoco eta tabernac non ainbeste bidar yausi zan pecatuan; baña ezta yaramonic eguiten, eta eztira artu gura cerua irabazteco diran gauza oneec. Gosetuten da gorputza, emoten yako janaria goshian, eguerdian eta arratsian, eta arimeari sei illabetetic sei illabetera; eta benturaz, baña ¿cer diñot benturaz? ceinbat eztagoz Elesha onetan, eta ameneco guraso izanic, urteric urtera baño confesau eta comulguetan eztirianac, etsean escandalua emonic? Ceinbatec dauco euren arimea gose-ac ilic, eta Sacramentu Santu altaracoen janari eta edariric emon bagaric urte guztian? Eta orduan bere ¿cegaitic? Ez ceruaren ardurea daukelaco, ezpada chartelen bildurrez eta abade Maisuac castigadu ce daguizan. Sermoetara joatea neke ta gogor eguiten da. Berba baten, gorputzac daroaz egunac, gaubac, asteac eta urteac; beretzat bearra, beretzat etsea, beretzat oia, beretzat jaztecoa, beretzat janaria; eta guztia beretzat, eta arimia azturic, eta iños ceruric gomuta bagaric.

Beguiratuten badogu celango ardurac artuten direan diruac eta ondasunac ondo gordetaco, eta iñoc ostu eztaguioezan, icusico do-guz gauaz atiac ondo zarraturic, cucha eta escaparotac giltzez ichiric, eta lapurrac dabiltzazala entzuten bada, eguiten da gau-bela, gueituten direala ardurac, eta artuten direala inon direan neurri guztiac, ecer ostu ce daguioen; baña ¿eguiten da onelaco gauzaric ceruagai-
tic? Esan eguidazue zuec guraso zorigaldoacoac ¿ichiten dozuez ondo eta arduraz ceuen etseco ateac zuen umeac gauaz goruen achakian, arta zuritan, eta beste neska mutilen batzarretara urten ce daguien? artuten dozue bear dan ardurea zuen umeac plazetan, jolasetan, ola ta carobietan, dantzetan ibili ezteitezan, an batutenean dirian persona-

ren batzuc galarazo eztaguion ceruraco bidea? Ay cerua, cerua! ce aizturic zagozan, eta ce guichi ezagututen dan zure balioa! Bada jakinic infernuco lapurrez beteric dagoala mundu guztia, guri zerua era-gozteco: jakinarren demonino lapur bildurgarriac daucazala lakio ta sareac alde guztietatic ifiniric guri pecatuan jausi eraguinic cerua eragozteco, ezta arduraric ecetan artu gura, ezta alderatu gura ocasiñoetatic, eta eztira bere ichigura ao, begui eta belarrietaco ateac demoniñoac andi sartuteco ocasiñoa iminten dabenean guri cerua galarazoteco.

¡Ay ce andia dan guizonaren zorotasuna! bada bide leun, bigun, eta errazagoetatic cerura joan leitekezanac, doaz euren borondatez infernuco sutequietara, bide ascoz oker, gogor eta garratazagoetati. Ezpabere esan eguidazue egquia, ceuen gustu eta guraria jadiestetia-gaitic (10) pecatu mortalean jausi zareenoc: euki dozue bakian eta atseginez ceuen biotza, pecatu mortal ori eguin cenduenetic ona? Echatzue sarritan etorri gogora eguin cenduen pecatuen gorrototsuna, nai dala etsean, nai dala oean, nai dala soloan, nai Eleshan? Baña, nora noa? Pecatari tristea, orainche bertan etzaitue icaratu eta bildurtutenean eguin cenduen pecatuac? Instante onetan bertan ezteutsuez emoten kizketada gogorrac ceuen biotzean? Egquia esan gura badozue, ecin ucatu cineikee confesau baga, beste David batec leguez, beti dagoala ceuen contra eguin cenduen pecatua. *Pecatum meum contra me est semper.*

(10)

Beguire, nere entzula maiteac, ceinbat neke ta lan, ceinbat atsacabe eta mingotstasun igaroten dirian munduagaiti eta gorputzaren onagaiti eta azkenean infernura joatearren, eta ce onelaco guichi eguiten dan ceruagaitic. Baña cer diñot? Ceruco gaucetaraco guztia eguiten da astun eta gogor. Pobreari limosna emoteco, ostua atsera biurtuteco, zorrac paguetaco esaten da «eztaucat zegaz, nekez eldutten yat neure burua mantenduteco», baña eguin bear bada conbit bat, bago; ocasinoren bat edo gurari citalen bat alcanzadu gura bada, ezta beguiratuten gastura; Errromeriaren bat badago, ichico yaco etseco cereguinari, goshetic urtengo da etsetic, eta igaroco dira mendiric eta aldatzic gogorrenac eguzki beroagaz izan arren bere, baña sermoera edo eleshaco gaucetara joan bear bada, esaten da etsean daucat cer eguin, aldatza dago, eta bero andia eguiten dau aguiño yoateco. Eleshan puscachu bat egotia luce eguiten da. Meza Santua astirochu esaten bada, sermoan minutu batzuc luceaseago badago, esaten da, ecin entzun lei urlaren meza, ecin yoan leiteke urleciaren sermoara, eta egongo dira alpererrietan ordu osoetan, jocoetan, murmuracinoetan; berba baten, igaroco dira ordu osoac pecatu gau-cetan, pocic otzac, beroac, nekeac, lanac, izardiac munduagaitic, eta

ezta ecer eguin gura ceruagaitic. Aguindu begui confesoreac edo Predicadoreac quendu daguiezala moda ta banaiac, ichi daguiezala fiestac, batzarrac, dantzac, jolasac, jocoac, tabernac, eta ezta jaramonic eguiten. Esan begui sarrichutan confesau ta comulgau deitezala, Jaungoicoaren bildur santuan bici, eta arimea zuri zuri erabilteco, eta ezta jaramoten.

Neure cristinaubac, nondi dator ichumendi au? Nondi dator ain bear guichi eguitea cerua gaitic? Nondi dator ain guichitan eukitea ceruco gloria? Da venturaz larregui escatuten deusculaco bera gaitic Jaungoicoac? Icusi eguihue bada cer eguin evan beronec, eta gueratuco zare lotsaturic. Beguiratu eguiozue celangoa dagoan, eztauco bere gorputzian alde osoric, bere burua dauco arantzazco coroe icaragarri bategaz zulaturic, bere arpegquia mallaturic, bere lepoa azotez zatituric, eta sorbaldac crucien pisuaz zulaturic, bere aoa biaztun eta binagrez mingotzтурic, bere escu eta oñac untze gogorrez josiric, eta alboa lantza bategaz idiguiric, eta guztia bururic biratzera zauri andi andi bat eguinic. Eta ¿cegaitic ori? ¡Ah! gu cerura eroatearren; guc cerua artu daigun. Bada, neure kristiňauac, Jesus maite onec igaro dituz ainbeste neke, lan, ainbeste azote, zauri, eta antzeco eriotza gogorra ceruco ateac guri idiguiteco, eta eguingo yacu astun ara el-duteco aguinduten yacun puskea? Eguingo yacu gogor crutzeco Jesus maite onen leguea? Nos artean egongo zare pecatari tristeac ichumendi orretan? Nos artean egongo zare egua onec ez ezagutu guraric? Nos artean euki guraco dozue pecatuen pisu andia? Erdue ona pecatari errucarrioc: erdue, erdue Jesus maite onen ofetara, bada beronec arguituco zaitue, beronec kenduko deutsue pecatuen pisu icaragarri ori; erdue guztioc ona, bada berau da graciaren iturria, ceruetako Erregue andia, triste necatuac poztutene dituzana, pobreac aberaztutene dituzana, eta ceruan santuac atseguin eta gloriaz betetan dituzana. Zugana gatoz, Jesus ona, pecatari guztioc, ezaguturic orain arteko ibillera char eta egukera gaistoac escatuten misericordia: Ez eguiuz bida bota gure escari laburrac; Zuc ichiten bagozuz eztaucagu nogana biurtu, gueure biotzeco damu andi bategaz escatuten deutsugu, gueiago negar eta zuzpiroz berbacaz baño esanic: Neure Jesu Cristo Jauna etc.